

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

ved Johanne Luise Heiberg.

Peter Andreas Heiberg og Thomasine
Gyllembourg : en Beretning, støttet paa
efterladte Breve

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : Gyldendalske Boghandels Forlag,
1882

Fysiske størrelse | Physical extent:

VII, 479 s. :

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130019419747

44, - 45- 80

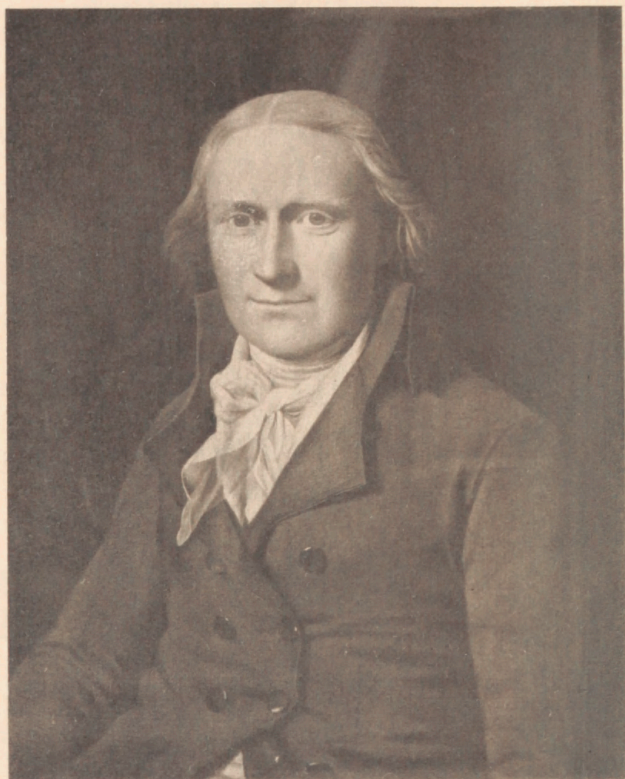

Peter Andreas Heiberg

og

Thomafine Gyllembourg.

Peter Andreas Heiberg.

Peter Andreas Heiberg

og

Thomafine Gyllembourg.

En Beretning,

støttet paa efterladte Breve,

ved

Johanne Luise Heiberg.

Kjøbenhavn.

Gyldendalſke Boghandels Forlag (F. Høgel & Søn).

Trykt hos J. Jørgensen & Co.

1882.

Første Tusinde.

Forord.

Aaret før sin Død underkastede Johan Ludvig Heiberg alle sine Papirer et prøvende Gjennemsyn. Medens han ved denne Leilighed tilintetgjorde en stor Mængde især af private Breve, staaede han alt, hvad der kunde oplyse Forholdet imellem hans Forældre, deres Egteskab og senere Skilsmisse. At ikke ogsaa disse Papirer offredes til Luerne, laae sikkert deri, at han ansaae dem for Noget, der hørte Offentligheden til, og som engang kunde og burde tjene til Oplysning overfor falske, selvgjorte Domme om dette Forhold.

Det er nu over tyve Aar siden, at min Husbond døde, og at disse Papirer kom i mine Hænder, og ofte have de faa Venner, som jeg gjorde bekjendt hermed, og som have været knyttede til Johan Ludvig Heiberg og hans Moder med det inderligste Venstab, foruroliget mig ved at udtale, at det var min Pligt forinden min Død at samle disse Breve og tydeliggjøre deres Indhold, idet jeg nu er den sidste af denne Kreds, der har Nøglen til Meget, som vilde være vanskeligt at forstaae for en fremmed Læser.

Seg siger, at denne Anmodning ofte har forurologte mig, fordi der var Noget i min Følelse, der modsatte sig det, at løfte Sløret for Sammenstødet imellem Johan Ludvig Heibergs Forældre, og offentliggjøre deres indre og ydre Kamp for det store Publicum. Jeg vidste forud, at hvem af disse Tvende der end faldt nogen Skygge paa ved Offentliggjørelsen af denne sørgelige Conflict, vilde det gaae mig lige nær til Hjerte; thi var Thomasine Gyllembourg Johan Ludvig Heibergs Moder, da var Peter Andreas Heiberg hans Fader. Paa den anden Side er det bedre, at den fulde Sandhed om historiske Personligheder kommer frem gennem En, der har været inde i alle Forholdene, end at der phantaseres herover af Fremmede, hvorved der let vilde blive kastet falske Skygger enten over den ene eller den anden af Parterne; thi tiltrods for alt, hvad disse Papirer indeholde til Forstaaelse fra det Dieblif, da Catastrophen indtraadte, mangler der dog saa Meget, der var gaaet forud for denne, at en Udenforstaaende vanskelig vilde kunne bedømme Sagen retfærdigt. En Indledning og veiledende Forklaring, bygget paa Kjendskab til Forholdene og Personerne, bør derfor, saavidt muligt, ledsage saadanne Papirers Offentliggjørelse.

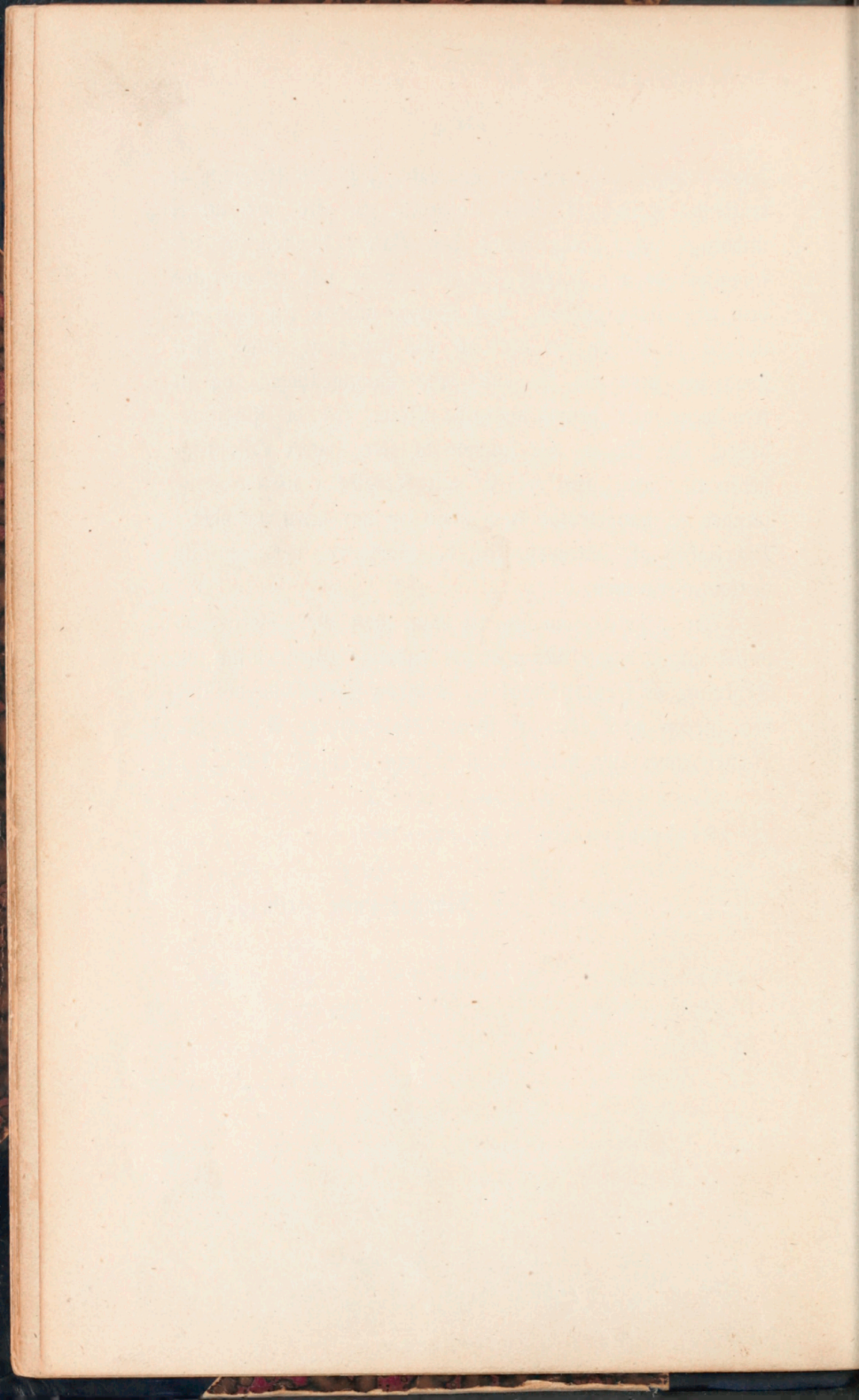
Mange have i sin Tid bedømt J. L. Heibergs Moder skaansjellost, fordi hun fulgte sit varme, lidenskabelige Hjertes Indskydelse. Uden Kjendskab til den hele Situations indre Historie, fældede de en haard Dom over hende. At klare denne indre Histories sammenslyngede Traade og saaledes gjøre det muligt for Betragteren at fælde en upartifk Dom, det er den Opgave, hendes Venner

have paalagt mig, og det er dette, jeg opfatter som et trykkende Testament, hvis Udførelse jeg ikke har turdet unddrage mig. Jeg havde kun Valget imellem at tilintetgjøre de mig betroede Papirer, eller selv at overgive dem til Offentligheden. Det Første ansaae jeg mig for uberettiget til, og det blev da min Pligt at udtale Alt, hvad jeg veed om Sagens rette Sammenhæng, og at fremlægge alle betydningsfulde Breve fra de Paagjældende, som Noget, der ligesom de selv, hører Offentligheden til. Jeg veed vel, at mit Arbeide i mange Henseender er mangelfuldt, men hvad jeg har givet, er ydet i Kjærlighed af Interesse for de Personer, der nu alle dækkes af Graven.

Den Hjælp, som jeg til min egen Beroligelse har ønsket mig ved mit Manuscripts endelige Gjennemsyn og Trykning, er i fuldt Maal og med den største Beredvillighed bleven ydet mig af Herr Skolebestyrer A. G. D. Hauch, hvem jeg herfor bringer min varmeste Tak.

Kjøbenhavn, den 9de November 1882.

Johanne Luise Heiberg.

„Hvo som er reen,
faste den første Steen.“

Holberg siger: „Der ligger min Tro Noget i at være kommen af godt Folk“. Et Slægtregister gjemmer ofte mangen en Forstaaelse af de senere Generationers Anlæg, Characterer og Eiendommeligheder, der ere tagne i Arv gjennem en Række af Slægtled. En Slægts Oprindelse og videre Udvikling synes mig saaledes at have ikke ringe Interesse, og jeg vil derfor begynde med at meddele, at det Heibergske Slægtregister er samlet paa det omhyggeligste af H. Heiberg i Norge. Det naaer lige op til Dronning Margarethes Tid. Til dette Slægtregister henviser jeg Læserne, og beretter her blot følgende Sagn om Slægtens Udspring:

I det fjortende Aarhundrede rasede, som bekjendt, den sorte Død paa det forfærdeligste i Europa, og foruden mange andre Steder havde denne grupvækkende Pest slaaet sig ned i Norge og især i Bergens Stift med en saadan Voldsomhed, at hele Bygder uddøde og bleve store Gravkamre, uden andet Liv end Skarer af Rovfugle, der fortærede de døde Legemer.

Navnet Heiberg er et sammensat Navn, som minder om en Begivenhed, der under denne rædselsfulde Pest foregik i Sufstedalen, hvor ligeledes hele Befolkningen ud-

døde, paa en ung smuk Pige nær, der overlevede Alle og blev ene tilbage mellem de høie, mørke Fjelde. Sorgen, Rædselen af det Skue, hun var omgiven af, forvirrede aldeles hendes Sanser, og hun blev som et jaget vildt Dyr. I denne ulykkelige Tilstand skjulte hun sig angst i Fjeldenes mørkeste Revner, kun af og til vovende sig frem for at klattre høiere og høiere op paa Bjergene, hvor hun som en Ged sprang fra Klippe-spids til Klippe-spids, for derpaa atter at søge ned i de mørke Fjeldkloster, ernærende sig af Urter, Rodder og Rildevand. Ofte klattede hun op i Granerne, hvor hun forpattede sig mellem Grenene og efterhaanden opnaaede en Færdighed i at svinge sig fra Green til Green lig det lille vævre Egern, og ligesom dette kunde man da see hende sidde sammenbøiet og gnave paa Granfoglerne, som hun havde hentet fra Toppen af Træerne. Om Natten søgte hun ind i Fjeldhuler, hvor hun redte sig et Leie af Mos og Straa. Saaledes levede hun en ikke ganske kort Tid. Efterat Pesten havde udrajet, og man atter begyndte at vove sig ind i den uddøde Dal, opstod Rygtet omkring i Bygden, at der dog fandtes et levende Menneske endnu i Justedalen. Nogle Jægere paastod, at de havde seet en ung Pige hoppe fra Green til Green som en Zugl, men at de forgjæves havde søgt at komme hende nær og fange hende, thi hvergang var hun pludselig sluppen dem ud af Syne og forsvunden mellem Bjergene. Da Rygtet om denne Piges Tilværelse blev mere og mere bekræftet, idet snart En, snart en Anden havde seet et flygtigt Glimt af hende, blev det af flere Mænd besluttet, at der skulde foretages en formelig Klappjagt efter dette interessante

Bildt, som Omegnen alt havde givet Navnet „Heiryppen“ (o: Fjelddryppen) paa Grund af hendes Hoppen i Granerne fra Green til Green. Imellem de Mænd, som besluttede sig til Jagten, var en Sorensskriver ved Navn Peter Berg den ivrigste. Dag og Nat var han i Bevægelse for at efterspore den stakkels forvildede Pige. Længe var Jagten forgjæves, men omsider lykkedes det ham med stor Møie og Anstængelse at fange det skjønne Bildt. Han førte hende til sin Gaard, lod hende pleie paa det omhyggeligste, saa at hun atter kom til Ro og gjenvandt Forstandens Brug. Han forelskede sig i hende og giftede sig med Heiryppen, et Navn hun beholdt, indtil Berg ved sit Ægteskab med hende føiede hendes „Hei“ til sit „Berg“, som en Erindring om denne Begivenhed, og fra dette Øjeblik af kaldte han sig Heiberg, et Navn, der vedligeholdte sig fra Slægt til Slægt. Der findes endnu et Signet fra hans Tid, hvoraf jeg har et eftergjort Exemplar. Det bestaaer af tre Felter. I det ene Felt sees tre Dødningshoveder, Symboler paa Pesten. I det andet Felt sidder en Heirypp paa en Green. Hvad der havde staaet i det tredie Felt var ved Tidens Ælde udslettet, og i dette satte Johan Ludvig Heiberg i senere Aar Carlsvognen ind. Det var dette Signet, han altid selv brugte, og som er gaaet i Arv til mig.

Altsaa fra denne romantiske Begyndelse skriver Slægten Heiberg sig. Vi overspringe nu Slægtled efter Slægtled, indtil vi standse ved 1758, hvor den Mand fødtes, hvis Livsbegivenheder vi her ønske at gjøre Læseren bekendt med.

Peter Andreas Heiberg

blev født i Bordingborg den 16de November 1758. Begge hans Forældre vare fødte i Bergens Stift i Norge og i Slægt med vor Holberg, hvorom jeg, til Oplysning, bag i Bogen har ladet følge en Deel af Slægtregistret. P. A. Heibergs Fader, Ludvig Heiberg, var tidlig flyttet til Danmark, hvor han blev Magister og Rector ved Skolen i Bordingborg. Efter Ludvig Heibergs Død forblev hans Enke boende i Bordingborg med sine to Sønner, Ludvig og Peter Andreas, hvilken sidste er en af Hovedfigureerne i disse Optegnelser. Peter Andreas blev opdraget i sin Morfaders Hus og sat i Latinskole, hvorfra han i en meget ung Alder blev dimitteret til Universitetet, tog derpaa Philosophicum og fordybede sig i Studiet af de classiske Værker. Han var den første Student, der i Aaret 1777 meldte sig til den i Skoleforordningen af 1775 nye anbefalede Examen Philologicum, som han med Ære bestod.

To Aar efter betraadte han Forfatterbanen og gjorde strax en Deel Opsigt hos Publicum. For at kunne ernære sig og sin Moder informerede han tidlig i forskjellige Sprog, hvori han havde store Kundskaber, og var anseet som en af de første Lærere i Byen. Da han med Udmærkelse havde underkastet sig de academiske Examina, nød han megen Anseelse iblandt Universitetets Studerende, og Alle nærede Forventninger om hans Fremtid. Som dramatisk Forfatter gjorde han med sit første Skuespil

„Forvandlingerne“ (1782) megen Lykke, og nu fortsatte han sin dramatiske Virksomhed med kortere og længere Afbrydelser. Ved Siden af hans dramatiske Arbejder vakte ogsaa hans critiske Bidrag til flere Tidsskrifter stor Opmærksomhed. Hans skarpe Forstand, hans hvassse Satire, hans vittige Afhandlinger i Vers og Prosa, skaffede ham mange Venner og Læsere i Publicum, men ogsaa Fjender, der forargedes over hans ofte hensynsløse Angreb og Satire. Under de Tidens strenge Presseforhold blev han derfor flere Gange anklaget for Presseforsejler, der paadrog ham høie Mulcter. Disse Uheld lærte ham imidlertid ikke mere Forsigtighed, tværtimod, hans Pen blev spidjere og skarpere i sine Angreb, uden Personens Anseelse. Det store Publicum morede sig over hans Vid og Humor, og han var, siger Thaarup i sin Biographie¹⁾ af P. A. Heiberg, „Nationens meest yndede Skribent, ligesaa vel som frugtbareste dramatiske Forfatter, og Læseverdenens Afgud.“

Et skarpt Angreb af Heiberg paa den navnkundige Christian Colbjørnsen blev taget ham meget ilde op paa høiere Steder og havde nær paaført ham en ny farlig Pressefag, men som dog foreløbig faldt bort.

Paa Grund af sine udmærkede Sprogkundskaber var han kommen i Forbindelse med Mægler og Dispatcheur Bunzen, der paa mere end en Maade benyttede hans Hjælp i sine Comptoir=Forretninger og i sine Handelsforbindelser med Udlandet, saa at Heiberg inden kort Tid blev ham ganske uundværlig, og derfor snart blev en daglig Gjæst

¹⁾ Thaarups Biographie findes i Historisk Tidsskrift 3. R. 2. B.

i det gammeldags velhavende Huus, hvor hele Familien, store og smaa, saae op til den berømte, vittige, populære Mand, hvis belærende Dmgang Alle fatte stor Priis paa.

Dispacheur Bunken var paa dette Tidspunkt alt en ældre Mand. Han var en eiendommelig, original Natur, et Slags Genie, der ved Siden af sine egentlige Forretninger gav sig af med alleslags Dilettantismer i Kunst og Videnskab. Han studerede lidenskabeligt Astronomie og fleg selv Glasfene til sine Rikkerter, havde et heelt Dreierværksted og forarbejdede mange smukke Sager i Elfenbeen. Af Character var han hjertensgod og høist paalidelig i alle Forhold. Han havde været to Gange gift. Hans første Kone og en Søn døde efter et Par Aars Egteskab. Anden Gang giftede han sig med en smuk, begavet Pige, hvis første Søn til Begges Fortvivlelse ligeledes døde og efterlod Moderen i en tungsindig Stemning, som Intet kunde oplive. Da fødte hun en lille Pige, der i Daaben fik Navnet Thomafine. Dette Barn blev begge Forældres Afgud. Senere kom fire Døttre til, hvoraf den yngste kun levede i faa Aar. Den næst yngste, Hanne Bunken, en eiendommelig begavet Pige, hvis fjærlige Sjæl var fuld af Sværmeri og Romantik, har efterladt nogle naive Optegnelser, der deels omhandle Faderens tidligere Liv og hans mangehaande Talenter og Kundskaber som Chemiker og Mathematiker, deels angaae Moderen. Heraf vil jeg blot anføre det, som berører denne sidste.

Af Hanne Bunzens Optegnelser.

„En Moders hellige Navn har jeg aldrig kunnet give Nogen. Blot som en Drom kan jeg huske, at jeg har havt en Moder, men ofte græder jeg over Tabet af hende. Hellige Skygge, maaskee Du i dette Dieblif omsvæver mig, at Du som en god Genius følger mig, at Du læser i mit Hjerte og seer enhver af mine Handlinger og opflammer mit Mod, naar det vil synke. Dette er mig en saa fortryllende Idee, at jeg aldrig kan give Slip paa den. Tilgiv Dit Barn, at hun vover at gjøre en Skildring over Din rene, ædle Character. Tilgiv, om hun vover at dømme vrangt om mange af Dine Handlinger. Jeg har ikke det ringeste Minde om at have nogensinde hørt Dig nævne mit Navn; alt hvad jeg veed er blot Fortællinger af Andre.

Jeg kan kun en eneste Gang erindre mig at have seet min Moder, men jeg husker ikke et af hendes Træk; jeg husker kun, hvad Klæder hun havde paa. Lyden af hendes Stemme erindrer jeg ikke heller, men hvad hun sagde, erindrer jeg mig grant. Ak, hvorfor har jeg ikke ogsaa glemt det! Hvorfor maa den eneste Erindring, jeg har om en Person, der er mig saa hellig, være saa sørgelig? Den minder mig om en Uretfærdighed af hende. Forlad mig, min tilbedte Moder, men den minder mig om, at Du aldrig elskede Din stakkels Hanne. Jeg veed aldrig, at min Moder har talt ventligt til mig, jeg troer aldrig, hun har trykket mig op til sit ellers omme moder=

lige Hjerte. Den eneste Gang, jeg kan erindre hende, skjændte hun paa mig. Hun sad og friserede sit Haar, og jeg stod og lænede mig opad hende og bad hende tage mig op paa sit Skjød, men da slog hun mig over Haanden med Kammen og sagde til en Pige: „Tag den Straalunge bort,“ og man bragte mig grædende ud af Stuen. At dette maa have gjort et skrækkeligt Indtryk paa mig, kan jeg begribe, da det saa levende er blevet tilbage i min Huskommelse. Jeg var ikke mere end tre Aar, da Døden rev hende bort fra os. Hvad jeg veed om hende, er, at hun var en Haandværkerdatter fra Kjøbenhavn. Hendes Fader døde, da hun var meget lille, og efterlod sig en bedrovet Enke med ni smaa Børn. To af dem døde snart efter, men de andre syv opdrog denne fortræffelige Moder med al mulig Omfjorg og Fiinhed, uagtet hendes Omstændigheder vare temmelig flette. Min Moder var en af de yngste, en om, blid Character. Hun havde en overordentlig stor Forstand og havde megen Cultur og var usigelig indtagende, uagtet hun egentlig ikke var smuk. Hun var meget iværmerisk og passioneret, og i hendes sidste Aar meget melancholsk. Min Fader var derimod langt fra alt Slegt. Hun var ikke mere end sytten Aar, da hun blev gift med Fader, og han var fyrrethve. Jeg troer egentlig aldrig, at hun var forelsket i min Fader, men da han var en usigelig god Mand og meget fornustig og gjorde alt i Verden for at fornøie hende, saa troer jeg, at hun var ganske lykkelig, indtil Tabet af hendes første Barn, en Dreng, gjorde hende reent trostesløs bedrovet, men da hun nogle Aar efter fik en Datter, den lille Thomasine, saa erstattede denne hende Tabet, og al

hendes Omhed faldt paa dette Barn. Den lille Sine, som hun kaldtes til daglig Brug, var hendes Sjæls Afgud lige til hendes Død. Hun forogede senere Menneſkenes Antal med fire Døttre. Jeg havde nær koſtet min Moder Livet, hun var ſaa ſlet, at hun maatte overlade mig til en Amme. Dette var nok Aarſagen til, at hun ikke kunde holde ſaa meget af mig ſom af mine Sødfkende; tillige var det, fordi jeg var temmelig hæſelig, men hun holdt virkelig ikke af mig. Hun ſagde altid om mig, at jeg viſt blev en ligegyldig, underlig En. Hun var altid, ſiden jeg blev født, meget ſvægelig og forſkrækkelig melancholiſt.“ —

Her ende den ſtakkels Hanne Buntzens Beretninger. Af senere ſmaa Optegnelſer af hende aner man, at dette varme Hjerte har havt en Elſtøvs Skuffeſe, der har kaſtet et ſort Slør over hele hendes øvrige Liv. Jeg synes, at jeg har maattet tage denne hendes Skildring af hendes og Thomafines Moder med her, da Forældre og deres Gemnyts Beſtandthed ofte kaſte et Lys over Børnenes Liv og Temperament, ſom man ogſaa vil kunne ſpore hos den Thomafine, der er en af Hovedfigurerne i mine Meddelelſer; thi Meget i vort Liv forklares og belyſes ved vort Udspring af dem, der ſkjænkede os Livet. Vi ſtakkels Menneſter fødes med en hjælelig Arv efter vore Forældre i god ſom i mindre god Retning. Af, Arveſynden er ofte ſvær at bekæmpe, og mange Menneſter have en Undſkyldning i denne Arv, ſom Verden kun altfor ofte ſeer bort fra. Saaledes var Thomafines ſværmeriſke erotiſke Sind viſt en Arv efter Moderen, hendes begavede, energiſke, noget lette Natur en Arv efter Faderen.

Efter hendes Moders tidlige Bortgang — hun døde, da den lille Thomafine omtrent var otte Aar —, levede Faderen nu med disse fire Døttre, Thomafine, Lise, Laurence og Hanne, i det kjærligste Forhold. Han sagde ofte om Thomafine, hvis udmærkede Evner han tidlig sporede: „Det er reent galt, at hun er blevet en Pige, hun burde være en Dreng“. Begavet med ypperlige Naturanlæg, var hun forresten mindst af alt en Dreng. Hun var stille, overordenlig undseelig, blufærdig og tilbagetrukken i sig selv. Fra sin tidligste Barndom kæmpede hun i Stilhed med mange religiøse Tanker, som hendes glødende Phantafie snart henryktes af, snart martredes ved. Men desuagtet sprudlede den ofte af et barnligt overgivent Lune. Med et Hjerte saa blødt som Vox, og med en overordenlig Trang til Kjærlighed, elskede hun alt, som kom i hendes Nærhed, saavel Menneſker som Dyr. Med lidenskabeligt Sværmeri levede Mindet om hendes Moder i hendes Sjæl, og hun udbrød ofte som ældre: „Ak, havde jeg beholdt min herlige Moder, da havde Meget været anderledes.“ Hendes Fader bar stor Omſorg for Udviklingen af de rige Evner hos hende, i hendes tidligste Barndom befattede han sig selv meget hermed, og senere skaffede han sine Pigebørn dygtige Lærere i forſkjellig Retning. Thomafine lærte tillige Muſik, og hendes bløde, klare, barnlige Syngestemme uddannedes omhyggeligt efter Kunſtens Regler. Alle Inſormationer foregik i det gammel-dags, ſtille, noget ſtive Hjem, hvori den Lilles phantaſirige Natur viſt ofte har følt Vingerne prelle af mod Vægge og Loft, ſom en anden lille Fugl mod Staaltraadene i Buret. Saaledes voxede Thomafine op, indtil hun efter

Datidens Skik blev confirmeret i en meget ung Alder. Hun aflagde sit Lofte i Herrens Tempel i sit fjortende Aar, stærkt betagen af de religiøse Lærdomme, som Præsten havde meddeelt den Lille, der opmærksomt havde fæstet sine varme Dine paa hans veltalende Mund, og mange barnlige Tanker og Reflexioner bevægede sig i Stilhed hos den unge Jomfru, der endnu saae ud som et Barn.

Peter Andreas Heibergs Bekjendtskab med den gamle Bunzen gav Anledning til, at han blev anmodet om at give de unge Døttre af Huset Underviisning i Sprog, Fransk, Tydsk og Italiensk. Heiberg, der var bleven tiltrukken af Thomazines kloge Dine, samtykkede i Anmodningen, og Timerne begyndte. Den lille Pige saae, ligesom de Andre, op til den berømte Mand og betragtede det som en stor Gæde at blive underviist af ham. Med en uhyre Hjertebanken og med Blodet op i de ellers blege Kinder mødte hun til den første Time med sine Bøger under Armen og med Angst for at mishage den kloge Lærer. Men Alt gik bedre, end hun havde haabet, Timerne forfattes, og hun anstrengte sig efter bedste Evne og fik stadig Roes for sin Flid og Paapasselighed. Denne Underviisning varede henved et Par Aar, og Thomazine var kommen mærkelig vidt i sine Sprogkundskaber. Endelig en Dag, til den gamle Bunzens, men endnu mere til den unge Piges Overraskelse, begjærede den dobbelt saa gamle, lærde og i alles Munde omtalte Digter P. A. Heiberg hendes Haand af Faderen, der i høi Grad fandt sig smigret ved Anmodningen, ligesom den lille beskedne Pige følte, at man umulig kunde give en saadan Mand et Afslag, tilmed da der blev hende sagt, at hendes Moder

i Himlen vilde glæde sig ved denne Forbindelse. Et formeligt Sværmeri betog hende ved Tanken om at kunne glæde sin forklarede Moders Aand, og inden kort Tid blev Trolovelsen feiret mellem Peter Andreas Heiberg og Thomastine Bunzen.

At Thomastine, hvis Hjerte endnu i Kjærlighed til en Mand var som et reent, ubestrevet hvidt Papir, ikke forstod, hvad det var, som hun her indlod sig paa, men hvis bløde, kjærlige Sjæl absolut maatte elske den, der sagde, at han elskede hende, kan let forstaaes. Men hvad bevægede sig i den kloge, skarpe Mands Indre ved et saadant Valg? Var han uimodstaaelig forelsket i dette ubevidste Barn? Vi have, som det senere skal vises, Grunde til ikke at troe dette. Hvad var det da? Maaskee var det netop Contrasten til hans eget Væsen, der her tiltrak ham, hvilket man jo ofte seer er Tilfældet ved Valget af en Hustru. Maaskee netop han, der alt tidligere havde vundet andre Kvinders Gjentkjærlighed, saa reent modsat af dette ufyldige Barns, følte en Tillokkelse ved Contrasten mellem hine og dette rene, ubevidste, blufærdige lille Væsen, der med kloge, spørgende Dine saae op paa hans mandige Skikkelse, bøiede sig for ham i Ydmyghed og Beskedenhed som en lille Hund, der seer op til sin Herre, lykkelig ved at klappes af hans Haand og kysse den til Tak. En slig Underkastelse modstaaer hjelden en ærgjerrig, stolt Mand; han føler sig som det, han sætter meest Priis paa at være, Herre over Situationen.

Der er en Egenstabs hos Mænd, som er forfærdelig syndig og tildeels ubegribelig, den nemlig, at naar en Mand elsker eller indbilder sig at elske en Kvinde, da er dette,

at han elsker, ham fuldstændig nok. Om hun elsker ham igjen, synes ham af mindre Betydning eller Vægt, thi dette kan jo komme, mener han, og uden Betænkning, uden Skrupel bygger han et heelt Liv paa dette Uvisse. Men vogter Eder, I Herrer! Det Barn, der endnu ingen Anelse har om, hvad det at elske vil sige, hvis Sjæl endnu staaer tilsløret, uvidende om Amors Magt, kan, før hun selv veed det, vikle sig ud af Slørets Følde, og da vee Eder, naar Lidenskabens, Hjertets første Lidenskab blusser op og griber hendes hele Sjæl! Da føler hun, at hun tidligere er bleven bedraget, overrumplet, berøvet det Bedste i Livet ved en Mands Egoisme, og hun seer da paa ham som en Bedrager, som den, der har berøvet hende Livets egentlige Blomst, og Sindet vendes bort fra ham med Bitterhed. Hendes Taarer flyde i Stilhed, medens han, ganske ubekymret om den egentlige Marsag til hendes Smerte, spørger: „Men hvad feiler Dig dog? Hvad er det, der gjør Dig saa mismodig?“ — Hun tier. Han trækker paa Skulderen og mener, det er Luner, de sædvanlige Kvindeluner, som nok gaae over. Men det gaaer ikke over, og Smerten, Bitterheden groer i Stilhed en frodigere og frodigere Væxt.

Undertiden seer man imidlertid, at et saadant Egteskab, et saadant Bovespil kan lykkes. Man har jo Exempler paa, at den Kvinde, der med Taarer i Øinene har heftet Brudesløret paa sit Hoved, lidt efter lidt ved Samlivet med en klog, elstværdig Mand, inderligere og inderligere har sluttet sig til sine Børns Fader. Men betænk I, hvilket dagligt Arbeide i Kjærlighedens Tjeneste der hører til, for at I Dag for Dag kan stige i Eders Hustrus

Agtelse, vinde hendes inderlige Venfkab og tilfidsft hendes Kjærlighed? For Intet vindes ikke et Menneſkes Trofſkab, Kjærlighed, Hengivenhed, og fidsft af alt vindes det ved fold Egoisme, der kun vil modtage uden at indſee Nodvendigheden af, at den, der modtager meget, maa ogsaa give meget.

Et ſaadant Egteſkab ſom det forjt ſkildrede fandt nu Sted imellem P. A. Heiberg og Thomafine Bunzen i Maret 1790. Hun var 17 Aar og han 32, hun uvidende om, hvad det var at elſte, han tryk og ſikker paa fit Herredømme over hende. Da P. A. Heiberg kort efter Brylluppet befandt ſig i et Selſkab med ſin unge Huſtru, der af Udſeende ikke var til at ſkjelne fra et Barn, hørte hun En af Selſkabet ſige til en Anden: „Hvilken Idee af Heiberg, at ægte en ſaadan lille ubetydelig Pige!“ See, det var nu en af den kloge Verdens Domme. Ydmygt rødmende, tænkte hun ved diſſe Ord, ſom hun tilfældigt hørte: „Ja, det er ſandt, jeg er altfor ubetydelig til denne kloge, udmærkede Mand.“ Maaſkee Heiberg ſelv efter det forjte Dieblis Ruus har tænkt noget lignende om hende; hvis ſaa var, tog han dog mærkelig Feil, men der gives Feil, ſom hevne ſig haardt.

Af det ubetydelige kan vanſkelig udvikles noget betydeligt, men det betydelige kan hemmes og ſtandses i ſin Udvikling, naar det ingen Næring ſaaer, naar det ſættes paa en ſaa ſmal aandelig Koſt, at Livsnerverne ſlappes. Den unge Huſtru havde Betingelſer for, at en klog, kjærlig Mand havde kunnet udvikle hende og binde hende til ſig med faſte Baand. Men i Kjærlighed maatte dette Arbejde gøres, thj uden Kjærlighed kunde dette lille

Menneske ikke leve. P. A. Heiberg gad ikke i sit Overmod være over dette Arbeide, derfor paatog en Anden sig det; men dyrt har baade han og hun bødet for, at ikke den rette Eier paatog sig dette Hverv. Begge have de lidt Uret derved, Begge have de gjort Uret derved. Begge ere de blevne dømt af den Verden, der kun dommer efter Resultaterne, men ikke efter de Motiver, der have ført til slige Resultater.

I det første Aar af deres Egteskab støttede hun sig som et Barn tryk og freidig op til sin Husbond, med den Inderlighed, som var hende egen. Han glædede sig over hendes Ungdom, hendes Munterhed, hendes Ubevidsthed og en eiendommelig Naivitet, der fulgte hende hele Livet igjennem. Med en medfødt Ordenssands morede det hende at holde sit lille Hjem pænt og smukt, ligesom et Barn morer sig med at ordne sin første Duffestue. Hun lyttede til sin kloge Mands Ord, saae op til ham som til en Herre, det nok var værd at tjene, var lykkelig, naar han roste hende for Noget, og trak sig sky og bedrøvet tilbage, naar han badlede hende. Hun var stolt af hans offentlige litterære Virksomhed, som hun fulgte med den højeste Interesse. Undertiden kunde den saakaldte ubetydelige lille Hustru betænkelig ryste paa Hovedet over hans noget faade og hensynsløse offentlige Angreb, snart i een Retning snart i en anden, men vovede dog ikke i sin Beskedenhed at tale til ham herom, af Frygt for, at hendes Mening kunde være feilagtig, da han jo maatte forstaae dette bedre end hun. Mod Slutningen af dette første Aar var hun desuden heelt optagen af en salig Følelse, der sagde hende, at hun snart skulde blive Moder, en Tanke, som hun

omfattede med formelig Jubel Dag og Nat. Næret efter deres Forening, den 14de December, fødte hun en Søn, som i Daaben fik Navnet Johan Ludvig. Der var altsaa nu kommen en lille Duffe ind i Duffestuen, og den unge Moder elskede sit Barn lidensfabeligt. Hendes Lykke var dog ikke ublandet, hun havde i nogen Tid med Sorg lidt under en Irritabilitet og Brantenhed hos hendes Husbond. Naar han da forlod Hjemmet i slet Humeur, længtes hun ofte efter hans Tilbagekomst, i Haab om at see ham i en gladere og lysere Stemning. Men kom han saa hjem, var han atter fortrædelig og ordknapp, og spurgte hun, fik hun kolde, afvisende Svar fra ham, som da sædvanlig satte sig hen i den mørkeste Krog af Stuen, hvor han kunde sidde hele Timer uden at sige et Ord. Hun kunde da formelig blive angst for hans kolde, strenge Blikke, men var tillige ulykkelig over ikke at kunne hjælpe ham i de Bekymringer, hun saae hvilte tungt paa hans Sind, og Heiberg havde virkelig ikke saa faa Sorger, der satte hans Sind i Oprør. Han havde nu en Familie at forsørge, var utrættelig i sin Flid for paa alle Maader at skaffe sig nye Indtægter ved sine litterære Arbejder, men de smaa Honorarer, som faldt i hine Tider, vare aldeles utilstrækkelige for at kunne føre en sorgløs Existens, og det uagtet hans fleste dramatiske Arbejder alt havde været opførte med stort Bisald. Men hvad havde dette ført til for ham? Intet uden Strid og Næringsfjoger, Talentets sædvanlige Lod i de smaa Lande. Hans talrige Skrifter havde vel forskaffet ham et Navn og mange Venner, men ogsaa mange Fjender, der vare forbittrede over hans skarpe, ofte hensynsløse Sprog, snart ligeoverfor private

Personer, snart med Hensyn til Regjeringens Beslutninger og Handlinger. „Det er farligt i denne Verden at træde op for Ret og Sandhed, at gjøre sig til Overpolitimester, der dommer og straffer, hvad Uret der findes hist og her. En slig Gjerning lønnes saa godt som altid med Forsølgelse, snart af Private, snart af Regjeringerne. Men det kan nu paa den anden Side ikke nægtes, at Heibergs Lidenskabelighed, hans Lettroenhed, hans Mistænkthedsomhed, især mod dem, i hvis Hænder Magten var lagt, ofte drev ham for vidt i sine Angreb. Selv var han fuldt overtydet om Sandheden af sine Paastande, thi Heiberg var en sandhedskjærlig Mand og i høi Grad uinteresseret for sit eget Vedkommende. Det var intet Styverfængereri, der satte hans Ben i Bevægelse, det var ene Troen paa, at han paatalte en Uret, der burde drages frem for Lyset, især naar denne Uret rammede den simple Mand. Han var i det Hele en Mand af sin Tid. Den Gjæring, der bevægede hele Tiden, og som brød ud i lys Lue i Frankrig, hvor Kongedømmet omstyrtes i 1792, medens i Sverrig Gustav den 3die i det samme Aar dræbtes paa Marse-raden, en Gjæring, som strakte sig over hele Europa, naaede ogsaa til det lille Danmark, hvor idetmindste en stor Deel af Befolkningen sluttede sig til Bevægelsen, og Heiberg gik naturligtvis i Spidsen. Og man tager vel neppe Feil i, at netop denne Gjæring skærpede Regjeringens Opmærksomhed herhjemme mod de Faa, der syntes at kunne blive farlige ogsaa for vort Samfund, og at dette bidrog til den Strengthed, hvormed der blev holdt Die med Heibergs litterære Virksomhed, som alt havde vundet saa stor Popularitet, og som gjorde, at han

den ene Gang efter den anden mulcteredes for Udtalelser, man i en roligere Tid vel neppe havde stjænknet saa stor en Opmærksomhed. Saaledes havde ved Kronprinds Frederiks Formæling med Prindsesse Marie i 1790 nogle Affendinge fra, hvad de kaldte de jydsk Proprietærer, leveret Kronprindsen et Skrift, hvori de beklagede sig over de nyeste Anordninger i Landbosagen og Ophavsmændene til denne, især Christian Colbjørnsen. Denne saakaldte jydsk Ambassade havde Heiberg i „Rigsdaler-Sedlens Hændelser“ alvorlig revset, hvilket vakte meget Anstød paa høiere Steder. Hertil kom nu, at Heiberg havde skrevet en Bise til et privat Selskab, der maanedlig samledes paa Skydebanen. I samme Bise forekom de berømte Linier:

„Ordener hænger man paa Idioter,
Stjerner og Baand man kun Adelen gi'er.“

Denne Bise blev trykt i Ugebladet „Morgenposten“ og vakte saa stor Forbittrelse paa høiere Steder, at Heiberg blev indkaldt for Politiretten. Forgjæves paaberaabte han sig andre Digteres Exempel. Baggesen havde i Comiske Fortællinger jagt langt værre Ting om Adelen, og Betlig havde skrevet de bekjendte Linier:

„At Slynkler hæves til Ørens Top,
At gyldne Stjerne og tomme Hjerne
Forenes ofte og meer end gjerne,
Det seer man tit; —“

og Ingen af disse var bleven tiltalt for sine Ord. Intet hjalp, Heiberg blev dømt til en høj Mulct.

En anden Bise, som han i 1794 havde skrevet for sin Club, bragte ham endnu større Ubehageligheder. I denne Bise forekom Verset:

King George han spiller høie Spil:
 En Satan fik ham nylig til
 At rive Folkets Clubber ned,
 Sig selv til stor Fortræd

Uden endnu at have Heibergs Tilladelse dertil optog Rahbet Visen i „Danste Tilskuer“. Regjeringen saae i de citerede Linier en Forhaanelse af den engelske Konge, og Ristkalden fik Ordre til at sætte baade Heiberg og Rahbet under Tiltale.

Dommen faldt den 16de November 1794. Den løb paa en Mulct af 300 Rdl., en Sum, som det ingenlunde var let for Heiberg at udrede. Rahbet, som blev fritkjendt, tog sig sin Bens Dom overordenlig nær, da han jo maatte sige sig selv, at hvis han ikke havde trykket Visen, var den hele Sag falden bort. Han tilbød derfor Heiberg at betale Mulcten, hvilket denne afflog og sendte ham følgende Brev, som vi her optage, da det kan give et Bidrag til Skildringen af Heibergs Character.

„Kjære Ven! Vistnok blev jeg imorges paa en ikke meget behagelig Maade overrasket af Bjerring, der bragte mig Domslutningen. Endnu igaar blev det mig sagt som vist, at Dommen løb paa hundrede Rdl., tænk Dig altsaa min Forundring, da jeg læste 300 Rdl. Den er meget naadig, den gode Hof- og Stadsret, tænkte jeg, men endnu mere retfærdig. Jeg skrev strax Schönheyder¹⁾ omtrent saaledes til: „Det er bedre at falde i Guds Haand end i Menneskenes“, sagde Kong David, og da Høiesteret bestaar af Mennesker, saa appellerer jeg ikke. Jeg er overbeviist

¹⁾ Kammeradvocat Johan Martin Schönheyder var Heibergs og Rahbets Sagfører.

om at D. W. har gjort, hvad De kunde; Jeg takker Dem oprigtig og beder om Deres Regning for Umagen, udbedende mig kun endnu den Godhed, at De vil staffe mig hele Sagen bekrævet.“

Jeg agter at lade den trykke med den saa svære nødvendige Forsigtighed for at udbringe deraf, hvad jeg kan, og Resten maa spædes til. At Du blev fritjendt, glæder mig, fordi Du burde fritjendes; men jeg nægter ikke, at det smerter mig, at Retten slet ikke vilde have Hensyn paa den beviste Sandhed, at jeg ikke har søgt at divulgere Visen, og dog har man forjikkret mig, at jeg ikke var bleven tiltalt, naar Divulgationen ikke havde været. Du skylder mig i denne Sag aldeles ingen Deeltagelse paa Pengenes Begne, kun alene Hjertets og Hovedets Deeltagelse udbeder jeg mig, og derom er jeg forvisset. Havde Du ikke bedet mig om Tilladelse til at indrykke Visen, da havde jeg sikkert bedet Dig om at gjøre det; sølgelig, naar der skal lides, er det mig og ikke Dig, det bør gaae ud over. Vistnok er 3—400 Rdl. en Summa, der ikke er let at finde; dog den findes vel, og ihvor det gaaer, saa er det min Trøst, at jeg lider for Sandhed.

Levvel og lad mig dog see Dig af og til paa vores Børs — Parterret — det er næsten den eneste Fornøielse, jeg nyder udenfor min Stue. Dette Stød skal desuden ikke forjone mig med Verden, som jeg allerede længe har været fjed af, naar ikke nogle saa Mennekter bandt mig til den, og naar jeg ikke ansaae det for et Eujonerie ikke at kunne taale hundrede Ubhageligheder for hver Behagelighed, der kan møde. Levvel, og vær som før min Ven.“

Den 17de November 1794.

P. A. Heiberg.

I Anledning af dette Brev udtaler Rahbet i sine Erindringer sig paa følgende Maade:

„Jeg maatte være i høi Grad ufønsom og hver god Mand's Agtelse uværdig, naar jeg ikke endog uden Mindelse havde opfyldt den Fordring, hvormed Brevet slutter, fra en Mand, der, ramt af et Stød, som, skjøndt uden at boie ham, smertede ham saa synligt, og som jeg, skjøndt uvitterlig og uforsetlig, havde paadraget ham, kunde i den første friske Smerte tænke, skrive og handle saaledes — — — Rahbet vedbliver: „Jo nærmere jeg lærte at kjende ham, jo mere jeg erkjendte hans ualmindelige Menneſte- og Borgerværd, hans mageløse Arbeidsomhed, hans strenge Retſindighed, hans sjældne Noisomhed, jo mere opildnedes min oprigtige Høiagtelse til et inderligt Venſkab. Jeg siger det frimodig, thi jeg siger det med fuld Overbeviisning, ikke har jeg kjendt den Mand, der med større Tryghed end han kunde lade sit Borgerværd prøve efter den kostelige fjerde Artikel af Borgerpligternes Erklæring i den franske Constitution fra Aaret 3“ osv., og han anvender paa ham følgende Linier:

„Hvis vrang hans Tro i Noget været har,
Ret — jeg med Viſhed veed — hans Levnet var.“

Heiberg havde, siger Thaarup, et glødende Had mod al Undertrykkelse, ligesom en ædel Tølelse for Ret og Sandhed. Han veg derfor ikke tilbage for nogen Forsølgelse, hvor han troede ved sin Pen at skaffe Sandheden Indgang, lidet agtende paa, hvad der herfor vilde ramme ham. Han har selv sagt: „Det er ikke altid godt at have Ret.“ Og vissefelig var dette undertiden i Forsølgelsen imod ham hans egenlige Brøde.

Man sees saaledes, at Heiberg vel mangen en Gang havde Grund til at være forstemt og vranten, men ligeoverfor Fremmede opløste Vrantenheden sig som oftest i en lystig, skarp og vittig Satire, medens han i Hjemmet, ene med sin Hustru, var mørk, taus og indefluttet, uden at meddele hende med et Ord, hvad der var Aarsagen til hans Misstemning, saa hun ofte i lang Tid gik i Angst over, hvad der dog kunde være Grunden til denne hans knugende Forstemthed, som bredte sig fra ham over hele Huset og forbittede det daglige Liv. Nu tjente det vel til hans Undskyldning, at han troede, at alle de alvorlige Sorger, hvoraf han led, ikke var noget, han kunde tale om med sin unge, barnlige Hustru; fra hende ventede han ikke at faae noget Svar, der vilde berolige ham og lette ham Byrden. Men hvorfor var denne kloge Mands Valg da faldet paa en saadan Hustru? En Mand som Heiberg burde have ægtet en fuldt udviklet Kvinde, der kunde følge ham i hans politiske Kamp, styrke ham i Modgang, hjælpe ham til at overvinde det daglige Tryk af Næringsforger, med eet Ord være hans Fortrolige i Gæt og Alt. Hjemmet var da blevet det Sted, han havde tyet til, naar Vennerne faldt fra, naar Mismod og Uret nedtrykkede hans Sind; her kunde han da være vis paa at blive forstaaet og at finde Trøst. Men see, han valgte et Barn, til hvem en saadan Fordring ikke kunde stilles.

De kloge Mænd bilde sig ofte ind, at, naar de kun faae en saadan lille smuk, from, uskyldig Hustru, da have de fuldtud alt, hvad der behøves i dette Forhold. Denne Opfattelse af Egteskabet anseer jeg for en stor Bildfarelse. En begavet Mand bør ikke alene have en Elskerinde i sin

Hustru, men en Veninde, en Fortrolig, til hvem han kan udtale sig om det, hvori hans Livs Interesser gaae op. Et Egteskab uden Meddelelse, uden Fortrolighed er intet sandt Egteskab. Samlivet bliver tørt for ham, ulykkeligt og tomt for hende. Hver gaaer sine Veie, uden at disse Veie stode sammen, saaledes at de kjærlig kunne vandre ved hinandens Side. Havde Heiberg været af de Mennesker, der udtale sig frit og aabent, da havde der været al Sandsynlighed for, at hans lille Hustru med sin klare Forstand, sit varme Hjerte, sin hurtige Opfatningsevne havde formaaet at sætte sig ind i alt, hvad der bevægede hans Sind og Tanke, og maaskee han da ofte selv havde forundret sig over de Svar, de Raad, som kunde komme fra en umiddelbar Kvindes sunde Forstand. Men han taug om alt. Enkelte Gange forsøgte hun at nærme sig den tause Mand med Bøn om, at han vilde aabne sit Hjerte for hende, men hans kolde, ironiske Svar gjorde, at hun traf sig frygtsom og sky tilbage, og de fjernede sig mere og mere fra hinanden. Fra det Dieblig Heibergs Hustru havde født den lille Johan Ludvig til Verden — hun var dengang 18 Aar — fra det Dieblig det lille Barn laae i hendes Skjød, følte hun sig lykkelig over al Maade. Hele det Fond af Kjærlighed, som hendes varme Hjerte svulmede af, kastede hun nu over paa dette Barn, med en Styrke, en Inderlighed, som ingen Grændser kjendte. Ogjaa Heiberg var glad ved den lille Dreng, og dog kunde den stygge Bane at sige noget Koldt og Haardt faae Overhaand, selv over Kjærligheden til Barnet. Saaledes engang, da den lille Dreng var meget syg, og Moderen skjælv ved Tanken om at kunne miste ham, som

nu udfyldte hele hendes Tilværelse, sad hun en Middag ved Bordet, taus, knuget af sin Smerte og Frygt for, at denne Sorg, dette Tab skulde overgaae hende. Da spurgte Heiberg, hvad der seilede hende, og hvorfor hun var saa mismodig? Hun svarte, idet hun ikke længere kunde tilbageholde sine Taarer: „Alt jeg er saa bedrøvet over min lille Dreng! jeg vil da haabe, at Vorherre har Barmhertighed med mig og tager dette Barn i sin Varetagt, saa at jeg beholder ham.“ Heiberg smilte ironisk og sagde: „Vorherre! han bryder sig ikke mere om din Dreng, end om den Silb, der ligger her paa Tabet.“ Denne lille Begivenhed har hun selv senere fortalt mig, og hun søiede da til: „Du aner ikke, hvad jeg har lidt ved disse hans Ord! Jeg var strengt opdragen i min Christendom og var af Naturen et religiøst Gemyt. Om Alt var jeg vant til at henvende mig i Vonnen til Gud Fader og bede ham om Hjælp og Bistand. Mangen en Nat havde jeg paa Kne bedet ham tage sig af Barnet og mig selv og ikke berøve mig det fjæreste, jeg eiede, og jeg stolede saa trygt paa, at han havde hørt min Bøn. Ved nu at høre disse Ord af Heiberg nedsaak jeg i en formelig Fortvivlelse. Jeg grublede Dag og Nat over, om det virkelig kunde være saa, at Gud slet ikke brød sig om dette Barn og min Smerte. Jeg fastede mig om Natten, useet af Alle, foran Barnets Bugge og bad med Strømme af Taarer til Herren, at han ikke vilde forstøde Barnet og mig! Men altid løb disse forfærdelige Ord af Heiberg i mit Ore, at Herren ikke i mindste Maade brød sig om dette Barn.“

Meente nu Heiberg, hvad han her saa haardt havde udtalt for den bedrøvede Moder? Nei, visseelig ikke. Der er en vis overmodig Lyft hos flige Naturer som hans til at udtale noget mandigt overlegent ligeoverfor saadanne bløde Kvindenaturer, der ere saa modsatte deres egen. De finde en egen dæmonisk Glæde deri, som kan sammenlignes med Glæden ved at helde Vand over brændende Ild for at more sig over, hvorledes Ilden syder og gnistrer for tilsidst at slukkes. Det var en lignende Lyft, som flere Gange i deres Ægteskab fik ham til at udtale i Andres Nærværelse, „at han aldrig havde været forelsket i sin Kone.“

Meente han da dette? Maaskee. Det Visse er, at han ved disse Ord beredede sin unge, noget sværmeriske Hustru en nagende Smerte, der groede i hendes Hjerte som et farligt Fro for ham og hende.

Ak, de haarde Ord! der er dog intet, som gjør saa ondt, og som efterlader et saa saarende Indtryk, som naar vi i vor Sorg henvende os til En i Haab om et Trøstens Ord, og der da lyder et haardt, frastødende, hjerteløst Svar. Hvor kan et saadant Svar ikke Nar for Nar forfølge os, saa at vi atter og atter føle dets Braad paany som et Stik i Sjælen. Ak, de haarde Ord! hvad have disse ikke afftedkommet af Ondt blandt Menneskene i Verden! Hvor ofte har ikke et saadant ondt Ord gjort Udslaget i et Menneskes Liv og hele Skjæbne! Med Ukrudtets Frodighed groer det op, og vil man udrydde dette Ukrudt, mærker man for seent, at det ikke længere staaer til at udrydde. Det er sikkert saadanne Ord, der tales om i Skriften, naar der siges, „at vi skulle staae til Regnskab

for hvert utilbørligt Ord, som vi have talet." Og hvor faa af os kan sige sig fri for at have udtalt saadanne Ord, som ikke kunne tages tilbage. Det er forresten et Spørgsmaal, om ikke Forældre, isald de vilde være opmærksomme paa Børnenes Lyst til saadanne hensynsløse Ord, itide kunde standse denne Tilbøielighed, der ofte udspringer af Forsængelighed, af Lyst til at vise deres gode Evner ligeoverfor deres Egne og Fremmede. De Børne begaae da ofte den Feil at lee af saadanne Ord, idet de mene, at Sligt tyder paa et Pokkers Lyst og siffigt Hoved. Paa mere end een Maade kan et Barns Fremtid ødelægges, naar det haarde Hjerte, det siffige Hoved saaledes faaer Lov at brede sig, idet det vinder Bifald i sin Kreds.

P. A. Heiberg har i sine Erindringer fortalt saadanne Træk om sig selv som Dreng. Han fortæller, at hans Morfader, i hvis Huus han var opdragen, havde den Ulykke i sit 40de Aar at blive berøvet sit Syn, men forrettede ikke desmindre sit Præsteembede i mange Aar. Selv de smaa daglige Forretninger kunde han uagtet sin Blindhed udføre; saaledes barberede han sig selv. „Jeg havde bemærket“, fortæller Heiberg, „at han under denne Operation altid stod foran et lille rundt Speil, som hang paa en af Vinduesposterne i hans Værelse. Det faldt mig da ind, at en blind Mand ikke kunde have ringeste Nytte af et Speil. Jeg tog mig altsaa for en Dag, da jeg fandt Veilighed dertil, at strabe Belægningen af Speilet og lade det blotte Glas siden blive hængende, og jeg mærkede nu til min store Fornøielse og Underviisning, at

denne min skalkagtige Handling slet ingen Hindring havde lagt i Veien for Barberingen."

Saadanne Paafund lee nu ofte de Borne af og undskyldte dem med Navnet Drengestreger. Jeg kan ikke andet end see noget mere heri. Morfaderen havde været god og hjærlig mod den lille Peter Andreas. Vilde nu en god Dreng nænne at drive sliig Spas med en ældre Mand, rammet af en saadan Ulykke? Jeg troer det ikke. I fald en lystig Dreng havde faaet et saadant Indfald, vilde da ikke den næste Tanke have været: „Nei fy, det er Synd at drive Gjæk med min stakkels blinde Morfader!“ Hvorledes vilde Heiberg have dømt om den Dreng, der saaledes havde drevet Spot med ham, da han selv som gammel Mand havde samme Stjæbne? Forældre og Paarørende maa ikke lee af Sliigt, men foreholde Barnet det Hjerteløse heri, skamme ham ud, for at han en anden Gang mere kan lade sit Hjerte end sit Snille raade. Heiberg fortæller flere lignende Drengestreger om sig selv. Jeg har aldrig kunnet see andet heri end Spiren til, hvad der i ældre Aar bragte ham i saa mange ubehagelige Forhold, og som i høi Grad bidrog til, hvad han selv kaldte sin største Sorg i Livet. Det gaaer med Hjertet som med Forstanden, begge maa lidt efter lidt indøves og udvikles.

Marene gif, Heibergs Hustru jaae op til sin Husbonds Begavelse, hans mandige Character, hans Retstæffenhed, hans Sanddruhed, men hendes varme Hjerte frøs til Is i hans Nærhed. Hun trængte til Kjærlighed, til varm erotiff Kjærlighed. Hendes sværmeriske Natur havde i den unge Alder fyldt hende med Billeder, hvortil Virkeligheden aldeles

ikke svarede. Hun græd nu i Stilheden over, at en Mand havde taget hende til Hustru, der usorbeholdent erklærede, „at han aldrig havde været forelsket i hende,“ en Udtalelse, ingen Hustru kan finde sig i at høre. Det daglige Liv blev trist og trangt for hende. I sin uskyldige Ubevidsthed anklagede hun sig selv og sørgede over at maatte tilstaae, at hun var altfor ringe, altfor ubetydelig til at udfylde Bladsen ved en saadan Mand's Side. Heiberg anede ikke i mindste Maade, hvad der bevægede sig i hans unge Hustrus Hjerte, og ofte, uden at vide det, stødte han haardt imod den lille ømfindtlige Sjæl, som bar sine Smerter ene, uden at betroe sig til Noget i Verden. Hun gav sig selv hele Skylden og luffede sig mere og mere inde i sin bløde kjerlige Barnejsjæl og fandt sig i, hvad der ikke kunde være anderledes.

Der har vist sjelden levet to Menneſter sammen, som Tablen om Jerngryden og Jydepotten påsejede bedre paa, end paa disse tvende. Han stødte bestandig med sine Jernsider mod det lille skrøbelige Kar, der splintredes i tusinde Stykker ved Sammenstødet, medens han med sin haarde Skal ikke begreb, at Stødet kunde have en sliq Virkning. Medens hun saaledes sad betyngnet i Hjemmet, optagen af sin lille Dreng, bevægede Heiberg sig udenfor Huset omgiven af de Første i Litteraturen og opfyldt af Verdens store Begivenheder. Frihedshelt, Republikaner indtil sine inderste Nerver, fulgte han med Begeistring de stormende Bevægelser i Frankrig ligesom deres første Begyndelse i 1789 til ind i Rædselsperioden 1793. Han hadede Absolutismen og Adelen og jublede over den Medfart, Tiden paaførte Begge. I hans Huus kom mange af

alle Classer, Videnskabsmænd, Kunstnere og Andre. Han var en elskværdig Vært, og alle glædede sig ved hans Mands Livlighed, hans vittige Indfald og store Gjæstfrihed. Som yndet dramatisk Forfatter stod han i et intimt Forhold til Theatrets første Kunstnere, saasom Schwartz, Rosing og dennes agtede Hustru, Saabye, Knudsen, Heinsvig og den navnkundige, men noget letfærdige, indtagende og smukke Madam Preisler. Denne havde i en særegen Grad vundet hans Yndest, som den berømte „Dyvefeseide“, hvori han optraadte som hendes Ridder, nogle Aar efter dette nærværende Tidspunkt noksom gav Beviis paa.

Madam Preisler kom ikke saa sjelden i Heibergs Hjem. Hun var som Actrice et Barn af sin Tid, hvor en vis Letfærdighed ikke hørte til Sjeldenhederne. Hun lod, som man siger, Biolen sørge og var lige glad, enten hun havde sit Udkomme eller ikke, enten hendes Klæder hang i Trævler, eller hun var iført Fløiel og Silke. Man har fortalt mig, hvorledes hun en Dag afslagde Heiberg en Visit i en ny straalende Silkekjole, besat med Kniplinger. Det var tidlig paa Formiddagen. Heiberg var gaaet ud og hans Hustru endnu ikke paaflædt; hun bad hende derfor vente, indtil hun var færdig. „Det haster ikke“, raabte hun ind af Sovestuedøren, „men send den lille søde Johan Ludvig ind til mig.“ Dette skete. Drengen var dengang henved tre Aar. Noget efter traadte Drengens Moder ind til sin Gæst, men hvor forundret blev hun ikke ved at see den pyntede Dame ligge henad Gulvet, saa lang hun var, med den lille Dreng travlende omkring paa hende og paa det ubarmhertigste

frollende den smukke Kjole og rivende i Kniplingerne, hvoraf adskillige Stumper alt laae spredte om paa Gulvet, medens Barnet og hun skoggerloe omkap. Forstrækket ilede Moderen til for at standse Barnet i den vilde Leg; men Madam Preisler raabte leende: „Nei, lad ham blive ved, det morer mig ligesaa meget som ham.“ Endelig reiste hun sig op fra Gulvet, og nu maatte Synaal, Silke og Sax frem for at bode paa Skaden, hvilket skete under Madam Preislers Uystighed og Vatter. Omjider tog hun Afsted i det lystigste Humeur og kysjede og omfavnede den lille Dreng til Afsted. Endnu nede fra Gaden kastede hun Fingerkys til den Lille, som var krøbet op i Vinduesfarmen for endnu engang at see sin fornøielige Legekammerat.

Naar man saae P. A. Heiberg i slikt Selskab, hvor han var Munterheden, Vittigheden selv, da skulde man have ondt ved at tænke sig ham mørk, indesluttet, ordknap, saaledes som hans unge Hustru sædvanlig saae ham, naar de vare ene. En vis bitter Følelse, et Suk trængte sig da frem hos den Overseete, som i Taushed klagede, fordi hun var saa lidt for ham, og hun udbrod da ofte i Genrum ydmygt for sig selv: „Stakkels Heiberg! han skulde jo have havt en ganske anden Kone end mig.“ Slige tungjindige Dieblikke afløstes dog hurtigt af en muntre Stemning, thi hun var i Grunden et sanguinsk Gemyt. Hun slyngede da Armene om sin lille Dreng, og al den Kjærlighed, hendes Væsen gjenite paa, men som blev forsmaaet af hendes Husbond, fik saaledes frit Løb. Hun følte sig ofte stille lykkelig og stolt, naar hun i en Barnevogn selv kjørte sin lille Dreng ud i Grønningen, og de

Forbigaaende hilste Barnet med venlige Nik. Engang spurgte en Herre hende, hvis det smukke Barn var? Hjertet hoppede hende i Livet af Glæde, og hun svarte med kneisende Hoved: „Det er mit“! Da brast Herren i Latter og sagde: „Nei min lille Pige, Du maa vente endnu en Stund, før Du kan faae en saadan Gn.“ Da han var borte, brast hun i Graad over, at man ikke vilde troe, det var hendes Barn. Man seer, hvorledes denne lille Moder selv endnu ikke var stort mere end et Barn.

Heiberg havde i de senere Aar forøget sin litterære Virksomhed baade som dramatisk Forfatter og Critiker, og han var ofte fremtraadt med hæftige polemiske Skrifter. Han vedblev at være Publicums Yndling, og man slugte alt, hvad der kom fra hans Pen. Men nu hændte noget, som jeg vist troer har havt stor Indflydelse paa hans hele Fremtids Stjæbne. Jeg tillader mig her at affkrive Thaarups Beretning om denne Sag. Han skriver:

„Heiberg, som allerede i 1786 var bleven bekendt med den daværende Notarius publicus, Justitsraad Schmidt, og havde assjisteret ham til hans Fornoielse med adskillige Documenter i fremmede Sprog, erholdt 1787 Bestalling paa at være Translateur i de europæiske Sprog, dog med Indskrænkning i Henseende til visse Sprog, som Justitsraad Schmidt erklærede, at han selv personlig forstod. Fra den Tid besørgede han foruden sine egne Forretninger alle Oversættelser for Notarial-Comptoirret, det tydske Sprog ene undtagen, endogjaa saadanne, som han stricto jure kunde have expederet i sit eget Navn.

Da han i 1790 havde erholdt Successionsexpectance paa sin Svigerfader, Dispatcheur Bunkens Embede, bad

Schmidt ham, at han ikke maatte forlade ham, saalænge han levede og han var ved Tjenesten, hvorimod han lovede, saasnart det lod sig gjøre, at anvende alt, hvad der stod i hans Magt, for at udvirke Heibergs Succesjon paa sin Tjeneste, hvilket han formodede ikke vilde blive ham nægtet, i Betragtning af hans høie Alder, og de byrdefulde Vilkaar, paa hvilke han i 40 Aar havde forestaaet Embedet.“ — — — — —

„Heiberg besluttede ikke at foretage sig noget desangaaende, for Schmidt indgav sin Ansøgning om at maatte resignere. Dette skete den 11te December 1797, og samme Dag indleverede Heiberg en Ansøgning om enten at erholde Tjenesten paa de Schmidt bevilgede Vilkaar eller og at blive constitueret for Schmidts Levetid, idet han erklærede, ogsaa efter denne Tid at være fornøiet med Hans Majestæts Bestemmelse, om og paa hvilke Vilkaar han da kunde erholde Tjenesten. Denne Ansøgning bilagde Heiberg med 7 Attester, nemlig fra Formanden og de Ældste for Grosferer-Societetet, fra Advocaterne i Høiesteret, fra Dommerne i Hof- og Stadsrettens Vidneammere, fra Politikammeret og fra Soveretten, hvilke deels bevidnede hans Duelighed, deels hans Nøiagtighed og Flid, deels ogsaa (som Høiesteretsadvocaterne) ønskede, at et Embede, hvis Førelse er saa vigtig for Publicum, maatte betroes den Mand, hvis Evne og Duelighed gennem en Række af Aar var beviist. Hertil føiede endelig den gamle Notarius sin særdeles Anbefaling.“¹⁾

¹⁾ See Thaarup S. 186.

Uagtet alle disse Anbefalinger gav Kongen Notarial-Embedet til G. H. Olsen.

Heiberg meddeelte Publicum denne Sag, og en vidtløftig offentlig Feide, kaldet Notarial-Feiden, udspandt sig imellem ham og Olsen. Det store Publicum holdt med Heiberg og den almindelige Mening var, at han var bleven forurettet.

Heiberg selv tog sig denne Tilsidejættelse overordenlig nær og blev bittre og bittre i sit Sind. Og vistnok var denne Skuffelse af stor Betydning for ham. Havde denne Krænkelse, dette Uheld ikke rammet ham, er der al Sandsynlighed for, at hans hele Liv havde taget en anden Retning. Nu æggedes han til at gaae videre og videre i sin Opposition saavel mod Regjeringen som mod de private Mænd, der vare hans Modstandere, og hans Pen blev Dag for Dag mere og mere hensynsløs. Nye Muleter maatte han betale for Yttringer og Udtalelser i Pressen, som man neppe vilde have cendset, ifald en Anden end han havde fremjat dem, og de fleste vare enige om, at Retten i disse Pressesager udviste en Strengthed, en smaalig Omfindtlighed, der grændsede til Uretfærdighed; især i vore Dage tager det sig besynderligt ud, hvad man i den Tid fandt det nødvendigt at skride til Rettergang for, og hvilke Yttringer en Forfatter dengang maatte betale med høie Muleter. Større og større blev Heibergs Forbittrelse ved denne Medfart imod ham, og den drev ham til en stedse stigende Hensynsløshed i sine Domme over Andres Handlinger og et lidensfabeligt Had imod Regjeringen og Adelen.

Det var efter Revolutionens blodigste Periode, at den nystabte Republik i Frankrig sendte en Legation til Danmark, for af dette neutrale Land ad den diplomatiste Vei at skaffe sig den Anerkjendelse, som dens seirrige Vaaben lovede den i de krigsførende Stater. Grev A. P. Bernstorff modtog disse Fremmede med Velvillie og stræbte at forene Frankrigs Onsker med hvad der var til Held for Nordens Interesser. Foruden den egenlige Legation sendte den franske Republik ogjaa tre Commissairer med det Hverv at opkjøbe Kornvarer til Forsyning for de franske Armeer. Enkelte andre Franskmænd ankom i deres Følge, flere fulgte efter deels som Afsendinge, deels som Reisende. Saavel paa Gaderne som paa andre offentlige Steder saae man dem jevnlig bevæge sig i Klynger, der vakte stor Opmærksomhed hos den danske Befolkning. Her som overalt i Verden havde Revolutionen grebet Alle, til hvad Kjon eller Stand de end horte, og naar man derfor mødte disse Franskmænd med deres trefarvede Cocarder heftede paa Brystet, standsede de Forbigaaende ofte, snart med et velvilligt, snart med et hadefuldt Blik, alt som Betragteren var for eller imod Tidens store Spørgsmaal. Selv bevægede de Fremmede sig stilsærdigt og bestedent. Den daglige Conversation i Byen dreiede sig uophørligt om dem. Man havde alt i længere Tid disputeret med Hæftighed for og imod den franske Revolution, disse Disputer forøgedes nu ved Synet af Republikanerne. Franskmændene have jo Ord for en udsøgt fin og galant Tone, en Gratie og Lethed i Omgang fremfor andre Nationer, og disse Afsendinge retsærdiggjorde ved alle Leiligheder denne Dom. Flere af dem vare ikke

alene elskværdige, men aandrige, talentfulde Videnskabsmænd. De bleve snart søgte og indførte i forskjellige Selskabskredse; saavel litterære Notabiliteter som Kunstnere ansaae deres Omgang for en Gæde. Vor i den Tid glimrende Handelsstand modtog dem med aabne Arme. I de rige og fornemme Huse, hvor Fremmede fra alle Lande pleie at samles, traf de sammen med vor diplomatiske Kredse, der, om end noget tilbageholdent, dog kom dem imøde med Høflighed. Selv de Diplomater, der vare Repræsentanter for de mod Frankrig fjendtlige Stater, havde Intet imod at samles med dem. Det var mærkeligt at see, hvorledes disse Franskmænd i adelige og borgerlige Kredse lidt efter lidt bragte nyt Liv, nye Anskuelser, nye Sædvaner ind overalt.

Det varede ikke mange Dage efter deres Ankomst til Kjøbenhavn, før en Deel af dem blev indført i Heibergs Huus, hvor en Sympathie mødte dem fra den republicanske Værts Side, der gjorde, at de hurtigt følte sig som hjemme der. Ogsaa Heiberg fik nyt Liv ved deres Omgang; de fandt i deres Vært en indsigtfuld, dannet Mand, der med Liv og Sjæl havde fulgt Frankrigs store Begivenheder, som han saa varmt sympathiserede med. Den unge undseelige, rødmende, og af Udseende barnlige Frue, der yndefuldt udførte sine Værtindepligter, tiltraf sig i høi Grad deres Beundring og Opmærksomhed. Selv hendes Mand studsede over at see den Lethed, hvormed hun bevægede sig i disse nye Omgivelser, den Færdighed, hvormed hun udtrykte sig i det fremmede Tungemaal, og Gæsterne vare henrykte over, at deres Sprog i den Grad blev forstaaet og besvaret af Husets yndige lille Frue.

For første Gang folte Heiberg sig formelig stolt af sin Hustru, og over den Virkning, som han hurtig opdagede, at hun udøvede paa de Fremmede. Med den fine Courtoisie, hvori nu engang Franskmændene ere Mestere, omringede de den unge Værtinde, som Dag for Dag voksede i deres, i hendes Husbonds og — i sine egne Dine. Hun folte for første Gang en Selvtillid, en Glæde, der ofte udtalte sig med en ungdommelig Overgivenhed, som Alle fandt fortryllende. Kort, den lille fine, tilsluttede Knop udfoldede i denne varme Atmosfære for første Gang sine Blade, hvis Friskhed var velgjørende for Alle. Man kan godt forstaae den Virkning, hun gjorde paa disse Franske, der sandelig ikke i deres Hjem vare vant til, imellem de kvikke, bevidste, sædvanlig coquette gifte Pariserinder, at see en saa jomfruelig Stikkelse, der, uagtet hun alt var Moder, rødmende og blufærdig, aandfuld og munter, med et Barns Glæde og Naivitet modtog deres Hyldest. Dette var for dem et nyt og uvant Syn, som Dag for Dag fængslede dem mere og mere.

Heibergs Hustru havde paa dette Tidspunkt i hende fem Aar i Stilhed sørget over sin Mand's Ligegyldighed og Kulde. Hans Tro, at han i hende ikke havde En, med hvem han kunde udveksle sine Tanker, ikke En, han syntes, det var Umagen værdt at skjænke sin Fortrolighed, hans overmodige Uttringer, at han aldrig havde været forelsket i hende, Alt bidrog til at han snarere tabte end vandt i sin Hustrus Dine, ved at han nu paa Grund af disse Fremmedes Opmærksomhed ligejom havde faaet et andet og bedre Syn paa hende. Det saarede hende, at Fremmede skulde lære ham, hvad han havde i hende. Hun

sagde til sig selv: „Altsaa nu først, ved disses Opmærksomhed har han lært mig at kjende, han, som har kjendt mig fra Bavn af.“ Hun kunde ikke faae andet Syn paa hans forandrede venligere Tone imod hende, end at det kun var Forsængelighed hos ham over hendes uventede Triumph, der gjorde, at han nu viste hende større Omhed, og den Agtelse, hvormed hun hidtil havde seet op til ham, led et Skaar, der var vanskeligt at hele. „Han trækker mig nu ved alle Veiligheder frem,“ sagde hun til sig selv, „han, som har ladet mig gaae her i hans Huus som den Ringeste blandt de Ringe og ikke værdiget mig at tage Deel i hans Sorger eller Glæder, men bestandig har ladet mig føle, at jeg Intet kunde være for ham, han trækker mig nu selv ind i enhver Samtale med disse Fremmede, fordi han seer, at det behager dem. Jeg skal nu spille, synge for dem, han, som tidligere altid forlod Bærelset, naar jeg satte mig til Claveret i Haab om, i vor Eensomhed at behage ham hermed. Er nu denne Forandring hos ham udsprungen af Kjærlighed til mig? Nei, det er Forsængelighed og intet Andet.“¹⁾ Saaledes lod omtrent den Monolog, hun nu daglig repeterede for sig selv, og en bitter Følelse imod ham indsneg sig i hendes Hjerter. Ja, hun har endog i senere Aar udtalt, at Intet i den Grad havde vendt hendes Sind fra ham, som netop denne pludselige Forandring. Blomsten i denne Sjæl havde nu udfoldet alle sine Blade. Den saae sig tilbødt, beundret, og den badede sig i disse Solstraaler og følte, at den ikke længere blomstrede forgjæves.

¹⁾ Eml. Brevet 2. Aug. 1801.

Man sloges formelig i Byen om de Fremmedes Selskab, og mangen en Kvinde misundte Heibergs Hustru, at hun daglig i sit Hjem nød, hvad de forgjæves jukkede efter. Smidlertid blev hendes eiendommelige barnlige Væsen, hvorved hun især behagede, uforandret det samme. Hun modtog i ydmyg Blusærdighed, hvad gode Mander skjænkede hende, og holdt sig stærkt tilbage, da al Fremtræden var hendes Natur imod, en Egenstabs, hun bevarede hele sit Liv igjennem. Hun sørgede saaledes over, at hendes Husbond krævede af hende, at hun til Ære for de Franske — saaledes som mange Kvinder i Byen gjorde — skulde smykke sig med den trefarvede Cocarde, en Demonstration, hun ikke fandt passende for en Kvinde, og da hun nu af ham blev tvungen til at bære denne, brugte hun mange smaa Paafund for at lade den sidde saa ubemærket som muligt. Især plagede denne Cocarde hende, naar Heiberg indbød de Franske til at gaae i Theatret med dem, hvor de da sædvanlig sad i en Loge i første Etage. Naar nu Alles Blikke, alle Rikferter rettedes mod denne Loge for at betragte de Fremmede, og hun da sad med Friheds-Cocarden paa Brystet, da havde hun en Følelse af Forlegenhed og Skamfuldhed, som fordærvede hele Aftenens Nydelse for hende, og hun var glad, naar hun atter sad i Bognen for at kjøre hjem.

Smellem de Franske var der Flere, men især Gen, som paa en paafaldende Maade gjorde hende sin Cour. Det var en ung begavet Mand, med alle de Egenstaber, der behøves for at spille en Elfers misundte Rolle. Hans Navn var Duveyrier, men han gif i Danmark sædvanlig under Navnet Honoré. Det var den samme,

som mange Nar efter blev Fader til den i vor Tid be-
kjendte Forfatter Duveyrier.

Unge elegante Mænd, som ere vante til at gjøre
Lykke hos Damerne, have et skarpt Die, et eget Instinct
til at opdage, om en Hustru elsker sin Husbond, og om
hun er gjenelsket af ham. Hvor dette er Tilfældet, der
føle de, at der for dem ingen Blomster ere at plukke.
I modsat Fald, der modstaae de ikke at prøve, hvad
Lykken vil beskjære dem, og de overtage da Elskerens
ledige Plads, uden at bekymre sig om, hvad Ulykke dette
kan føre med sig for den Elskede og for dem selv. De
tage alt paa deres lette egoistiske Skuldre og trøste sig
med det Privilegium, som Mændene nu engang have
erhvervet sig, at et saadant Forhold ingen Skam er for
en Mand; at det derimod er en Skam for en Kvinde,
lade de blive hendes Sag. Hujets ungdommelige Frue
havde vaakt en lidenskabelig Følelse hos denne Duveyrier.
Hun modtog hans Hyldest med nedslagne Dine og rød-
mende Kinder, men denne lidenskabelige Cour, den første,
der modte hende i Livet, gjennembævede hende med nye
og ukjendte Følelser, som hun ikke selv vidste hvad Navn
hun skulde give, og som paa eengang lod hende føle en
Sødme i Sjælen, og tillige en Skræk, som hun ikke turde
aabenbare for Noget. Inden hun selv vidste det, følte
hun, at denne Mand og hun havde en Hemmelighed med
hinanden, der kunde blive farlig for dem begge. Det
hjalp hende ikke, at hun trak sig sky tilbage, Duveyrier
var betagen af en hæftig Lidenskab, en Attraa, han ikke
længer var Herre over. Med en Elfers varme Veltalenhed
udmalede han sine frie Principer i Kjærligheds-Capitlet,

hvis Indhold var, at den, der elsker, har Ketten og Afkomsten ligeoverfor den Elskede, selv om hendes Haand er bunden ved et formelt Baand til en Anden, som ikke veed at paaskjønne, hvad han ved et Tilfælde er kommen i Besiddelse af. Ligeoverfor denne Mand's Beltalenhed havde hun intet andet at staae imod med end sin Følelse af, hvad der var Ret og Pligt for hende, og hun kæmpede tappert med ham i denne farlige Leg. Jeg har altid troet, uden at ville spørge derom, at de Samtaler, som finde Sted imellem Elskeren og Fru Lindal i Novellen „Egtestand“, ere hentede af Samtalerne imellem Duveyrier og Heibergs Hustru, ligesom flere Træk i denne Novelle vist ere tagne af hendes tidligere Liv og Livsforhold.

Saa snart hun for Alvor mærkede, hvor farlig Duveyriers lidenskabelige Forelskelse kunde blive hende, sagde hun en Dag til Heiberg: „Jeg beder Dig, træk ikke disse Franke saa stærkt til Huse, der gjøres mig en Cour af Enkelte af dem, som jeg føler kunde blive farlig for min No.“ Heiberg smilte overmodig og stolt, idet han sagde: „Na ikke andet, Du har Din Frihed.“

Var nu denne Udtalelse, og hvad der laae heri, virkelig Heibergs Mening? Det ville vi længer hen faae at see, men han havde nu engang vænnet sig til de overlegne, kolde Svar. Kan man nu undres over, at flige Ord ramme den, de udtales til, som et Stik i Hjertet? Kan man undres over, at hun siger til sig selv — og hun sagde dette til sig selv —: „Det er vist, at han ikke elsker mig og har aldrig elsket mig!“ Kan man undres over, at en bitter Følelse overvældede hende, og at hun i Cen-

somhed udgjød Taarer og udbrod: „I min Uvidenhed har jeg hengivet mig til en Mand, der aldrig har elsket mig og for hvem min Vre endog er ligegyldig.“ Kan man undres over, at der i hendes Hjerte indsneg sig en Kulde mod denne Mand, hun engang havde seet op til, men som nu stod for hende i et heelt andet Lys, at der Dag for Dag dannede sig en dybere Kløft imellem hende og ham, der ikke længere kunde udfyldes, og at hun tilsidst saae sig som den, der stod ene og forladt, kun henviist til sin egen Kraft og til den Hjælp, hun anraabte om ovenfra.

Saaledes stod Sagerne endnu i nogen Tid. Da indtraf til hendes Lykke pludselig en Ordre, der kaldte Duveyrier hjem til sit Fædreland, og hun var frelst for en Brøde, der, selv om Alverden blev uvidende herom, tynger en ædel Kvinde's Samvittighed hendes øvrige Liv igjennem. Duveyrier rejste altsaa bort, men uagtet hun følte sig lettet ved hans Bortreise og takkede Gud for, at hun var gaaet reen ud af dette Forhold, indsneg der sig dog i hendes Sind Savnet af et Menneske, der hang ved hende med Omhed og Varme, medens hun forblev i den kolde Temperatur, hun var omgivet af.

Hun levede nu atter stille i sit Hjem, tilbagetrukket i sig selv, og udviklede i denne Eensomhed mere og mere sin Personlighed. Heiberg var de fleste Aftener samlet med sine politiske og litterære Venner i de Clubber, hvor man efter Datidens Skik mødtes med hverandre. Naar hun da om Aftenen havde bragt sin lille Dreng til Ro, udfyldte hun sin Eensomhed med at spille og synge og med at udvide sine Kundskaber i sit eget og i fremmede

Landes Litteratur. Tydske, franske, engelske og italienske Bøger, som Heibergs Bibliothek gav hende rig Anledning til at gjøre Bekjendtskab med, udgjorde hendes Glæde i de stille Aftentimer. Hun fordybde sig i Digternes Anskuelser og Tankegang, hun frydede sig ved alt det Skønne, hun her lærte at kjende, og hun morede sig med at lære Digte af Byron, Goethe og andre udenad. Hun udviklede stedse mere og mere sin egen Dømmekraft og sine Livsanskuelser, og havde efterhaanden for sin Alder og sit Kjon læst og tilegnet sig utrolig Meget. Disse eensomme Timer udgjorde nu hendes Lykke, og hele Dagen længtes hun efter dem og levede saaledes i en Verden for sig selv, som Ingen anede, og som det ikke stod i Nogens Magt at forstyrre. Af og til samlede lige som tidligere Heibergs Venner i dette Hjem, og hun udførte da sine Værtindepligter med Orden, Omhu og en medfødt Skønhedsjands, som man beundrede, og som skaffede hende ikke faa Venner.

Saaledes henrandt henved tre Aar for hende.

Medens vi nu overlade hende til hendes stille Nydelse og huslige Sysler, ville vi føre en anden Personlighed frem for Læseren, der ikke har mindre Interesse.

Gyllembourg.

Hvem denne Mand var, hvorledes han blev tvungen til at forlade sit Fædreland Sverrig for bestandig og tage Ophold i Danmark, derom kan jeg ikke give nogen paa-

lideligere Oplysning, end ved alt her, henved 8 Aar forud, at meddele den Fremstilling, han i Aaret 1805 — efter en Audiens hos Kronprinds Frederik, senere Frederik den 6te — tilsendte Prindsen som en Retfærdiggjørelse af sin tidligere Færd i Sverrig, og hvori han beretter om den Skjæbne, der her ramte ham. Hans Selvbiographie lyder, som følger.

1.

Gyllembourgs Manuscript.

Naadigste Herre!

Jeg beder Deres Kongelige Høihed naadigt tilgive, at jeg vover at henvende mig til Dem med en saa lang og vidtløftig Beretning om mig og mine Hændelser som den, jeg herved allerunderdanigst vover at lægge for Deres Afgl. Høiheds Fodder. Men, naadigste Herre! saa forviklet er ofte de Dødeliges Skjæbne, at det Uheld, man i mange Aar med Taalmodighed og et let Sind har baaret, med eet bliver os utaaeligt og overgaaer vore Kræfter. Dette er Tilfældet med mig: I næsten 13 Aar har jeg med Taushed taalt den Mis kjendelse, som min politiske Stilling har paadraget mig; mit eget Hjertes Vidnesbyrd og de smigrende Beviser, jeg har modtaget paa de Menneskers Agtelse, som have fulgt mit Livs Historie og kjende de Drivjædre, som have været Grunden til mine Handlinger, har givet mig Styrke til at bevare en Taushed, som jeg ikke kunde have brudt, uden at adskillige Personer kom til at staae i et ufordeelagtigt Lys,

som stundom i deres Carrière vilde have forvolddt dem Ubehageligheder.

Men fra det Dieblif af, at jeg havde den Naade at see Deres K. H. Ansigt til Ansigt, er det mig ikke mueligt at taale den ufordeelagtige Tanke, Danmarks tilkommende Fyrste rimeligvis maae have om mig, uden i det mindste allerunderdanigst at fremsøre, hvad som kan siges til min Undstylning.

Seg tilstaaer det, K. H., det er blevet mig aldeles nødvendigt for min egen Tilfredshed at undstyldte mig for D. K. Høiheds Dine, især da jeg føler, hvilken slet Rolle jeg spillede, da jeg i Mai Maaned havde den Naade at gjøre Deres K. H. min underdanige Opvartning, og hørte af en saa elstværdig Fyrstes Mund de knusende Ord: „Den som kan være een Herre utroe, kan ogsaa være det mod en anden Herre.“ — Hvor usigelig smertelige disse Ord end vare mig, vilde jeg dog ikke have frygtet for at anvende de dyrebare Dieblif, Deres K. H. behagede at stjænke mig, til at stræbe at retfærdiggjøre mig for Dem, men tillad mig at sige det, naadigste Herre: Deres K. H. bragte mig fra første Dieblif aldeles ud af al Fatning ved at ignorere, hvem jeg var, og Aarsagen, hvorfor jeg ikke var bleven i mit Fædreland. Min Forlegenhed herved, som blev en fuldkommen dérouté d'esprit, kom af intet andet end af Frygt for at have, som man paa Fransk kalder det: *surpris votre religion*¹⁾, og at Deres K. H. skulde ansee det som en Uforsømmethed og Udelicatesse, at jeg allerunderdanigst havde anmeldt mig til Audience, og vovede, under Bestyttelse af et andet

¹⁾ Bedraget ved falske Beretninger.

Navn end mit eget¹⁾, at fremstille mig for Deres K. Høihed. Af Lydhighed mod de Raad, der viste mig det som min Skyldighed at gjøre Deres K. H. min underdanige Opvartning og frembære min Taknemmelighed for det Hæderstegn, jeg havde været saa lykkelig at modtage af det Selskab²⁾, der nyder den Ære at have D. K. H. til sin Præses, vovede jeg at gribe denne Leilighed til at lægge min Hengivenhed og Verbødighed for Deres K. H.s Fødder, og Intet kunde være mig sensiblere, end at denne min underdanige Frihed skulde mishage Dem.

Alle min Sjels Kræfter vare saaledes, som De, naadigste Herre, maaskee selv vilde have den Raade at erindre Dem, mere henvendte paa at undskyldte min Nærværelse i Deres K. Høiheds Palads end den Sag, som gjør mig det umuligt at være i Sverrig. Aldrig i min Livstid har jeg saaledes tabt al Fatning! Jeg har ofte nydt den Lykke at tale med kongelige Personer. Opdraget ved Dronning Louise Ulricas Hof og under hendes Dine har jeg ofte i min Barndom og første Ungdom uden Frygt udholdet den store Friedrichs³⁾ Systers skarpe geniefulde Blik, jeg har, i senere Aar, fremstaaet for Kong Gustav, og efter min Overbeviisning, ifølge hvad jeg troede min Pligt, usorfærdet vovet at modsige denne Konge, dette kloge og sjeldne Menneske. — De, naadigste Herre! er den første, for hvis Afsyn jeg har tabt alt Mod og Fatning, saa stor var min Frygt for at have gjort et

¹⁾ Hans rette Navn var Ehrensvärd. Gyllembourg (egentlig Gyllenborg) var hans Moders Navn, som han efter Forviisningen optog.

²⁾ Det kgl. Landhusholdnings-selskab; G. vandt en af dette Selskab udsat Priisbelsønning for en Afhandling.

³⁾ Hun var en Søster til Frederik den 2den af Preussen.

Skridt, som kunde mishage Deres K. H. Maatte De, naadigste Prinds, ansee denne min Frygt for at have feilet mod den Erbødighed, som jeg har helliget Danmarks tilkommende Konge, som et Beviis paa, hvor umuligt det vilde være mig at være min anden med frit Valg udvalgte Herre utroe, hvis Land jeg, efter at have sammenlignet det med flere Lande, havde valgt til mit andet Fædreland, og hvis Regjerings-Principe jeg højtidelig havde lovfundet i et fremmed Land, paa en Tid da jeg visseelig ikke kunde forudsæe, at jeg som Retfærdiggjorelse skulde nogensinde kunde benytte mig af de Dffringer, som jeg efter min Overbeviisning bragte Sandheden. Jeg troer overalt ikke, K. H., at en retskaffen Mand to Gange kan gjøre sig skyldig i samme Feiltrin, thi om saa var, skulde visseelig ikke Preussens store Friedrich have valgt den Ingenieur Officeer til anden Gang at opbygge en magtpaaliggende Hvælving, som første Gang ved Bygmesterens Forseelse var faldet ned, inden den var fuldført.

— Under en politisk Gjæring, i Parti Tider, kan den redeligste Borger blive indviklet i politiske Daarligheder og Forbrydelser, men utroe det kan han aldrig blive, og tillad mig at sige det, naadigste Herre! jeg kan ikke tilstaae at have været utroe mod min første Herre. — Danmarks Herre er dets Konge, Sverrigs Herre — i den Tid, jeg var svensk Borger — var Constitutionen. At holde den ved Magt, at forsvare den i Liv og Død, det var den Trostabsæed, jeg havde svoret, ikke blot som Medlem af min Rigsstand, men ogsaa som Embedsmand. Kongen havde svoret samme Cæd, og fra Thronen erkjendte han sig for sit Lands første Borger og erklærede Grundlovene

over sig som over Landets øvrige Borgere. — Jeg har feilet, men i min Ungdoms brændende Enthousiasme troede jeg at opoffre alt og opoffrede det virkelig — for efter mine Tanker at være den Herre troe, jeg som Militaire og Borger havde svoret Troskab. Deres K. Høiheds ovennævnte Yttring vilde have været sønderknusende for Enhver, men dobbelt for den, som opdragen i en sand militaire Aand, har været Medlem af et Corps, bekendt i Armeen for sin høie Følelse af Ære, og som — tilgiv mig, D. K. H., at jeg vover at sige det — som aldrig har gjort sig skyldig i nogen Handling, som disse hans Ungdoms ridderlige Begreber skulde fordømme. Tillad mig derfor, naadigste Herre! for den inderlige Smerte, D. K. H. ved disse Ord har forvoldet mig, med al den Sanddruhed, som jeg aldrig har fornærmet, og med den inderlige Fortrolighed, som Deres Kongelige Høihed ved første Diekast har indgivet mig, at fremlægge for Deres K. H. en Beretning om Catastrophen den 16de Marts 1792 i Sverrig, og den Deel, jeg havde i samme. — Og Deres K. H. er alt for oplyst, besidder alt for meget en Ridders Dyder, til at jeg skulde frygte for at blotte mit politiske Forhold for Deres Dine, og beder jeg Deres K. H. tilgive, at jeg, for saa troe som muligt at vise de Drivfjedre, der med Skjæbnens uimodstaaelige Magt har ført mig mit Liv igjennem, maa være saa ubeskyeden at tale om mig selv, min første Ungdoms og Barndoms Historie.

Min Fader var General og Chef for Artilleriet. Efter alle deres Vidnesbyrd, som havde kjendt ham, var han en fuldkommen Militaire og en Mand af den ubrødeligste Rettskaffenhed; men han saavel som hans Broder

Feltmarchal Ehrensvärd, der evig vil blive uforglemmelig for Grundlæggelsen og Opførelsen af Sveaborg Fæstning og Indretningen af Sverrigs vigtigste Havn i Skjærene udenfor Helsingfors og som Gouverneur af Finland, havde meget stor Indflydelse paa det i Sverrig saakaldte Hatte-Parti. Min Moder — eet af hendes Tids meest oplyste og elskværdigste Fruentimmer, gav ingen Spartanerinde efter i Kjærlighed til Friheden og republicanste Dyder. Hendes Fader, Præsidenten Grev Gyllenborg levede og døde som Chef for Hatte-Partiet. — Jeg havde det Uheld at miste min Fader i min første Barndom. Da jeg var ste Aar gammel fik min Moder mig ansat som Page hos hendes Majestæt Enkedronning Ulrikke Eleonore. Da denne Fyrstindes Hof var sammenfat af Sverrigs største Hoveder af de elskværdigste og ulasteligste Personer af begge Kjøen, ansaae man det for den bedste Skole for et ungt Menneske at blive opdraget ved samme. — Her saa jeg Oppositionen mod Kong Gustav fra den skjønneste Side. Hans kongelige Moder, denne herlige Fyrstinde, elskede Sverrig saa høit, at hun opoffrede det endogsaa sin moderlige Kjærlighed og unddrog sin Son det usfatteerlige Gode, en Moders Omhed og Belsignelse, fra det Dieblit hun fandt, at hun ikke havde født ham til Held for Fædrelandet. Prindsjerne, hendes yngre Sønner, fulgte hendes Exempel, især den yngste, den nys afdøde Hertug af Ostergothland, som var hans Moders Yndling. Denne Prinds, der var begavet med alle de Fordele og Gaver, Naturen kan skjænke, erklærede sig mod Kongen uden al Forbeholdenhed, og ved hans Hof taltes der saa frit mod Hofpartiet og Regjeringen som intet andet Sted

i Stockholm. — Inderlig ærede og elskede jeg disse to Fyrster og var saa lykkelig at vinde deres Naade; Dronningen, deres Moder, tilbød jeg fra min Barndom som en Gudsdom, det mindste Tegn paa hendes Gunst var mig saa dyrebart, at jeg endnu med Bevægelse erindrer den usigelige Glæde, jeg en Dag følte, da jeg med Udmærkelse havde taget en af mine første militaire Examina, og min kongelige Herskerinde med synderlig Naade tiltalte mig og rakte mig et lidet Tegn paa sit Velbehag. Deres K. H. vil selv naadigst indsee, hvormegen Deel disse mægtige første Barndoms Indtryk og Følelser maa have havt i min politiske Carrière. — Fra mit femtende Aar, efter at have taget den saakaldte General Examen i Artillerievidenskaben og særskilt i Fortificationscorpset taget Officeers-examen, begyndte jeg at gjøre Tjeneste i Artilleriet. — Ikke ved Kong Arthurs runde Bord kan Ridderaanden have været skjønnere og sandere end i dette Corps: Ingen Retfærdighed kan tænkes strengere, end den, hvormed dette Corps dømte og straffede den mindste Plet paa Uniformens Hæder; ingen ridderlig Broderskabs Aand kan være inderligere end den, der sammenbandt dets Medlemmer. Da min Faders Minde der endnu var hjært og ærværdigt, optog man mig med Godhed og indgav mig snart den samme Aand, som besjelede mine Samarader. — Landet havde Fred de første Aar af min militaire Løbebane, Tjenesten borttog ikke al min Tid, hvoraf jeg anvendte megen til Læsning, og især førte min Tilbøielighed mig til at dyrke de skjønne Videnskaber, hvor jeg af de Gamles Skrifter, af fremmede Landes og endog saa af en Deel af Sverrigs daværende Literatur, indsugede endnu mere af

den Ridderaand og Frihedskjærlighed, som tillige var Artillerie Corpsets esprit. Saaledes hengif flere Aar. Jeg er af Naturen meget varm og hæftig, tout ou rien, har min Livstid været mit Valgsprog, og jeg har aldrig kunnet hengive mig til Menneſker, Ting eller Meninger, uden ganſke; ſaaledes hang jeg ogsaa med min hele Sjæl ved mine Vaabenbrødre, min ſidſte Draabe Blod kunde jeg med Glæde givet for dem, og enhver deres Sag var ogsaa min. Jeg var ſaa lykkelig, at de beſvarede min Hengivenhed med Agtelſe og Tillid, og da jeg tillige, da jeg i de ſenere Aar blev Adjutant, var ſaa heldig at beſidde min Generals Fortrolighed og udmærkede Venſkab, og jeg blot ſøgte at benytte mig af denne Lykke til mine Camaraders Nytte, blev denne Omſtændighed et Aaand mere imellem dem og mig, ſaa min Eſtilling i mit Corps var den lykkeligſte af Verden. Artilleriet var af Kongens ivrigſte Oppoſition, det var ikke muligt at forene Hoffets Gunſt og Regimentets Tillid, og under Krigen ſteeg denne esprit til en ſaadan Høide, at de Officerer, ſom meeſt udmærkede ſig paa Bataillepladsen, aldrig vilde bære de Hæderſtegn, Kongen belønnede dem med, eller at vel end- ogsaa — ſom man ſaae Exempler paa — dødelig ſaarede, hvilke Kongen gav Ridderordener, ſtrax ſendte ham dem tilbage med de Ord: „at i det Land, hvor de nu reiſte hen, brugte man intet ſaadant.“ Man ſaae det forunderlige Exempel af et Regiment, af hvilket alle Officererne vare dømte til Døden for Deelagtighed i den politiſke Affaire 1788, beſjendt under Navn af Anjala Forbund, og ſom deſuagtet under hele Campagnen 1789 gjorde Tjeneste mod Fjenden. Der exiſterede revolutionaire Forbunds Skrifter, under-

skrevne næsten af hele Armeen, hvilke Blade vel kom til Kongen, men ellers ikke saae Lyset. Under noget saadant har jeg imidlertid aldrig skrevet mit Navn.

Men ikke blot i Armeen, i hele Sverrig hørte man kun een Stemme, og den var mod Gustav, de rettskafneste og meest oplyste Folk af alle Stænder bekjendte sig til Oppositionen, i Selskaber talte man uden Forbehold om Sveriges Befrielse fra denne Monark som den eneste Frelse for Landet. De elskværdigste og eleganteste Fruentimmer førte dette Sprog, og enten man talte med den første Grevinde eller den simpleste Bonde, hørte man den samme Meening.

Her beder jeg underdanigst at maatte gjøre Deres K. H. opmærksom paa, at forinden den i den franske Revolutions Annaler saa mærkelige 10de August og de derpaa følgende Dage i Begyndelsen af September saae man politiske Oppositioner fra en anden Synspunkt end efter den Tid. Nu fæster man ved Begrebet derved noget odieust, som man ikke fandt deri førend den Tid. Til Beviis derpaa tillade Deres K. H. mig at anføre, at den franske Revolutions Morgen, den første Nationalsforsamling, dennes første Handlinger, vandt næsten hele det oplyste Europas Bifald, som det ogsaa fortjener at anmærkes, at Keiser Napoleon nu netop udvælger de gamle Constitutionelle og Frihedens varmeste Venner til Statens vigtigste Embeder, og kan man med Sandhed sige, at Keiserthronens paalideligste Støtter bestaae af det saakaldte Constitutionelle Parti. Det var først efter den 10de August, at Meeningerne begyndte at blive deelte om denne Revolution, og man ved Jacobinisme tænkte sig Nedbrydelsen af Sam-

fundets Orden. Den svenske Catastrophe foregik denne Epoque hele 5 Maaneder. Jeg veed vel, at Kong Gustavs Hofparti har villet kaste Stygge af Jacobinisme paa Oppositionspartiet, for at gjøre samme forhadet og drage Opmærksomheden bort fra dets egne Feiltræk. Fra dette Hofpartis System, at gjøre alting saa indviklet som muligt, skriver sig de mange Rygter og Brochurer, der ere ligesaa usande som ofte urimelige. Dette Parti, vant af sin Anfører til, saa at sige at drage meest Nytte just af de Hændelser, som vare deres Onsker meest ugunstige, har tvertimod alle Seierherrer's Maade vundet de fleste Seierens Frugter gennem sine største Nederlag. Saaledes vidste de, da Regenten modtog Regjeringen, visse med den meest patriotiske Villie til at læge de Statens Saar, som den forrige Administration havde givet Fædrelandet, og altsaa ofte nødt til at handle efter andre Principer end den forrige Regjering, at kaste en Stygge paa denne Fyrste hos fremmede Magter, og opvække Mistroie imod ham hos den Klasse Borgere, som altid ere misfornøiede med det nærværende, ved at insinuere, at Regenten havde været medvidende i Martii Maaned's Catastrophe. Hvor urimeligt dette end var for enhver Tænkende, som havde fulgt Gangen af Affairerne og altsaa ikke kunde være uvidende om, at efter det mærkelige Plenum Plenorum i Begyndelsen af Rigsdagen 1789, havde Regenten tabt Oppositionens Fortroelighed, troedes denne Urimelighed dog af Mængden. — Dette ovennævnte Hofparti, hvorledes brouillerede ikke det Affairerne, og gjorde Hertug Carls Formynderskabstid visse til een af de ubehageligste Epoquer af hans Liv, og gennem

Cabaler til saa lidet nyttig som muligt for Sverrig. Dette Parti, ikke tilfreds med, at cabalere indenlands mod en Fyrste, som saa redelig vilde sit Fædrelands Bedste, vilde endogsaa med udenlandst Magt, indført i Hjertet af Sverrig, foreskrive sin lovlige Regent Love, som ikke havde kunnet andet end vanære ham, Fædrelandet og den unge Konge, hvis Navn de misbrugte. Da denne Sammensværgelse blev opdaget, overladt til Lovene og straffet af dem, skulde man vel troe, at den ikke mere — i det mindste ikke under samme Form — skulde kunne opstaae og give Landet flere Saar. Men vant til Nederlag og til at vinde nye Resourcer af samme, har man seet dette Parti som en anden Phoenix opstaae af sin Aske og vinde mere Indflydelse end nogensinde. Om denne dets nærværende Indflydelse benyttes til Sverrigs Vel og Kongens sande Interesse og Være, det ligger alt for aabenlyst for Europas Dine, til at jeg skulde berøre saadant.

Det var dette Høspartis, for Fædrelandet ødelæggende Principer, som Oppositionspartiet modsatte sig. Havde Gustav 1792 villet forandre System, og ikke gjort Krigsudrustninger, ikke sammentaldet Stænderne til Gesle Rigsdag, men henvendt sit fjeldne Genie og sin grændseløse Activitet paa den indre Administration, og omgivet sin Person med Menneſter, som besad den almene Agtelse, vilde snart Oppositionspartiet blevet Høsparti. Men denne nye Krig, efter neppe 2 Aars Fred, efter den forrige Krigs strækkelige Følger for Sverrig, Kongens intime Forbindelser med franske Emigranter, Raadets Afsettelse, de betydeligste Rigsdagsmænds Arreſtering, tvert-

imod Constitutionen og Landets Love, Baron Stjernelds og Oberst Armfeldts Indesluttelse i Fæstninger uden mindste Skin af lovlig Procedure, Oberst Hästfoes Halsbyggelse, alt dette havde opirret alle Gemytter mod Kong Gustav. Thi Had og Bagvaskelse maae, saameget de vil, søge at sværte det daværende svenske Oppositionsparti, saa kan ingen Ujandhed være større, end at dette Parti — i det mindste Pluraliteten, de af samme, som bejad den offentlige Agtelse — tænkte paa eller blot ønskede at fuldfaste eller undergrave Monarchiet, intet er mindre sandt, en saadan Tanke er visjelig aldrig nævnet, end ikke i de fortroeligste Samtaler mellem de varmeste Hoveder. Der existerede intet Parti — i det mindste ikke som man fjendte — der arbeidede mod Kongeværdigheden. Men Erfaringen havde viist, at Regjeringsformen af 1772, hvilken Kongen desuden gav sit Banesaar 1788, og endnu mere 1789, ikke var den Grundlov, som kunde betrygge et Lands Velstand. Man fandt, at den i Principet af sin Sammensætning ogsaa bar Froet til sin Oplosning, og at den, hvilken Bisform den end fik, saalænge Repræsentationen var sammensat af 4 Rigsstænder, af hvilke desuden enhver indbyrdes er ligesaa uhenigtsmæssig sammensat, som selve denne firedobbelte Repræsentation, saa kunde aldrig politiske Kystelser forebygges, og aldrig Nationens Rettigheder sikkes. Førend den første franske Constitution blev bekjendt, havde Englands Regjeringsform et stort Anhang blandt den svenske Opposition, men efterat den franske Constitution blev bekjendt, deledes Meeningerne mellem denne og den engelske. Begge disse Constitutioner overlode Kongen den executive Magt. Paa samme Maade

var i Planen til den Revolution, man tænkte paa i Sverrig, ikke mindste Tanke stilet mod Kongemagten: Gustav Adolph skulde strax udraabes til Konge og Hendes Majestæt Dronning Sophie Magdalene, med de Personer, hendes Fortroelighed udvalgte, forestaae Regjeringen, indtil Rigets Stænder kunde blive sammenkaldte. Der var altsaa Intet, som kunde give Anledning til, hvad Hofpartiet søgte at udsprede, at denne Revolution var stilet mod Kongeværdigheden. Paa samme Maade kunde man have kaldet Keiser Pauls Oppositionsparti for Jacobinere, og det er dog aldrig faldet Noget ind.

Seg beder Deres K. H. naadigst tilgive, at jeg nu atter maa vende tilbage til at tale om mig selv. Seg nærmer mig nu til hiin ulykkelige 16de Marts. Af den oprigtige Beretning om samme, som jeg herved vil fremlægge for Deres K. H., vil De, naadigste Herre, selv indsee, at jeg, hvad Kong Gustavs Død er angaaende, ikke havde mindste Deel i samme, ikke mere end den, der i sin Livstid ikke har seet Sverrig, skjøndt jeg, for den Oprigtigheds Skyld, jeg troer at skylde Deres K. H., maa tilstaae, at jeg af min inderste Sjel var Oppositionen hengiven og ansaae Gustav for mit Fædrelands værste Fjende. Seg var opfød i de Principer, at hvem som fornærmede Constitutionen, han være hvem han vilde, var sit Lands Fjende, og Gustav havde selv brudt alle de Løfter, han høitideligen havde givet Nationen, og forgrebet sig mod den Constitution, han havde svoret at være den første til at underkaste sig og forsvare. Dog maa jeg tillige bekjende, at jeg nu saamange Aar efter, aldeles misbilliger Oppositionspartiets Fremgangsmaade, der, uagtet

det ved Epoquen af Gesle Rigsdag vist bestod af de $\frac{9}{10}$ af Nationen og af den meest agtede og oplyste Deel af samme, dog handlede saa flygtigt, saa aldeles uden Forstand og Sammenhæng, som muligt, et sørgeligt Beviis paa, hvor opirrede Lidensfaber kunne forblinde de lysfeste Hoveder. Det er derfor aldeles usandt, hvad saa mange Rygter og Scribenter ville forsikre, at denne for Sverrig, ja maaskee for Europa saa mærkelige Tildragelse, var Følgen af en dyb Plan, understøttet af mægtige, skjulte Drivfjedre, da dens Plan og Fremgangsmaade tvertimod var fuldkommen flygtig og uoverlagt, ja man kan sige utilgivelig barnagtig. Mine Zeiltrin i denne Henseende vil jeg herved ærligen bekjende for Deres R. H.

Da jeg var tjenestefrie Vinteren imellem 1791 og 92, reiste jeg i Provindserne og var i Södermannland bort for Zuletider, da Rigsdagskaldelsen gif for sig. Mine ældre Brødre kunde ikke komme til Rigsdagen, eftersom den ene var i Spanien, den anden syg, jeg skulde altsaa indtage Familiens Plads paa Ridderhuset. Jeg reiste derfor strax til Stockholm, for at begjere kongelig Permission, eftersom Kongen til denne Rigsdag havde udgivet den extraordinaire Befaling, at ingen Embedsmand, endsskjøndt de vare Rigsdagsmænd, maatte reise til Rigsdagen uden kongelig Tilladelse. Min Chef anmeldte mig, men Kongens Befaling blev denne: at, da jeg havde Semester¹⁾, kunde jeg opholde mig, hvor jeg vilde, undtagen i den Provinds, hvor Rigsdagen holdtes. Jeg overleverede altsaa min Rigsdags Polette²⁾, til min Farbroder og lavede

¹⁾ Tjenestefrihed.

²⁾ o: Pollet, et Beviis for, at vedkommende havde Ret til at repræsentere Familien.

mig til at reise paa Landet, hvor jeg tænkte at forblive til Manoeuvretiden, eller rettere sagt, til Armeen skulde sammenkaldes, hvilke Ordres vi ventede at faae strax efter Rigsdagens Slutning. Men inden min Afreise blev jeg inviteret til General Pechlin, som var reiseferdig til at gaae til Rigsdagen. Han bad mig blive i Stockholm, eftersom han formodede, at Rigsdagen vilde tage en saadan Vending, at en formelig Brydning af Affairerne vilde blive uundgaaelig og af den Veskaffenhed, at hvad Stænderne begyndte i Gesle, burde understøttes af Hovedstaden; at han var eenig med Oberst-Lieutenant Villjehorn, som da commanderede det første Garde Regiment i Stockholm, om hvad som militairement burde skee; at han havde hele Fortroligheden og hele Correspondancen; at han ogsaa heri tildeels havde betroet sig til den Major af Artilleriet, som da havde Expeditionen, men da denne og Villjehorn ikke vare lierede, og Oberstlieutenanten overalt ikke stod paa nogen fortroelig Fod med Staben af Artilleriet, saa ønskede Generalen, at jeg som lieret baade med Villjehorn og med Artilleriets Stabs Officerer, skulde benytte mig af den Indflydelse, jeg kunde have, for at være Villjehorn behjælpelig i den imellem ham og Generalen aftalte Plan, som var mig ubekjendt. Villjehorn, inviteret til samme Middag, stente i med Generalen for at overtale mig. Payer de sa personne, havde været en af de første militaire Regler, jeg havde lært, og jeg havde altid lastet dem, som talede og skreeg, men sloge Retraite, naar det gjaldt om at vise sin Troe med sine Gjæringer, jeg syntes derfor, at det man forlangte af mig: at afstaae fra min Reise og blive i Stockholm, var en Uresgjæld,

jeg havde at afbetale, og følgelig blev jeg. — Depecherne ankom vel ganske ordentlig fra Rigsdagen, men vare saa ubetydelige og kjedsommelige, at de vare langt mere stikfede til at affjole al' Partiaand og Enthousiasme end til at underholde samme. Det interessanteste af samme Rigsdag var det, at den saa snart fik Ende. Endnu inden Slutningsceremonierne vare tilende, ankom allerede en stor Deel Rigsdagsmænd, blandt disse vare Grev Adolph Ribbing. Denne unge Mand var Forbindelses Rjeden imellem Conspirationen mod Kongen og Revolutions Partiet, dog havde han — saavidt jeg veed — ingen activ Deel i selve Catastrophen. Jeg veed vel, at man har villet udsprede, at han var en af Hovedmændene, men jeg veed ogsaa, at Hofpartiet gjorde alt hvad det kunde for at gjøre ham forhadt, eftersom han af alle de unge Rigsdagsstalere var den talentfuldeste og den consequenteste. Blot en uhykkelig Tilfældighed, blot et Bal hos Horn førte ham i denne fatale Affaire, uden hvilken han unægtelig vilde kommet til at spille en stor Rolle i sit Fædreland, thi af alle Offrene for hiin uhykkelige 16de Marts er han — efter min Overbeviisning — det eneste virkelige Tab for Sverrig, og sjelden frembringer Naturen noget saa fuldkomment og ædelt som dette Offer for en Ungdoms Hede og Overilelse. Uagtet han er den umiddelbare Marsag til mit Uheld, er og bliver han eet af de Mennesker, som besidder min meest uindskrænkede Agtelse og mit inderligste og oprigtigste Venfkab. Da han ved Rigsdagen havde siddet i een af de interessanteste Committeeer (jeg troer Banco-Committeen), kunde han give de bedste Efterretninger om Rigsdagen, og alle ved den passerede Particulariteter. Han

fortalte mig kort Tid efter, at han vidste en determineret Mand, som af Enthousiasme vilde vove alt for at befrie Sverrig fra en Administration, for hvilken ingen Love vare hellige og som minerede Landet, og alt dette skulde exequeres paa Operasalen. Dette talte Ribbing om paa samme Maade, som man da allerede i 3 til 4 Aar i Selskaber conversationsviis havde opbygget og nedrevet tusinde Luftcasteller. Et Par Operadage og den første Masketradedag forgik, uden at noget passerede, og uagtet jeg pleiede at gaae paa alle Masketrader, blev jeg fra dem fra den Dag af, da R. havde sagt mig ovennævnte, indtil den ulykkelige 16de Marts, da jeg kan sige, at blot mit Begreb om l'honneur militaire tvang mig til at være nærværende. Havde den sørgelige Catastrophe indtruffet den første Masketradedag istedetfor den 16de Marts, saa havde den visjelig ikke gjort andre ulykkelige end dem, som havde nogen Deel i selve denne Sag, men Skjebnen vilde det anderledes, og ved Forhaling af Tiden opvattes mere udstrakte Ideer. — Man begyndte nu at indsee, at Dronningens og Kronprindsens Sikkerhed, samt Hovedstadens Roelighed ikke burde overlades til Hændelsen. Villjehorn, som formedelst sit Embede og sin Character havde en afgjørende Indflydelse paa den største og vigtigste Deel af Garnisonen, fik altsaa Ribbings Fortroelighed. Følgen heraf var, at Villjehorn, som under 3 Rigsdage havde besiddet Oppositionspartiets uindskrænkede Tillid, af samme Marsdag, som under Rigsdagen i Gesle behøvede mig i Henseende til Artilleriet og til den Deel, som dette Regiment skulde tage i de militaire Operationer, som skulde holde Hovedstaden i Orden. Denne Oberstlieutenant

Lilljehorn var egentlig Sjelen i den militaire Opposition. Han var meget ældre end Ribbing og jeg, han havde baade i Krig og Fred udmærket sig fra den allerfordeelagtigste Side, han nød en overordentlig almindelig Agtelse, fremstillede af alle Forældre som et Exempel, og intet kunde bedre anbefale et ungt Menneſte i den offentlige Mening end at være lieret med ham. Denne Bedrager, som først animerede og siden selv angav ſit Parti, anſaae jeg den Gang for det hæderligſte Menneſte. Jeg drømte aldrig om, at det ikke var hans Lands Bedſte, men blot hans egne ærgjerrige Planer, han havde for Dine, da han onſkede at ſætte ſig à la tête for Oppositionens militaire Operationer, og brugte os andre unge Daarer og vor brændende Enthouſiaſme ſom Midler til at naae ſine egennyttige Henſigter, hvilket han omhyggelig ſkjulte for mig, der var ſaa langt fra at nære nogen ærgjerrig Tanke, at alle mine Venner kunde bevidne, at jeg i alle Tilfælde blot tænkte paa at blive anſat ved et Regiment i een af Provindſerne, hvor jeg i Fredſtid kunde være Landmand, og kun i Krig ſom Militaire tjene mit Fædreland.

Imidlertid forgik et Par Maſkerade Dage paa ſamme Maade ſom den forrige. Jeg onſkede nu atter at reiſe paa Landet, da Manoeuvretiden nærmede ſig, og jeg forinden vilde ſee en Syſter, ſom jeg elſkede meget høit, hvortil ogſaa kom, at baade Ribbing og jeg begyndte at indſee Planens Umodenhed og onſkede begge at kunne trække os tilbage. Jeg declarerede derfor Lilljehorn, at jeg havde beſtemt mig til at reiſe bort, men han miſbilligede med Hæftighed min Beſlutning og vidſte ſaa vel at røre min militaire point d'honneur, at jeg ſaae mig

nødt til at love at komme tilbage til næste Masquerade, paa hvilken jeg ogsaa ifølge mit Løfte indfandt mig i Stockholm, uagtet jeg troede, at samme Masquerade vilde gaae ligesaa fredelig af som de forrige. Jeg mødte Lilljehorn paa Gaden, og han satte mig Stævne hos General Pechlin til Middag. Jeg fæstede ikke min Opmærksomhed herved, da saadanne Møder hos General Pechlin vare ret sædvanlige. Men gandske forundret blev jeg, da jeg paa Riksgälds Comptoiret, hvor jeg havde nogle Forretninger, traf Baron Bjelke (som var Rigsstændernes Fuldmægtig der), og denne Mand med Enthousiasme omfavnede mig og sagde: „Vi træffes til Middag hos Pechlin“. Nogle Ord han tillige lod falde om sig og sine Venner blandt Stockholms Borgerstab, overbeviste mig om, at han var een af de initierede, hvilket jeg tilforn ikke havde vidst, og som forundrede mig, da denne Baron Bjelke, en Mand mellem 50 og 60 Aar, meget elskværdig og talentfuld, havde den Feil, at ikke være discret. Da Salen var fuld af Folk, og han talede temmelig høit, kunde jeg ikke forskaffe mig videre Oplysning af ham, men gif min Vei med Hovedet fuldt af tusinde Betragtninger. Jeg ilede til Ribbing, han var ikke hjemme, men hans Tjener sagde mig, at jeg vilde træffe ham hos General Pechlin om Middagen. Endelig slog da denne Middagstid, jeg kom til Generalen og fandt større Selskab end sædvanligt. Under Maaltidet tages om ligegyldige Ting. Efter Bordet kaldte Generalen mig ind i et andet Værelse, sagde, at han var eenig med Lilljehorn om, hvad der burde gøres, ifald noget tildrog sig paa Masqueraden, og at han gjentog, hvad han havde begjert af mig, da han reiste til Gesle

Rigsdag. Da jeg gik ud fra Generalen, gik Baron Bjelle ind til ham. Ribbing var alt borte. Lilljehorn ventede paa mig for at gaae, og vi fulgtes ad. Altid havde han syntes meget varm for Revolutionen, denne Gang viste han sig reent som Enthoufiaste, og blev gandske stødt, fordi jeg syntes at troe, at denne Masqueradeaften vel vilde gaae af som alle de øvrige, og forsikrede mig, at han var fuldkommen overbevist om det modsatte. Derpaa begjerede han af mig, at jeg skulde gaae paa Masqueraden for at give ham Efterretning om, at det mærkværdige Dieblif var forbi. Det vilde jeg ikke, jeg vilde som de andre Masqueradeastener holde mig særdivig hjemme, da som jeg forestillede ham, at hvad som maaskee kunde foregaae paa Masqueraden, ikke var efter mit Sind, hvorfor jeg heller ikke havde været der siden Kongens Hjemkomst, at jeg heller intet havde at bestille der, siden der ikke var Spørgsmaal om det, jeg havde lovet, førend jeg erfarede, at det første Garde Regiment havde slaget Generalmarche; at han ikke behøvede at faae Efterretning af mig, da samme Regiment havde Masquerade Wagten og han altsaa fik hurtig og sikker Rapport af den Officeer, som commanderede samme, og endelig tilbød jeg, om han ønskede det, at tilbringe Natten hos ham. Men med største Bestemthed svarede han, at, om jeg ikke vilde gaae paa Masqueraden og paatage mig at bringe ham Efterretningen, da han kun alene stolede paa min Rapport, saa erklærede han paa sin parole d'honneur, at han trak sig ud af Affairen og meldte sig syg; men at han ikke havde troet, at champ de bataille var det Sted, jeg vilde undvige. Disse Ord piquerede mig, og vant til at høre Lilljehorns Mening

antages som en inappellable Dom, i alt hvad som angik
 Gæve og Pligt, frygtede jeg at miste hans Agtelse og var
 bange for at være Skyld i de Uordener, som muligviis
 kunde skee om Conspirationen virkelig udbrød og Lilljehorn
 blev inactiv. Jeg lovede altsaa alt, hvad han vilde, og
 vi aftalte, at Skildvagten, som stod for hans Port, skulde
 have Portnøglen med Ordres til at levere den til mig,
 naar jeg gav mig tilkjende. — Hvem skulde have troet,
 at denne saa almindelig berømte og agtede Mand i dette
 Dieblif, under denne Samtale havde Angiveljesbilletten
skreven i sin Lomme! og dog er intet visjere, han selv
 tilstod det siden. — Derjom man kan antage, at ved store
 Begivenheder endogfaa de mindste Details have et Slags
 Interesse, saa haaber jeg, at Deres R. H. naadigst vil
 tillade mig her at anføre en Anecdote, som i det mindste
 characteriserer den romantiske Stemning, hvori min Sjæl
 befandt sig. — Disse sidste Timers Anvendelse viser maaaskee
 mere end meget andet et Mennekses individuelle Sinds-
 forfatning. En Politicus havde endnu arbeidet i sit Ca-
 binet, den ivrigste politiske Partigjænger havde endnu
 hvervet Tilhængere til sit Parti; den Egennyttige be-
 regnet, hvilke Skridt der kunde bringe ham den største
 individuelle Binding, og søgt at gjøre sig vigtig hos dem,
 som man kunde formode, vilde om nogle Timer komme i
 Spidsen for Affairerne; Enthousiasten forblev i disse sidste
 Dieblifke theatralif; den letjindige Ungdom tænkte paa
 intet og den unge Militaire blot paa Allarmtrommen.
 Som Enthousiaste, ung, flygtig og Militaire anvendte jeg
 disse Timer. Lige langt fra Ondskab og Egennytte styrede
 Erlighed og Ubetænksomhed mine Skridt. Kloffen var

omtrent 7, da jeg skiltes fra Lilljehorn. Som jeg pleiede, gik jeg i en Selskabscircle for at drikke Thee, derfra til Artilleriets Hovedvagt for at eftersee Røglerne til Ammunitionskloalet, som tilhørte Vagtens Kanoner, derfra til Major Hartmansdorph, hos hvem jeg afleverede min Sabel, Uniform, Hat og Sporer, eftersom de første Ordres skulde gives fra hans Quarteer, og han desuden boede i Nærheden af Regimentets Allarmplads. Han gav en Soupé for de Officerer, som havde den meste Indflydelse i Regimentet. Han var en Mand paa omtrent 50 Aar, som under Krigen ved flere Veiligheder havde udmærket sig. Jeg blev der ikke til Aften, men gik hen til een af mine Slægtninge, som tillige var min intime Ven, hos hvem jeg med nogle andre for det meeste pleiede at tilbringe Aftenen. Disse andre vare deels Hoffolk, deels civile Embedsmænd. De vare alle aldeles uvidende om den Catastrophe, som efter Skjebnens Beslutning om saa Timer skulde indtræffe, hvilken tillige havde den særegne Beshynderlighed (efter hvad man siden med al Sandsynlighed har erfaret) at den var bekjendt for en næsten utrolig Mængde Mennesker og dog forblev en Hemmelighed for det ved alle andre Veiligheder saa aarvaagne Stockholmske Politie. Disse mærkelige Timer anvendte jeg ligesaa flygtig, som man sædvanligviis pleier i Selskab, og om det ikke er at misbruge Deres K. H.s Taalmodighed, maatte det tillades mig at anføre en Anekdote, som tillige viser den theatraliske Enthousiasme, som styrede mig. Da jeg gik fra Major Hartmansdorph, førte min Vej mig forbi det prægtig oplyste og med Vagt omgivne Operahuus. Paa Opera- og Maskeradedagene souperede Gustav den 3die i den for

Kongen indrettede Stage i Operahuset. Ved dette Syn blev jeg greben af den hæftigste Enthousiasme, den Fare, jeg af Kjærlighed til mit Fædreland udsatte mig for, viste sig nu for mig fra en saa skøn Side, som man kun med reene Hensigter og i Ungdommens Hede kan føle, og begejstret udbrod jeg for mig selv i disse Vers af Voltaires *Mort de César*:

C'est hasarder beaucoup; ses ardens satellites
Partout du Capitole occupent les limites.
Notre mort, mes amis, paroît inévitable,
Mais qu'une telle mort est noble et désirable!
Qu'il est beau de périr dans des desseins si grands!

Opflammet af disse Forestillinger, kom jeg op til min ovennævnte Ven. Han var uvidende om mit Kjendskab til Conspirationen, men vilde, som advaret af en Anelse, paa ingen Maade tillade mig at gaae fra sig, og da han hørte, at jeg endelig vilde paa Maskeraden, vilde han følge mig. Med største Noie afholdt jeg ham herfra, og fik Lov at slippe bort. Fuld af Mod og Varme, vilde jeg skynde mig hen til Ribbing, med hvem jeg vilde følges, men da jeg kom udenfor min Cousins Værelser og vilde gaae ned af hans Trappe, følte jeg, at Noget med en hæftig Styrke holdt mig tilbage i mine Klæder, jeg saae mig om, men der var Ingen bag ved mig. Forundret derover blev jeg ved at gaae ned af Trappen med den største Anstrengelse, da dette ubegribelige, jeg veed ikke hvad — holdt mig med en saadan physisf Kraft tilbage, at jeg var en forunderlig lang Tid om at gaae ned af en Snees Trappetrin. En smertelig Anelse greb mig; en Ungdoms Idée, som i mit Land er meget antaget om

Manders Indflydelse paa vor Stjebne, fremstilte sig for mig; jeg var paa Veie at vende om og gaae op igjen, da den militaire Vre i det samme lød for mit Sjæl og med Turennes bekjendte Udraab: trembles-tu, pauvre squelette! rev jeg mig løs og sprang ud paa Gaden. I samme Dreblit havde den hele Fortryllelse Ende, og jeg befandt mig aldeles i min forrige Stemning. Jeg ilede til Ribbing, gjentog for ham de ovennævnte Voltaireske Vers, og Kl. 12, som var Rendez-vous Timen, indfandt jeg mig i Masquerade-Salen. Jaee Minuter efter skeete det uslykkelige Skud, endeel Masquer styrtede ud, men jeg blev for at samle paalidelige Esterretninger. Derpaa lukkedes Dorene, og Alle demasquerede sig. — Her maa jeg anmærke en Beshynderlighed. Det var brugeligt paa Masquerader, at man under Domino enten havde den sorte Nationaldragt eller civile Klæder; Uniformer, Overfjoler og Støvler pleiede man aldrig at see nogen Masque en Domino bære. Derimod jaee man denne Gang næsten under alle Dominoer Uniformsfrakker eller Livpelse og Støvler. Da Dorene aabnedes, gif jeg til Lilljehorns Port, og efter Aftale fordrede jeg hans Nogle af Skildvagtten, der til min store Forundring svarede mig, at Oberstlieutenanten var gaaet ud om Aftenen Kl. 10 og havde siden ikke været hjemme hele Natten. Hele Dagen derpaa var det mig ikke muligt at træffe ham, men om Aftenen kom han til mig, for, som han jagde, at lade mig vide, at han skulde arresteres, naar han kom hjem. Han tilstod, at han havde i en Billet angivet Conspirationen for Kongen; men at han allerede havde fattet denne Beslutning, ja endogjaa skrevet Seddelen og havt den i

Lommen under vor sidste Samtale og det foregaaende Middagsmaaltid, det fortaug han. Min gamle Hoiagtelse for ham var saa stor, at jeg fandt mig i de Grunde, han foregav til sin Angivelse. Han bad mig være rolig i Henseende til hans Discretion og forsikre Ribbing og Major Hartmansdorph om samme, idet han tilføiede disse Ord: „Soyez persuadé, mon ami, que quoique capable d'une foiblesse, je ne le serais jamais d'une infamie. Comptez sur ma parole d'honneur, vous apprendrez plutót ma mort que votre nom prononcé.“ Efter med megen Bevægelse, med Taarerne i Øinene at have sagt mig Farvel, gik han hjem og blev arresteret, og jeg tilgav ham af mit ganske Hjerte. 2 à 300 Mennesker bleve arresterede paa deres Bærelser. Generalen undtagen, bleve alle Regiments Officerer af Artilleriet det, men endnu ikke jeg. Min gamle General, som vidste min Hengivenhed for Oppositionen, sagde mig, at han havde Ordres, som jeg skulde bringe til Stralsund. Jeg forstoed ham og begreb strax, at han var urolig for mig og vilde redde mig, hvorfor jeg svarede, at jeg skulde reise, hvorhen Generalen befalede, men jeg lagde til: „Er disse Ordres saa vigtige, at Generalen behøver at sende en Adjutant med samme?“ „Nei“, svarte han, „vil Du ikke reise med dem, saa har jeg ingen Ordre at sende.“ Jeg følte hans Godhed, men jeg holdt et saadant Skridt for at være imod min Ære, og aldeles nedslagen over Ribbings og flere af mine Venners Arrestering var den Tanke mig skrækkelig, at jeg ikke deelte deres Skjebne, og med Sandhed kan jeg sige, at de Dage, jeg var længere frie end de andre, var mig nogle af de tungeste, jeg har

levet, og tusinde Gange værre end de, som fulgte strax derpaa. I 10 til 12 Dage blev Villjehorn ved sin første Bekjendelse, hvorpaa han med eet forandrede sit Udsagn, angav Hartmansdorff og mig, og skrev siden hver Dag nye Bekjendelser, hvori han indblandede nye Personer, ja endogjaa tilsidst aldeles uvedkommende. Paa hans Angivelse blev jeg først i 4 Dage arresteret paa mine Bærelser og derefter bragt til Ridderholms Slot. Formiddagen efter meddeelte Politimesteren mig Villjehorns Bekjendelse og begjærte min Øttring herover; jeg svarte, at alt hvad Villjehorn sagde om mig, var sandt, hvilket han begjærte skriftligt og fik det. Jeg ansaae min Død for uundgaaelig, tænkte blot paa at redde min Ære, var altsaa mere Militaire end Politicus, ansaae det for min Pligt at sige Sandheden, og fra første Dieblig sagde jeg ikke een eneste Gang Nei for hvad mig selv angik, og antog ikke engang nogen Advocat til at føre min Sag. Man proponerede mig nogen Tid efter, at jeg skulde erklære for Retten, at alt hvad jeg hidtil havde tilstaaet var Usandhed, da man i saa Fald ikke kunde domme mig, da mit eget Udsagn var det eneste Beviis, man havde imod mig. — Jeg fandt et saadant Forslag fornærmeligt. — For første Gang saae jeg Ribbing igjen, da vi mødtes for at blive stillede for Hofretten, han løb strax hen til mig og tog mig under Armen, idet han med den roligste Mine gjentog følgende Tirade af hiin Replique af Mort de César, som jeg paa Maskeradeaftenen havde reciteret for ham:

Notre perte, mon ami, paroît inévitable,
Mais qu'une telle mort est noble et désirable!

Tre Uger efter erfarede vi, at vores Dom ikke blev Dødsdom, og efter 5 Maaneders Fængsel, hvis Historie stedse vil blive mærkvaerdig for den overordentlige Godhed og Opmærksomhed, hvormed man behandlede os, og den Forskjel, man i denne Behandling gjorde mellem Villjehorn og os andre, forlode vi Sverrig, Ribbing og jeg i hindandens Selskab. Med Smerte stiltes jeg fra et Fædreland, som jeg havde elsket saa høit, og jeg begriber ikke, hvorledes min Dom kunde blive saa haard i Sammenligning med alle de øvriges. Ankarstrøm, som uden Samraad havde fattet sin Beslutning, har jeg aldrig seet, eller hørt hans Navn nævne, førend hans Arrestering blev kundgjort. Med Grev Horn har jeg aldrig haft nogen eeneste Samtale førend efter Catastrophen, eller vidste, at han havde Deel i samme, førend jeg læste hans egen Befjendelse, hvilket ogsaa bevises deraf, at jeg aldrig er indkaldet til nogen Confrontation med nogen af disse to, og med Ribbing endog saa kun eengang i nogle saa Minuter. Horn var næst Ankarstrøm meest indviklet i denne Affaire, og dog fik jeg samme Straf som han. Ogsaa var min Rolle uendelig subordonneret Villjehorns, men vores Dom var den samme. — Major Hartmansdorff vidste til de mindste Details det Samme som jeg, han var min Formand i Regimentet, om jeg altsaa var bleven tjenstgjørende, var jeg kommen til at staae under hans Ordres. — Dog blev hans Dom kun Tabet af hans Tjeneste og 1 Mars Arrest. — Cancellieraad Engestrøm havde bekjendt, at han vidste det Samme som Hartmansdorff og jeg, men hvad han var overbevist om at have gjort mere end vi, var at han havde skrevet en Plan til Regjeringens Bestyrelse efter

Kongens Død, og endogsaa et Udkast til en nye Regeringsform. Han blev domt til 4 Mars Arrest, hvoraf han tilbragte den ene Halvpart hos sin Svigerfader, og den anden paa sit Gods. General Pechlin og de øvrige, som aldeles nægtede alting, med dem vil jeg ikke engang ligne min Skjebne. — Jeg veed vel, at jeg var den eeneste, som begik juridiske Formalitetsfeil, da jeg havde sat mig i Hovedet ingen Advocat at begjære, ikke søge at bejmykke mine Handlinger, og for at slippe Confrontationer een Gang for alle sagde, at alt hvad Lilljehorn sagde om mig var sandt, hvilket han stammeligent misbrugte. Dette formoder jeg at være Marsagen til min Doms Haardhed.

Tretten Aar ere nu forsvundne siden hiin Epoque, og 13 Mars Tillæg til en Alder af 25 modner betydeligen Eftertanken og fremstiller det forbigangne med Modificationer, som sjelden kunne øines med Ungdommens raske Tænkemaade og Uerfarenhed. Saaledes, naar jeg nu i Erindringen gjenkalder mig Rigsdagens Gang 1789, Gustav den 3dies Fremgangsmaade paa den ene Side og Oppositionens paa den anden, saa fremstiller det sig alt sammen for mig i et ganske andet Lys end det, hvori mit 22aarige Die den Gang saae det. Følgen deraf er denne: at, uden nu mindre varmt og redeligt end den Tid eller den Tid mindre varmt og redeligt end nu at ville mit Fædrelands Vel, misbilliger jeg nu største Delen af Oppositionens Handlemaade uden derfor mindre at misbillige Høspartiets. Ja jeg misbilliger ikke alene Rigsdagens Operationer 1789, men ogsaa 1792 Aarets Rigsdag, og allermeeft Følgen af begge disses falske

Gang, nemlig Catastrophen af 16de Marts samme Aar, ligesom al den Deel, jeg tog i disse politiske Optrin, uden at jeg derfor misbilliger de Principer, som bejælede min Tænkemaade og styrede mine Handlinger. Jeg misbilliger mine svenske politiske Handlinger, fordi de vare umodne, jeg billiger dem, fordi de vare grundede paa Redelighed, Uegennytte og Oprigtighed; fordi jeg kan tænke paa min svenske Carrière uden at rødme og veed, at det Feldttegn, Dommerne fordrede tilbage af mig, blev dem leveret uden een eneste Plet. Jeg vovede ikke at sige dette til en Fyrste, som har Vren til sin Høusgud, om jeg ikke vidste, at Sandheden skulde bekræfte mit Udsagn. Som største Beviis herpaa vover jeg at anføre den Lykke, jeg har havt at beholde min General en Chef, Baron Sinclairs Venjskab til hans sidste Djeblit, hans familiære Correspondance med mig efter min Exile er et øiensynligt Beviis herpaa; en General, hvis Alder, hvis Blesjurer, kronede med 3 Landes Hæderstegn, gjorde hans Venjskab dobbelt smigrende og saa meget mere talende til min Retfærdiggjørelse, som han ikke selv tilhørte Oppositionspartiet, men vel vidste, med hvilken Varme jeg hang ved samme. Jeg har ikke mistet nogen eeneste af mine gamle Camaraders og Formænds Venjskab; familiære Breve fra 3, som een efter anden har været General Sinclairs Eftermænd i hans Embede, bevidne det, hvortil jeg ogsaa regner, at ingen af mine fordums Formænd eller Camarader nogensinde under min Exile have passeret de Steder, hvor jeg har opholdt mig, uden at opsoge mig. En Anecdote om mine Soldaters Hengivenhed, som jeg med ad-

skillige andre med Glæde vil lægge for Deres K. H.'s Fødder, troer jeg ikke jeg bør fortælle skriftlig.

Jeg haater, Deres K. H. selv naadigst vil finde, at et saa agtværdigt Corps, udmærket for sin esprit d'honneur, ikke saaledes vilde behandle den, der nogensinde kunde være sine Pligter utro.

Derjom min Character havde været perfide, vilde jeg heller ikke have havt den Satisfaction uophørligen at modtage de meest smigrende Breve fra mine forrige Landsmænd, ja endogaa fra mine Dommere. Statholderen i Stockholm, som var den første ved Sagens Randsjagelse, yttrede sig saaledes for 3 Aar siden i et Brev til mig:

„Mina Känslor säga mig, at jag varit et Verkyg icke til den vilsefarande Oskuldens Uprättelse utan Fall.“

Derjom Revolutionen i Frankrig den 10de Aug. ikke havde indtruffet, vilde min Skjebne maaskee have taget en blidere Vending, da jeg havde Haab om at blive fordeelagtigen placeret i fransk Tjeneste, jeg skyndte mig derfor saameget at naae Paris, at, hvor gjerne jeg vilde see Kjobenhavn, opholdt jeg mig kun der een Nat, men naaede dog ikke længere end til Odense, førend Tidenden om Revolutionen af 10de August mødte mig. Denne, og de følgende Dage i Begyndelsen af September indhyllede Frankrig en Tidlang i et saa fælt Værke, at jeg syntes det var at fornægte min Tænkemaade, om jeg i et saadant Djeblik med frit Valg havde udsøgt mig et nyt Fædreland paa en saa blodpletet Deel af Jordkloden. Og da det var de borgerlige Loves Hellighed og mine Medborgeres Vel, som jeg efter mit Begreb, i en ærlig Mening havde

opofret Alt, og en ulykkelig Hændelse havde fæstet den almindelige Opmærksomhed paa min politiske Carrière, var det mig ikke muligt at gaae i Tjeneste i et Land, der i den Tid syntes organiseret til at nedbryde al borgerlig Orden. Jeg blev derfor Vinteren over i Hambourg, og fra dette politiske Observatorium søgte jeg at følge Europas politiske Gang og Staternes Administration. Danmark kunde da, sin Administration uagtet, ikke andet end tildrage sig min Opmærksomhed. For at see dette Land nærmere og gjøre mig bekendt med dets Sprog og Litteratur, gjorde jeg den følgende Sommer en Reise til Kjøbenhavn, men mit Ophold her blev kun kort, eftersom Familie-Anliggender kaldte mig hastigt tilbage til Hambourg. Over Vinteren holdt jeg en dansk Sprogmeister, da jeg tænkte til Foraaret at reise tilbage til Danmark, men imidlertid hændte det, at een af mine Ungdoms Venner kom til Holsteen og kjøbte der en Landgaard. Da han ikke selv var Landmand, overlod han dens Istandsættelse til mig, medens han selv reiste i Tydskland og Sverrig. Indkjøbssummen var 6000 Rdl., men Gaarden indbragte dog første Aar ikke engang 100 Rdl. Men 2 Aar efter, 1797, folgtes denne Gaard for 16000 Rdl., efterat jeg havde bragt Indkomsterne til henimod 1300 Rdl.

Frankrig syntes imidlertid at have begyndt igjen at sammenknytte det borgerlige Samfunds Baand, og da jeg ønskede at blive sat i Virksomhed, gjorde jeg en Reise over Holland til Frankrig for, om Leiligheden tilbød sig, at gaae i fransk Tjeneste, hvortil jeg havde de meest smigrende Recommendationer. Men Diebskiftet var ugunstigt, da man saae i Paris saamange reducerede Officerer

af alle Grader, som forgjæves søgte at blive anfatte. Efter 6 Maaneders Ophold der, under hvilken Tid jeg gjorde nogle korte Reiser i Departementerne, reiste jeg tilbage til Norden, og efterat have opholdt mig nogle Uger i Kjøbenhavn, tilbragte jeg Resten af Vinteren i Hambourg, og Sommeren derpaa, efter at have gjort en Reise gjennem en Deel af de danske Stater for at lære at kjende Landets Tilstand i Henseende til Agerbruget, reiste jeg til Kjøbenhavn og opholdt mig siden den meeste Tid i Egnen af Fredensborg, indtil der om Foraaret 1800 tilbød sig Leilighed for mig til at faae en Gaard under Sorø Amt, paa hvis Istandsættelse jeg har tilsat alle de Resourcer, jeg har havt i min Magt.

Landbruget har min hele Livstid udgiort min Fornøielse, men fra denne Dag af antog jeg det ganske og aldeles til min Metier. Al min Virksomhed opofrede jeg til Practiken af denne Videnskab, alle mine Frietimer til Theorien for samme. Hvad den første angaaer, har ikke allene Amtmanden Kammerherre Stemann, afgivet de meest smigrende Vidnesbyrd til det Kongl. Deconomi- og Commerce Collegium, men ogsaa Landvæsen-Commisjair, Justitsraad Neergaard. Hvad den sidste angaaer, var jeg forrige Aar saa lykkelig at een af mine theoretiske Afhandlinger blev af det Kongl. Landhusholdnings Selskab belønnet med dets smigrende Vidnesbyrd og med Guldmedaillen, i hvilken Anledning jeg havde den Naade at frembære D. K. S. mine underdanige Taksigelser. I dette Foraar har jeg sluttet et Tabellarisk Landbrugs-Bogholderie, som er Frugten af mere end 1½ Aars Arbejde, og saaledes har tildraget sig oplyste Deconomers

Opmærksomhed, at jeg efter den oeconomiske Professors Anmodning har maattet holde en Forelæsning over dette Arbeide for hans Tilhørere.

Ligeledes har jeg udkastet en Plan til en Afhandling om Landmandens Opdragelse, med Hensyn til hans militaire Forpligtelser til Fædrelandet.

Efter saaledes at have ærligt betjendt Deres K. H. mine Ungdoms Feiltrin, og underdanigst nævnet mine Bestræbelser for i stille Sysler at balancere samme, ønsker jeg mig den Lykke, at Deres K. H.'s Mildhed naadigst vilde kaste Blemjels Slør over de første og værdiges at modtage de sidste som et Pant paa min underdanige Hengivenhed og ansee mig for, hvad jeg altid skal bestrebe mig for at være, en god Dansk Borger og en god Landmand. Jeg veed vel med Marmontel:

qu'en parlant de soi, on semble toujours se flatter, ou du moins s'épargner soi-même, et jamais l'auditeur ne manque de rabattre du bien ou d'ajouter au mal.

Herpaa veed jeg blot at svare med disse Antonius's Ord til Cæsar:

Je t'aime, et ne te puis tromper."

Den unge Gyllembourg havde under et flereaarigt Ophold i Danmark nu stiftet Bekjendtskab med ikke faa fremragende Personligheder og var vel optagen i flere Kredse. Ogsaa P. A. Heibergs Bekjendtskab havde han gjort og kunde alt i længere Tid glæde sig ved at være bleven indført i dennes Huus, hvor han i Bærten fandt

en Mand, der var inde i alle, saavel politiske som andre Interesser. De bleve Venner, og paa svensk Bids, Dusbrodre. Gyllembourgs dammede, noble Væsen og hans politiske Skjæbne interesserede den danske Frihedsmand i høi Grad. Han blev hurtig som hjemme i dette Huus og udtalte sig her frit om sit Livs Skuffelser og om den Smerte, han følte over at være udstødt af sit Fædreland, som han elskede med en Soldats hele Begjæring og Stolthed. Hans Besøg blev hyppigere og hyppigere, og mangen Aften sad Heibergs unge Hustru stille, taus, lyttende til disse to Mænds Samtale, som hun fulgte med den meest levende Interesse. Den ridderlige, fine og beleevne Tone, som er fornemme Svenske egen, tilligemed den Hjertens Godhed, der lyste ud af hans Dine, hans Ord, gjorde et stærkt Indtryk paa hendes egen fine Natur, og hun syntes, at Aftnerne aldrig gif saa behageligt som i Gyllembourgs Selskab. Hun behandlede af ham med en Erbødighed, en Opmærksomhed, der var vidt forskjellig fra de Franskes Courtoisie. Hun var langt mere tryk og fri i hans Nærværelse end i hines, hvor man følte, at man maatte være paa sin Post for ikke at gjøre eller sige Noget, som kunde misforstaaes og misbruges. Der var en rolig Tryghed i Omgangen med denne Mand, som i høi Grad tiltalte hendes frygtfomme Natur.

Det er en Livserfaring, at floge, begavede Mænd, der have det Held at komme i et Venstabsforhold til en fin aandfuld Kvinde, paa hvis Discretion og Taushed de kunne stole, langt hellere skjænte deres hele aabne Fortrolighed til hende, end til en Mand. For ham føle de

ofte en Forlegenhed ved aabent at udtale deres Sorger og Smerter, som de ikke ere visse paa, at han forstaaer og har Hjerte til at fatte. Derimod ere de mere trygge ligeoverfor en blod kvindelig Natur, ligesom ogsaa Kvinderne ganske anderledes forstaae at trøste og berolige en Sorgfuld, end en Mand formaaer det. Heller ikke trættes Kvinden saa hurtigt som Manden ved en Andens Klage. Ligeoverfor Manden faaer han let en Følelse af, at han opgiver sin Mandighed, hvørimod han ved at betroe sig til en Kvinde meget godt føler, at han ved sin Fortrolighed løfter hende i hendes egne Dine. Enhver Sorgende, Mand eller Kvinde, trænger i Sorgen til Blødhed og Mildhed hos den, der skal bringe Trøst, og fremfor Alt maa den, man tyer til, besidde Taalmodighed til at lytte til Klagen og Kjærlighed til at dæmpe det oprørte Sind. Disse Egenskaber besidde Mændene kun sjelden. De trættes hurtigt og komme ofte med Trøstegrunde, som den Sorgende stødes ved, og Beroligelsen udebliver. Hos Heibergs Hustru fandtes de omtalte kvindelige Fortrin i en ualmindelig Grad. Den unge sorgfulde Gyllembourg fandt i hende en fortrolig Veninde, han ikke mere kunde undvære. Naar han om Aftenen besøgte det Heibergske Huus og Husets Herre, som saa ofte var Tilfældet, ikke var hjemme, men i Klubben, da sad Gyllembourg hos den eenfomme Husfrue og aabnede sit betyngede Sind for hende, uden Angst for at møde hendes Husbonds ironiske Mine eller skarpe Tale. Han fortalte hende om sin lykkelige Barndom i det anseete Fædrenehuus, om sin glade Ungdom i Kredsen af militære Kamerater, om sine Forefatters Gunst og disses Forhaabninger om ham, fortalte

hende mangt et karakteristisk Træk fra Gustav den 3dies Hof og om mangan en udmærket og fremragende Personlighed i den svenske Adels, som han var saa lykkelig at staae i nær Berøring med, fortalte hende om Landets skjønne aandsfulde Damer og om det prægtige Herregaardsliv Landet rundt, som især var glimrende i den deilige Juletid, hvor man kappedes om at vise sin Opfindsomhed ved de saakaldte Julklapper, det vil sige Gaver, hvormed fulgte smaa Skrivelser i Prosa og Vers, der snart tilslørede en munter Satire og snart indeholdt forblommede Kjærligheds-erklæringer. Gyllembourg kunde fortælle alt Sligt saa levende, saa anstueligt, at ikke blot Heibergs Hustru lyttede med spændt Opmærksomhed, men ogsaa den lille Johan Ludvig standsede i sine Lege for at være tredie Mand i det hyggelige lille Aftenfjelskab. Man læste høit, man sang og spillede for hinanden og Timerne fløi som Minuter. Men naar hans Tale faldt paa hans forspildte Liv, paa alle de glimrende Ungdomsforhaabninger, der paa Grund af hans Stilling i Samfundet havde straalet ham imøde, men som nu vare tilintetgjorte, da sølte han med Taknemlighed hendes milde, forstandige, trøsterige Ord, der lagde sig som Balsam paa hans blødende Saar. Han sølte, at han i hende havde fundet en yndig og klog Trøsterinde, som havde en egen Evne til at forstaae hans Sorg og til at berolige ham, og hans oprørte Sjæl stillede atter til Hvile for en Stund. Hun sølte, at dette hans Venfkab, hans Fortrolighed, havde givet hendes Liv en ny Fylde og Betydning. Hun vidste nu, at der dog var eet Menneske, som trængte til hende, Een, foruden hendes Barn, for hvem hun var nødvendig, Een, der i

hendes Selskab søgte, hvad kun hun kunde give, og hun følte sig ved alt dette ung, glad og lykkelig.

Saaledes hengik næsten et Par Aar, uden at nogen af disse To anede, at dette Forhold var Andet end et inderligt, reent Venstabs, som kun bar Glæde og Tilfredshed i sig, og uden at der heri blandedes Noget, der lignede Anger eller Bebreidelse. Begge saae de i dette Venstabs kun en Lykke, skjænktes dem af de høie Guder, til Trøst i de Smertes og Skuffelser, som forbittede dem Livet. Ingen af dem saae Faren i dette Forhold, og dog vorede den Dag for Dag. Omfider følte Gyllembourg, at hans Godhed og Venstabs for hende truede med at blive en lidenskabelig Kjærlighed, men han taug og bar denne nye Smerte alene for sig selv. Endelig en Aften, da flere af de franske Herrer vare forsamlede hos Heibergs og iblandt disse En, der temmelig usorbeholdent gav sin Hyldest for Husets Frue tilkjende, greb Salousien Gyllembourg med en saadan Styrke, at han her for første Gang forglemte sig selv og tilstod hende den Lidenskab, han ikke længere var Herre over. Man vil senere hen af et Brev til Heiberg fra hans Hustru see, hvorledes hun med fuld Aabenhjertighed havde meddeelt ham Gyllembourgs Tilstaaelse, og hvorledes Heiberg optog dette. Af dette Brev vil jeg her foreløbigt kun anføre, at hun en Dag havde rettet det Spørgsmaal til Heiberg: „Siig mig oprigtigt, foruroliger det Dig, at jeg saa ofte og saa gjerne seer Gyllembourg? Det vil være os begge to meget tungt at undvære den Lykke at see hinanden. Desuagtet vil jeg det, om Du fordrer det. Men vil Du det, saa siig det nu, thi maaskee vil jeg om et Aar ikke

kunne det." Paa dette Spørgsmaal gav Heiberg det Svar, at han vel vidste, at hun kun havde Venstabs for ham, ligesom han for hende, og at han var langt fra at fordre et saadant Offer, og han sluttede med at sige: „Gjør i den Henseende, som om jeg ikke var til.“ Efter dette Svar af hendes Husbond, var hans Stilling til hende bleven saa tydelig, saa klar, at enhver Illusion om, at han dog maaskee elskede hende, maatte være tilintetgjort. Hun besluttede da i Stilhed, at han i hende skulde have en Søster og Veninde Livet igjennem, men heller Intet mere. Hun var let om Hjertet efter at have gjort Heiberg den vanskelige Tilstaaelse og beroliget ved hans rolige og kolde Svar. Hun reflecterede ikke over, hvad der nu videre skulde ske, hun tænkte kun med Jubel paa, at hun i al Uerbarched og Stilhed turde elske Gyllembourg. At afbryde sit Egestab med Heiberg faldt hende ikke et Dieblik ind, hun vilde elske Gyllembourg som en Ven, som en Broder. I sin Uerfarenhed anede hun ikke, hvilken Kamp hun ved denne Beslutning gif imøde. Til Heiberg saae hun endnu bestandig op med Beundring for hans mandige Character, hans uegenlyttige Fædrelandskjærlighed, hans brændende Sver for at komme de Betrængte til Hjelp, selv med Tabet af sin personlige Sikkerhed; thi det var hverken hende eller ham ubekjendt, at Regjeringen, mellem hvis ledende Mænd han havde mange Fjender, laae paa Quir efter at gribe ham i en offentlig Udtalelse, der paa eengang kunde skaffe dem af med denne dristige, populære og talentsfulde Oppositionsmand. At dette saa hurtigt skulde lykkes, faldt

imidlertid paa dette Tidspunkt hverken Heiberg eller hans mange Venner ind og allermindst hans Hustru.

Saaledes stod Forholdet imellem disse Egtefolk, da Catastrophen, som endte med Heibergs Landsforviisning, indtraadte. Dette maa vides for at fælde en nogenlunde retfærdig Dom over deres senere Forhold til hinanden.

Efter at en Deel litterære Stridigheder havde optaget Publicums Opmærksomhed, udkom 1799 et Qvartalskrift kaldet „For Sandhed“. Hovedarbejderen i dette Qvartalskrift var Heiberg. Det andet Bind heraf indeholdt et Bidrag af Heiberg, „Politisk Dispatch“, en paa statistiske Data støttet Beregning af, hvad Danmark, England og Frankrig ydede til deres Regenter og disses Hofhold, og i samme Bind fandtes tillige hans „Sproggranskning“, en Samling af træffende og skarpe Bittigheder i lexicalsk Form. Disse tvende Artikler, der gjorde overordenlig Opsigt, afgav Grunden til, at han ifølge Cancelliskrivelse af 26. Februar 1799 blev sat under Generalsjicalens Tiltale, medens tillige adskillige Steder i hans ældre Skrifter bleve inddragne under samme Action.

Keppe forudsaae Heiberg selv Actionens Udfald, end sigte dens Følger for ham. Han søgte nu strax paa sin Viis at faae Publicum til Meddommer i Sagen, og udgav „Læsning for Publicum“, som i ugentlige Nummere meddeelte Proceduren Skridt for Skridt, og denne „Læsning for Publicum“ blev, siger Rahbek i sine „Erindringer“, i egenlig Forstand Publicums Læsning“. Den fandtes, fortæller Kammeradvocat Schönheyder, i alle Kredse lige ned til Kjeldrene. Heiberg, der selv førte sin Sag, indskrænkede sig ikke til at gaae defensivt tilværks;

hans Forsvar var meget mere et Angreb, og det et meget skarpt Angreb paa den, som han troede havde foranlediget Processen anlagt imod ham, nemlig Generalprocureuren Chr. Colbjørnsen, og Retfærdigheden kræver vel at tilstaae, at Heiberg i sit Angreb paa Colbjørnsen lod sig lede af en personlig Vidskabelighed, der gav hans Fjender Vaaben i Hænde imod ham og ikke lidet bidrog til Processens uheldige Udfald.

Bludselig overraskedes Alle, selv de Mænd, der troede sig bedst underrettede, ved Kundgjørelsen af en ny Presseforordning af 27de September 1799. Den havde til Følge, at Heibergs Publication af Sagens Acter strax maatte standses, til stor Værgelse for ham og til megen Misfornøielse for Publicum, der med Vidskab havde fulgt Sagens Gang.

Endelig fældede Hof- og Stadsretten den 24de December 1799 følgende Dom:

„Tradslateur P. A. Heiberg bør forvises Kongens Riger og Lande.“

„Saaledes endte“, siger Thaarup, „denne beklagelige Proces med Forliis for Fædrelandet, thi det er et Forliis for Staten, naar et saadant Hoved hviler, hvor meget større Tabet for en til et saa lidet Antal Individuer indskrænket Litteratur, naar den maa savne en af de talentfuldeste Dyrkere — men hvo kan beregne de Tab, Fædrelandet har lidt ifølge den nævnte Forordning 1799, en Forordning, som idetmindste neppe var fremkommen saadan og saa fremsthyndet uden denne uheldsvangre Proces.“¹⁾

¹⁾ See Thaarups Biogr. Pag 90.

Endnu samme Dag Dommen var falden, den 24de December, medens Heiberg i sit Huus helligholdt Juleaften, blev denne ham meddeelt. Han tog det i det første Dieblift tilsyneladende saa let, at han svarede paa Meddelelsen:

„Hils mine Dommere, at jeg onsker dem et glædeligt Nytaar.“

Hans Nærmeste og Venner, der hiin Aften vare forsamlede hos ham, forbausedes over den Kulde og Ro, hvormed han modtog Efterretningen. Ingen mærkede det mindste til noget, der lignede Sorg, og dog vil man i et af hans senere Breve finde en Udtalelse stik imod denne tilsyneladende Ligegyldighed, saavel i Diebliffet som senere. I dette Brev siger han nemlig, at han, inden han forlod sit Fædreland, „ofte søgte Gensomheden for at vride sine Hænder, og lade sine Taarer have frit Lob“. Ak, hvor meget vilde ikke have været anderledes, om denne Mand ikke bestandig havde holdt sine Følelser skjult for Alle!

Efterat nu Dommen var bleven ham forkyndt, skulde han, ifald de sædvanlige Regler vare blevne iagttagne, strax have været arresteret, indtil hans Afreise fandt Sted; men paa Grund af en ubetydelig Beenfskade fik han, efter at have afgivet en Lægeattest, Lov at holde sig hjemme i Stuearrest, under Opsyn af en af Kongens Fogeds Folk som vagthavende Oppasser. Heiberg siger i sine „Erindringer“: „Aldrig saae jeg denne Mand og han aldrig mig. Han sad i et varmt Værelse, hvor han fik sine Maaltider. Han luffede endog Vinene i for, at jeg om Aftenen gik ene ud for at tage frisk Luft.“

I Hjemmet modtog nu Heiberg talrige Besøg af Høie og Lave, ja selv af Folk fra Hoffet, han ikke tid-

ligere havde staaet i personlig Berøring med, som alle kom for at bevidne ham deres Deeltagelse over en Dom, man fandt i høi Grad streng og ubillig. Mange i Publicum vare ligefrem forbittede over denne Sags Udfald, saa Heibergs Popularitet aldrig havde været større end i dette Dieblit, da Regjeringen jog ham ud af Landet, som om han havde været en grov Forbryder.

Om Aftenen d. 7de Februar 1800 reiste Heiberg fra sit Fædreland for aldrig mere at see dette. Det var tydeligt at mærke ved Afskeden, at han, hans Nærmeste, hans Venner, vare af den Tro, at hans Landsforviisning efter al Rimelighed atter vilde blive hævet om et Par Aar, saa at Stemningen var snarerej munter end trykket. Et lidet Selskab af hans Venner, hvoriblandt Rahbek og dennes Hustru befandt sig, vare forsamlede hos Heibergs til Afsked hiin 7de Februar. Efter Aftensbordet, hvor Stemningen havde været munter, om end af den Munterhed, der i Baggrunden skjuler nogen Misstemning, ankom Kl. 10 en luftet Vogn, forspændt med fire Heste for at føre ham til Korsør. Han tog en kort Afsked med Hustru og Venner, tilsyneladende uden al rørt Bevægelse, der jo, som vi vide, ikke laae for ham. Fra alle Munde lod: „Vi sees, vi sees snart igjen!“ Da Heiberg skulde kjøre lige forbi den Allee, ved hvis Ende, som bekjendt, det berømte Bakkehuus laae, gjorde Rahbeks ham Følgeskab i Vognen. Ved Opstigningen i denne overraskede det ham at see Gaden vrimle af Mennesker, der, idet de saae ham, udbrod i et jublende Hurra! selv Vægteren paa Gaden satte sin Rabuds paa Enden af sin Morgenstjerne og svingede den livligt, idet han deeltog i Mængdens Hurraraab og Vivat. Senere

blev samme Vægter tiltalt herfor under det Forhør, der optoges over Tumultuanterne paa hiin Aften. Da man nu i Retten spurgte ham, hvorfor han ikke havde gjort Forsøg paa at adsprede Mængden i Tide, svarte han, „at det jo ikke havde været en Samling af Bøvel, men af pæne Folk, der vel nok vidste, hvad de gjorde.“ Hele Menneſtemassen fulgte Vognen gjennem Byen, uophørligt tiljublende ham, der sad indeni. Heiberg bad dem flere Gange om at gaae stille bort, da dette Optrin kunde forøge de Ubhageligheder, han alt havde havt nok af, men Intet hjalp, de blev varmere og varmere i deres Hyldest. „Sæt,“ sagde han til dem, „at de lukke Porten, saa at jeg ikke kan komme ud?“¹⁾ „Vi brække Porten op,“ streg nogle unge Menneſker. Men da han naaede Porten, ledſaget af denne Menneſtevrimmel, forholdt Portvagten sig ganske rolig.

Et Stykke udenfor Byen tog Mængden Afſked med et rungende Hurra, gik atter ind til Byen, hvor de forbitrede ſtandsede udenfor Colbjørnsens Huus og morede sig med at ſlaae hans Vinduer ind med Stene.

Den Landsforviſte fortsatte nu i Ro Kjørſlen ſammen med Rahbets, indtil Vognen holdt paa Frederiksberg Bakke. Her ſteg den trofaſte Ven og Veninde ud for at begive sig til deres Hjem. De toge en hjertelig Afſked og i dette Dieblik var det, at Heiberg, ſom han ſenere har fortalt, tog Fru Rahbets ene Handske til Grindring om ſin Veninde. Han gjemte denne Handske ſit øvrige Liv mellem ſine kjæreste Reliquier fra Fædrelandet.

¹⁾ Byen havde ſom bekjendt fire Porte, der lukkedes hver Midnat.

Her sad nu den stakkels Forviste ene i Vognen, Time for Time, overladt til sine bittere Tanker om den Medfart han led, fordi hans Livs Formaal havde været at kæmpe for Ret og Sandhed. At der i Formen af denne Kamp undertiden var Uret fra hans Side, kan man ikke forlange at han selv skulde have Die for, mindst i dette Dieblif, hvor han paa en grusom Maade blev straffet for Udtalelser, som Andre havde tilladt sig uden nogen Forsølgelse og Straf. I disse eenfomme Timer brast uden Tvivl den haarde Skorpe om hans Hjerte, og meget skulde jeg feile, om han ikke her, sammensunken i Krogen af Vognen, har udgydt Taarer, saa hede, saa bittere, som knap Nogen kunde tiltroet den ellers haarde, kolde Mand.

Det er udenfor al Tvivl, at Heiberg paa dette Tidspunkt ikke stod ene i Danmark med sine Friheds Ideer. Det gjærede rundt om i Folket, og man kan i Heibergs store Popularitet see et Udtryk af denne Gjæring. Folket var aabenbart paa Overgangen fra det attende til det nittende Aarhundrede. Havde Frederik den 6te, da han otte Aar efter denne Begivenhed besteg sine Forfædres Trone, forstaaet, hvad der laae i Tidens Uro, havde han da havt Die for Folkets Duffer og Krav, og havde Folket paa dette Tidspunkt vidst klart, tydeligt og bestemt, hvad det vilde, da havde Danmarks Historie vistnok taget en heel anden Retning. Men Folket bevægede sig i dunkle Følelser, i taagede Forestillinger om Diebliffets Bigtighed for Norden. Det trængte til Mænd, der kunde give disse Følelser Fasthed og Liv; og da nu en uforfærdet Mand som Heiberg kraftigt og talentfuldt forsøgte paa at tolke Tidens Krav, et Krav, Regjeringen

fandt ubesøiet og vildledende, fandt denne det stemmende med sin Fordeel snarest muligt at skaffe ham af Veien. Hadde Frederik den 6te efter Revolutionen 1809 i Sverrig givet Danmark og Norge en Constitution, mon da Norge var bleven stilt fra Danmark 1814? Og mon vi da 1864 havde mistet Slesvig? Det danske Folk havde vel 1814 været ligesaa modent til at taale og bære Friheden, som det viste sig, at Nordmændene vare, da den norske Grundlov blev Udgangspunktet for hele deres selvstændige Virksomhed lige ned til vor Tid. Men med Genialitet og Fremsyn at gribe Diebliffet har kun sjelden været Kongernes og deres Regjeringers Sag. Frederik den 7de opgav endelig Enevoldsmagten 1848, men mon dette ikke kom 40 Aar for sildt? At have havt Syn herfor, var især Brøden hos den Mand, vi her tænke os siddende sonderknust i Hjørnet af Bognen.

Hans Reise gik nu over Korsør til Odense, hvor han opholdt sig en kort Tid hos nogle Venner, og derfra til Kiel. Her vilde Studenterne bringe ham en Serenade, men af Rector Magnificus blev det dem forbudt. Fra Hamborg, hvor han ligeledes forblev i nogen Tid, fortsattes Reisen til Holland og derfra over Belgien til Paris, hvor Malte-Brunn havde leiet ham et Værelse. Heiberg forlod Danmark ikke alene uden at eie nogen Formue, men efterladende sig en ikke ringe Gjæld. Der blev derfor, saasnart han var reist, holdt en Auction over hans hele Bndbo, Bøger og Alt, for foreløbigt at forskaffe ham de nødvendige Midler til Reisen. Hans Plan var at tage til Paris for der at søge sig en Stilling, som kunde sætte ham istand til at leve; men en saadan var ikke saa let at

opnaae, og der hengif næsten to Aar, uden at hans Ud-
 komme var sikket. Hans Hustrus Fader, den gamle
 Bunzen, der med en sand Faders hele Kjærlighed og
 Sorg havde taget Deel i hans Skjæbne, vedblev derfor at
 understøtte ham, idet han, saa ofte Heiberg begjærede det,
 sendte ham de fornødne Penge, indtil der viste sig en
 Mulighed for ham til at staae paa egne Been. P. A. Hei-
 bergs Huus var saaledes opløst, og hans Hustru og Barn
 maatte tage Ophold hos hendes Fader for der at mod-
 tage Alt af dennes Haand, en Stilling, der bragte hende
 til at føle mange Tryk og Savn. Faderen havde flere
 Børn at forsørge og havde nylig faaet en Sviger søn ved
 Navn Jürgensen, som i længere Tid havde bestyret hans
 Comptoir og nu var bleven gift med hans Datter Lise.
 Disse Nygifte skulde indtil videre boe i Faderens Huus.
 Samme Jürgensen var ikke den unge forladte Hustru og
 hendes Barn rigtig god, og mangen en Conflict fremkaldtes
 herved, som ingenlunde var behagelig. Hertil kom, at
 den lille Johan Ludvig, der paa dette Tidspunkt omtrent
 var otte Aar, fik en heel Hær af Opdragere, hvor den ene
 vilde Gæt, den anden et Andet, hvilket i høi Grad trykkede
 Drengens Moder. Til hendes Lykke havde hun i Hjemmet
 den gode Søster Hanne, der lidenskabeligt elskede hende
 og den lille Johan Ludvig. Denne Søster var nu
 hendes Trost og Fortrolige i alt hvad der tyngede hendes
 Sind.

Verdens Dom var som sædvanlig hurtigt færdig.
 Man hørte Folk yttre, at Heibergs Hustru trofast burde
 have fulgt sin Mand i hans Landflygtighed. Men Heiberg
 vilde vist meget have betaktet sig for et saadant Følgestab

af Kone og Barn, der i hoi Grad vilde have forøget Vanskeligheden ved at slaae sig igjennem paa Reisen med de Resourcer, der stod til hans Raadighed, saa herom kunde der slet ikke være Tale, selv om Egteskabsforholdet havde været inderligere og kjærligere, end man har erfaret af den ovenstaaende Beretning. De havde alt i et Par Aar, efter stiltiende Overenskomst, levet ved hindandens Side som Ven og Veninde, og ikke som Egtefolk. Hun nærede endnu bestandig Hengivenhed og Agtelse for Heiberg, men hendes Hjerte tilhørte en Anden med en Kvindes første lidensfabelige Kjærlighed, som hun følte, at hun ikke mere kunde være Herre over. Keppe var derfor Heiberg bortreist, før det Dag og Nat laae hende paa Hjerte ærligt og aabent at meddele ham dette, som hun alt i den sidste Tid, da han endnu var hjemme, forgjæves havde søgt Leilighed til at udtale for ham. Og medens han endnu var i Hamborg, tog hun den pludselige Beslutning, ikke at skrive, men at reise til ham for mundtlig at indvie ham i sine Planer for Fremtiden, hvor Alt dreiede sig om, at hun umulig kunde leve uden Gyllembourg ved sin Side. Heiberg, der gjennem Familien havde hørt om hendes paatænkte Reise, og som lod til ikke at ane Betydningen af hendes Besøg — saa lidt havde han holdt Die med sin unge Hustrus Følelser — bad hende skriftlig indstændigt om at opgive dette Forsæt, ja skrev til hendes Fader, at han med hele sin faderlige Myndighed endelig maatte sætte sig imod, at hans Hustru besøgte ham i Hamborg. Man seer heraf, at hans Vængsel efter hende ikke var synderlig stor. Under dette henved to Maaneders Ophold i Hamborg og Omegn

kom der af og til smaa korte, formelle Breve til hans Hustru, hvori der ikke fandtes Spor af Omhed eller Længsel efter hende og Sønnen, saa at det ikke var saa underligt endda, at hun fuldt og fast nærede den Overbeviisning, at Heiberg vilde føle sig lettet ved Forslaget om at bryde et Baand, der, som hun troede, alt længe havde været ham til Besvær.

Her følger et Brev fra Hamborg til hans Hustrus Fader.

2.

Fra P. A. Heiberg til J. Buntzen.

Hamburg den 25de February 1800.

Kjæreste beste Fader!

For længe siden burde jeg have tilskrevet Dem og takket Dem for al Deres Godhed og Omfjorg for mig, men paa Rejsen hertil var det umueligt for mig at holde mine Tanker samlede, og endnu føler jeg, at jeg ikke ret kan samle dem. Mit Hjerte føler mere, end min Pen kan skrive. Jeg maae overlade til min og Deres kjære Thomazine at fortolke min Taknemmelighed; hun veed, hvad jeg føler, og hendes usigelige Kjærlighed for hendes Fader vil give Dem for Deres Velgjerninger al den Gjengjeld, som De forlanger. Gud skee Tak! hverken behøver jeg selv at flaae Dynene need, eller nogen af mine Venner at skamme sig paa mine Begne. Den Trost har jeg taget med mig, den Trost beholder alle mine Venner tilbage, og hvor mange af mine Fiender eller af mine Dommere kunne vel i sin Tid finde denne Beroeligelse? Jeg har derfor heller ikke behovet at reyse incognito, eller at krybe i Skjul for

noget Menneſke. Jeg har fundet mange Venner undervejs, ſeet og erfaret meget favorabelt, hørt mange fordeelagtige Domme om mit Forhold; og denne Lykke vilde jeg ikke have opnaaet, naar jeg havde handlet med mindre Beſtemthed end den jeg har viiſt. Dog nok herom. De kan neppe foreſtille Dem, med hvor megen Verbødighed Deres Navn nævnes af alle, endog af Folk, der ikke kjende Dem perſonlig. Jeg har hørt det overalt, og daglig havt Anledning til at glæde mig derover. Hvad Artighed Wildhagen og Schreiner har viiſt mig, har De erfaret af et Brev til min Kone. Den ſidſte veeg ikke fra mig noget Øyeblik, og jeg maatte love dem, at jeg, ifald jeg nogenſinde ſkulde komme igjennem Flensborg igjen, ikke maae logere hos andre end hos dem. 3 Dag har jeg paa Börſen truffet Lorent am Ende & Co. og afleveret Brevet. Hvad jeg hos dem kan behøve, naar jeg reyſer herfra, vil ikke blive mere end hvad der kan medgaae til Reyſen til Amſterdam. Jeg har i Sinde at lade avertere i Aviſerne om en Reyſe Compagnon, for at ſpare paa Omkoſtningerne, og lykkes det ikke, ſaa vil jeg reyſe i det mindſte et got Stykke med den ordinære Poſt, og maaftee den heele Bey, ifald jeg hører, at det ikke er altsfor meget udmattende og farligt for Helbreden i Tilfælde af ondt Beyr. Jeg tænker at reyſe herfra paa Loverdag eller Søndag otte Dage, ſaa at jeg endnu kan vente et Par Breve for min Afreyſe. Det gjør mig inderlig ondt, at jeg ſeer af min Kones Brev, at den ſtaffels Feldtherre¹⁾

¹⁾ En ſpøgefuld Benævnelse af en af Kongens Fogeds Folk, ſom maatte følge Heiberg ud af Landet, og ſom opførte ſig med ſtor Hensynsfuldhed imod ham (ſee Heibergs Grindr. S. 32.)

risquerer at blive affat. Jeg veed virkelig ikke, hvad han haver gjort. Jeg blev en Dag længer i Hadersleb, end hans Mayestæt tillod, men det var sandelig ikke uden Grund, thi det politiske Hold i Ryggen, som jeg meldte min Kone at jeg havde faaet, var intet mindre end en virkelig Feber, som jeg havde havt i to Nætter, hvorover jeg holdt det for raadeligt at ligge en Dag over, og det Ophold skilte mig dog virkelig ved Feberen. Sandelig, jeg undrer mig meget over, at jeg slap saa let, efter at have været saa længe indmuret. Havde det været Regjeringens Meening, at han skulde have bragt mig levende eller død til Hamborg saa hastigt som muligt, saa havde den vel ikke undladt at give ham disse Forholdsregler, men han havde ingen Ordre, det var ikke foreskrevet, enten hvad Bey vi skulde rejse, eller hvor langt vi skulde rejse om Dagen, og vi har rejst et Stykke Bey hver eeneste Dag, undtagen de tree Dage, der var mig afforderede ved Resolutionen og den eene Dag, som jeg maatte anvende til Roelighed for min Helbreds Skyld. Jeg haaber dog, at man ikke vil begaae saa stor en Uretfærdighed at sætte Manden fra sin Tjeneste; hvad vilde han ogsaa have udrettet, isald jeg havde opholdt mig endnu længere. Han har ingen Ordre med sig, kunde ingen Assistance requirere imod mig, og det er Kongens Fogeds Fejl, at han ikke var forsynet med Fuldmagt. Skal nu Manden lide for Feddersens¹⁾ Skyld? Og da Kongen ikke betalte min Rejse, og da jeg var Hovedpersonen, saa tilkom det jo mig at

¹⁾ Navnet paa Kongens Foged.

indrette Rejsen efter mit Godtbefindende. Dog! jeg vil haabe, at Sagen ikke er farlig; jeg har heller ikke nænnet at sige ham et Ord derom.

Min gode Ven, den gamle Justitsraad Albrecht, som er Dansk Postmester her i Staden, besøgte jeg i Formiddags og spiste Fastelavnsboller hos ham og drak et Glas fortræffelig Mallaga. Han tilbød mig paa det allervenskabeligste sin Assistance i ethvert Tilfælde, hvori jeg maatte behøve samme. Han har laant mig det 4de Hefte af Skrifterne for Sandhed og har lovet at sende mig de Danske Aviser saa længe som jeg er her.

De andre Breve, som følge med Feldtherren tilbage, ville berette hvad mere jeg har at melde. Jeg seer, at dette Brev er meget usammenhængende; jeg kan ikke gjøre derfor, thi mine Tanker flyve som Avner for Vinden. Saameget vil jeg blot tilføje, inden jeg afbryder, at jeg er aldeles frisk og rask, og at jeg omfavner Dem, kjereste Fader, med den inderligste Kjærlighed, Høynagtelse og Taknemmelighed.

P. A. Heiberg.

Altjaa levede nu Thomasine med sin lille Søn i sin Faders Huus, hvori Gyllembourg alt tidligere var optagen som en Ven, paa hvis Omgang Alle satte stor Priis. Efterhaanden bleve hans Besøg hyppigere og hyppigere, kun af og til afbrudte ved korte Reiser ud paa Landet i Omegnen af Ringsted, hvor han i længere Tid havde staaet i Underhandling om at kjøbe Gaarden Ruhedal i

Gyrstinge. Under disse gjentagne Smaareiser følte Thomafine dybt hans Savn, og dette voxede mere og mere hos den Tilbageblevne i de trange Familieforhold. Fra Heiberg hørte hun meget sjeldent. Vinteren med alle sine mærkelige Begivenheder var nu tilende, og den gamle Bunzen flyttede i det tidlige Foraar ud paa Borblegen (den nuværende Blegdamsvei), hvor han eiede et Huus, i hvilket hele Familien laae paa Landet hver Sommer. Her i landlig Ro udvikledes Kjærlighedsforholdet til Gyllembourg med stor Lidenstabs fra begge Sider.

„Leb os ikke ubi Fristelse!“

For enhver normal Kvindenatur kommer, tidlig eller seent, et Moment i Livet, hvor Erotikens Magt uimodstaaeligt griber hendes Hjerte og forvandler hendes Indre. Dette er, efter den menneskelige Natur, ligesaa uundgaaeligt, som det er uundgaaeligt for Puppen at affaste sit Hylster og hæve sig til Flugt paa de nys udfoldede Binger. Men forinden denne Erotikens Magt griber en Kvinde, kjender hun lige saa lidt, hvad Forvandlingen fører til, som Puppen har en Anelse om, hvad der skal udvikle sig af dens Hylster. Uvidende om, hvori det at elske bestaaer, bedrager hun i denne Uvidenhed sig selv og den Mand, med hvem hun indgaaer et Egteskab, naar hun antager, at den Godhed, det Venstabs, det Velbehag i Omgang, den Afgtelse og Beundring, han indgyder hende, at alt dette tilsammen dog vist maa være det, man kalder Kjærlighed. Hendes Ubekjendtskab med denne mærkelige Følelse

for et andet Menneſte gjør, at hun troſtyldig gifter ſig med Vennen, men uden at ane, at hun bedrager ſig ſelv og ham, uden at ane, at det Dieblif vil komme, hvor Naturen kræver ſin Ret, hvor Puppen forvandles og Vingerne løfte ſig til Flugt, uden at ane, at det Dieblif vil komme, hvori hun om Natten i Stilhed begræder Tabet af det Bedſte i vor jordifke Tilværelſe, det, i inderlig, varm Kjærlighed til en Mand at bæres ved denne Følelſes Magt hen over Livets ſtore og ſmaa Brydninger, uden at ſynke ned i Trivialitetens Tyngde og Miſmod. Er Feilgrebet imidlertid gjort, har hun forverlet Vennen med Elſkeren, da taler en ærbar Kvinde ſig ſelv tilrette. Hun ſiger til ſig ſelv, at hvad der er ſkeet kan ikke ændres. Hun trøſter ſig med, at hun i dette Forhold, hvori hun lidt efter lidt føler et ſtørre og ſtørre Savn, idetmindſte vil opfylde den Pligt, hun har paataget ſig mod ſin Mand, ikke ſtuffe hans Tillid, ikke bedrage ham, men holde ſin Samvittighed reen og upletet. Saaledes taler hun til ſig ſelv. Mar gaae hen, og hun nyder ſin Kraft og Styrke i at gennemføre denne Beſlutning og vugger ſig ſelv i Sovn ved diſſe Forſætter. Da brydes en ſkøn Dag Puppens Hylſter, Vingerne bevæge ſig frem og tilbage og true med at flyve opad, men hun tvinger dem til at blive ved Jorden, hun behærſker ſig ſelv, indtil omſider en anden Mand, i hvem den ubegribelige Følelſe er vaft netop for hende, træder hende imøde med denne Videnskabs hele beruſende Styrke, ſom da meddeler ſig til hende med uimodſtaaelig Kraft, og nu forſt veed hun, hvad det at elſke vil ſige. De ſtakkels Vinger, ſom hidtil bleve holdte nede, løfte ſig nu til Flugt mod

Himlen og Stjernerne, Baandet, hvormed de holdtes, brister, og hun flyver som Myggen mod det brændende Lys og hviler ikke, før hun som denne ligger med de forbrændte Binger og krymper sig paa Jorden. Derfor skal en Mand vel betænke, forinden han fæster en Kvinde til sin Hustru, at det ikke alene er nok, at han elsker hende, ogfaa hun maa elske ham. Men om denne Sag bekymre de fleste Mænd sig ikke, de see, hvad de ønske at see, og Resten mene de kommer nok med Tiden. Dette er strafværdigt, især naar Manden er tilaars og erfaren og Kvinden ganske ung og uerfaren. Straffen udblevner ikke for ham, og Angeren og Fortvivlelsen ikke for hende. Men i Videnskabens Ruus, i den første Kjærligheds Lyksalighed, seer og hører hun Intet, føler og fornemmer hun Intet uden det nye Liv, der er opgaaet for hende, og hvori hun trodsjer Alt, enhver tidligere Beslutning, enhver Pligtfølelse, al Fornuft. Hun vil nu kun Gæt, „med den Elskede i Bagt smelte hen i Kjærligheds Klager.“ Hun trodsjer Jord og Himmel for at kunne leve i denne for hende nye Verden, hvor Alt viser sig for hende med nye Farver og et nyt Trylleri. Hendes Blomstringstid er kommen, og Blomsten trives i Solskin og Regn, i Storm og Kulde ved hans og hendes indre Varme, og om end hundrede Stemmer i hendes Indre raabe: „Vend om! Stands!“ da er der ikke Een af hundrede, som agter paa disse Stemmer, hun hører Intet, hun vil Intet høre, Videnskaben overdøper alle Røster. Den første erotiske Følelse lader sig ikke overspringe, den er der nu, og den vil indhente Ungdommens Tab. Lykkelig den, der faaer Lov at groe og udfolde sig i den rette Aarstid ved den Elskedes Side. Denne Lykke

havde Heibergs Hustru ikke havt, og hendes fulde Hjertes varme Følelse krævede nu sin Ret og sit Magt over hendes Forstand. Alle Hensyn veg for dette Ene, hun elskede og blev elsket, og den lille fine Skikkelse vovede en Kamp mod hele den store ubarmhjertige Verden, selv om hun skulde falde dødelig saaret i Kampen.

Lidt efter lidt blev Kjærlighedsforholdet imellem hende og Gyllembourg lidenskabeligere og lidenskabeligere, og tiltrods for deres, som de meente, store Forsigtighed og Tilbageholdenhed i Andres Nærværelse, gik der ikke lang Tid, før det Bungenste Huus anede, hvilken Videnskab der havde grebet dem begge. Dette vakte stor Alarm og Bevægelse, og Familien deelte sig nu i to Leire, hvoraf den ene stod paa Heibergs Side, den anden paa de Elskendes. Paa Heibergs Side stod hendes Søster Lise og dennes Mand Jürgensen, paa de Elskendes hendes kjærlige Søstre Hanne og Laurence. Den gamle Bungen var dybt bekymret over, at hans Yndlingsdatter stod i Begreb med at indlade sig i Noget, han i hoi Grad misbilligede, og Thomazines største Sorg var at handle mod hendes Faders Ønske og Billie. Men Faderen forblev taus ligeoverfor Datteren, og denne havde ikke Mod til at betro ham, hvad der tyngede hendes Sind, og hvilken Beslutning hun havde taget.

Mange Planer om at forenes for bestandig gik igjennem de Elskendes Hoveder. Begge følte, at det første Skridt, der maatte gøres, var, usorbeholdent og i al Oprigtighed at meddele Heiberg Alt, og bønfulde ham om at give sit Samtykke til en Skilsmisse, et Samtykke, som Thomazine endnu bestandig troede, at han gjerne gik ind

paa, ja hun antog endog, at han vilde føle sig glad og lettet ved at blive uafhængig af alle Baand, saa at han, fri for disse, kunde søge sig en ny Tilværelse i Udlandet.

De Elskende streedes nu om, hvem af dem der først skulde aabenbare deres Ønsker og Planer for den fraværende Egtefælle. Gyllembourg meente, at hans Vre krævede, at han først burde skrive til Heiberg, bede ham om Tilgivelse og bønfulde ham om hans Samtykke til deres Forening. Men i Overeensstemmelse med en gammel psychologisk Erfaring viste det sig atter her, at Mændene have langt større Vanskelighed, langt mindre Mod til at gribe ind i skjæbnesvangre Begivenheder end Kvinderne, og Enden blev da ogsaa, at Thomsine skrev det Brev, som skulde afgjøre deres Fremtids Skæbne, thi hendes Samvittighed lod hende ikke No Dag eller Nat, før Heiberg vidste Alt. Saa snart han, som de haabede, havde givet sit Samtykke, var det deres Plan, ved kongelig Bevilling strax at erholde Tilladelse til at indgaae deres Forening, for da at drage ud paa Landet, hvor de vilde boe Vinter og Sommer paa Gaarden Ruhedal, som det imidlertid med store Anstrengelser var lykkedes Gyllembourg at kjøbe. Han færdedes nu ofte frem og tilbage til denne Eiendom for at sætte den i behørig Stand, da den var temmelig forfalden. Han var derfor snart paa Landet og snart i Byen, for at trøste sin bekymrede Veninde, der mere end nogensinde sukede efter at boe under Tag med Gjenstanden for hendes første Kjærlighed. Men Alt beroede nu først og fremmest paa, hvorledes Heiberg vilde modtage deres Tilstaaelse, og om han vilde gjengive hende sin Frihed.

Thomasine Gyllembourg.

Det kunde ikke undgaaes, at hun alt paa dette Tids-
punkt blev Gjenstand for megen Bagvaaskelse. Bestyld-
ningen imod hende, at hun alt i lang Tid, medens Heiberg
var i Landet, skulde have staaet i et brodefuldt Forhold
til Gyllembourg, modbevises saavel af Tonen i flere af
de senere følgende Breve, som af et, der er skrevet i Juli
1799, altjaa i Sommeren for Heibergs Domsældelse i
December. Dette Brev lyder, som følger.

3.

Fra Thomafine Heiberg til Gyllembourg.

Bogblegen d. 2. July 1799.

Kjære Gyllembourg! Jeg sender Dem her et Brev,
som i ingen Henseende er halv saa elegant som det, jeg
havde den Fornoielse at modtage fra Dem for nogle Dage
siden, men om endogjaa disse Linier i sig selv ingen Værd
have, saa har jeg dog saa megen Tillid til Deres Venfkab
og saa megen Egentjerlighed, at jeg troer, de for min
Skyld ikke vil være Dem ganske uvelkomne.

Jeg er meget enig med Dem i, at Guden Solus er
en slet Gud. jeg stjælder ham ud hver Dag, jeg kan mindst
lide ham af alle mig bekjendte Guder og Gudinder, men
derfor vilde jeg ogsaa hellere gaae i Blæst i fjorten Dage,
end jeg vilde bede ham om nogen Ting, for jeg kan aldrig
bede dem om noget, som jeg slet ikke holder af. De kan
ellers troe, at Luften er langt koldere ved Helsingør end
ved Kjøbenhavn. Prøv det paa mit Ord, hver Gang
Vejr og Vind gjør Stove og Marker ubehagelige, forlad
saa Landet og rejs hertil, saa skal De see, at jeg har

Ket. — Min Fader og mine Søstre sender Dem herved mange Hilsener og lige saa mange Ønsker om snart at see Dem igjen. Vi har det Haab, at De kommer tilbage en af disse Dage. Det er vel sandt, at jo oftere vi har den Glæde at see Dem iblandt os, jo mere savner vi Dem i Deres Fraværelse. Men hvem kan tænke paa den kommende Dag, naar man glæder sig over den nærværende?

Fra Heiberg kan jeg ikke hilse Dem, da han i dette Øjeblik ikke er her, men jeg formoder, at han skriver Dem til, naar han sender Dem dette Brev, dersom han ellers har Tid, jeg troer, han har i disse Dage overmaade meget at bestille.

Lev nu vel, kjære Gyllembourg! og erindre Dem Deres
Veninde

Thomajine Heiberg.

Saaledes skriver ikke en Elsterinde til sin i lang Tid erklærede Elsker, og mindst hun, hvis Hjertes Følelser altid udtalte sig højt usorbeholdent. Hvor glad blev jeg derfor ikke ved i de efterladte Papirer at finde dette Brev, der saa tydeligt fritog min afdøde Veninde og Moder for en Brøde, Verden er saa hurtig til at troe paa og saa skaanfjælløs til at udtale.

Fra Tiden efter Heibergs Bortreise foreligge efterfølgende 12 Breve, af hvilke man fuldstændigt lærer Forholdet imellem hende og Gyllembourg at kjende, og hvilken Deel Slægt og Venner toge i den hele Begivenhed.

Uagtet Tonen alt er bleven langt mere fortrolig, er der dog i de første af disse Breve en egen, fin Tilbageholdenhed, som blandt andet viser sig deri, at hun i Brevet af 2den Juni som sit Motiv til at skrive angiver det, „at han har sagt hende, at det vilde fornøie ham at see nogle Linier fra hende i disse Dage,“ ligesom ogsaa deri, at hun endnu kun tiltaler Gyllembourg med „De“. Først i Brevet af 23de Juni — 4 $\frac{1}{2}$ Maaned efter Heibergs Vortreise — begynder „Du“ at dukke op ved Siden af „De“, som saa i de følgende Breve bliver sjældnere og tilsidst ganske forsvinder, paa samme Tid som hele Udtryksmaaden bliver lidenskabeligere.

4.

Fra Thomasine Heiberg til Gyllembourg.

Den 29 Marts 1800.

God Morgen, kjære Gyllembourg! Da jeg maae sende Dem indlagte Seddel, saa kunde jeg ret have Øyst til med det samme at skrive en heel Deel til Dem, da jeg har meget at sige Dem, og De dog vel neppe nu er saa søvning, som De maaskee vil blive i Aften. Men jeg tør ikke, naar jeg tænker paa, hvor overmaade estergivende og fornuftig De i et Par Dage har været, og alt hvad jeg har i dette Øyeblik at sige Dem, hører visjelig under et ganske andet Departement end Fornuftens. De maae ikke komme alt for silde i Aften, hvilket vel ikke er saa let, da jeg virkelig altid finder, at De stedse kommer for

filde og gaaer for tidlig. Jeg har i Dag lidt ondt i mit Hoved, og hvoraf det kommer sig, skal jeg fortælle Dem i Aften. Jeg er ogsaa lidt ærgerlig paa Dem for alle de smukke Ting, De i disse Dage har sagt mig, men jeg vil ikke mere disputere med Dem derom. Det er sandt, at jeg gjerne vilde være behagelig for alle Mennesker, men jeg ønsker dog kun at behage een eneste Mand, som er meget elskværdig, og som De nok kjender, jeg har for hans Skyld lidt været meget bedrøvet, og dog vilde jeg ikke bortbytte ham for al Jordens Herlighed og al Himlens Glæde.

Sine.

Det er saadan en Storm i Dag! Gaae ikke ud til Bakkehuset i dette Veir. Betænk Dem i det mindste først, om De ikke forfølger Dem.

5.

Fra Samme til Samme.

Den 2 Juni 1800.

De har sagt mig, min kjære Gyllembourg! at det vilde fornøye Dem at see nogle Linier fra mig i disse Dage. Jeg benytter mig derfor af dette Dyeblik, da alle de Andre ere gaaet ud at spadserere, for at sige Dem, hvad De meget vel veed, og hvad jeg hundrede Gange har sagt Dem: at Deres Fraværelse bedrøver mig, og at jeg snart vil begynde at vente Dem hver Dag, og gaae Dem i Møde hver Aften, uagtet jeg veed, De endnu ikke kommer.

Saalænge jeg endnu har min gode Laurenze, er jeg dog saa lykkelig at kunne tale om Dem bestandig. Vi taler om Dem, naar vi spadserer, naar vi staaer op om Morgenens, og naar vi gaaer til Sengs om Aftenen, og dersom vi plejede at læse Morgen- og Aften-Bønner; saa kom vist den gode Gud tidt til at bie for den gode Gyllembourgs Skjld. Naar vi spadserer, kommer jeg ofte til at tænke paa, hvad min Fader vist har fortalt Dem om mig, at jeg i min Barndom havde en saa stærk Imagination, at jeg indbildte mig, at et Bord var en Ulv. Naar jeg nu gaaer med Laurenze, saa indbilder jeg mig næsten, at enhver blaae Kjole er Deres, og jeg tilstaaer, at jeg mange Gange i nogen Graastand har antaget nogle hæslige Ulve for den elskværdige Mand, som jeg elsker.

Hvorledes lever De i disse Dage? Er De nogenledes fornøyet? Tænker De paa mig? Her er alle Ting som sædvanligt. Vor Fader er munter og blid, og somme andre Folk er vrantne og uartige. Jeg er lidt uroelig, for den Hamborger Post er kommen uden at bringe noget Brev til mig. Dersom nu Deres Forsigtighed ikke til- lader Dem at gjemme dette Brev, saa maae De ikke give mig det tilbage; jeg vil ikke have tilbage, hvad jeg nogen- sinde har givet Dem. Men saa beder jeg, De vil offre det til Ildens Gud. Dette Stykke Papiir er dog mere end lykkelig nok, om De ogsaa strax tilintetgjør det. Det skal tilhøre Dem, og jeg haaber, det vil være Dem fjert nogle Minuter. Brænd De det saa kun! min Ven! saa har dets Tilværelse været lang nok.

Jeg er vis paa, De skriver mig snart til, og jeg haaber, vor gode Skjebne bringer Deres Brev ubrudt og

ubestadiget i mine Hænder. Kan De gjætte, hvem der bringer dette Brev paa Posthuset?

Lev vel! min gode! min fjere Gyllembourg! kom snart igjen! tænk paa

Deres

Sine.

6.

Fra Samme til Samme.

Borgblegen den 23 Juny 1800.

Endnu er Elers ikke kommet, saa jeg vel neppe faaer dette Brev bort i Morgen, men jeg skriver dog, da det glæder mig, at jeg dog paa den Maade kan tale med Dem, min fjere Gyllembourg! endstjøndt De desværre! ikke er hos mig. Jeg er lidt syg i Dag af Kolik og Hovedpine, men det forekommer mig, som om jeg ved at skrive til Dem føler begge Dese langt mindre, ja! hvad som er endnu meget mere, er mindre bedrøvet over Deres Fraværelse. Kun gjør det mig ondt, at jeg næsten maae stjæle mig til at skrive dette Brev; det smerter mig, at jeg ikke kan siige til hele Verden! jeg elsker Gyllembourg, jeg er bedrøvet, fordi han er borte, og nu gaaer jeg op for at skrive ham til. — Det er virkelig ogsaa altfor forunderligt! jeg tør tage Himlen til Vidne til min Kjerlighed, og jeg maae skjule den for Jorden; jeg frygter for, hvad Menneſter vil siige, og aldrig har jeg frygtet for det reeneste Væsen, der (som jeg haaber) læser i mit Hjerte. Hør min elskede Ven! Vor Kjerlighed skader intet Menneſke, den kan vel gjøre os ullykkelige, men ikke strafværdige,

saa længe vi Ingen bedrover derved, Ingen bedrager der-
 for, og aldrig skal jeg bebreide mig, aldrig skal jeg for-
 trybde, at jeg troe og inderlig elskede Dig, og glemte den
 hele øvrige Verden, naar jeg blot tænkte paa, at Du var
 lykkelig i mine Arme. — Men, kjere Gyllembourg! hvad
 synes Dem om mine Moraler? Det er alt silde, min
 Fader er nok kommet, men førend jeg afbryder, maae jeg
 dog først fortælle Dem, at jeg i Gaar var hos Collets
 med vor gode Laurenze. Brevet var om Eftermiddagen
 meget smukt, man gjorde sig megen Umage for at fornøye
 mig, og jeg gjorde mig megen Umage for at lade, som
 jeg var fornøyet, men jeg veed ikke selv, hvad der fattedes
 mig, jeg var ganske melankolsk. Collet gif med Laurenze
 og mig op paa en Høy, hvorfra der er en ganske for-
 tryllende Udsigt, vi maatte krybe over Gjerder og igjennem
 Buske. Hvad Laurenze tænkte paa, veed jeg ikke, men
 hun faae ganske tungsindig ud; hvad jeg tænkte paa, det
 veed jeg nok, jeg var saa forunderlig tilmode, at jeg neppe
 kunde bære mig fra at græde. Solen gif just need, alting
 var saa skjont, og jeg troer, at al denne Naturens Skøn-
 hed kun forøgede mit melankolske Lune. Jeg plukkede
 nogle Blomster for at sende dem til min kjere Gyllem-
 bourg, men da jeg intet havde at gemme dem i, blev de
 saa reent fordærvede, at jeg kastede dem bort.

Den 24 Juny.

Dette Brev maatte jeg forlade i Aftes i al Hast, jeg
 havde ogsaa opgivet Haabet om at faae det bort i Dag.
 Men i Aftes, da mine Systre og jeg vilde gaae til Sengs,
 ringede det paa Porten, og hvem kunde det være uden

(Elers? ¹⁾) Han er saa god at bringe dette Brev paa Posthuset, De kan derfor være fuldkommen roelig for, at jeg med aldeles ingen Ubehageligheder betaler den Forsynøelse at skrive Dem til. Jeg var i Aftes temmelig syg, jeg havde lidt Feber og en slem Hovedpine, men i Dag er jeg meget bedre, og vilde aldeles intet fattes, dersom De var her. Min kjere Gyllembourg! De maae ikke være længe borte, min hele Sjæl er hos Dem, og hvad her er tilbage er virkelig kun Skyggen af Deres

Sine.

7.

Fra Samme til Samme.

Om Aftenen Kl. 10^{1/2}. Falquersløv d. 22 July 1800.

Alle Menneſter her i Huſet ere i Seng, Laurence gik i dette Øyeblik fra mig for ogſaa at gaac hen og ſove, men det er mig umueligt at lægge mig til Hvile, førend jeg har takket Dig, min gode, kjere Gyllembourg! for Dit Brev, ſom Elers bragte mig et Øyeblik førend vi ſkulde ſpiſe til Aften. Jeg læſte det, medens de Andre ſpiſte, og har nu læſt det igjen, eſterat jeg er kommen ind paa mit Kammer. Min kjere, min elſkede Gyllembourg! er det ſandt! Elſker Du virkelig Din Sine? Ak! ſaa ſpørg mig ikke, om denne Kjærlighed gjør mig lykkelig, der er paa hele Jorden ingen ſaa lykkelig ſom jeg, naar jeg tænker paa, at Du elſker mig, at Gyllembourg tilhører mig og ofte har glemte denne bedrøvelige Verden i mine

¹⁾ o: Elers Koch, Kapellan hos ſin Fader i Falquersløv; han var forlovet med Søſteren Laurence.

Arme. Hvor jeg er forunderlig! Dit Brev har glædet mig usigelig, jeg tænker med Henrykkelse og Stolthed paa, at Du elsker mig, og dog! jeg veed ikke selv hvorfor, men det er mig ikke mueligt at lade være at græde. Jeg veed ikke, hvad der er for en Melankolie over mig i Aften, Laurence og Elers har nu i nogle Dage været meget fornøiede¹⁾, men nu er de blevet ganske bedrøvede igjen. Det er noget forunderligt med den menneskelige Glæde, jeg veed Ingen, der er ret glad, slet Ingen! Hvor jeg har glædet mig til denne Falsterste Rejse! og om nu Frederik Gyllenborg²⁾ kommer, saa er det forbi. Hør Gyllembourg! jeg beder Dig indstændig, forekom, at det ikke skal skee, det kan Du, om Du vil. Reys strax, naar Du har faaet dette Brev! jeg har talet med Elers, han troer ikke, at han kan hente Dig med sine Heste, da han har meget at gjøre i denne Tid, og faae Heste, som baade blive brugte til Arbejde og til at kjøre Falster rundt med os for vor Fornøielse. Elers siger, at Du gjør bedst i at tage Dine Heste og Din Bogn med Dig over Vandet; naar Du gaaer alene over, koster det 7 Mark, og naar Du tager Hestene med, 9 Mark, det er hele Forskjellen, siger han. De kan nu selv forestille Dem min gode Gyllembourg, at Elers har jagt dette med andre Ord! At han alt for gjerne vilde hente Dem, at han bare er bange, han den Dag, De kommer, maaskee ikke kan det, og saa videre. Elers længes oprigtig efter Dig, og Laurence ligesaa. Men for at komme igjen til Din Rejse, Elers siger, der er kun eet Sted, man kan komme i Land paa

¹⁾ Søsteren Laurence var d. 2den Juli bleven viet til Elers Koch.

²⁾ Fætter til Gyllembourg, senere Minister.

Falster, naar Du kommer fra Bordingborg. Falquersløv ligger $2\frac{1}{2}$ Miil inde i Landet, om Veyen maae man spørge, Eler's siger, han kan ikke beskrive den, den gaaer ikke igjennem nogen Kjobsted. Min bedste Gyllembourg! jeg beder Dig, dersom Du elsker Din Sine, saa reys først i næste Uge; dette Brev saaer Du paa Loverdag, Du kan da reyse paa Mandag eller Tirsdag, og for Guds Skyld bliv dog ikke hos Wedel et Par Dage, Du har jo nyelig været der, længes Du ikke mere efter Din Sine, end at Du kunde blive et Par Dage hos Wedel? Men skriv mig saa dog nogle faae Ord til, og lad mig vide, at Du kommer, at jeg ret kan være glad og ikke skal være ude den Dag, min Ven kommer. Gjør dog nu, som jeg beder Dig, min gode Gyllembourg! tænk paa, at Fr. Gyllembourg kan komme, saa saaer Du mig vel ikke at see paa Falster, og hvem skal da følge mig hjem? Tænk paa, hvor vi har glædet os til at mødes her. Min elskede Ven! Livet er saa kort og de lykkelige Dage saa faae, lad os ikke forsætlig spilde den Tid, den gode Skjebne endnu vil tillade os at være hos hinanden. Dersom Du nu ikke kommer, saa troer jeg, Du ikke længes efter at see mig, skal jeg troe det? Dersom Fr. Gyllembourg kommer, naar Du er borte, saa kan jeg nok begribe, at Du maa reyse hjem, saasnart Du saaer hans Ankomst at vide, men saa vil jeg gjerne reyse med Dig, naar Du vil, naar Du nu kun vil komme, som jeg beder Dig. Men det er Midnat, og jeg er endnu ikke aflædt! jeg maae afbryde! God Nat! min kjære Gyllembourg! sov sødt og drøm om mig og ikke om Bonaparte og Jacobinerne. God Nat! min Ven.

Den 23 July om Eftermiddagen Kl. 3.

Her er Fremmede i Dag, som har spist her til Middag, en ganske vakker Pige, som hedder Somfru Broager¹⁾, og hendes Broder, et ungt Menneske, der har megen Lighed med min Cousin Thomas Buntgen. Jeg har gjort disse Mennesker min Undskyldning for, at jeg maatte forlade dem, og sidder nu her og skriver til Dig, min kjere Gyllembourg! jeg har en forstrækkelig Hovedpine, og den har jeg et Brev fra Lise til Elers at takke for. Det er mig ikke mueligt at forstille mig for Dig, og derfor vil jeg oprigtig fortælle Dig alle mine underlige Griller og Indfald. Jeg sagde Dig i Aftes, at Elers var i ondt Humeur, men da det desværre saa ofte er Tilfældet med ham, saa tænkte jeg ikke videre derpaa. I Morges kom han ind til mig og vækkede mig, jeg spurgte, hvad der i Aftes fattedes ham, han satte sig paa min Seng og saae med broderlig Omhed paa mig. Jeg spurgte ham saalænge, til han endelig tilstod mig, at han havde faaet et Brev fra Lise²⁾, der havde bedrøvet ham, at Lise deri beklagede sig over Jürgensens Vrantenhed og underlige Opførsel mod Dig og mig. Jeg begjærede at see dette Brev og fik det endelig med megen Møje. Jeg saae deraf, hvad jeg vel vidste i Forvejen, at Jürgensen er meget vreed paa Dig, min stakkels Gyllembourg! at han forklarer Dine Handlinger paa den forteste

¹⁾ Formodentlig Magdalene Broager, som senere (1802) blev gift med Thomafine Buntgens Fætter, Peter Kellermann, og som blev hendes fortroligste Veninde.

²⁾ Thomafines ældste Søster, gift med Dispatcheur Jürgensen.

Maade, at det er Guldberg¹⁾, hvis krænkede Forfængelighed og Hævnjerrighed forfølger mig og stedse vil forfølge mig i hvad jeg elsker, at Schiellerup²⁾ har været vreed paa os, og saa videre. Alt dette vidste jeg nu meget vel, men jeg veed selv ikke, hvorfor jeg blev saa ilde tilmode over dette Brev, at jeg fik saadan en Hovedpine, at jeg neppe kan see at skrive. Jeg har besluttet at skrive til Schiellerup, han er den Æneste, der har gaaet ærlig og venstabelig til Værks, han har Forstand, han holder af mig, og det skulde være underligt, om jeg ikke efter hvad han hiin Aften sagde mig, skulde faae ham paa min Side og overtale ham til at tale til Jürgensen og bede ham lade mig være i Fred.

Min stakkels Gyllembourg! hvorfor har dog Din onde Stjerne ført Dig i Kirken den Dag, da Du første Gang saa Din Sine? For min Skyld ere de vreedte paa Dig, for min Skyld er Du saa tidt bedrovet! Tilgiv mig, min Ven! min elskværdige Elsker! da jeg stjænkede Dig mit Hjerte, min Sjæl, mit hele Væsen, da haabede jeg at gjøre Dig lykkelig, at formilde Din Skjebne. Desværre! maaskee har jeg gjort det modsatte. Tilgiv mig, min Elskede! Dersom jeg har bundet Din Skjebne til Din arme-Sines, dersom Dit Hjerte er for evig mit? Saa gid alt mit Venstabskab, al den Omhed, som min Sjæl er i Stand til at føle, kunde noget Dyeblik erstatte Dig den Kummer, jeg ustyldig forvolder Dig. Jo mere man forfølger os, jo hæftigere, jo inderligere hænger jeg mig ved Dig. Min kjære Gyllembourg! jeg sværger Dig ved Alt hvad der er

¹⁾ Digteren Frederik Guldberg.

²⁾ Rjebmand, Ven af den gamle Bunken.

mig helligt og fjert, ingen jordisk Magt skal sønderrive det Baand, der binder mig til Dig, for Guds Døne er jeg Din, og aldrig skal jeg tilhøre nogen Anden efter at have tilhøret Dig. Kun 3 Ting paa Jorden ere i Stand til at rive mig fra Dig: Du selv, min Blygt, eller Døden. Ak! gibe Gud, at det maae blive Døden.

Que j'expire innocente, et que cette main si chère
De ces yeux qu'il aimoit ferme au moins les paupières!

Dg i en bedre Verden der hersker ingen Fordomme, ingen Forjælgelse, ingen Misundelse, der er jeg Din for evig.

Alle de Andre ere ude at spadserere, og medens jeg sidder her og trøster mig selv ved at tale med Dig, kom her en Vogn fuld af gamle fornemme Damer, som vilde besøge Laurence. Seg loed sige, at der var ingen hjemme, men de stoed af ligesuldt, jeg maatte da gjøre honneurs saa godt jeg kunde, jeg troer næsten ogsaa, det meest var min stakkels lille Person, de vilde tage i Djeslyn. Folk her paa Falster maae ikke have meget at tænke paa, for Elers siger, at de ere forfærdelig nysgjerrige for at faae mig at see, og jeg kan ogsaa selv mærke det, de betragter mig, som om jeg var Elephanten eller Løven fra Dyrehaugen. I forrige Uge var jeg slet ingen Sted uden i Marken og Skoven med Elers og Laurence; der moerede jeg mig ret godt, jeg tænkte paa Dig, gif undertiden lidt fra de andre, sang, for at fornøye mig selv og plukkede disse Blomster, som jeg herved sender Dig. Seg har givet dem tusinde Kys og trykket dem mange Gange til mit Hjerte. Tag dem min Elskede! de ere Dine, som jeg er det, de ere Naturens Børn, simple og ukonstlede som min Omhed for Dig. Seg var i Søndags i Horbelov

hos Elers Fader og i Mandags hos en Secretaire Stampes, og en Forpagter, som hedder Freuchen, jeg kan ingen Ting videre fortælle Dig derom, end at man var overmaade høflig og forekommende imod mig, og at jeg moerede mig ret godt. Naar jeg seer Dig, kunde jeg nok have Lyst til at skjænde lidt for den underlige Maade, hvorpaa Du har fortalt mig om Frue Stemann; jeg kan ikke nægte, at det Sted i Deres Brev virkelig satte mig for nogle Dyebliske i ondt Lune, jeg havde i Sinde at spøge med Dem i den Anledning, men i Dag er jeg ikke i Humeur dertil. Og, min kjære Gyllembourg! jeg er rigtignok ikke aldeles frie for Jalousie, men jeg mistænker Dem ikke, og jeg har grædt alt for meget for Deres Skyld i Dag, til at jeg kunde undvære den Trøst, der endogsaa forsjøder mine Taarer; den Tanke, at Du elsker mig ligejaa troe, ligejaa ømt, som jeg Dig, og at Du ikke selv vil være den Magt, der skal adskille os, ikke selv støde Dolken i Din Sines Hjerte. I Sandhed, der er megen Sødhed i Kjærlighedens Sorg, min gode Gyllembourg! saa længe Du elsker mig, er jeg ikke ulykkelig. Lad os stedse elste hinanden som nu; ere vi ikke det lykkeligste Par, saa lad os i det mindste være det ømmeeste, det bestandigste, og maafsee da Elskovs mægtige Gud, som vi tjener med saa megen Iver, eengang vil gjøre et Mirakkel for vor Skyld og lade os opleve blidere Dage.

See, kjære Gyllembourg! nu er jeg meget mere fornøjet, end da jeg begyndte at skrive til Dig. Jeg fik i Gaar Brev fra Heiberg, han er langt bedre end de Andre, han skriver, at jeg skal hilse Dig og takke Dig, fordi Du

er saa god og vil følge mig fra Falster, jeg fik kun eet Brev fra ham, da der intet var kommet til mig med sidste Post. Derover er jeg lidt uroelig. Jeg troer ikke, jeg har sagt Dig, at jeg, førend jeg reyste, sagde til Schiellerup, at han ikke maatte troe, at hans Raad vare mig ligegyldige, da jeg hans Advarsel uagtet dog reyste hjem med Dig, men at jeg nu ikke kunde gjøre andet. Han svarede mig, med megen Godhed: „Du er fornuftig“, sagde han, „og Du er god, jeg har intet mere at sige, reys, som Du vil, kjere Sine! Gud velsigne Dig.“ Han omfavnede mig, og Taarerne kom ham i Øynene.

Endnu eet! hvad mit Pyrmonter Vand angaaer, saa drikker jeg det ikke, førend Du kommer; i denne Tid kan jeg desuden ikke drikke det, da jeg i en meget høy Grad har havt min sædvanlige Kolik, og da har Kanøe forbudt mig at drikke Pyrmonter Vand, det er det eeneste Forbud, han har gjort, og han vidste jo, jeg skulde drikke det med Dig.

Du siger, jeg har dateret et af mine Breve urigtig! Det er ikke sandt! jeg skrev det den 13de om Søndagen, og Dagen efter, da jeg reyste, havde jeg det selv med mig til Kjøge.

Nu, kjere Gyllembourg! er det Dig mueligt, saa skynd Dig og reys til dette Sted, hvor Elskov og Venstabs venter Dig, men jeg beder Dig, om Du ikke kan komme førend Tirsdag, og det kan Du vel ikke, saa skriv mig dog til, om Du ogsaa kommer selv Dagen efter, ellers døer jeg af Angest, og reys ikke over Vandet, naar det stormer, tænk paa, at Du for evig har bundet Din Sines Liv og

Glaede til Din Skjebne, kom dog endelig snart, kun hos
Dig er der Lykhalighed og Roe for

Din

Sine.

Elers og Laura hilse Dig.

8.

Fra Samme til Samme.

Borghlegen, Tirsdagen den 28de July 1801.

Nr. 4 om Eftermiddagen.

Min gode, kjere Gyllembourg! Du maae ikke blive vreed paa mig, fordi Du i Dag faaer et meget kort Brev. En haestig Kolik (ikke min saedvanlige Kolik) har den hele Dag ligetil nu gjort mig det umueligt at skrive, hvormegen Lyft jeg end har dertil, og hvormegent jeg end har at sige Dig. Jeg beder Dig, min elstvaerdige Gyllembourg! ikke at blive uroelig for mig! jeg forsjikrer Dig, at jeg er ikke egentlig syg, og vil ganske vist i Morgen vaere fuldkommen frisk. Jeg tager af de Draaber, som jeg altid har staaende, og jeg skal vaere saa god mod mig selv, som mueligt er.

Jeg takker Dig tusinde Gange for Dit kjere Brev, som jeg selv i Gaar hentede i Byen. Jeg gif i Gaar Morges til den stakkels Tante S., for at gaae med hende til R., der ligger meget syg. Du veed, hun spiieste hos mig i Løverdags; hun fortaelte mig strax, at R. var syg, hun var forskraeffelig bedrovet og saa elstvaerdig, som jeg ikke i de sidste to Aar har seet hende. Jeg lovede hende, at jeg skulde komme til Byen for at gaae med hende til ham som i Gaar.

I Loverdags Aftes Kl. 6 $\frac{1}{2}$ kom Lise og hendes Børn, jeg blev virkelig meget glad ved at see hende igjen.

Da det i Søndags var den forste Dag efter den gode Lises Ankomst, kunde jeg ikke lade hende være længe alleene. Om Aftenen skrev jeg en halv Times Tiid til Kenze¹⁾, men jeg maatte undvære den Fornøielse at tale med Dig, min Elskede. Men hvor tænkte jeg ikke meget paa Dig! jeg følte den Aften, med hvilke stærke Baand vores Kjærlighed har bundet mig til Livet. Seed Du vel, min Ven! at Lynilden sloeg need i vor Have, eller i det mindste i Soen lige herved. Min Gud! hvilket forfærdeligt Tordenstrald! ingen af os tvivlede paa, at der jo var Ild i Huset. Vi havde nyelig spiiist, de fleeste af os sad endnu ved Bordet, Beyse stoed i Havedøren, han syntes, at Lynilden sloeg need for hans Fodder og blev næsten ganske blind af Lynet. Sürgensen sad eene i Faders Kammer, han kom farende ind, alle vi andre sprang op med Forstrækkelse: „Det sloeg need her.“ „Her er Ild i Huset!“ raabte nogle. „Nei, det var til Friis'es," raabte Fader. — Jeg løb efter Ludvig, som stoed i Kjøkkenet og græd af fuld Hals, jeg var allerede paa Trappen for at løbe herop og hente min hellige Bæske og Dine Papirer, da jeg tænkte, at Huset brændte, da man i det samme kom og raabte: „Det er i Haven, det sloeg need, det har ingen Skade gjort.“ — Beyret var næsten forbi, men vi vare blevne meget bange, især den arme Lise, som troede, at Lynilden var slaaet need i den Deel af Huset, hvor

¹⁾ o: Søsteren Laurenze.

hendes Børn vare. Da Uveyret begyndte, var jeg først bange, at det var nær ved Dig, men baade Fader og alle de andre sagde, at det var paa en ganske anden Kant af Sjælland. Give Gud! at de ikke maae have taget Feil! — Jeg haaber, at Elskovs Gud, som bortvendte den Lynildsstraale, som truede det Huus, hvori Din Sine var, vil vel have været mig ligesaa gunstig og bevaret min Gyllembourg! — Det vilde ellers have været gruesomt, at han havde frelst mit Liv og ikke ladet mig beholde den, hvorfor jeg elsker Livet. — Min første Følelse, da vi ret kom til os selv igjen, var ret hjertelig at takke Gud, fordi jeg levede for min Gyllembourg! — jeg sagde ganske høyt: „Ak! Gud skee Lov! at Lynilden ikke traf mig!“ — „Hvad Du maae holde af Livet!“ sagde Peter. Og, kjæreste Gyllembourg! det har Du lært mig. Da jeg for nogle Aar siden troede, at jeg skulde døe, da jeg af Feiltagelse havde taget Forgift, var jeg saa roelig, saa tilfreds med at forlade denne Jord; den Contenance, jeg den Gang viiste ved at see Døden, som jeg virkelig indbildte mig var mig nær, den faaer jeg aldrig mere, saalænge Gyllembourg lever og elsker mig. — Jeg vilde skrevet til Dig den Aften, inden jeg gif til Sengs, men jeg begriber ikke den forunderlige Virkning, denne lille Skræk gjorde paa mig, jeg blev saa træt, at jeg næsten ikke var i Stand til at gaae, og saa søvnig, at jeg strax satte mig i Sophaen, og mod min Villie begyndte at sove; jeg skyndte mig derfor til Sengs, saa snart jeg kunde.

I Gaar Morges Kl. 10¹/₂ gif jeg til Byen efter mit Løfte, endstjøndt det regnede lidt. Tante S., der, som Du veed, i lang Tiid har været lidt underlig mod mig,

blev saa glad og tillige forundret, da hun saae, jeg kom til Trods for Børet, at hun omfavnede mig ganske bevæget og sagde: „Hør, Sine! Gud velsigne Dig! Du er og bliver dog et inderlig godt Menneſte.“ — Var det nu noget at roese mig for, at jeg ikke for nogle Draaber Regns Skyld vilde bryde mit Løfte? — Vi bleve eenige om ikke at gaae til K., førend vi havde spiiſt til Middag. Jeg gik need til Faders, for at besørge noget, der ſkulde bort til Kenze. Dit Brev var endnu ikke kommet, men lidt efter ſendte S. mig det hen hos Tantes. Jeg takker Dig, min evig Elſtede! Dit kjere Brev forjødede den ſørgelige Bevægelse, jeg kom i ved at erfare af et Brev, jeg fik fra Tante Kellermann, at hun har været ſyg og ſpyttet Blod. Hun kommer deſuagtet med det allerførſte. Jeg blev meget bedrovet, men K. trøſtede mig om Eftermiddagen og ſagde, at efter alt, hvad jeg ſagde ham, hun havde ſkrevet, ſaa havde det ingen Fare. — Ak, kjere Gyllembourg! hvad K. ſeer daarlig ud! og hvad Tante er bedrovet! For at lade dem være eene, toeg jeg en Bog og gik ind i den anden Stue, men jeg var blevet ſaa melankoliſk af at ſee ham, og foreſtille mig, hvor ulykkelig den arme Tante vilde være, om han døde, at jeg ikke kunde lade være at græde, dog ſaa ingen ſaae det. — Ak, Gyllembourg! Himlen bevare Dig! hvor er jeg dog lykkelig imod Tante! — Jeg ſpiiſte hos hende i Gaar, hvor Morbroder var vranten og fæl! — Jeg fulgte ud med Fader og S., og da jeg kom herud, bad Liſe mig prøve en Njole, hun havde ſhyet af noget meget ſmukt Muſſelin, ſom S. i Søndags Morges kjøbte ved Døren af en Tode. Hun ſagde, hun kunde ikke ſee paa ſig ſelv,

hvordan den sad paa Ryggen. Da hun havde givet mig Kjolen paa, kyssede hun mig og sagde paa saadan en nydelig Maade: „Vil Du gjøre mig en Glæde?“ — „Nu!“ — „Den Kjole har jeg syet til Dig!“ — Der var noget saa forunderligt behageligt i hendes Røst og Mine! Jeg veed ikke, hvad der kom over mig, men jeg brast hæftig i Graad, omfavnede hende og F. og kunde ikke sige eet eneste Ord! — Kan Du gætte, hvortil Lise og jeg har bestemt denne Kjole? Jeg siger det ikke, uden Du gætter det. — Veed Du vel, at jeg har fortalt Lise ganske oprigtig om vore Financer, og hun siger, at jeg med alt det bør være Din jo før jo heller; at jeg elsker Dig saameget, at jeg deeler Din Skjebne, enten jeg er givet med Dig eller ikke, og at det, hvad Dig angaaer, er langt fordeelagtigere for Dine Financer at faae mig til Dig, end som det nu er. Hun har talet meget med mig derom, og baade hun og jeg er visse paa, at Tante vil sige som vi.

Jeg vilde ikke tale saaledes til Dig, Gyllembourg! om Du ikke saa ofte havde sagt mig, at Du aldrig vilde blive lykkelig uden mig, og at Din høyeste Lykksalighed var at have mig hos Dig paa Ruhedal. Gjør det Dig ikke lykkelig, at Din Sine elsker Dig og er Din, saa har jeg Uret i at ville det. Men er jeg ikke, som Lise siger, allerede bundet til Din Skjebne? Aldrig vil jeg finde, at vor Forcening kunde: *empirer notre situation, au lieu de l'améliorer*. Bliv ikke vreed, kjære Gyllembourg! mais reconnais l'amour, i hvad jeg her har skrevet.

Det er mig inderlig kjert, at dette Brev er blevet saa langt; da jeg begyndte det, var min Skrif saaa flem,

at jeg et Par Gange maatte afbryde. Da den blev lidt taaleligere, skrev jeg et Par Ord til Heiberg, og siden ved at skrive til Dig, min kjere Gyllembourg, er den næsten gaaet ganske bort.

Da Du beder mig saa indstændig derom, saa lover jeg Dig ikke at skrive *la lettre remarquable*¹⁾, førend Du har skrevet Dit Brev.

Seg takker Dig for Din Godhed, min Ven! men jeg har mere end Penge nok til hvad jeg behøver til Faders Fødselsdag. Seg giver ham atter Strømpebaand.

Gud skee Lov! i Dag er det 8te Dage, siden jeg saae Dig, nu kan jeg snart igjen begynde at tælle Dagene til den lykkelige Dag, der igjen vil bringe Dig til Din Sine.

Macdonald²⁾ er kommet, jeg mødte i Gaar nogle af hans Følge.

Seg har faaet Brev fra Stine, hun hilser Dig tusinde Gange. Det var en deilig Blomst, Du glemte at sende mig, lille Gyllembourg.

9.

Fra Samme til Samme.

Borblegen, Løverdagen den 1ste August 1801.

Kl. 3¹/₂ om Eftermiddagen.

Min kjere Gyllembourg! Du faaer kun et kort Brev fra mig i Dag; men veed Du vel, min Elskede, hvad som

¹⁾ Det Brev, hvori hun vilde tilstaae sin Mand Alt og bede om hans Samtykke til at ophæve Ægteskabet.

²⁾ Den berømte General, der var sendt som Gesandt til Danmark.

i Dag forhindrer mig fra at skrive længere? — Vor Kjærlighed selv, vore Planer; min brændende Utaalmodighed efter at faae dem iværksatte. Jeg har fra i Aftes sildig faaet mit Brev til Heiberg (som jeg med Dig vil kalde „la lettre remarquable“) saaledes i mit Hoved, at jeg ingen Roe har, førend jeg har faaet Copien dertil færdig. Jeg skal derfor ikke skrive det reent, førend jeg har talet med min Tante og med Dig, min Ven! — Jeg erindrer nu, hvad det var, som jeg i Gaar sagde Dig, at jeg havde glemt at tale med Dig om. Jeg vilde spurgt Dig, hvad Du vilde skrive til H., førend jeg maatte sende ham la lettre remarquable? — I hans sidste Brev, som jeg først fik i Morges, staaer adskillige forbindtlige Ting til Dig i Anledning af den Pung, Du har forceret ham, og som han har havt det Uheld at miste; den er med 4 Louisdorere og nogle Sølvpenge blevet stjælet af hansomme ved Festen den 14de July. Hans Brev handler forøvrigt kun om ligegyldige Ting; jeg kan ikke sende Dig det førend med Tirsdags Posten, da jeg ikke veed, om Fader har læst det.

Hvor er Du nu, min elskværdige Gyllembourg? Gåaer Du omkring i Dine Marker? Eller ligger Du maaskee og sover? — Hvor jeg savnede Dig i Aftes! og hvor jeg var ilde tilmode over den stærke Blæst i Nat, som Du var udsat for! — Du var ikke ganske vel, jeg er saa bange, Du skal have forkjølet Dig og blive syg. Ellers er jeg i bedre Humeur siden vore sidste Samtaler, end jeg før har været; mit Hjerte er indtaget af det Haab, snart at blive Din; og jeg føler, at Haabets, saavel som

Kjerlighedens Sødhed først ret har bemestret sig mit Hjerte, siden jeg har kjendt og elsket min Gyllembourg.

Da Du i Aftes var gaaet bort, gif Lise og jeg ud at spadserere, tilligemed den lille Heiberg¹⁾; ved Porten mødte vi Fader og S. og fulgtes hjem med dem. Da vi kom lidt forbi Søen, hvem møder vi da andre end Laville²⁾ og 2 af de fremmede Franskmænd? De kom strax hen til mig, og Laville sagde, at de kom herfra, hvor de havde afleveret Pakkerne, paa een nær, som endnu ikke var kommet, og at de beklagede meget, at de ikke havde truffet mig hjemme. Vi bade dem vende om med os, og de sagde, de vilde følge os paa Beyen. Fader gjorde umaneerlig meget af dem, og brugte Laville til Tolk, hvilket gif ret moersomt, men S. fik Lise med sig og løb af alle Kræfter hjem i Forvejen. Laville presenterede dem for mig; det var Duveyrier og Kolland. Jeg skal nu beskrive dem for Dig saa godt, jeg kan. Det var ikke D., som jeg troede, jeg havde seet, han har ikke den allermindste Liighed med sin Oncle³⁾, hverken af Ansigt eller Væsen; heller ikke er han saa meget ung, som jeg tænkte. Han ligner En, jeg kjender, men jeg kan ikke komme ud af, hvem det er; jeg synes ikke, han seer fransk ud; smuk er han langt fra ikke. Af at see ham saa kort kan jeg da umuelig bedømme ham, men han forekommer mig som den Slags Mennesker, der gjøre dem en usluffelig Umage

¹⁾ En lille Dreng, Søn af Søsteren Lise, der var gift med Jürgensen. Heiberg var hans Fornavn.

²⁾ Fransk Consul i Kjøbenhavn.

³⁾ Den Duveyrier, som omtales Side 38.

for at behage, og søger alle Leiligheder til at sige Bonmots og smukke Ting, saadan som det undertiden kommer over vor Ven Claesson¹⁾, men paa en anden Maade; jeg kan ikke ret beskrive det; men saa meget er vist, at der er hverken Begyndelse eller Ende paa hans og Hollands Complimenter. Holland er smuk, men seer ellers ud, som om han hverken havde spist eller sovet, siden han kom fra Paris. For Resten er de, som de fleste Franskmænd, ret behagelige at tale med. Da vi kom hertil, bad Fader dem gaae ind med, og de sagde, de vilde da selv levere mig Brevene. Jeg fulgte dem ind paa Salen, og lod dem derpaa blive hos Lise og gik ind med Fader, for at hjælpe ham. Imidlertid gik Lise fra dem, Fader og jeg gik ind til dem igjen, og de blev her endnu noget. Fader vilde med Vold og Magt, at de skulde blive og spise, og jeg var i den dødeligste Angest for, at de skulde gjøre det, da vores Aftensmad var saa simpel som muelig, og deres fire Kofke stod skindbarligen for mine Øyne. Men den gode Fader blev ved at bede dem om at blive, baade paa dansk og paa fransk, saa godt han kunde. De to Fremmede kom mig for, som om de ikke vare utilbøyelige dertil, men Gud velsigne den ærlige Laville! han vilde ikke blive og gik hjem med dem. Ligesom de gik, kom Schiellerup og Bruun, Bruun gik need i Haven, og Fader, S. og jeg blev alleene. Du vilde vist have leet, om Du havde hørt vores Samtale! — Fader skjændte lidt paa mig, fordi jeg ikke havde bedet dem blive; jeg var under-

¹⁾ Formodentlig den Claesson (Grev Horn), der er bekendt fra Sammensværgelsen imod Gustav d. 3die, see Dbl. Grindr. 4, 87.

tiden lidt uhøflig, sagde han. Jeg svarede ham kun i Spøg og sagde, at vare de sultne, som Fader troede, saa smagte deres Aftensmad dem desto bedre, naar de kom hjem til deres fire Kofte. S. ikke allene holdt med mig, men roeste mig endogjaa umaneerlig derfor. Da de Franske gif, bad de om Tilladelse at komme oftere, og Fader bad Laville sige dem, at de altid skulde være ham meget velkomne. Nu sagde jeg Fader reent ud i vores Dispute, at jeg nødig vilde, han skulde bede dem blive om Aftenen. Fader loe tilsidst af mig, men S. gjorde hele Aftenen forstræffelig meget af mig. — Da jeg i Aftes kom op paa mit Kammer, stoed jeg først længe ved mine aabne Altandøre, saae paa Stjernerne, hørte paa Blæsten og tænkte paa Dig. Den inderligste Utaalmodighed efter at faae Ende paa alle vore Uroeligheder, og for hele Verdens Dyue være Din, greb min hele Sjæl. Jeg syntes ret, jeg var opfat til at skrive la lettre remarquable, og var meget fristet til at blive oppe hele Natten for at skrive det; men jeg tænkte, at det vilde være Dig imod, om Du vidste det, og jeg gif da endelig til Sengs, men jeg kunde ikke stray sove. Jeg satte mig for stray i Morges at begynde paa dette vigtige Brev, men jeg maatte først hjælpe Lise med at sje paa et Par Skoe, da hun skulde gaae til Byen, hvor hun har været siden. Jeg skrev imidlertid det øvrige af Formiddagen. Det bliver et overmaade langt Brev, da jeg har faare meget at sige i den Anledning. Hvad som jeg meest frygter for i denne Affaire, er, at Regjeringen skulde nægte os stray at iværksætte vor Plan; det vilde være ulykkelig! men S. troer det jo ikke; baade han og S.

figer, at det kan ikke nægtes os, og S. kjender jo Lovene. — Min kjere Gyllembourg! ved at skrive det mærkværdige Brev føler jeg tilfulde, at min Samvittighed intet bebrejder mig, og at jeg elsker Dig over al Beskrivelse. For at fortjene Dig, troer jeg, at jeg med usforagt Mod vilde gaae ind i en Lovekule; saa tryk forekommer jeg mig selv under Beskyttelse af Elskovs Gud; jeg begriber nu fuldkommen Fabelen om Orpheus, der nedsteeg til Tartarus, for at vinde sin Elskede. Ak, Gyllembourg! om Du nogensinde ophører at have mig kjer, saa vil jeg dog i det mindste stræbe at kunne sige til mig selv: at jeg fortjente Dit ædle, usfatteerlige Hjerte. Dog! lad os ikke tale derom! — Seg lover Dig hver Post kun et kort Brev, og uden at jeg veed det, bliver det langt. Det er ingen Under! er det ikke til Gyllembourg, jeg skriver, fra hvem intet kan rive mig uden Døden? Lev vel! min Elskede!

Din

Sine.

10.

Fra Samme til Samme.

Borghlegen, Søndagen den 2den August 1801,
om Aftenen Kl. 8.

Seg er gaaet herop paa mit Kammer for at skrive til Laurence, men jeg kan ikke lade være først at tale et Par Ord med Dig, elskede Gyllembourg! jeg er i Dag saa inderlig melankolsk! min Kolik plager mig, jeg har Hovedpine og er kjed af hele denne Verden. Give Gud jeg var paa Ruhedal! saa vilde jeg ikke sige saadan. Seg

har hele Dagen ikke kunnet foretage mig nogen Ting, og i Aften veed jeg ikke, hvad der er over mig; jeg kan ikke lade være at græde! jeg kysser Din Ring, Dit sidste Brev og den lille hvide Blomst, som det indeslutter, og den inderligste Vængsel og Kummer griber min hele Sjæl! — Ak, Gyllembourg, hvor er Du? Hvorledes er det med Dig? Seg døer af Utaalmodighed efter Dit Brev, som Du i Dag har skrevet til mig! — Seg er barnagtig nok til at frygte, at min Melancolie er en Ahnelse, at der er hændet Dig noget ubehageligt, at Du er syg! — Nei! jeg kan ikke længere leve saaledes adskilt fra mig selv; jeg lever ikke! med Sandhed kan jeg sige: cette vie n'est qu'une mort. — I Morgen er det Mandag! Gud give, min Tante kom! jeg skal til Byen for at følge med Tante S — til R —; med det samme henter jeg Dit Brev, saa har jeg dog den Trøst at faae det lidt tidligere end ellers; saa maaskee bliver jeg gladere, end jeg er nu. — Seg er ogsaa lidt fortrædelig over Heiberg! den Pakke med de smaae Foræringer til mine Systre har jeg ikke endnu faaet, men de to, som de Franke bragte, indeholder intet uden noget Rips-Kaps, som han vist bare sender for at have en Anledning til at sende disse Mennesker til mig. Mit Portrait kjender de Allesammen saa godt som deres gamle Kjole. Hvad skal alt det til? Saadan vil ikke Du gjøre, min Gyllembourg! tilfreds med, at Din Sine behager Dig og sætter sin Lykke i at behage Dig alleene, vil Du ikke viise hende frem som et Barn sin Duffe. — Men jeg glemmer den stakkels Kenze! — Lev vel! God Nat, min Elskede! Elskovs Gud bevare Dig! og føre mig snart til Dit Hjem.

Tirsdag Eftermiddag Kl. 4 $\frac{1}{2}$. — Jeg kunde have lyst til at skjænde paa Dig, Gyllembourg! — hvad er det for et kort og temmelig koldt Brev, som jeg fik fra Dig i Gaar? Hvad vil nu alt det sige om *les aimables et gallants français* til hvert andet Ord? Om *celui qui aime à te plaire et celui qui est si beau, quoique un peu affamé, comme tu dis*. — Nu er Du da jaloux igjen, kjere Gyllembourg! og paa hvem? Paa to Menneſker, som jeg een eeneste Gang har ſeet og af mit ganſke Hjerte vilde nſke jeg aldrig mere maatte ſee for mine Dyne; Menneſker af ſaa ſlette Sæder, at jeg ikke veed, hvor de kunne være farlige for noget ſædeligt Fruentimmer. Jeg veed ikke, at jeg har roeſt deres Amabilité, jeg har ſagt, at de ſom de fleeste Franſke vare ret behagelige at tale med; jeg har heller ikke ſagt om den eene: *qu'il aime à me plaire*, jeg har ſagt *qu'il cherche à plaire*, at han gjør ſig Umage for at behage alle; om han ogſaa gjorde ſig aldrig den Umage for at behage mig, kunde det da ikke være det ſamme, min gode Gyllembourg? naar jeg ikke gjør mig Umage for at behage ham. Og at jeg ikke gjør det, behøver jeg dog vel ikke at ſige Dig? Hvad den Anden angaaer, *qui est si beau*, ſom Du ſiger, ſaa kan jeg forſikre Dig, at Libertinage ſkinner ſaa tydeligt ud af hans Dyne, at han endogſaa er mig lidt modbydelig. Og kjereſte Gyllembourg! om nu ogſaa diſſe Franſkmænd vare de aimableſte Menneſker i Verden, ſkulde Du da behøve at frygte for ethvert aimable og ſmukt Menneſke, ſom jeg mødte? Du, min Ven! er i det mindſte i mine Dyne den aimableſte Mand under Solen. Du ſiger: *Enfin ils reviendront bientôt et ils amèneront alors les*

autres. Hvor staaer det skrevet? Og om saa var! —
 Ak, Gyllembourg! Din Mistanke, hvor megen Umage
 Du end gjør Dig for at skjule den, er alt for tydelig og
 bedrøver mig usigelig. Troer Du, at, om den hele franske
 Legation og alle Legationer i Verden laae for mine
 Fødder, at da nogen af dem kunde bringe mig til at
 glemme Gyllembourg? Er nogen Anden Dig? Troer
 Du, at tre Mars Kjerlighed, Lyksalighed og Kummer saa
 let udslettes af mit Hjerte? Erindrer Du ikke selv Fredag
 Eftermiddag? Saae Timer efter at Du var gaaet bort,
 og jeg mødte disse Menneſker, følte jeg endnu Dine Kys
 og Dine hæftige Favntag. Dog! Dit eget Hjerte siger
 Dig alt dette langt bedre end jeg. Jeg tænker aldrig paa
 andet end at komme ud til Ruhedal og sige Kjøbenhavn
 og alle dens Herligheder et evigt Farvel.

Jeg var i Gaar i Byen og besøgte K—, der er lidt
 bedre, men seer ud som Døden. Om Formiddagen hentede
 jeg Dit Brev. Det er Synd, kjere Gyllembourg! at
 skrive saadan et kort og koldt Brev til den stakkels Sine,
 hvis eeneste Glæde, naar Du er borte, bestaaer i Dine
 Breve. Og endnu eet! er det for Dig at tale om al den
 Erkjendtlighed, jeg skylder Dig, fordi de (jeg havde nær
 sagt forbandede) Franskmænd kom her i Fredags? Er det
 Din Skyld, saa takker jeg Dig ligesaa lidt derfor, som jeg
 takker Heiberg, der har sendt mig dem. Men, kjere
 Gyllembourg! — Gud forlade mig! jeg kan ikke bære mig
 for at lee! — jeg troer vist ikke, det var Din Hensigt med
 den Visite, Du gjorde Laville, at skynde paa deres Komme.
 Desuden skal Du ikke regne paa min Taknemmelighed i
 saa smaae Ting, dertil skylder jeg Dig alt for meget,

og jeg haaber, min Ven! at jeg skal skylde Dig mit hele Livs Lykjalighed. — Maae jeg ellers spørge Dig, hvorfor Du ikke vilde skjænte Din Sine den Aften, Du tilbragte hos Rahbets?

Seg gif ud i Aftes temmelig tidlig, og længe førend Fader gif, da jeg havde Medicamenter med mig til lille Lette¹⁾, der er lidt syg. Og nu skal jeg da fortælle Dig en Historie om de Elyseiske Marker²⁾, som Du maaſtee vil synes bedre om end om den forrige med Hunden og Manden. Da jeg kom i Amaliegaden, ſaae jeg med Forførdelse alle de Frænſke gaae lidt foran mig henimod de Elyseiske Marker. De var viſt over ti. Naa! ſagde jeg ved mig ſelv, nu er jeg da ulykkelig! nu møder jeg dem, og ſaa følges de med mig igjennem de Elyseiske Marker, og jeg er ganſke allene; det er noget deiligt! Men hurtig dreiede jeg om og gif igjennem adſkillige Gader, ſaa jeg kom ud ved Reberbanen. Nu had jeg en god Bøn til Gud, om at jeg maatte komme vel ud af Porten, da de havde mødt og hilſet Liſe Aftenen før ved Reberbanen, og jeg var hange de ſkulde falde paa at ville følge mig. Seg mere løb end gif og kom vel ud af Porten, hvor jeg af bare Glæde gav en fattig Dreng, ſom mødte mig, 2 Skilling. Jeg er ſkikkeligere, end Gyllembourg troer! — ja, jeg er ogſaa ſkikkeligere end Gyllembourg! her har jeg ſvaret ham et langt Brev paa de ſaae kolde Linier, han ſendte mig i Gaar, og dog har jeg ogſaa havt to Breve at ſkrive, eet til Heiberg og eet til Tante Kellermann.

¹⁾ o: Bolette, Datter af Søſteren Liſe Jürgensen.

²⁾ Formodenlig Grønningen.

Det seer saa stærkt ud til Regn. Vorherre bevare Dit Korn! Du har vel begyndt at høste? Jeg er grumme breed paa Hans! det er ret fortrædeligt.

Nu Farvel for denne Gang! Lev vel! uartige, aimable, jaloux, elskede, gode, kjere Gyllembourg! elst stedse og troe Din

evig hengivne

Sine.

Hermed følger et Brev, som jeg lovede Dig sidst. Jeg har sagt Dig, at jeg endnu ikke har faaet Baffen, og deri er Brevet til Dig.

11.

Fra Samme til Samme.

Borghlegen den 7de August 1801,
Fredag Eftermiddag Kl. 4.

Tak! tusind Tak for Dit kjere Brev, min gode Gyllembourg! jeg er saa inderlig glad ved, at Du kommer paa Søndag; jeg har længtes saa meget efter Dig i disse Dage. Uagtet min Fornuft bestandig har erindret mig om, at Rede og formodentlig Tuxen var hos Dig, at Du desuden høstede og altsaa umuelig kunde komme, saa har jeg dog ikke kunnet lade være at vente Dig hvert Dyeblif af Dagen, og især om Aftenen, naar vi sidder til Bords, saa troer jeg, hver Gang Døren gaaer, at Du kommer, jeg føler, at jeg bliver rød som Blod, og da det nu desværre ikke er Dig, saa bliver jeg ærgerlig, baade over det stakkels ufylldige Menneſte, som kommer, og over mig

selv. Jeg tænker aldrig paa andet end paa at komme ud til Dig og være for steds hos Dig; jeg lever kun i den tilkommende Tid, og det nærværende Øyeblik har slet ingen Værd for mig. Om Aftenen, naar jeg kommer herop paa mit Kammer, staaer jeg altid lidt i den aabne Altandør og seer paa den stjerneklare Himmel; jeg længes da altid saa inderlig efter Dig; jeg tænker med Veemod paa hine lykkelige Nætter i Falquersløv, og næsten altid rinder een af disse Aftener mig saa levende i Tankerne: Kan Du erindre en Aften, jeg stoed i Vinduet i mit Kammer og saae paa Himlen, der var usædvanlig klar og fuld af Stjerner? Du stoed hos mig; Du kyssede mig, og jeg sagde til Dig: „Der falder mig ind i dette Øyeblik, hvad der staaer i en tydsk Vise, jeg altid har holdt meget af:

Dann blickten herab von der leuchtenden Ferne
auf unsere Küsse die freundlichen Sterne.“

Siden den Tid tænker jeg altid paa det Vers og den Aften, hver Gang jeg seer paa Stjernerne. Kjender Du den Vise? Jeg veed ikke hvorfor, men i mange Aar har jeg aldrig kunnet synge den eller blot høre Melodien dertil uden at blive paa en behagelig Maade melankolsk, og næsten aldrig, uden at Taarerne ere komne mig i Øynene. Jeg er ellers ingen stor Elsker af tydske Viser og har, inden jeg tænkte paa Ruhedal eller kjendte dets elskværdige Herre, tidt spurgt mig selv, hvorfor denne Vise gjorde saa dybt et Indtryk paa mig, og hvorfor jeg ligesom med en dunkel, behagelig Ahnelse sang:

Die ärmliche Hütte so eng und so klein,
die weichten die Engel zum Himmel uns ein.

Dog, Du bliver vel inderlig kjed af mine tydske Viser; Tydsk er just ikke Dit Livsprog, det er heller ikke mit; men — det var nu ikke alt dette, jeg vilde sige Dig! jeg vilde kun sige, at, naar jeg saadan om Aftenen stoed og saae paa Stjernerne og ønskede, hvad jeg tusinde Gange om Dagen siger ved mig selv: Gud give jeg dog snart maatte komme til Ruhedal! — og jeg saa i det samme (hvilket et Par Gange er hændet mig) seer et Stjernesud, bliver jeg saa ufigelig glad og gaaer saa fornøyet til Sengs. Jeg veed nok selv, at det er forstræffelig barnagtigt, men jeg føler tillige, at det er altfor sandt, hvad Jesus siger: at uden at blive som et Barn er det umueligt at komme i Himmerige. Han meente vist dermed den eeneste Himmel, hvorum vi kan gjøre os et Begreb her paa Jorden: Kjærligheds Lykke, som vi ikke kan føle, uden at vi blive som Børn. Det vidste den gode Jesus nok med sig selv fra de Aftener af, naar (der staaer, at en Pige, som hed Maria, sad ved hans Fodder; men jeg tænker, det er en Feil i Oversættelsen, og at der skulde staae, at han sad ved Marias Fodder) — naar han altsaa sad hos denne Maria, og de fik hendes stakkels Søster Martha til at gaae ud og lave Mad, da har han vist været barnagtig, og lykkelig ved denne sin Barndom, og derfor siger han ogsaa om Børn: at Himmelens Rige hører saadanne til. — Men veed Du hvad, Gyllembourg! Du giver vist neppe ham eller nogen Søster efter i at være barnagtig, men i at længes, deri staaer Du virkelig tilbage for mig. Du vil ikke, at jeg maae være melankolsk, naar Du er borte; men, urimelige Menneſke! hvad kan jeg gjøre for, at jeg ikke kan være glad uden Dig? Og desuden, spørg

Dit eget Hjerte, om det vel vilde, at jeg skulde være meget glad langt fra Gyllembourg? Nei, min Ven! dertil er Du, Gud ske Lov, alt for jaloux eller, som Du siger, alt for bange for at miste mig, uden derfor at have mindste Mistanke. Hvorfor er Du da bange, min kjæreste Gyllembourg? Troer Du, at de vil føre mig bort med Magt? — Du bliver dog ikke vred, fordi jeg spøger med Dig? — Det er Din egen Skyld! Du har gjort mig i saa godt Humeur med at love mig at komme paa Søndag, uagtet jeg føler Sandheden af, hvad der staaer i en italiensk Visse (som jeg, efter at have studeret paa den i et Par Aarstiid, endelig forstaaer lidt mere end Halvparten af): Gaae Dage — siger den gode Visse — naar man venter og længes, er mere end et Seculum. — 3 Dag er jeg veent gal med mine Visser, ikke sandt? — Du siger, det er ikke ganske vist, at Du kommer. Jo, kjære Gyllembourg, jeg kan ikke lade være at vente Dig. — Og at jeg ikke maae blive alt for bedrøvet, om Du ikke kommer. — Jo, det gjør jeg, det kan jeg heller ikke lade være. — Du siger ogsaa, at Dine Breve ere længere end mine. — Nei, det er alt for morsomt! mine ere jo dobbelt saa lange. Men jeg vil tilgive Dig alle Dine Synder, naar Du kun vil skynde Dig at komme paa Søndag.

Jeg maae da fortælle Dig, hvad jeg i disse Dage har foretaget mig. 3 Tirsdags Aftes, da jeg var færdig med min Post, satte jeg mig til at spille og synge, men jeg mærkede til min store Bedrøvelse, at det gjorde mig ondt i Brystet, saa loed jeg det være. Jeg vilde læse, men jeg fik ingen Roe for Børnene, da deres Moder var

i Byen. Jürgensen var urimelig den Aften og skjændtes med sin Kone, hvilket oftere har været Tilfældet i disse Dage. I Onsdags Formiddags var jeg i Byen for at gaae med Tante til K—, der er lidt bedre; det var et fælt Veir, og jeg blev ganske vaad paa Beyen, da jeg gik hjem igjen om Middagen. — Denne Formiddag har jeg ikke gjort andet end at stoppe Strømper og sye paa gamle Skoe; da dette behagelige Arbeide var tilende, kom Lise fra Byen, hvor hun havde været, og bragte mig Dit kjere Brev.

Veed Du hvad, kjere Gyllembourg? I dette Øjeblik er jeg ganske jaloux paa Dig. Det falder mig ind, at Lugen nu er hos Dig, og at han vist gjerne gjorde alt hvad han kunde, for at faae Dig til at indgaae en anden Forbindelse og forlade Din stakkels Sine. Gjør det Dig lykkelig, saa gjør det, Gyllembourg! men mig faaer Du da aldrig mere at see. Hvor jeg er vreed paa Lugen! jeg troer virkelig, at jeg hader ham. Jeg tilstaaer det, i min Jalousie blander der sig virkelig lidt Mistanke, men det er Din egen Skyld; thi istedet for at jeg gjør alt hvad jeg kan for at berolige Dig, naar Du er jaloux, saa gjør Du altid det modsatte med mig og svarer mig ofte i Hieroglypher og *doubles entendres*, eller ogsaa siger Du: Du er aimable, og saa videre.

Åh, nu er jeg i ondt Humeur; jeg vil ikke skrive mere i Dag. I Morgen Formiddag skal jeg til Byen for Tante S—s Skyld, om Eftermiddagen skal jeg endnu skrive nogle Linier til Dig. Farvel saa længe!

Løverdags Eftermiddag Kl. 4. — God Dag, min elsteværdige, kjere Gyllembourg! Jeg har nu været i Byen,

beføgt R—, der er bedre, gaaet herud igjen med Tante og spiißt til Middag. Ole er her allerede efter mit Brev, jeg gjemmer derfor alt hvad jeg har at sige Dig til den lykkelige Aften, i Morgen Aften, da jeg skal see Dig og tale med Dig. Jeg veed aldrig, at jeg med mere Utaalmodighed og mere Glæde har ventet Dig end denne Gang, jeg veed selv ikke hvorfor. Du bliver her dog vel nogle Dage? Jeg troer vist, Tante¹⁾ kommer paa Mandag. — Kjere Gyllembourg! maae vore Onsker snart blive opfyldte, og maae vi stedsse elste hinanden som nu, saa gives der under Solen ingen saa lykkelige som Du og
Din Sine.

Jeg sender Dig ligesom sidst et Brev fra Paris, som Du, om Du vil, kan læse paa Beyen. Dette Brev har ærgret mig, og deri har jeg Uret, jeg burde snarere lee og sige:

Comme les gens d'esprit sont bêtes!

12.

Fra Samme til Samme.

Borghøgen den 15de August 1801,
Lørdag Middag Kl. 1 1/2.

Gud bevare os! hvor det regner stærkt, og tordner tillige! Det Beyr naaer dog vel ikke til Ruhedal? Du kan ikke troe, hvor meget Din Hveede ligger mig paa Hjerte! — Det er ikke sunget for min Bugge, at jeg saadan skulde tænke paa Marker og Korn.

¹⁾ o: Fru Kellermann.

Tak for Dit lille, korte, kjere Brev! min gode Gyllembourg! Gud skee Lov, at Du er kommet vel hjem! jeg har været saa barnagtig bange for denne sidste natlige Rejse, at jeg i Gaar var færdig at døe af Utaalmodighed, inden jeg fik Dit Brev, og havde al min Contenance nødvendig for at hjælpe Fader med at klæde sig af, inden jeg læste det. — Da Du var reyst i Tirsdags Aftes, eller rettere sagt, Nat, gif jeg strax op paa mit Kammer, men uagtet jeg var meget søvrig, havde jeg dog ingen Lyst til at sove. Jeg stød længe her ved Gitteret, saae paa Stjernerne, fornøiede mig over tre Stjerneskid, som jeg saae paa eengang; jeg sagde Dig mange Gange God Nat, som om Du kunde hørt mig, og kysede paa Fingeren for Dig og sendte disse Kys henad den Bey, hvor Du var kjort, som om Du kunde seet mig. Hvor er man dog barnagtig, naar man elsker! —

I Onsdags Formiddags gif jeg til Byen og fulgte med Tante til K., der igjen er bleven slettere. Schiellerup kom der imidlertid, og det er et underligt Menneſte! Du skulde seet, hvor forstræffelig meget han gjorde af mig. Han sad eengang længe og meget alvorlig og betragtede mig; da jeg blev det vaer, blev jeg rød fra Top til Taae. Han loe! og sagde til de andre: „Er det ikke forunderligt, saa undseelig som Sine altid er og bliver? Saa snart man seer meget vist paa hende, bliver hun blodrød. Kan Du ikke tillade“ — sagde han til mig — „at jeg maae see paa Dig, der har kjendt Dig saa længe og holder saa meget af Dig?“ Han omfavnede og kysjede mig inderlig bevæget. Er det ikke en underlig Gen? Jeg gad see alle hans Tanker. — Hans Nærværelse generede særdeles meget

Tante og R—, da de fik lidet eller slet intet talet med hinanden. Ellers regner de den Dag, jeg er med, for en Festsdag, da jeg altid sidder i den anden Stue og er Skildvagt, medens de ere ganske eene. Da vi nu skulde gaae, vare de ret bedrøvede, jeg lovede at komme igjen Dagen efter. R— blev saa glad! ret af Hjertet raabte han: „Ghret die Frauen, sie flechten und weben himmlische Rosen ins irdische Leben.“ — I det samme faldt han Tante om Halsen og brast i Graad, og hun græd med, og — jeg med. — Det gjør mig saa ondt for dem! —

Tante fulgte ud med mig og spiiiste her til Middag. — Men man kalder mig til Bordet! farvel saa længe! i Dag spiiiser jeg alleene, da Lise er i Byen. Hvorfor er Du ikke her?

Om Eftermiddagen Kl. 3½.

Lille Hanne¹⁾ og jeg har nu holdt vort Middagstafel i den største Gensomhed og Tausshed, thi lille Hanne havde ingen Lyst til at sladdre og jeg ikke heller. Smid- lertiid drak vi Din Skaal; den lille Pige veed rigtig nok ikke, hvis Skaal hun drak; jeg sagde blot til hende: Skal vi klink, lille Hanne? — Og hun blev ganske glad og stødte sit Glas tree Gange mod mit. Skaal min Gyllem- bourg! sagde jeg ved mig selv; og var ret glad, at jeg havde et levende Væsen at klink med, da jeg saa ofte i Sommer har druffet Din Skaal med mig selv eene og alleene.

Men jeg begynder igjen, hvor jeg slap i Dagens Historie fra i Onsdags Middags. — Peter var her, og

¹⁾ Datter af Thomasines Søster, Lise Jürgensen.

de glædelige Ord udgik af hans Mund: „Min Broder er nu reist fra Hadersleb; det har en Rejsende sagt mig.“ — Hvem der blev glad, det veed jeg nok! — jeg var den hele Eftermiddag saa overgiven, at jeg fik baade Vise og den stakkels Tante i godt Humeur. Jeg syntes nu saa vist, at min Tante Kellermann vilde være her een af Dagene. Haabet smilede ret til mig; jeg sad allerede i Tankerne paa Ruhedal. Hvor man dog kan være lykkelig i Haabet og Indbildningen! ah! meget ofte ere disse Øyeblikke de klogeste og de lykkeligste i vort Liv. Jeg troer, at vi ledes nok saa sikkert af vort Hjerte og af vore Følelser, som vi undertiden ansee for daarlige og barnagtige, som af det bedragelige Frelvs¹⁾ som vi kalder Fornuft, og hvoraf vi ere saa stolte. Vort Hjerte gjør os ofte lykkelig, og vores Forstand gjør os ofte ulykkelig. Det første giver os Moed og Haab, og den sidste berøver os dem. Hjertet fører os tilbage til Naturen; og Fornuften derimod fører os længere og længere fra den. — Du leer vist, og spørger, hvorledes jeg kommer til at forøge Antallet paa de Prædikanter, som ivrer mod Fornuften? — Det er Din Skyld Gyllembourg! som alt hvad jeg for nærværende Tiid gjør og tænker; det er altsammen Din Skyld. — Seer Du min elstværdisge Ven! jeg ærer og elsker baade Din Forstand og Dit Hjerte, jeg har ofte tænkt med Glæde, at Natur og Opdragelse ikke som partiiske Forældre har gjort Dit Hjerte arveløst for Din Forstands Skyld, eller Din Forstand for Dit Hjertes Skyld; og det er virkelig en hjelden Ting. — Men jeg kan dog

¹⁾ o: Frellicht (Bygtemand).

ikke nægte, at jeg for nærværende Tiid finder Dig endnu meget mere aimable, naar Dit Hjerte taler, end naar Du lader Din Fornuft skinne for mig. Det er Dit Hjerte, som taler da, naar Du siger, at Du kun tænker paa Dig selv. Det er dette Hjerte, som jeg tilbeder, der siger Dig, at Du jo for jo heller skal tage Din Sine ud til Dig, at Din Kjærlighed er en Vlyffe, som vel er værd at love meget for; og den sande Fornuft siger Dig ogsaa, at det er den bedste, maaskee den eeneste Maade, til at komme vel ud af det med vore Financer. Men den Ting, man kalder Forstand, som springer sig langt op over denne Jord og er en guddommelig Straale, men ogsaa en urimelig spidsfindig Ting, som lever af Chimærer, og altid vil see ind i det tilkommende, og som ofte af bare Forsigtighed er uforsigtig og af bare Klogskab forrykt, den Forstand er det, som undertiden indgiver Dig, naar Du vil nægte Din Sine at dele Din Skjæbne, og ikke vil høre Dit Hjerte, som siger Dig, at Du allerede har gjort hende til Din, til Trods for alle Hindringer. Den sidste Aften, Du var hos mig, quælede Du mig med Din Fornuft, men af Dit lille, kjære Brev seer jeg med Fornøjelse, at Dit Hjerte igjen har Herredømmet. Hvorledes gaaer det til min Gyllembourg! at Du mere følger Dit Hjertes Stemme langt fra Din Elskede end ved hendes Side?

I Torsdags Formiddags syede jeg; om Eftermiddagen var jeg igjen hos K— med Tante, der var usigelig bedrovet. K— saae ogsaa elendig ud. Snderlig melan-
kolsk, og saa træt, at jeg havde ganske ondt, og maatte tage Draaber, kom jeg herud igjen Kloffen syv, hvor jeg fandt Thomas, der kjædede mig forstræffelig.

Jeg sender Dig herved et ennuhant Brev fra Paris, de Breve blive mig hver Dag ubehageligere, de gaae nu altid ud paa det samme og det samme. Jeg er ret utaalmodig efter min Dantes Ankomst. Jeg vil heller døe end leve i min nuværende Forfatning.

Kjere Gyllembourg! tag Din Sine til Dig! — opofre ikke baade hende og Dig selv for en falsk Edelmodighed. Dine Marker ville ikke blive mindre frugtbare, Solen vil ikke mindre skinne paa Din Jord, fordi Din Veninde deler Din Hytte.

Jeg vilde i dette Øjeblik see efter noget i den Almanak, Du har givet mig, og mine Dyne faldt da paa et lille Epigram af Pjessel, der forekom mig saa vittigt, at jeg ikke kan lade være at skrive det af til Dig. Det hedder: Adam und seine Enkel, og lyder saaledes:

Gott gab dem Adam nur ein Gebot,
und dieses ward ihm zu schwer.
Nun haben wir zehn, und der liebe Gott
weiß doch, wir sind schlimmer als er. —

Er det ikke ret net? — Men Kloffen er mange, jeg faaer at afbryde. Lev vel! min kjere, aimable, inderlig elskede Gyllembourg, jeg omfavner Dig tusinde Gange, og til jeg døer, og maaskee endnu længere er jeg

Din troe Sine.

Tilgiv, at dette Brev er saa uordentlig skrevet! jeg er saa ofte blevet afbrudt af Børnene, og ogsaa af Pigerne, der snart vil spørge om eet og snart om et andet. Adieu! jeg omfavner Dig endnu mange Gange!

Fra Samme til Samme.

Boyblegen den 25de August 1801,
Tirsdag Eftermiddag Kl. 5.

Du faaer kun et kort Brev fra mig i Dag, kjere Gyllembourg! — og Du fortjener heller intet langt Brev, uartige Menneſke, ſom ſkriver ſaadan et Par Linier til mig, meget kortere, end mit Brev var, og ikke engang lader mig vide, naar Du kommer. Jeg vilde ſkjænde paa Dig! men jeg kan ikke! jeg har i Dag talet alt for meget om vor Kjærlighed, tilbagekaldt i min Erindring, alt for levende, vor lange, forunderlige Roman, til at jeg i Dag kunde ſkjændes med Dig. Du begriber vel allerede, at min Tante¹⁾ er kommet? — Ja, kjereſte Gyllembourg! hun kom i Gaar, og førſt i Formiddag har jeg fundet Leilighed til at tale med hende. Jeg har ſagt hende alting! hun ventede det, det var hende ſlet ikke fremmed, og hun har foreſlaaet mig, at hun ſelv vil ſkrive til H., hvilket Tilbud jeg med Taknemmelighed har modtaget, ſaameget mere, ſom Du onſkede det ſaaledes, og ſom jeg ogsaa ſelv ved nøyere Eftertanke fandt, at det uden Tvivl er det bedſte. Hvor hun er god! med hvor megen inderlig Blidhed hun tager Deel i alt, hvad der angaaer mig! og hvor ganſte hun forſtaaer mit Hjerte! — Hun frygter ikke for, at jeg jo vil være lykkelig ved Din Side, uagtet vore Financer gjør os den ſtorſte Sparſomhed nødvendig. Hendes eenefte Frygt er at bedrøve H., ſom hun ſiger ligeſom jeg, at

¹⁾ Fru Kellermann, Søſter til Thomafines Moder.

hun ikke kan blive klog paa, og især var hun, førend jeg ret fik udtalt, bange for, at Fader derfor skulde nægte H— sin Understøttelse. — Hun har antaget det samme Princip, som Du i Winter havde, da vi først talede med hinanden om denne vor Plan, nemlig at dette Forslag burde komme fra H— og ikke fra mig, for at skaane hans Egentjærlighed, og det er det hun vil see at faae ham til ved sit Brev. Saa vidt ere vi da nu komne.

Uagtet jeg indbilder mig, at jeg faaer Dig at see i Morgen Aften (jeg slutter saaledes, skal jeg sige Dig: Havde G— seet, at han ikke kunde komme før efter Torsdag, saa havde han skrevet det, nu tier han, altsaa kommer han paa Onsdag for at overraske mig, og kort sagt, det ahner mig, at Du kommer imorgen), saa vil jeg dog kortelig fortælle Dig, hvad jeg har foretaget mig i disse Dage; saadan har Du ikke gjort. Du har ikke engang sagt mig, naar Du kom hjem. — I Gaar Formiddags skrev jeg til Renze¹⁾, derpaa gik jeg til Byen, hvor Lise allerede var. Da jeg havde hilset paa Tante S— og Lise, kommer En ind fra Tantes Sovestue, og hvad seer jeg? Tante Kellermann staaer for mine Dyne! — Jeg fløy hende om Halsen, hvad jeg sagde, veed jeg ikke! men det er mig umuligt at beskrive, hvorledes jeg blev tilmode, da jeg saae hende, jeg ventede hende ikke førend om Aftenen, eller Tirsdag Formiddag. Jeg kunde ikke lade være at græde! — Kjære Gyllembourg! Din Sine er ret et Barn! — Lise sagde mig hemmeligt, at, da Tante havde givet hende Anledning dertil, saa havde hun givet hende et Vink om

¹⁾ Søsteren Laurence.

mine Planer, hvortil Tante havde svaret, at det var hende slet ikke uventet. Jeg takkede vor gode Lise! — Vi spiiſte ſammen hos Tante S—, og da vi havde spiiſt, gif jeg med hende til R—; da jeg kom igjen var Schiellerup der. Jeg tilſtaaer, det var med ſtor Hjerteklappelse at jeg ſaae ham der i det Øyeblik, jeg ſik Lise tilſide og ſpurgte hende, hvad S— havde ſagt? — „Du gjør da S— den ſtorſte Uret med Din Miſtænkelighed!“ ſagde hun. „Han har ikke ſagt andet, end han har roſt Dig forſkrækkelig, og ſkjældt H— ud, og tilſidſt har han ſagt: „Gode Frue R— jeg binder vor gode Sine paa Din Samvittighed, hun vil ſelv tale med Dig, jeg vil ikke ſige videre, men jeg beder Dig, brug al Din Forſtand, det er en vigtig Sag.“ —

Men der er Ole om mit Brev, jeg har ogsaa maattet ſkrive til Paris. Klokken er mange, og S— ſtjænder, naar mine Breve kommer for ſilde. Jeg gjemmer derfor det meget, jeg har at ſige Dig, til det lykkelige Øyeblik i Morgen eller Overmorgen, da jeg ſkal ſee Dig og tale med Dig min Elſkede!

Lev vel! tuſinde Gange omfavner jeg Dig! tænk paa
Din Sine.

14.

Fra Samme til Samme.

Borblegen den 1ſte Sept. 1801,
Tirſdag Eſtermiddag Kl. 4.

Min egen, gode, kjere, aimable Gyllembourg! Gid jeg dog med Wiſhed kunde ſige, at det ikke vilde vare over 2 Maaneder, inden jeg for ſtedſe ſkulde være hos Dig, thi

jeg lever ikke ret i Din Fraværelse. Jeg er virkelig halv død! Mit Moed og al min Glæde følger med Dig, og det gaaer mig ligesom Selskabs Juglene, naar de ere eene, sidde de bestandig og sover. Og jeg, jeg gaaer næsten og sover, i det mindste drømmer jeg. I Gaar drømte jeg ubehageligt, men i Dag drømmer jeg lykkelig.

Det var et sælt Veir, Du havde at reyse i, i Forgaars Nat! jeg var ret bekymret for Dig. Jeg haaber dog, at Du ikke er bleven syg, og at Du tænker paa Din Sine, og vogter paa Din Helbred. Da Du var borte, satte jeg mig til mit Arbejde, jeg kunde ikke skrive mere, syntes jeg. Jeg sad længe alleene med Hanne og Peter, og snakkede med dem. Men der var den hele Aften saadan en Træthed og Sovnighed over mig, at jeg gik til Sengs, saasnart Fader var gaaet ind i sit Kammer. Imidlertid kom jeg dog i Snak med Tante, da hun kom op, og da vi taledes om vore Affaires, fortalte hun mig, at S— havde jagt til hende, at han vilde nu selv tale med mig; men hvad han vilde mig, havde han ikke sagt hende. Hvor jeg er kjed af S—! han vil mig dog intet andet, end han vil plage mig med sine mange Betæneligheder. Paa den Maade han holder af mig paa, maatte jeg sandelig ønske at ingen kunde lide mig, thi hvortil nytter mig vel en saadan Godhed? — Nei! disse rige Folk, de veed hverken, hvad Venstabs eller Kjærlighed er; Udelmodighed, Selvopoffrelse, Enthousiasme, alt det er fremmed for dem. Det er mellem de fattige og ikke mellem de rige, at man skal finde disse varme Venner, disse trofaste Elskende, disse Frihedens Forsvarere, som forsoner os med Menneskeligheden, som vi desværre saa ofte fristes til at foragte. Jeg føler, min

bedste Gyllembourg! at der ligger megen skjult Bitterhed i min Sjæl, og at jeg kun stoler meget lidt paa de fleeste af vore Venner, hvis det kom til en vis Punkt med vore Affaires. I Gaar Morges skrev jeg til min gode Kenze; i Korthed fortalte jeg hende, hvorledes Sagerne stode; jeg var bitter, men efterhaanden forvandlede min Uergerlighed sig til Veemodighed ved at skrive til denne vor mageløse Veninde, der, (det veed jeg vist) med Glæde bortgav Aar af sit Liv, for at see Gyllembourg og hans Sine lykkelige. Jeg kunde ikke lade være at græde, jeg sad længe og græd hjertelig. — Tante og Hanne vare i Byen, jeg spiiiste alleene med Lise, da vi havde spiiist skulde jeg gaaet ind til Byen til Tante S—, men det regnede saa stærkt, og min sædvanlige Kølth var saa usædvanlig slem imod mig, at jeg var virkelig lidt syg, og derfor besluttede at blive hjemme. Jeg gik need i Kjøkkenet, hvor jeg var saa beskæftiget med mit Regnskab og andre saadanne Ting, at jeg ikke kom op til Lise førend til Theevandstiid. Vi satte os hver til sit Arbejde, Børnene gjorde en gruelig Støi, jeg taledede slet intet og Lise heller ikke meget. Hør Gyllembourg! Lise er meget god! men hun er kold, hun har mere Forstand, og meget mere Conduite end Hanne¹⁾, men Hanne har meget mere Hjerte end hun. Hanne kom ud med Fader og Jürgensen, men Tante blev i Byen i Nat. Da de andre vare i Seng, blev Hanne og jeg siddende over i to Timer og sladdrede med hinanden. Vi bleve i meget godt Humeur begge to. Hun fortalte mig, at Tante havde sagt til hende, at hun, hvad S— ogsaa

¹⁾ Thomasines yngste Søster.

vilde sige, fast havde besluttet at skrive til Heiberg, at hun sagde, hun vilde have en Ende paa den Sag, inden hun reisste. I Dag er Lise i Byen, saa Hanne og jeg har været ganske alleene; og alt hvad denne gode Pige har sagt, har ret gjort mig roelig og glad. Hvad jeg dog er barnagtig! jeg kan jo sige mig selv, alt hvad nogen anden kan sige mig, og dog trøster og glæder det mig saa meget, naar jeg finder en anden, som ret gaaer ind i mine Ideer. Desuden er Hanne ganske fiin, hun har seet G— og mig meget tilsammen, og hun kjender Fader saare godt. Hun troer vist, at den gode Fader vil tage det, om en kort Tiid, og maaskee strax, meget godt op, og at han vil blive meget glad og gjøre meget af os, naar vi undertiden kommer til Kjøbenhavn. Vi har bygget de behageligste Luftkaster, jeg har viist hende Din Hveede, den lille Tegning af Ruhedal, og kort sagt, ved at tale om Dig, min Elskede, har jeg bortgivet den Tiid, jeg vilde tilbragt med at skrive til Dig. Den hele Formiddag har jeg bortsnakket, og efter at have spiiist til Middag, har jeg skrevet til Paris, hvorfra jeg intet Brev har faaet siden i Fredags otte Dage. Min Kolik plager mig i Dag, og jeg har forstrækkelig ondt i mit Hoved, men jeg er dog meget glad ved at forestille mig den Lykjalighed, at jeg snart skal være stedse hos Dig; at jeg da tør see paa Dig og omfavne Dig for hele Verdens Dyne, og ikke som nu, behøver at skjule min Længsel, naar Du er borte, og min Glæde, naar jeg seer Dig. Tænk! min kjere Gyllembourg! hvilken Forskjel paa de Vinteraftener, som bier os, og dem, vi forrige Vinter, — jeg kan ikke engang sige, tilbragte med hinanden, — men jeg maae snarere sige, leed, udstoed, hos hinanden. Uden næsten at

være sammen, uden at turde ret tale, neppe see til den eeneste Person der ret interesserede os i Verelset, maatte vi udholde Bruuns, Weinschencs, Din Barons og mange andre kjedsommelige Menneskers Selskab; engang imellem taale F—s Urmelighed, og endogfaa være bange for den gode Fader selv; og endelig naar vi da blev nogenledes eene, og Fader havde lagt sig, saa sidde og see med Angest til Uhret, og neppe turde røre os, af Frygt for at vække Fader. — Vil vore Dnsfer ikke slaae feil, hvor ganske anderledes vil det da være næste Winter. Istedet for at blive rød, og neppe turde slaae mine Dyne op, naar Du kommer, efter at jeg har ventet Dig, tør jeg spørge hele Huset, hvor min Gyllembourg kan blive af saa længe, tør springe op og kaste mig om Din Hals; som jeg altid nu vil gjøre, og aldrig tør. Naar vi da sidder tilsammen, ved vort lille Bord, skal intet kjedsommeligt Selskab genere os, ingen Misundelige skele til os, eller lure paa os. Frihed, Elskov og Glæde skulle udgjøre vore Gjester, undertiden Nils Olsen, eller en anden skikkelig Bonde, undertiden maaffee een eller anden af vore kjerere, nærmere Venner, der ville glæde sig over Sines og Gyllembourgs Lyksalighed. Istedet for at gaae med bankende Hjerter og liste sig op og need af Trapperne, skal da Din lykkelige Sine uden Frygt og Tvang dele Din Hytte, og sove ind i Dine Arme. Ak min kjere, min elskværdige Gyllembourg! hvor vil vi være lykkelige, eller uslykkelige om tree Maaneder! — Bliver dette Haab til intet, saa siger jeg hele Verden, al Glæde farvel, og vil af ganske Hjerter kunne sige, hvad jeg nu saa ofte synger, naar jeg er i mit melankolske Lune og frygter, at man skal rive mig fra Dig:

Das Herz ist gestorben, die Welt ist leer,
 und weiter giebt sie dem Wunsche nichts mehr.
 Du Heilige, rufe dein Kind zurück!
 ich habe genossen das irdische Glück,
 ich habe gelebt und geliebet.

Men jeg vil ikke quæle Dig og mig selv med disse sørgelige Ideer, jeg vil haabe, at al vor Kummer nu er nær sin Ende, og at vor lykkelige Stjerne fra nu vil frembringe.

Kloffen er mange, jeg maae nu holde op at skrive, men jeg vil sige som Du: aldrig skal jeg holde op af mit ganske Hjerte at elske Dig og være

Din troe Sine.

15.

Fra Samme til Samme.

Borblegen den 3die September 1801,
 Torsdag Eftermiddag Kl. 6 $\frac{1}{2}$.

Kjære Gyllembourg! Endstjøndt der er 9 lange Mile imellem Dig og mig, saa har jeg dog i denne Eftermiddag tilbragt en Time med Dig. En Time, hvori vor Kjærlighed har gjort mig meget lykkelig, og kommet mig til at græde meget. — Mit Hjerte er i dette Øyeblik saa fuldt af Dig, saa aldeles indtaget af min Gyllembourg, som det nogenstinde, i vores ømmeste, meest lidenskabelige Øyeblikke har været; og uagtet at jeg virkelig burde gaae need og sje, saa kan jeg ikke modstaae den Fristelse, at blive siddende heroppe og skrive til Dig. Du gjetter vel allerede, at jeg har tilbragt en Deel af denne Eftermiddag med at læse

nogle af Dine Breve. Du har ret min Ven! — Ved at lede mine Papirer igjennem, har jeg faaet fat paa et af Dine Breve af 9de September forrige Aar, og et af 12te November sidste Winter. Uagtet jeg har læst disse saa flere Breve mange Gange, har de dog aldrig gjort det Indtryk paa mig som i Dag. — Al, Gyllembourg! elsker Du mig ogsaa endnu, som for et Aar siden? Eller som Du elskede mig den 12te Nov.? — Hvor er jeg lykkelig, om Du gjør det, og hvor er jeg ulykkelig om Du har mig mindre kjær nu! — jeg veed ikke! men jeg er saa bange for, at — Dog! det er ikke for at plage Dig, at jeg sidder her og skriver; men for, ved at tale med Dig, at trøste mig selv, at bortjage om muligt, det melankolske Lune, som i Dag er over mig. — Kjære Gyllembourg! Disse Dage ere ikke gode Dage! — Hvor det dog er sandt hvad Lessing siger: Et Skridt fra vore Onskers Maal, eller tusinde Skridt derfra, er aldeles det samme. — Om ste Dage vil jeg være mere roelig, thi saa er det gjort, det afgjørende Skridt, og ingen kan mere gjøre det om. Jeg kjender mig selv! saa vil jeg være mere roelig; det er kun Uvissheden, jeg ikke kan bære. — Gyllembourg! jeg elsker Dig usigelig! mere end noget Menneſte veed! thi min Kjærlighed for Dig er stærkere, end alle andre Følelser i min Sjæl. Schiellerup! — jeg vilde ikke gjøre Dig vreed paa ham, uagtet jeg er det selv. Lov mig, kjære Gyllembourg! at Du aldrig vil sige noget bittert Ord til ham; ellers tør jeg intet sige Dig, og det er nødvendigt for mit stakkels Hjerte, at udoſe sig for den, jeg elsker. — Hør, min Gyllembourg! — gjør alt, hvad han kan, for at adskille os, prøv alt, hvad han kan, for at bringe mig til

at vakle i min Beslutning, men Din Sine vakler ikke! — Modtag, fjere Gyllembourg, i Dag det Løfte, den Sed, som Din Edelmødighed aldrig har villet modtage: at jeg lover Dig, ved alt, hvad der er helligt og kjert for os begge, ved Gud! ved Din Moders, ved min Moders Skjgge, om de kunde høre og see os! jeg skal aldrig ophøre at være Din, intet uden Døden skal bryde vort Baand, og aldrig skal jeg komme levende i andre Arme, end i Dine. Ingen Magt kan tvinge den, der bryder sig saa lidt om Livet som Sine, skilt fra Gyllembourg. —

Seg var i Gaar i Byen, imidlertid var G— her og spurgte om mig, da han ikke fandt mig, toeg han fat paa Tante¹⁾ og begge mine Systre, og vilde bringe Himmel og Jord i Bevægelse, for at forhindre vor Plans Udførelse; tænk Gyllembourg! han vilde, at Tante skulde tage mig med til Hadersleb, og i to Uar skulde jeg blive der og aldrig see Dig; „saa vilde hun glemme G—“, siger han! — Nei! nei! jeg vilde ikke glemme ham! — men skilt fra min Elsker, fra min Søn, fra alt hvad som var mig kjert, Tante undtagen, vilde jeg snart døe af Længsel, og det var da ogsaa det bedste; hvorfor skulde jeg leve uden Dig:

Vous qui de mon amant me privez aujourd'hui
terminez donc mes jours, qui ne sont plus à lui.

Men Mørket forbyder mig at skrive mere. God Nat!
elskede Gyllembourg!

¹⁾ Fru Kellermann.

Løverbag Middag Kl. 1 $\frac{1}{2}$.

Derfom jeg ikke ſkulde være ſaa lykkelig at ſee Dig i Morgen, ſaa veed jeg ikke, om jeg ikke heller ſonderrev og opbrændte alt dette uſammenhængende Tøj, ſom jeg har ſkrevet i Torsdags Aftes i det allermeeſt melankoliſte Lune. Jeg er i Dag i meget bedre Humeur, og det kommer vel meget deraf, at jeg ſkal ſee Dig imorgen. — Jeg takker Dig tuſinde Gange for Dit kjere Brev, ſom jeg ſelv i Gaar hentede i Byen. — Jeg har ſaa meget at ſige Dig, at jeg hverken veed, hvor jeg ſkal begynde eller ende; og da jeg nu ſnart ſkal tale med Dig, ſaa vil jeg ogſaa gjemme det meeſte deraf. — Kun nu i al Korthed om vore Affaires. — Schiellerup er ubegribelig! med al hans Underlighed, kan jeg dog ikke være ret vreed paa ham. — I Onsdags var jeg da i Byen, og da R— igjen er blevet ſlettere, og den ſtakkels Tante er inderlig bedrovet, var jeg ſtemt i et ret ſørgmodigt og tankefuldt Lune. Jeg gif alleene ud, og det begyndte at mørknes. Jeg tænkte paa vore Planer; og min Fremtid forekom mig altfor lykkelig, naar jeg maatte henleve mine øvrige Dage ved Din Side; imidlertid ſagde jeg beſtandig til mig ſelv, at intet var uſtadigere end den menneſkelige Lykſalighed; intet mere bedrageligt, end de Dødeliges Haab. — Alle de Uheld, ſom kunde møde os, naar endogsaa vort højeſte Onſke var opfyldt, ſtillede ſig i en lang Række for min Indbildningskraft; og det værſte af dem alle, værre end Døden ſelv, er dette: om jeg nu ikke gjør Gyllembourg lykkelig? — Dette Spørgſmaal, ſom jeg alvorligere end nogenſinde gjorde mig ſelv, bragte mig til mange Betragtninger, ſom jeg rigtignok ofte har anſtillet, angaaende Din Huushold-

ning, min Uvidenhed i den Henseende og meget mere saadant, og bestandig kom det slemme Spørgsmaal tilbage: om jeg nu ikke gjør ham lykkelig? Om han nu eengang, seent eller tidlig fortryder et Skridt, som maaskee Videnskab, Forblindelse nu bringer ham til at gjøre. Hvorlidt kan enten han eller jeg love for den Tiid, som endnu ikke er til? At love for tilkommende Dage, er næsten som at love for et andet Menneske. Og naar vi nu endog saa kunde love for vore Handlinger; ingen kan love for sine Følelser. Om vi efter saa megen Kjærlighed, (une si parfaite flamme) ophører at være Elskende, kan vi da være lykkelige blot som Venner? — Kjære Gyllembourg! jeg tilstaaer, at alle disse Betragtninger gjorde mig ret sjæleangest. Jeg sølte mere end eengang Taarerne komme mig i mine Dyne. Jeg trostede endelig mig selv, saa godt jeg kunde med den Overbeviisning, at gjør jeg Dig ikke lykkelig, saa har jeg i det mindste villet gjøre det, saa er intet Offer saa stort, at jeg jo vilde bringe Din Lykhalighed det. — Jeg vil give alle mine øvrige Dage til denne Bestræbelse, sagde jeg til mig selv, og naar jeg ærligen gjør det, saa vil jeg, om jeg end ikke skulde naae mit Maal, dog døe roelig. Hvoraf kommer det sig, min gode Gyllembourg! at, naar vor Sjæl længe har svævet omkring med sine Tanker, og uroelig søgt at trænge ind i det uigjennemtrængelige Mørke, som skjuler Fremtiden, staaer den dog tilsidst stille ved Graven, fæster sine Dyne paa den, ligesom man om Dagen seer paa sin Seng, hvori man sover om Matten, og bliver rolig? — — Fordybet i min Tanker, gif jeg saaledes og mærkede ikke, at det næsten var blevet mørkt, da jeg noget fra mig syntes at see Tante og S—,

men Mørket gjorde mig uvis, og jeg veed ikke selv, men det var, som om noget holdt mig tilbage, jeg gik imod dem, men gik dem forbi; og da jeg kom herud, spurgte man mig strax: mødte Du ikke Tante og S—, de gik herfra for et Øjeblik siden. — Jeg fortalte oprigtig Sammenhængen, og man regalerede mig nu, jeg havde nær sagt, alt for oprigtigt, med alt hvad S— havde sagt, især havde hans Tale dreiet sig om vor Financesforfatning, — og en Regning havde han fremviist, hvoraf han tydeligen vilde bevise, at vi i gode Aar ikke kunde faae mere at leve af, naar Skatter og Renter vare betalte, end 142 Rdl. Jeg indlod mig slet ikke i nogen Slags Regning eller Samtale, jeg var ikke i Humeur dertil, og talede den øvrige Aften slet intet. Dagen efter var Hanne og jeg eene, jeg sad hele Eftermiddagen og det meste af Aftenen ganske eene heroppe paa mit Kammer. Da Vise kom herud, hilste hun mig fra Tante og skulde sige, at, hvis det ikke var mig imod, vilde hun skrive til Heiberg paa Tirsdag, det havde hun besluttet; da hun vidste, jeg kom til Byen Dagen efter, vilde hun tale med mig der. —

Men vi fik i Gaar slet intet talt med hinanden; hun spurgte mig blot med en virkelig moderlig Tone og Mine, om jeg var vred paa hende, fordi hun ikke kunde komme ud til Boxblegen førend paa Mandag Morgen, og sagde mig, at jeg aldrig havde været hende kjerere end nu. Men, for at komme til S— igjen: i Gaar Morges kommer han med eet herud, og er saa venlig imod mig, at jeg, uagtet hans underlige Dpførsel, ikke kunde være vred paa ham, og da jeg gaaer ud af Stuen, fortæller han mine Søstre, at han blot var gaaet herud for at see mig, da

han havde været i den største Angest for min Skyld, siden de i Onsdags Aftes havde mødt Fader og F—, men ikke mig, og ingen havde seet mig. Da han havde fulgt Tante til Farbroders, hvor hun skulde spise, gif han strax hen til Tante S—, og spurgte om mig, og da hun svarede, at jeg var gaaet eene ud i Tusmørket, og hun havde tillige sagt, at jeg var ikke ganske vel og ikke i godt Humeur, var han blevet saa angst og bedrovet, at han ikke vidste hvor han vilde være. Han har ogsaa sagt til mine Systre og til Tante, at han aldrig mere vil tale imod vor Plan, at hans Samvittighed nu er frie, og det er Synd at plage mig mere. — Da jeg kom ind til Tante S—, sagde hun til mig: „Schjellerup er gaaet Byen rundt for Din Skyld i Jorgaars. Min Gud! hvor han tager sig det nær for Dig.“ — Er det ikke dog et forunderligt Menneffe? — Jeg kjørte ud med Fader i Aftes, jeg skulde været paa Comedien med Morbroder og Tante S— og hørt en italiensk Sanger, som jeg meget gjerne vilde have hørt, men Skjebnen vilde ikke have det. Jeg blev hos den stakkels Tante S—, til Fader kom efter mig, hun græd, og jeg søgte at trøste hende, saa godt jeg kunde. Det var ogsaa bedre end at høre ti Sangere; ikke sandt?

Men hvorfor sidder jeg nu ogsaa her og skriver saadant et langt Brev til Gyllembourg, der altid nu affærdiger mig med Breve, der ikke ere fjerde Parten saa lange som mine, og ikke sjette Parten saa lange som de, jeg fik fra ham for et Aar siden. — Hvorfor? — Fordi det glæder mig selv at fortælle ham alle Ting, fordi jeg ikke kan bide til i Morgen med at tale med ham, og fort sagt, fordi jeg elsker ham, uagtet hans korte Breve, hans unge Wilsters,

der maaskee ere Marjag i, at jeg ikke faaer ham at see
førend Mandag etc. Men til Trods for alt dette er jeg
stedse den samme, stedse

Din Sine.

Lise har H—s to sidste Breve, Du skal faae dem
naar Du kommer. — Lotteriseblen er besjoret, men Du
kan være vis paa, at vi aldrig vinder.

Man vil see, at hun i de senere af de ovenfor med-
deelte Breve, kaster alle Broer af og hengiver sig fuld-
stændig til sin Kjærlighed. Den, som vil domme hende,
beder jeg erindre det Forsvar, som hun selv i „To Tids-
aldre“ lader Dalund føre for den forsvundne Tid, hvorom
der tales. „I den Tid“, ere hans Ord, „var Kjærlig-
heden en stor Magt. Den er dethroniseret, som saa mange
andre store Potentater. Den hører nu, som jeg engang
læste, til de forlorne Kunster. Men Kjærlighed, naar den
virkelig fortjener dette Navn, er i sig selv noget Edelt
og Skjont. Maa man end i dens Vildfarelser fordømme
den, foragte den kan man dog ikke.“

Netop den glødende Tone i disse Breve viser, i hvilken
Grad hun har været i Videnskab — den eneste Undskyld-
ning for, at en Kvinde trodses Pligt og Fornuft. Denne
„Kjærlighedens alt overveiende Magt“ havde betaget hende
ganske, den opfyldte hele hendes Sind og taalte ingen
anden herskende Tanke ved sin Side, og det gif hende da
ligesom Claudine i den nævnte Novelle, hun blev „et
Offer for Tidens gængse Ideer“ i mere end een Retning.

Hun, der fra Barndommen af var saa stærkt paavirket af det Christelige, hun fører nu, da hun gribes af Videnskabens Magt, kun de græske Guder i Munden og bliver smittet af den lette Tone, som Revolutionstiden havde udbredt over Verden, og denne Forvandling hos hende er ret characteristisk, thi den christelige Moral passer ikke ind i de menneskelige Videnskabers Fart. De græske Guder og Gudinder ere villigere til at føie sig efter de syndige Menneskers Attraa; Alvoren i den christelige Moral støder de lidenskabelige Gemytter, og de vende sig derfor helst fra denne Tro og opsøger en anden, der er lettere at komme tilrette med.

Hos Claudine foregaaer der ved hendes Sons Daab et religiøst Omflag, den høitidelige Handling vækker Troen i hendes Hjerte, og det er ikke umærkeligt, at det er „det skønne Evangelium om Jesus, der tager de smaa Børn i Favn og velsigner dem, der greb hende saa dybt.“ Thi det er jo netop Christi Ord, at uden at blive som et Barn er det umuligt at komme i Himmerige, som hun ovenfor har omtalt paa en saa letfindig, ja frivol Maade, og som hun senere i sit Liv, hvor hun skildrer denne Tid, som hun selv har gennemlevet, denne unge Pige, der i saa meget lignede hende selv, benytter til at vække Forstaaelsen af Christendommens inderste Bæsen og fremstiller med en saa levende Begeistring og ægte christelig Tro. Ligesom hos Claudine vattes hos hende paany den religiøse Følelse af den Dvale, hvori den havde ligget, fuet af Videnskabens Gnevælde, den udviklede sig til bestandig større Fylde og Dybde, og jeg har i mit lange Samliv med

hende kun kjendt hende som besjælet af den varmeste og inderligste Tro.

Man vil sikkert ogsaa med Forundring og Forargelse have læst hendes Ord: „Vor Kjærlighed skader intet Menneske, den kan gjøre os ulykkelige, men ikke strafværdige, saalænge vi Ingen bedrøver derved, Ingen bedrager derfor.“ Men der er ikke Skygge af Tvivl om, at hun siger disse Ord i fuldstændig god Tro. Hun troede i Heiberg at see en sand Frihedshælt efter Revolutionstidens Begreber, mere consequent end nogen Anden, som hun kjendte. Hun troede, at efter hans Opfattelse var Egteskabet kun saa længe en bindende Forening, som det hvilede paa gjensidig Kjærlighed og Sympathie, og at det, naar disse Følelser ikke mere fandtes, aldrig kunde falde ham ind at paakalde sin Ret fra et moralsk eller juridisk Standpunkt. At betragte Spørgsmaalet fra den religiøse Side, derom kunde der, meente hun, for hans Vedkommende, efter hans udprægede fritænkeriske Anskuelser jo ikke være Tale, og selv om det vilde have været et stort Offer af ham, at løse deres ægteskabelige Baand, troede hun ham istand til at bringe et saadant, men hun havde mange Grunde til at troe, at det slet ikke vilde være ham noget Offer. Hans tidligere mærkelige Ord til hende, da hun yttrede, at G. kunde blive hende farlig, „Gjør i den Henseende, som om jeg ikke var til“, havde efter hendes Mening viist, at han allerede var fuldkommen vidende om hendes Kjærlighed, og at han Intet havde imod denne.

At hun langt overvurderede Heibergs Characterfasthed og Trofasthed imod sine Principer, vil fremgaae af

det Følgende. Det er ikke første Gang, at Principer bryde, naar de skulle anvendes imod En selv.

Det i Brevet af 1ste September nævnte Forslag af hendes Tante Kellermann, hendes allerbedste og fortroligste Veninde, om at ville være den første, der skrev til Heiberg og aabenbarede ham Alt, blev efter megen Taler frem og tilbage opgivet.

Smidlertid steg med hver Dag Thomasines Utaalmodighed for at faae Ende paa Sagen, og uden at meddele Noget herom til Andre end Gyllembourg, sendte hun den 11te September 1801 til Heiberg det i ovenstaaende Breve omtalte „lettre remarquable“, som hermed følger.

16.

Thomasine Heibergs „lettre remarquable“
til P. A. Heiberg.

11te Sept. 1801.

Gode Heiberg!

I det Dyeblik, da Du tager dette Brev i Haanden, beder jeg Sandhedens og Lysets Gud opflamme Dit ædle Hjerter med alle de høje Dyder, som udgjøre den skjønne Side af Din Karakter: Din enthousiastiske Kjærlighed for Frihed og Sandhed, Dit Had mod Fordomme, Din stolte Følelse af Dit eget Værd, Din Foragt for den blinde Højs Domme, Din Udelmodighed, Dit Hjertes Godhed og endelig Dit Venstabs for mig. — Min Overbeviisning

om denne Din sande Karakter, som saa faae kjender, giver mig Mod i dette Øjeblik, da jeg overgiver mit Livs Skjebne i Dine Hænder, da jeg gjør et Skridt, som ikke mange af mit Kjon vilde være i Stand til at vove, og endnu færre af Dit fortjene.

Jeg kan feile! men jeg troer at opfylde min Pligt og venter med Tillid af Dig en Dom, der er mig ligesaa vigtig, som om jeg stode for de underjordiske og sidste Dommeres retfærdige Domstoel.

Vare ikke alle Omstændigheder just saaledes, som de ere, og var det ikke til H—, jeg skrev, da vilde jeg sige: Forglem, at Du nogensinde var min Mand, og erindre Dig, at Du var min Ven. Men nu siger jeg derimod: Erindre Dig, at Du i adskillige Aar var ikke egentlig min Mand, at Du var langt mere! at Du var min Ven. Det er derfor ædle H—, min Ven! at jeg i Dag tager min Tilflugt til Dig, og gjør Dig til mit Hjertes Fortroelige, naar jeg uden alle Omsvøb siger Dig: Jeg agter Dig, jeg beundrer Dig i mange Henseender, mit inderligste Venstabs tilhører for evig Dig, men mit Hjerte er en Andens. Jeg frygter ikke, og har ingen Marsag til at slaae mine Dyne need, i det jeg endogsaa nævner Dig min Elskedes agtværdige Navn.

Le ciel, ce juste ciel qui vous chérit tous deux
Pour vous rendre ennemis vous fit trop vertueux.

Men tillad mig først til min Undskyldning eller om jeg tør sige det: til min Retfærdiggjørelse, at jeg med den største Sandhed og Fortroelighed maae fortælle Dig alle

mine Følelser fra det første Øyeblik af min Forbindelse med Dig og indtil denne Dag. —

Jeg havde nyelig fyldt mit 14de Aar, og var mere Barn endogsaa end de fleeste paa den Alder, da Du bad mig om mit Hjerte. Min Ven! Dit bedrog Dig, dersom det da sagde Dig, at Du elskede mig. Du har aldrig elsket mig! og hvor var det ogsaa mueligt? En Mand som Du! og et forkjælet Barn som jeg! hvis eeneste Fortrin var et Hjerte, som Natur og Opdragelse kun havde dannet alt for omt. Min Moders Afgud, og efter hendes Død inderlig elsket af min Fader, min Bedstemoders, mine Tanter, hele Familiens Yndling, var jeg vant til at være elsket i den høieste Grad, og kunde ikke leve uden i en Atmosphære af Omhed og Overbærelse. Du var oplyst og fuld af Talenter, Du attacherede Dig til mig, og jeg hang ved Dig med sand barnlig Omhed og Hengivenhed; men Kjærlighed kjendte jeg kun af Boger og af hvad min Tante uforsigtigen fortalte mig derom. Jeg troede, jeg elskede Dig som Kanna, og vilde med Magt, at Du skulde elske mig som Hother. — Da man lagde min Haand i Din, var jeg taktefuld, uden selv at vide, hvorpaa jeg tænkte, jeg vidste hverken, hvad Egtekab var, eller hvortil jeg egentlig forpligtede mig. Jeg var langt fra at føle Dit Værd, og spurgte aldrig mig selv, om jeg kunde gjøre Dig lykkelig eller ikke. Og Du H—! tillad mig at sige Dig, hvad jeg troer, hvad Rygtet allerede da havde fortalt mig, og hvad tusinde smaa Omstændigheder før og efter den Tid bestyrkede mig i. Du var ung endnu, men Du var ikke mere i Stand til at elske; den smukke og ulykkelige Frue

Horfman nedsteeg i Graven; og dens Kulde greb for stedse Dit Hjerte, hvis første og uidentivul sidste Kjærlighed hun var. Jeg erindrer meget tydeligt den eeneste Gang, jeg saae Dig og hende sammen; jeg hørte hende sige til Din gamle Bedstemoder: „Denne unge Pige seer saa god ud, jeg haaber, H— vil blive meget lykkelig.“ Hun troede ikke, jeg hørte disse Ord; jeg saae mig omkring, mine Dyne mødte hendes, og jeg saae, de vare fulde af Taarer. Om Aftenen taledes hun længe med Dig i min Nærværelse, hun gjenkaldte Dig mange smaae Træk af forbigangne Dage, og holdt bestandig din Haand indesluttet i sin. — Tilgiv, elskelige Skygge! at jeg vovede at modtage denne Haand, der med langt mere Ret var din. Ak! Barndommens lykkelige Slør hang endnu for mine Dyne, og da det eengang faldt, var Du for længe siden i Graven, og hverken H— eller jeg lykkelige; hans Haand var min, men hans Hjerte var stedse dit, ligesom jeg nu ved at erindre mig hiin Aften føler, at Du endnu elskede ham. En bedre Verden vil maaskee engang samle os alle; der er han for evig Din.

Naar jeg tænker tilbage paa de første Aar af vort Ægteskab, forekommer det mig stedse, som naar jeg tænker paa min tidligste Barndom, ja jeg kan endogsaa sige, det forekommer mig, som om det ikke var mig, men en ganske anden Person, saa lidet gjenkjender jeg min (som jeg troer) virkelige Karakter i min daværende Tænke- og Handlemaade. Det første Træk, som interesserer mig for mit eget Jeg, og hvori jeg synes at kjende mig selv igjen, er den haardnakkede Fasthed, hvormed jeg paastod at ville opamme mit Barn tiltrods for alle Overtalelser, og alle

de Smerter, jeg maatte lide. — Jeg kan ikke bedømme en Mands Følelser, heller ikke veed jeg, hvorledes man er tilbødig, naar man for længe siden har tilbagelagt sine Ungdoms Aar, men jeg troer og har ofte tænkt, at for de Fruentimmer, som Naturen har givet den ofte sørgelige Forøring, som man kalder et Hjerte, eksisterer der kun to Ting, som kunne opfylde dette Hjerte, og det er enten en elsket Elsker eller et lidet, diende Barn. — Meget levende erindrer jeg en Aften, faa Dage førend min Søn's Fødsel; oprigtig erklærede Du mig, at Du aldrig havde været forelsket i mig. Jeg husker endnu meget tydelig enhver lille Omstændighed i det Øyeblik. Rahbek var tilstede og nogle andre. Jeg sagde slet intet, men ved mine daværende Ideer gjorde disse Ord et saa skrækkeligt Indtryk paa mig, at jeg tusinde Gange ønskede mig Døden. Men aldrig saasnart havde jeg første Gang omfavnet min Søn, førend Livet var mig kjerere end nogensinde. — Dette Barn blev Gjenstanden for al mit Hjertes Omhed. Jeg kom aldrig mere i Selskaber, jeg var altid hjemme og altid eene med min lille Ludvig. Dine Forretninger fængslede Dig om Dagen til din Skrivepult, og om Aftenen ønskede jeg selv, at Du skulde adspredde Dig. Jeg tilbragte da de lange Aftener ganske eene; naar mit Barn sov, læste jeg eller spillede og sang, jeg var temmelig tilfreds, men jeg følte dog ofte en uforklarlig sørgelig Tomhed i min Sjæl, der toeg mere og mere Overhaand, eftersom min Ludvig blev ældre, og jeg ikke stedse kunde gaae og bære ham og moere mig med ham som med en Duffe. Jeg veed ikke, hvad der i de Tider laae Dig paa Hjerte, men stakkels H.! visselig havde Du Bekymringer,

som Du ikke kunde betroet et uerfarent Barn, som jeg endnu stedse var, men stakkels Sine! det kunde jeg ikke begribe. Jeg bestormede Dig bestandig med mine Bønner, dog at betroet mig, hvad der feilede Dig, Du blev ofte utaalmodig over mit Overhæng, og svarede mig paa en Maade, som gjennemborede mit Hjerte; jeg bebreidede Dig, at Du ikke havde Fortroelighed til mig, jeg græd og plagede Dig. Tilgiv mig, gode H—! jeg har vist den Gang ofte forøget din hemmelige Kummer! Ak! det var ikke min Hensigt! jeg plagede mig selv endnu mere, jeg tilbragte ofte den halve Nat med at græde, og vidste undertiden ikke selv, hvad jeg egentlig begræd. Denne stille Sorg, som jeg aldrig betroede noget Menneske, min Angest for at miste mit Barn, der nu tredie Gang blev inokuleret og leed meget i Smaakopperne, paadrog mig endelig den hæftige Krampe i Brystet, hvis Følger jeg vel mit hele Liv vil føle. Jeg troede nu vist, at Dødens Engel nærmede sig til mig, og med Roelighed udstrakte jeg mine Arme imod ham. Jeg var vel bedrøvet undertiden ved at tænke paa, at jeg skulde forlade, hvad som var mig fjert, men Livet havde ikke meget tillokkende for mig. Min Ungdom og den gode Kanøe¹⁾ forenede dem for at give mig tilbage til Livet. Jeg havde tydelig seet, at min Sygdom foruroligede Dig meget, og Du gjorde Dig al Umage for at fornøye og opmuntre mig. Men en Dag, da vi vare fjorte ud med Tante Kellermann, Peter og Hanne, kom Du atter til at sige mig de uslykkelige Ord, som eengang før havde smertet mig saa meget: at Du aldrig havde

¹⁾ en bekjendt Læge.

egentligen elsket mig. Denne Gang taug jeg ikke, jeg svarede Dig med al Ungdommens opbrusende Heede, jeg var bitter, Du blev det ogsaa, og alt dette endtes med en høyst ubehagelig Scene, der varede den Aften og det meste af den følgende Dag og virkelig gjorde Epoke i mit Levnet. Om Aftenen, da jeg var eene, gif jeg alvorlig irette med mig selv, jeg sølte, hvor megen Uret jeg havde i at ville tvinge Dig til at elske mig, jeg tilstoed for mig selv, at det vel heller ikke var Kjerlighed, som jeg sølte for Dig. Elskende vare vi aldrig og blive vi aldrig, sagde jeg til mig selv. Lad os være Venner! men som jeg aldrig kan være noget halvt og aldrig har kunnet finde mig i de underlige Forhold, hvormed de menneskelige Indretninger vende op og need paa Naturens Love, saa lagde jeg ogsaa til: men intet uden Venner. Jeg lovede mig selv, saa godt jeg kunde, at opfylde mine Pligter, aldrig at gjøre andre Fordringer paa Dig end Venstabs, men heller ikke med min Villie at tilstaae Dig andre Rettigheder end en Vens og Broders, altid at være din ømmeste Veninde og intet mere eller mindre. Du veed, om jeg har holdt Ord. Fra denne Aften kjender jeg mig selv; og først denne Aften ophørte jeg at være Barn. Rigtignok sagde jeg ogsaa til mig selv, at jeg aldrig vilde elske. Ak! jeg forglemte, at jeg kun var 20 Aar.

Du havde imidlertid bragt mig i Bekjendtskab med adskillige meget interessante Mennesker, vort Huus var muntert, vore smaae Aftenelskaber saare behagelige, fulde af Lune, Aand og Glæde. Jeg uddannede min Forstand i dette Selskab, jeg blev munter og roelig, og udviklede mig aldeles med ret paa Sjæl og Legeme, til alle deres

Forundring, som omgave mig. Men gode G.! Det Selskab, Du bragte til mig, var ikke alleene meget behagelige, men ogsaa meget farlige Mennesker, mere end een af dem jagde mig mere eller mindre tydeligt, at jeg behagede ham kun alt for meget. De fleeste vare mig ligegyldige eller endogjaa foragtelige. Een eeneste vandt mit Venfskab og min Høragtelse, jeg vidste vel, at hans Selskab var mig kjert, men først da Skjebnen havde berøvet mig det, følte jeg, at det var nær ved at blive mig uundværligt. — Jeg vilde ikke elske, og i mere end tree Aar gik jeg af Beyen for enhver Anledning dertil. Det er ikke sandt, hvad man siger, at vore Bligters Opfyldelse ganske erstatter ethvert Offer, vi bringe dem; den utaaleligste Tomhed opfyldte min Sjæl, jeg tilbragte mange Aftener grædende og melankolsk, uden selv at vide hvorfor. Jeg sagde tidt til mig selv, at der paa denne kolde Jord var intet Hjerte, som ganske forstoed mit, at:

my soul uneasy and confined from home
rests and expatiates in a life to come.

Og jeg grublede mig tozset paa Rimeligheden og Urimeligheden af dette life to come. Men nu viste min Skjebne mig G.; hans Træk, hans Stemme, og jeg troer endnu mere et vist Anstrøg af Sværmerie og stille Melankolie, som strax ved vor første Samtale faldt mig i Dynene, behagede mig. Jeg lærte ham at kjende og agtede ham. Andre havde forjikkret mig om, at de elskede mig, og jeg troede dem ikke; han sagde mig aldrig, at han elskede mig, og jeg vidste det, uden at han sagde det. Vi vilde ikke være Elskende, og vare det uden at vide det. I mange

Menneskers Nærværelse, i et Øjebliks hæftig Jalouſie og Overleſe ſlap Tilſtaaelfen af hans Kjærlighed ham hemmelig af Munden; ſaae Dage efter bad han mig om Forladelfe derfor, han var inderlig bedrøvet, og jeg græd; han gjorde ſig ſelv de bitterſte Bebreidelfer, og jeg toeg ham i Forſvar, han vilde ikke ſee mig mere, han vilde reiſe bort, og jeg veed ikke alt, hvad han vilde, men jeg havde ikke Mod til noget af alt dette. Jeg elſkede og vidſte, at jeg var elſket, og denne Kjærlighed var allerede i ſin Fødsel ligesom Hercules ſtærkere end Mennesker og meget ſtærkere end jeg. Smidlertid ſagde jeg Dig eengang alt, hvad jeg kunde ſige uden at forraade G.s Hemmelighed; jeg ſagde Dig: „Siig mig oprigtig, foruroeliger det Dig, at jeg ſaa ofte og ſaa gjerne ſeer G.? Det vil være os begge meget tungt at undvære den Lykke at ſee hinanden. Deſuagtet vil jeg det, om Du fordrer det. Men vil Du det, ſaa ſiig det nu, thi maafkee vil jeg om eet Aar ikke kunne det.“ — Kjære H.! jeg er viſ paa, at Du forſtoed mig. Paa den elſkverdigeſte Maade af Verden ſvarede Du mig: at Du vel vidſte, at jeg kun havde Venſkab for Dig, ligesom Du for mig, at Du var langt fra at ville fordre et ſaadant Dffer, og, ſagde Du (jeg erindrer endnu dine Ord): „Gjør i den Henſeende, ſom om jeg ikke var til.“ — Fra det Øjeblik af var jeg fuldkommen eenig med mig ſelv, og Du var mig kjerere end nogensinde. Ak! Gud veed det! i G.s og mine meeſt lidenſkabelige Samtaler talede vi ſtedſe med Henrykkelfe om din Godhed.

Nos yeux te regardaient comme un dieu tutélaire
 qui de nos chastes feux protégeait le mystère,
 C'est avec cette ardeur et ces vœux épurés
 que peut-être les dieux veulent être adorés.

Dg mere end nogensinde stoed Du for os i dette Lys, da Du syg, arresteret og færdig at forlade dit Fædreneland, bevarede en Sindsblidhed, en Elskværdighed, som gjorde Dig dobbelt kjær for alle dine Venner, og da Du mere end een Gang paa den fiineste Maade loed os mærke, at Du forstoed vore Hjerter. Især sagde Du eengang til mig i din Moders Nærværelse, at Du vel vidste, at om jeg endogjaa var givt med en anden, vilde mit Venfskab for Dig være mig lige kjert og helligt. Hvilket Indtryk disse Ord gjorde paa mig! Ja, ædelmodige H.! Du kjender mit Hjerte.

Hvor dog den viise Knigge har Ret, naar han siger, at ingen kan sige i Kjærlighed: jaa vidt og ikke længere, uden den, som flyer i det første Øjeblik, inden det er for sild. I den for mig jaa ubehagelige Tiid, da Du reiste, og jeg efter at have forladt alt, hvad som tilhørte mig, traadte tilbage i min Faders Huus i den Forsatning, jeg for 10 Aar siden havde været i, hvad gav mig da den Styrke, som man jaa meget berømmede? Hvad trøstede mig og forsonede mig med Skjebnen? G.! intet uden G.! hans Omhu, hans Deeltagelse. Den Tanke, at det var eene mig, som bandt ham til Livet, gav mig Mod til at bære alle dets Gjenvordigheder. Jeg vilde inden din Rejse fortælle Dig alting, men G. frygtede for at bedrøve Dig. „Seg tilstaaer det,“ sagde han, „jeg har ikke Mod til at bedrøve ham.“ — „Men om han spørger mig?“ sagde jeg. — „Saa siig alt,“ svarede han. Og ved alle Leiligheder gav jeg Dig Anledning til dette Spørgsmaal, men Du vilde have min oprigtige, utvungne Tilstaaelse, og Du havde Ret. Væde H.! her er den! længe har jeg

skyldet Dig den, og vær vis paa, ingen Mistillid til din Edelmødighed, ingen Feighed har holdet mig tilbage, men mange andre smaae Omstændigheder; men hvor kunde jeg tie længere efter at have læst „Menneskefjenderen“ — hvor Du paa saa fiin og skøn en Maade skildrer vor hele Forsatning og i Alvises Karakter din egen fordomsfrie, ædelmodige Sjæl! hvor kunde jeg tie efter det Brev, som jeg fik under G.s Adresse! — See, kjære H.! min heele Skjebne overgiver jeg til Dig, mit heele Hjerte udøver jeg for Dig. Jeg sidder her i Nattens Stilhed og skriver til Dig, medens alting sover omkring mig. Jeg bebrejder mig intet, thi mit Venstreb for Dig er stedse det samme, og det berøer nu paa Dig, at jeg min heele øvrige Levets Tid skal beundre og næsten kunde jeg sige, dyrke Dig som en Skjæls Gud.

Hør, min Ven! jeg har havt megen Rummer, siden vi saae hinanden; uagtet al Faders Godhed er jeg meget generet i hans Huus. G. er blevet mig, og jeg ham saa kjer, at vi bogstavelig ikke kunne leve uden hinanden, han er meget ofte borte og saa ere vi begge bedrøvede, og naar han saa kommer, ere vi bange og forlegne, uden at det dog desværre staaer i vor Magt at skjule vor Forbindelse. Nei, H.! reent ud tilstaaer jeg Dig, at det er mig ikke ubekjendt, at den heele Verden veed vor Kjerlighed og vel meget mere, end vi veed selv. Kjære H.! ikke har Du fortjent, at jeg skulde bedrage Dig, og ikke har jeg fortjent, at man skulde beskylde mig derfor. Ogsaa er Du meget for god og ædel til, at din Hustru skulde væde med sine Taarer de Baand, som binde Dig til hende. Selv et Offer for Friheden, hader Du Lænker, Du vil

ikke taale at see mig fortæres af Rummer, men Du vil bevare din Søn sin Moder og Dig selv din varmeste Veninde. Jeg vil gjøre Dig et Forslag, som vil forundre Verden, men ikke Dig. Byt med mig! giv mig min Frihed tilbage og tag derfor, som din visse Løn, min og G.'s evige og uindskrænkede Høyhagtelse og Taknemmelighed, hele Verdens Beundring, mine Benners Tak, min Faders Betsignelse, han vil maaskee elske mig mindre, men han vil elske Dig tidobbelt, han vil aldrig aflade at være din Fader, og Du dræber mig, dersom Du afflaaer at være hans Søn og modtage hans faderlige Understøttelse og Godhed, førend Du ogsaa veed, at Du ikke længere behøver den. Tænk selv! kjere H.! Du taber intet ved dette Bytte. Din Elskerinde har jeg aldrig været, Din Hustru har jeg i en Række af Aar heller ikke anseet mig for at være; Din Veninde! — Al! det vil jeg være mere, end jeg nogenjinde har været det; og hvad vilde Du med mig nu? Efter at have elsket saaledes, som jeg elsker G., kan jeg aldrig meere være Din, jeg var uværdig til at være Din Hustru, om jeg vilde være det, og tør jeg sige det, Du var uværdig til at være min Mand, om Du kunde ville det. Nei! ædle, agtværdige H.! giv mig for heele Verdens Dyr min Frihed tilbage, den skal see, at jeg ikke har bedraget Dig, og at jeg var et Uhyre, om jeg havde kunnet det. Jeg tør gjerne sige det, vi have viist Verden Exempler paa Venstabs og huuslige Dyrer, lad os vise den et Exempel, der er langt mere sjældent: To Mennesker, der ophæve deres Ægteskab, fordi det Baand, som man kalder saaledes, er langt svagere end det Venstabs og den Ægtelse, som de bære og altid vil

bære for hinanden, fordi H. elsker Sandhed og Frihed ikke alleene i Ord, men i Gjærningen. — Det er ikke G., det er mig selv, fra hvem denne Idee kommer, han veed det vel, men han er ikke ganske eenig med mig deri, og kun min Omhed og Kummer, hans egen Kjærlighed og Kummer har kunnet afsnøde ham et Samtykke i den eeneste Ting, der kan forjone ham med Skjebnen, den at hans Sine deeler hans lille, tarvelige Hytte, det er ogsaa kun mig selv og intet af, hvad der nogenfinde kan blive mit, som han vil modtage af Faders, eller maae jeg ikke sige af Din Haand, H.? Med Venstabs Inderlighed træder jeg frem for Dig og beder Dig uden alle Omsvøb: Foreen mig med den, jeg elsker, lad mig have Dig at takke for den Lykke, jeg endnu kan nyde, tillad mig at tilbringe mine øvrige Dage hos ham; Dit Minde skal daglig boe i mit Hjerte, Dit Billede skal følge mig, hvor jeg er, det skal pryde vor Hytte, det skal være Ruhedals Huusgud, vi ville behænge det med Vaarens første Blomster og Høstens sidste Gaver; hver Gang jeg har levet en glad Dag, skal jeg see til det og takke Dig, og den sidste Dag, jeg lever, skal jeg smile til det og takke Dig.

Din og min Ludvig, som jeg elsker og altid vil elske høyere end mig selv, har jeg tænkt, at jeg vilde, naar jeg for hans Værdoms Skyld ikke kan have ham hos mig, overgive til Lises og Sürgensens Omsorg, af hvem han er elsket, og som han igjen elsker næsten som Fader og Moder, jeg vil meget ofte see ham, og naar Du eengang vilde have ham til Dig, vilde jeg være meget bedrovet, om ikke G. og jeg selv kunde bringe Dig ham; men jeg haaber, vi maa see her i Dit Fædreland skal see Dig,

forend man tænker. Med hvilken Glæde vilde jeg da see Dig igjen! Og skulde jeg ikke opleve en saa lykkelig Dag, saa vil G. føre Dig til min Grav, han vil sige Dig, at jeg var lykkelig hos ham og takkede Dig derfor, han vil takke Dig, og er der da mindste Glimt af min Sjæl tilbage, saa vil den i det Øyeblik omsvæve Eder begge, og Du vil føle ved Din egen Sjæls Tilfredshed, at min Skygge endnu takker Dig. Jeg har nu intet mere at sige Dig, Dit eget Hjerte, Din egen Klogskab vil sige Resten. Kun endnu een Bøn! Svar mig med allerførste Post, Du veed dog i det Øyeblik, at Du har læst dette Brev, hvad Du vil svare mig, og for mig er allerede disse 21 Dage en Evighed. Du er alt for god til at forlænge denne Uvisshed.

Lev vel! min Ven! mere end nogenfinde min Ven! jeg føler i dette Øyeblik, at Du er og stedse vil blive mit Hjerte usigelig kjær.

Medens hun nu med Angst og Utaalmodighed ventede Svaret paa hendes aabenhjertige Tilstaaelse, var Gyllembourg atter reist paa Landet, og den 3die October skriver hun følgende Brev til ham.

17.

Fra Thomsine Heiberg til Gyllembourg.

Kjøbenhavn, den 3die October 1801.

Lørdag Eftermiddag Kl. 5 $\frac{1}{2}$.

Jeg sender Dig nu herved dine to Breve, som jeg har skrevet¹⁾ saa godt, jeg har kunnet, og veed Du vel,

¹⁾ hun oversatte ofte G.s svenske Breve paa Dansk for ham.

min elskede og elstværddige Gyllembourg, at Du i den Anledning har gjort mig en Fornøjelse, som Du neppe gjetter. — Det er altfor vist, at:

Comme l'amour est prêt à se plaindre,
il est aussi prêt à se flatter.

Du erindrer maaskee, at de andre Breve, jeg tilforn har skrevet for Dig, har Du sendt mig med din Underskrift, og Datum, paa et blankt Stykke Papiir? Dette er altsaa den første Gang, at jeg har dateret et Brev fra Ruhedals, og jeg er Barn nok til at blive glad derfor, og ansee det for at være *d'heureux augure*. Nu er Du nær ved dette Ruhedal, hvor jeg først vil finde Roelighed og Glæde; gid jeg var vis paa, at det kun eengang endnu skulde modtage Dig uden din Sine! — Jeg har i Dag tænkt saa meget paa Dig! Hanne og jeg har havt meget travelt i Formiddags, og lidt af Eftermiddagen, med at arrangere dette Kammer; vi have forandret vores Seng, og havt meget at gjøre; her seer nu ganske taaleligt ud, meget bedre end forrige Vinter. — Det vilde være mig umueligt at beskrive alle de forskjellige Tanker og Følelser, alle de glade og veemodige Ahnelser, som i Dag ere opstegne i min Sjæl, og som dette Kammer har givet Anledning til. Men erindrer Du, min evig Elskede! at det var i dette Kammer, jeg forrige Vinter ventede Dig med saa megen Utaalmodighed sidst i November og først i December? At det var her, vi igjen omfavnede hinanden med mere end Henrykkelse, med mere brændende Kjærlighed end nogensinde? Erindrer Du, at Du forloed mig med en Frygt, som indgav Dig et kjert, elstværddigt Brev, som

Du skrev mig til i Koeskilde, og som først ret alvorligt ledede mine Tanker til den Plan, jeg nu har iværksat? — Gud være lovet! at jeg har iværksat den; uagtet dens Udfald endnu ikke er afgjort, er jeg dog med al min Uengstelighed mere roelig, mere tilfreds med mig selv end tilforn. Jeg har nu sagt H., at jeg er Din, og intet Uheld, ingen Magt skal nu mere forbyde mig at tilstaae med Glæde og Stolthed for hele Verden, at jeg tilhører Gyllembourg, at jeg elsker ham med den uigeligste, uforanderligste Kjerlighed. Jeg ønsker næsten, at H. vilde komme selv, for at jeg mundtlig kunde sige ham alt dette.

Jeg savner Dig allerede saa meget! da jeg vaagnede i Morges, var jeg færdig at græde ved at tænke paa, at Du var borte; imidlertid har jeg i Dag talet fornustig med mig selv, og jeg synes, jeg begynder at tage Moed til mig. Lidt mere overtroisk, end jeg er, vilde jeg tænke, at et overnaturligt Væsen toeg sig paa at trøste mig, thi jeg føler i Dag en Slags Roelighed, et Haab, som kommer — jeg veed ikke hvorfra. Det forekommer mig saa levende, som om noget sagde til mig, at dette Kammer, som saa ofte har været Vidne til vor Kjerlighed, snart skal see os ret lykkelige, see min Fader og mine Systre selv føre din Sine herind til Dig, og overgive hende til dine elskede Arme.

Men det er den høje Tid, at jeg afbryder, hvis jeg ikke vil stjændes med Zürgensen, fordi mit Brev kommer for silde. Lev vel, min kjære Gyllembourg! I Morgen, naar Du faaer dette Brev, har Du Høstgilde, Hanne og jeg skal i Morgen Aften drikke din Skaal. — Tænk paa

din Sine! og vær vis paa, at intet uden Døden skal berøve Dig din Kone, din Elskerinde, din Veninde,
 din evig hengivne
 Sine.

Jeg skal hilse Dig meget fra vor gode Kenze, jeg har i Dag faaet Brev fra hende, hun længes med Utaalmodighed efter at erfare Udfaldet paa vore Affaires, og indbilder sig næsten, uagtet alt, hvad jeg har sagt, at jeg i disse Dage kommer til hende. Min stakkels, kjære Kenze! — Hanne hilser Dig mange Gange, Tante har jeg ikke seet i Dag. Min Tandpine er bedre, men min Kind er meget hoven.

Endelig — det maa have været i Ugen imellem den 5te og den 13de Oktober — ankom Heibergs Svar af 19de September 1801, samtidigt med et Brev fra ham til hans Svigerfader af 25de September.

18.

Fra P. A. Heiberg til Thomajine Heiberg.

Paris den 19de September 1801.

Dyrebareste, evig elskede Thomajine! Med hvor megen Glæde modtoeg jeg ikke i Aftes hos Lanier paa eensgang tre Breve fra din Haand! Jeg vejede det sværeste i min Haand, som for at udregne, hvor meget behageligt samme kunde indeholde. Ak! jeg vidste ikke, at jeg vejede

mine Ulykker. Jeg ilede til mille Colannes, for at meddeele mine ventende Landsmænd Nyheder fra vores fælleds Fædreland. Jeg læste, som jeg altid har gjort, først sagte ved mig selv. Gud! paa hvor gruesom en Maade blev ikke min Glæde forvandlet til Sorg! Man mærkede, at mine Ansigtstræc forandrede sig, man spurgte mig, jeg søgte at holde Contenance, det var mig umueligt; jeg skyndte mig hastig bort, takkede Gud, at det var mørkt, saa at jeg kunde græde paa Gaden uden at sees; jeg gik hjem, læste paa nye, turde neppe troe mine egne Dyne, fastede mig paa min Seng uden at klæde mig af, græd den heele Nat endnu mere for Dig end for mig. Endeligen er jeg noget roeligere og troer at kunne skrive Dig til, saaledes som jeg bør. Der vil meget til at faae mig til at græde, men der gives Tilfælde i Verden, hvor Svagheden maa seyre, og det kan vel hændes sig, at Du vil finde Spor af mine Taarer paa dette Papiir, inden Du kommer til Ende med Læsningen. Nogle Timer førend dette ulykkelige Brev ankom, var jeg just et Sted, hvor man beklagede mig. „Beklag mig ikke,“ sagde jeg, „misund mig heller: Jeg eyer en Skat, som er uvrdeerlig; jeg har en Kone, der inderlig elsker mig.“

Al! denne Skat har jeg tabt. Du vil forlade mig? Dit Barns Fader? Du kan føre det over dit Hjerte at saare mig endnu dybere end den saakaldede Retfærdighed; og det paa en Tid, da jeg er allerede ulykkelig nok, og har Møye for at bære mine Lidelser. Og for hvem vil Du forlade mig? For en sledsk Forfører, der under Benstabs Maske støder Dolken i en umistænkende Mand's Bryjt. O, hvor lidet kjender jeg her den elskværdige

Thomafine igjen, der med sin heele ufkyldige Naivetet faa ofte jagde mig, naar vi talede om Madame Condorcet: Saaledes bør en retskaffen Kone handle; naar man engang har baaret Navnet af en Martyr for Frihed og Sandhed, bør man være for stolt til at ombytte det med noget andet. Døden havde dog skilt hende ved sin Mand; kunß Justitien har skilt Dig ved mig. Du vil lade mine Dyne see paa min Forhaanelse? Jeg er ikke Condorcet, det er sandt; men i mit lille Fædreneland er jeg kjendt som en Martyr for Sandhed og Frihed; jeg har meddeelt Dig et Navn, som selv mine Fiender maae nævne med nogen Grad af Agtelse; og dette Navn vil min bedste Veninde forhaane?

Dog nej! det kan Du ikke, det vil Du ikke. Du er forvildet af en Slange. Ak! Ormen stikker altid de smukkeste Blomster. Hvad Under da, at de søge at hæfte sig ved Dig. De have forblindet dine Sandser, men dit Hjerte er reent som en Engels. Selv dit Brev er mig Borgen for denne Sandhed. Det er dit Hoved og ikke Dit Hjerte, der har stilet samme. Hjertet taler ikke med Franske og Engelske Poesiestumper. Det er Hovedets Sprog. Hjertet ordner ikke et Brev saa systematisk som Dit; dette gjør man med Hovedet. Naar Du altsaa finder en maafee større Uorden i dette mit Brev end i noget af mine forrige, saa vær forvisset paa, at Marsjagen dertil er den, at jeg heri agter at udfolde mit heele Hjerte saa reent som en aaben Bog.

Jeg har aldrig følt, at jeg elskede Dig saa inderlig, saa usigelig, som i dette Øyeblik, da jeg svæver i den gruesomme Frygt for at tabe Dig. Jeg føler i denne

Stund, at jeg er istand til alting. Jeg kan glemme alt. Var end Dine Forvildelser stegne til den højest muelige Grad; det vil intet koste mig at glemme og at elske Dig endnu høyere. Alle Menneſker feyle. Det kjender ingen bedre af Erfarenhed end jeg, der selv har feylet, og det ofte groveligen. Det er hæderligt aldrig at have faldet, men tiſold hæderligt at reyse sig efter Faldet, for ſiden ſtedſe at ſtaa. Du veed, at jeg i det heele gjør kuns ſaare lidet af Bibelen, men hiſt og her finder man dog mange ſkjonne Ting deri; og uſigelig ſkjon finder jeg i dette Dyeblik følgende Tanke: Der er ſtorre Glæde i Himmelen over een Synder, der omvender ſig, end over 99 Retfærdige, der ikke have Omvendelſe behov. O Gud! hvor vilde jeg ikke være lykkelig, om jeg kunde bringe Dig tilbage fra Afvejen, hvorhen din Svaghed ledede Dig! Vid jeg kunde indhulle Dit Fejltrin i det tykkeſte Mørke! men det kan jeg ikke. Du ſiger jo ſelv, at Din Forbindelſe er bekjendt for den heele Verden. Skam Dig, for Guds Skyld, ikke ved at træde tilbage. Det er kuns Skam at vedblive paa en gal Vej, men ingen Skam at forlade den. Vil Du, at Din Søn ſkal nødes til at ſlaae Dynene need, hver Gang hans Moders Navn nævnes? O, lad ham dog ikke ſaae dette ſjorgelige Arvegods efter Dig! Og Dynene maae han ſlaae need, ifald Du vedbliver Dit Forſæt. Du ſiger, at jeg elsker for meget Frihed, er for meget op-
høyet over Jordomme, til at kunne miſbillige Dig. Her finder jeg atter Dit Hoved, der leder om Undſkyldninger, og ikke Dit Hjerte. Naar har min Frihed været den, der ingen Pligter erkjender? Naar anſaae jeg Pligters Op-

fyldelse for en Fordom? Du fornærmer mig uden at vide det. Du vil det ikke; ved Gud! det vil Du ikke.

Al, at min Pen havde Kraft nok til at male Dig mit heele Hjerte! Al, at jeg kunde rive Dig ud af Snaererne, hvori Du som den uskyldige Fugl har ladet Dig fange! Mit Liv vilde jeg opofre derfor. Min heele Kjærlighed tilhører Dig; Dig alleene har den tilhørt; Dig skal den alleene og udeelt tilhøre min heele Levetid, i hvad Ende endog dette Uveyr tager. Du veed endnu ikke alt, hvad jeg er istand til at gjøre. Kunde mine Bønner formaae noget hos Dig, jeg skriver strax paa dit første Brev en Supplik til Kongen af Dannemark, kaster mig i Støvet for hans Throne, tilstaaer Synder, som jeg ikke har begaaet, betler om Naade, tigger om Tilladelse til at henleve mine øvrige Dage i mit Fædreland, jeg geleyder denne Ansøgning med et Brev til Christian Colbjørnsen, falder tilføde for ham. Han vil understøtte min Ansøgning, det veed jeg; hans Stolthed er for meget smigret til at nægte mig denne Bøn; jeg reiser strax til Hamborg, for desto før at erholde Svaret; iler derpaa i dine Arme, for siden stedse at leve for Dig og vores Søn alleene; og intet uden Døden skal siden stille mig fra Dig. Siig ikke, at jeg derved er vanæret. Langt fra! Det er den største Gæde, jeg kan attraae. Seg opfylder een af de høyere Pligter mod Tilfidesættelse — maaskee af en ringere Pligt? — langt fra! mit heele Offer bestaaer blot i en Smule Auctor Stolthed; og er jeg ikke rigelig belønnet for denne ubetydelige Opofrelse? Her er det, at jeg kan vise, at jeg er ophøyet over Fordomme. Behreder nogen mig min Underkastelse, saa siger jeg: Seg har opfyldt min

Pligt, og har min Belønning. Jeg græder af Glæde ved din Barm, og er lykkeligere end nogen Konge.

Troe ikke, at jeg vil fordre nogen Forklaring, nogen Tilstaaelse af Dig. Din Undskyldning ligger i mit Hjerte; et varmt Kys er alt det Forsvar, Du behøver. Hvert Ord, som tales om det Forbigangne, vil bedrøve mig; og vee mig, om jeg nogeninde i min heele Levetid med et Ord, med en Mine, med et Øyeblikk gjør Dig den allerringeste Behrejdelse! jeg vil give Dig og ethvert Menneske Ret til at foragte mig, jeg vil foragte mig selv, og derpaa kræver jeg Gud i Himmelen til Vidne.

Du har aldrig havt nogen, der har elsket Dig inderligere end jeg; Du har ingen; Du faaer ingen, Forførelsen maae vise sig i saa glimrende et Lys, som han vil. Om et Par Aar vil han forlade Dig for en anden. Han er opfodt i Lasternes og Forførelsens Skole, Hoffet. Slangens Gift er paa hans Tunge; og han skjuler kuns Braadden, men jaarer sikkert, naar hans Tid er kommet. Jeg veed, at det maa smerte Dig at høre denne Beskrivelse, men den er nødvendig. Du staaer paa en Afgrund, han vil styrte Dig deri, og da er Du for stedse forloren. O, at Din afdøde Moders forklarede Sjæl, o, at Din gamle, ærværdige Faders Skytsaand vilde gribe Dig, førend det er for sildigt. See paa hans graae Haar, og svar mig! Vilde Du — hans meest elskede Datter — bringe dem før Tiden i Graven. Og ved Gud! det gjør Du; Du gjennemborer ham; og seer det ikke; hans faderlige Kjærlighed skjuler Saaret, for at ingen skal vide, hvis Haand der dræbte ham. Men Verden seer det, peger paa Dig, og siger: Der staaer Mordersten. Du siger, at Du foragter Verdens

Dom; o, den er græsselig, denne Dom, naar den er imod os, og vores Samvittighed er nødt til at bekræfte den.

Kjæreste, elstværdigste Thomasine; jeg besværges Dig ved Din Moders Skygge; for din egen Skyld, for Din gamle Faders Skyld, for Dine Sødsfendes og Venners Skyld, ogsaa for min Skyld, om Du endnu har nogen Gudhed for mig; antag mit Tilbud; intet uden de reene Hensigter, intet uden min inderligste Kjærlighed kan bevæge mig til at gjøre det. Du opløster mig i Himmelen ved at antage det, Du gjør mig ulykkelig ved et Afslag. Men dette skulde jeg endnu taale, naar Du blot blev lykkelig og ikke beskjemmet. Du beraaber Dig paa en Rolle i en af mine Komedier. Den, siger Du, der kan skrive en Rolle som Alviis, maae ogsaa kunde handle som han. Ak! at vores Stilling var eens! jeg skulde handle som han. Det vilde have været haardt at miste Dig, førend jeg blev Eyer af Dig; men Tiden vilde have læget dette Saar, og en anden Forbindelse kunde have bragt mig til at glemme Dig. Efter at have levet i 10 Aar med Dig, er det mig umueligt at glemme Dig; det er mig, som jeg troer, at jeg jagde før, umueligt at elske nogen efter Dig. Min Rolle er ikke Alviis; den er græsselig — den er Meinaus!

O, at jeg stoed ved Siden af Dig. Jeg vilde kaste mig i Stovet for Dig! Jeg vilde bede Dig om Forladelse for alt, hvormed jeg nogensinde har fortørnet Dig; jeg vilde love Dig paa det allerhelligste, aldrig at fortørne Dig mere. Du skulde tilgive mig, og vi skulde blive lykkelige.

Du taler om en ældre Forbindelse imellem mig og den afdøde Frue Horstman. Hvor Din Forstand vrider sig for at finde Undskyldninger. Ved Gud i Himmelen! ved alt hvad der er mig kjert paa Jorden; der var aldrig, end ikke Begyndelse til nogen Forstaaelse imellem hende og mig; i det mindste ikke fra min Side. Alt hvad jeg følte for hende, var en inderlig Medlidenshed med hendes Skjebne og de Lidelser, hun havde udstaaet. Om min Haand, paa hiin ulykkelige Aften, som Du siger, har hvilet i hendes, det veed jeg ikke, men om saa er, saa veed jeg, hvad Grunden dertil har været; og Gud forbyde, at de Fjælsker, som da bestormede min Sjæl, nogensinde maa bestorme mig, ifald jeg engang herefter skulde komme til at lade min Haand hvile i Din. Denne Erklæring gjør jeg, som om jeg stoed paa Gravens Bred; og mødes vi for en Dommer i hiin Verden, saa lad dette Blad vidne imod mig til Forsværdelse, ifald jeg har løyet.

Under samme Vilkaar gjør jeg Dig endnu følgende Tilstaaelser. Jeg har i min første Ungdom begaaet mange Daarligheder, mange flette Handlinger. Jeg har meget ofte været forført; aldrig, aldrig nogensinde Forsfører. Jeg havde, Gud være lovet! intet Talent dertil; og jeg har altid havt Verbødighed for Ustyldigheden. Ingen Fader skal paa hiin Dag fremkomme med sin forførte Datter, og anklage mig; ingen Egtemand skal jukke over mig, som den, der har brudt hans Huisfred og Lykke ved at forføre hans ustyldige, uerfarne Hustrue. Jeg kan desto værre! faae nok at svare for paa den Dag alligevel; men i denne Punkt tør jeg trodsø Bagvaskelsen selv. Jeg har i Norge havt 2 daarlige Egtestabs Planer. De mis-

lykkedes, og Udfaldet viiste, at de vare daarlige, og at jeg var blevet ulykkelig derved. De ere begge døde. Skjebnen har villet, at jeg skulde være paa Bey til at blive, ja maaskee ogsaa tilsidst maae blive ulykkelig ved den eeneste fornuftige Plan, jeg har havt. Dog jeg bliver ikke ulykkelig; Du er ikke fordærvet; Du er kun forvildet; og Du vil søge paa den rette Bey igjen. Hvor ofte har jeg ikke erindret, hvad Du et Par Gange med den Dig saa egne Klavetet har sagt til mig: „Kjere Heiberg,“ sagde Du, „om Du har et Barn med noget andet Fruentimmer før vores Egteskab, lad mig faae det, jeg skal elske det som mit eget; men Moderen vil jeg ikke see.“ — Jeg har intet; troe mig, jeg havde ellers taget Dig paa Dine Ord; saa meget stode jeg paa Dit ædle Hjerte. Ak! jeg er tilfulde istand til at gjøre meere¹⁾ for Dig, isald det behøvedes. Det skulde ikke koste mig et Suk; Du skulde ikke see en suur Mine. O nej; Du er mig alt for nødvendig til min Ulykkelig; Din Vre er mig alt for dyrebar. Og saa her skulde jeg kunde vise mig ophøyet over Fordomme. — Du siger, at jeg aldrig har elsket Dig. Ak! bedste Thomsine! Gud forlade Din afdøde Tante i sin Grav, der indgav Dig med Romaner og ilde valgte Romaner et andet Begreb om Kjærlighed, end Du burde have! Hvor ofte har jeg ikke vovet at sige hende min Meening desangaaende. Jeg vandt vel saameget derved, at jeg fik bestyre Valget af Din Læsning. Men hvad hjalp det, naar Din Tante ved sine Samtaler i Genrum lærte Dig

¹⁾ Her har der først staaet: „det samme“, men dette Ord er overfregtet.

at sværme, og nedreer, hvad jeg havde opbygget. Du vilde, som Du siger, være Nanna, og vilde, at jeg skulde være Høther. Men har Du glemt, at jeg, da jeg begjerte Din Haand og Dit Hjerte, var intet Barn længer, men allerede en Mand? Hvor ofte har jeg ikke, i de ellers saa glade Forlovelses Dage, sukket og været ilde tilmode over dette Sværmerie. Jeg længtes efter at faae Dig ud af Din Faders Huus, og det virkelig endnu meest af den Marsag. Jeg kjendte Dit Hjerte; jeg vidste, at det var bøieligt som Vox; jeg ventede at reussere; jeg syntes at det lykkedes mig; og først i denne Dag har jeg lært, hvor græselig jeg har mistaget mig¹). Du var min Stolthed, sandelig min eeneste Stolthed; Du veed det selv; al Verden har kunnet observere det; man har sagt mig det, og jeg var glad over, at man sagde det. Jeg søgte at producere Dig allevegne; og saa dette var en Følge af min Stolthed, og, desto værre! Grunden til min Ulykke. Ak! jeg kjendte ikke Gnierens Politik, der, naar han eger en Skat, lukker den inde, for at ikke Tyve skulle stjele den eller Skurke røve den fra ham. Jeg troede, at Jaloufie røbede Mangel paa Agtelse for den, man elsker, og at man ikke kan elske den, som man ikke agter. Saaledes elskede jeg Dig, og jeg troer, at det er saaledes en Mand bør elske. En sværmerisk Roman Kjerlighed var mig umulig, og en saadan Kjerlighed har jeg aldrig baaret for Dig, det er det, jeg flere Gange har yttret, som Du siger i Dit Brev. — Ak, hvor gruesomt dog disse Ord ere blevne misforstaaede! Du behøvede en Roman, det mærker jeg nu for sildig. Du

¹) Galliciisme (je me suis mépris).

har endelig dannet Dig een; o! at Udfaldet paa den maae blive onskeligt!

Du kom ud af Din Faders Huus, hvor Du var vant til at see alle Dine Onsker opfyldte. Jeg frygtede for at Du, som et ungt Barn, skulde føle for megen Forskjel imellem mit og Din Faders Huus. Jeg troede derfor, at det var min Pligt at forekomme Dine Onsker, og at skaffe Dig nogle nye Udspredelser, eller som, om de just ikke vare aldeles nye, dog ikke forhen tillodes Dig uden meget sparsomt. Jeg førte Dig i Klubber, Concerter, Baller, gav Selskaber og kom i Selskaber, og det loed, som det fornøiede Dig. Uheldigviis vare mine Indkomster i de første 3 Aar, saare smaae; intet Aar over 450 Rigsdl. Jeg gjorde altsaa Gjeld for henved 3000 Rdl. i Haab om bedre Tider. Disse kom, men med dem dyrere Priiser, og flere Fornødenheder. Her lagde jeg Grunden til det onde Lune, hvormed jeg siden — at jeg tilstaaer det med Græmmelse — altsfor ofte plagede Dig. Mit Onske var, at Du maatte blive Moder, for at Du kunde faae noget fjert at sysselsætte Dig med hjemme. Dette Onske gif i Opfyldelse. Men her begif jeg atter en Fejl. Efter den Tid, maaskee ogsaa noget i Forveien, gif jeg ud om Aftenen og loed Dig sidde alleene hjemme, blot i Selskab med Dit Barn. En rum Tid gif hen, uden at jeg blev vaer denne Fejl. Endelig mærkede jeg den, og denne var een af Aarsagerne, hvorfor jeg tvertimod Dine indstændige Bønner trak mig ud af alle Klubber. Den anden Aarsag var oekonomisk. Jeg vilde spare, for at betale Gjeld; jeg kunde ikke. Politiske Tracasserier sloege sig til og ruinerede ganske mit Humør, hvilket jeg ikke burde have ladet finde

Sted. Disse og vel flere Fejl, som jeg skal villig tilstaae, naar de nævnes mig, har jeg at bebryde mig. Endelig begyndte der at komme adskillige saa kaldede Venner i vores Huus. Jeg gav Anledning dertil, fordi jeg mærkede, at det fornøiede Dig. Endelig mærkede jeg, at deres Selskab var Dig kjerere end mit; og dette græmmede mig. Din Førfører — tilgiv mig! jeg kan ikke nævne hans Navn — bragte jeg ogsaa til Dig. Jeg mærkede meget snart, at hans Selskab var Dig inderlig kjert. Jeg har nok kunnet spoere hans Hensigter, men jeg troede mig sikker; jeg var saa overbeviist om Din Dyd, Dine Grundsaetninger og Din Omhuue for Din Vre, at jeg aldrig noget Dyeblif tvivlede paa, at Du jo vilde afvise ethvert Forslag, om han vovede at gjøre noget, med den fortjente Haan eller dog med Raillerie, som Du har saadan Overflødighed paa og det af den fineste Sort. Herom var jeg endnu i Gaar Morges saa forviiset, at, om nogen da havde fortalt mig den græsskelige Historie, som jeg i Gaar Aftes maatte læse, saa havde jeg enten leet, eller blevet vreed derover. Jeg mærkede, at han bragte Bøger med sig, for at læse i for Dig, og for ikke at forstyrre Din, som jeg formodede den, ustyldige Fornøielse, veed Gud, hvor ofte jeg har staaet og arbejdet længer, end jeg ønskede, eller ligget paa Stole i et koldt Kammer og sovnet. Af samme Aarsag blev jeg ogsaa i de seenerne Tiider længer ude om Aftenen, end jeg pleyede; men den mærkelige Kulde, som jeg viiste min saa kaldede Ven, kunde for længe siden have sagt ham, at jeg ahnede hans Planer. O! en fortræffelig Ven! Jeg tænkte ikke paa noget saadant, da Dyben stjal den Pung fra mig, som han havde foræret mig. Jeg var virkelig

bedrovet derfor. Paa den ene Ring havde han ladet sætte disse Ord: *Retrace mon amitié.* Jeg behøver den ikke nu, for at mindes hans Venskab. Han har givet mig en anden Prøve derpaa. Jeg vil tilstaae, at det ubehagelige Lune, hvori jeg kom og blev underholdt, ved at see andres Nærværelse at være behageligere end min, vist nok maac have plaget Dig, og jaget mere end een fra vores Huus. Ak! den, som det egentlig var bestemt for, var altfor haardhudet, og alt for meget min Ven for at lade sig strække deraf. Ofte nok spurgte Du mig om Aarsagen til mit onde Lune; sjelden svarede jeg; atter en Fejl; undertiden sagde jeg, at det var af Pengeangel. Det var Sandhed. Aldrig noget Aar har jeg fortjent flere Penge end i det sidste, og aldrig har jeg lidt større Nød. Du veed ret vel selv, at jeg næsten aldrig eyede over 2 Rdl. paa een gang i min Kasse, naar jeg stoed op om Morgen. Alting var dyrt, alting skulde kjøbes i smaat; min Ven kom jo hver Dag, og da maatte intet mangle. Ingen kan give Penge ud med større Glæde end jeg, naar jeg har dem, ingen er meere villig dertil end jeg. Men naar havde jeg dem? Du troede mig maaskee ikke, og denne er vel Aarsagen, hvorfor Du i Nødens Tid ikke assisterede mig saaledes som jeg troer, at Du kunde have gjort. Naar jeg opgav Dig nogen Aarsag for mit onde Lune, saa var det denne; og hvorledes kunde jeg opgive den anden, uden at saare Dig ved at give Dig at forstaae, at jeg havde Mistillid til Dig? og ved Gud! den havde jeg ikke til Dig, men vel til ham. Grindrer Du Dig, hvor meget jeg had Dig om ikke at bringe ham i Din Faders Huus. Du vilde ikke høre min Bøn. Det var ikke Dig, jeg frygtede

for; det var Hanne og Laurence. Du spurgte mig et Par Gange, om jeg var misfornøyet med, at han kom i vores Huus. Kunde jeg have svart Dig, hvad der var min Meening, uden at fornærme Dig? nemlig, at det ikke var hans Besøg, men hans Afsiduitet, der mishagede mig. Ak, min gode, kjere, evig elskede Thomasine! Apparencerne vare allevegne imod mig, det følte jeg altfor vel, men jeg vilde hellere taale det, end at de skulde være imod Dig. Jeg har begaaet mange Feh! imod Dig, som jeg angrer, og vilde græde blodige Taarer over; men de fleeste af dem, om ikke alle, havde deres Grund i min inderlige Kjærlighed og min usigelige Høragtelse for Dig. Min Ulykke er, at jeg elskede Dig som en Mand, at jeg ikke kunde fornødre mig til at spille en forelsket Corydons Rolle; jeg havde da bedraget Dig, og Du havde været lykkelig ved Bedrageriet, indtil Du eengang var vaagnet op af Din Drøm. Da havde Du foragtet mig.

Jeg havde just nu Besøg af en Ven. Han saac, at mig fattedes noget, og spurgte mig derom. Jeg faldt i Graad, og bad ham forstaae mig for Spørgsmaal. Ak, hvor er man ikke ulykkelig, ikke at kunne være Mand, naar man meest behøver det! Min Bert spørger mig, og jeg kan ikke give andet Svar. Nu er jeg frie, og fortsætter mit sørgelige Arbejde. — Du erindrer mig om en Scene, som jeg for længe siden har glemt, hvorved jeg skal have erklæret, at jeg aldrig havde været forelsket i Dig. Hvad jeg forstaaer ved forelsket, det har jeg forklaret, og tier altsaa. De Ubehageligheder, som denne Scene forvoldte, har jeg ogsaa glemt; men gjerne vil jeg tilstaae, at Feylen maaskee var min og eene min. Ak! jeg bliver haardt nok

straffet derfor. Men Du siger, at Du først den Aften hørte op at være Barn, og at Du lovede for Estertiden at være min Veninde, men aldrig andet end min Veninde, og aldrig med Din Billie at tilstaae mig andre Rettigheder end en Vens og en Broders. Bedste, gode Veninde! hvor bedrager ikke her Din Hukommelse Dig? Om Du den Aften først blev min Veninde, skal jeg ikke kunne sige. Jeg har længe anseet Dig for min bedste Veninde; det anseer jeg Dig for endnu. Men Din Kulde, som Hustru, er af et langt ældre Datum. Underføj Dig selv, og svar saa, om Du med en god Samvittighed kan nægte, at denne Kulde skriver sig netop fra den allerførste Dag af vores Ægteskab. Jeg har skrevet den paa en langt anden Regning end den, som Du angiver. Spørg Dig selv, om ikke Dit heele Forhold i den Post har været saadan, at mangan anden deraf ville tage Anledning til sin Undskyldning, naar han paa saa mange andre Ægtemænds Maneer, forlader sin Hustru for at løbe efter andre? O, at Du den Dag, da Du svarede mig det ulykkelige Ja, havde svaret mig Nej. Jeg havde da været ulykkelig for nogen Tid, men ikke drømt mig lykkelig i henved 12 Aar, og vaagnet paa en saa græsfelig Maade op af min Drom. Dog, det seer ud, som om jeg vilde gjøre Dig Behrejdelse. Tilgiv mig! Gud veed, at det er ikke min Hensigt. Jeg er saaret, dybt saaret, men jeg vil ikke saare, jeg vil læge Dig.

Du fortæller mig, at mange har erklæret Dig sin Kjærlighed. Jeg troer det, jeg har næsten været vis derpaa. Jeg seer nu tydelig, at Dubeyrier var een af dem. Ogjaa det har jeg formodet; men saa stor var min Tillid til

Din Agtelse for Dine Pligter, at jeg aldrig har ladet Dig føle Mueligheden af, at jeg kunde mistænke Dig. Erindrer Du Dig endnu den delikate Maade, hvorpaa jeg toeg min Hat og gif, da Duvehyrier var for at tage Afsteed med Dig? Saaledes handler ingen, uden han har den allerstørste Tillid til sin Hustrues Dyd. Jeg var stolt af at eye en Kone, som man fandt elstværdig. O! hvor dog Stolthed bliver ydmyget! Jeg ansaae en stor Deel af Dine Fuldkommenheder paa en Maade som mit Værk. Jeg fortjente nogen Straf for denne Stolthed, men jeg straffes dog nok for haardt.

Du fortæller mig videre, at Du eengang skal have betroet mig Dit Hjertes Hemmelighed, og spurgt mig om jeg var misfornøyet med, at Personen kom hos os? Jeg skal have svaret: at Du i den Sag skulde handle, som jeg ikke var til. — Jeg tvivler ikke paa, at jeg vel kan have svaret saaledes; men hvor Du dog veed at dreje en Meening ud af mine Ord, som jeg aldrig kunde lægge deri. Havde jeg havt mindre Tillid til Dig, havde jeg sikkert svaret anderledes. Hans Meening kjendte jeg, jeg troede, at hvad Du folte for ham, var blot en høy Grad af Venstabsk. Jeg stoelede paa, at Du ikke var længer Barn. Et Fruentimmer paa 26 til 27 Aar har gemeenlig tabt sin største og farlige Heede, især naar hun, som Du, har i Videnskaberne værste Aar bevaret sin Dyd og sin Vre. Skulde jeg da, ved en, som jeg troede, ugrundet Mistillid, berøve Dig en Glæde i Livet, og derved give Dig Anledning til at attraae den heftigere, og at vise mig meere Kulde? Gud veed, hvor høylig det vilde have glædet mig, naar Du af Dig selv havde indskrænket disse hyppige Besøg. Du vilde

da have seet mig oftere omkring Dig. Dnske det kunde jeg vel, men fordre det af Dig som en Pligt, det nænede jeg virkelig ikke. Jeg vilde heller lide og tie. Hvor ofte har jeg ikke sagt, at Jaloufie var en Mand uværdig, fordi den fornærmede hans Kone. O, at Du ved saadanne Leyligheder vilde ærligen have sagt, at den var nødvendig efter Dit Begreb om Kjerlighed. Du havde vel ikke derved faaet mig til at blive jaloux, men en saadan Erklæring havde ledet til Underjogelser, hvis Følger ikke havde været skadelige for vores Livs Lykke. Endnu een Omstændighed forbød mig at være jaloux: Du var Moder; og hvorledes kunde jeg troe et Moderhjerter som Dit istand til at behandle Dit Barns Fader saaledes?

Og nu denne Dreng! O den Tanke er græsselig, at han i en saa tidlig Alder skal være ikke alleeneste Faderløs men og Moderløs. Troede jeg ikke med al Visshed, at jeg er hans Fader, havde jeg endog det mindste Glimt af Troe til det modsatte, saa er han dog usigelig kjer for mig. O, at han dog ikke skulde være det eeneste Væsen, der binder mig til Livet. Jeg veed ikke, hvad Virkning dette mit Forsøg vil have; jeg veed ikke, om jeg opnaaer mit inderligste Dnske at kalde Dig tilbage fra Din Forvildelse; men skulde Du vedblive Din sorgelige Plan, saa troe aldrig, at jeg samtykker i at lade ham være under Tag med Din Forsører. For at redde ham derfra, kan jeg gjøre alt, hvad jeg kan gjøre for Dig, og endnu noget, som jeg ikke kunde gjøre for Dig, uden at bedrøve Dig. Du skal fra min Side intet andet have at befrygte. Men det behøves ikke; jeg kjender min gode, min fortræffelige Thomafines Forstand og Hjerte.

Endnu eengang, elskede Veninde. Kom til Dig selv igjen; Bliv, hvad Du saa længe har været, min og Dine Benner's Lyst og Glæde. Hvor vidt endog Dine Forvildelser maatte være gaaet, vare de endog komne til den allerhøieste Grad, saa svar mig, kald mig til Dig, antag mine Forslag, bryd med Forføreren, og Du skal see mig, venlig som en Skytsaand, ile Dig imøde, følge Dig paa alle Dine Bøye, deele Din Kummer og Dine Glæder med Dig, kun leve for Dig og vores Søn, og aldrig, aldrig give Dig Anledning til Misfornøjelse, aldrig see en suur Mine af mig, uden at jeg skal ærlig opdage Dig Grunden dertil; og straf mig med Din Foragt, med Dit Had, om nogenfinde en Vebreydelse kommer uden for, min Læbe. Ak, Du kan endnu gjøre uendelig meget godt, blive Din Families Glæde og Dit Kjøn's Ziir. Et Feyltrin vanærer ikke, det er kun's Fortsættelsen deraf, der vanærer; og betænk, at Du vanærer ikke blot Dig selv, men mig, Din heele Slægt og Din Søn. Ved Dit moderlige Hjerte besværger jeg Dig, lad ikke Din Søn sukke over, at han maae kalde Dig Moder; vend om i Tide, og Lykjalighed vil endnu blive Din Lod i Livet.

Skulde Du, imod alle mine indstændige Bønner, vedblive at være døv; har Du uigjenkaldelig besluttet at vanære Dig og gjøre adskillige Menneſter ulykkelige, nu, saa har jeg gjort, hvad en retsſtaffen Mand kan og bør gjøre, jeg skal da ingen Forhindringer lægge Dig i Vejen, jeg skal da sende Dig alt, hvad Du forlanger. Følg da Din Forfører, vær lykkelig i en kort Tid, indtil han, kjed af Dig, forlader Dig for at bedrage en anden. Glem mig aldeles saa længe, som Din indbildte Lykke varer;

men naar Du er vaagnet op af Kusen, naar Du begynder at føle Dig ulykkelig, husk da paa, at Du har mig tilbage; underret Dig om mit Opholdssted, og til til mig; jeg skal modtage Dig med aabne Arme, deele min sidste Bid Brød med Dig, og da skal Du befinde, at Du aldrig har ejet en trofastere, en redeligere Ven i Verden end Din ulykkelige

Heiberg.

Jeg fordrex af Dig som en Pligt, at Du aabenbarer alt for Din Fader. Gjør det selv; det vil mindre bedrøve ham; lad ham veylede Dig, og følg for Guds Skyld hans Raad. Vent intet Brev fra mig, førend jeg faaer Svar paa dette. Ak, at det maatte blive efter Dnsfe! men er Ulykken uigjensaldelig besluttet, saa lad Schiellerup, eller hvem Du ellers har Fortroelighed til, opsætte et Concept, saa skaanende for Dig som mueligt. Jeg skal underskrive det med mine grædende Taarer. Gud velsigne Dig! Adieu!

Den 20de September.

Jeg har sovet et Par Timer i Nat, og denne Sovn har meget vederqvæget mig. I en Drøm stoed Du ved min Side, som en Lysets Engel; vores Taarer blandede sig med hinanden; men det var Glædens Taarer. Vi lovede at tilgive hinanden. Du har meget, saare meget at tilgive mig. Jeg har sat Sminte paa mine Fyhl, forglemte en Hoben, malet mig selv med alt for smukke Farver; men jeg er Egoist; hvorfor skulde jeg være meere fri for denne Fyhl, end saa mange andre? Kan Du tilgive mig? Ja, Du kan. Jeg kjender Din ædle Sjæl.

O, der er intet saa sødt som at tilgive og at forlige sig, naar man har været ueens. Ikke sandt?

Veed Du hvad, kjereste Thomafine! Jeg er vreed paa mig selv, meget vreed, fordi jeg i mit Brev i Gaar har talt med Haan om en Person, som Du elsker. Siig ham, at jeg hader ham ikke; at han vel nu ikke har mit Venfkab, men at jeg maaskee med Tiden kan bringe det til at ansee ham som min Ven. Jeg veed, det vil være Dig tungt at glemme ham eller forlade ham; men hvilken Glæde er der ikke i den Bevidsthed at have opfyldt sine Pligter; og hvad Værd har vel vores Pligters Opfyldelse, naar den ingen Opofrelse koster?

Jeg er nær ved at troe, at min Landsflygtighed er en Lykke. Jeg troer, at vi begge en Dag kommer til at velsigne den og Scenen, som har givet Anledning til dette Brev; disse to Optrin maatte til, for at gjøre os begge til, hvad vi for længe siden burde have været. Jeg vil finde min inderlig elskede Thomafine hundrede Gange bedre, end hun har været, og jeg vil, naar jeg kommer hjem, være hende hundrede Gange meere værdig. Jeg Daare, som har troet, som har sagt, at jeg aldrig har været forelsket i Dig, o, jeg har ikke kjendt mig selv. Nu forst indseer jeg, at jeg er forelsket, at der ingen Ulykjalighed er til for mig paa Jorden uden Dig. Der behøvedes 12 Mars Ugtefak for at oplyse mig om denne Sandhed. Det er mig, det er ingen uden mig, der er Skyld i Din Forvildelse. Og jeg vil tale om Tilgivelse? O, det er mig, der behøver den, der maaskee ikke engang fortjener den. Kan Du tilgive mig? Kan Du endnu elske mig?

O ja! Du kan. Jeg er vis derpaa; jeg er saa vis derpaa, at jeg næsten glæder mig over, hvad der er passeret. Hør engang, min Elskede! det er en Evighed, disse 21 Dage, inden jeg kan vente dit Svar, min Dom, min Tilgivelse; men see, hvilken Tillid jeg har til dit ædelmodige Hjerte: Jeg sender Dig indsluttet min Ansøgning, som Sürgenfen nok kopierer paa flet Papiir¹⁾, underskriver mit Navn og indsender i Cancelliet. Brevet til Colbjørnsfen slaaer han en Couvert om, og besørger sikkert i hans egne Hænder. Saasnart jeg faaer Svar fra Dig paa dette Brev, skriver Du kun eet eeneste Brev, nemlig den næste Tirsdag; saasnart som jeg har faaet det, reysjer jeg. Jeg skrev i Gaar, at Du intet Brev maatte vente fra mig, førend Svar paa dette indløber. Ak, jeg vidste ikke, hvad jeg skrev. Hver Fredag kan Du gjøre Regning paa et Brev fra mig. Det er mig mere end nogenfinde nødvendigt at underholde mig med Dig.

For Gud i Himmels Skyld! lad ingen falsk Delicatesse, ingen Consideration, af hvad Navn nævnes kan, afholde Dig fra at bønføre mig. Der er intet Tilfælde i den heele Verden mueligt, der kunde svække min ubegrændsede Kjærlighed for Dig. Du er min, Du maae være min, i hvordan endog Din Forsatning er. Jeg skal elske Dig, jeg skal bære Dig paa Hænderne, jeg skal forekomme dine Ønsker, jeg skal undstykke Dig, jeg skal forsvare Dig. Bee den, der med en Mine eller et Ord fornærmer Dig. Ak, Du har ikke kjendt mig førend nu; og hvad Under? Jeg har jo ikke engang kjendt mig selv.

¹⁾ Ustemplet Papiir.

Seg græd mange Gange, medens jeg skrev Alvises Rolle, det ahnedde mig ikke, at jeg inden kort Tid skulde, ligesom han, behøve Forladelse. O, at jeg maatte erholde den, ligesom han.

Men, om Du nu ikke kan, ikke vil tilgive mig. O, den Tanke er fornærmende for Dig. Jeg tier og haaber. Smidlertid omfavner jeg Dig med mere end Venstabs, med den sandeste Kjærligheds brændende Varme. Din i Haabet lykkelige

Heiberg.

Samme Dag Kl. 7 Aften.

Ah! den Kærlighed varede kun kort. Jeg har hvilet mig et Par Timers Tid paa min Seng. Jeg drømte ikke, jeg sov ikke; men jeg saae Din Skikkelse for mig. Ah! det var ikke den blide, den elskværdige Thomasine; det var en Furie, der havde stjaalet Din Maske og truede mig med, at ingen Naade, ingen Tilgivelse er at haabe. O, jeg er ulykkelig. Jeg veed ikke, hvad jeg skal haabe, hvad jeg tør frygte. Det er, som om Jorden brændte under mig; alting rundt omkring mig er øde. Jeg skjuler mig for alle Mennesker, gaaer af Veyen for mine Befjendte, eller nægter mig hjemme, fordi jeg her finder ingen Ven, i hvis Varm jeg kan udgylde mine Bekymringer. Jeg kan ikke blive her; Paris og heele Verden er mig forhadet. Jeg maae til Dannemark, der finder jeg dog vel een, som vil græde med mig. Alle Venner ere dog vel ikke Slanger.

Svar mig ikke paa dette Brev til Paris; det finder mig ikke der. Send Svaret til Hamburg under Adresse

til Lorent am Ende et Compagnie. Jeg vil være i Hamburg imod Slutningen af Oktober Maaned. Jeg reyste i denne Aften, naar det ikke var for at oppebie de to Breve, som jeg endnu kan vente fra Dig. De vilde ellers maaskee falde i nysgjerrige Folks Hænder, og ved min Fejl maae ingen her faae at vide Aarsagen til min hastige Afrejse. Du seer altsaa, dyrebareste Thomafine, at ingen Indvendinger, ingen Betænkning nytter, for at afholde mig fra mit Forsæt. Min Ansøgning maae uimodsigeligen og uden Forhaling indsendes og Brevet afgives. Jeg maae see Dig i det mindste til den 9de November¹⁾, den Dag, der har givet mig saa faare megen Glæde. Jeg maae see Dig paa den Dag, af! var det endog blot for at sige Dig et evigt Farvel. Jeg sværger Dig til ved alt, hvad helligt er, afflaaes min Ansøgning, ifald man kan være saa barbarisk, eller bliver Bevilgningen ikke tidsnok udfærdiget, jeg stjeler mig ind i Landet igjennem et eller andet Smuthul. Jeg veed, hvad jeg vover derved; men den Bey, jeg gaaer paa, er hæderlig, om den endog skulde leede mig til Stubfarren.

Hør mig! min over alle Ting elskede Hustru! Jeg vil staae som en Synder for den Mands Dydne, som Du har valgt i mit Sted; jeg vil staae for ham, som en Forbryder for sin Dommer. Jeg vil bede, jeg vil tigge ham; jeg vil sige: Giv mig min tabte Sindsroe tilbage. Giv mig min Hustru igjen, som Du har rovet fra mig; Giv min Søn sin Moder tilbage; Er der mindste Gnist af Vre tilbage i hans Sjel, han vil ikke kunne modstaae.

¹⁾ Hendes Fødselsdag.

Åh, min Bedste! Du er ikke Gjenstanden for hans første Kjærlighed; Du veed det; Du har selv sagt mig det. Og Du! ved alle Engle i Himmelen! deres Hævn træffe mig, om Du ikke er min første, min eeneste, min sidste Kjærlighed!

Sø meere jeg tænker mig om, jo meere finder jeg, at Du er ustyldig. Broden er eene min. Jeg er overbevist om, at det første, Du sølte for en vis Person, var blot Venfkab; Du ahnede ikke, at det skulde gaae over til Kjærlighed. Åh! Overgangen er saa liden for en Sjæl, der er saa varm i Venfkab som Din. Slige Fruentimmer-sjæle ere sande Edelstene. O! jeg eyedede en saadan Edelsteen; men hvorfor lagde jeg den paa en alfar Landevej, og forloed den? Kunde jeg ikke have viist den for alle Forbifarende, uden at slippe den af Sigte? Åh! jeg er Forbryderen! jeg er eene Forbryderen! Du er, imod mig, saa reen som en Engel.

Jeg erindrer mig endnu een af de mangfoldige Bebrejdelser, som jeg har at gjøre mig, og hvorved jeg veed, at jeg har forvoldet Dig megenummer. I de første Aar af vores Egteskab havde Du altid frie Raadighed over og Nøglen til min lille Pengeskasse. Paa den Tid var der Penge nok i den; thi jeg levede for det meeste af at gjøre Gjæld. Siden, da jeg begyndte paa at ville betale, var der næsten aldrig Penge i den, og jeg frygtede i Begyndelsen og længe for at bedrøve Dig ved at lade Dig gjøre denne Opdagelse. Åh! jeg tænkte ikke paa, at jeg derved betoeg Dig den Fortroelighed, som jeg burde have til Dig som min bedste Ven. Saaledes straffes man for sine Synder, seent eller tidlig. O, jeg har fortjent min Straf! men jeg støeler paa Din Tilgivelse.

Hvor ofte har Du ikke beklaget Duveyrier, hvis Kone forloed ham, medens han var i Danmark! Han kom hjem, loed sig stille ved hende, førte Proces med hende, og giftede sig igjen. Den, der, efter at være stilt ved sin Kone, kan føre Proces med hende, har aldrig elsket hende. Ak, han er ikke uhykkelig ved sit Tab.

Du fortalte mig for nogen Tid siden, i Anledning af nogen usfortjent Roes, fordi jeg, saalænge som jeg kunde, opfyldte mine Pligter imod min stakkels Moder, at jeg derfor ogsaa havde de gode Børns Lykke. Ak! hører det da ogsaa til de gode Børns Lykke at blive forladt af en inderlig elsket Hustru? Ogsaa hun vil blive dybt saaret. Du har gjort godt imod hende. Derfor skal Gud velsigne Dig! det har Dit ædle Hjerte tilstaaet Dig. Godgjorenhed er dets Lyst; men ak, hvor frygter jeg ikke for, at Middelne til at tilfredsstille denne Lyst udrinder fra en Kilde, som jeg stammer mig ved at nævne. O Gud! hvor ere vi dog ikke alle fornædrede, isald dette skulde være en Deel af den Kjøbesum, hvormed han tænker at betale, hvad han har ranet fra mig! Ak! jo meere jeg tænker, jo græseligere bliver mig den heele Sag. Du maae, Du maae under enhver Omstændighed forlade ham. Du vil blive for din gamle, graahærdede Fader, som om Du var født paa nye til Verden. Du vil blive Dine Syftres og andre Venners Lyst og Glæde; Du vil blive en Velsignelse fra Himmelen over Dit Huus. O! om Du endog havde tabt al Kjærlighed for mig, Du maae dog blive hos mig, om Du end hadede mig. Jeg skal taale Din Brede uden at knurre; bære Dine Luner uden Sul; Du skal eene raade, eene befale; jeg skal lyde. Dig som Din Tjener,

naar kunns Din Søn maae lyde mig. Jeg skal taale alt, alt i Verden, blot for at vinde Din Kjærlighed igjen. Det er ikke umueligt; jeg har jo dog eengang havt den? Jeg Daare! jeg vidste ikke, hvorledes jeg skulde conservere denne Skat.

Den 21de September om Morgen.

Sønnen flyer fra mine Dyne. Ak, maatte jeg dog eengang finde den igjen ved Din Side! Jeg læser adskillige af Dine Breve! O! hvilken Kulde i alt, hvad der angaaer mig! hvilken Varme, naar Talen er om en anden! Jeg blinde, som først nu kan gjøre denne Anmærkning. Kjæreste Thomasine! Hvor ofte sagde Du mig ikke i de sidste sorgelige Dage, da vi saae hinanden, og da jeg beundrede det Heltemed, hvormed Du bar Din Forsætning, uden at jeg nogensinde ahnede, hvad det var, der indblæste Dig dette Mod, hvor ofte sagde Du mig ikke da: at Du vilde gaae i Døden for mig? Ak! naar jeg ikke kjendte Din ædle Sjel, jeg maatte forføres til at bestylde Dig for Falskhed. Er det at gaae i Døden for en Ven, at forlade ham, naar han forlades af heele Verden? At røve ham den eeneste Trøst, han har tilbage. O, betænk! at Verden vilde maaskee undstylde Dig, var Du ikke Moder! Hvo kan nu undstylde Dig uden den, der elsker Dig saa høyt, som jeg. Eulalia! Eulalia!¹⁾ forlad ikke Dit Barn! Saa sandt som Gud i Himlen lever! Drengen skal aldrig faae Lov til at sætte sin Fod indensfor Din Dør, istsald Du bliver en andens. Vil Du see ham — ak, jeg føler alt for vel, at jeg aldrig nogensinde bliver i Stand til at lukke enten min Dør eller mit Hjerte for Dig.

¹⁾ Hovedpersonen i Røgebues „Menneskehad og Anger“.

Seg maae snart afbryde. Kl. 10 maae jeg være paa Posthuset. Seg lader Brevet chargere, for at være saa meget visjere om, at det skal komme frem.

Thomasine! Saaledes underskrev Du Dit sidste græselige Brev. Ak! ikke engang det første Bogstav af mit Navn, som forhen! Vanærer det Dig? Dog! skal eet Navn vanæres, saa lad det heller blive mit end Din ærværdige Faders!

Jeg leder om Undskyldninger for Dig. Dem finder jeg. Jeg leder om Forsvar for Dig. Det kan jeg ikke finde. Det ubehagelige i Din Stilling, siden Du forloed Dit eget Huus, det kan være en Undskyldning i dens Dyne, der elsker Dig som jeg. Forsvar bliver det aldrig.

For sidste Gang i Dag, kjereste, inderlig kjere Væsen! tag Din Beslutning tilbage. Betænk, hvad Du vover. Bed at vedblive Dit Forsæt vanærer Du Dig selv, kaster en uastvættelig Plet paa Din Søn; bringer Din gamle Fader i Graven; den eene Fod staaer jo alt paa Bredden? og Du vil skyde den anden efter? Du bedrøver dine Sødskende og alle dine Venner, og Du gjør mig ulykkelig. Og hvad vinder Du ved alle disse Ulykker, som Du dynger sammen for andre? En kort Ruus af Ulykkelighed, hvoraf Du inden kort vaagner op paa en græselig Maade.

Og hvad taber Du ved at forandre Din Beslutning? Du gjør et Offer, som er tungt, det forstaaer sig; men Du opfylder dyrebare Pligter; denne Bevidsthed, min og alles Kjærlighed vil belønne Dig for Din Opofrelse. — Du gjør en anden ulykkelig, vil Du vel sige. Sæt, at det var saa; hvad er da een imod saa mange? denne Fremmede imod de mange som Naturens og de menneske-

lige Love binder Dig til? Men han bliver ikke ulykkelig. Den der vil blive lykkelig ved en Forbrydelse, er ikke ulykkelig, naar Forbrydelsen forekommes. Der er tusinde Koner, gifte Koner, som det vil koste ham uendelig mindre Møye at forføre, end det har kostet ham at forføre Dig. Hans Grundfætninger ere som Wilsters. Og de vare jo Venner?

O at den almægtige Guds Finger vilde aabne Dit Hjerte for min Stemme, for Naturens Røst, der raaber saa høyt til Dig fra saa mange Kanter! Var Du end meere forvildet og forblindet, var Du end forhaanet, vanæret, beskjemmet, var dit Legeme end saa ureent som din Sjæl er englereen; o saa kom alligevel til min Barm; til i mine Arme! Hos mig skal Du finde, hvad ingen anden kan eller vil give Dig. Ingen kjender din skjønne Sjæl som jeg! det er den, jeg elsker; Legemet! af hvo er frie for Pletter paa denne usle Klædning. Jeg flyver paa Kjærligheds og Venstabs Vinger for at omfavne Dig og Din Søn. Lad ham bringe Dig i mine Arme. Jeg skal omslynge disse to kjære Væsener, og være evig lykkelig.

Heiberg.

19.

Fra P. A. Heiberg til Chr. Colbjørnsen.

Paris den 20de September 1801.

S. T. Herr Conferenceraad og General Procureur
Christian Colbjørnsen
i Kjøbenhavn.

Deres Høvelbaarenhed!

De har seyhret over mig som over Deres Fiende. Men en langt skjønnere Triumf staaer endnu tilbage for Dem —

den at gjøre vel imod Deres Fiende. Jeg smigrer Dem ikke; men jeg har altid vidst, at De er istand dertil, at denne ædle Stolthed er eet af de skjønneste Træk i Deres Karakter. Jeg erklærer reent ud, at jeg har faa Venner, som jeg i en vigtig Sag med større Tillid fortroer mig til end til Dem, der er min Fiende, og hvis Ven jeg vel neppe nogensinde bliver. — De vil sikkert formode, at mit Anliggende maae være yderst vigtigt, siden jeg kan overtale mig til et Skridt som dette. Saa er det. Anledningen kan ikke være vigtigere. Angik Sagen mig selv allene, De skulde aldrig have hørt fra mig; men jeg har en Familie, en inderlig elsket Familie, som tildeels behøver min Nærværelse. Understøt, jeg beder Dem, den Ansøgning, som jeg indgiver til hans Mayestæt Kongen! Jeg forlanger ingen Cassation, ingen Revision, ingen Appell af den mod mig affagte Dom under 24de December 1799. Jeg ansøger blot om, at hans Mayestæt allernaadigst vil ophæve Virkningerne af den imod mig sidst anlagte Sag, og derefter fælde Dom af ovenmeldte Datum.

Udvirk, at jeg erholder Tilladelse til at henleve mine øvrige Dage roeligen i min Families Stjød i mit kjære Fædreneland. Endnu eet: udvirk, at dette bevilges mig med den allerstørste Hastighed i 8 eller 14 Dage i det højest. Denne Punkt er yderst vigtig for mig. Denne Ansøgning afflaaes ikke, naar De understøtter den; De kan udvirke det, naar De vil; og De vil gjøre det, fordi De derved vinder meer end een Fiendes Hjerte. Jeg lover Dem intet derfor, uden Bevidstheden om at have gjort en god Gjerning. Mit Venstab kan jeg ikke love Dem;

det er Dem vel ogsaa ligegyldigt; men jeg har lært at være taknemmelig, og aldrig skal De nogenſinde finde mig i Deres Fienders Raad, eller paa Deres Uvenners Liſte.

Jeg anbefaler nok en Gang al muelig Haſtighed. Maaskee De ellers vilde viſe mig en Velgjerning uden mindſte Nytte for mig.

Erbeddigſt

P. A. Heiberg.

P. S. Jeg er i Hamborg. ſaa Dage eſterat dette Brev kommer Deres Høyvelbaarenhed tilhøende.

20.

Fra P. A. Heiberg til S. Bunken.

Paris den 25de September 1801.

Bedſte, kjereste Fader! Mit ſidſte Brevs heele Indhold, og den ſørgelige Anledning til ſamme, er Dem nu ſikkert bejendt. Eſterat have deri udtømmet for min, af evig elſkede Kone, mit heele Hjerte, hvis græſjelige og uroelige Forfatning heele Brevets Stiil og Sammenſætning nokſom udviſer, er jeg nu endelig noget roeligere, men af, maaskee og derfor meget meere inderlig bedrovet. Kjere Fader? Billiger De Deres Datters Beſlutning? Ønſker De, at hun ſkal forlade Mand og Barn? O nej! det kan De ikke. Alt hvad De kan gjøre, er at beklage hende og elſke hende ſom forhen. Hun trænger nu meere til Deres Kjerlighed end nogenſinde. Jeg igjentager herved paa det høytideligſte, ſom for Guds Døyne, at hvert et Ord i mit ſidſte Brev ſtyder fra det reeneſte Hjerte, og er min uigjenkaldelige Hjertes Mening. Findes der noget

Ord, nogen Tanke deri, som støder hende, o! saa lad mig udflette det med mine Taarer! Jeg vilde ikke for al Verdens Guld bedrove hende, saa længe ingen høyere Blygter byder mig at gjøre det. Tal med hende; brug Deres faderlige Hjertes henrivende Betsalenhed for at bevæge hende til at frasælde en Beslutning, hvorved hun vanærer sig selv og kaster en Plet paa hendes heele Familie. Og nu hendes Søn! Af! Verden vilde domme hende mindre strængt, naar hun ikke var Moder.

O! da De gav mig Deres Datter, det var en Engel fra Himmelen, De gav mig. Keenere Sjel boer ikke i noget dødeligt Bryst. Det er denne Sjels Keenhed, der i disse fortvivlede Dage eene og alleene kan indgyde mig noget Haab. Destoværre! jeg har meget at bebrejde mig i Henseende til hende; jeg har ærligen tilstaaet endeel; jeg vil tilstaae uendelig meget meere, alt hvad hun ønsker og forlanger, men aldrig har jeg foretaget nogen Handling, hende rørende, aldrig er nogen Tanke opkommen i min Sjel, som havde Hensyn paa hende, uden at den tillige havde Grund i min inderligste ubegrændsede Kjerlighed for hende. O, med hvilken Glæde har jeg ikke i mine Landsflygtigheds Dage grebet enhver Lejlighed, som gaves mig, for med Kjerligheds heele Varme at afmale hende med de meest levende Farver. Og fortjente hun det ikke? Bed Gud! det gjorde hun, det gjør hun endnu. Af Kjerlighed til hende begif jeg den Uforsigtighed at ruinere mine Finantser; disses Ruin bragte mit Humørs Ruin med sig; mit onde Lune plagede hende og foraarjagede hende megen Sorg. Jeg vilde ikke betroe hende alt, hvad der laae mig paa Hjertet; dette saae ud som Mangel paa

Fortroelighed, og skadede mig i hendes Dyne, og dog var Kjerlighed eene Grunden dertil. Jeg havde nedlagt min Pen, men jeg toeg den op igjen, fordi jeg behøvede enhver Ressource for at fortjene Penge, og herved paadrog jeg mig alle de Ubehageligheder, som denne sidste og største er en Følge af. O! at hun dog ikke havde villet handle som mine juridiske Dommere, der altid have bedomt mine Hensigter vrangeligen. Hvo skulde kunde formodet at hun, at min bedste Veninde, min næsten eeneste Trøst i Verden skulde være lige saa uretfærdig imod mig?

S Begyndelsen af vores Egteskab faldt det mig ind, at hvad som nu er skeet, vel kunde blive mueligt. Dette Uheld søgte jeg, som jeg troer, paa den Tid ved mit heele Forhold at forebygge. Denne er den første Grund til min Ulykke, thi derved kom jeg i en bundløs Gjæld. Jeg ønskede, at hun maatte blive Moder, og det lykkedes. Nu var jeg saa sikker paa hendes Hjerte, at det var bundet med det meest uopløselige Baand til mig, saa at hidtil har intet, uden hendes egen Tilstaaelse, kunnet bringe mig til at troe det modsatte. Fra den Tid af, at hun blev Moder, troede jeg, at hun ikke vilde meere fordre af mig en saadan brændende Kjerlighed, hvis lange Bedvarenhed jeg aldrig har kunnet gjøre mig et Begreeb om, men en sand, roelig og inderlig Kjerlighed, der var noget meere end Venstab, og som grundede sig paa den meest inderlige Høragtelse. See! saadan en Kjerlighed har jeg stedse baaret til hende. Vee mig, om nogenstinde en stridende Tanke er opkommet i mit Hjerte. Men ak! jeg føler for silde, at dette var hende ikke nok. — Uroelig over, hvad Følgerne ville blive af denne græsfelige Tildragelse, er det mit uroffelige

Forfæet at reyse hjem; det gaae mig, som det vil. Den 3die Oktober gaaer jeg herfra til Brüksel med Diligencen, derfra strax med en anden Diligence til Rotterdam; thi man har raadet mig at gaae den Vey, efterjom Beyene i Tydskland ere saa flette. Endnu en anden Marsag befaler mig at gaae over Amsterdam, jeg kan der faae Esterretning nogle Dage for, end om jeg gif en anden Vey. Ak! fjere Fader! skriv mig dog nogle Trøstens Ord til under Couvert til Van der Valks Huus, dog uden at lade dem mærke noget. Ak! jeg behøver denne Trøst, ifald det er mueligt, at jeg kan erholde nogen. O, den vil læge min faarede Barm. Men skulde der endog ingen Trøst være for mig, saa byder dog min Pligt som Fader mig at reyse hjem. Jeg maae, jeg kan, jeg vil ikke skilles ved min Søn. Naar han ikke bandt mig til Livet, kunde jeg være feig nok til at stille mig derved. Men jeg skal leve for ham, lære ham at græde over sin Moders Tab, men dog tillige stedse at elske hendes Minde. O! at jeg kunde indprente ham hendes Dyder. O, at hans Sjel maatte ligne hendes! Kjere Fader! Jeg kan aldrig betale Dem, hvad De har gjort for mig. Jeg skylder Dem endnu meere for Deres faderlige Vensteb, som De altid har beceret mig med, end for de Bekostninger jeg har forvoldet Dem, i hvor store disse endog ere. O, at De endnu kunde gjøre mig lykkelig ved at hilægge denne forhadte Sag. De skjenker mig derved mit Liv paa nye. O, at det maatte lykkes, og at De siden maatte leve længe for at glædes ved Deres Børns Ulysalighed, som ved Deres egne Hænders Bærf!

Denne Reyse vil atter forarsage Dem Bekostninger; men jeg kan ingen Undskyldninger gjøre derfor. De vilde

forværme Dem. Det vilde see ud, som om De var meere bedrovet over nogle lumpne Penge, end over Tabet af Deres Børns Vre og Lykke. Ak! De har aldrig tænkt jaaledes. Det veed den heele Verden, og ingen veed det bedre end jeg.

Skriv mig for Guds Skyld et Par Ord til med den allerførste Post, under Couvert til van der Walcks i Amsterdam, og siden venter jeg at finde Breve hos Lorent am Ende & Comp. i Hamburg. Jeg rejser, saa vidt som mine physiske Kræfter ville tillade, uden allerringeste Op- hold. Gud give mig Kraft nok til at tilendebringe den saa hastig, som jeg ønsker.

Jeg haaber dog, at min Svoger Jürgensen ikke har ladet sig afholde fra at indsende den med forrige Post affikkede Ansøgning og Brevet til Christian Colbjørnsen.

Jeg afbryder. Jeg kan ikke meere. Kys min evig elskede Thomasiine i mit Navn. Bed hende tilgive mig. Lad hendes Son bede hende om det samme. O! hun kan ikke modstaae! Gud velsigne Dem!

Deres bedrovede Son

Heiberg.

Paa den udvendige Side af dette Brev har Fru Gyllembourg skrevet:

„Disse Breve (o: Nr. 18 og 20) ankom paa eengang og vare adresserede til Fader.

Mellem dette og det følgende Brev var der et kort Brev fra mig til H., som ofte siden bliver omtalt, men hvoraf jeg ingen Af- skrift har, men det indeholdt blot følgende: at jeg var syg og ikke kunde skrive, at jeg blot vilde lade ham vide, at jeg en vis Dato vilde være i Hambourg med min Tante¹⁾ for at tale mundtlig med

¹⁾ Fru Kellermann.

ham, og at jeg besværgede ham, hvis min og Mines Agtelse ikke var ham ligegyldig, da at oppebie Tante og mig der. Dette Brev var adresseret til Amsterdam og gelejdet med et langt Brev fra Tante."

Paa denne Maade fik Faderen uventet hele Sammenhængen at vide, til Datterens store Angst og Forfærdelse over, hvorledes han vilde optage og bære dette for ham saa uforberedte Slag. —

Stor var hendes Forbauelse ved Gjennemlæsningen af Heibergs Svar, der var skrevet i en Tone, som om det kom fra den mest lidenskabelige Elsker, en Tone saa modsat den, hun tidligere var vant til, at hun umulig kunde troe, den var strømmet ud af et sanddru Hjerte. En Omhed, en Kjærlighed udtalte sig heri, som hun i Aaringer forgjæves havde vansmægtet efter. Med en vis Bitterhed læste hun nu disse Udgydelser, som det ikke længere stod i hendes Magt at fæste Lid til, eller at roes over. Hun saae kun, at hans Stolthed var krænket, og at han uden hendes Vidende havde meddeelt Faderen sit Svar paa hendes Brev og saaledes misbrugt hendes Fortrolighed. Hun havde skrevet hin Bekjendelse til ham, havde lagt sit Indre frem for ham med en Sanddruhed, der ikke veg tilbage for noget Henryn. Hun havde betroet sig til hans Ridderlighed, hans Barmhjertighed. Hendes gamle Fader, som Heiberg og hun skyldte saa megen Taknemmelighed, havde hun endnu villet holde udenfor dette Skridt, hvis Virkning paa ham hun gøs tilbage for. Hun havde haabet, at, naar først de to vare enige, uden Brud paa Venstabsforholdet, som jo aldrig reent kunde opløses, saalænge

deres Barn var Baandet imellem dem, at det da var tidsnok at meddele den gamle Mand en Beslutning, som hun vidste vilde gaae ham ganske overordentlig til Hjerte. Ved nu saa pludselig at meddele ham hendes Brev og Svaret paa dette, beredte Heiberg hende en Tid i Hjemmet, som bragte hende i den Grad til Fortvivlelse, at hun i fuldt Alvor tænkte paa at berøve sig Livet. Heibergs Afsærd var unægtelig ikke stikket til at blodgjøre hendes Sind imod ham. Hun saa i denne hans Fremgangsmaade kun den samme Haardhed, den Hensynsløshed ligeoverfor hende, der alt i en Aarrække havde slaaet saa dybe Vunder i hendes Sjæl og forbitret hendes første Ungdoms Aar, og hendes Indre forstenedes mere og mere imod ham. Betagen af Stræk for sin Fader, fortvivlet over, at Heiberg lod til ikke paa nogen Betingelse at ville give hende sin Frihed, overvældedes hun af en Sønderknuselse i Sindet, som lagde hende paa Sygeleiet. I tre Dage lukkede hun sig inde i sit Kammer, ude af Stand til at fatte Mod og tage en Beslutning. Den eneste i Hjemmet, der ret havde Medlidenhed med hendes Stjæbne, var hendes gode Søster Hanne, der med en Søsters hele Kjærlighed elskede Gyllembourg, hvem hun derfor ogsaa altid kaldte Broder. Igjennem Hanne erfarede hun sin Faders Forbittrelse, samt Jürgensens og hendes Søster Lises Brede over den Skandale, der var overgaaet Familien, kort hele Huset var i Oprør, og hun havde en Følelse, som om hun ikke turde drage sin Aande.

En Begivenhed som denne, hvori saa mange nu vare indviede, kunde ikke holdes skjult. Alverden talte herom og saa godt som Alle vare paa den fornærmede Ugtemand's

Side, medens de haardeste Domme fældtes over den for-
urrettede Landsforvistes Hustru.

Menneskene domme kun efter hvad de i Diebliffet see
af en Sag. Hvad der er gaaet forud for dette Dieblif,
hvad der har bevæget sig i Sjælene, veed kun han; der
ransager Hjerter og Nyrer, og hvis Dom derfor ofte er
mildere end vor.

At Heiberg i høi Grad var bleven overrasket, og hans
stolte Sind bragt ud af sine Fuger, er der ingen Tvivl
om. Den haarde Skal om hans Hjerter var bristet ved
dette uventede Slag og hans Selvsølelse saa knækket,
at han, der tidligere gif for vidt i sin Kulde, nu
ydmygede sig til den Grad ligeoverfor den Kvinde, der
havde fornærmet ham, at han pludselig staaer for os som
en heel Anden, fornægtende sine Principer om Frihed og
Sandhed i alle Forhold. At han hader sin Medbeiler,
der har berøvet ham hans Hustrus — man kan ikke sige
Kjærlighed, men Lydighed og Underkastelse, kan jo let
forstaaes, men, at han omtaler denne Mand, som han
tidligere ansaae for en ædel Personlighed, med Ord af
den plumpeste Art, er mildest talt uklogt af ham. Hans
Livserfaring havde maattet kunne lære ham, at en Mand
vel kan blive Slave af en Videnskab, uden derfor at burde
stemples som en affhelig „Sturk“ og „en Forbryder
af værste Slags, hvis Vresord Ingen kunde lide paa, og
som tilsidst vilde opføre sig som en reen Kjæltring mod den
Kvinde, der var bukket under for hans Forførelse.“

At Heiberg bedrog sig i denne Udtalelse om Gyllem-
bourgs Character, viste Tiden tilfulde, thi Gyllembourg
var i henvend femten Aar fra sit Egteskabs første Dag til

den sidste, ligeoverfor den Kvinde, der havde trodset Alt for at besidde ham, den ridderligste, den ømmeeste og meest trofaste Husbond, ligesom han mod hendes Søn var den fjærligste, omhyggeligste Fader, der elskede den unge Johan Ludvig med en Æmhed, en Stolthed over de rige Eigner, som alt i de tidlige Aar gav sig tilkjende, der ikke kunde have været større, om Barnet havde været hans egen kjædelige Søn.

Snart gjenløb Byen af alle slags Rygter om denne pinlige Sag. Man fortalte, at Heiberg var paa Reisen hjemad, ja at han endog opholdt sig skjult i Kjøbenhavn for at kræve sin Hustru til Regnskab og stille Gyllembourg og hende blot for hele Verden, Rygter, der Nat og Dag bragte hende de største Vengstelser. Sandheden var, at han virkelig var paa Veien hjemad, for foreløbigt at tage Ophold i Hamborg, hvorfra han vilde forlægge sin Sag. Det var nu hans Hustrus faste Beslutning, jaasnart hun erfarede, at han var kommen til Hamborg, da at reise i Selskab med sin Tante Kellermann til ham for mundtlig at erholde hans Tilgivelse og Samtykke til at gjenvinde sin Frihed, en Plan, som dog maatte opgives, da Faderen modsatte sig den paa det bestemteste. Smidlertid kom Brev paa Brev fra Heiberg samt en Ansøgning til Kongen om at maatte vende tilbage til Fædrelandet. Dog vi ville lade de originale Breve selv give Oplysning om Sagens videre Gang.

Fra J. Bungen til P. A. Heiberg.

Kjøbenhavn, den 13de October 1801.

Min Søn!

Udfskillige her i Staden har jagt mig, og iblandt andre i Raadstuen, at Du var paa Rejsen fra Paris, og kunde snart forventes her til Staden; og da jeg ikke har kunnet erfare og heller ikke troer, at dertil skulde være givet nogen Tilladelse, saa har dette sat mig i megen Uroelighed, uagtet jeg ikke dermed har ladet mig mærke, og kan heller ikke troe, Du skulde rejse til nogen Dansk Plads uden Tilladelse, da Du nok kjender de Danske Love, som befaler, at enhver, som er forviist Landet, og uden Tilladelse kommer tilbage, skal arresteres og kastes i Slaverie, og ingen maa huuse eller hæle nogen, som maatte indsnige sig. Jeg har heller ikke villet forespørge mig ved Collegiet om Din Tilbagekomst, for ikke at sætte nogen Flue i Hovedet, men da jeg dog har faaet den Grille, at Din Afrejse fra Paris kunde være muelig, saa har jeg holdt for min Pligt at tilskrive Dig mine Tanker, og adressere dette til Van der Walck i Amsterdam, og bedet (de) ved Din Ankomst der vilde sørge for, Du maatte bekomme det. Jeg begriber ikke, hvorfra denne Snak om Din Tilbagekomst er kommen, men indbilder mig, at nogen fra Paris maae have tilskrevet een eller anden saadant, ja! endog frygter, at den Danske Secretair derom kunde have meldt noget, for at Du kunde oppasses ved Grændserne, som vilde gjøre mig meget bekymret, i hvor meget

jeg ønsker at see Dig. Men jeg haaber, det alt er kun Sladder, som saa meget andet, og ønsker med det første at høre noget fra Dig, og at Du lever frisk og vel, som alle Tider skal fornøye Din hengivne

Fader B.

Jeg har adresseret et ligelydende Brev til Lorent am Ende i Hambourg, ifald det eene skulde gaae feil.

22.

Fra Thomsine Heiberg til P. A. Heiberg.

Kjøbenhavn, den 13de October 1801.

Da jeg sidst skrev til Dig, Heiberg, var det min uroffelige Beslutning at reise til Hambourg, for mundtlig at tale med Dig, men min Faders bestemte Forbud nøder mig til at blive her. Jeg skriver Dig derfor til; dette Brev vil sige Dig alt, hvad jeg har at sige. Jeg veed ikke hvorledes det vil komme til at see ud eller hænge sammen, intet Menneſke kan beskrive de Følelser, der i dette Øyeblik sønderriver min heele Sjæl, uden at de dog bringe mig til at rokke i min faste Beslutning.

At H.! hvor har jeg taget Fejl af Dig! er det saaledes Du besvarer den grændseløse Tillid, hvormed jeg fremstod for Dig? jeg udøste mit Hjerte for Dig, og Du vil støde Dolken deri? Jeg kan neppe overtale mig til at troe, at alt dette er virkeligt, at det ikke er en Drøm, at det er mueligt, at den H., som jeg troede den ædelmodigste, meest fordomsfrie Mand skulde kunne handle saaledes, skulde ville vanære sig for et Fruentimmers Skyld, der

selv siger ham, at hun elsker en anden; skulde ville kaste sig for sin stolte Fiendes Fodder, berøve sig sin Agtelse som Borger, Skribent og Philosoph, og hvorfor? — For at forgribe sig paa Naturens hellige Love, ved at ville adskille to Mennesker, som elske hinanden, for at gjøre en Skabning ulykkelig, som anjaae ham for sin Styts gud, for sin og for Frihedens Ven. — Friheden, siger Du, bestaaer ikke i at overtræde sine Pligter; tør Du paaastaae, at det er Pligt at forlade den, som man elsker, som man i sin modnere Alder, med de helligste Eder har forpligtet sig til aldrig at forlade? kan Du som Philosoph paaastaae, at Egtetskabets Rettigheder ere helligere end Kjerlighedens? Ere Conveniensens Love paa den eene Side, saa er Naturens paa den anden; er det Uret at ophæve et Egteskab, saa er det ogsaa Uret at sætte sig op mod sin Konge, og en Revolution er da en græsselig Forbrydelse. Kan Du tænke saaledes? — Du siger, jeg vil vanære mig, og tænker ikke paa, at Du ved Din Fremgangsmaade giver Din Ære et dødeligt Stød. Nej H., jeg vanærer mig ikke, og mit Brev til Dig, min Tillid, min Fortrolighed ærer baade Dig og mig. Vil Du tage Dit Partie med den Mandighed, den Edelmødighed, som vi alle havde ventet af Dig, saa hæbner Du Dig paa den kraftigste Maade over Dine Fiender, binder for stedse Munden paa alle Bagtalere; hele Verden vil beundre Dig, G.s og min evige Taknemmelighed og Hengivenhed vilde være Din skjønneste Lovtale, mine Søstre, de af mine Venner, som ere enige med mig, vilde modtage Dig med aabne Arme, naar Du paa en anden Maade, end Du nu havde i Sinde, vilde komme tilbage, men hvorledes tænker Du nu de ville

betragte Dig, om Du vedbliver Dit Forjætt, med hvad for Dine meener Du mine elskværdige Systre, mine Tanter, min gamle Fader selv, ville ansee deres elskede Sines Forfølger, maaafsee hendes Morder? — Hvad troer Du Verden da vilde sige om Dig? —

Jeg har selv sagt min Fader alting. Jeg stod for ham G. i al den Redslagenhed, al den Kummer, som Du har foraarsaget mig ved Din Fremgangsmaade, han var bepæget, han trykkede mig til sit ædle faderlige Hjerte, han troede ethvert af mine Ord; min Skjebne beroede paa dette Ojeblik, og dog undslap ingen Bebreidelse, intet fornærmeligt Ord mine Læber, jeg ærede Din Stilling i Henseende til min Fader, ær Du mit Hjerte! — Min Fader skjænkede mig sin Tilgivelse, han tilgav G. og han tilgav ogsaa Dig, han har givet mig min fuldkomne Frihed, hellig lovet aldrig at overtale mig, han har intet mod G. og intet mod Dig, han samtykker i, hvad jeg gjør, men han vil hverken favorisere den eene eller den anden af Eder, jeg vilde levere ham mit Brev til Dig og Dine Breve, men han vilde intet læse deraf, ikke engang Dit Brev til ham; han erklærede, han ikke læste et Ord i denne Affaire, men vilde være aldeles udenfor den. Jeg bad ham stedse være Din Fader og overgav min Søn til hans Godhed. —

Jeg har ikke indgivet Dit Brev eller Din Ansøgning, da det ikke skal være mig, der enten skal være Ansøgeren eller Redskabet til Din Bancere, det skylder jeg det Venstskab, jeg endnu har tilbage for Dig, det skylder jeg min Søn. Vil Du give mig min Frihed tilbage, og siden paa en mindre ydmygende Maade begjære Tilladelse til at

komme tilbage til Danmark, skal jeg med Glæde gjøre derfor, hvad jeg kan. Og nu er det min Pligt at sige Dig min urokkelige, min sidste Beslutning.

Jeg bliver aldrig Din, aldrig! jeg kan det ikke, jeg vil det ikke. Mit Hjerte og min Fornuft ere enige om, at Du aldrig har været min Elsker. Du siger, Du er det nu. Velan! saa er Du blevet det for en Maaned siden, G. har været det i 3 Aar. Vor Kjerlighed er ingen Grille, den er uforanderlig. Jeg har selv bragt ham i disse Ulykker, jeg vil deele dem, jeg vilde deele Døden selv med ham. Han har intet paa Jorden uden mig, Du har Din Søn, Du har min Fader, min Familie, naar Du vil det, det beroer paa Dig selv at beholde dem alle, eller støde dem fra Dig. Du har Din Skjebne i Dine egne Hænder og, jeg har efter mine Grundsætninger intet at bebrejde mig. Du taler om min Søn. Mine Pligter imod ham har jeg opfyldt, han er 10 Aar gammel, hidindtil er han opvoget under mine Dyne, jeg har anvendt al Omhu saavel for hans physiske som moralske Opdragelse, jeg giver Dig ham tilbage bedre, end Du forlod ham, han er nu i den Alder, at han kan undvære mig. Vær Du Fader, som jeg har været Moder! og jeg er roelig. Jeg har fremstillet dette Barn for mig, jeg er bleven bedrøvet, men uden at føle Nag, jeg skal aldrig have nødig at slaae mine Dyne need for ham. Giv Gud H.! at Du stedse maa kunde sige det samme, at Du maa kunde see ham og gjentjende hans Moders Dyne, uden at slaae Dine til Jorden, uden at føle de Samvittigheds Nag, som Du maaskee uden selv at vide det, bereber Dig.

Jeg beder Dig, jeg besværges Dig, staae fra Dit Forsæt! giv mig min Frihed tilbage, tillad mig at være Din Veninde, jeg skal vise Dig, jeg er det. Jeg sværges Dig til, jeg er ubevægelig. Du taler om mit varme Venstabs for Dig. — Nu vel, er jeg saaledes i Venstabs, hvorledes meener Du da, jeg maa være i Kjerlighed? Jeg forsikrer, at jeg ikke kan betænke mig, jeg har i et heelt Aar betænkt mig, inden jeg skrev mit Brev til Dig, jeg har forestilt mig alle muelige Tilfælde, kun ikke, at Du kunde handle umandigt og uædelmodigt, jeg har beredet mig til dette Skridt som til Døden, jeg har lagt mine Papirer i Orden og gjort alle mine smaa Arrangementer, og jeg vilde foragte mig selv, og alle de, som kjender mig, vilde gjøre det, om jeg gif tilbage, og det gjør jeg i al Evighed aldrig.

Himlen veed, hvor det smerter mig at bedrøve Dig! lykkelig kan jeg aldrig blive, naar jeg veed, at Du er uslykkelig, men hvor kan Du være det, da det staaer i Din Magt at gjøre to Mennesker lykkelige, at give Kærlighed tilbage til en Familie, som har Dig her, og som Du skylder Dit Venstabs og Din Agtelse? — Du kan gjøre det G., Du opofrer ingen anden, Du støder ikke Dolken i et ædelt Hjerter ved at give efter, og det vilde være Tilfældet, om det var mig, som gav efter. Jeg kan ikke gjøre det! jeg kan ikke selv dræbe en Mand, hvis eneste Svaghed var at elske mig. Du har forvoldet mig skrækkelig megen Rummer; jeg vil ingen Bebrejdelser gjøre Dig! den skjælvende Haand, hvormed dette Brev synligen er skrevet, er en Bebrejdelser, som jeg ikke kan skaar Dig for. Jeg har ogsaa gjort Dig bedrøvet, jeg veed det! og ingen veed,

hvor det smerter mig; men H., lad os tilgive hinanden! lad os vise Verden, at ingen af os var den anden uværdig! giv mig min Frihed tilbage, og jeg vil evig velsigne Dig.

Tænk aldrig at tvinge mig! det er umueligt! ingen Overtalelser af hvem det end maatte være, formaaer det mindste over mig. Man siger offentlig, at Du søger Cancelliet om at komme tilbage; Du er Herre over at komme, men vær vis paa, at, kan jeg ikke see H. som min ædelmodige Ven, vil jeg aldrig see ham. Seg erklærer Dig, at Du aldrig faaer mig meere at see, hvis Du ikke handler saaledes, at mit første Ord til Dig kan være: Tak H.! Vær vis paa, at mine Forholdsregler ere tagne i al Stilhed, og at intet kan forhindre dem. Seg veed ikke, hvor vidt Lovene berettiger Dig til at gaac; Du siger selv, at Du vil bruge alle Midler; men jeg sværger Dig til, at jeg i et saadant Tilfælde, kaster mig personlig for Kronprindsens Fodder, og udbeder mig en Beskyttelse, som han ikke vil kunde nægte mit hidtil ustraffelige Liv, mine Ulykker og min Tillid til ham. H.! jeg besværger Dig! fkaan Dig selv for en for sildig Anger! — Troe mig! Døden er intet i mine Døne! ingen Magt kan tvinge den, der foragter Livet, og det gjør jeg, naar man ffiller mig fra den, jeg elsker. Naar intet Tilflugtssted er tilovers, faa veed jeg eet, „i hvis Skygge boer Fred“, — og frygter ikke at indstille mig for dens Domstoel, som kjender mit Hjerte, og som eene dommer efter de Love, han selv har skrevet i ethvert ufordærvet Hjerte, og for hvis Ansigt kun det er Skyld, som strider mod Naturens evige Love, og de har altid været mig hellige. H.! maaskee for sidste Gang seer Du Brev fra min Haand! Slip denne Haand,

at den frivillig kan vækkes Dig i Venstrib, thi ved Gud! din bliver den aldrig mere, det er min sidste Beslutning, jeg erklærer det og beder Dig, gjør ikke Dig selv ulykkelig, og den, som intet ønsker mere, end at Du vil tillade hende at være Din Veninde.

23.

Fra P. A. Heiberg til Thomastine Heiberg.

Paris den 28de September 1801.

Kjæreste Thomastine! Intet Brev fra Dig med sidste Post! Al! hvor kan Du dog være saa ligegyldig imod mig? Hvor kan Du overtale Dig til at behandle mig saa haardt? Hvormed har jeg fortjent denne dræbende Kulde? Har jeg end paa een eller anden Maade fortørnet Dig, Gud veed, at Du straffer mig græsfellig nok derfor. Du skyder efter det allerede faare hældende Læs; Du ligesom sammensværges Dig med mine Fiender, for at bibringe mig det sidste Hjertestød. Og dette sidste Stød kommer fra en Haand, der stedse har været mig saa inderlig kjær. Jeg veed ikke, hvorledes det var i det sidste Aar, jeg var hjemme, jeg saae og følte, at der ligesom hvilede en Forbandelse over mig og alt hvad jeg foretog mig; at alt, hvad jeg ved mit sure Arbejde erhvervede, smeltede bort som Dug for Solen; tusinde Gange har jeg sukket derover; al! jeg vidste ikke, jeg drømte ikke om den værste af alle mine Ulykker; at denne Forbandelse kom fra Dig, at min værste Fiende var blevet meer end Din Fortroelige, at han smeddede Planer til at gjøre min Ulykke fuldkommen, og at han havde

forført Dig til at gaae ham tilhaande i sine Planer. D han maae have været meget listig, siden han kunde bringe det saa vidt med Dig; med Dig, hvis heele Sjæl ikke aander andet end Velvillighed og Trang til at gjøre godt imod alle. Du er godtroende, altsaa let at bedrage. Ingen er lettere at forføre end den, hvis Sjæl er reen som din. Han har indbildt Dig, at jeg længtes efter at forlade Dig; at jeg var glad ved, at jeg endog ønskede at bryde det Baand eller rettere jagt de Baand, der bandt mig til Dig; at det var dette Ønske, denne Attraae, der gav mig det Mod, den Standhaftighed, som man saa meget beundrede hos mig efter min Fordømmelse. D han bedrog Dig! Hvad der gav mig Mod, var Dit Venfskab, Din Agtelse, Din Kjærlighed, som jeg troede at besidde. Det var Frygt for at forøge Dine Bekymringer; en inderlig Attraae efter at underholde Dit Mod, som jeg frygtede for ellers at ville synke. Jeg overtalede Dig til at gaae ud en Gang imellem om Aftenen; Du gav efter for mine Overtalelser. Jeg vidste ikke, at Du havde en Grund langt stærkere end mine Overtalelser, Wissheden om at træffe, at lade Dig geleyde hjem af en Person, der var en Hoben mere for Dig end Din allerede da forhadte Mand. Medens jeg, ofte ganske alleene, glædede mig over denne Ensomhed, fordi den gav mig Seylighed til at kunne, useet af Vidner, vride mine Hænder og græde over den uretfærdige Behandling, der nødte mig til at forlade en inderlig elsket Familie, drømte jeg ikke om, at Du trostede Dig ved et Haab, som maatte have gjennemboret mig. Dog, jeg vilde ikke, jeg burde ikke gjøre Dig Bebrejdelser; det er Mangel af Efterretninger fra Dig,

og Bedrøvelsen derover, der i Dag styrer min Pen og mine Tanker. Jeg troede ikke, at jeg var blevet Dig i saa høj en Grad ligegyldig.

Jeg skrev Din gamle gode Fader til med forrige Post. Jeg bekræftede for ham det heele Indhold af mit sidste Brev til Dig. Jeg bekræfter det her igjen paa det allerhøytideligste. Gid den hevnende Retsfærdighed forfølge mig med alle Plager, om ikke hvert Ord deri er den reene Sandhed, mit Hjertes uomstødelige Meening, og min uroffelige Beslutning. O at det dog var mig mueligt at finde paa flere og stærkere Overtalelses Grunde, end dem, jeg har anført! Men jeg er meget uløffelig; mine Fiender miskjende mit Hjerte og mine Hensigter; mine bedste Venner gjøre det samme. O hvor triumphere ikke mine Fiender, naar de mærke dette. Der seer man, siige de, ingen har mere Agtelse for ham. Vi have ikke gjort ham Uret. Han fortjener ingen Agtelse, Skaanjel eller Medlidenhed. Naar hans egen Hustru, der dog maa kjende ham nøyere end vi, glæder sig ved at kunne forlade ham, saa har vi deri et uomstødeligt Beviis paa, at han er det Uhyre, som vi altid have bestræbt os for at afmale ham. Saaledes ræsonnere mine Fiender. Denne Dom paatvinge de Verden. Du er ikke ubekjendt. Man kjender Dig som et Fruentimmer af Forstand og en hyperlig Karakter. Sandsynligheden er saaledes imod mig; og der ligger altsaa jeg, et Maal for Publikum's Foragt, uden at have fortjent denne Foragt.

Jeg har ofte tænkt paa, hvad Du i Dit sidste Brev siger om Frue Horstman. Det er dog sørgeligt, at vores ædleste Følelser endogsaa blive misfortolkede. Som et

Tillæg til, hvad jeg i mit forrige Brev har sagt Dig desangaaende, tilføjer jeg, at jeg vel nu troer, at hun er død, siden Du siger det; men at jeg ikke er i Stand til selv at erindre mig dette Dødsfald, eller nogen eeneste Omstændighed derved; at jeg ikke engang kan erindre den Scene, der har saa meget bedrøvet Dig. Er dette ikke Sandhed, den reeneste, bogstabeligste Sandhed, saa Gud straffe mig med alle mulige Plager baade her og hisjet! Saa ligegyldig er man dog ikke ved den, man har elsket eller som man endnu elsker; hvilket Du til Din Retfærdiggjørelse har antaget som en afgjort Sag.

Har Du endnu flere Mistanker af samme eller en anden Bestaffenhed, o! saa kom frem med dem. Skjul dem ikke for mig. Jeg beder Dig indstændig derom. Der er ingen, aldeles ingen, som jeg jo skal kunne kuldaste paa den meest overbevisende Maade, saafremt Du ikke har foresat Dig at troe, at den, der, til sin egen Skade og Ulykke, altid ærede Sandheden som sin første Guddom, har forladt dens Altre og Tempel for at jværge til Løgnens Fane.

Jeg kommer for at see Dig og at tale med Dig. I Dag otte Dage rejser jeg herfra. Jeg kan, desværre! ikke komme bort før for Paa og andre Omstændigheders Skyld. O! at jeg maatte vinde Dit Hjerte tilbage! Bliver min Ansøgning ikke bevilget; har man den Grusomhed at afslaae samme; jeg kommer alligevel; ingen moralsk Magt, intet uden fysisk Umuelighed skal være istand til at afholde mig fra denne Beslutning. Under een eller anden Maske stjeler jeg mig til at see og at tale med Dig; og naar det er skeet, kaster jeg Masken af og siger

til den Danske Retfærdighed: Her er jeg! gjører med mig, hvad I behage! Jeg betroer min Hæmmelighed til Dig. Det staaer i Din Magt at røbe den, og saaledes gjøre mig mit Forehavende vanskeligt, ja vel endog umueligt; men, ved Gud, i Himmelen! jeg vover alt for at opnaae min Hensigt. Lykkes det ikke; nu saa skal jeg dog nøde Bedkommende til at lade mig døe i mit Fædreland, paa hvad Maade det endog skal stee.

Bedste, gode Thomasine! Jeg havde tusinde Ting at sige Dig, men jeg gjemmer dem til mundtlig Samtale. Al! det er en Evighed, inden jeg kan naae denne Lykke. Gud. give mig Styrke til at bære denne Længsel tilligemed Kæhsens Besværligheder! Ogsaa meere end een Plan har jeg i mit Hoved til vores tilkommende Indretning. I mit Fædreland frygter jeg ikke for Mangel, blot at vi indretter vores Levemaade anderledes end hidtil, og at vi leve meere for os selv, og mindre for Verden, end vi har gjort. O! min bedste Veninde, der kan endnu være megen Glæde og Lykke tilbage for os i Verden.

Forresten erklærer jeg nok engang paa det allerhøytideligste, at jeg i ethvert Tilfælde skal opofre mit eget Livs Lykkelighe, for Din. Jeg kan aldrig blive lykkelig, naar jeg skal stilles fra Dig. Er Du uroffelig i denne Beslutning, har Du uigjenkaldelig bestemt at berøbe Dit Barn sin Moder; at sætte en uafvaskelig Plet paa Dit hidtil ubesmittede Navn; at opofre Dine Pligter for nogle faae Dyebliffes Ruus og Forblindelse; nu, saa maae jeg give efter; jeg skal da vel finde en Afkrog i Danmark, hvor jeg skal leve mine øvrige Dage med at sørge over Dig, og sørge for vores Søn. Aldrig har det nogenfinde

været meere Pligt for mig end nu, at opofre mine smaae Betænkkeligheder, at tilfidesætte min Stolthed og Selvfølelse, at krybe til Korset, at ydmyge mig i Støvet, og at betle om Naade. Har Du fast besluttet at gjøre Din Søn moderløs, umueligen kan jeg forsvare enten for Gud, eller Verden eller min egen Samvittighed at gjøre ham paa samme Tid faderløs. Kort sagt: Er jeg saa uheldig, at jeg ingen Forandring kan udvirke hos Dig, saa skal jeg handle saaledes, at i den heele Verden intet Menneſte skal kunne bebreyde mig noget; men Du maae tilgive mig, at jeg ikke letſindigen giver efter, uden at have først anvendt alle muelige Midler. Jeg bliver ikke derved, ſom Du ſiger i Dit Brev, Dig uværdig. Jeg haaber at det netop er derved, at jeg ſkal viſe mig mere værdig til at beſidde Dig fremdeles.

Jeg maae afbryde. Tiden er mig nu i Henſeende til de ſmaa Ting, ſom jeg har at udrette, overmaade kort; i Henſeende til mine Tanker, uendelig lang. Sid jeg dog var i Amſterdam! Der venter jeg at forefinde nogle Ord, de være nu trøſtelige eller ſørgelige. Jeg omfavner Dig med den inderligſte Kjærlighed. Farvel.

Heiberg.

24.

Fra P. A. Heiberg til Thomafine Heiberg.

Paris den 5te Oktober 1801.

Kjærefte, bedſte Thomafine! Jeg har modtaget Abildgaards Brev med det Par Linier, ſom Du havde ſkrevet derpaa. I hvor bedrøvet Du end har gjort mig, ſaa

glædede de mig dog usigelig. Jeg kjender Din ædle Sjæl i enhver af Dine Handlinger, selv i dem, som jeg misbilliger. Det er dog ulykkeligt med os Mennesker; Sjelen flyver og Legemet kan ingen Vey komme. Allerede længe har min Sjæl været paa Veyen til Kjøbenhavn; og Legemet maae endnu finde sig i at være her paa dette forhadte Sted, formedelst Mangel af Pas. Jeg har nu sat saa mange Mennesker ud paa Politie Ministeren, at jeg dog haaber at faae det i Morgen eller Overmorgen, og da er ingen Ting meere istand til at holde mig tilbage. Dette bliver altsaa det sidste Brev, som Du faaar fra mig fra Paris; Gud give, at det maatte blive saa! Det er egentlig intet Brev, men kun nogle faae Linier; thi jeg har intet andet at skrive om end at igjentage Indholdet af mine forrige Breve. Jeg skal da altsaa med det første see Dig. Hvad Du end beslutter over min Skjebne, saa vil det dog inderlig glæde mig at see Dig, og at forsikre Dig mundtlig, at, om jeg skal nødes til at løse det Baand, der binder Dig, saa skal dog det Baand, der binder mig til Dig, være uopløst og uopløseligt, saalænge Du lever, og Gud lade Dig leve meget længe endnu! Jeg kan, naar det endelig skal være, frasige mig mine Rettigheder paa Dig, men paa hvad Tid, paa hvad Sted og paa hvad Maade, Du vil seent eller tidlig reclamere Dine Rettigheder paa mig, skal Du altid finde dem ukrænkede, saa at Du kan gjøre dem gjeldende, naar Du behager. Videre kan jeg ikke sige; Min inderlige Kjærlighed, mit usigelige Vensteb, min grændseløse Høysagtelse for Dig, gjør mig det til en let Sag at holde et saadant Løfte; og Bevidstheden om at have handlet efter

Bligt, saaledes som min Overbeviisning siger mig, at den er, vil være mig til nogen, skjøndt jaare liden Trøst, ifald Skjebnen har besluttet at prøve mig med den haardeste af alle de Modgange, jeg endnu haver lidt.

Farvel kjereste, elskede Thomasine. Farvel for denne Gang. Fra Amsterdam haaber jeg at kunne skrive Dig til igjen. Gud være med Dig, og alle gode Engle ledsage Dig i alt, hvad Du foretager Dig! Adieu!

P. A. Heiberg.

25.

Fra P. A. Heiberg til S. Bunzen.

Amsterdam den 17de Oktober 1801.

Jeg haabede, kjereste Fader! ved min Ankomst hertil at finde nogle faae Linier fra Deres Haand. Mit Haab var forgjeves, og det smertede mig. Jeg fandt derimod en halv Snees Linier fra min Kone¹⁾, skrevne i en Tone; af Gud! jeg har aldrig troet hende i Stand til en saadan Begjegnelse. Hun behandler mig deri som en Forbryder, siger, at hun ikke vil gjøre mig Bebrejdelser, og at hun er langt fra at være vreed paa mig. Hvad har jeg da gjort? Hvormed har jeg fortjent en saadan Behandling? Er det, fordi jeg ikke strax uden videre har villet samtykke i hendes Beslutning? fordi jeg i mit Brev til hende har anvendt alle de Argumenter, som Fornuften og min inderlige Kjerlighed til hende kunde udfinde? De har dog vel læst dette Brev? Jeg paalagde

¹⁾ Det er dette Brev, der er gaaet tabt, og som omtales ovenfor Side 206.

hende som en Pligt at vise Dem det. Efter Tønen i hendes Brev at dømme, maatte jeg næsten troe, at De, kjære Fader! at hendes Søstre og øvrige Venner billigede hendes Afsærd. Skulde det vel være saa? Ak skriv mig endelig desangaaende to Ord til Hamborg, eller beed i det mindste den gode kjære Lise om at skrive mig til. Jeg seer af min Kones Brev, at hun er reyst fra Kjøbenhavn, at hun vil møde mig i Hamborg. Det gjør mig inderlig ondt, at hun paa denne Aarets Tid, og da hendes Helbred, som hun siger, ikke er den bedste, vil foretage sig en unyttig Rejse. Hun har tilbageholdt min Ansøgning og mit Brev til Colbjørnsen; det er uforsvarligt, efterat jeg paa saa bestemt en Maade havde fordret dem indleverede. Hun kalder dette Skridt af mig vanærende; at hun betænker ikke, hvem det er, der tvinger mig til at gjøre dette Skridt. Jeg har aldrig anseet det for vanærende at gjøre min Pligt, og hvor den byder, maae jeg sætte alle de Betragtninger til Side, der blot angaaer min egen Person. Jeg begriber lettelligen, at hun, eller rettere sagt hendes Ven og Raadgiver maae finde det høyst rigtigt at holde mig saa langt fra Dannemark som muligt; men min Beslutning er eengang tagen, og den staaer uroffelig fast, min Ansøgning skal indgives, kuns vil jeg, efter hendes Begjering, bide, til jeg har talt med hende. Vær imidlertid forvisset paa, kjære Fader! at der fra min Side, ingen nødvendig Opoffelse skal spares; jeg veed, hvor meget jeg skylder Dem, og den eneste Maade, hvorpaa jeg kan afbetale noget af denne Gjæld, er ved at bidrage alt, hvad der staaer i min Magt, til Deres og Familiens Noelighed. Jeg skal kunne finde mig i at være ulykkelig

mine øvrige Levedage, naar jeg kunſ veed, at jeg er eene ulykkelig, og at ingen er blevet det ved min Forſeelfe.

Jeg beder indſtændigen, kjere Fader! læs endelig mit Brev til Deres Datter; det er nødvendigt for at kunne kjende mig heel, og ſaaledes ſom jeg er. Lad dem ikke nøjes med, at man fortæller Dem Indholdet deraf, men læs det ſelv; Tante Kellermann vil viſt nok ikke lye; derom er jeg overbeviſt, men hun vil maafkee lægge Skjul paa et eller andet, thi hun har taget Parti imod mig, det har jeg deſværre erfaret.

Jeg kom noget upaſſelig og forkjølet til Amſterdam i Jorgaars Aftes. Fra Trækføyten til Logementet blev jeg gjennemvaad. Dette har noget forøget min Upaſſelighed. Jeg vilde ellers have reyſt herfra i Morgen. Nu nødes jeg til at blive her et Par Dage længere, men paa Onsdag i det allerſeeneſte reiſer jeg, i hvordan jeg endog befinder mig. Jeg haaber at være i Hamborg inden den 30te Oktober, og der venter jeg at finde hos Lorent & Comp. et Par Ord enten fra Dem eller Liſe. Kys den Staffels ulykkelige Johan Ludvig paa mine Begne. Ham ſkal dog i det mindſte ingen Magt rive fra mig. Adieu! Gud velſigne og bevare Dem.

Heiberg.

Juſt ſom jeg vil forſegle dette, faaer jeg et Brev fra Tante Kellermann, der beſtyrker mig i min Formodning om hende. Jeg kan ikke beſvare ſamme, og veed heller ikke, hvad jeg ſkulde ſkrive. Da jeg formoder, at indſluttede, der indeholder et Brev til min Kone, ſom jeg efter hendes Forlangende ſkulde ſende hende til Hadersleb,

endnu kan træffe hende i Kjøbenhavn, saa sender jeg det til Dem, kjere Fader! Maaſkee kunde det og Deres Overtalelſer endnu afholde hende fra at gjøre den foresatte unyttige Rejſe. Skulde hun, imod Formodning, være afreyst, da behag at ſende det ſtrax til Hadersleben. Men bliver Rejſen, ſom jeg ønsker, til intet, da overlader jeg til Dem, om De vil ſtrax indgive min Anſøgning og mit Brev, eller De vil melde mig først Deres Meening til Hamburg. I alle Tilfælde er min Beſlutning urokkelig: Jeg maae, jeg bør, jeg vil ſøge om Tilladelse til at komme hjem. Jeg vil tilbringe mine øvrige Dage, ſaaledes ſom jeg kan, i Dannemark, enten med hende og min Søn, eller dog med min Søn allene; thi i ſin Moders Hænder ſkal han i Ewighed aldrig komme, ſaa længe jeg lever, ifald hun vedbliver ſin Beſlutning.

Adieu.

26.

Fra P. A. Heiberg til Thomafine Heiberg.

Amsterdam den 17de Oktober 1801.

Kjereſte Thomafine! Tillad mig endnu at udtrykke mig ſaaledes, naar jeg taler til Dig, fordi Du og Din Søn virkelig er og ſtedſe bliver mig de kjereſte Menneſker paa Jorden, uagtet Du i Dit ſidſte Brev med ſaa kjendelig en Affektation for første Gang kalder mig ſlet og ret ved mit Navn. Jeg ventede at finde et Par trøſtelige Ord fra Dig, og jeg ſaaer derimod et Brev, hvor Du i 10 eller 12 Linier har ſammenpakked al den nedſlaaende og foragtelige Ligegyldighed, ſom jeg ikke førend nu har troet

Dig i Stand til at vise mig. Du siger, at Du vil ikke gjøre mig Bebrejdelser, og at Du er langt fra at være vreed paa mig. Hvorfor? Gjør mig hellere Bebrejdelser, vær heller vreed paa mig; men siig mig i det mindste hvorfor! Saaledes behandler man dog enhver Forbryder. Mig derimod vil Du behandle værre end en Forbryder. Hvad har jeg gjort? har jeg i mit Brev fornærmet Dig? Ved Gud! jeg har ikke villet det; men Du er ubillig, om Du fordrer, at den, der med eet bliver lemlæstet af et Tordenslag, skal bruge samme Overlæg som den, der i et Aar har ligget paa sin Sygeseng. Og sandelig et Tordenslag har lemlæstet mig; jeg var saa vis paa, at jeg i Dig havde min sandeste og trofasteste Veninde; og dog spørger jeg Dig: Seer det ikke for al Verden ud, som Du havde sammensvoret Dig med mine Fiender, for at rive den sidste Støtte fra mig? Jeg har brugt alle de Argumenter, som vare muelige for mig at udfinde, for at afvende Dig fra en Beslutning, som jeg anseer for vanhædrende. Er Du vreed derover? Vilde Du, at jeg uden videre Omstændigheder skulde samtykke ikke alleene i min egen Ulykke, men endog i Din Vancere? Du burde kjende mig bedre. Du burde vide, at jeg kan opofre alt, naar den haarde Nød kræver det, men at jeg ikke gjør et saa dyrt Offer, uden at den høieste Nød tvinger mig dertil, og uden at have forsøgt alle muelige Midler for at undgaae Opofrelsen.

Jeg vilde ønske, at jeg kunde afholde Dig fra Din besluttede Rejse til Hamburg; men jeg seer, at dette Brev vilde komme for sildig. Jeg længes usigelig efter og frygter græselig for dette Møde. Dog det maae staae i

Guds Haand, hvad deraf vil følge, jeg reyser herfra i Overmorgen, og haaber i det seeneſte den 30te Oktober at være i Hamburg, hvor jeg agter at logere im Wilben Manne, da jeg er kjendt im ſchwarzen Adler, og derfor ikke gider være der under nærværende Omſtændigheder. Set vil jeg dog forud ſige Dig, at, uagtet Du imod min Billie har tilbageholdt min Anſøgning og mit Brev til Colbjørnſen, ſaa er dog min Beſlutning uroffelig faſt; begge Deele ſkal indgives, og jeg veed Bøye til at ſaae dem indgivet, ſom Du ikke ſkal kunne forhindre mig at gaae. Men da Du fordrer, at jeg ſkal bie, til jeg har talt med Dig, ſaa lover jeg Dig ogſaa dette. Uagtet Du har tabt Din Agtelſe for mig, ſaa har jeg dog og vil edig have ſaa megen for Dig, at jeg ikke kan nægte Dig en Fordring, var den endog uendelig betydeligere. Du ſiger, at Du og Dine ville derved tabe den ſidſte Følelſe af Agtelſe for mig. Det vilde være mig uſigelig tungt ogſaa at tabe Din Agtelſe; deſtoværrer! jeg nødes vel til at finde mig i at tabe alt. Jeg veed ikke, hvem Du kalder Dine, men det veed jeg, at jeg maatte ſlet kjende dem, ſom jeg kalder Dine, ifald jeg kunde troe, at jeg tabte deres Agtelſe ved at handle efter min Pligt. Kort ſagt, ingen Overtalelſe, ingen Argumenter hjælper; min Beſlutning er taget og ſkal udføres. Jeg veed vel, at der kan lægges Hindringer i Bøyen for mig; det Menneſke, der beſidder ſaa megen Fortroelighed hos Colbjørnſen, at han af ham fik at vide allerede i February Maaned 1799, hvad min Dom vilde blive i den næſte December, og hvilken Fortroelighed han ventelig ikke har ladet være ubenyttet til ſin Fordeel, har vel endnu ſaa

megen Indflydelse, at han kan udvirke det modsatte af mine Ønsker, men jeg har svoret paa at vove alt, og jeg skal holde min Eed. Han skal i det mindste have den Trøst at vide, at han har gjort mig ulykkelig i meere end een Post. Man maa bedømme min Fremgangsmaade, som man vil; jeg foragter Verdens Dom, naar min Samvittighed siger, at jeg har gjort, hvad jeg burde; og jeg skylder Din Ære og vores Søns Vel at sætte alle de Betragtninger tilside, der blot angaae min egen Person.

Jeg kan ikke skrive meere, men slutter med den Forsikring, at Du, uagtet al den Kulde, som Du føler for mig, og som jeg først nyelig er bleven vaer i Din Adfærd, og uagtet al den Foragt, som Dit sidste Brev røber, aldrig skal kunne finde meere trofast og oprigtig Ven end mig. Jeg sværger Dig til, at, dersom ikke Johan Ludvig var, da skulde jeg, naar alle Midler vare forgyvees anvendte, finde en Udvej til at tilfredsstille Dig, der vilde være langt hæderligere for Dig end den Ansøgning om Skilsmisse, som Du nu fordrer, og hvorpaa Du bygger Dine glimrende Udsigter til a life to come, for at bruge Dine egne Ord.

Gud velsigne Dig paa enhver af Dine Veje! at! ingen kan ønske, ingen ønsker det meer oprigtig, meer inderlig end jeg. Han bevare Din Helbred, og om Du endnu skulde have nogen Godhed tilovers for mig, saa vær roelig i Henseende til min Person; jeg har hidtil vidst at bære Modgang som en Mand, jeg skal som en Mand bære den større, der truer mig, isald den nødvendig skal falde over mig; men jeg besværger Dig ved alt, hvad helligt er, betænk, hvad Du vover! Betænk, hvad Plet Du

hæfter paa Dig selv og Din Søn! Lad ikke en slebft Tunge
 veje meer end Jølelsen af Dine Pligter. Billiger Din
 Fader, Dine Systre, Din øvrige Slægt Din Beslutning,
 nu saa vil jeg tie, men er derfor ikke overbevist; og da
 skal Du ikke høre een Indvending meere af min Mund.
 Smidlertid og til vi sees ønsker jeg, at alle gode Engle
 ville ledsage Dig. Farvel min inderlig elskede Thomasiine.
 Heiberg.

27.

Fra Gyllembourg til P. A. Heiberg.

Jag tillskrifver Dig dessa rader icke för at be-
 svara de utfall emot mig, som jag funnit i de bref,
 som blifvit mig communicerade. Den träffande pilen
 är den enda, som sårar, jag vore dessutom obillig, om
 jag i Din närvarande författning, med annat än vän-
 skapens vägtskål, vägde Dina yttranden. — Jag till-
 skrifver Dig H., för det jag utan at rodna kan göra
 det; för det jag ännu har så mycken aktning för Dig,
 at jag med vänskapens hela värma kan be Dig: Kalla
 inga olyckor öfver en familie, som är Dina verkliga
 vänner, som aldrig upphört at vara det, fastän den
 besvär Dig at med upoffrande af Dina rättigheter
 skänka sällheten åt Sines hjerta.

Ädelmodiga H., vore det en möjlighet, at både
 Du og Sine återförenade kunde blifva lyckliga, så vore
 det ingen, som icke gifvit det företrädesrätt framför
 alt annat. Men ödet har gjort sådant omöjligt. Ock

Du er för ädelmodig, för rättfärdig at ogilla, det blodsbandets röst blifvit det mäst öfvertalande. Talade jag för en 3^e person ock icke vore sjelf så nära ock så ömt intresserad i denna affaire, som jag är; så vore det mycket, jag borde ock kunde säga Dig. Men nu återhåller delicatessen mig. Dessutom kunde det i detta ögonblick icke vara Dig behagligt at från min hand se det språk, som tolkade den dyrkan, med hvilken jag med själens hela kraft ock hjertats hela ömhet ock vanans hela magt tillbeder föremålet för min kärlek. Trenne årstid, många bekymren ock et oinskränkt förtroende har gifvit öofvervinnerlig styrka åt det band, som aktning ock förtroende ber ädelmodet sanctionera. Ock Du H., Du, som önskat at alltid vara Dig sjelf lik, kan Du neka Dit samvete denna lugna tillfredsställelse, som aldrig är oskiljacketig från dem, som bereda andras sällhet, ock som blir dubbelt ädel, då den fordrat upoffring af egna rättigheter? Kan Du vara mindre ädelmodig, då frågan är at bereda en sann sällhet, at afvärja sanna olyckor, än då frågan var om den första gnisten till den låga, som nu står på den point, at antingen blifve välgörande eller förhärjande? — Jag troer icke det, ock ingen af de många, som äro vittne till denna lågas kraft, hafva tviflat på, at Din ädelmodighet vill gifva den den riktning, som skänker dem alla en önskad tillfredsställelse; ingen tviflar, at, sedan H. blifvit grundeligen underrättad, at han ju icke äfven omfatter det medel, som tilvinner honom allas hjärtan, allas beundran, allas varma och oföränderliga erkänsla.

Det är icke de dödliga tillåtitt genom något medel mera likna Gudomligheten, än genom det att göra andra lyckliga. Denna lott kan af få vinnas; men et hjärta som Dit, kan icke låta den gå sig ur händerna. — H., det är vänskapens röst, som tolkat detta bref. Du kan misskänna den — det blir då Dit fel — icke mitt. — Åtminstone vittnar detta bref om en agtelse, som kanske är Dig likgyttig, men som åtminstone icke vanhedrar mig att i det längsta hysa för Dig. Ock om jag än skulle blottställa mig vid citerandet af en vers för samma sarcasmen, hvarmed Du besvarat dem, som flutit från den renaste penna¹⁾, så kan jag dock icke neka mig att med hjärtats värma ock med ögat fäst på de dystra ock svarte moln, Dina sednare bref begynt sammandraga, utropa: Soyons amis, Cinna, c'est moi qui t'en conjure! (Du minnas sjelf anecdoten af den impression, som denna tirade gjorde paa den stora Condé, under inbördes Krigen) Låtom oss förblifva vänner H.! vi äga båda två den ådelhet i våra själar, som fordras för att gifva verlden detta sällsynta efterdöme. Du har häruti den afvundsvärda rolen. Men om det än är stoltare at vara ädelmodig, så är det icke mindre tillfredsställande att vara erkänsam. — Om det blott vore mig sjelf, jag upoffrade, vid att slå den retraite, Du önskade, skulle jag visa Dig om jag förtjente et enda af Dina utfall emot min caractere; men då man icke har tillstånd at vara genereux på bekostnad af andras lif, välfärd, lugn ock sällhet, så

¹⁾ See ovenför Side 175.

är min skyldighet at lämna den brillanteste rolen till Dig. Om jag sedan opfyller min, skall af framtiden tecknas. — Förebygg Du emedlertid olyckor ock bered Dig välsignelsen; de förra kunna icke tjena Dig; de sednare deremot göra det. Din själ är så danad att den kan, om Du tillåter den det, upoffra en falsk egenkärlek för en sann ära för Dit samvetes lugn, som är det enda väl, vi hafva i vår egen disposition. Skänck mig en hand, som aldrig kan göra Dig lyckelig eller blifva lyckelig med Din, men som nu i trenne år af min tagit tröst ock sällhet ock som meddelat mig det samma. Jag skall blifva värdig denna lycka, ock vänskapen skall söka ersätta Dig, hvad Du förlorat. — Et värmt, icke et veckligt hjärta har skrifvit Dig detta; ock kom ihåg, att

Själen helt kan vara stål,
Fast hjärtats känslor äro ömma.

28.

Fra P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg.

Hamburg, den 30te Oktober 1801.

Jeg kom hertil i Morges Kløffen 10, og fik strax Dit Brev²⁾, kjere Thomasine, tilligemed en Hoben andre, der alle sigte mig, at en Kone har Ret til at forlade sin Mand og sit Barn; og at følgelig jeg, der paaftaaer det

²⁾ Af 13. Oktober, Side 212.

modfatte, har Uret. Om jeg i et eller andet af mine Breve har sagt, at jeg vilde bruge alle Midler for at bevæge Dig til at forandre Dit Forfæt, og at formaae Dig til — forlad mig det følgende Udtryk — at vende tilbage til Dine Pligter, saa er Gud mit Vidne, at jeg derved blot har forstaaet moralske Midler, men hverken de juridiske eller physiske. Hertil kunde jeg aldrig fornedre mig, og følgerigen har jeg ligesaa lidet fortjent Din Trudsel med Kronprindsen, som den stolte Tone, hvormed Du bestandig fortæller mig, at Du vil tilgive mig, uden at lade mig vide hvad.

Gud forbyde, at jeg skulde støde Dolken enten i Dit eller i nogen af Dines Hjerter! Kunde jeg forlænge Dine Dage med Opofrelsen af mit eget Liv, ved Gud! jeg skulde gjøre dette Offer. Den bittre Tone, der hersker i Dine sidste Breve, har ingenlunde forandret min inderlige Hengivenhed, mit Venskab, min Kjærlighed til Dig, og denne sidste vil jeg altid beholde, selv naar jeg frasiger mig mine Rettigheder. Det er tungt at erfare, at Du endog berøver mig Din Agtelse og Dit Venskab — nægt ikke, at det er Tilfældet — blot fordi jeg ikke strax vilde bifalde Din Beslutning; og græseligt er det at tænke paa, at jeg er saa uslykkelig, at Din gamle Fader ikke engang værdiger mig at læse mine Breve. Han veed altsaa intet af, hvad der er til mit Forsvar, men derimod alt, hvad der er imod mig.

Gud velsigne den gode Lise! hun behandler mig dog ikke som en Forbryder, og sine Argumenter imod mig henter hun dog eene og alleene fra sin Kjærlighed for en elsket Søster. Hun fortæller mig ikke, at jeg bliver van-

æret ved at gjøre mine Pligter; og ved Gud! det er under de nærværende Omstændigheder en dyr Pligt for mig at ydmyge mig for mine Fiender, uden at tænke paa, hvad denne Ydmygelse koster min Selvsølelse.

Seg har gjort, hvad jeg kan — jeg troer, hvad jeg bør — Alt er forgjeves. Altsaa i Guds Navn! Din Friehed har Du tilbage. Gud lade Dig blive lykkelig! og jeg vil være mindre ulykkelig. Men eet Vilkaar, hvorfra jeg aldeles ikke viger, er det, at Du høytideligen og loformeligen frasiger Dig al Raadighed og Disposition over vores Søn, og overdrager ham ganske uindskrænket til mig. Seg overlader ham indtil videre i Lises Hænder, efter hendes eget Tilbud. Gud lønne hende derfor! Seg haaber dog, at Du frasalder een Paastand: den nemlig, at jeg skulde ansøge om Skilsmisse. Det vilde dog være altfor haardt, at nøde en Mand til at søge om det modsatte af, hvad han saa inderlig ønsker. Søg selv derom. Skyld al Skylden paa mig; det faaer saa at være. Seg vil ikke see Din Ansøgning, men send mig en Concept til, hvad jeg skal underskrive; er den saaledes forfattet, at jeg uden Skam kan underskrive den, saa gjør jeg det uden Betænkning, men blot under ovenstaaende Betingelse. Eller og lad mig vide, hvad jeg har at gjøre; thi jeg veed det ikke og gider ikke tænke derpaa.

Du erklærer, at Du herefter anseer mig som een Dig ganske uvedkommende Person, og dog tillader Du Dig Dispositioner, der eene og alleene angaae mig. Du tilbageholder min Ansøgning. Og dog var min Tilbagekomst aldrig meer nødvendig. Seg skiller mig ikke meer fra Johan Ludvig. Og ham kan jeg ikke sørge for udenlands.

Min Ansøgning maae indgives, eller og en anden i dens Sted. Giver Du mig ikke med næste Post Efterretning om, at det er skeet, saa gaaer jeg en anden Vey for at opnaae mit Maal. Jeg maae finde mig i enhver Ydmygelse. Jeg maae tilbage, det koste mig lidet eller meget af, hvad Du kalder min Ære. Jeg kjender ikke til den Ære, der bestaaer i at forjømme sine Pligter. Og det maae skee strax, thi Du vil dog vel ikke, at jeg skal gaae om at betle? og betle maatte jeg, ifald jeg skulde blive her længe. Du indseer lettelig, at jeg nu, efter den Declaration, jeg her ovenfor har gjort, ikke længere kan modtage Din Faders Velgjerninger, allermindst siden han ikke engang værdiger mig at læse mine Breve. Altjaa, det maae skee strax, thi det lille, jeg har tilbage i Penge fra min Rejse, forslaaer ikke i 14 Dage. Har Du endnu den mindste Godhed tilovers for mig, saa sørger Du for, at min sidste Begjering opfyldes. I mit Fædreland kan jeg ernære mig uden at falde nogen til Byrde; udenlands kan jeg ikke, med mindre jeg agtede at blive der, og det gjør jeg ikke; for Johan Ludvigs Skyld sætter jeg alle mine andre Betragtninger tilside. Finder man, at jeg derved forhaaner mig, saa Gud lade ingen af dem, der kalder sig mine Venner komme i min Stilling! De vilde dog vel neppe vise mig Exempel paa, at Naturens Bud og strænge Pligters Stemme bør ikke høres, naar vores Egenfjærlighed taler.

Et Brev har jeg faaet i Dag, uden Underkrift¹⁾; jeg kjender vel Haanden, men besvarer ikke Brevet. Jeg

¹⁾ Det ovenfor Side 232 trykte Brev fra Gyllembourg.

ertjender ingen af de Rettigheder, hoorpaa Skribenten be-
 raaber sig, og det lader, som han endog fordrer, at jeg
 skulde takke ham, fordi han har gjort mig den Vre at
 gjøre mig ulykkelig. For Dig og for Din Families Roe-
 lighed kan og vil jeg opofre alt; for ham intet. Dig vil
 jeg see, Dig onsker jeg at see og at høre fra, uagtet al
 den Haardhed, hvormed Du behandler mig. Af ham onsker
 jeg ingen anden Velgjerning, end den, at han vil skaane
 mine Dyr for at see ham. Maaſtee jeg med Tiden kan
 tilgive ham for Din Skyld; men der fordres mange Aar,
 for at overbevise mig om, at Du bliver lykkelig ved den,
 der har forført det meest moralske Fruentimmer, som jeg
 har kjendt, til at begaae den første umoralſke Handling.

Endnu engang: Jeg venter uomgjængelig med næste
 Poſt et Brev, enten fra Dig eller en anden, som ſiger mig,
 om mit Forlangende opfyldes eller ikke. Det ſtaaer i Din
 Haand at gjøre mig endnu meer ulykkelig, end jeg er.
 Gjør det dog ikke. Man bør ikke engang gjøre den ondt,
 ſom man hader; og betænk, at, om det end er længe ſiden,
 Du holdt op at elſte mig, ſaa er det dog kunſ en Maanedſ
 Tid ſiden, Du begyndte at hade mig. Af, jeg kan ikke
 ſkrive meer; jeg er ſaa forvirret i mit Hoved, at jeg ikke
 kan faae en eeneste ordentlig Tanke frem. Dette Brev
 vidner nokſom derom, og altsaa afbryder jeg med Onſket,
 det inderligſte Onſke, at Gud vil glæde og velſigne Dig
 paa alle Dine Beye. Det vil trøſte mig i min Ulykke.

Adieu

Heiberg.

Fra Thomasine Heiberg til P. A. Heiberg.

Kjøbenhavn, den 3die November 1801.

Kjere H.! Gud være evig lovet! at jeg igjen af mit ganske Hjerte kan kalde Dig saaledes. Du har givet mig min Frihed tilbage! — Jeg rækker Dig min frie Haand, med det inderligste Vensteb! — Hvor kan Du sige, at jeg hader Dig? Mit Hjerte kjendte aldrig Had, og skulde jeg da begynde med at hade Dig? — Ak, Du troer det heller ikke! — Gud er mit Vidne, at Du aldrig har været mig saa kjer, som da jeg skrev det Brev til Dig, hvori jeg (jeg tør sige det! paa den aabneste, for Dig meest smigrende Maade) bad Dig om min Frihed. Jeg troede med Visshed, at Du ikke elskede mig; Du bad mig stedse om at sige Dig Sandheden uden Forbeholdenhed, jeg havde aldrig bedraget Dig, aldrig skjult mit Hjerte for Dig. — Hvor kunde jeg tænke, at en Mand som Du vilde beholde en Kone, der gjorde ham saadanne Tilstaaelser, som jeg gjorde Dig? Hvor kunde jeg ahne, at Dine Grundfætninger vare anderledes end mine, anderledes end dem, Du saa ofte havde yttret. — Du vilde ikke give mig min Frihed, saa troede jeg! — Du vilde bruge alle Midler, saa skrev Du! — Tilgiv mig! men jeg tænkte i min Angest, at Du med Magt vilde tvinge mig til igjen at blive Din Kone, og jeg spørger Dig selv, hvad Indtryk Du meener at Tanken om en saadan Tvang maatte gjøre paa en Karakter som min? — Du skrev til min Fader, som var uvidende om den heele Sag, Du udsatte mig for hans

Brede, Du forlangte, at jeg skulde opofre mit Hjerte, og at jeg selv skulde fortælle min Fader alting. Jeg fandt det barbarisk af Dig! — men uagtet jeg var syg og halv død af Skræk og Kummer, opfyldte jeg dog i den Henseende Din Villie. Jeg forsikrer Dig, kjere Heiberg, at ingen gaaer til Ketterstedet med meere Angest, end jeg den Morgen gik til min Fader, jeg ventede mig hans høieste Brede, og jeg troer ogsaa, at det blege Ansigt, de Taarer, den synlige Skræk, hvormed jeg fremstod for ham, var det eeneste, som afvæbnede denne Brede. — Jeg syntes ikke, dette var ædelt af Dig, jeg troede, Du vilde hævne Dig paa mig, derfor var jeg undertiden bitter i min Sjæl og tilgav Dig dog tillige, og derfor er det, jeg stedse forsikrede Dig om min Tilgivelse, som Du jo ogsaa bad mig om i Dine første Breve. Gud veed, hvor det smerter mig at bedrøve Dig, det har jeg aldrig villet; ere mine Breve haarde, saa beder jeg Dig om Forladelse derfor, det er imod mit Vidende. Men, kjere H., forestil Dig ogsaa den græszelige Forfatning, hvori jeg var! jeg troede, Du vilde komme tilbage for med Magt at rive mig fra den, jeg elsker, man sagde, at Du allerede var her, man gjorde mig angst og sagde, at Du useilbarlig vilde falde i Justitsens Hænder. Jeg saae G. i en Forfatning, som jeg aldrig har seet, og vil bede Gud, at jeg aldrig maae see Magen til. Jeg vidste, at han ikke vilde leve, forladt af mig; kunde jeg forlade ham? — Jeg troede, Du med Magt vilde rive mig fra ham, jeg saae allerede hans blege og blodige Skygge følge efter mig overalt og anklage mig som sin Morder. Jeg vilde ogsaa døe, jeg tænkte med Roelighed paa at forstaffe mig Forgift, mit Anslag i den

Anledning lykkedes ikke paa den sikre Maade, som jeg vilde, og jeg lærte ved en List, som er den eeneste, jeg i denne Affaire har brugt, selv at tillave mig en virkelig grusom Forgift. — Jeg fortæller Dig alt dette for at give Dig et Begreb om min Forsætning og min Beslutnings Alvorlighed og for at undskyldte mig for Dig, ifald mine Breve har været skrevne i en haard Tone, som virkelig i saa Fald er imod min Villie. — Du har reddet os, kjære H., ved at give mig min Frihed tilbage! Himlen velsigne Dig derfor! er det dog ikke sandt! det er sødt at være ædelmodig! Dit Hjerte vil belønne Dig, men forsmaae dog ikke min Tak!

Da Du nu igjen er den ædelmodige H., hvorfor vil Du da ikke give mig min Frihed tilbage paa en Maade, som er os begge værdig. Vil Du, som Du siger, gjøre alting for min Koelighed, saa skriv blot Dit Navn under det Papiir, Du i denne Pakke vil finde. Vær vis paa, kjære H., det er med et tungt Hjerte, jeg sender Dig det! det er med Taarer, jeg beder Dig underskrive det, men jeg underskriver tillige en evig Forpligtelse til, saalænge jeg lever, at være Dig taknemmelig. Det Dokument, hvorom Du taler, er os begge uværdigt; dette er det ikke! og jeg beder Dig underskrive det som min Ven, der frivillig ophører at have andre Rettigheder over mig, end de bedste, der eksisterer, dem som jeg selv, som mit inderste Hjerte giver Dig paa mit Benskab, min Agtelse og min Taknemmelighed.

Jeg veed ikke ret, hvad Du meener med den lovformelige Afstaaelse af Ludvig, som Du vil have. Jeg har begjært, at man i denne Ansøgning skal indføre, at jeg

overlader ham til Din Omsorg. Er det ikke nok? Troer Du mig ikke paa mit blotte Ord, naar jeg forsikrer Dig, at jeg aldrig imod Din Billie skal kræve ham af Dine Hænder? Var Verden, som den burde være, var Dit blotte Ord tilstrækkeligt til, at jeg kunde leve med G.! ved Gud! jeg skulde aldrig forlange meere. — Vær god mod min Ludvig! Det er en meget god Dreng! Du er vist ikke ulykkelig, naar Du beholder ham. At være hans Moder, at elske ham inderligt, det kan jeg ikke lade være, og det kan Du vel heller ikke begjere? — Du vil vel heller ikke forbyde mit Barn at elske mig, og jeg siger Dig det i Forveien, han er sin Moder meget hengiven. — Een af mine sødeste Drømme var, undertiden at see dette Barn hos mig, men, dersom det er imod Din Billie, skal jeg aldrig begjere det! Ak, H.! Du lader mig dyrt betale min Friebed. Dog lad saa være!

Det er ikke min Skyld, at min Fader ikke vilde læse Dine Breve, han vilde heller ikke læse mine, heller ikke et fra G. til ham. Men det var vist ikke af Brede, af Mangel paa Godhed for Dig. Det var af en Frygt, som han nu i de seenerer Tider har, for at blive alt for bevæget, hvilket han altid slyer saameget, at han ikke engang vil taale, at man i hans Nærværelse taler om en Syg, som lider meget. Jeg sværger Dig ved den Sandhed, som jeg er bleven troe, gennem alle de Lidelser, den har kostet mig, at min Fader elsker Dig, og har aldrig ophørt at gjøre det. Dersom Du afflaer Din gode Faders Bølgjæringer, saa bringer Du ham et dødeligt Stød, han vil i Dag skrive Dig til. Der er endnu megen Lykke tilbage for Dig H., Du har Ludvig! min Familie elsker Dig

meget høyt, og vil snart modtage Dig med aabne Arme. Erstat mig, vær i mit Sted, det vil glæde mig! — Du siger, at jeg anseer Dig for en uvedkommende Person, det har jeg aldrig sagt, det kan jeg aldrig gjøre. Jeg har troet at opfylde min Pligt, ved at tilbageholde Din Ansøgning; saaledes som den er, kan den jo heller ikke indgives; jeg har gjort nogle smaa Forandringer deri, finder det Dit Bisald, eller vil Du skrive en anden Ansøgning og sende mig, skal den blive indgivet, naar Du vil. Til Colbjørnsen har Du ikke nødig at skrive, hans Magt, siger man, er til Ende. Vil Du ikke heller skrive til M.?¹⁾, han er jo i det mindste ikke Din Fiende.

Og nu, H.! jeg spørger Dig, har jeg nogensinde be-
draget Dig? Har jeg det ikke, saa troe mig, naar jeg ved
alt, hvad helligt er, tilsværger Dig, at mit Hjerte er op-
fyldt af Godhed og Belvillie imod Dig; at G. er ingen
Forsører, at dette Skridt er min Opfindelse og ikke hans,
at han har villet give mig alle mine Forpligtelser tilbage,
men at jeg ikke har villet modtage dem; at uden at vide
Dig nogenlunde tilfreds og roelig, kan hverken han eller
jeg være lykkelig. At alt dette er sandt, derom forsikrer
jeg Dig ved Sandhedens Gud! ved alt, hvad der er
helligt!

Kjære H., ræk mig Din Haand som min Ven! kan
Du nægte mig det? — Hør mig! jeg holder ogsaa en
anden Haand fast, uadskillelig fast i min. Det er ingen
Forsørers! Det er en ædel, ulykkelig, lidenskabelig Elsters
Haand. Kan Du hade ham, fordi han elsker mig: fordi

¹⁾ Moltke.

jeg har gjort ham ulykkelig? — Ak! Du vil engang lade ham vederfares Ret! om ikke før, saa naar jeg engang hviler i Graven. Med dette Haab vil jeg leve og døe. Nu, lev vel, kjere S., lev evig vel.

30.

Fra Dispatcheur Bunken til P. A. Heiberg.

Kjøbenhavn, den 3die Novbr. 1801.

Min Søn!

Man har sagt mig, at Du er kommen til Hambourg. Og jeg kan slutte, Din Casse efter Rejsen fra Paris dertil vel ikke er i bedste Stand, hvorfor jeg herved sender Dig indlagte Bezel fra Ryberg & Comp. paa Contr. H. Donner for sig for 81 Rdl. 19 Sk. Hamburger Courant, som Du til videre kan betjene Dig af; hvornæst jeg forbliver

Din hengivne

J. Bunken.

31.

Fra P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg.

Hambourg, den 10de November 1801.

Kjæreste Thomasine! Dit Brev af 3die November har jeg faaet. Endelig kjender jeg Dig nogenlunde igjen. Du er igjen den gode, den selv i sin Forvildelse elskværdige Thomasine, som Du altid har været, naar man ikke for meget modsatte sig Dine Meeninger, og ikke den Furie, der har dikteret Dine sidste Breve. Tænk Dig nu om; overvey med koldt Blod, om Du er istand dertil, alt hvad

der i denne ulykkelige Sag er passeret, og svar mig saa paa Din Samvittighed, om jeg har fortjent de Bitterheder, som Du har udstøet over mig; om ikke mit Forhold i den heele Affaire har været ikke alleeneste saaledes, som den efter Omstændighederne kunde være, men endog, som den burde være. At Du, efter at have kjendt mig saa længe, med eet, og saa at sige forsætlig misgjender mig, det er ikke min Skyld. Fordi jeg tilskrev Din Fader, fortjener jeg ingen Bebrejdelser; mit første Brev til Dig var foreseglet under Couvert til Tante R., og deri paalagde jeg Dig det som en Pligt, at fortælle Din Fader alting. Hvor kunde jeg nu drømme om, at Du fremdeles vilde holde en Sag skjult for ham, som Du selv sagde at heele Byen vidste? Tænk Dig om, og see saa, om Du har handlet ret. Jeg vil ikke tale om Din første og værste Fornærmelse imod mig, men blot om Dit Forhold i den sidste Maanedes Tid. Dog! jeg vil ingen Bebrejdelser gjøre Dig, disse skulle være de sidste.

Den Lap, som Du har sendt mig til Underskrift, kan jeg ikke underskrive, ikke for Indholdets Skyld; thi deri har jeg blot gjort een liden Forandring, hvortil dog Narjagen ikke er nogen Mistillid til Dig, eller Dit Ord; derpaa vilde jeg troe, som paa den helligste Gød, naar Du var istand til at raade Dig selv; men det kan Du ikke, da Du staaer under min Fiendes Indflydelse. Narjagen, hvorfor jeg ikke kan underskrive, er, fordi Ansøgningen ogsaa skal underskrives af Dig, og maae selvfølgelig være paa stemplet Papiir. Jeg sender Dig derfor indlagt et Dokument, der, tilligemed den Fuldmagt, som jeg gav Dig for min Afreise, kan paa det fuldkomneste supplere

min Underskrift. Jeg frastriver mig deri al Ret til at blive lykkelig for Eftertiden, kan jeg derved befordre Din Lykke, nu saa skal mit Offer være mig mindre smerteligt. Derjom Du, som Du ikke er, var i den Forsatning, at Grunde, koldt Overlæg og Ræsonnement kunde virke noget hos Dig, da vilde jeg gjøre det saa klart for Dig som Dagen, hvorledes sund Fornuft og alle Mennefters Erfarenhed — Romanskriveres Paaastand grunder sig ikke paa nogen af disse to Deele — bevise, at den allerhæftigste Kjerlighed inden en længere eller kortere Tid efter Besiddelsen, forandrer sig ubemærket til et gjenfiddigt varmt Venfkab og Høvhed; naar den ikke, som desto værre alt for ofte er Tilfældet, forvandles til Kulde, Vigegeblighed eller Had. At den hæftige Kjerlighed eller Forlignelse kan vedvare bestandig efter Besiddelsen, det er umueligt; det strider imod den menneskelige Natur, og ingen Dødelig skal kunne opgive mig noget Exempel paa det modsatte af min Paaastand, uden at tage det af en Roman eller et andet Digt. Sæt nu, at Din Roman faaer et lykkeligt Udfald, — hvilket ved Gud i Himmelen ingen kan ønske inderligere end jeg — hvad vinder Du da? og hvori vil Du med Tiden finde Din Gevinst at bestaae? Nogle faa Maaneders Ruus og Belyst fraregnet, har Du ikke vundet andet, end netop det, som Du var i Besiddelse af, og som Du kunde have beholdt, uden at overtræde Dine Pligter. Hertil kommer endnu, at Tanken om, at Du ikke er meer lykkelig, end Du paa Grens og Pligtens Bey kunde have været, og at en anden er ved Din Fejl blevet, — om ikke just ulykkelig, saa dog ikke lykkelig, vil forbittre Dig mangt et Øyeblik, uden at Du kan forsøde denne

Tanke med Overbeviisningen om at have opfyldt Dine Pligter. Her har jeg nu malet Dig den allerstjønneste Side af Maleriet; men hvad, om det skulde faae andre Farver, andet Udseende? Dog Gud forbyde det! og jeg tier; men belav Dig i det mindste paa, at det Menneſte, der nu er en Gud i Dine Dyne, om en kort Tid enten nødes til at følge Naturens evige og uforanderlige Love, eller og at han vil hykle Tølelser for Dig, som ikke findes meere i hans Hjerte.

Du ſeer, kjere Thomafine! hvor ſtor Tillid jeg endnu har til Dig, idet jeg lader Dig beholde Fuldmagt til, endog i en ſaa delikat Sag ſom denne, at underſkrive i mit Navn. O, misbrug dog ikke denne Tillid! Bedrag mig ikke ved at udelade den Klausul af Anſøgningen, ſom jeg beſtemt fordrer indrykket deri. Vær forviſſet paa, at jeg ſtedſe, ſaavidt ſom det er mig mueligt, ſkal opfylde ethvert af Dine Ønſker. Jeg føler mig ikke ſtærk nok til at afflaae Dig noget; og Gud lade mig aldrig blive ſaa ſtærk. Jeg veed for nærværende Tid kunſ en eenefte Punkt, hvori jeg ikke er, og neppe nogenſinde vil blive iſtand til at føye Dig; og lad mig ſige Dig den nu een-gang for alle. Det Menneſte, der ſaa græſſelig har fornærmet mig, der har overtraadt Gjeſtfrighedens hellige Love, der har gjort alt, hvad han kunde, for at myrde den, han kaldte ſin Ven, det Menneſte hverken vil eller kan jeg ſee; jeg ønſker, ſaavidt ſom mueligt er, aldrig at høre hans Navn nævne. Hans inſolente Brev til mig, hvoraf jeg kunſ har forklaret en liden Deel for Din Søſter Liſe, har gjort mig endnu meere faſt i denne Beſlutning. Jeg ønſker ham intet ondt, og hvor kunde jeg gjøre det, uden

at faare Dig? men han bliver aldrig min Ven, jeg vil aldrig kunne see ham eller høre hans Navn nævne, uden at føle Forbittrelse; og vær forvisset paa, at ligesaa eftergivende, som jeg er og altid skal være imod Dig, ligesaa fast og urokkelig skal jeg være i min Beslutning i Henseende til ham. Har han endnu nogen Følelse af Vre tilbage, da undviger han mig med endnu større Forsigtighed, end jeg undviger ham. Han truer mig med Tabet af sin Agtelse; nu, det Tab kan jeg taale, og jeg skjætter ikke mere derom; men hvad jeg ikke kan taale at tabe, er Din Agtelse og Dit Venskab; jeg har hos Dig intet meere tilbage, og jeg troer at have fortjent samme.

Nu, kjæreste Thomasine, veed jeg ikke at have meere at sige Dig i denne Sag; jeg ønsker, at jeg ikke skal behøve meere at vedrøre denne forhadte Materie. Kun eet har jeg endnu tilbage, nemlig at ønske Dig af mit inderste Hjerte al den Lykke, som Du nu drømmer om; jeg vil da være mindre ulykkelig. Du seer, at jeg har gjort mig til Herre over mine Følelser; jeg skal stræbe at blive det. Gud velsigne Dig!

Farvel!

Heiberg.

Tak Din gode Fader for hans Brev med videre. Jeg vilde vel skrive ham til; men jeg veed jo, at han ikke læser mine Breve, og jeg kan ikke fortænke ham deri.

Anm. Udenpaa dette Brev har Thomasine Heiberg tilføjet:

„Herefter mangler et Brev fra mig, som jeg desværre ingen Copie toeg af, og som man foregiver ikke er kommet til sin Adresse. Det var kort og underrettede blot G. om, at jeg for juridiske Ar-

Jager ikke kunde indgive den ham tilsendte Ansøgning, men at en anden i Henseende til Materien ligegyldende blev indgivet, samt at den Clausul om Ludvig skulde deri blive indført."

32.

Udtog af P. A. Heibergs Ansøgning
af 16de November 1801.

Denne gik ud paa, at den H. overgaaede Dom maatte blive kaldt tilbage, saa at han atter kunde vende hjem til sit Fædreland. Af denne Ansøgning meddeles følgende Brudstykke:

"Et Baand binder mig endnu til Deres Majestæts Stater. Jeg er Fader til en Son, som jeg stedse har ønsket at danne til en duelig Borger for det Land, hvori han fødtes. Ulykkeligviis trænger han nu meere end nogen-
sinde til min Beyledning og Opsigt; og hvo kan vel med lige Virkning sættes i en Faders Sted? At berøbe ham sit Fædreland, fordi hans Fader har været saa ulykkelig at komme i dette Uheld, det tillader min Samvittighed ikke. Han er endnu ikke i den Alder, at han kan bestemme sig selv, og han vilde i en modnere Alder have Føje til at gjøre mig Bebrejdelser, ifald jeg nu misbrugte min Myndighed med at forflytte ham til et fremmed Land, hvor han maaskee vilde finde sig misfornøyet — — —"

Denne Ansøgning blev afflaaet den 4de December 1801. Allerede i November havde Thomasine indgivet en Ansøgning om, at Egtteskabet maatte blive hævet. Da Heiberg ved en for Notarius i Hamborg under 9de No-

vember afgiven Erklæring formelig havde samtykket i Op-
hævelsen af Ægteskabet, blev der nu, strax efterat hans
Ansøgning om Tilladelse til at vende tilbage til Danmark
var afflaaet, givet den fornødne Skilsmissebevilling, og
begge fik Tilladelse til at indgaae andet lovligt Ægteskab.

Saa snart Heiberg erfarede, at hans Ansøgning om
Benaadning var bleven afflaaet, skrev han efterfølgende
Brev, og indsendte samtidig en ny Ansøgning til Kongen,
som han ledsagede med en Skrivelse til Kronprindsen.

33.

Fra B. A. Heiberg til „Johan Ludvig Heibergs
Moder“.

Hamborg, den 14de December 1801.

Seg vil forsøge paa at tale med Dig, Thomasine,
maaſkee for sidste Gang, saa koldt som mueligt. Du har
bedraget mig paanye, og sveget den ubegrændsede Tillid,
som jeg viiste Dig. Har jeg fortjent en saa grusom Be-
handling? Var det Dig ikke nok at have gjort mig
ulykkelig? Hørte det ogsaa til Din Plan, at Du skulde
bringe mig til Fortvivlelse? Seg sendte Dig min Erklæ-
ring, at jeg samtykkede i Skilsmisſen. Seg gjorde mig
saaledes selv ulykkelig for at opfylde Dine Ønſter. Seg
viiste Dig endnu den Tillid, at lade Dig alleene under-
skrive den Ansøgning, hvortil Du sendte mig et Concept,
og som jeg, blot med en liden Kettelse, antog. Seg paa-
lagde Dig, jeg bad Dig, jeg tiggede Dig om, at ikke svige
min Tillid, men at indgive Ansøgningen saaledes, som den
var. Seg havde fortjent Din Tak, Din Agtelse for denne

Handlemaade; og Du bedrager mig. Dog nej! jeg troer ikke, at det er Dig, der har bedraget mig; det er Uhyret, som har forført Dig. Endnu veed jeg ikke, hvorledes Din Ansøgning lyder; men jeg skal faae det at vide. Saa meget veed jeg, at den efter Forlangende er forestillet Kongen saaledes, at min Ansøgning skulde afflaaes, ifald Din blev bevilget, og omvendt. Nægt det ikke! Tre Breve med forrige Post have meldet mig denne Græsfelighed, og alle 3 Brevsfrivere have hentet deres Efterretning fra Kilden, fra Cancelliet selv. Følgen blev, hvad den maatte blive: Du seyrede paa Beføstning af min heele timelige Lykke; og Du kunde have seyret, uden at bringe mig til Fortvivlelse. Dog, den samme, der raadede Dig til at gjøre det forrige, uforsvarlige Skridt, at tilbageholde min første Ansøgning, har ogsaa forført Dig til det sidste. Jeg sagde Dig dengang, hvad Følgen vilde blive for mig; nu seer Du Sandheden af min Spaadom. Du paa stoed, at Din Forsører ikke onskede at holde mig borte fra Dannemark; jeg paa stoed det modsatte; hvem har nu Ret? Jeg søger nu om en Raadesbeviisning; at jeg har aldrig troet, at jeg skulde kunde ansee saadant for en Lykke. Jeg søger om at blive paa Livstid Fange i Kastellet. Jeg kan ikke leve adskilt fra det eeneste, som Du har ladet mig beholde tilbage, min Søn. Gjør nu selv, eller tillad Din Forsører, at gjøre Demarcher imod denne Ansøgning. Afflaaes den, jeg sværger Dig til, at jeg ikke indestaaer Dig for Følgerne, der ville blive græsfelige. Min Beslutning er taget. Du bereder Dig et forfærdeligt Ansvar, evige Samvittighedsnag, ifald Du ikke gjør alt, hvad der er mueligt — og Du kan gjøre meget — for, at min

Ansøgning bevilges. Den samme Post, der bringer Dig dette Brev, bringer ogsaa min Ansøgning directe til Cancelliet og Kronprindsen, saa det er umueligt at forhindre sammes Indgivelse. See paa dette Brevs Datum, erindre Dig, hvad det er for en Dag, hvorpaa jeg skriver dette sorgelige Brev¹⁾, og gjør dette græsselige Skridt; og bring mig saa til Fortvivlelse, om Du har Hjerte dertil.

Dette er det sidste Brev, hvormed jeg skal falde Dig besværlig. Det staaer nu i Din Magt at tilveyebringe, eller afværge meere Ulykke, end Du drømmer om. Jeg beder Dig indstændig om at betænke Dig nøye i, hvad Du gjør og hvad Du ikke gjør, og at Du i intet Tilfælde, denne Sag vedkommende, stoeler paa, eller lader Dig lede af det Menneske, der har Din Fortroelighed, som han paa saa nedrig en Maade misbruger. Det, jeg søger om, lægger ingen Hindringer i Vejen for Dig; og saa dybt har Du ydmyget mig, at jeg maae ansee evigt Fængsel for en Lykke. Jeg vil, og jeg maae døe i Dannemark, var det endog i Skubfarren. Saameget kan jeg dog og vil jeg endnu sige Dig, at jeg, enten Du nu handler med eller imod mig, dog alligevel ikke alleeneste ubetinget tilgiver Dig alt af mit inderste Hjerte, men at jeg endog undskylder Dig. Min Kjærlighed forbyder mig at være vreed eller bære Had til min Søns Moder; hvad derimod den lumpne Forfører angaaer, ham følger min Forbandedelse paa alle hans Veje, indtil mit sidste Aandedræt.

B. A. Heiberg.

¹⁾ Johan Ludvig Heibergs Fødselsdag.

P. S. Jeg har den Mistanke, at man ogsaa har udeladt af Skilsmisse-Ansøgningen den Punkt om Johan Ludvig, eller dog at man har sørget for, at den ikke blev bevilget. Gud forlade Dig, om det forholder sig saaledes!

Jeg behøver ikke at sige Dig, og jeg siger Dig ikke, hvad Du har at gjøre i Henseende til den Ansøgning, som jeg nu indsender. Dine Breve og Dine Handlinger have viist mig, at Du har Resolution nok til at handle imod mig. Vi faaer nu see, om Du har nogen til at handle i Faveur af mig. Kunns saa meget maae jeg sige Dig, at, hvad der skal skee, maa skee uopholdelig. Et forespørgende Brev siger mig, at Du intet vil gjøre, og det bliver ubesvaret; men skjelv for Følgerne! Jeg har intet at tabe, og kan altsaa vove alt; og ved Gud i Himmelen! det gjør jeg. Jeg besværges Dig for Din egen Noeligheds Skyld! lad ikke Din Don Juan forføre Dig til at foragte mine Advarslar.

Endnu maae jeg paa det indstændigste bede Dig, ikke at tillade den Person, Du veed nok, at gjøre noget Skridt i min Faveur. Vil og maae han endelig handle, saa lad ham heller blive ved, som han har begyndt, og gjøre ondt. Dette skal jeg endda vide at finde mig i; men jeg vilde blive alt for dybt ydmyget, isald jeg skulde skylde en Belgjerning til et Mennekte, som jeg i saa høy en Grad foragter, og har Ret til at foragte. Afslaaes min Ansøgning, da skal han høre fra mig.

Fra P. A. Heiberg til Kronprindsen.

Naadigste Kronprinds!

Vær at tilgive! da er Du Himlen liig. Saaledes sang Digteren Thaarup i et Skuespil, bestemt for en af Deres Kongelige Høyheds gladeste Dage, den Dag, da De var blevet Fader. Det er ikke længe siden jeg smigrede mig med det glade Haab, at jeg dog efter to Mars Tidelser, skulde kunne have paa nogen Maade affonet den Brode, som Domstolen har fundet mig skyldig i. Jeg ventede Hans Mayestæts og Deres Kongelige Høyheds naadigste Tilgivelse; men den mig communicerede, høykongelige Resolution af 5te¹⁾ dennes nedsløeg paa en græsselig Maade dette Haab; og jeg mærker nu, at det har lykkes mine Fiender saaledes at sværte mig, at jeg ingen Tilgivelse har at vente. Jeg drister mig heller ikke til at forsøge paa at erholde samme. Bedlagte allerunderdanigste Ansøgning, hvis Original er indsendt til Cancelliet, vil underdanigst sige Deres Kongelige Høyhed, at den eeneste Maade, som jeg nu vover at ubede mig, er en saadan, som jeg under andre Omstændigheder, og blot for 3 Maaneder siden, vilde have holdt for den høyeste Straf; og saa ulykkelig er jeg i disse sidste Tider blevet, at jeg maae ansee det for den høyeste Lykke, om det allernaadigst maae tillades mig, for evig at opofre min personlige Frihed. Jeg er Fader; og min Søn er det eeneste, som en ublid Skjebne har ladet mig beholde tilbage af alt, hvad der

¹⁾ Den var af 4de December.

tilførn udgjorde min Lykke og Stolthed. Jeg kan ikke leve adskilt fra denne Søn, eller paa et Sted, hvor jeg ikke kan have den Glæde at see ham. Deres Kongelige Høyhed er selv Fader; De kan altsaa sætte Dem i mit Sted. Jeg besværges Dem ved Deres Faderhjerter! nægt mig ikke den sørgelige Trøst, at henleve mine øvrige Dage i et Fængsel i Kjøbenhavn, for der at leve med min Søn og at under-vise ham. Jeg kjøber denne Trøst for den høyeste Priis, som Nogen derfor endnu har budet: for min Frieheds evige Forliis. Et Afslag af denne min allerunderdanigste Ansøgning vil bringe mig til Fortvivlelse. Bønhoørselsen derimod vil gjøre mig lykkelig. Jeg vil med Tiden lære at glemme mine Sorger; og evig skal jeg takke og velsigne Deres Kongelige Høyhed.

Underdanigst

P. A. Heiberg.

Hambourg, den 14de December 1801.

35.

Ansøgning fra P. A. Heiberg.

Til Kongen!

Som et Tordenslag for mig, var Deres Mayestæts allerhøyeste Resolution af 5te December sidstleden, der af Herr Dispatcheur Bunzen er bleven mig communiceret. Resolutionen nedsløeg mig saameget dybere, som den var mig aldeles uventet. Jeg grundede mit Haab paa den Tanke, at Deres Mayestæts Naade og Mildhed er grændseløs; og — jeg maae tilstaae det — jeg vovede endog at troe, at min Forbrydelse var meere tilgivelig, end jeg nu

erfarer den at være. Langt fra mig være den Tanke, at formaae Deres Mayestæt til at forandre denne allerhøieste Beslutning; alt hvad jeg med denne min allerunderdanigste Ansøgning onsker at opnåae, er saa megen Formildelse i min haarde Skjebne, som kan bestaae med Deres Mayestæts forhen erklærede høye Villie. Man nægter ikke engang den groveste Forbryder saa megen Formildelse i hans Skjebne, som det offentlige Vel kan tillade; og meere forlanger jeg ikke.

Allernaadigste Konge! den eeneste Trøst, jeg har tilbage i denne Verden, er min Søn. Jeg kan ikke leve adskilt fra ham. At tvinge mig dertil, er at affige min Dødsdom. For den Glæde, den Trøst, at leve med og for ham, opofrer jeg frivillig endog saa min personlige Frihed, og det for Livstid. Allerunderdanigst anholder jeg om, at det af Høykongelig Raade maae tillades mig, at fremstille mig som Statsfange, for at indsættes for Livstid i Citadellet Friderichshavn, eller paa hvad andet Sted, — kun indenfor Kjøbenhavns Volde — som det maatte behage Deres Mayestæt allernaadigst at bestemme, og at det der maatte tillades mig at have bemeldte min Søn hos mig, for at undervise ham, samt undertiden, og under hvad Opfigt der maatte findes fornøden, at see de saa Menneker, der endnu ere, og altid ville blive mig kjære, og som tage Deel i min Skjebne. For ikke at falde Staten til Byrde eller Bekostning, vover jeg endvidere at udbede mig allernaadigst Tilladelse til at ernære mig med at affkrive og oversætte — ikke for Boghandlere, men — for Kjøbmænd, Advocater, og andre, som maatte ville forunde mig denne Fortjeneste; om det

endog ikke kunde tillades mig at beholde den offentlige Fidem, som jeg forhen har havt og aldrig misbrugt. Derksom denne min allerunderdanigste Ansøgning vorder mig allernaadigst bevilget, saa forpligter jeg mig til at indstille mig personligen, hvor Deres Mayestæet behager at befale, samt aldrig at ansøge eller tillade nogen paa mine Begne at ansøge om nogen Formildelse i min Skjebne.

Al! allernaadigste Konge! den Mand, der maae ansee et saadant Dristes Dpshydelse for en Lykke, han er sandelig i en høy Grad ulykkelig, og jeg tør troe, at end ikke hans alleruforsønligste Fiender ville kunne misunde ham eller modsætte sig den Art Lykke, som han attraaer.

Allerunderdanigst

P. A. Heiberg.

Hambourg, den 14de December 1801.

Man seer, i hvilken sjælelig Tilstand den ulykkelige Heiberg var kommen, men hvad man end kan sige om hans Holdning paa dette Tidspunkt, saa er der een Side af Sagen, som i høy Grad bør fremhæves og paaskjønnes, nemlig den Anstuelse, han som Fader fastholdt med Hensyn til sin Søn. Enhver vil af Brevene kunne see, at hans Forbittrelse og Hævngjerrighed var steget til det Høieste. Han veed og føler, at der nu er eet Punkt, hvor han kan ramme sin Hustru's Hjerte dødeligt, ved nemlig at ride Sonnen fra hende, og derfor tilbyder han Kongen at tilbringe hele sit øvrige Liv som Fange i Fædrelandet, ifald han maa have sin Søn hos sig. Da nu denne sidste

Plan strander for ham, hvor menneskeligt vilde det da ikke have været, om han havde tiltvunget sig Barnet og taget dette med sig til Frankrig. Men her bragte han et Offer, som maa regnes ham til stor Ære. Han udtalte for sig selv og Andre, mundtlig og skriftlig: „En Fader har ikke uindskrænket Ret over sin Søn. Ingen Fader i Verden har Ret til at forandre sin Søns Fædreland, og saaledes ihjelslaae hans Nationalitet og give ham en anden, end den, Naturen har bestemt ham for. „Sfald jeg,“ sagde han, „tager Johan Ludvig til mig, da bliver han med Nødvendighed fransk, og jeg har saaledes berøvet mit Fædreland en Borger, og berøvet ham sit Fædreland; saavidt strækker en Faders Myndighed sig ikke; ja, jeg anseer det for en Forbrydelse, hvis Følger Ingen kan forudsee.“

Dette Raisonnement var virkelig en Frihedshelt, en Republicaner som Heiberg værdigt, og aldrig har jeg uden Rørelse kunnet læse om hans Opoffrelse i denne for ham saa vigtige Sag.

Medens Heiberg saaledes gjorde den sidste Anstrelgelse for, det koste hvad det vilde, at hindre Ægteskabet imellem Thomazine og Gyllembourg, havde dette allerede fundet Sted. Den 17de Decbr. 1801, altsaa henved to Aar efter Heibergs Forviisning fra Fædrelandet, fuldbyrredes hendes Forening med Gyllembourg i al Stilhed i hendes Faders Huus.

Allerede den 19de December meddeelte hun P. A. Heiberg Efterretningen om sit Ægteskab i et Brev, som er gaaet tabt, men som omtales i et nedenfor trykt Brev fra Heiberg af 26de Januar 1802 (Side 280). —

Fire Dage efter Nielsen skriver hun til sin nuværende Husbond, der med hendes Søster Hanne var taget ud til Ruhedal for at ordne Alt i det nye Hjem.

36.

Fra Thomajine Gyllembourg til hendes nuværende Husbond.

Kjøbenhavn, den 21de December 1801,
Mandag Aften Kl. 5.

Min Gyllembourg! min elskede Mand! — Gud og alle gode Aander være evig takket, for at den lykkelige Sine nu for hele Verdens Dyr kan kalde Dig saaledes. — Jeg havde aldrig troet, at jeg skulde ansee Egtebaandet som noget saa lykkeligt, som jeg i dette Øyeblik, i disse Dage finder. Dette Baand, som jeg velsigner, da det binder mig til Dig, forekommer mig nu som Lovenes Bagt om mig og min Elskede; som en Vænte paa Menneskers Ondskab, som ville adskille os. Jeg har aldrig kjendt Frihedens Sødhed førend nu, da jeg er bundet til Dig. Og jeg troer vist, at jeg min hele øvrige Livstid skal velsigne det uopløselige Baand, som jeg saa ofte har vædet med mine Taarer, saa ofte kaldet den gruesomste af alle gruesomme menneskelige Indretninger. Siig ikke, at Du ikke gjør mig saa lykkelig, som jeg Dig. Kjære Gyllembourg! intet Menneske kan fatte min Lykke uden den, der for første Gang i sit Liv føler Frihed og Glæde, virkelig Glæde, og der har kjøbt dem som jeg, dyrt, men ikke paa sin Samvittigheds Bekostning. Vi har kjæmpet og vundet

hinanden, min Gyllembourg! og vundet med Vre, paa en honnête Maade. Det er det, der gjør mig saa glad. — Jeg er kun bange, at vor Lykke er for stor til at kunne længe vare; at H.s Hævnjerrighed, paa een eller anden Maade skal berøve os vor Fred; men jeg vil ikke gjøre Dig uroelig, skjøndt jeg ikke kan nægte, at jeg er det selv.

Jeg har i Formiddags modtaget Dit og vor gode Hannes Brev! Hvor alting gjør os lykkelige, naar vi elste! Du kan ikke troe, hvor det fornøyer mig at høre Dit Navn, at see det skrevet; og i Dag, da jeg for første Gang saae det skrevet af Din Haand — Ak! jeg var nær ved at græde af Glæde! — Det har vijt ogsaa fornøyet Dig at skrive? Ikke sandt min Ven?

Du maae ikke være vred paa mig for, at jeg først i Dag skriver til Dig. Jeg kan ikke gjøre derfor, thi *grâce au soin de nos amies*, saa har jeg ikke været eene søndag nu. — Jeg længes saa inderlig efter Dig, og savner saa meget min gode Hamme, at jeg synes, det er en Evighed, til I kommer igjen. I Gaar Morges kom den gode Andrea til mig, inden jeg var staaet op, hun har lovet at komme til mig hver Morgen og blive hos mig, til vi gaaer til Bords. Hendes Selskab er mig saare behageligt, og jeg bliver i godt Humeur, hver Gang jeg taler med hende, om jeg var aldrig saa uroelig. — Hvad meener Du? Hun har omvendt sin Moder, saa at hun er aldeles paa vores Partie og har skjændtes tappert med sin Mand og Farbroder Andreas, der er blevet reent gal over H.s Brev til ham. Han søger for H. og har faaet Fader til at underskrive

Ansøgningen tilligemed ham¹⁾. Jeg er bange, det gaaer Fader nær, han er slet ikke i godt Humeur, men han er dog ganske venlig mod mig og taler om Dig og Hanne.

Man kalder mig need til Theebordet. Farvel saa længe! —

RI. 6 $\frac{1}{2}$.

— Nu, kjære Gyllembourg! her har Du mig igjen! af Gud være lovet! Gud være lovet! nu kan jeg da med Sandhed sige: her har Du mig! — Saadan sagde ogsaa den gode Fader, da han gav mig til Dig. — Erindrer Du det? — Der har De hende! sagde han. — Jeg har saa meget at sige Dig, at jeg hverken veed Ende eller Begyndelse derpaa. En stor Deel maa jeg gjemme, til jeg seer Dig. Med hvilken Glæde jeg venter Dig! men jeg har heller aldrig længtes mere end nu; aldrig tællt Dage, Timer og Minuter til Din Ankomst som nu. — I Gaar Eftermiddags kom den gode Stine (der hver Eftermiddag kommer til mig paa i Dag nær; i Aften tænker jeg Lene kommer) derpaa gif jeg med Peter, først til Tuxens — hvor ingen var hjemme, men jeg leverede et Kort, og derpaa til B—s. Han var syg af Gigt i Hovedet og havde ligget til Sengs. Han loed sin Kone kalde op, og det veed Gud! min gode Gyllembourg! jeg kan slet ikke fortænke ham i, at han er kjed af hende; thi jeg saae hende neppe i 20 Minuter og jeg var inderlig kjed af hende. Jeg finder hende ubehagelig, og hun snakkede saa dumt, at hendes stakkels Mand blev ganske forlegen paa hendes Vegne.

¹⁾ See Side 266.

Da jeg kom hjem igjen, kom først Lise, da hun havde havt en hemmelig Conference med Schiellerup, der fulgte hende til Døren. Hun var ret artig i Aftes, men F. var som han pleier. Her var græsfelig kjedsommeligt! Fader kjedede sig øyensynligt, og hvad som fornøiede mig, var — Gud forlade mig! — at han sagde ganske suurt Godnat til F., ja endog saa til Lise. — Fader er ganske venlig imod mig, men han er ikke munter. F. havde i Gaar Morges en lang Samtale med ham, siden har han været stille, men han er vist ikke vreed paa os, det jeg troer. — Min Ludvig har været hjemme i Eftermiddag, og har talt en heel Deel med mig og ret været en aimable Dreng. Han har gjort mig baade glad og bedrovet. —

Men jeg saaer vel gaae need, inden Fader kommer. Kjere Gyllembourg! dersom Du og Hanne kan blive sær-dige, kommer F da ikke paa Onsdag Aften? Jeg længes saa forfrækkelig! — Det Beyr i Dag ligger mig ret paa Hjerte; jeg indbilder mig i min Dumhed, at Ruhedal kunde snee til, saa at ingen kunde komme ud af Døren; og frygter usigelig for, at det skulde tõe og Beiene blive inpassable. Dog jeg maae gaae. Godnat! min Ven! min elskede Elster! min Mand! Al lykkelige! tree Gange lykkelige Sine! der eyer alt dette foreenet i een Person. Godnat min Gyllembourg!

Tirsdag Eftermiddag Kl. 3 $\frac{1}{2}$.

— God Dag Gyllembourg! min kjere Gyllembourg! Gud give, jeg havde Dig igjen! jeg har aldrig længtes mere efter Dig end nu. Jeg er saa uroelig! saa hange for H.s Hensigter. Naar jeg seer Dig, bliver jeg mere

roelig. Jeg har igjen ret med Andagt læst H.s Brev¹⁾, og jeg er færdig at indbilde mig, at det, han begjærer af mig, som han ikke vil sige og forbyder mig at spørge om, er hverken mere eller mindre end: at tage til ham igjen. Han troer vel neppe, jeg er givt. — Han siger dernæst, at jeg ikke drømmer om, ikke formoder hvilken græsselig Beslutning han har taget; — og veed Du min Ven! hvilken horrible Idee der er kommet i mit Hoved, og Andrea og hendes Moder ere faldne paa det samme? — — At han, som et Pendant til Medea, vil dræbe min Ludvig! — Han siger, at det er noget, som skal berede mig evig Qual og Samvittighedsnag. Jeg er ogsaa saa angst for Dig. Skulde jeg være saa uheldig at have vundet Dig, for strax at miste Dig paa en saa græsselig Maade? — Nu saa skal jeg strax følge Dig til Styggernes Rige; det er dog en Trøst! — men skulde min arme Dreng blive Offeret, for hans Faders (af Gud forlade mig, at ikke heller den fattigste Arbeidskarl, den dumme Bønde er hans Fader end H.); skulde han være det uskylde Offer for hans grusomme Faders Hævnjerrighed? — Du kan ikke troe, hvor uroelig og bedrøvet jeg er i Dag. Den stakkels Ludvig begynder at være bedrøvet, fordi jeg rejser. — Jeg har meget at fortælle Dig i den Anledning, naar vi sees. Jeg vilde imidlertid ønske, at vi kunde hæbne os paa H. ved at bevise ham en stor Tjeneste. Jeg veed ikke hvorledes! men lad os tænke derpaa min Gyllembourg! — Lise har faaet Brev fra

¹⁾ Af 14de Decbr. 1801, Side 251.

ham i Gaar; jeg sender Dig herved en Seddel, som jeg fik fra hende i Formiddags.

J Aftes, da jeg havde skrevet til Dig, gif jeg need og sad først længe eene med Ludvig. Derpaa kom Fader, og strax efter Peter og Vene. Fader var saa aimable og talte meget om Dig og Hanne; og hvad mener Du? Hr. J. vilde ogsaa være artig, kyste mig, da han gif, og kaldte mig: Lille Sine! — er det ikke noget Nytt? — Fra Vene skal jeg hilse Dig tusinde Gange; hun jagde mig Farvel i Aftes, og er formodentlig reist i Morges. — I Formiddags var Andrea her, og lidt efter kom Weyse og blev her en Timestiid. Fader var ret mild ved Bordet. Jeg venter nu Stine, der har lovet at komme til mig. Den stakkels Pige har ellers haft Spectacles med sin Fader i Gaar for min Skyld.

Jeg har endnu saa meget at sige Dig, men jeg maae nu afbryde, da jeg endnu skal skrive et Par Linier til vor gode Hanne, og jeg vilde gjerne være færdig, til Stine kommer.

Jeg indbilder mig, at Du og Hanne kommer igjen i Morgen Aften. Gud give, J kom, og er det mueligt, saa veed jeg nok, J kommer.

Ak! Gud være lovet! jeg tør sige til hele Verden, at jeg længes efter min Gyllembourg, og jeg siger det ogsaa hver Dag.

Nu lev vel, min elskede, min elstværdisge Gyllembourg! Sid jeg i Morgen Aften maae holde Dig i mine Arme. Jeg omfavner Dig i Tankerne! elsk stedse som nu Din evig hengivne, Din evig troe i Livet og i Døden

Sine Gyllembourg.

A propos! jeg svarede Lise, at Bevillingen havde Du, og Copien til Ansøgningen havde jeg aldrig havt, men jeg tænkte, de kunde faae den i Cancelliet.

Den under 14de December 1801 indgivne Ansøgning fra Heiberg forelagdes Kongen af Cancelliet den 8de Januar 1802.

I Indstillingen omtales foruden Heibergs Ansøgning tillige en anden Ansøgning fra hans Svigerfader og dennes Broder, Grosserer Andreas Bunten, hvori de begge yttre, at de ansee H.s Skridt som en Følge af den yderste Fortvivlelse, og for at forebygge, at han skulde styrte sig i en Ulykke, der kunde forurolige dem, anholde de om, at det maa blive ham tilladt at vende tilbage. Kongen resolverede under 15de Januar 1802, at det skulde forblive ved Resolutionen af 4de December 1801.

I Anledning af dette Afslag skrev Fru Gyllembourg et Brev til Heiberg, hvoraf der haves en Kladde uden Datum, men som efter H.s Svar maa være af 19de Januar 1802.

37.

Fra Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg.

Kjære H.! Da den ubehagelige Efterretning om Din Ansøgnings Afslag ogsaa er kommet til mig, og da jeg veed, at flere af Dine Venner i Dag skriver til Dig, for om muligt ved Benskabs Deeltagelse at formilde dette Uheld, saa vover ogsaa jeg at fremkomme mellem dem. Ikke veed jeg, om det er Dig behageligt at see disse Linier fra min

Haand; men det veed jeg med den største Visshed, at
 iblandt alle dem, Du troer og har hjer, har Du ingen
 sandere, ærligere, meere velmenende Veninde end den mis-
 kjendte Thomasine. — Ikke behøver jeg at sige Dig, hvor
 usigelig alt dette smerter mig! hvor mange Taarer Dit
 græsfelige Brev har kostet mig. Tilgiv mig, om jeg i
 min første Varme svarede derpaa i en mindre venfskabelig
 Tone, end jeg vilde: Lise har sagt mig, at Du var for-
 trydelig derover; men, gode H., ikke kan Du være uvidende
 om, at enhver Beslutning fra Din Side, der skadede Dig
 selv, vilde upaatvivlelig lægge Fader i Graven og være
 en skrækkelig Hevn over mig, som vist ikke har fortjent
 Din Breede, som med det reeneeste, meest vennehulde Hjer-
 te gjorde det Skridt, som Du har seet fra en saa ganske
 modsat Side. Ingen, Ingen har mere ønsket end jeg, at Du
 maatte komme tilbage i Fred og Frihed. Og nu! da alle
 Bestræbelser vare til ingen Nytte, nu vil jeg sige Dig,
 hvad jeg ellers aldrig skulde fortalt Dig: at jeg ikke lod
 det blive ved blotte Ønsker, at jeg i et Brev til Kron-
 prindsen bogstavelig kastede mig for hans Fodder, for at
 udbede mig Tilladelse for Dig at komme tilbage, at jeg
 bad derom i en Tone, som jeg neppe vilde brugt i en
 Sag, som blot var min egen. — Af Venfskab for mig
 toeg Thomas Bunzen Audienz hos Prindsen Nytaars
 Aften for at levere ham Brevet. Jeg siger Dig alt dette,
 kun for at vise Dig, hvor oprigtigt jeg deeler Dit Uheld.
 Ja, kjere H.! det er grusomt at see sit højest Ønske tilintet-
 gjort, men er der ikke stedsse en indvortes Trøster i et
 mandigt Hjer-? Man siger jo, at intet er behageligere
 for Guddommen end at skue et Menneske kæmpe mod

Skjebnen, og være stærkere end den? Det kommer nu Dig til at være mægtigere end den Magt, der forbyder Dig for dette Øjeblik at komme tilbage, ved som en Mand heltemodigen at bære dette Uheld; at finde Din Lykke, Dit virkelige Fædreland i Din egen Sjæl, i Dine fraværende Venners Agtelse og Venfkab, som ingen Magt kan berøbe Dig. Dette er, hvad disse Venner vente af H., og hvad jeg foreener mig med dem for at bønfaalde Dig om. —

Der er Een, som saa oprigtig deler mine Følelser ved denne Veilighed; som saa gjerne vilde sige det, men — Ak! hvorfor ere de arme Dødelige saa forblindede, saa udfatte for Bildfarelser? Hvorfor kan de ikke læse i hinandens Hjerte? Vil en bedre Verden oplære alt dette?

Reinholdt bringer Dig dette Brev. Jeg har jagt ham alting. Skulde det ikke være Dig behageligt at have en retstaffen Ven omkring Dig, og at udøse Dit Hjerte for ham? Saae Mennesker ere omme, ædle og kloge som K.

Vær vis paa, gode H., at ingen Mistkjendelser, ingen Fornærmelser nogenjinde skal kunne udslette det oprigtige Venfkab, den Deeltagelse, som denne lille Hyttes Beboere altid skal bære for Dig. — Jeg forlanger ikke, at Du skal svare mig paa dette Brev, dersom det i mindste Maade generer Dig og er Dig ubehageligt. Kun vil jeg bede Dig om, naar Du, som jeg vist haaber, engang føler Dig ret tilfreds og lykkelig, at Du da, til min Beroeligelse og Glæde, med et Fåar Ord vil sige det til

Din oprigtige Veninde
Thomasine.

Saa snart Heiberg, der endnu opholdt sig i Hamborg, erfarede, at Foreningen med Gyllembourg var fuldbyrdet, geraadede han i et saadant Kaseri og betoges af en saadan Hevnfølelse, at det fra nu af ikke var muligt for Ven eller Veninde at tale ham tilrette i noget Punkt. Hans eneste Tanke var Hevn for Alt, hvad der var overgaaet ham, og hans Venner i Kjøbenhavn frygtede med hver Post at høre det Værste om hans Tilstand. Den gamle Bunzen, som vedblev at have en Faders Godhed for Heiberg, misbilligede paa dette Tidspunkt hans Opførsel, men levede i stadig Angst for, hvad han endnu i sin Brede kunde falde paa at foretage sig. Af et Brev til Thomaſine fra Søsteren Hanne meddeles her følgende Brudstykke:

38.

Fra Hanne Bunzen til Thomaſine Gyllembourg.

Kjøbenhavn, den 26de Januarii 1802.

Ventelig har Du nu faaet det med Niels Olsens bortsendte Brev; endnu veed jeg ikke, om der er noget Brev fra H., og Fader veed heller intet, men i Dag sender han ham Cancelliets Resolution, tillige med et meget nydeligt Brev, men han er grumme uroelig for ham. Dog — jeg skal, saavidt som det er mig mueligt, fortælle Dig heele denne Scene, som jeg havde med Fader i Gaar Aftes, men først maae Du vide, at H. har skrevet til Fader, og har bedet ham ikke sende sig flere Penge, og det har rigtig gjort Fader grumme ondt.

Først blev nu Fader meget glad over Dit Brød, og over N. Olsens troefyldige Lovtale over Dig og G.; saa

kom J. og vilde ikke smage Dit Brød, uagtet Fader bad ham derom, men skyndte sig hjem. Da han var gaaet, begyndte Fader:

„J. vil saa Gud! ikke smage Sines Brød, han er rigtig lidt underlig —“

Jeg: „Ja, det veed Gud! ikke lidt.“

Fader: „Jeg veed ikke, hvordan det er, men han er bleven forfærdelig forbittret paa Gyllebourgs, og saa skrækelig H—st findet, og Lise er akkurat ligesaadan.“

Jeg: „Ja vist er de, og naar de altid havde været det, saa skulde jeg aldrig tage dem det ilde op, men det veed Du selv, at de ikke var.“

Fader: „Ney, justmænd, det kan jeg heller ikke finde mig i. De var jo engang saa ivrig paa hendes Partie, og nu! nu er de reent forandrede; J. var jo den allerførste, som talede til mig derom. Fordi jeg tier, kan Du dog nok troe, jeg lægger Mærke til alt saadant, ligesom at hverken Sine eller Du (som er paa Sines Partie) nogenjinde med eet Ord har søgt at skade enten H. eller J.s hos mig, eller sagt eet Ord til nogen af deres Fornærmelser, og det holder jeg af Eder for.“

Jeg: „Ney! Gud bevare Sine og mig fra nogenjinde at handle saa slet, jeg er ikke vred paa H., jeg undskylder og beklager ham, men jeg billiger ikke hans Opførsel.“

Fader: „Jeg ikke heller, jeg havde ventet et ganske andet Mod af H., end at han nu vil tigge sig ind, det ligner ingen Ting; men jeg kan ligesaa lidt finde mig i J.s og Lises Opførsel; han var saa endeklemt, inden han fik fat paa mig, for at jeg maatte lade Ludvig reise, jeg var bange for at lade Ludvig reise nu, det er for kolbt

for ham, saa jeg vilde ikke, men jeg kan ikke lide det af S., og troer de, at jeg, som har kjendt Sine fra Moders Liv af som en god og rebelig Charakteer, nu paa eengang skulde forandre mine Tanker, og troe alle de andre, uden hende, hvor kunde jeg det, Sine har feilet, men der er intet nedrigt i hendes Opførsel, hun har handlet oprigtig og ærligt, og jo værre de andre bliver imod hende, jo meere holder jeg af hende, og jeg skal aldrig glemme, Sine er min Datter, dertil laae hun ogsaa sin Moder for meget paa Hjertet i hendes Dødsstund."

Du kan ikke troe, hvordan jeg blev tilmode, men jeg faldt ham om Halsen og græd, og sagde: „Fader, om hun veed dette, saa velsigner ogsaa hendes hellige Skygge Dig i dette Øyeblik, fordi Du saa ganske er hendes meest elskede Datter i Faders og Moders Sted."

Han trykkede mig op til sit Hjerte, tørrede Taarerne af mine Øyne og kysjede mig og sagde:

„Sa, min Haanne, min bedste, elskede Glut, hun seer os maastee i dette Øyeblik, og jeg frygter heller ikke for at møde hende, og Du ikke heller."

Jeg: „Ney Fader, jeg frygter hende ikke."

Fader: „Det troer jeg ikke heller! Du er god og oprigtig som Sine, Gud lade Dig blive lykkeligere, end hun er og har været. Gud lade bare H. blive fornuftig! Men Din snaus Tøs, Du staaer her og saaer mig til at græde, og sætter mit Sind i saadant et Oprør, og gaaer selv og saaer Sting i Brystet deraf; sæt Dig nu hen paa Dit Stade, og snak sindig og fornuftig med mig uden Hestighed."

Jeg satte mig da need med mit Strikketoy, saa jagde han, hvad jeg skrev Dig til i Gaar, men han var grumme bange for, at H. skulde gaae hen og tage Livet af sig selv; jeg tilstoed ham, at jeg rigtig nok var bange derfor, men hvad der gav mig noget Haab var, at han har talt for meget, og tænkt for længe derpaa, for der hører virkelig megen Courage til, efter saa langt et Overlæg, at gaae hen og skjære reent Livets Traad over, og Gud veed det, maaskee reent tilintetgjøre dette kjere Jeg, som vi virkelig alle holder meget af, og H. har ikke megen Courage, saa jeg har Haab om, at han endnu kan betænke sig."

"Du har saa Gud Ret," sagde Fader, "meget Ret, jo meere jeg nu tænker derpaa, saa skulde jeg næsten heller ikke troe det."

Jeg fortalte ham, Du havde skrevet til H., og at Reinholdt bragte ham Brevet, og vilde see at tale med ham, og det beroeligede ham meget, han roeste Dig derfor, jeg vilde viist ham Copien af Dit Brev, men han vilde ikke see det, han blev meere underlig derover, sagde han.

— — — — —
Din Hanne.

Det ovenfor Side 266 meddeelte Brev fra Fru Gyllembourg til Heiberg, var vistnok velmeent men kun lidet betænksomt, thi hun burde have kjendt Heiberg godt nok for at vide, at han mindst af Alt kunde taale at beklages, især af den Mand, han nu hadede som sin værste Fjende, og dennes nuværende Hustru. Som Svar sendte han efterfølgende Brev.

Fra P. A. Heiberg til Fru Gyllembourg.

Hamburg 26de January 1802.

Til Johan Ludvig Heibergs Moder.

Madame!

De har behaget at bære mig med et Brev af 19de hujus, hvori De saa ædelmodigen søger at trøste mig i min Modgang, og opmuntrer mig til med Mod at bære min Ulykke. De kan let forestille sig, hvor overmaade behageligt det maa være for mig at erfare, at denne Trøst, denne Opmuntring netop kommer fra den Person, der har havt den Godhed frivilligen og uopfordret at forvolde al min Ulykke; som er stolt af den Hædersdaad, at have skilt mig ved alt, hvad der var mig fjert i denne Verden; endogsaa ved mit Fædreneland; der ikke har villet lade mig beholde andet tilbage, end det usle Liv, der er mig, og formodentlig ogsaa hende, til Byrde, og som troeligen deelte min ringe Lykke med mig, saalænge som jeg endnu havde nogen, men som kjendte Tingenes Gang i Verden alt for godt, til ikke ædelmodigen at forlade mig, da alt andet vendte mig Ryggen. Forresten maa De tillade mig at sige Dem, at De overdriver Deres Rolle noget for meget, saa at den falder i det unaturlige. Om den Mand, der for nærværende Tid, og saa længe som det varer, er Dem alt, og hvis Handlinger De formodentlig gjerne vil tage til Mønster, har man dog ikke hørt, at han var fræk nok til at kondolere den døende Gustav,

og at opmuntre ham til Mod i sine Lidelser. De, Madame! har stødt mig en halv Snees Dolke, ogjaa i Ryggen, og nu trøster De mig! Er der da ingen Skam til i Verden?

Alvorligen talt, Madame! skulde De dog ikke finde, at Deres Trøst og Opmuntring ligner saare meget, hvad man rettest kalder Haan, eller i Hverdags-Sproget Uforskammethed? De tilgiver mig, om jeg udtrykker mig noget haardt; men jeg har ikke lært, som De, at skjule, hvad jeg tænker. Jeg siger med Boileau: J'appelle un chat un chat et Rolet un fripon. Jeg kan ikke gjøre for, om Deres —¹⁾ skulde støde sig over og finde sig truffet ved den sidste Halvpart af denne Sentents. Noget af Haardheden i mine Udtryk maae De ogsaa undstyldde paa Grund af den Gêne, som Besvarelsen af Deres Brev forvolder mig. De yttre jo selv Frygt for, at det skulde genere mig at besvare Deres Brev; og De har Ret: det generer mig virkelig, ikke just for Materiens, men for Formens Skyld, da det er vanskeligt nok for mig, at finde Ord, der ikke støde enten imod den Agtelse, som Deres Kjøn fordrer, eller imod Deres inderlige Venstab for mig. Deres heele Brev flyder af Forsikringer om dette Venstab, og det uden mindste Nødvendighed, da De jo har givet den heele Verden det meest umiskjendelige Beviis paa Deres oprigtige og ubestrikelige Venstab for mig.

Der var en Tid for ikke meget længe siden, da jeg beklagede mig over den bydende og barske Tone, der her-

*) Det Ord, som her har staaet, er overstreget og ulæseligt (see nedenfor, S. 284)

stede i Deres Breve til mig. Paa den Tid havde De endnu ikke opnaaet, hvad De attraaede; De frygtede for, at jeg ikke skulde ville give efter, og troede ved denne Tone og ved Trudsler at tvinge mig. Det lykkedes Dem. Nu har De ingen flere Hindringer fra min Side at befrygte, og altsaa forandrer De Tonen. Men tillad mig at sige Dem: Deres første Tone var utaaelig, denne senere er barbarisk. Deres Trost, Deres Opmuntring, Deres Venstabs Protestationer i Deres sidste Brev, er noget af det bitterste, som jeg endnu har maattet nedsvælge. De har skrevet til Kronprindsen for mig, siger De, og det i en Tone — i en Tone — for at bruge Orsina's Ord til Marinelli¹⁾ — og dette vilde De ædelmodigen have holdt skjult for mig. Og dog vidste jeg det, førend De behagede at fortælle mig det. Men veed De, hvorledes De har haaret sig ad? En Signelse vil forklare det, og saa meget lettere, som den er taget af Fruentimmerarbejde. Naar et Fruentimmer enten af Skjodesløshed eller Letsindighed eller for Tidsfordriv har bragt en Duffe Silke i Uorden, saa seer hun, om hun kan faae aflippet een eller anden brugbar Ende; hvis ikke, kaster hun det heele Kram med Vigegyldighed i Kaffelovnen. — De siger: at der er een, der oprigtig deeler mine Følelser, og som saa gjerne vilde sige det. De spørger: hvorfor man ikke kan læse i hinandens Hjerter? og om en bedre Verden ikke vil opklare alt dette? Siig denne saa deeltagende, ædle Ven: at jeg end ikke i mit

¹⁾ Det er ikke Grevinde Orsina, men Claudia Galotti, der siger disse Ord, see Emilia Galotti 3 A. 8 S.

sidste Mandedræt skal glemme hans Vensteb, at jeg i en anden Verden, ifald jeg har det Uheld der at møde ham, skal sige ham, hvad jeg haaber endnu i denne Verden at sige ham: at han er eet af de skjændigste Uhyrer, som Helvede nogensinde har udspjæet, for blot at stifte Ulykker i Verden, at det kun to Gange i hans Liv har lykkedes ham at gjøre sig navnkundig, og begge Gange ved Handlinger, som alle Staters Moral og Grens stemples med Navnet: fejge Forbrydelser. Tag Dem i Agt, at han ikke søger at gjøre sig navnkundig endnu tredie Gang. De vover saare meget. Modtag min Advarsel med Corneilles Ord:

Il saura vous garder même fidélité
qu'il a gardé aux droits de l'hospitalité.

De fortæller mig, at De har sagt Reinhold alting, og opmuntret mig til at søge Trøst hos ham. Seg takker Dem; men hvortil behøver jeg hans Trøst, da De selv har den Godhed at trøste mig? Ved Deres alting forstaaer De formodentligen alt, hvad De fandt tjenligt at sige ham. Resten overlader De til mig at fortælle ham, i den Forudsætning, at han ikke vil troe mig. Seg vil dog ikke betjene mig af denne Zuldmagt. Uagtet jeg ingen Grund har til at nægte Reinhold min Agtelse, saa har jeg dog skyet ham i lang Tid, og agter at gjøre det fremdeles, og det blot for ikke at nødes til at sige ham Sandheden om Dem og Deres ædle Halvpart. Jeg tiltroer Dem, Madame, at have i Deres Brev til Reinhold viist to Slags Alogsteb; først den, at ikke ligesom sværte mig, dernæst at have malet Dem selv og Deres Medhjælper med saa skjønne Farver, at derved en tilstrækkelig

Portion Skygge kan falde hen paa mit Billede; uden at tale om, hvad Usandheder De kan have tilladt sig; thi at De ogsaa sægter med disse Vaaben, skal jeg strax have den Være at dokumentere. Forresten veed jeg, at det bør være ethvert Menneſte uformeent at være Ven af hvem han behager, var det endog af Fanden selv; kun fordrer jeg den Frihed ikke at omgaaes med den, der er en Ven af en Djewel.

Siden De nu selv, Madame, har givet mig Anledning til at tilskrive Dem, saa tillader De mig vel endnu at tale et Par Ord om Deres Brev af 19de Decbr.,*) som jeg ellers havde foresat mig at begrave i en evig Tausshed. Jeg skal troligen citere Deres egne Ord. De siger: „Jeg er uskyldig. G— er det som jeg. Jeg sværger Dig det til ved Sandhedens Gud. Vil Du ikke troe mig, saa maae vores egen Samvittigheds Friekjendelse være os nok. Hvem de Brevskrivere ere, som Du taler om, veed jeg ikke, men det er Vognere, hvem de end ere. Min Ansøgning var ikke underskrevet med Dit Navn, da det ikke kunde gaae an, **men lød forøvrigt, som den, Du har seet.**“ I Sandhedens Navn, Madame! spørger jeg Dem: Er dette Sandhed? eller hvad er det? Skrev jeg til en Mand; skulde jeg selv udtale Ordet; nu undseer jeg mig derved. I Sandhedens Navn spørger jeg Dem, kasserede ikke Rottbøll det af mig approberede Concept, saasnart som jeg havde givet Dem Vaaben i Hænder imod mig ved min Notarial-Deklaration? Har De ikke tilladt

*) See Side 259.

dette, uagtet jeg paa det indstændigste bad og besværgede Dem, ikke at bedrage mig ogsaa i denne Post, med at forandre Ansøgningen? Skrev ikke Rottbøll en anden Ansøgning, hvori Argumenterne vare disse: at De ikke kunde overtale Dem til at forlade Deres Fædreland, og at deese Skjebne med Deres bortsendte Mand? Vidste De ikke, at jeg søgte med den største Iver om Tilladelse til at komme hjem? og dog kunde De tillade sig imod mit Vidende og min Billie at bruge Argumenter, der nødvendig maatte nedrive min Ansøgning? Var det mueligt, at den Danske Regjering, i Følge dette Argument, kunde bevilge min Ansøgning, da Skilsmisfen nødvendig maatte bevilges, siden vi derom vare begge eenige? Hvem er nu Skyld i, at min Ansøgning blev afflaaet, uden De og Deres skjendige Forfører, samt begges List og Forræderie? De seer, Madame! at jeg er vel underrettet; og for at kjende Dem ret tilbunds, længes jeg efter at vide, om De endnu skulde have Dristighed nok til at vedblive deres ovenstaaende Paastand, og at kalde mine Correspondenter Løgnere. Fordrer De Beviis for, hvad jeg siger, endstjøndt De ikke behøver det, siden De selv har underskrevet den forandrede Ansøgning; nu vel, saa skal De faae det. Kunns saa meget vil jeg i Fortroelighed sige Dem, at ikke blot De og Deres Forfører, men endogsaa begges Haandlanger Rottbøll, straffes af den offentlige Meening for dette Forræderie; og at den sidste, uagtet han i Henseende til Egteskabsbrud tænker lige saa liberalt som Deres Forfører, dog gjør sig een og anden Behyrdelse over at have ladet sig leye til at føre den sidste Dolk, der endnu

var tilbage, imod en ulykkelig Mand's Hjerte,
 og, det forstaaer sig, paa hans Principals Maneer,
 igjennem Ryggen. Dog, jeg gjør Dem Bebrejdelser,
 der er følesløs. Jeg burde bebrejde mig selv min God-
 troenhed. Jeg føler nu, da det er for sildigt, hvorledes
 jeg burde have handlet. Da jeg fik Deres Brev i Paris,
 hvori De først opdagede mig Deres Troløshed, burde jeg
 strax have behandlet Dem som min Fiende og nægtet
 Dem al Fortroelighed. Jeg burde have vidst, at den, der
 kan være troløs i een Post, kan og vil være det i flere.
 Jeg burde ikke have betroet Dem min første Ansøgning
 til Kongen og mit Brev til Colbjørnsen. Jeg burde ikke
 have ladet nogen Ansøgning om Skilsmisse indkomme,
 uden at Originalen havde været underskrevet af mig selv.
 Jeg burde ikke engang have givet mit Samtykke til Skils-
 misjen, uden paa det udtrykkelige Vilkaar, at jeg fik Lov
 til at komme tilbage. Kort sagt, jeg burde ikke have viist
 den allermindste Tillid til eller Skaansel imod Dem; da
 havde De blevet nødt til at foreene Deres Bestræbelser
 med mine, og da havde De ikke, som nu, kunnet see mig
 ud, og haane mig med Deres Trøst bag efter. Men hvad
 havde Verden sagt: Den havde holdt med Dem, foragtet
 mig, og sagt, at jeg handlede uædelt. Saaledes er der
 dog nogen Trøst ved den Ulykke at være forraadt og mis-
 handlet; og jeg forsikrer Dem paa min Vre, at jeg, saa
 ulykkelig som jeg end er, dog ikke vilde bytte med Deres
 lykkelige Stilling. Derjom De i den Himmel, hvori De
 svæver, kan nedlade sig til at tænke paa, at der gives
 ulykkelige Mennesker i Verden, saa vil det dog vel een
 eller anden Gang falde Dem ind, at jeg er iblandt

deres Tal; at jeg er blevet det ved og af Dem, og at jeg vel har nogen Ret til at sige med Racines Britannicus:

Non, je l'avoue encore, mon coeur désespéré
 Contre ce seul malheur n'étoit pas préparé.
 J'ai vu sur ma ruine s'élever l'injustice;
 De mes persécuteurs j'ai vu le ciel complice.
 Tant d'horreurs n'avoient point épuisé son corroux;
 Madame! il me restoit d'être trahi par vous.

De har den Godhed, Madame! i Deres Brev af 19de December at communicere mig Deres Lykke, og at fortælle mig, at De allerede var bunden til G.s Skjebne. Seg takker Dem, og roeser Deres Siltfærdighed. Med en saa ædel Handling kunde der heller ikke iles for meget; men da De siger: at De har ladet Dem binde, saa vil jeg dog haabe, at det er med Lænker; thi De veed selv, hvormegyet der behøves til at holde Dem. De havde ogsaa engang frivilligen ladet Dem binde til min Skjebne, dog formodentlig med den hemmelige Reservation, at De kunis meente min gode Skjebne, og De har givet Verden et overtydende Beviis paa Deres Styrke til at sønderrive de Baand, der ellers pleje at være stærke nok til at holde den, der har nogen Følelse for Pligt og Ære. Lad dette være en Advarsel for Deres Forsører imod Dem, ligesom jeg ovenfor har givet Dem en Advarsel imod ham.

Jeg onsker intet Spar herpaa, da jeg føler altfor vel, at De ikke kan besvare mit Brev, uden at nægte soleklare dokumenteerlige og dokumenterede Sandheder, som altid vil være forbunden med en Ydmygelse for Dem. Denne Ydmygelse har De selv nogle Gange udsat sig for, og jeg vilde ikke gjerne være den, der nødte Dem til oftere

at udsætte sig derfor. Jeg fordrer ikke engang, at De i Deres nærværende Glædes Nuus skal reflektere paa mine Bebrejdelser. Nuus beder jeg Dem at gjemme dette Brev, og først da tage det frem til nye Gjemmemlæsning, naar Angerens Time engang kommer, som sandelig ikke kan længe udeblive. Da vil maaskee Deres vaagnende Samvittighed gjøre Dem een eller anden Bebrejdelse over at have saa letsindigen forladt ikke alleene den Mand, som De helligen havde lovet at deele Medgang og Modgang med; men endog Deres Søn, paa hvem De har sat en uafvættelig Blet, og som i sin modnere Alder ikke vil kunne høre sin Moders Navn nævne, uden at flaae sine Dyne need og rødme af Skam paa Deres Begne. Da vil De maaskee, men for sildig, angre at have laant Dret til den lumste Slanges Smiger, der nu er klog nok til at skjule de nedrige Hensigter, der have drevet ham, men som nok vil utvungen kaste Masken, naar han seer sit Maal opnaaet. De læser Engelsk, Madame? I det mindste forekommer det mig saa. Jeg beder Dem: læs Shakespeares Hamlet; men frygt for, at Deres Søn eengang skal komme til at spille med Dem den Scene, som Hamlet spiller med sin Moder i fjerde Akt.

Dog, jeg enmurer Dem, Madame! og afbryder altjaa. Jeg tilføjer blot, at De har havt den Lykke at see de første Akter reuszere af det Drama, som De og Deres Forfører have paataget sig at forfatte. De overlader nu til mig at forfatte den sidste Akt, og jeg forsikrer Dem, at jeg skal bestræbe mig for, at den ikke skal blive uværdig Forfatterne af de første Akter.

P. A. Heiberg.

P. S. Apropos! De erindrer dog vel, hvorledes jeg et Par Gange i mine Breve fra Paris har beklaget mig over min Afstillelse fra Dem, og yttret, at jeg vel kunde være i Stand til at gjøre eet eller andet Skridt for at komme tilbage. De brugte al Deres Bølgelighed for at afholde mig derfra; og jeg var saa eenfoldig at troe, at det var Kjerlighed og Venfkab for mig, der lagde Dem denne Bølgelighed i Munden. Jeg beundrede Deres Kjerlighed og elskede Dem desto inderligere derfor. De skrev mig eengang til, at De havde gjort Dem al muelig Umage for at tilveiebringe Penge for at rejse med Laville til Paris; men forgjeves. Ogsaa dette antoeg jeg for et Beviis paa Deres Kjerlighed for mig. Hvor skammelig jeg dog ikke bedroeg mig! og hvor fiint har De ikke spillet Deres Rolle for at forblinde mig! Elendige, blinde Menneske! der ikke kunde see, at alt dette var kunns Falshed og Forstillelse; at De havde en dyb Plan imod mig; at De hemmelig arbejdede paa min Ulykke, og opofrede alt! endog saa Deres Ære, for evig at udelukke mig fra mit Fædreland. Det har lykkedes Dem; men, ved Gud! man kan og bør ikke misunde Dem Deres Triumf; og maaskee kan vel endog en indvortes Følelse sige Dem, at det endnu er lidt for tidligt at triumfere. — Endnu eet: Det kan vel neppe være Dem ubekjendt, at man, for paa nogen Maade at formindste det odieuse i Deres Handlemaade, har søgt at udsprede to Løgne i Kjøbenhavn; først, at De har været tvungen til at ægte mig; dernæst, at jeg har vidst Deres ulovlige Forbindelse, uden at bryde mig derom. Den første Løgn har man ikke troet, deels fordi det modsatte er bekjendt nok; deels fordi Deres Fader

ikke har Fiender, der finde deres Fordeel ved, at man skal troe den. Den anden derimod vilde maaskee have nydt bedre Lykke, dersom ikke et Par Menneſker, der meget have omgaaedes med mig i Paris, og der ſeet, at jeg aldrig var ret glad, uden naar jeg enten fik Brev fra Dem, eller havde Lejlighed til at tale om Dem, havde gjendrevet en ſaa ſjendig Bagvaſtſe. De, Madame! er i Deres Samvittighed overbeviſt om, at begge Anekdoter ere ſtammelige Løgne. Jeg vil ikke underſøge, fra hvem de have deres Oprindelse; men jeg vil blot bede Dem annærke, at den, der kan være lumpen nok til at beſtjæle ſin Ven, kan ogsaa begaae den Nederdrægtighed, at bagvaſte ham og Deres Fader oven i Kjøbet. Jeg vil endnu til Slutning gjøre Dem opmærkſom paa een Uforſigtighed. I to af Deres ſeenere Breve har De været ueftertænksom nok til at give mig Vaaben i Hænderne imod Dem, ſom jeg dog har været honet nok til ikke at bruge? Jeg havde blot behovet at indſende diſſe Breve til Cancelliet, og gjort Collegiet opmærkſom paa Deres Tilſtaaelse, ſaa vilde man, ifald ellers de exiſterende Love maatte ſaae Lov at gjelde i Faveur af mig, have været nødt til at tilſtaae mig Separation, uden at det kunde have blevet Dem tilladt at indgaae et nyt Egteſkab. Hvad, om jeg havde gjort det, Madame!

Nær havde jeg glemt at takke Dem for den Delikateſſe, hvormed De har behandlet min ſtakkels gamle Moder. Iſtedenfor, ſom Deres Pligt havde fordret, at ſkrive hende til førſt, bruger De en Liſt for at formaae hende til førſt at tilſkrive Dem, og derefter beſvarer De hende i en Tone, ſom — man kunde vente af Dem. Hvad jeg

tænker om dette Deres Forhold, kan De faae at vide af Deres Søster Laurence, som De har forført til at gaae Dem tilhaande med denne List. Hvad om De lægger denne gamle Kone i Graven? ¹⁾ Dog derom bekyrrer det Menneſte ſig ikke, der veed med ſig ſelv, at hun ved ſit Forhold har gjort noget ganſke andet end at forlænge ſin egen gamle Faders Dage. Smiger ikke for meget for Dem ſelv, Madame! Jeg forſikrer Dem, at det er Sandhed, hvad jeg ſiger. Deres Fader tier med det Saar, hans Datter har givet ham, men Verden ſeer det og tier ikke.

Heiberg.

(P. S. Tilgiv, at eet Ord paa den forſte Side er udſlettet, og intet ſat iſteden derfor. Det var, ſom De let begriber, ingen Hæderstitel, men da Ordet med ſtørre Bitterhed traf Dem, end den, ſom det egentlig var beſtemt for, ſaa har jeg udſtroget det. Han veed desuden, at jeg ikke anſeer nogen Terminologie for haard for ham ſelv. Dem derimod, Madame, vil jeg ikke ſaare dybere, end det er høyſt nødvendigt. Adieu.)

I de tidligere Breve ſee vi Heiberg trods ſin beſtandig ſtigende Forbittrelſe dog endnu viſe et viſt Maadehold overfor den Kvinde, ſom dengang var hans Huſtru, og han ſkjelner ſkarpt imellem Gyllembøyrig, der for ham

¹⁾ I en Note, H. har tilføjet til en Copie, ſom han har taget af dette Brev, ſiger han: „Brevet til min Moder var ikke uhoſfligt; deri har jeg gjort Th. Uret, og derom har jeg ved Liſe underrettet hende, efterſom jeg nu har læſt Brevet. Jeg miſforſtoed et Udtryk i et Brev fra min Moder. Reſten er rigtig.“

staaer som den skjændige Forfører og falske Ven, som har rovet ham hans bedste Eiendom, og hende, hvis Brode kun er, at hun er faldet i den listige Bedragerens Snare. Det er først i Brevet af 14de Decbr. 1801, at han ogsaa imod hende retter graverende Beskyldninger, men selv her har han endnu Ord for at undskylde hende, og „hans Kjærlighed forbyder ham at være vred eller bære Had til sin Søns Moder.“ Nu derimod, i dette sidste Brev, kjender han ingen Hensyn, ingen Skaansel mere, han overvælder hende med Haan, han anklager hende for fiint Rænkespil, Falskhed og Løgn, Beskyldning dynger han paa Beskyldning, og det med Ord, der ere tilspidsede med al den ondstabsfulde Kunst, som hans klogtige Hoved kunde udtænke, og dyppede i al den Gift, som gjærede i hans af Had og Raseri forpiinte Hjerte.

Hvorledes kunne vi nu forklare os dette Omslag? Hvad har hans Hustru gjort, som han ikke i Forveien kunde vide at hun vilde gjøre? Han havde jo dog selv givet sit Samtykke til Skilsmisjen og vidste, at hun vilde benytte denne til at kunne indgaae et Ægteskab med Gyllembourg. Han vidste dette, ja, men han har sikkert troet, at det ikke vilde skee saa snart, at der endnu vilde være mange Vanskeligheder at overvinde, inden det kom saa vidt, og da nu Begivenhedernes Gang er saa overraskende hurtig, da hans Ansøgning bliver afflaet og Skilsmisjen bliver bevilget, og kort efter det nye Ægteskab virkelig bliver fuldbyrdet, da svimler det i hans Hoved, og han mister al Sands og Samling. Han tænker nu kun paa Hevn og for at give sit Had Luft, leder han efter et svagt Punkt, hvor han kan ramme sine

Modstandere. Og dette finder han i den Form, hvori Skilsmisjeansøgningen er affattet. Han havde antaget en af hans daværende Hustru indsendt Concept og givet hende sit Samtykke til Skilsmisjen, saaledes at hun paa hans Vegne ene kunde underskrive Ansøgningen i beggees Navn. Hvorledes denne oprindelige Concept har lydt, kan ikke oplyses, da den ikke længere eksisterer, man veed kun af hendes egne Ord (S. 249, Anm.), at hun „for juridiske Marsjager ikke kunde indgive den ham tilsendte Ansøgning, men at en anden i Henseende til Materien ligelydende blev indgivet.“ Heller ikke denne, den virkelig indgivne Ansøgning, er bevaret, og alle Efterforskninger i Archiverne have været frugtesløse. Det væsentligste af dens Indhold kjender man imidlertid af Cancelliets Indstilling om denne Sag. Denne, der er af 4de December 1801, lyder, som følger:

„Thomastine Christine Bunzen, her af Staden, hvis Mand, forrige Translateur Heiberg, ifølge Dom af 24de December 1799 er bortsendt af Deres Majestæts Stater — andrager allerunderdanigst: at hun ikke har havt eller kunnet have nogen Deel i de Handlinger, formedelsf hvilke hendes Mand har maattet forlade sit Fædreland, og at hun ikke kan beqvemme sig til, langt fra sin Fader og sine Slægtninge, at deele med sin Mand den ublide Skjæbne, der har været en Følge af hans, og ikke hendes, frivillige Handlinger.

Og ligesom bemeldte hendes Egtfælle tilforn hverken har fordret eller ønsket, at hun skulde forlade sin Familie og følge ham i sin Landsflygtighed, saa ere de og begge nu blevne enige om at attraae det Vaard, som binder

dem, opløst, til hvilken Ende han, ved en for Notario i Hamborg, under 9de Novbr. afgiven Erklæring, formelig har samtykket i Ophævelsen af det imellem dem værende Egteskab, hvorom hun, paa hans og egne Vegne, allerunderdanigst anholder. — Da Egteskabet imellem Supplicandinden og hendes Mand siden den Tid, han forlod det Sted, hvor hun endnu opholder sig, ikke har subsisteret i Virkeligheden, men kun i Formen, og da deres Adskillelse, skjøndt grundet i Nødvendighed, tillige er overensstemmende med begges Ønsker, og endelig: da Virkningerne af den Dom, som for henved 2 Aar siden er overgaaet Heiberg, og som ikke ere hævede, fremdeles maa antages at gjøre Opfyldelsen af Egteskabets Hensigt umulig, troer Cancelliet, efter begges nuværende Stilling, at burde tilraade den ansøgte Skilsmisse, saa meget mere da en frivillig Separation, efter 3 Aar, endog under aldeles forandrede Omstændigheder, vilde give begge Parter Afgang til at vente deres Egtebaand opløst, og Manden, hvem denne Udsættelse ellers vilde komme til Fordeel, selv udtrykkelig derpaa har renonceret.

Men da de Grunde, paa hvilke Egteskabets Ophævelse, med Hensyn til begges iværende Forfatning nu synes at kunne tilraades, vilde bortfalde eller svækkes, saafremt det maatte behage Deres Majestæt at forunde Supplicandindens Mand den Benaadning, hvorom han har anholdt, hvilket dette Collegium ved en anden allerunderdanigst Forestilling af Dags Dato har henstilt til Deres Majestæts Forgødtbefindende, — saa er det kun under den Forudsætning, at Benaadning ikke vorder Heiberg forundt, at Cancelliet vover at indstille:

at Egtefabet imellem bemeldte Peter Andreas Heiberg og Thomasine Christine Bunzen maatte aldeles vorde ophævet, og begge forundes Til-
ladelse at indgaae andet lovligt Egtefab."

Vi see heraf, at den endelig indgivne Ansøgning som Skilsmisseggrund anfører Heibergs Landsforviisning. Denne Motivering fandtes ikke i den første Concept, som Heiberg havde seet, og Forandringen er, som hun selv ovenfor siger, skeet udelukkende af juridiske Aarsager. Hun har her fulgt Advocat Rottbølls Raad, idet denne har forestillet hende, at Skilsmisjen neppe vilde blive bevilget uden netop med denne Motivering, og hun har uden Tvivl anseet denne Forandring for ganske betydningsløs, da begge vare enige om Hovedsagen. For Heiberg stiller dette sig imidlertid ganske anderledes, thi han indbildte sig, at hans Ansøgning om Benaadning havde Udsigt til at blive bevilget, naar den, som han haabede, blev anbefalet af hans tidligere Modstander Colbjørnsen, som han troede vilde føle sig smigret ved det Brev, han havde sendt ham (see Side 200). I denne Antagelse tager Heiberg dog fuldstændig Feil. Der kunde slet ikke være Tale om, at Kongen vilde be-
naade Heiberg, hans Ansøgning vilde under alle Omstæn-
digheder være bleven afflaet, og Skilsmisjeansøgningen med sin Motivering har ikke havt Skygge af Indflydelse paa Regjeringens Handlemaade i denne Sag. Det rette Forhold er altjaa det, at Kongen først har afflaet An-
søgningen om Benaadning, og bagefter har bevilget Skilsmisjeansøgningen, fordi det var bestemt, at Lands-
forviisningen skulde vare ved. Dette Forhold stiller Heiberg

paa Hovedet, og idet han gaaer ud fra den albeles urigtige Forudsætning, at hans Ansøgning om Benaadning havde Udsigt til at blive bevilget, troer han, at Skilsmisjeansøgningen ved sin Motivering har affaaet ham denne Udsigt, da det vilde være meningsløst at bevilge hans Benaadning, naar man i Forveien havde bevilget en Skilsmisjeansøgning, der gik ud fra, at Landsforviisningsstraffen varede ved. Imidlertid kan man forstaae, at Heiberg, ene, som han levede i Hamborg, overladt til sine egne mørke Tanker, kunde komme til at see skjævt paa Forholdet, at han troer sig blodigt forurettet og i sin tidligere Hustrues Handlemaade seer et Værk af underfundig Beregning, der for bestandig berøver ham alt Haab om at kunne vende tilbage til Fædrelandet. Hun forstummede overfor denne forfærdelige Anklage, som hun slet ikke forstod, og først henvend fire Aar senere, i et Brev af 18de November 1805, ville vi finde, at hun forsvare sig paa en Maade, der hæver det over enhver Tvivl, at hun ikke har havt den mindste Tanke om at skade Heiberg ved sin Handling.

Foranlediget af alle de skaansløse Breve, der vedblivende indtraf, men især opfyldt af Heibergs gjentagne Trudsler om at overgive alle Breve og alt, hvad der var skeet i denne Sag, til Offentliggjørelse, skrev Gyllembourg, opfordret af Thomasine og hendes Venner, efterfølgende Brev, bestandig haabende paa at formilde ham og, om muligt, bringe hans oprørte Sind til Ro og Besindighed. At Gyllembourg, hans Hustru og hele hendes Familie

med Forsærdelse tænkte paa den Skandale, Dffentliggjørelsen af hele denne Sag i Diebliffet vilde afstedkomme, kan vel Enhver indfee.

40.

Fra Gyllembourg til P. A. Heiberg.

(Copie.)

Indsluttede Brev har paa en af Dine Venners Begjering ligget til i Dag uden at blive expederet. Det har været ubehageligt at skrive, thi at skrive private Breve og derved tænke paa Bogpressen, er noget, som paa ingen Maade gjør Blæffet flydende; allermindst naar den, til hvem man skriver, har erklæret sig vor Uven, har erklæret som saadan at ville forfølge os endogjaa om mueligt over Grændsen for endelige Væseners Virkefreds, og som har brugt samme hævnjerrige Sprog med al Bitterhedens Stemme, endogjaa til den, jeg ikke med Koldsindighed kan see fornærmet. Under saadanne Omstændigheder, og da Fiendskab, Had og Bitterhed ere aldeles ukjendte Følelser for min Sjæl, kan Du selv finde, hvor svært det har været mig at besvare Dit Brev. At finde mig selv, finde Th. fornærmet, skulde naturligviis undertrykke den Tilbøielighed, jeg ellers med saa megen Varme nærer for dem, med hvilke jeg fortroeligen har omgaaedes. Den Tanke derimod, at Brevets Forfatter regnede sig blandt de Allerykkeligstes Antal, ja blandt de Fortvivlede, opvakte Følelser af Deeltagelse, som kastede Glemjels Slør paa Fornærmelserne. Havde det været mig tilladt at følge

mit Hjerte, saa havde Du med omgaaende Post faaet et Brev fuldt af Deeltagelse, og omhyggelig havde jeg søgt paa den blideste Maade at erindre Dig om, at Dine Beskyldninger vare falske, og at adskillige af Dine Bebrejdelser vare Dig uærdige. Men Din Beslutning, at ved Dit Brevs Trykning meddeele Verdens Publikum Dit Brev og Din Hævnjerrighed, nægtede mig at følge mit Hjertes Følelse. Hvad som i en Correspondance, eene og alleene imellem os, havde været Hjertets Sprog, havde, siden Du meldte mig Dit Forsæt om Trykningen, blevet anseet som Svaghedens. — Mange, jeg er vis derpaa, vil finde mit Svar af en moderatere Tone, end Læseren bør vente efter at have læst Dit Brev. Jeg har vel indseet det, men gjerne gjort denne Opoffrelse for at tilfredsstille mit Hjerte og bringe vores fælleds Paarørende et Offer, værdigt deres Tænkemaade. Skulde Du efter nærmere Overlæg finde det overflødigt at meddeele Verden Dit Had til enkelte Personer, som af Verden ere udkjendte og af ingen Interesse for samme, saa kan jeg ikke angre, at have betjent mig af en blød Pen. Skulde Du derimod uforanderlig vedblive Dit Forsæt, at trykke, saa nødes jeg da til at gjendrive de Beskyldninger, som Dit oprørte Sind tilfiger Dig, og som Du ved nøyere Gjennemlæsning af Din Correspondance selv vil finde ugrundede, og da nødes jeg, til eget Forsvar, at fuldkommen i hele sit Lys fremstille Dine falske Anklagelser, ikke blot med Ord og Declamationer; men uden at fornærme nogen Uvedkommende, med mathematiske og authentique juridiske Beviser. Men H— jeg forsikrer Dig helligen, jeg sværger Dig ved Th., intet i Verden vilde være mig ubehageligere

end dette. At kunne gjøre Dig nogen Tjeneste, det er, hvad jeg onsker; lykkelig var jeg, om jeg kunde gjøre det! At blotstille Menneskers Svagheder er en Ting, jeg afstyer, især ved Personer, med hvem jeg har levet paa en venstabelig Fod. Abent for Venstabs, har mit Hjerte stedse været luftet for Fiendskab. Og Du maa gjøre, hvad Du vil, saa kan Du vel tvinge mig til at gjendrive falske Bestyrdninger, men aldrig ophidse mig saa, at jeg kan blive Din Fiende; alle de Personer, som omgive mig, tilhøre os ligemeget begge, ere os begge lige hellige, og mig altfor kjere, til at de ikke skulde kunne afvæbne mig endogsaa i et moment d'humeur.

Hvad nu Dit Brev angaaer, saa troer jeg ikke, Du ved at trykke det paa en saa fordeelagtig Maade forøger Dine udgivne Arbejder, at Du ikke kunde modstaae Din Tilbøielighed til dermed at formeere de samme. Men om Din Beslutning er uroftelig, saa indskrænk i det mindste det, Du trykker, blot til Injurier mod mig alleene. Lad ikke deri indflyde Facta, hvis Falskhed jeg authentiquement kan bevise; ikke Injurier mod en Person, som Din egen Samvittighed vidner at have gjort Dig uforglemmelige, uvurdeerlige Tjenester; som aldrig havde ophørt at gjøre dem med Glæde, om ikke Dine Breve havde mishandlet hende, og som dog aldrig aflader at gribe enhver Leilighed, der gives hende, til at tjene Dig med alt godt; som aldrig har gjort Dig ondt, og som selv i de Øyeblikke, hun søgte en Frihed, som hun ansaae for sin Ulyksalighed, ikke ophørte at hellige Dig sit Venstabs og en om Deeltagelse i Din Skjebne, og hvis nærmeste Slægt endnu stedse er for Dig, hvad den altid har været. Bland

ikke Personer deri, som for den Sag, hvorfor Du har
 svoret mig Had, ere aldeles fremmede, og saa fremmede, at
 det falder i Dynene paa enhver Tænkende. Lad Regjeringen
 være udenfor Dine Fiendtligheder mod mig. Hvem er vel
 uvidende nok om min politiske Stilling her i Landet, til
 at kunne troe, at Regjeringen skulde afflaae Ansøgninger,
 paa det jeg skulde undgaae, hvad Du kalder Ubehagelig-
 heder, men som jeg ikke vilde anseet for saadanne, især
 hvis man ikke havde taget Feil af Din Tænkemaade. Og
 endeligen, hvad har Gustav den tredie at gjøre med Dit
 Had til mig? Lad ham hvile i Fred. Troe mig, Heiberg,
 Du har hverken Hæder eller Nytte af at udøse Din Brede
 over mig for hans Bortgang. Alle de, som kjende Dig
 og erindre sig Dit Omdømme herom, faae ikke deres Ag-
 telse for Dig forøget ved denne Din Commentaire; og de,
 som kjende denne Affaire, vide ligesaavel som Du, med
 juridisk Visshed, at jeg havde en blot medvidende, ikke
 virksom Deel i heele denne Katastrophe, og aldeles ikke
 har spillet den Rolle, Din Galde har tillagt mig. For
 dem, som kjende mig, bliver denne Din Commentaire fuld-
 kommen latterlig, da der er ingen af dem, som ikke veed,
 at jeg i heele min Livstid aldrig har søgt nogen eeneste
 Gråce. Var jeg gaaet Hofveien, Heiberg, saa sad jeg
 ikke nu her; thi consequent har jeg altid været, og som
 saadan skal man altid finde mig. Inden jeg slutter denne
 Artikel, saa tillad mig at erindre Dig om, hvad Du skrev
 i min Stambog. Hvilken Contrast mellem den Tænke-
 maade, Du deri ytrer, og den, hvoraf Dit Brev har
 Præget. Med eet Ord, H—, lad de Døde hvile i Fred.
 Der fordres en meget vaersom Haand, for at røre ved

deres Afse; til privat Hævnjerrighed bør den i det mindste ikke profaneres. Saaledes troer jeg, Du for Din egen Hæders Skyld kan udelade alt det ovenfor anmærkede af Dit Brev. — Det gjør mig ondt, det smertes mig inderligen at vide Dig bedrøvet, ja bedrøvet til Fortvivlelse; kan det altsaa trøste Dig at sige mig Injurier paa Tryk, maae Du det; saasnart disse Injurier kun ikke røre andre Personer eller angiver falske Facta, skal jeg ikke bevare dem, da maae Du gjerne have det sidste Ord. Sa om Du ikke vis-à-vis mit Individ vil føre andet Sprog end Hadets og Hævnens, saa lad dog disse Passioner i det mindste finde deres Maal ved mig. Er i det mindste vis-à-vis Andre og Hændelserne de Huusguder, til hvem Du tilforn bekjendte Dig, Retfærdighed og Sandhed. Søg at undgaae store Wildfarelser, de kunne hænde den Uerligste, men han bliver ogsaa dobbelt opmærksom, naar han bliver advaret derfor. Jeg nævner dette, efter som jeg har fundet, at Lise selv, som visstnok ikke savner god Willie, forblandede visse Epoquer, som vare af Betydning for at grunde et vist Dømmeme; vi havde en Explication desangaaende, da jeg sidst var i Kjøbenhavn, og hun blev med fulde juridiske Grunde overthydet om denne sin Feiltagelse, som hun overbeviist erkjendte. Naar saadan Glemsonhed og Wildfarelse kan hænde med hende, som er paa Stedet, hvor let kunde ikke saadant hænde med en Fraværende, i Særdeleshed da hun mod sin Willie har kunnet forplante sine Wildfarelser til Dig gjennem sin Brevvexling; især da Du søger at see alt, hvad mig angaaer, fra saa forhadet en Side, fra hvilken Du altid skuer dem, Du har forklaret Fiendskab. Med eet Ord, H—, søg

ikke i Høvnens uafmaalte Skridt eller i Fortvivlelsernes Afgrund en Trøst, som blot Philosophien og Sjælens Styrke kan skjænke en Mand! Jeg kan ogsaa tale om et Forliis, jeg har ogsaa mistet Fædreland, og et Fædreland, jeg med en Elfers Barme har været hengiven. Dette Tab er ikke det eeneste, jeg har liidt, ulykkeligviis har jeg liidt mange og bittere. Og skjøndt jeg endnu i denne Time savner mit Fædreland, skjøndt jeg maaskee har ligesaa store Marsjager som Du, og skjøndt jeg ikke har saa store Talenter som Du, søger jeg dog at gaae min Stjebue igjennem med Taalmodighed, og vær vis paa, at den, som beklager sig mindst, har derfor ikke altid mindst Marsjag til at gjøre det; og vær ogsaa forsikret, at, uagtet jeg ikke har dyppet min Ben i Edder og Galde, kan jeg dog anvende paa mig, hvad Digteren siger:

Hvar en har, hvem han må vara,
Egen heder at forsvara
Och en egen tagg¹⁾ dertill.

See ikke heller dette Brev fra en forkeert Synspunkt. Jeg anseer de Dyebliske, jeg har anvendt derpaa, for at være blandt de lykkeligste af mit Liv, om det kunde føre Dig tilbage til Dig selv, og derved ende en Striid, som ikke skjænker nogen af os nogen Laurboer Høst, men er riig paa Torne i samme Grad, som man er velstænkende, men skulde Du vedblive Dit Tryknings Projekt, saa bliver dette Brev en Dommer imellem os. Dette være, tillagt hvad medfølgende Brev indeholder, nok sagt. Og om jeg

¹⁾ Braad.

end altid skal eye en uforsønlig og hævnjerrig Fiende, skal Du dog i mig altid gjenfinde en sand og oprigtig Ven af Din Johan Ludvig.

Noget efter sendte Heiberg Gyllembourg følgende Ud-
fordring til at møde ham i Hamborg.

41.

Fra F. A. Heiberg til Gyllembourg.

Hambourg le 29 janvier 1802.

Mr. Gyllembourg,
ci-devant Baron d'Ehrensvaerd.

Monsieur!

Enfin vous triomphez, et je succombe sous les effets de vos machinations infernales. Non content d'avoir ruiné pour jamais mon bonheur domestique, vous m'avez assassiné politiquement; et, grâce à vos soins, je me vois pour toujours exclu de ma patrie, privé de la consolation de voir mes amis, et arraché de mon fils unique, qui, en perdant sa mère par votre perfidie, se vit assassiné du même poignard que vous aviez plongé dans le sein de son père. Faut-il que je vous retrace le tableau de votre scélératesse? Soit. Ayant été lié avec le plus puissant et le plus acharné de mes ennemis personnels, vous lui avez servi d'espion dans ma maison, dont, hélas! l'entrée ne vous fut jamais fermée. C'est vous qui, après une

conversation avec l'ennemi dont je viens de parler, lors du commencement de mon procès en février 1799, et par conséquent sept mois avant qu'il y existât en Danemark une loi qui pouvoit me condamner à l'exil, m'avez prédit comment se termineroit le dit procès. Ainsi au lieu de profiter d'une telle liaison en faveur d'un homme qui vous prodiguait son amitié, mais dont vous aviez juré la perte, vous vous en êtes servi contre lui et pour l'accabler, afin de réussir dans vos intentions infâmes. C'est vous qui par vos prestiges, depuis mon départ forcé, avez abusé de la situation malheureuse d'une femme jusqu'alors vertueuse, sans blâme et inaccessible aux séductions. C'est vous, qui, fortifié par mon absence, avez réussi à me voler ce bijou, à dénaturer son coeur sensible, et à la rendre odieuse et méprisable même à mes ennemis. C'est vous qui lui avez conseillé de supprimer ma première requête au Roi, et ma lettre à Mr. Colbjørnsen, malgré mes prières, mes instances, mes ordres positifs de faire parvenir le tout à son adresse. C'est vous qui avez prévalu sur lui pour faire supprimer toutes mes lettres à son père, jusqu'à ce qu'entraîné par la nécessité, j'avois consenti au divorce. C'est vous qui avez fait supprimer la requête par moi approuvée touchant le divorce, et qui en avez fait dresser une autre remplie d'argumens que vous saviez trop bien être destructifs de ma requête particulière, aux fins de rentrer dans ma patrie; et cela sans avoir le moindre égard à toutes mes prières par lesquelles je conjurois la pauvre femme de ne pas me tromper aussi sur ce

point-là. Ainsi c'est vous qui l'avez rendu pour ainsi dire impossible au Gouvernement de Danemark de m'accorder la grâce que votre conduite infâme m'avoit forcé de solliciter avec tant d'instance; ainsi c'est vous qui m'avez assassiné tant de fois, et de tant de manières, mais toujours par derrière, comme déjà depuis longtems vous y êtes accoutumé. Je passerois sous silence plusieurs autres atrocités, dont votre conscience ne saura que trop vous accuser.

Ne tâchez pas de vous excuser. N'osez pas nier les faits. C'est en vain. J'ai entre mes mains les preuves incontestables de vos noirceurs et de la plupart des inculpations susdites. Ne vous croyez pas sans blâme parce que ces preuves portent essentiellement contre une femme foible et crédule. Ce que vous n'oserez pas nier, c'est que vous l'avez séduite; et je la connois trop bien pour savoir qu'elle ne fait jamais une démarche de quelque conséquence sans l'avis de celui en qui elle a placé sa confiance. C'est ainsi qu'elle me traita pendant dix ans d'un mariage heureux et qui ne fut jamais troublé, avant que le bourreau de Stockholm me vous envoyât pour mon malheur et la ruine de ma maison. En effet je ne devois blâmer que moi-même. Lorsque je fis votre connoissance personnelle dans la maison du ministre de la République française à Copenhague, je savois déjà que vous étiez un criminel, un régicide, un lâche assassin, un instrument aveugle, non de la liberté, mon idole, mais de l'infâme tyrannie aristocratique; et cependant je vous ouvris ma maison, je vous offris mon amitié,

je vous prodiguois des politesses et de l'hospitalité; même je m'imposois très souvent en votre faveur une gêne, dont vous êtes assez dépravé pour ne pas connoître le prix. Je devois m'attendre à être payé de la sorte.

Car qui sur son Roi fit son apprentissage,
Peut bien sur son ami achever son ouvrage,

comme dit à peu près le grand Corneille. Je devois savoir que quelque bienfaisantes que soient les suites d'une trahison, le traître doit toujours être en horreur; et que celui qui méprise assez les droits de l'humanité pour devenir le lâche assassin d'un homme qui ne se méfie pas de lui, et même de son bienfaiteur, ne se soucie guère de ceux de l'hospitalité. Ces considérations auroient dû vous fermer ma porte; mais je ne voyois en vous qu'un exilé d'autant plus à plaindre, que les remords de sa conscience ne devoient que trop lui dire, qu'il avait commis un forfait toujours inexcusable, et cela sans aucun avantage pour la liberté, au service de laquelle il croyoit avoir employé son bras. Je suis puni pour mes bonnes intentions, et je mérite ma punition, quoique ma faute ne vous rende que plus inexcusable. — Ainsi, sans avoir pu jamais illustrer votre nom par une action honorable, vous vous êtes rendu fameux par deux atrocités, et vous ne devez votre réputation qu'à des forfaits. C'est un beau morceau de chemin que vous avez déjà fait; mais vous ne resterez pas là; votre méchanceté m'en est garant. Cependant j'espère que votre coeur n'est pas assez pervers pour refuser de s'illustrer d'une

manière moins infâme pourvu seulement que vous ne gagnerez plus par une conduite contraire, et qu'il s'en présente une occasion. C'est dont je veux vous fournir; et si avec la perte de votre noblesse héréditaire vous n'aurez pas en même tems perdu l'ensemble de celle du coeur; si votre grâce lâchement acceptée, et par laquelle vous avez échappé au glaive du bourreau, n'ait pas étouffé en vous la dernière étincelle de l'honneur, je suppose que vous n'aimerez pas de laisser passer une occasion aussi favorable sans en profiter. Je vous invite donc de venir à Hambourg me rendre compte des infamies dont vous êtes coupable envers moi. Je verrois si, du moins une fois dans votre vie vous osez regarder un ennemi en face, vous qui jusqu'ici avez toujours attaqué vos victimes par derrière. Vous savez, que, grâce à vos soins, il m'est défendu d'aller vous trouver; ainsi n'attribuez qu'à vous même le trouble que je vous cause, puisque, ayant été rendu à ma patrie et à mon fils, je vous eusse laissé en repos et dans la jouissance paisible du reste des biens que vous m'avez volés.

Je n'ai pas, comme vous, appris dans ma jeunesse l'art de me servir d'une épée; mais peut-être que je saurois assez bien manier un pistolet; et pour cette arme je ne craindrois point votre habileté supérieure, moyennant une petite précaution que je prendrai, et dont le sort de Gustave trois m'a appris la nécessité: celle de ne jamais vous tourner le dos. Apportez vos propres pistolets, car je n'en ai pas. Vous voyez que je vous favorise autant qu'il est possible, et j'y

ajouterai encore un avis, dont vous ferez bien de profiter. Soyez sûr de me tuer du premier coup, ou craignez pour votre vie, puisque je suis bien fortement décidé de ne pas vous faire grâce. — Je vous attends entre le quinze et le trente un mars prochain, c'est à dire en six ou sept semaines d'ici; passé ce dernier jour je ne vous attendrais plus; mais, si vous osez manquer au rendez-vous, je vous assure sur mon honneur, car j'en ai, moi, que je feroi imprimer et distribuer cette lettre avec un petit commentaire. Ce ne sera pas ma faute, si cette publication ne parviendra point partout où le bruit de l'assassinat du malheureux Gustave, et le nom du Baron Ehrensvaerd, l'un de ses assassins, est pénétré, mais soyez sûr qu'elle ira assez loin pour vous flétrir une seconde fois, et qu'elle imprimera sur votre front déhonté une marque ineffaçable, et capable à vous rendre l'opprobre et l'objet du mépris de tout homme de bien, de qui vous oserez jamais approcher.

Afin de prévenir toute espèce de subterfuge de votre part, et pour être sûr que cette lettre seroit parvenue entre vos mains, je vous en demande une reconnoissance signée de votre main, que vous remettrez au porteur du présent cartel, dont d'ailleurs je n'ai pas trouvé à-propos de l'informer du contenu, afin de ne pas le compromettre en aucune manière. Gardez le silence vous même aussi bien que je saurai le garder; mais surtout soyez sûr de venir. Vous voyez que vous n'y hazardez que très peu, et que tout le risque est contre moi. Votre intérêt vous com-

mande impérieusement de vider l'affaire avec moi le plutôt possible, car je vous assure que tant que je vivrai vous ne serez jamais tranquille. Ainsi votre sûreté est entre vos propres mains; et quoique en tombant sous vos coups, assurément je ne bénirais pas la main qui m'arrache d'une vie qui m'est à charge, cependant vous pourrez vous consoler en pensant que vous aurez achevé votre ouvrage; et qu'en tranchant ma destinée vous ne pourrez rien ajouter à ma haine, qui vous poursuivra, s'il est possible, même au delà du tombeau.

P. A. Heiberg.

42.

Fra Gyllembourg til P. A. Heiberg.

Monsieur,

Je vous laisse le langage des injures, je n'y suis pas habitué.

Si vous étiez de bonne foi dans vos accusations, et que vous y crussiez vous-même, je m'empresserois de dissiper votre erreur. Mais je n'en ai pas besoin, car vous savez fort bien, Monsieur, qu' aucune de vos accusations ne sont fondées sur la vérité. Vous êtes suffisamment instruit pour pouvoir en nourrir le moindre doute raisonnable, je trouve donc inutile de réfuter toutes ces inculpations. Si vous relisez les lettres que vous avez reçues de la famille respectable de Buntzen, vous en serez convaincu, et vous

verrez, même, Monsieur, que je n'ai pas été à Copenhague à plusieurs des époques où vous me dites avoir agi contre vous.

Pour ce qui regarde la catastrophe suédoise de 1792, vous cherchez à m'y faire jouer un rôle que même le moins instruit de cette affaire ne m'imputera pas. Mais peut-être, Monsieur, que, pour ce qui me concerne, vous connoissez cette affaire mieux que les témoins oculaires, que mes juges, que moi-même. La passion pour la liberté aveugla pour un instant ma jeunesse, l'intérêt personnel ne s'y glissa point; cette conviction intime et la considération des personnes estimables m'ont dédommagé de la perte de mon bien-être, c'est à cette même considération que je dois d'avoir pu supporter dix ans de revers et d'exil.

L'anecdote que Gustave 3 était mon bienfaiteur est très piquante par sa nouveauté, mais qui ne sait pas qu'elle n'est pas fondée sur la vérité.

Enfin il faut bien vous répondre à l'invitation généreuse que vous me faites de m'illustrer, pour me servir de vos propres mots. Mais j'avoue que je ne trouve rien d'illustre à aller d'ici à Hambourg pour tirer un coup de pistolet en l'air, car vous êtes bien intimement persuadé qu'avec vous je n'agirerois pas autrement. Car, Monsieur, si je pouvois oublier la défense qu'en font les lois, au moins je ne saurois oublier ce que je dois à mon beau-père et à sa famille. Si dans le mois de septembre l'année passée vous m'aviez donné votre défi, il auroit ressemblé à

quelque chose. A présent il est au dernier point immoral. — Vous jouissiez jusqu'ici des bontés de monsieur Buntzen, votre fils en est idolâtré, vous êtes comblé des amitiés de cette famille. La même famille est à présent la mienne. Pourrois-je tirer contre le père du fils de ma femme? contre un homme que mon beau-père appelle son fils? Je ne sais pas si dans mon cas vous pourriez le faire. Pour moi je sais, Monsieur, que votre défi injurieux, imprimé même dans toutes les langues et gazettes de l'Europe ne saura me déshonorer, mais une telle action le feroit. Pour ce qui vous regarde vis-à-vis le beau-fils de monsieur Buntzen c'est une chose qui ne regarde que votre conscience et à l'égard de laquelle chaqu'un ne répond que pour soi.

C. F. Gyllembourg.

Gyllembourg blev, trods alle fortsatte Fornærmelser, ved sin Beslutning, ikke at ville føre Vaaben imod den Mand, der var Fader til hans Hustrus Søn, og saaledes bortfaldt denne Duel, der havde kostet Thomasine saa megen Skræk og saa mange Taarer.

Endnu engang gav Heiberg sin Forbittrelse Luft ved en Ansøgning til Cancelliet, som her følger.

Ansøgning fra P. A. Heiberg til Cancelliet.

Underdanigst Promemoria.

(Copie.)

Efterat min forhenværende Hustru Thomasine Christine Bunken havde faaet mig overtalt til at samtykke i den af hende attraaede Ophævelse af vores Egteskab, tilsendte hun mig i November Maaned forrige Aar et Concept til en allerunderdanigst Ansøgning om bemeldte Skilsmisje. Jeg approberede samme, dog under det udtrykkelige og flere Gange gjentagne Vilkaar, at intet Ord i det bemeldte Concept maatte forandres, men at Ansøgningen skulde være aldeles ligelydende med Conceptet. Stoelende paa hendes Redelighed, begik jeg den Fejl, som jeg nu for sigdig angreer, at jeg ikke forlangte den originale Ansøgning mig tilsendt til Underskrift, og at jeg derimod for at forkorte Proceduren, hvilket hun syntes meget at ønske, strax sendte hende en Notarial Fuldmagt, hvorved jeg befuldmægtigede hende til ogsaa at underskrive i mit Navn. Jeg har siden erfaret, at hun, saasnart som hun havde faaet bemeldte min Fuldmagt i Hænde, forfaste det af hende selv foreslaagne og af mig approberede Concept og loed tvertimod mine indstændige Anmodninger og bestemte Ordre, forfatte og indgive en ganske forskjellig Ansøgning, grundet paa Argumenter, som jeg aldrig har approberet, og aldrig kunde approbere, efter som de, hvilket Følgerne har viist, ikke kunde andet end blive mig til den yderste Skade og Præjudice. Naagtet alle mine ofte gjentagne Anmodninger har det ikke været mig

mueligt at formaae hende til at meddeele mig en Copie af bemeldte egenmægtige, uden mit Vidende og imod min Billie indgivne Ansøgning; og det Ubehagelige i min nærværende Stilling er uendeligen forøget ved den Tanke, at man forsættligen og planmæssigen holder mig i Uvidenhed om, i hvor høj en Grad man har tilladt sig at spøge med min Ver og Belsærd, da jeg havde været godtroende nok til at overlade min Skjebne aldeles værgeløs i det Mennekses Hænder, af hvem jeg i det mindste aldrig har fortjent at behandles som Fiende, og som i mere end hundrede Breve, hvis Originaler jeg har i Hænde, stedse under min Fraværelse har søgt at dysse mig i Sovn med de meest utvetydige Forsikringer om evig og uforanderlig Kjærlighed og Venstab; men hvis Hjerte forresten er af Naturen alt for ædelt til, at hun kunde have behandlet mig med saa megen Troeløshed, naar hun ikke dertil var bleven animeret og tilskyndet af en listig Forfører, hvis Snarer desværre netop de fortræffeligste Mennesker har størst Banskælighed ved at undgaae.

For at komme til Kundskab om, hvad der i denne Sag er passeret, har jeg nu, efter at have forgjeves søgt adskillige Midler, intet andet tilovers end at henvende mig directe til det høykongelige Danske Cancellie, underdanigst udbede mig en authentique Affkrift af den i bemeldte Anledning indgivne Ansøgning, samt af den derpaa følgende Kongelige allerhøieste Skilsmisse-Bevilling. Jeg vover endnu underdanigst at udbede mig, at samme Affkrift maae blive tilsendt¹⁾ fra hvem jeg er vis

¹⁾ Raahbet.

paa strax og rigtig at erholde samme. Ved at gjøre denne underdanigste Ansøgning, har jeg, siden Sagen ikke kan ændres, nu for Tiden ingen anden Hensigt, end blot at oplyse mig om, hvad der er foretaget i en for mig saa vigtig Sag, hvori intet burde have skeet uden mit Vidende og imod min Villie; men hvori man dog alligevel har tilladt sig hemmelige Procedurer, der var aldeles stridende imod Bedkommendes egne Løfter, og mine positive Ordre; og at jeg herom bør blive underrettet, vil upaatvivlelig den høje Collegium finde at være overeensstemmende med den strængeste Ret og Billighed.

Hambourg, den 13de April 1802.

P. A. Heiberg.

Denne Ansøgning blev bevilget, og Afskrifterne bleve tilsendte Heiberg igjennem Rahbek. Fra denne Tid synes han ikke at være kommen tilbage til den Side 289 nævnte Anklage imod sin tidligere Hustru.

Om sider, efter flere Maaneders Ophold i Hamborg, begav Heiberg sig atter til Alles Vettelse til Paris. Det var hans endelige og uroffelige Villie, at Sønnen ikke maatte boe hos sin Moder, men dog skulde blive i Danmark til han blev Student, og da reise til ham i Paris, opholde sig der nogle Aar, og da selv afgjøre, om han vilde blive fransk Borger, eller vende tilbage til sit Fædreland. Paa Tilbagereisen opholdt Heiberg sig i flere tyske Byer, besøgte Goethe, Schiller og flere berømte Videnskabsmænd, og ankom endelig atter til Paris efter ti Maaneders Fra-

værelse. Nu arbejdede han for Alvor paa at skaffe sig en Stilling i Frankrig, i hvilken han kunde leve uafhængig af Alle i sit Fædreland, med Udsigt til ene at kunne udrøde Alt til sin Søns Opdragelse. Han var saa heldig i Paris at komme i Forbindelse med Mænd, der stode Regjeringen nær, og disse anbefalede ham til Udenrigsministeren Talleyrand, som strax gav ham en Plads i Bureau traducteur med en aarlig Gage af 3000 Frances. Hans ualmindelige Sprogkundskaber gjorde ham snart uundværlig for hans Foresatte, hvem han altid ledsagede paa deres diplomatiske Reiser, snart her, snart hist. Selv forholdt han sig ganske passiv i politisk Retning, og udførte uden Anurren, hvad man paalagde ham. Alle hans Tanker dreiede sig om den Uret, han havde lidt i sit Fædreland, baade af offentlige og private Personer. I sin Harme skrev han fremdeles de mest forbittede Breve, fulde af Fornærmelser og Angreb paa sin Søns Moder og hendes nuværende Husbond. Han havde befalet, at hans Søn skulde sættes i Kost hos Svigerinden Lise Jürgensen. Guld af Mistro, om hans Ordre blev rigtig overholdt, corresponderede han jevnligt med Lise Jürgensen om Johan Ludvig, og om de Udgifter, der vare forbundne med hans Ophold i Svigerindens Hus. Af de mange danske Rejsende, der besøgte Paris, var der sjelden Nogen der undlod at aflægge Heiberg en Visit. For disse kunde han vel udtale sin Harme over den Behandling, han havde lidt i sit Fædreland, men aldrig har han til nogen af disse Besøgende yttret et Ord om sine private Sorger i Hjemmet, vistnok det bedste Beviis for, i hvilken Grad dette Forhold bestandig nagede og opfyldte hans

Sind med en Smerte, en Bitterhed, der gjorde det umuligt for ham, at bringe det over sine Læber.

Medens Gyllembourg og hans Hustru nu vare bo-
fattede paa Gaarden Ruhedal, forblev Johan Ludvig til sin
egen og Moderens Sorg i Tantens Hus. Heiberg havde
paalagt hende, at Johan Ludvig skulde have saa lidt at
gjøre med Moderen som muligt, dog tillod han, at hun
maatte besøge sin Søn, men Drengen turde paa ingen
Maade besøge det Gyllebourgiske Hus. Det stakkels
Barn, der i en ualmindelig Grad elskede sin Moder, led
ofte af en usigelig Længsel efter hende. Kørende var
derfor det Forhold, hvori Moder og Søn kom til hin-
anden, idet de maatte stjele sig til skriftlig at udtale
deres Længsel; thi endogsaa dette, at skrive, var forbudt
Drengen, et Forbud, som var ham umuligt at overholde.
Den 3die April 1802 skriver han i sit ellevte Aar saa-
ledes til sin Moder.

• 44.

Fra Johan Ludvig til hans Moder.

Den 3 April 1802.

Gode Moder!

Tak for dit Brev og alt det Brød, som du har givet
mig. Endnu har jeg een og en halv Kringle og sex Dve-
bækker eller 3 Pakker. Bestefader og heele Huset spiser
med megen Fornøielse deraf, især af Kringlerne. Det
glæder mig, at du besøger mig i April. — Jeg har faaet
til bare Skjorter for 20 Rdl. Lærred og meget andet,

som jeg skal fortælle dig, naar du kommer. Maaskee jeg kommer ud til dig snart.

I Gaard var det den anden April; og Laurentz siger, at paa Skibskirkegaarden sad en Kone og græd, og hendes Børn, som ikke vare større end Bolette og Hanne, bekrandsede Thuras Grav. Farvel, næste Gang skal du faae et langt Brev fra mig.

J. L. Heiberg.

Moderen besøgte ham imidlertid saa ofte, som det var hende muligt at reise ind fra Landet, og Drengen talte Dagene og Timerne mellem hvert Besøg. Han fandt sig dog nogenlunde i Skilsmisjen, saalænge han var hos sin Tante Lise. Han var jo her hos alle dem, Store og Smaa, imellem hvem han fra sin Fødsel havde færdebes, og alle disse elskede ham usigelig. Imidlertid levede Moderen og Gyllembourg paa Ruhedal, gjensidig lykkelige ved at eie hinanden, men forresten ingenlunde dandsende paa Roser; thi tiltrods for den stakkels Gyllembourgs Anstregelser med hans Landeiendom, var og blev der dog kun ringe Udsigt til, at denne kunde bære sig og skaffe dem et sorgfrit Udkomme. Det gif Gyllembourg som saa mangen en dygtig Landmand, han manglede Capital til at drive Gaarden op med. Fra denne Tid, under hvilken han idelig maatte færdes frem og tilbage imellem Ruhedal og Kjøbenhavn, findes en lille Række Breve, som belyser Egtesællernes indbyrdes Forhold, og som derfor medfølger.

Fra Fru Gyllembourg til hendes Mand.

Ruhebal, den 25de Marts 1802,
Torsdag Formiddag Kl. 10 $\frac{1}{2}$.

Uagtet jeg vist venter Dig i Morgen, min kjereste, bedste Gyllembourg! saa skriver jeg Dig dog til, skjøndt jeg vist haaber at faae dette Brev sendt ubrudt tilbage, og at kunne selv levere Dig det, med tusinde Kys og Taksigelser for det kjere, kjere Brev, som jeg i Gaar fik fra Dig. Desværre! det er meget rimeligt, at disse Linier finder Dig i Byen, langt fra Din stakkels Sine, og derfor skriver jeg, thi det vilde gjøre mig alt for ondt, om Posten skulde bringe nogen anden Brev fra mig, og intet Ord til Dig, min gode Gyllembourg! — men ogsaa bliver det kun nogle faa Ord, thi visjelig haaber jeg i Morgen Eftermiddag at have Dig her tilbage, til Dit eget Hjem, til Din egen Sine, der endnu langt mere er Din end noget af hvad der nogenfinde har, eller nogenfinde vil komme til at tilhøre Dig.

Inderlig, inderlig bedrovet faae jeg Dig kjøre ud af vor Port, jeg faae længe efter Dig, og jeg veed ikke selv hvorfor, men jeg var ordentlig bange, at Du ikke skulde see Dig endnu eengang tilbage og vinke ad mig, men Du faae Dig om, kysjede paa Fingeren ad mig, og jeg syntes, det trostede mig. Da Du var borte, gif jeg ind, søgte at fatte mig, toeg mig meget for at gjøre, og har saaledes ved Flittighed overvundet Kjedsomheden i Din Graværelse, men ikke Længjelen, kjereste Gyllembourg! og den vilde jeg ikke overvinde, om jeg endogjaa kunde. Aldrig, aldrig

har jeg længtes som nu; kommer Du ikke i Morgen, bliver jeg usigelig bedrøvet. Du kan aldrig troe, hvor jeg er barnagtig; naar Du kommer, skal jeg fortælle Dig det altsammen; Du vil ikke lee af mig derfor, thi Gud være lovet! Gud være lovet! Du elsker ogsaa Din lykkelige Sine, og længes ogsaa efter hende. Hvor jeg glæder mig til at see Dig igjen! her, hvor ingen Tvang bier paa os, hvor vi ingen anden Herre erkjender end Kjærligheds lille Gud. Giv Gud, at Din Rejse maae have været lykkelig; men om den end ikke havde været det, saa bliver det dog en lykkelig Aften, naar jeg igjen seer Dig, og kan holde Dig i mine Arme.

Niels Olsen hilser Dig, og forsikrer, at han længes meget efter Dig. Han har været hos mig og spist med mig baade i Gaar og i Forgaars Aftes. Alle vore Folk ere meget artige, Somfruen er meget hosligere, end hun pleier; jeg er frisk og vel, og fattes intet uden Dig, men hvilket Savn kan ogsaa lignedes ved dette, at savne Dig, som er Sjælen af Ruhedal og endnu meget mere Sines Sjæl. Ruhedal kan ikke trives uden Dig, og Sine kan ikke leve uden Dig. At jeg føler det med Glæde, for at leve maatte mit øvrige Liv tilhøre Dig, ingen Opoffrelse, ingen Kummer var for stor for at naae denne Lykkelig-
hed, og ofte frygter jeg, at jeg fortjener den ikke. —

Jeg er meget god ved mig selv, som Du har bedet mig om. I Forgaars, da vi bagte, toeg jeg mange Klæder paa, men jeg maae dog nok have forkjølet mig lidt, thi i Gaar Formiddags havde jeg meget ondt i mit Hoved og var saa usigelig træet og forunderlig. — Beyret var meget smukt i Gaar; jeg var lidt inde hos Præstens

og gif siden lidt omkring i vores Hauge. Saa gif min Hovedpine bort, men desværre! min grusomme Tandpine begyndte lidt at erindre mig om sin Tilværelse. Jeg blev meget bange for denne gamle Fiende og toeg derfor af Frue Bohemanns Draaber i Aftes og har taget dem igjen i Dag, skjøndt jeg intet føler til min Tandpine meere.

Nu, lev vel! min elskede, elstværddige Gyllembourg! alt hvad jeg mere har at sige Dig, glemmer jeg, til vi sees. At det dog maatte blive i Morgen! Du kan ikke troe, hvor jeg længes! — Jeg kunde ikke lade være at græde i Gaar, da jeg erfarede, at Du ikke kom i Dag; skulde Du nu heller ikke komme i Morgen, saa bliver jeg ret utaalmodig. — Hvor jeg længtes efter Niels i Gaar, da han var paa Posten! mit Hjerte slog saadan, da jeg brød Dit Segl! kort sagt, kjere Gyllembourg! denne Fraværelse lærer mig, at jeg aldrig har elsket Dig som nu og aldrig som nu været saa ganske, saa af mit hele Hjerte

Din

Sine.

46.

Fra Samme til Samme.

Ruhehal den 4de April 1802,
Søndag Formiddag.

Tak for Dit Brev, kjere Gyllembourg! Posten bragte tillige eet fra Renze, og eet til Dig — fra Silversparre troer jeg — som jeg herved sender Dig. — Du kommer da ikke i Morgen, vel ikke engang paa Tirsdag, — og saa forunderligt er et menneskeligt Hjerte — jeg længes

efter Dig, meere end nogensinde, og dog frygter jeg, at Du skulde komme før Onsdag, da Du vel ellers atter har gjort en forgjebes Reise. Kjæreste Gyllembourg! jeg kan ikke nægte det, vore Affaires gjør mig ret uroelig; naar jeg seer Dig, kan jeg ikke være ret uroelig over nogen Ting, men naar Du er borte — — Jeg veed ikke, hvad der er over mig i Dag, de andre Dage har jeg vel længtes efter Dig, men jeg har dog været i ret godt Humeur, men i Dag er jeg ganske forknøyt. Jeg har ikke sovet godt i Nat, jeg har drømt saa sælt, og vaagnet saa angest, jeg er saa ilde tilmode, at jeg ikke kan lade være at græde. — Jeg er vreed paa mig selv for min Barnagtighed, min Fornuft skjænder meget paa mig i Dag. Om tre til fire Dage skal jeg see Dig igjen, jeg har jo før maattet undvære Dig i meget længere Tiid; de Dage vil vel ogsaa faae Ende; men jeg veed ikke selv, jeg er saa angest for, at Du er syg, eller at der skal hænde Dig noget ondt, jeg er færdig at indbilde mig, at H. kunde komme og rive Dig fra mig. — Jeg veed nok selv, jeg er urimelig, jeg er endog saa utaknemmelig mod Skjebnen. — Det er i Dag just et Aar siden hiin fatale Paaske-aften, som Du vel erindrer Dig. Hvilken Forskjel paa min Skjebne da og nu! — Om en god Aand havde viist mig mig selv sidende paa Ruhedal, og for heele Verdens Dyrne tilhørende Dig; viist mig Dig som Faders Søn; Dig, som han hiin Aften for et Aar siden var uartig imod, og som han nu modtager med faderlig Godhed og Venlighed; — hvor vilde jeg da blevet usigelig glad; hvor vilde jeg velsignet min Skjebne! — Heller ikke er jeg nu utaknemmelig: er der Gen, som styrer vor Skjebne,

jaa veed han, om jeg takker ham. Jeg har jagt mig alt dette i Dag saa mange Gange, men

Je me le dis en vain, une terreur secrète
me suit, m'agite, m'inquiète,
loin de l'objet de mon amour.

Tilgiv mig, min bedste Gyllembourg! det er ikke Ret af mig at fortælle Dig alt dette og plage Dig med mine Urimeligheder, og gjøre Dig maaskee endog saa melankolsk, men tænk paa, at jeg ikke her har nogen levende Stabning, til hvem jeg kan tale om hvad som ligger mig paa Hjerte, og desuden, kjere Gyllembourg, hvem kan deele, hvem kan begribe mine Følelser, mine Daarligheder vis-à-vis Dig, uden Du selv? — Men, jeg kunde gjerne blive ved i denne Tone, og skrive heele Ark fulde, og jeg vil derfor holde op dermed, hvis jeg kan, og heller fortælle Dig alt, hvad jeg har foretaget mig i Din Fraværelse.

Da Du var reist, ryddede jeg op, gif omkring, som Du veed jeg pleier, lagde Reseda Frøe i Blod (det skal ligge, sagde Tomfruen, i 24 Timer med Rette) klædte mig paa og spiiiste til Middag; da jeg havde spiiist, gif jeg nogen Tiid i Haven, læste lidt, syede lidt, saae til min Kalv etc., til det blev mørkt, derpaa spillede og sang jeg, til jeg skulde spiiise til Aften, jeg gif tidlig til Sengs og stod op i Gaar Morges lidt før 7. Jeg gif omkring i Husjet, saae en nye Kalv, som blev født i Fredags Aftes jildigt; saae Reseda i Haven, talede vidt og bredt med Jens Simonsen, der efter mine ringe Tanker er meget doven, medens Du er borte, og derpaa gif jeg ud i Marken. Beyret var guddommeligt; jeg gif langs med Gjerdet ved Skoven og udjaae mig et Sted, hvor jeg troer, jeg godt

kan krybe over og gaae ind i Skoven, jeg var i den største Fristelse til strax at gaae derind, men da jeg veed, Du ikke gjerne vil, at jeg maae gaae alleene i Skoven, saa lod jeg det være. Hvor det forekommer mig forunderligt, uvant, behageligt og jeg veed ikke hvordan, saaledes at gaae alleene og vandre i en smuk Egn paa Landet! — Jeg sad lidt paa en Træstub lige ved Skoven, der var saa deilig, saa mange Fugle sang i Skoven, Dine Folk gif og arbejdede i Markerne omkring; for Resten saa jeg intet Menneske. Jeg syntes, at jeg var paa eengang meget glad og ganske melankolsk. Da jeg kom hjem, var Klokken 12, det øvrige af Dagen tilbragte jeg med at sive og gaae ud og ind. — Vor Pige Karen var syg i Gaar og laae til Sengs af Feber, saa jeg maatte tage Snedkerkonen fra Haven, og lade hende i det Sted gaae os til Haande, da Hans Andersens Kone ikke var hjemme. Somfruen er meget artig, naar Du er borte, jeg kan godt mærke, at det er nu egentlig Dig, hun er arrig paa. Hans gjør sig forstrækkelig artig, jeg troer, han vilde usigelig gjerne blive. Jeg har sagt ham Dine Ordres, som stode i Brevet.

Præstekonen besøgte mig i Gaar Efttermiddags, hun drak Thee her og var meget aimablere, end sidst jeg saa hende. Da hun var gaaet, og jeg havde været ude hos mine Kalve etc., gif jeg lidt op og need i Tusmørke, der var saadan en Koelighed over den hele Egn; den nye Maane sad lige for Binduerne, der var saadanne glade Ahnelser over mig. — Ak, hvorfor skal dumme Drømme ængste mig, naar jeg lægger mig til Hvile, efter at jeg saa godt som jeg har vidst og kunnet, har tilbragt min Dag, uden at gjøre noget Menneske, noget Dyr, endog saa

det mindste, ondt! og hvorfor skal de elendige, foragtelige Penge formindste den Lykke, som Kjærlighed stjænter os i dette lille Paradiis, en Lykke, som vi har kjøbt med saa megen Kummer, saa mange Taarer? Sorden er dog saa smuk; maa der ingen ret Lykkelige findes paa den? — Dog nu begynder jeg igjen med mit onde Lune! —

I Aftes spiiiste Niels Olsen med mig, han tænker og taler nu alleene om sit Project.

Det glæder mig, at Fader er eenig med os i den Sag med H., jeg er nu nysgjerrig for at vide, hvad Rahbek vil sige, og hvordan Lise vil bære sig ad med Dig i Aften, det er Søndag, saa Du vel seer hende. Giv Gud, jeg dog i et fortryllet Speil kunde see Dig, og erfare, om Du er lykkelig i Dine Negotiationer. Alt dette har aldrig ængstet mig som nu. — Jeg beder Dig indstændig, kjere Gyllembourg! dersom Du elsker mig, saa vær god imod Dig selv, og vogt Din Helbred. Jeg beder Dig ikke komme snart igjen, thi jeg veed, Du kommer det første Øyeblik, det er Dig mueligt.

Hør min Ven! hvor gjerne jeg vilde see Ludvig, saa tag ham dog ikke med Dig, dersom der kan komme nogen Spectaclar ud af hans Komme her. Det er især med ham, mine onde Drømme ængster mig. I Gaar Nat drømte jeg ogsaa om H., hvor jeg er bange for det Menneskes Beslutninger!

— Turde jeg bede Dig min Ven! om Du vilde spørge Hanne om mine sorte Skoe, som jeg lod blive i Byen, ere færdige, og hvis saa er, om Du da vil tage dem med Dig. Vilde Du ikke ogsaa spørge hende, om ikke den Koed, hvormed man ryger for Myg, hedder Allandroed, og vilde

Du saa kjøbe noget af denne Koed paa Apotheket og tage med Dig ud til mig, thi disse Par Dages milde Luft har skaffet os saa mange Nyg, at jeg hverken har Koe for dem Nat eller Dag.

Seg maae ogsaa skrive til Kenze, saa jeg vil gjemme alt, hvad jeg meere har at siige Dig, til jeg er saa lykkelig at see Dig. Gid det maae blive snart, og at vi da maae være ret glade! Lev vel, min bedste Gyllembourg! og om Du ogsaa kommer hjem paa Onsdag, saa lad mig dog faae et Par Ord fra Dig med Posten, eller beed Hanne, at hun vil skrive mig til og siige mig, naar jeg kan vente Dig. Siig Ludvig, at han skal faae Brev fra mig med næste Post, og at jeg takker ham meget for hans Brev. Hvor det glæder mig, at den Dreng er Dig kjær! — Gils Fader og Hanne og hvem Du vil.

Au lev vel! lev vel! min kjereste, bedste, gode Gyllembourg! jeg omfavner Dig i Tankerne. Alle gode Engle bevare Dig, og føre Dig snart tilbage til mig! Tænk imidlertid paa mig og elsk mig stedsje, som Du er elsket af

Din troe

Sine.

47.

Fra Samme til Samme.

Ruhedal, den 22de July 1802.
Torsdag Formiddag Kl. 11.

Kjere, gode Gyllembourg! Det er mig en stor Fornøjelse, at jeg kan skrive til Dig, og lade Dig høre fra Dit Hjem; men det vilde være mig endnu meget kjerere,

om jeg kunde høre fra Dig, og jeg veed ikke, hvad jeg vilde give for at tilkjøbe mig blot 4 Linier fra Din Haand, eller kun for at tale med En, som kunde sige mig, hvor Du var, og hvad Du foretog Dig. Maaskee sidder Du i dette Ojeblik paa en Bogn imellem Helsingør og Kjøbenhavn. Ak! gid Du ikke havde denne Helsingørs Reise nødvendig! — Om vi dog havde vundet! — men det troer jeg ikke meere. — Naar Du er hjemme, fjere Gyllembourg! tænker jeg meget paa den blinde Lyfkes Gaver, og er utrættelig i at bygge Luftkasteller, men naar Du er borte, tænker jeg blot paa at faae Dig tilbage, og alle mine Luftkasteller indskrænke sig til det første Aftensmaaltid, vi igjen skal spise med hinanden, og hvorved min Indbildningskraft da forestiller mig Dig meget glad over Din Hjemkomst, munter, glimrende af Amabilité og — jeg tilstaaer det, af Kjærlighed til Din stakkels Sine, og indtaget af dette rimelige Luftkastel, tænker jeg ikke længere ud i Fremtiden og lader de urimelige ligge i deres Gruus til en anden Gang. Gud give blot, at Du maae have været lykkelig i Dine Affaires, og ikke have nødvendig at reise til Helsingør. — Jeg faaer ikke saa megen Tiid til at skrive til Dig, som jeg vilde, thi Carsten skal kjøre til Wølle i Eftermiddag og med det samme tage dette Brev med sig; og jeg har tillige gjort den Opdagelse, at Uhret gaaer nu for sildig, saa at jeg troede, at Klokken kun var 11 $\frac{1}{2}$, og nu er allerede Folkene kommet hjem for at spise, og hvad som er værre, er, Niels Olsen er her alt, og Du veed nok, hvor godt man kan skrive, naar han er i Stuen. Jeg vil derfor spise strax, uagtet jeg virkelig troer, at Folkene i Dag er kommet meget tidligere hjem, end de

pleier; jeg begynder da atter at tale med Dig, naar vi har spiiist, af! hvad det er kjedsommeligt at gaae til Bords, naar Du er borte. —

KL. 1.

Nu har da Niels Olsen og jeg spiiist sammen, og imidlertiid har han iblandt andre Ting vidtloftigen gjen- taget for mig den Historie om Frue Lunds Begravelse, der maae være en af hans Favorit Fortællinger, og der med al sin Sørgelighed stedse frister mig til at lee, og siden afhandlede han den Materie, at ingen Wgtefolk i Kjøbenhavn holdt saameget af hinanden, som de paa Landet, men at de der var saa skikkelige, at de meget gjerne kunde give dem 3, 4 Gange og holde lige meget af alle deres Koner eller Mænd. — Hvor har Du spiiist til Middag i Dag? Hvem der dog vidste det! — Skjøndt jeg nu ikke veed, hvad Du gjør, skal jeg dog kortelig fortælle Dig alt, hvad jeg har foretaget mig, siden Du kjørte ud af Rude- dals Gaard. Medens jeg stoed og saae efter Dig, kom Huusholdersten og kaldte paa mig; jeg gif ind mod min Billie og blev endnu staaende i Vinduet i den forreste Stue, og saae, at Du endnu eengang saae Dig tilbage, hvorfor jeg takker Dig, min bedste Gyllembourg! det gjorde mig ret ondt, at jeg ikke endnu stoed i Døren, at Du kunde seet, at jeg besvarede Din Hilsen. Jeg gif da ind, ryddede op, gif ud og ind, var i ondt Humeur, og blev for første Gang ret alvorlig vreed paa Tomfru Engel, hvori jeg dog troer mit onde Lune ingen Deel havde, men at jeg havde den største Ret. Derpaa klædte jeg mig paa og spiiiste til Middag med Niels Olsen. Jeg gif nu ud i det smukke Weir, først gif jeg der, hvor Folkene sloeg Høe,

derpaa op paa min Høy, og forført af Skovens og Veirets Skjønhed krob jeg over Gjerdet og gif et Stykke ind i Skoven ad den Bei, jeg forleden fjorte med Dig. Da jeg kom tilbage, mødte jeg Niels Olsen, der med al den Minister Mine, en Bonde kan give sig, presenterede mig sin gamle Svigerfader. Han fortalte mig derpaa, at Urterne i Marken paa hiin Side Naen vare allerede store, jeg gif med ham for at see dem, og de ere virkelig færdige at være alt for store. Jeg havde en stor Lyst til disse første grønne Urter, jeg har seet i Nar, men jeg var bange, det skulde være Dig imod, om jeg plukkede af dem. Jeg har derfor besluttet at lade dem være, til Du kom hjem. Men gode Gyllembourg! til den Aften, jeg venter Dig tilbage, kan jeg ikke lade være at lade nogle af dem tillave til Dig, og jeg haaber, Du ikke tager mig det ilde op, naar jeg selv gaaer og plukker af dem, og det vil jeg. Førend jeg kan spiise dem med Dig, bryder jeg mig ikke om dem. — Da jeg gif hjem, plukkede jeg denne hvide Blomst, Du heri finder, da jeg erindrede mig, at Du i Fjor sendte mig en ligesaadan, voget paa Ruhedals Grund, maaskee paa samme Sted, hvor denne stoed, jeg satte den i mit Bryst og tænkte med inderlig Glæde, at jeg i Nar kunde sende Dig en Blomst fra Ruhedal, hvorfra Du saa ofte i hine Dage sendte mig Blomster, som jeg med Omhed endnu stedse gjemmer, og som skulle findes, naar jeg selv ikke findes mere. — Ak Gyllembourg! skal jeg tilstaae for Dig, at jeg næsten toeg i Betænkning at sende Dig den? — Jeg tænkte: Gyllembourg leer maaskee deraf og finder det romantisk. — Derksom denne Blomst, voget paa en Jord, som tilhører Dig, plukket af en Haand,

der er Din og gjemt ved et Hjerte, der er saa ganske Dit, gjør Dig virkelig Fornøjelse, saa tilgiv mig, kjereste Gyllembourg! jeg sender herved Blomsten og min Bekjendelse om min Uret. Jeg bebreidede mig selv disse Betragtninger, medens jeg gjorde dem, og dog er det — jeg tilstaaer det — med en Slags Undseelse, at jeg sender Dig Blomsten. Og dog! gode Gyllembourg! er det da mindre behageligt at være elsket af sin Hustru end af sin Maitresse? Er det ikke tilladt at elske sin Mand med samme Sværmerie, hvormed man tilbad sin Elsker? — Og kan man elske uden alt Sværmerie? Den store Rousseau og mit lille Hjerte sige begge nei. Derfor bedste Gyllembourg! siig ikke saa letsindig, at en Ting er romantisk, dersom Du ikke vil gjøre Din arme Sine timide hos Dig, og lære mig at fortie mine Følelser for Dig. Og hvad tænker man sig ved det Ord romantisk? At elske romantisk, mener jeg. Enten, synes mig, maae man derved forstaae: at affectere Følelser, man ikke har og ikke kjender uden af Bøger; det er fælt! og den der gjør det, har aldrig virkelig elsket; eller ogsaa meener man ved en romantisk Kjerlighed: en Kjerlighed, som er sjelden i den virkelige Verden, som kun faae Mennesker forstaae at føle, som ikke ofte er til uden i Digternes Indbildning. Og hvem maae da ikke ønske at blive elsket med en romantisk Kjerlighed? Hvem stjætter om at blive elsket, som Folk i Almindelighed elske hinanden, det er at sige: slet ikke elsket? Jeg erindrer i min Barndom ofte at have hørt et ægte dansk Ordsprog, som lyder saaledes: „Hav mig lidt kjer og hav mig længe kjer; og dette Ordsprog var mig saa affhyeligt, at jeg aldrig kunde høre det uden at

gaae til den anden Yderlighed og svare: „Nei! hav mig kort fjer, men hav mig meget fjer, saa har jeg dog nogen Glæde, skjøndt den varer kun kort.“ — Vi havde nok Uret, baade jeg og Ordsproget. — Men kjere Gyllembourg! Du, der, som Rahbek siger om Dig — har al den *loyauté*, al den elskværdige Fanatisme, som bringer os tilbage til den gamle Ridderaand, som nuomstunder næsten er uddød af Verden og forjaget af Kjøbmandsaand; en saadan Chevalier sans peur et sans reproche, maae ikke bestandig tale om, hvad der er romantisk. Florian siger: Jeg veed vel, hvad der støder os i Ridderromaner, det er ikke de afbrændte Slotte, ikke disse Helte, huggede i 4 Parter, men det er denne trofaste og hæftige Kjerlighed til Døden, det er det, som ingen Menneſker af bon ton kan taale. Nu, min bedste Gyllembourg! indbilder Du Dig nu ikke, at Du ligger i Din Seng ved min Side, saa er det ikke min Skyld. Sparlagens Præfenen er i det mindste ikke det, som fattes. —

Men jeg begynder igjen paa mit Regnskab for min Tids Anvendelse (hvilket paa hiin Dag vil blive mig et forfrækkeligt svært Regnskab at gjøre). Da jeg kom hjem, satte jeg mig til at læse i Rousſeau, og fordybede mig saaledes i min Læsning, at jeg ikke vidste deraf, førend Solen var nærved at gaae need. — Aftenen var saa deilig, at jeg tog mit Strikketøj og satte mig need i Haven, til vi skulde spise. Jeg ventede endnu lidt paa Niels Olsen, hvilken Tid jeg tilbragte med at spille og synge. Ved Bordet piinte han mig temmelig med adskillige Spørgsmaal i Materier, som just ikke ere mine Yndlingsmaterier til at tale med ham om. Jeg gif derpaa til Sengs, ikke

jaa ganske vel tilmode som Aftenen tilforn. — I Morges var jeg oppe Kl. 7 $\frac{1}{2}$, hvad meener Du? — Formiddagen er gaaet med adskillige smaae Forretninger, ret morsomme at gjøre, men kjedsommelige at opregne, saameget meere som Niels Olsen hvert Dyeblif kommer og spørger, om jeg er færdig.

Kommer Du ikke igjen paa Loverdag, min egen Gyllembourg? Jeg indbilder mig det. Gud give, jeg havde Dig igjen! Nogle Dyeblif ahner der mig noget meget glædeligt; andre derimod er jeg saa inquiète, at jeg ikke veed, hvor jeg vil være. Men jeg maae vel afbryde, skjøndt jeg endnu havde meget at sige Dig. Hils Fader og alle mine Venner og min Ludvig, om Du seer ham; og nu Lev vel! min gode, min elskværdige, min kjere Gyllembourg! Jeg omfavner Dig i Tankerne tusinde Gange, skynd Dig hjem til

Din

Sine.

Er det ikke bedroveligt med Veiret? N. D. siger dog, at Høet har ingen Skade lidt endnu. Gid Du bare ikke sidder paa en aaben Bogn i denne Regn.

48.

Fra Samme til Samme.

Ruhedal. Søndag Eftermiddag Kl. 2.

Jeg takker Dig for de faae Linier, Posten i Dag bragte mig fra Dig, kjere Gyllembourg! Men hvorfor sendte Du ikke med Posten det Brev, Du har slyet til Hans Larsen, der ikke kommer førend i Aften, om han da

kommer. Det er jo Synd af Dig og jeg begriber ikke, hvorfor Du har gjort det. Smidlertid takker jeg Dig meget for, at Du dog skrev med Posten, thi ellers var jeg blevet uendelig ilde tilmode. — Kjere Gyllembourg! efter Dit Brev at dømme er der ingen Rimelighed for, at Du skulde kunne komme i Aften, og dog kan jeg ikke lade være at smigre mig med dette Haab, som i Aften, naar det slaaer feil, som jeg veed det gjør, vil gjøre mig usigelig bedrøvet og koste mig mange Taarer. Ak! ingen Fisk, der er fastet op paa Strandbredden, ingen Lærke, inde sluttet i et Buur, kan være mindre à son aise, mindre i sit Element, end den stakkels Sine langt fra Gyllembourg. Her er ganske anderledes, her seer ganske forandret ud, naar Du er borte. Og jeg er ikke den eeneste, som siger det, Christine sagde i Aftes: „Ak, hvad her er fælt, medens Herren er borte; her er saa skummelt, saa jeg neppe tør gaae igjennem Mellemstuen.“ — Naar hun siger saadan, hvad skal da jeg sige? Om Dagen gaaer det an, men om Aftenen i Mørkningen saa er det græseligt; saa tuder Stormen, og Regnen slaaer paa Vinduerne; saa gaaer jeg op og need af Gulvet og tænker paa, at paa den Tiid af Aftenen pleier Du at komme hjem, og jeg at have varmt Theevand til Dig. — Saa staaer nu Theekjedlen taus og kold, alting er stille udenfor, uden Stormen og en og anden Fugl, som skriger. Ak! saa bliver Din stakkels Sine saa ængstelig og bedrøvet, det forekommer mig da, som om jeg var ganske eene i Verden. Herfra og til Kjøbenhavn, hvor Du er, synes mig et umaaleligt Rum. I Aftes da jeg gif til Sengs, foresatte jeg mig ret at være fornuftig og fast forestille mig, at jeg vilde faae Brev, at Du ikke kom i Dag, saa

skulde jeg, syntes mig, aabne Posttasken uden Vengstelig-
 hed og finde mig i, at Du ikke kom endnu. — Men, elendig
 er vor Fæstthed paa denne Jord. — Da jeg kom i Seng,
 laae jeg vaagen i mere end 3 Timer, troer jeg — af
 Kulde i mine Fødder. Smidlertid blev jeg i ondt Humeur.
 Den Tanke, som altid falder mig ind, naar Du er borte,
 og som forbittrer mig endnu mere Din Fraværelse, kom
 mig ogsaa nu i Hovedet: — „Hvad vilde blive af mig,
 om jeg var saa uhykkelig at overleve Gyllembourg?“ —
 Den Trøst, at ingen Magt kunde forbyde mig at følge
 Dig over Dødens Grændser, pleier at beroeliger mig; men
 i Nat forekom mig saa levende den stakkels Ludwigs Billede,
 som uden Dig og mig vilde være uhykkelig, uden Ven,
 uden Fader, uden Moder, uden Støtte paa Jorden. —
 Du troer ikke, hvor jeg var ilde tilmode; og af mit ganske
 Hjerte misundede jeg den troe Hunds Skjebne, der følger
 sin Herre paa alle hans Veje, der, naar han er syg, ligger
 sorgmodig ved hans Fødder, og bliver stude ihjel paa hans
 Grav og begravet med ham, naar han døer. — Min Gud!
 hvilket Vejr det er i dette Dyeblif! er Du ude i det, min
 stakkels Gyllembourg? Og det er Du vist; thi enten er
 Du paa Vejen til Helsingøer, eller paa Vejen hjem.
 Give Gud, at Du var paa Vejen hjem i det mindste;
 men desværre det er Du ikke. — Jeg var vaagen i Morges
 Kl. 6 af bare Uroelighed og Vængsel efter Posten, og af
 bare ondt Humeur gad jeg ikke staae op, uagtet jeg ikke
 kunde sove. Den kom ogsaa inden Klokkerne 9, og efter at
 have læst Dit lille Brev og et fra Renze, stod jeg op
 med Hovedpine og en Kolik (som jeg troer jeg blot kan
 takke min dumme Vengstelig-
 hed for), der hele Formiddagen

har forhindret mig fra at skrive til Dig, men nu er den reent forbi, og jeg fattes slet intet. — Man siger, kjere Gyllembourg! og Du siger selv, at Tiden og Aarenes Flugt bortfører den brændende Utaalmodighed, som er Ungdommens Lød og Plage. Siig mig, naar skal jeg da blive den quit? Jeg bliver hver Dag ældre, og er i den, som i saa mange andre Henseender, som om jeg nyelig havde forladt Barndommen. Skal man da blot leve for at miste den glimrende Idee, man i sin tidlige Ungdom gjør sig om Verden, uden at faae mere moden Styrke til at bære dens Kummer? Jeg troer næsten, at man vel ved Fornuftens Magt kan blive Herre over sine Handlinger, men aldrig over sine Følelser.

Gid jeg dog kunde see, hvorledes det gaaer Dig? hvor Du er? Vore Affaires, som jeg tager mig saa let, naar Du er hos mig, trykker mig til Jorden, naar jeg er alleene. — Jeg glemte at give Dig mine Smykker med. Det var da ikke venstabeligt af Dig, min gode Gyllembourg! at Du ikke kunde huske mig derpaa. — Du har vel faaet min lille Seddel med Hans Larsen; for alting, bedste, gode Gyllembourg! glem ikke Smørret. —

I dette Øyeblik kom Hans Larsen, og nu skal jeg læse Dit kjere Brev. —

Jeg takker Dig min bedste, kjereste Gyllembourg! for Dit Brev, som jeg nu har læst, og for de Penge, som Du har sendt mig. Jeg har endnu ingen begjert af Niels Olsen; men skulde havt i Morgen til Smør. — Ak gode Gud! skulde Du ikke komme førend Tirsdag Aften, og ikke engang det, saa doer jeg af Utaalmodighed og Længsel. Jeg forstaaer slet ikke, hvad Du meener med at jende mig

Bognen; hvori vil Du kjøre, naar Du sender Bognen hjem, førend Du kommer? Diligencen gaaer jo ikke førend om Løverdagen, og saa længe har Du dog vel for Guds Skyld ikke i Sinde at blive borte? — Jeg er ret bedrøvet! og det værste er, at jeg i to, maaskee tre Aftener, kan vente Dig forgjeves, hvilket er den sørgeligste Plage, man kan tænke sig. — Skal vi dog aldrig faae en Bogn, at jeg kan følge med Dig, hvor Du er?

Den, som bringer dette Brev, skal med det samme til Møllen, saa jeg maae skynde mig at blive færdig, og tør ikke skrive længer til Dig. Niels Olsen er særdeles artig og fuld af Attentioner; men Ane er vreed, og her har været en liden Pige Opstand, hvorom jeg skal fortælle Dig, naar vi sees.

Min eeneste Trøst er, at Tuxen ikke har skrevet, saa jeg haaber endnu, at han maaskee kan være kommet i Aften, og Du være rejst hjem i Dag, eller i det seeneſte i Morgen Aften være her. Kjere Gyllembourg! dersom Du elsker Din Sine, saa bliv ikke længere borte, end Du er højt nødt til, det faaer være ligemeget med Smørret; og hvad Penge Du kunde vente paa Tirsdag, kunde man jo sende Dig med Posten, saa Du kunde faae dem her paa Onsdag og ikke behøvede at vente efter dem. — Fra nu af og til Tirsdag Middag? det er jo allerede en Evighed; og det, Du skriver om den tomme Bogn, Du vil sende, inquieterer mig til Døde. Jeg beder Dig indstændig, kom saasnart Du kan, jeg er ret uroelig! ret bedrøvet! det onde Vejr forøger mit slette Lune, og det er visseelig græseligt at være saaledes adskilte, efter at have lidt saa meget for at blive foreenede.

Give Gud, at Du kom i Dag, saa dette Brev ikke traf Dig i Kjøbenhavn. Men jeg maae afbryde! Lev vel, min bedste Gyllembourg! af mit inderste Hjerte omfavner jeg Dig. Kom snart til

Din stakkels

Sine.

Det varede imidlertid ikke længe, før Heiberg og hans Venner, ja selv Tante Vise, af mange Grunde kom til den Erkjendelse, at Drengen burde sættes i et andet Huus, hvor han under et alvorligt Opsyn kunde tage fat paa sin boglige Uddannelse. Rahbek og hans Hustru vare barnløse i deres Egtekab, og rørende er det at læse om, hvorledes de begge saa godt som i samme Nu fik den Idee, at tilbyde deres ulykkelige Ven, at de vilde tage hans Søn til sig og elske ham som deres eget Barn. Fru Rahbek sværmede for denne Plan, og saae en ny og fyldigere Tilværelse imøde, ved at saae dette Barn betroet, som hun i et Brev kalder „en velsignet Dreng“. Til Alles, selv Moderens Glæde, blev det da besluttet, at Johan Ludvig skulde til Rahbeks, og i Mai 1802 flyttede han altsaa til Bakkehuset, til sine nye berømte Pleieførelde, hvor det blev bestemt, at Rahbek skulde læse Latin og Historie med ham, og Fru Rahbek paatage sig at lære ham Regning og de levende Sprog. Samtidig hermed skulde der antages en Lærer, der i Et og Alt skulde holde Die med ham og lede hans Studeringer. Valget faldt paa en theologisk Candidat Hansen — senere Præst i Slangerup —, hvis Navn oftere vil forekomme i de efterfølgende Breve. Mellem denne fortræffelige unge Mand

og Johan Ludvig udviklede sig det inderligste Venſkab, et Venſkab, der vedblev deres hele Liv igjennem.

Saaſnart Johan Ludvig var kommen i det Rahbekſke Hus, antog hans Længſel efter Moderen en næſten ſygelig Characteer, og han følte ſig nu ſaa ulykkelig, ſom kun et Barn formaaer, der ikke forſtaaer at tale ſig ſelv tilrette. Af Midtjærhed for Drengen, var Rahbek ved Underviisningen ſtreng imod ham, og ſtraffede ham undertiden, efter Datidens pædagogiske Anſtuelfer, med Brygl, en Methode, Drengen her for første Gang gjorde Bekjendtkab med, og ſom han følte ſig ſaaret ved i ſin inderſte Sjæl, ſom en uværdig Behandling, der koſtede ham Strømme af Taarer. Fru Rahbek, den forſtandige, critiſk ſkarpe, men ſandelig tillige eiegode Kvinde, begif en anden, ligeoverfor et Barn forkaſtelig Feil, ved at ſtraffe ham med Ironiens og Satirens ſkarpe Pile, der aldrig vender et Barns Hjertelag til den, der bruger diſſe Vaaben, men altid efterlader en Braad i den unge Sjæl, der ofte endnu ſtikker langt hen i Tiden og i alt Fald vanſkelig glemmes.

Fru Rahbek ſkriver følgende Brev, ſom indeholder en Lykonſtning til Johan Ludvigs Fødselsdag, den 14de December¹⁾.

49.

Fra Fru Rahbek, med en Eſterſkrift af Rahbek
til Johan Ludvig.

Gode Ludvig!

Naar du aabner dette Brev, er det din Fødselsdag, og du er da ſikkert ſiæleglad, fordi ſaa mange gjør ſig

¹⁾ Han maa dengang have opholdt ſig en kort Tid i Byen hos Bedſtefaderen, hvilket undertiden blev tilladt ham.

Umage, for ret at gjøre det til en Glædesdag for dig. Omendstjøndt jeg nu ikke er tilstede, saa kiender du mig vist saa meget, at du veed, at ogsaa jeg tager Deel i din Glæde, og ret af Hiertet onsker dig alt godt i Fremtiden. Saa min gode Ludvig! det gjør jeg virkelig; og det er et af mine første Onsker, at du maae blive til det, du kan og bør blive, nemlig et godt og forstandigt Menneſte. Du veed, jeg har altiid holdt meget af dig, og du har heller aldrig givet mig Anledning til at berøve dig mit Venſtab, endstjøndt jeg ikke kan nægte — thi jeg maae være oprigtig imod dig — at jeg ikke altiid, i alle Ting er tilfreds med dig. Jeg vil naturligviis ikke forstyrre din Fornøielse med at opregne alt det, jeg onskede anderledes hos dig, du veed det desuden selv; men jeg vil blot bede dig herefter saa meget som mueligt at forandre det, som jeg — blot af Godhed for dig — onsker forandret. Og nu, min gode Ludvig! onsker jeg dig en ret glad Dag, og onsker, at hoſlagte Beenklæder — som er saa ſuffiſante, at de ikke ſaa let ſkal blive paſſende for en Biergmand — maae paſſe dig godt, og at du maae ſlide dem med Helbred. Mange Hiſener til alle Dine. Gud velſigne dig altiid.

Din K. M. Kæhbet.

Du veed, fiere Ludvig! at jeg ikke er af mange Ord; jeg vil altſaa kortelig onſke dig paa din Fødselsdag, at din Gliid og din Opførelſe for Fremtiden maa blive ſaadan, at den kan gjøre din fraværende Fader Glæde, ſom han nu eene venter fra dig, at den kan glæde din Bedſtefader for al den Godhed og Omhed, han bærer for dig, at din

Moder, naar hun reiser ind til dig, ikke skal finde sig bedraget i sit Haab at have Fornøielse af, hvad hun seer og hører dig angaaende. Vær flittig, søjelig, og huft paa, at du ikke uden ved Fremgang og godt Forhold kan takke alle Dine, som du seer er saa omhyggelige for at fornøye dig.

Din Rahbek.

Af en lille Strimmel Papir, skreven med Rahbeks Haand, seer man, hvor megen Godhed han, trods al Strengbed, havde for sin unge Pleiesøn.

50.

Fra Rahbek til Johan Ludvig.

Hermed — kiære Ludvig! sender jeg Dig med Din gode Ven Gyllembourg tvende Corneliusser og en Brøder, de øvrige Bøger skal jeg see at faae sendt ud til Dig ufortøvet, da min Kone var i Byen, den Gang Din Bedstefaders Bud kom til mig. Jeg kan ikke sige Dig, hvor bedøvet jeg blev, da jeg hørte, Du var syg; jeg forsikkrer Dig, at jeg har ikke havt et fornøyet Dieblit, siden jeg i Gaar Eftermiddags hørte det af Gyllembourg, og bliver heller ikke glad, før jeg har Dig frist igjen. Naar jeg seer Din Plads ved Spisebordet og ved Din lille Pult, længes jeg efter Dig; skynd Dig derfor at komme Dig, og kom saa snart til os, saa vil vi see at faae nogle fornøiede Timer for det; hils flittig Din ømme Moder og Din ærbærdige Bedstefader, og vær selv hilset fra Din Pleiemoder, der længes efter Dig som jeg, og

vær overtydet, at næst Dine egne, ingen kan elske Dig
hierteligere og ærligere end

Din Kærligst.

Men der var vistnok endnu en anden Omstændighed,
der virkede uheldigt paa Drengens Gemt i dette nye Hjem.

I P. H. B.'s fortrinlige Bog: „Om Karen Margrethe
Kærligst Brevvevling“, staaer en fiin psychologisk Bemærk-
ning af Udgiveren, der for mig har stor Betydning, ja, er
Nøglen til, at Johan Ludvigs Hjerte vendte sig fra dette
nye Hjem, hvor det vist gik som saa ofte andensteds, at man
ikke altid agter paa et Barns tause, men lyttende Nærværelse.
Han skriver nemlig Pagina 21: „Af Samtidiges Fortælling
veed man, at, naar disse delicate Forhold kom paa Bane
i Ludvigs nye Hjem, hvilket ved Forbindelsen med den
fornærmede Fader og dennes nærmeste Venner ikke kunde
undgaaes, tænkte man ikke altid paa at veie sine Udtryk,
og har saaret den kloge, for Moderen sølsomme Dreng,
der taus sad og hørte til Samtalerne i Fru Kærligst
Dagligstue.“

Af alle de Grunde, man har anført for at for-
klare, hvorfor Johan Ludvig ikke kunde føle sig tilfreds i
det Kærligste Hus, forekommer denne mig som den rimel-
ligste. Af Breve til hans Moder seer man, hvor tidlig
det fiint Ridderlige udviklede sig hos ham, og hvorledes
han kunde komme i Fyr og Flamme ved det mindste Ord,
der ikke var ærbødig ligesoverfor hans Moder. Kort, han
føjte sig ikke lykkelig her, og al hans Hu stod til at boe
sammen med Moderen og Gyllembourg, hvem han lige-
ledes holdt usigeligt af, og da at faae Lov at være der

med sin elskede Lærer, Hansen. I denne hans Længsel efter Moderen er det hans eneste Trost at skrive hende til, og med Utaalmødighed vente paa de Besøg, hun nu og da afslagde paa Bakkehuset. Mange af disse Barnebreve ere gaaede tabte, men adskillige ligge her dog endnu, der, som mig synes, bør medtages, baade for deres Inderlighed imod Moderen, og for det Barnlige i Stemning og Udtryk¹⁾. Et enkelt Svar fra Moderen følger ligeledes med.

51.

Fra Johan Ludvig til hans Moder.

Bakkehuset, den 3die Marts 1803.

Tusind Tak for dit Brev, kjæreste Moder; det har fornøjet mig overmaade meget, især, da jeg hørte, at du var meget bedre i Dag end i Gaar; Du maa hilse Göllembourg meget fra mig, og sige ham at jeg er grumme vred paa Vejret, fordi han ikke kan komme herud for dets Skyld; dog haaber jeg, at han i Morgen kommer.

Du bad mig sige Dig, hvordan Rahbek befandt sig, og jeg kan lade dig vide, at han Dag for Dag kommer sig.

I Anledning af mine Characterer kan jeg have den Bedrøvelse at sige dig, at i Mandags og Tirsdags vare de snavs, men i Onsdags og i Dag have de været gode.

Seg skal hilse dig mange Gange fra Rahbek og Frue Rahbek. — Hils Göllembourg, Tante Hanne, og hvem du ellers vil fra
Din Ludvig.

Lev vel, og god Forbedring.

¹⁾ I Henseende til Orthographie staaer han ogsaa, som man vil see, paa et meget barnligt Standpunkt.

Fra Samme til Samme.

Kjøbenhavn, den 11te April 1803.

Kjæreste Moder!

Denne Gang har jeg meget at fortælle Dig. Jeg vil bare bede Dig om, ikke alt for omstændelig at svare mig derpaa, da jeg ville blive bange om Frue Rahbek faae det.

Efterat Du var rejst, var jeg endnu meget bedrøvet; da jeg kom til Bedstefader, foreslog Børnene mig at leege med dem, jeg sagde Ja, skjønt med stor Uvillie, da jeg ofte maatte løbe op paa Salen, for at Ingen skulle see mig græde. Da jeg kom hjem, var der mange Fremmede, jeg gik hen i en Krog for at skjule mine Taarer. Da Frue Rahbek mærkede dette, gik hun hen til mig, og sagde ganske jagte: „Du græder ventelig fordi din Moder er rejst, men det skal du ikke, der er jo Ingen som gjør dig Fortred, og hvad vil du græde fordi Du nu ingen Patte faaer?“ — Nu forenede Arrighed sig med Bedrøvelse, og jeg kan i Sandhed have Marsag til at forundre mig over, at Fader kalder hende „la mellieur mère de mon enfant“. Rahbek som hørte at hun havde talt til mig, men ej forstod hvad det var, spurgte: „hvorfor græder Du, har min Kone skjændt paa dig?“ Jeg var ikke i Stand til at svare. Og da hele din Rejse-Anstalt forekom mig at være en raadden Bogn, dovnne Heste og en ensfoldig Rudst og tillige elendige Veje, saa var jeg bange for at du skulde vælte og brække Halsen, og i disse uroelige Tanker gik jeg til Sengs.

Om Morgenen da jeg vaagneede var jeg ikke meer bedrovet, da Frue Rahbek ikke mindre end fire Gange havde lovet mig at tage Paaske-Eg til mig, men da jeg erindrede hender derom, svarte hun mig at jeg var en doven Dreng, der ikke fortjente det, endstjøndt jeg ikke veed af andet, end at jeg hver Dag i Ugen har havt god Carac-teer, om Aftenen fik jeg dog tre Paaske-Eg.

Siden efter sagde Sahra ude i Kjøkkenet til mig: „Han græd i Gaar fordi han ingen Patte fik, førend hans Moder rejste.“ Herover blev jeg saa arrig at jeg huggede hender med en knyttet Næve i Siden og kom til at sige: „Det lider jeg saagu ikke.“ I øvrigt troer jeg, at jeg i alle Deele, saaledes har baaret mig ad, som jeg kunne slutte mig til at Du ville.

Du kan da vel ikke være vred for, at jeg har taget en Mark af min Rigsdaler, for at forcere Tante Hanne nogle Noder?

Nu vil jeg slutte med at hilse dig og Gyllembourg fra Kerner, som ligger, og er meget syg.

Din hengivne Søn
Johan Ludvig.

Seg vil ikke nægte at jeg endnu er temmelig bedrovet, ja fuldkommen saa bedrovet, som da du rejste, jeg græder jevnlig og gav gjerne et heelt Mar af mit Liv for snart at see Dig og Gyllembourg. Alt er kjedeligt for mig, ingen Ting fornøyer mig. Gud velsigne Dig om du og Gyllembourg snart kunne komme til mig, jeg tænker paa om Du nu kom ind af Døren, hvor glad jeg da ville blive. Som sagt, kom bare snart. —

Hils Gyllembourg. Du veed ikke hvor bedrovet, hvor ulykkelig jeg er. —

J. Ludvig.

Du maa ikke blive bedrovet herover, da jeg nok bliver glad igjen, og nu ikke er saa bedrovet, som da jeg skrev dette.

J. L. H.

53.

Fra Samme til Samme.

Kjøbenhavn, den 16de April 1803.

Kjæreste Moder!

Mange tusind Tak for Dit Brev og de smaa Violer, som Du har sendt mig. Især har Dit Brev glædet mig overordentlig. Jeg hører, at Du er bedrovet, fordi at jeg er bedrovet, men det skal Du ikke være, da jeg nu slet ikke er bedrovet meere. Jeg har kanskee ogsaa handlet Urret i at forestille Dig at jeg var saa grumme bedrovet; men naar jeg undtager een eneste Gang, saa troer jeg neppe, at jeg i mit hele Liv har været saa bedrovet. Denne eneste Gang græd jeg ogsaa for Dig. — Men nu nok herom.

Jeg har gjort noget ude hos Rahbek, som, omendstjondt jeg vidste at det var uartigt, jeg dog ikke kunde lade være, nemlig: Bed hændelsesviis at gaae forbi et Bord, hvor der laae et Brev fra Fader til Frue Rahbek, saae jeg Dit og mit Navn deri. Nu blev jeg nysgjerrig, og neppe var Frue Rahbek gaaen ud af Stuen, før jeg læste følgende ubehagelige Efterretning: „De spørger mig, bedste

Beninde, om jeg har Noget imod, at F. L. er kommen nogen Tid ind til sin Moder“, (nemlig da jeg var syg) „min Gud! hvor kan De spørge derom? De veed jo nok, at F. L. maa gjøre alt hvad De vil. Jeg har desuden Intet imod at han seer sin Moder imellem. Men det skulle gjøre mig inderlig ondt, om han kom ud paa Landet til hender: thi der er en vis Skurf, som jeg ej ønsker maa trække om med ham.“ Hvad synes Dig nu, Moder? Ganske sikkert mener han Gyllembourg med denne Skurf! Men han maa ikke kjende Gyllembourg ret, thi ellers kunne han aldrig tænke saa nedrigt om ham. Seer Du! paa denne Maade, kommer jeg aldrig ud til Dig. Thi omendstjondt Rahbek har sagt Ja, vil han dog bestandig finde en Udflugt og sige at det og det er kommen i Vejen.

Du siger at Du ønsker, at jeg stedse maatte have Fortroelighed til Dig og Gyllembourg. Hvor kan Du tvivle derpaa? Troer Du, at der er noget Menneſke paa den vide Jord, som jeg kan elske oprigtigere end Dig? Jeg veed ikke at gjøre nogen Forstjæl paa Dig, Gyllembourg og Fader.

Da Christopher længe har bedet mig om en lille Historiebog, saa synes mig, at da han i Morgen skal confirmeres, var det en passende Dag at give ham den paa. Og da jeg har faaet den Mark igjen, som jeg tog af min Rigsdaler til Tante Hannes Moder, vel paa en ærlig men dog paa en snavs Maade, nemlig ved at sælge to af mine Bøger til Frue Rahbek, saa lagde jeg en Mark af min Rigsdaler dertil og købte en Bog til Christopher, som jeg i Morgen skal forære ham. Jeg faaer vel engang to Mark igjen. — I Morgen skal jeg besøge Herr Hansen.

Nu Farvel min gode Moder, hils Gyllembourg saa mange Gange fra mig.

Gud velsigne Dig.

Din hengivne

Johan Ludvig.

NB. Naar Du skriver mig Noget til, som Ingen maae see, vil Du da skrive under Tante Hannes Adresse.

54.

Fra Fru Gyllembourg til Johan Ludvig.

Ruhedal, den 12te May 1803.

Min lille gode Ludvig! Jeg takker Dig for begge Dine smaae Breve, men jeg kan dog ikke lade være at sige Dig, at de vare grumme korte. Det er langt fra, min bedste Dreng! at jeg vil, Du skal skrive mig til, naar Du ikke har Lyft, men siden Du længes saa meget efter mig, og saa gjerne vil sidde hele Timer og snakke med mig, saa synes mig, at det maatte endelig fornøje Dig at sidde og tale med mig skriftligt, da Du jo lige saa vel kan fortælle mig, hvad der ligger Dig paa Hjertet skriftligt som mundtligt. Og seer Du, kjære Ludvig! at Bornene støjer paa Gangen, og der er fuldt af Folk i Stuen, er — om jeg maae sige Dig det — en dum Undskyldning, thi naar Du havde Lyft til at skrive til mig, kunde Du jo gaae op paa Comptoiret, hvor der om Søndagen og hellige Dage intet Menneske er, og hvor Du kunde sidde ganske alleene og i den største Fred. Ligejaadan kan Du bære Dig ad, naar Bedstefaders kommer ud paa Bøjblegen, istedetfor Comptoiret, kan Du da gaae op paa mit forrige Kammer, hvor der jo aldrig er nogen,

naar jeg er borte. Jeg synes heller ikke min Ven! at Du kan være forlegen for Materie til at skrive til mig om, da Du altid har nok at tale om, nok at fortælle mig, naar Du seer mig. Og Du veed ikke, hvor megen Fornøjelse Dine Breve gjør mig, naar de saaledes som Dine første Breve, siden jeg sidst rejste, ere skrevne med Lyst, og Du troer ikke, hvor det glædede mig, at Du i Forstningen, da jeg var rejst, fortalte mig, at Du bestandig opførte Dig saaledes, som Du troede jeg vilde ønske, om jeg kunde see Dig.

See, kjereste Ludvig! jeg vilde ikke, at Du endnu skulde være ligesaa bedrøvet for mig, som da jeg rejste, det vilde bedrøve mig inderlig, om saa var, men fordi Du er glad og fornøjet, kan Du jo gjerne tænke paa mig med ligemegen Godhed. Jeg tænker altid med ligemegen Omhed paa Dig, og det skulde smerte mig meget, om Du altid skulde blive foranderlig og ustadig, som Du undertiden er nu, og ikke kunde være stadig og fast til at udføre Dine gode Forsætter. Dog nok herom. — Du siger, at jeg har lovet Dig at komme igjen en Maaned efter min Bortrejse, men, min Dreng! Du vil selv erindre, at jeg sagde: naar Tante Renze kom, og jeg veed endnu ikke, naar hun kommer; og førend jeg veed, at hun er i Kjøbenhavn, eller kommer der om et Par Dage, kan jeg ikke komme, saa gjerne som jeg vilde see Dig, men, min bedste Dreng! man kan ikke altid gjøre, hvad man gjerne vilde, og Vejret er saa slemt, saa jeg ikke godt kan rejse saa lang en Vej; men Du vil have den Trost og Glæde at see Gyllembourg en Gang eller to i disse Dage, da det er ham, som leverer Dig dette Brev, og Du kan da

fortælle ham alt, hvad der ligger Dig paa Hjertet, med samme Tillid og Fortroelighed, som om det var mig, da Du ikke kan have nogen bedre og trofastere og tausere Ven end ham, og da Din Lykke ikke kan ligge nogen meere oprigtig paa Hjerte end ham, skjøndt Du ikke er hans egen Søn.

Derjom Tante Renze kommer til Pintje hellige Dage, som hun plejer, saa kommer jeg ogsaa, og saa kan Du see af Almanachen, at det ikke vil vare fjorten Dage, førend jeg er hos Dig. Skriv mig til imidlertid, og lad mig vide, om Du har faaet gode Characterer, som jeg vil haabe.

Seer Du, at Rahbek er god imod Dig; det vidste jeg nok. Naar Du vil være slittig og artig, saa vil Du selv erfare, at Du hver Dag vil blive ham kjerere, og da vil Du blive lykkeligere i hans Huus. Frue Rahbek vil ogsaa blive bedre imod Dig, naar Du selv bliver ret slittig og fornustig, og gjør hun det da ikke, vil nok Rahbek mærke hendes Uretfærdighed imod Dig, og naar han er ene med hende, sigе hende det og faae hende til at blive anderledes.

Jeg sender Dig herved en Krands af smaae Blomster, som Gyllembourg og jeg har plukket til Dig, de fleste paa en Høj i Skoven, som hører Gyllembourg til, og som jeg holder saa meget af og kalder min Høj. Da jeg kom hjem, bandt jeg disse Blomster i en lille Krands¹⁾ til Dig, og da den var frisk, var den rigtig meget smuk,

¹⁾ Denne lille Krands af Anemoner har Johan Ludvig bevaret, saa at den endnu den Dag i Dag ligger heel og ubestadiget. Der vil ikke findes mange Drengе, som i hans Alder, 11½ Aar, vilde vise en saadan Trofasthed og Pietet.

men nu er den bleven visjen og grim, men jeg tænker dog, disse første Blomster fra min Høj gjøre min gode Dreng Fornøjelse. Sid jeg snart maatte see Dig her, kjæreste Ludvig! og vandre med Dig til min Høj og kjøre med Gyllembourg og Dig i Skoven, jeg troer, det skulde gjøre ham og mig lige saa megen Glæde som Dig.

Lev vel, min kjære Dreng! skriv snart til mig.

Thomasine.

55.

Fra Johan Ludvig til hans Moder.

Gode Moder!

Du maae ikke bede mig om Forladelse for saadanne Smaating. Rigtig nok ventede jeg paa at Du skulde kommet ind til mig, og sige mig god Nat, og blev rigtig nok lidt bedrøvet, da jeg hørte, at Du var gaaet, thi jeg troede, at Du havde forglemt det. Men naar jeg tænker paa, at da jeg var paa Møen, jeg ikke skrev Dig et eneste Brev til, saa hverken tør eller vil jeg tænke mere derpaa.

Ludvig.

Mange Tak for Abelsinen. — Hils Gyllembourg fra Ludvig.

56.

Fra Johan Ludvig til hans Moder.

Borghøgen, den 25de Septbr. 1803.

Gode Moder!

Jeg har faaet Dit lille Brev, Tandpulver og Tandbørste og jeg takker Dig meget for det. Den første Morgen,

da jeg skulde min Mund med det, tog jeg et Glas, som stod i Rjokkenet og kom Vand i det, for at fylle Munden. Da Sara saae dette, sagde hun, at hun nyligen havde vasket dette Glas, og det var skammelig, at jeg vilde fylle Tænderne i et Glas, som hun nyligen havde gjort rent. Deraf drog jeg den Slutning, at eftersom hun var et gyseligt Svin, vilde hun have at jeg skulde bruge et skident Glas. Hun truede mig med at vilde kaste Tandpulveret i Kandestenen, derpaa gif hun ind til Frue Rahbek og sludrede en hel Del for hende; Frue Rahbek sagde, at det var noget Snavs, og sludrede fuldkommen saaledes, som man kan vente det af en Frue Rahbek.

Men nu skal jeg fortælle Dig noget bedre: Dengang Gyllembourg havde sat mig af paa Bassehuset overfaldt den gamle Mandagsgraad mig. Men da Rahbek kom fra Institutet blev den stillet. Frue Rahbek vilde ikke troe, at jeg havde været syg; men Rahbek forsikrede hende derom. Han bad mig om Forladelse og gav mig en fuldkommen Satisfaction for mine Brygl. Han gav mig nemlig ti Udler, kaldte mig for en god og rar Dreng, tog mig i Forsvar for Frue R., lovede mig, at lade En gjøre en Sadel til en rar Hest, som han har kjøbt, for at jeg kan ride paa den, og kalder den for Ludvig's Ridehest. I Gaar red jeg til Byen paa den. Jeg har een Aften gaaet et Grinde i Mørke for Frue Rahbek, men Rahbek var i Byen, og kunde altsaa ikke forhindre det, men den næste Dag sagde han til mig, at det ikke skulde skee oftere: dog har jeg i Loverdags Aftes igjen gaaet ud, uden hans Vidende. I Dvrigt har han i den hele Uge været saamyndelig og artig imod mig, at det vil gjøre mig meget

ondt at tage fra ham. De Karakterer, som jeg i denne Uge har faaet, vil Du finde i Brevet.

Det lille Lam, som Du har givet den lille Heiberg¹⁾, synes jeg saa godt om, at dersom det ikke koster mere end 12 Skilling, saa vil jeg kjøbe mig et. Og da Du saa ofte har sunget om det smukke Lam, vil det stedsse være mig en kjær Erindring om Dig. Den blaa Blomst, som Du gav mig paa Bedstefaders Fødselsdag, gjemmer jeg som en Helligdom, og for mig er det jo ogsaa en Helligdom! — Den Knappenaal, hvormed Du sidst stak mit Tøj sammen, skulde jeg ogsaa kunnet viist Dig, ifald ikke Jakob Rahbek²⁾ med Magt havde taget den fra mig, for at stikke Noget fast paa sit Tøj, og uagtet alle mine Bønner vilde han ikke give mig den, undtagen han maatte stikke den ind i min Mave; og Gud give, at jeg dog havde tilsladt ham det! men nu fortryder jeg det for sildigt. — Endelig fandt jeg en meget stor Knappenaal, som jeg lovede at give ham, ifald han vilde give mig min tilbage. Saa gav han mig den; men den blev igjen borte for mig, og han har vist selv stjaalen den.

Nu Farvel, gode Moder! Hils Tante Hanne og Gyllembourg saa mange Gange fra mig. Med næste Post skal Du faae det Du veed nok.

Din

Johan Ludvig.

¹⁾ Søn af Fru G.s Søster, Lise Jürgensen. Heiberg var hans Fornavn.

²⁾ Halvbroder til Knud Lyne Rahbek.

Fra 1804 ligge efterfølgende Breve fra Børblegen, Bedstefaderens Landsted, hvor han af og til fik Lov at aflægge korte Besøg.

57.

Fra Johan Ludvig til hans Moder og
Gyllembourg.

Børblegen, den 2de Juli 1804.

Til Moder!

Stammelig og ærgerligt nok, at man maa stjele sig til at skrive et Brev til sin Moder, og at man ikke kan taale, at jeg har nogen Hemmelighed for Dig. Tilførelselig, alle troe, at jeg skriver Latin til Herr Hansen, men jeg skriver dog Dansk til min Moder. I Dag er det Onsdag; paa Lørdag skal Brevet bort; men jeg maa give mig god Tid, og oppebie det gunstige Øjeblik, da Mamsel Wintrup og Tante Lise sidde i Bedstefaders Kammer og tale sammen. Sürgensen, ikke mindre spids og spydig end tilforn, sagde i Gaar noget til mig, som i min Enfoldighed antog det for Alvor, men snart derpaa ved den følgende Sentens blev overbevist om Meningen deraf. Han sagde nemlig: „Har Tante Lise læst dit Brev til din Moder?“ (den lille Seddel, som jeg skrev dig til i Tirsdags). „Nej“ — svarte jeg — „Det behøves jo heller ikke“ — gjentog han. Dette antog jeg for Alvor. Men da han strax derefter sagde: „Nu har du ogsaa været saa længe fra din Moder, at du endelig maa skrive hende til“ — saa forstod jeg hans dumme Spidsfindighed. — Tante Lise tog strax til Orde, og sagde: „Men han har

lovet sin Moder det." — Nu Farvel! Naar jeg faaer Tid, skal jeg skrive mere.

26de Juli 1804.

God Morgen! Nu er den anden Dag kommen, og med den min Forbittrelse gaaet over. Nu længes jeg forfærdelig efter dig, og ønsker ret, at Ruhedal var solgt, og du havde faaet den ny Gaard, at jeg kunde komme til dig og Gyllembourg. I Dag er det Torsdag. Husk nu paa, at du paa Søndag er hos mig. Thi paa Søndag har du været otte Dage borte. Kommer du ikke paa Søndag, saa frygter jeg for, at du er væltet, eller kommen til nogen anden Skade. — Naar du skriver mig til, saa tal for Guds Skyld ikke om dette Brev, som jeg maa snige mig til at smøre sammen. Lad, som du slet ikke har faaet dette Brev fra mig, for Tante Lise vil ganske sikkert læse baade mine og dine Breve, hvilket vi maae søge at forebygge. Kanste du dog kunde skrive et Brev med Udskrift til mig, og som jeg selv kunde afhente paa Posthuset. Kunde du det, saa var det rigtignok best. Men jeg forstaaer mig dog ikke paa, hvorledes, hvor, og til hvad Tid jeg skal hente det. Naar jeg dog kun kan faae at vide, hvorledes du og Gyllembourg lever, saa faaer jeg at lade det øvrige staae, saalænge, til jeg kan komme til at tale med dig selv, hvilket jeg haaber vil skee paa Søndag. Saa snart du kommer til Byen, saa send en lille Seddel ud til mig, at jeg kan faae at vide, naar du er kommen, og da skal jeg strax indfinde mig hos dig. — Lev vel.

Din lydige og hengivne Son
Ludvig.

Saa snart som muligt skal jeg skrive til Tante Hanne.
Vend Bladet om.

Gode Gyllembourg!

Nu har jeg skrevet en hel Del Anmærkninger til den lille Bog af Virgil. Naar du kommer hjem til mig, saa skal jeg for det første laane dig den, og naar jeg faaer Tid, skrive dem rent til Dig. — Lad heller ikke nogen faae at vide, at jeg har skrevet disse Par Ord til Dig; thi saa bliver der en Qualm over hele det gestæftige Hus. Hils Kruse — og lev vel —

Din
Ludvig.

28de Juli.

Gode Moder!

I Gaar har jeg faaet dit Brev, som jeg takker dig mange Gange for.

Din
Ludvig.

P. S. Med Bedrøvelse hører jeg, at du først kommer i næste Uge.

L.

58.

Fra Johan Ludvig til Fru Gyllembourg.

Bogblegen, den 7de August 1804.

(Hemmeligt bortsendt).

Kjæreste Moder!

Jeg dumme Fæ! (Gud forlade mig min Synd!) Jeg Mensbæst har sagt til Fru Kruse, at hun kunde faae

Brevene bort til Kl. 7, og saa er det Løgn i min Hals. Men jeg skal ikke spille et eneste Øyeblik. Nu tager jeg min Hat og gaaer. Adios!

Men hilledød! Nu glemmer jeg at forsegle. Nu skal jeg strax hente Pys. —

Tal og skriv ikke om dette Brev.

Hils G— K— L— N. D. — etc.

Ludvig.

59.

Fra Samme til Samme.

Kbh, d. 14de Aug. 1804.

Atter kommer Du med saadant noget, hvoraf Tante Lise strax kan opdage vor hemmelige Korrespondance. Du paaftaaer, at det er Kujoneri; og vil, at jeg ikke skal lade hende læse dem. Men det vil gjøre hende ondt at erfare, at jeg har Hemmeligheder for hende, Seg hvissker rigtig nok sagte, at det er urimeligt. Men saa meget er jeg dog overbedviist om at skylde hende, at jeg ikke siger hende det, da det vil gjøre hende ondt. Naar hendes Capriser ikke vil rette sig efter vore rimelige Grunde, saa maae disse gjøre Plads for hine. Men hvilket fornedrende Ord: Kujoneri, bruger du ikke i dit Brev. Naar et Menneſte, som jeg er mig selv overbedviist om, at jeg ikke er noget skyldig, (som dog ingen vil nægte, at jeg i en høy Grad er det modsatte, hvad Tante Lise angaaer) siger mig nogen Grovhed, da skal jeg aldrig være bange, for at sige ham Sandheden rent ud. Hvis Guldberg f. Ex. tiltalte mig paa en uartig Maade, eller sagde noget ondt om en, som

jeg holdt af, da skulle mit Hjerte ikke slaae et eneste Slag stærkere, for at sige ham Sandheden, endstjøndt jeg dog kunde udsætte mig for mange ubehagelige Tilfælde, som den Abekat saa ofte har forarsaget mig. Men hvad de forhen omtalte Menneſker angaaer, da er det filosofisk rigtig, at see igjennem Fingre med deres Svagheder.

Jeg har i Gaar fortalt Bedstefader, (da ingen hørte derpaa) at du havde saadan en stærk Tandpine; hvorover han ret beklagede dig, og fortalte mig, hvor bedrøvet han var derover. Et Exempel paa at Sorgenſen har sat det — — — i Gang. Hans Narſag formoder jeg maa være følgende: Han vil have dig ud af Bedstefaders Hus; fordi, at naar du logerer hos fremmede Folk, saa troer han, at jeg efter min Faders Billie aldrig kan komme til at besøge dig; da jeg før kom til dig i min Bestefaders Hus.

I Dag er jeg Enkemand; de ere alle sammen, Store og Smaa, i Byen; men for Herr Hansens Skyld maa jeg blive hjemme. En lykkelig og sjelden Dag for mig.

Ludvig.

60.

Fra Samme til Samme.

Borblegen, den 16de August 1804.

Gode Moder!

Jeg er halv bange for at Du er syg, siden du ikke har skrevet mig til med den sidste Post. Du kunde nok paa Måndag lade mig vide, om Du endnu har Tandpine eller fejler noget andet, men dog paa en saadan Maade, at det ikke kan mærkes, at jeg har skrevet dette Brev.

Du maa f. Gy. ikke takke mig for mit Brev etc. som du for har gjort; thi saa bedrøver dine Breve mig i Stedet for at glæde mig, da jeg maa see mig nødsaget til at lyve.

Formedelst Mangel paa Postpapir kan jeg ikke skrive til Herr Kruse. — Nu vil jeg fortælle dig noget, som jeg haaber vil glæde dig. Det er, at jeg oversætter dig nogle Fragmenter af Henriaden. Du behøver kun at nævne, hvilken fransk klassisk Skribent du vil læse, eller vil have oversat! Voltaire, Racine, Rousseau, Molière, Florian m. m. m., da er jeg til din Tjeneste; thi jeg har nylig kjøbt mig 98 franske Skribentere og Digtere for 2 Rdl. 5 Mark. Det er at sige: Jeg har ikke alle deres Skrifter; men dog noget af hver. Tal heller ikke om dette i dit Brev. Tante Lise veed, og maa gjerne vide, at jeg har kjøbt de Bøger; men hun maa ikke vide at jeg nu skriver dig til. — Til al Lykke er hun ogsaa Tirsdag og Loverdag i Byen. — Nu Farvel — god Forbedring, hvis du er yng, hils G. og K.

fra Din lydige og hengivne Søn
Ludvig.

Kansee du ingen Brev saaer paa Tirsdag.

61.

Fra Samme til Samme.

Kbh., d. 9de Novbr. 1804.

Kjæreste Moder!

Modtag i Dag paa Din Fødselsdag min oprigtigste Takfælgelse for alt det Gode, som Du daglig beviser mig, for Din moderlige Omhu, som jeg ved min Ubefindighed

jaa ofte havde fortjent at miste. Naar Du for min egen Skyld har rettet mine Fyhl, jaa tilstaaer jeg med Skamfuldhed, at jeg har misbrugt din Omhu og din Godhed; jeg har opført mig slet. — Men kan min oprigtige Fortrydelse og visse Forbedring ikke paa mindste Maade godtgjøre de store Fyhl, som jeg har begaaet? — Du tilgiver dem sikkert. Men jeg kan ikke nægte, at jeg ønsker dette maa skee grusomme Onske, at Du maatte engang komme i trængende Omstændigheder, og at det da maatte være mig tilladt, at nyde den Lykke, at kunde hjælpe Dig, at jeg paa Din gamle Alder maatte være Din Støtte og Din Trøst. Vilde den blinde Skjæbne lade dette blive min Lod, da skulle jeg ansee mig for at have opnaaet Lykkens højestes Spids, at have naaet det Maal, som venter mig, at have fuldendt den Bestemmelse, som kalder mig; denne min vigtigste, største og lykkeligste Bestemmelse her i Verden!

Derfor beder jeg Gud af mit inderste Hjerter om at lade Dig leve sund, fornøjet og lykkelig i mange mange Aar, og naar Døden engang kalder Dig, at han da vil lade Dig nyde den Lykke, som sikkert skal vederfares alle gode og rettskafne, at vi maa sees igjen, og gjentjende hinanden! —

Modtag, o fjerefte Moder! denne ubetydelige liden Forøring, som et ringe Bevis paa sønlig Taknemmelighed. Saaledes som den nu viser sig i det smaa, saaledes give Gud, at den for Fremtiden maa vise sig i det store. —

Din inderlig hengivne
og lydige Søn
Johan Ludvig.

J henved to Aar opholdt Johan Ludvig sig hos Rahbeks, men vinde hans Fortrolighed formaaede de desværre ikke. En Aften, da Rahbek havde lovet ham Brygl den næste Dag paa Grund af daarlige Characterer, meente Drengen, at dette belovede Gode ikke var værdt at oppebie, og da han vidste, at hans Moder var i Besøg hos sin Fader, saa betænkte han sig ikke længe, men flygtede i Mulm og Mørke fra Bakkehuset hjem til Bedstefaderen, hvor han opløst i Graad og ude af sig selv, fastede sig i Moderens Arme, og tryglede og bad saa længe, indtil det blev ham lovet, at han ikke mere skulde vende tilbage til Rahbeks. Silbig om Aftenen fjørte Gyllembourgs til Ruhedal, og Johan Ludvig forblev hos Tante Lise, medens Rahbeks endnu samme Aften bleve underrettede om, at Drengen indtil videre forblev, hvor han nu var. At, hvad havde ikke Barnets Moder givet for at turde tage ham ud med til Ruhedal for bestandig, men hverken hun eller Gyllembourg vovede at handle imod Heibergs udtryffelige Forbud; hun fjørte derfor bort i Nattens Mulm og Mørke under tunge Taarer over sin og sin Drengs Skjæbne, men hun havde i dette Dieblik, hvad vi Kvinder af Alt sætte meest Pris paa, en kjærlig, om Egteherre ved sin Side, der delte hendes Sorg, og aftarrede hendes Taarer, saa godt som det stod i hans Magt.

Man kan vel tænke, at Heiberg, da han hørte, at Sønnen var taget fra Rahbeks, paany geraadede i stor Forbittrelse. Efterretningen herom var ikke kommen fra Rahbek, da hverken denne eller hans Hustru med en Linie omtalte Sagen for ham. Det var af Tante Lise, han erfarede Alt, og det Eneeste, som tæmmede hans oprorte

Sind, var, at Drengen befandt sig i hendes Huus og ikke i Moderens. De strengeste Forholdsregler til Tante Lise om Drengen indtraf nu idelig, og Brevene til Lise, hendes Fader, ja endog til Sonnen, vare overfyldte af Fornærmelser mod Thomastine og Gyllembourg. I disse Breve udmalede han Fortiden af hendes og hans Samliv paa den for hende mest krænkende Maade, saa det tilsidst ikke var hende muligt at forholde sig taus længere; omsider skrev hun derfor til ham i Maret 1805 følgende Redegjørelse for deres Samliv fra den første Tid af deres Egteskab til den sidste, i Haab om, en Gang for alle at faae Fred og Ro for de hadefulde Bestyldninger, der ikke kunde andet end forbitte hende Livet, en Redegjørelse, hun desuden følte engang i Tiden, naar hendes Son blev ældre, burde ligge til hendes Retfærdiggjørelse.

62.

Fra Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg.

Den 18de November 1805.

Det er langt fra ikke for at sige Dem Bitterheder, endnu mindre for at forvolde Dem noget ubehageligt Dieblif, at jeg skriver dette Brev. Det er blot af den naturlige Følelse, som gjør, at man svarer, naar man bliver tiltalt, og De har i disse Dage tiltalt mig i et Brev til Ludvig¹⁾, som De har befalet ham at vise mig. Mit Begreb om Ret og Uret tillader mig ikke at svare Dem gennem Deres Son. Jeg adresserer mig derfor directe til Dem selv. Jeg formoder, at De ligesaa lidt

¹⁾ Dette Brev er ikke opbevaret.

vil gaae af Vejen for en Samtale med mig, som jeg nogenſinde vilde ſtye at møde Dem og tale med Dem, naar det ſkulde være.

Det ſynes af Deres Brev til Ludvig, ſom ont De lagde mig til Laſt at have laant hans Uhr, medens mit eget var henne at repareres. De maa dog tilſtaaе mig, at det var en overmaade uſtyldig Handling. Den ſamme lille Willighed, ſom Ludvig herved viſte mig, modtog De jo ſelv uden Betænkning af mig for 6 Mar ſiden, da De rejſte herfra, og det er vel aldrig faldet enten Dem eller mig ind, at deri var noget ondt. Ludvig fik ſit Uhr igjen forſt paa Sommeren, endnu inden jeg fik mit tilbage fra Uhrmageren. Jeg tilſtaaer Dem, at jeg ikke havde ventet, at De vilde ſige, at jeg maatte kjøbes til at give fra mig, hvad ſom endogſaa med al Ret var mit, langt mindre hvad ſom tilhørte en anden; og denne Beſtyldning ligger dog i Deres Brev. Om De endelig vilde give mig mit Uhr tilbage, kunde jeg da ikke uden Ubeſtedenhed have ventet, at De, om ikke paa en høflig, ſaa dog i det mindſte paa en ikke uhøflig Maade havde ſendt mig det? Ved ſaaledes at blande den ſtakkels Ludvig i, hvad der kan være Dem og hans Moder imellem, fornærmer De al Delicatesſe, Deres Barns Uſtyldighed og Dem ſelv. Dette er ikke den forſte Gang, De har tilladt Dem noget ſaadant. Siden jeg ſidſt ſkrev til Dem, er der fra Deres Side forefaldet mange Ting, ſom viſt ikke kunde fundet Sted, derſom De ikke anſaae mig for Deres dødelige Fiende, og derſom De ikke holdt for, at alting var tilladeligt mod en Fiende. — Deres ſidſte Brev til

mig¹⁾, som var Svaret paa mit ærlige, velmeente, men jeg tilstaaer det — rigtignok lidt dumt skrevne Brev, var i en saadan Tone, at De selv ikke bør fortænke mig i, om jeg ikke mere brød mig om at forandre Deres Tanker om mig. Imidlertid ere 4 Aar forsvundne, Tiden har betaget mine Følelser al deres Bitterhed imod Dem. Jeg seer nu med Roelighed og mere koldt Blod tilbage paa de Begivenheder, som den Gang truende og frygtelige omringede mig. Ludvig er voget til, han er meget flog af sin Alder, han elsker mig og har ofte bedet mig stræbe at hæve min Misforstaaelse med Dem, hvilket han i sin barnlige Ukyldighed, uden at vide eller begribe, hvad De har imod mig, synes maa være mig faalet. For hans Skyld prøver jeg endnu eengang, om De vil høre mig. Vil De det ikke, saa har jeg i det mindste gjort, hvad jeg kunde, og min Ludvig skal da ikke i modnere Aar bebrejde mig de uærdige Fiendtligheder, som jeg fra min Side gjerne vil hæve.

De holder for, at jeg utilgivelig har fornærmet Dem, ved at begjære min Frihed tilbage af Dem. Vi ville ikke disputere om, hvorvidt et Menneske har eller ikke har Ret til at sønderrive en saadan Lænke. Men sæt endogsaa, at jeg havde fejlet imod Dem, saa havde jeg fejlet af Lidenskab, af Kjærlighed, og dette er og bliver dog vel den tilgiveligste af alle Daarligheder. I at forfølge mig og behandle mig uærdigt har De vel ogsaa ladet Dem henrive af Lidenskaber, men disse Lidenskaber have været Hevngjerrighed og Brede; og de Fejl, man

¹⁾ Det ovenfor trykte Brev, Side 279.

begaaer af disse, ere dog nok mindre undskyldelige end de, man begaaer af Kjerlighed. Tillad mig efter saa lang en Tausshed til saa mange Fornærmelser at fremstaae for Dem og tale med Dem, som det sømmer sig for ærlige Menneſter, de være Venner eller Fiender. Lad mig gaae tilbage i Tiden, gjennemgaae enhver Ankepost, De har imod mig og fremstille for Dem ethvert af mine Forhold til Dem, saaledes som jeg har tænkt mig disse, saaledes altsaa, som de har existeret for mig. Først maa jeg da paanye erindre Dem om, at De har ægtet mig — efter Deres egen Tilstaaelse — uden at elske mig. Jeg veed vel, at De vil gjøre en Forskiel paa at have Kjerlighed for En og at elske eller være forelsket. Men mig synes, at denne Distinction er i Grunden ganske falsk. En Følelse som den, De beskrev for mig, da vi talte om denne Sag, er en simpel Belvillie, et Behag — noget, jeg ikke veed noget Navn paa. Kjerlighed uden Passion existerer ikke. En fornøftig, told, overlagt Kjerlighed er en Uting. Omhed uden Videnskab er Venſkab, men denne kunde De naturligviis ikke engang have for mig, da De begjærede mig af mig selv og min Fader, thi denne Sympathie, som vi kalde Venſkab, kunde jo umulig eksistere mellem en Mand over de tredive Aar, som kjendte Verden, og et Barn, som jeg var. Smidlertid behøver jeg ikke at sige Dem, at, om De havde sagt mig, at De ikke elskede mig, eller ikke var forelsket — hvad De vil kalde det — saa havde jeg ikke givet Dem mit Ja. Vores Forbindelse hvilede altsaa paa et stiltiende Bedragerie fra Deres Side, og da De selv uopfordret oplyste mig herom, rystede De denne For-

bindelse i dens Grundvolde. Om jeg havde Ret eller Uret i at tænke saaledes, veed jeg ikke, men det er dog vist, at, om Kjerlighed er en Forblindelse, saa er det dog den sødeste af alle Illusioner, og eet Aar af vort Liv med den er mere værdt end hundrede uden den. Den altsaa, som i sit femtende Aar med sit Vidende vil forbinde sig til at henleve alle sine Dage, uden at denne forskjønner i det mindste nogle iblandt dem, maa være forblindet eller bedraget. Med Rette kan De her svare mig, at mine egne Følelser for Dem vare langt fra at være foreftede eller lidenstabelige. Men ingen veed bedre end De selv, i hvilken utroelig Barndom min indgetogne Opdragelse havde holdt mig. Imidlertid troede jeg Dem paa Deres Ord, at De elskede mig og uden at kjende den Videnskab, man kalder Kjerlighed, havde jeg dog et højt Begreb om samme og en Ahnelse om, at det var den, som udgjør vort dunkle Livs eneste Solstirn.

Seg er langt fra at lægge Dem til Last, at De ikke har elsket mig, men snarere kunde jeg bebrejde Dem, at De uden Kjerlighed vilde binde en saa ustyldig Skabning til Deres Skjebne, da dog Deres Forstand maatte sige Dem, at De ufejlbarlig maatte gjøre mig ulykkelig, om ikke endogsaa strafværdig. Seg udlader mig saa vidtløftigt over denne Materie, da De i Deres Breve saa ofte har nævnet den.

I mit første Brev i denne vor senere Correspondance, berørede jeg blot løselig mange Ting, som jeg troede Deres egen Grindring skulde nærmere udvikle for Dem. Seg frygtede for at sige Dem Ubehageligheder, og det er heller ikke nu min Hensigt, men da jeg nu

eengang har grebet denne Lejlighed for at tale med Dem om vor Misforstaaelse, er jeg nødt til at gjentagde Dem mange Omstændigheder af den forsvundne Tid, som De synes aldeles at have forglemmt. Saaledes maa jeg erindre Dem om den Strænghed, hvormed De omgiffes mig i Forstningen af vort Ægteskab. Jeg veed vel, at jeg var et Barn og trængte til Opdragelse, men mit Hjerte, blødere end Vov, behøvede ikke Haardhed for at rette sig efter en andens Villie, og med Omhed og Godhed havde man kunnet herske uindskrænket over mig. De Selstaber, De førte mig i, erstattede mig ikke min Faders Huus og mine Søstre, som De ikke kunde lide at jeg maatte see saa ofte, som jeg vilde. I den første Ungdom troer jeg, at man lettere finder sig i at opofre sit Livs Lykjalighed end sine smaae Fornøjelser, og De fordrede daglig saadanne smaae Offere af mig. Jeg erindrer endnu iblandt tusinde andre en lille Anecdote om Dem og mig, som jeg nu ikke kan tænke paa uden at see, men som den Gang kostede mig forfærdelig megen Sorg og mange Taarer. Den af alle Jordens Friheder, som man i det sextende Aar sætter højest Priis paa, er vist nok at kunne klæde sig, som man vil. Denne Frihed tilstod De mig ikke altid. Engang til Kongens Geburtsdag skulde jeg i stort Selvskab og havde sendt en hvid Silke Kjole til Skræderen at gjøres om og garneres med Solvbaand. Jeg kan see den Kjole endnu for mine Øjne, det var endogfaa min Confirmations Kjole. Jeg havde desuden gjort mig en glimrende Turban; — jeg døde af Længsel efter at faae al denne Stads paa. I Kongens Klub, hvor jeg skulde hen, skulde der danjes om Aftenen, men

først skulde der spises til Middag. De vilde hverken til-
 lade mig at danse med denne kjere Kjole, eller at klæde
 mig om, til Dansen begyndte, som de andre Damer og
 mine Systre gjorde. Det gjorde mig nu rigtignok megen
 Bekymring, men dog fandt jeg mig deri uden videre.
 Men nu hændte det sig, at om Morgenen, som denne
 Fest skulde være, kom den omtalte Kjole fra Skræderen,
 ligesom jeg var kommet op. Uden at begjære at faae
 den paa den Dag, trostede jeg mig med at betragte den,
 og fordybde mig saaledes i denne Betragtning, at jeg
 glemte at drikke mit Theevand, saa det blev koldt. De
 var gaaet ud af Værelset og kom ind igjen. Jeg stoed
 endnu paa samme Plet og saae paa Kjolen, hvorover De
 blev overmaade vreed og med saa megen Hidsigthed og
 Strængighed tiltalte mig for min Barnagtighed og Uordent-
 lighed, at lade mit Theevand blive koldt, at jeg brast hæf-
 tig i Graad og kunde ikke holde op igjen at græde, saa
 at jeg kom saa bleg og rødøjet til Festen, at alle Menne-
 sker spurgte mig, om jeg var syg, og hvad der fejlede mig,
 hvilket gjorde mig forlegen og aldeles fordærvede mig af
 den Dags Fornøjelse, som jeg i mere end 14 Dage havde
 glædet mig til. Jeg veed vel, at dette er en meget
 ubetydelig Anecdote, men den viser det Forhold, som vi
 stode i til hinanden; og jeg beder Dem, spørg Deres egen
 Samvittighed, om jeg ikke kunde erindre Dem om hun-
 drede lignende. Hvor mangen Time har De ikke seet
 mig bitterlig at bortgræde, af disse den første Ungdoms
 glade, lette, uigjentaldelige Dage! Man leer og græder
 lige let i disse Aar, det er sandt! men ikke noksom kan
 man vogte sig for saaledes at saare det rene Sind, som,

ubekjendt med Uretfærdighed og Haardhed, ikke lettelig glemmer Fornærmelser, da det ikke har Begreb om at forvolde Noget, end ikke den ringeste Betler den mindste Ubehagelighed.

Da jeg havde født min Ludvig, hvilken Kulde, hvilken Brantenhed og Fortrædelighed viste De da ikke daglig imod mig, og endnu mere mod min Tante! som alle hendes smaae Svagheder uagtet, dog havde fortjent mere Skaansel for al den Kjærlighed, hvormed hun Dag og Nat plejede og opvartede mig. Tænk paa, hvorledes De svarede mig en Aften, De kom silde hjem og jeg spurgte Dem, hvor De havde været; hvor kold og fortrædelig De var en Nat, da jeg lod kalde paa Dem, fordi jeg troede, jeg var i Fare. Jeg har aldrig jagt Dem det, men jeg har altid troet, at denne Deres Opsørsel, som smertede mig mere, end jeg kan forklare, havde megen Deel i, at jeg blev saa syg. At De da var bedrøvet for mig, især den Dag, da man troede, jeg maatte døe, vil jeg gjerne troe; men da jeg kom mig igjen, var De atter den samme, og dette Barn, som burde have bundet mig mere til Dem, fjernede mig længere fra Dem. Jeg var nu altid hjemme, og De var det næsten aldrig. Dog vilde dette ikke have smertet mig, om De blot, naar jeg saae Dem, havde været mild og god, men De var altid taus og fortrædelig. Naar De om Aftenen var gaaet til Sengs, sad jeg ofte ene med min Søn ved Brystet og saae med Tillid og Taarer til de klare Stjerner, over hvilke jeg med et barnligt Hjerte troede at der var Æen, som hørte mine Klager og sendte een af sine Engle ned til mig og mit Barn. — Nogle Aar efter omgiffes De mig med mere

Fiinhed og Agtelse, jeg fik da ogsaa mere Venstab og Godhed for Dem, men Sandheden til Gode maa jeg ikke nægte, at min Omhed og Fortroelighed havde De tabt, hvortil ogsaa den — efter mine Tanker — urigtige Strængthed, hvormed De behandlede min lille fromme Dreng, ikke lidet bidrog. Ogsaa i denne Post blev De siden mildere og virkelig meget god. Jeg var bleven ældre, meget klogere og troede ikke længer, at en blind Lydighed og Estergivenhed var den største Dyd. Omstændighederne førte mig med eet ud af min lange Barndom, og en ny Verden aabnede sig for mig. Uden der Skjtsaand, som et Fruentimmer har i Kjerlighed til sin Mand, uden nogen moderlig Veninde, ung og uerfaren, førte De mig uden Betænkning i en Kreds af de elstværdigste, klogeste, allerfarligste Mennesker. Om jeg har gjennemgaaet en saadan Prøve, som det rene Guld gaar igjennem Ilden, er det ikke Deres Skjld, heller ikke min maaskee. Jeg vil troe, at een af de Engle, som min Moder talte til mig om i min Barndom, og som jeg altid havde elsket, virkelig har gaaet ved min Side og bevaret mig.

De kunde nu vel spørge mig, hvorfor jeg da ikke hele mit Liv igjennem vogtede mig for al muelig Kjerligheds Forbindelse. Jeg troer, at et reent Hjerte, som begynder at elste, tænker paa intet mindre end paa nogen Slags Forbindelse med den elskede Gjenstand. Det bruger blot den guddommelige Frihed, som er i vor Sjæls Natur, og som ingen menneskelige Forhold eller Baand kan betage den, endogsaa her paa Jorden opsvinger den sig over de jordiske Bænder og lyder den evige Sympa-

thies Love, som trækker den til det, der synes den elst-
 værdigt, og som stemmer med den. Om jeg ogsaa fra
 første Øjeblik af selv havde kjendt mine egne Følelser,
 havde jeg ikke bebrejdet mig dem, og om jeg havde op-
 ofret dem, havde det ikke været til min Pligt, men til
 mit Vensteb for Dem. Det vilde jeg jo have gjort, om
 Deres Koelighed havde udkrævet det. Saasnart G. sagde
 mig, at han elskede mig, fortalte jeg Dem det jo, vel ikke
 med rene Ord, men dog saa tydeligt, som en billig Deli-
 catesse tillod det, og havde en ganske rigtig Ahnelse om,
 at det var den høje Tid, om jeg skulde gjøre dette Offer,
 og at det om et Aar vilde overstige mine Kræfter. De
 veed, at jeg ærligt sagde Dem dette, men da De svarede
 mig, at jeg i den Henseende skulde handle, som
 om De ikke var til, toeg jeg ikke længer i Betænkning
 at elske G. af min ganske Sjel og at tilstaae mig selv og
 ham min Kjærlighed, saameget mere som denne Forbin-
 delse var meget uskyldig, og jeg efter alle Omstændig-
 heder og Forhold virkelig betragtede mig selv som aldeles
 frie. Jeg ansaae Dem som en Ven, og jeg har aldrig
 fornærmet de Pligter, jeg skyldte Dem. Jeg agtede Dem
 virkelig højt og styrkede mig selv daglig i mit Vensteb
 og min Agtelse for Dem, men undertiden nedrev De selv
 alt dette ved disse ulykkelige Luner, som saa ofte gjør
 det huslige Liv saa bittert, og som saa meget contra-
 sterede med mit lette Sind. Ofte sad De hele Dage uden
 at sige et Ord, ofte, og især naar nogen af min Familie
 var hos mig, satte De Dem i en Krog og saae stivt paa
 os andre uden at mæle eller tale, og lod mig gjøre Hon-
 neurs, saa godt jeg kunde, medens Alles Øjne med For-

undring og Værgelse vare henvendte paa Dem. Ligeledes stiklede De undertiden paa mine Systre, og syntes ofte ikke at kunne lide, at de kom til mig. Jeg elskede disse Systre, jeg tilbad Laurence, og over et saadant Ord af Dem glemte jeg ofte i flere Dage en inderlig Bitterhed i min Sjæl. Jeg kan vel begribe, at en Mand som Borger og Husfader kan have tusinde Sorger, som et Fruentimmer ikke kan fatte. Men ethvert Individ har dog sin Deel at bære af den almindelige Masse af Ondt i Verden, og det overstiger ikke efter mine Tanker det cultiverede Menneſkes Kræfter at bære sit Uheld paa sine egne Skuldre, uden at lade det tungt falde paa de uskyldige Væsener, som omgiver os. I det mindste er dette en urokkelig Betingelse for at vedblive at være elsket og altid gjerne seet af dem, der daglig maa omgaaes os. Troe ikke, at jeg er saa ubillig ikke at indsee Deres gode Egenſkaber. Nej tvertimod! De har altid været god mod Trængende og mod Deres Tjenestefolk; i de senere Aar var De overmaade god mod Deres Søn, og Deres sønlige Verbødighed og Kjærlighed for Deres gamle agtværdige Moder indgav mig ofte megen Højagtelse for Dem. Da jeg nu ogsaa troede, De vidste, jeg elskede G., og var fordomsfrie nok til ikke at misunde mig en saadan uskyldig Ulykkelighed, som De ikke selv kunde give mig, saa dannede sig derved i mit godtroende Sind en Tillid, Agtelse og Hengivenhed for Dem, som noksom udlyser af mine Breve, især af det, hvori jeg første Gang begjærede min Frihed af Dem. De Opofrelser, jeg med en god Villie gjorde for Deres Skyld, da De rejste herfra, styrkede mig virkelig i disse Følelser for Dem i samme

Grad, som mine Rettigheder til Deres Venstabs og Højagtelse formerede dem. Mine første Breve efter Deres Afrejse ere skrevne med en saadan Varme, at jeg meget godt indseer, at de maaskee kunde tjene til Vaaben imod mig, og synes at bevise, at jeg dengang elskede Dem, men det vilde dog blot være for disse kolde Menneſker, som, ubekjendte med det Sprog, Kjerlighed eller Venstabs taler, ikke kan stille det ene fra det andet og allermindst har nogen Ahnelse om, hvorledes et fuldt Hjerte udtrykker sig i det Øjeblik, da det af varm Følelse for Ret, lader haant om alle jordiske Fordele og føler sig riig ved sine Opofrelser. — Her turde maaskee være Stedet til at besvare den frygtelige Bebrejdelse, som De i Breve til mig selv¹⁾ og endnu mere til Vise og til min Fader saa ofte har gjort mig, at jeg skulde have ruineret Dem og være Skylden til Deres derangerte Affairer, ligesom De ogsaa i Deres sidste Brev til mig siger: at jeg troeligen har deelt Deres ringe Lykke med Dem, saalænge der var nogen at dele. Jeg tilstaaer Dem, at disse Beskyldninger i Deres Mund ere forstrækkelig indignerende. Jeg troer med Sandhed at turde paastaae, at faae Fruentimmer have kostet deres Mand mindre, end jeg har kostet Dem. Mine Ønsker have, Gud ske Lov, altid været meget simple og lette at tilfredsstille. I de offentlige Forlystelser toeg jeg sjelden eller aldrig nogen Deel; i de private Selskaber, vi kom, var jeg næsten altid den simplest klædte, og Gud veed, at i alle de Aar, jeg var givt med Dem, kan jeg ikke erindre, at jeg een eeneste

1) See ovenfor Side 273.

Gang har bedet Dem om noget til min egen Person eller til mine Fornøjelser. Hvad Husholdningen angik, saa vilde jeg, den skulde være ordentlig, men samme Simpeltid herstede ogsaa i denne, og jeg er mig ikke bevidst, at have ødet eller forsømt noget i den Henseende. De var næsten altid breed, naar jeg begjærede Penge af Dem til Husholdningen, og jeg havde desværre aldrig Penge under Hænderne, men maatte gaae og begjære 1 Rd. af Gangen ligesom en Tjenestepige. Det fandt jeg mig altsammen i, og naar De skjændte for de Penge, der blev udgivet, leverede jeg Dem en Opskrift paa hvad der var givet ud og bad Dem sige, hvad De vilde have forandret en anden Gang, hvilket De aldrig vidste at sige mig. Jeg vil gjerne tilstaae, at der kan findes langt bedre Husholderster end jeg, men en Kjøbenhavns Husholdning af 5 Mennesker er imidlertid saa simpel, at enhver, der er ordentlig og har en god Villie, maa kunne forestaae den, og ingen af disse 2 Ting manglede mig. Da vi desuden for det meeste havde meget stikkelige Tjenestefolk, saa troer jeg heller ikke, at der om Sommeren, naar jeg var ude hos min Fader, gif mere til, end der skulde. Der var ingen Uge, uden at min Pige maatte gjøre mig Regnskab for alt, hvad der var i Huset, og hverken De eller jeg har jo nogenfinde mærket nogen Uorden. — Her maa jeg ogsaa bevare een af Deres Bestyldninger. G. siger De, kom ofte og da maatte ingen Ting mangle. Jeg maa gjøre Dem opmærksom paa, at i de to Vintre, han kom i vort Huus (om Sommeren kom han ud til Faders, og den Tid, De var arresteret, undtager jeg, thi da vi i de 5 eller 6 Uger ikke levede af Deres Arbejde, men saavidt

jeg veed, af Penge, som jeg siden har gjort mit til at betale, og der desuden fra Morgen til Aften var Fremmede hos os, saa har jeg vel en Slags Ret til at undtage den Tid) i disse 2 Vintre altsaa var han ikke altid i Byen, og naar han var her, kom han vel daglig til mig, men blev sjelden og spiste til Aften; om dette hændte 2 Gange om Ugen, var det visjelig ikke mere, og hvori bestod da den forøgede Udgiwt? Jeg skal regne det op for Dem, og vil spørge Dem selv, om jeg lyver: Først blev der kjøbt et Brød mere, det var 2 Sk., det er muligt, at det undertiden kan have været 2 Brød, jeg vil regne, at det altid var 2 Brød, altsaa 4 Sk., og at han altid der-til drak $\frac{1}{2}$ Flaske Viin, og at dette var Tilfældet 2 Gange om Ugen; nu regner jeg virkelig meget rundeligt, saa udgjorde denne Udgiwt efter denne Regning 1 Flaske Viin, det er 1 Mk. 8 Sk., og for 8 Sk. Brød, det er 2 Mk. Vil De nu paastaae, at 2 Mk. om Ugen har ødelagt Dem? — Sæt, at det var det dobbelte — som ikke er saa — kunde det da ruinere Dem? Jeg spørger Dem selv, om denne min Regning er falsk, eller om jeg een eneste Gang har gjort nogen Undtagelse i den eengang antagne Aftensmad for G.s Skuld? Jeg rødmer virkelig baade paa Deres og mine Vegne over disse Details, som De nøder mig til at indlade mig i; men jeg opfordrer Dem til at nævne mig eet eneste Exempel paa, at jeg med Ødselhed, Udelicatsse eller Uorden har forvaltet de faae Penge De leverte mig? — Med saa koldt Blod som muligt har jeg stræbt at svare paa saa lave og uværdige Beskyldninger. Men hvorledes vil jeg nogensinde uden Bitterhed kunne tænke paa saadanne Bebrejdelser, som den at

have troeligen deelt Deres Lykke med Dem, saalænge der var nogen at dele. Og det siger De til mig! Deres Lykke har jeg visseelig, ikke troeligen, men med største Bestedenhed deelt med Dem og ikke deelt, thi jeg har aldrig anseet det, der var Deres, for mit, men vel hvad som var mit for Deres. Deres Ulykke derimod, den har jeg troeligen deelt med Dem, og deraf har jeg gjort mig en Ære, og det er ikke min Skyld, om De har deelt den med mig, thi jeg veed, jeg har ønsket og gjort, hvad jeg har kunnet, for at bære den ene. Jeg formoder, De veed, at under Deres Proces propo-nerede man mig, om Deres Boe skulde blive dømt til at tilfalde Kongen, skulde jeg paastaae, at hvad jeg havde ført ind i Boet, var mit; man sagde, jeg derved kunde redde det, og at jeg burde gjøre det, i det mindste for Ludvigs Skyld. Jeg blev næsten vreed over saadanne Propositioner og paastod, at hvad der var mit, var Deres, og at jeg med Glæde vilde opofre det Lidet, der kunde kaldes mit, for Deres Ære eller Nytte. At jeg virkelig har gjort dette, regner jeg mig vist ikke til nogen Fortieneste, det var min Pligt, og jeg gjorde det virkelig af mit ganske Hjerte. Men man kan gjøre alt saadant paa mere end een Maade. Har jeg nogensinde med et fortrædeligt Ord, med en suur Mine ladet Dem mærke, at alt dette gjorde mig ondt? Behageligt har det dog vel ikke været mig. — Men endnu mere: jeg bad Dem inden Deres Afrejse at tale med min Fader, og da jeg nu forudsaae de Ubehageligheder, jeg vilde faae i hans Huus, at De om mueligt vilde see at faae ham til at give mig en vis liden aarlig Sum, om den end var aldrig saa lille,

til mine og min Søns Fornødenheder, at jeg ikke skulde have nødig at begjære hver eneste Skilling, vi behøvede, af min Fader, hvilket vilde være mig saa meget mere tungt, som jeg ønskede, saavidt mine ringe Eigner tillod det, at erstatte Deres Moder det store Tab, hun leed ved at miste Dem. Men De svarede mig, at dette var unødvendigt, da der, naar alting var solgt, vilde blive saa meget tilovers, at jeg i et Par Aar ikke skulde have nødig at bede min Fader om Penge. — De rejste, og leverede mig ved Deres Afrejse 5 Rdl., som ikke engang var nok til at betale, hvad det lille Aftenjelskab kostede den Aften, De rejste. Jeg var altsaa nødt til Dagen efter at bede Sürgensen skaffe mig nogle Penge af Fader, hvilke han ogsaa samme Morgen bragte mig. Men endnu inden Middag kom en Bode til mig med en Bexel eller noget saadant, paa 800 Rdl., som samme Dag var udløbet, og som han just ikke paa den delicateste Maade begjærte udbetalt, jeg troer inden Aften. Jeg, som aldrig havde prøvet noget slikt, blev meget forstrækket og sendte strax Bud til Sürgensen, som med megen Godhed paatog sig at tale med Fader derom, og inden Aften fik jeg en Seddel fra min Fader, hvori denne gode gamle Mand med samme faderlige Vedelmødighed, som han bestandig viste i Deres Affaires, bad mig være roelig, og loed mig vide, at denne Sag allerede var afgjort. Imidlertid havde jeg ved denne Lejlighed taget fat paa de Papirer, De, samme Dag De rejste, leverede mig, og hvis Indhold var mig ubekjendt, hvoraf jeg da erfarede, at Gjelden var saa stor, at jeg uden Hæxeric kunde forudsee at der umulig, naar alting var solgt, kunde blive noget tilovers, men at jeg

maatte være glad, om det slog til. Samme Dag eller Dagen efter skrev jeg Dem til, og De veed selv, at jeg ikke med det mindste Ord nævnede noget om disse Ubehageligheder. Jeg vil nu opregne for Dem alt, hvad jeg til Deres Moders, Ludvigs eller mit eget Brug har faaet af disse Penge. Det første jeg kom need til Fader, fik jeg 10 Rdl. af ham til Deres Moder; siden fik jeg atter, saavidt jeg erindrer, ogsaa 10 Rdl. til mig selv, da jeg skulde staae Fadder til Lises Søn. Disse Penge gav jeg alle ud til den Stads, paa 2 Rdl. nær, som jeg gjemte til Foraaret og kjøbte mig en Hat for. Disse ere de Penge, jeg har faaet af Fader selv. Familie Brovlerie og Fruentimmer Sladder, som blev mig forebragt af tjenstagtige Mander, gjorde, at jeg toeg den Beslutning aldrig mere at begjære Penge af Fader. Da der altsaa engang blev mig betalt en Regning paa 20 Rdl. og en anden Gang een paa 60 Rdl. for Ting, som vare kjøbte paa Auctionen, bad jeg, om jeg maatte beholde disse Penge. Det er alt, hvad jeg har faaet i Faders Huus; naar De vil betænke, at jeg af disse 80 Rdl. har gjort en Rejse til Falster, har givet Nytaar til Faders Tjenestefolk og andre, saavel som smaae Foræringer paa Fødselsdage og deslige, som altid foresalder, og desuden, saavidt jeg kunde, har deelt dem med Deres Moder, saatroer jeg ikke, De vil finde, at jeg har været ødsel ved at bruge 40 Rdl. om Aaret. — Jeg havde kun været kort i min Faders Huus, førend jeg smertelig følte min forandrede Stilling i min Familie. Min Kenze kom snart bort, den gode Hanne gjorde vel alt det, hun kunde for mig, men hun var sygelig og selv dependant i en høj

Grad. Om De vidste, hvor ydmygende den Forsatning er, hvori et stakkels Fruentimmer i mit daværende Forhold befinder sig; hvor faae Mennesker der har den Delicatessse, som man skylder hendes Uheld; hvor faae der forstaae at gjøre hende Tjenester uden at ydmyge hende; hvor enhver troer at have Ret til at passe paa hende, til at criticere hendes mindste Handlinger indtil at finde den Kjole, hun bærer, for smuk til hendes Forsatning. Om De vidste alt dette, om De vidste, hvor enhver i min Faders Huus syntes at have Ret til at hovmesterere Deres stakkels Ludvig, i Sandhed! De vilde føle, at jeg ikke fortjener de uværdige Bebrejdelser, De gjør mig, da jeg af Frygt for at forvolde Dem eet eeneste ubehageligt Øjeblik aldrig beklagede mig i mine Breve og var bange for at vælte den mindste Deel af mine Ubehageligheder paa Dem. Jeg skjulede endogsaa for Dem, at jeg undertiden ikke fandt det venstabeligt fra Deres Side, at De saa ganske overloed Deres Søn og mig til vores Skjebne, og aldrig med det mindste Ord spurgte mig: Hvordan gaaer det dig? Hvor gaaer det Ludvig og min Moder? — Verligt har jeg været Deres Veninde, alt hvad jeg kunde gjøre for en Ven og Broder, har jeg af et godt Hjerte gjort for Dem. De veed det selv bedst, at jeg er lige saa langt fra at have ruineret Dem som fra at have fornærmet Deres Moder, hvorfor De ogsaa har beskyldt mig¹⁾. Jeg har hørt, at hun selv skal have retfærdiggjort mig for Dem i den Henseende. Jeg har ogsaa siden hiin Affaire havt et Par Breve fra hende, hvoraf jeg med

¹⁾ See ovenfor S. 283.

Glæde har seet, at hun endnu har bevaret mig sin moderlige Godhed, ligesom jeg altid har en Datters Hjerter for hende.

Det er ikke min Hensigt at gjøre Dem Bebrejdelser, men gjenkald Dem engang i Centrum alt, hvad De kan erindre om mig, og spørg Deres egen Samvittighed, om De ikke maa rødme for Dem selv over de Bestyldninger, De gjør mig? — Og hvad har jeg gjort, som kan berettigede Dem til at behandle en mangedaarig Veninde, som jeg aldrig kunde tillade mig at handle mod min værste Fiende? Det Skridt fra min Side, som De saa meget fordømmer, vilde jeg have gjort det, isald jeg fortjente det mindste af det, De siger om mig? — Veed De, hvad jeg havde gjort, dersom jeg havde fulgt Fruentimmers almindelige Fremgangsmaade? Da havde jeg bedraget Dem med falske Forsikringer; vogtet mig for det mindste Stik af ondt; grædt og beklaget min Skjebne for Verdens Dine; talet om Dyden som en Bog, og hver Nat hemmelig modtaget min Elsker, som jeg om Dagen bagtaledede og gif af Bejen for. Intet havde været lettere; jeg troer vist, at mange af Fruentimmerne i min Familie og endel af Mandfolkene havde meget gjerne været min Fortroelige heri og hjulpet mig. Jeg havde da undveget Skindet af det Onde og valgt det Onde selv. Hele Verden havde da berømmet min ypperlige Opførsel; for saa godt Kjøb er dens Afgjættelse og Berømmelse tilfals, men De havde da havt Ret til at beklage Dem over mig, og det, som er endnu værre, jeg maatte have foragtet mig selv. Nu stod jeg ærlig frem for Dem, sagde Dem Sandheden og gav Dem derved, efter mine Tanker, det største

Beviis paa Agtelse, som en Kone nogensinde kan give sin Mand. — Aldrig har jeg i mit Liv gjort noget Skridt med et renere Hjerter og — jeg kan tage Fejl — men jeg anseer det stedse — jeg tilstaaer det — for en dydig og en reen Sjæl værdig Handling, som faae vilde være istand til at udføre, og derfor saa faae kan stattere. Jeg vilde hykle, om jeg nægtede, at min Kjerlighed havde ligesaa megen, maaskee mig selv uafvidende, mere Deel i denne min Beslutning end min Afsthe for at komme i Strid med mig selv; men De maa tilstaae mig, at endogsaa en saadan Kjerlighed, som opofrer alt, ikke engang for blot at tilhøre sin Elskede, men for at dele hans Skjebne, er en Følelse, som ikke kunde boe i et Menneskes Hjerter, der var istand til noget af alt det, De beskylde mig for. Man behøver kun liden Eftertanke for at begribe, at hverken G. eller jeg kunde ved at gifte os, vinde det mindste af det, Verden kalder Lykke. Følgelig paastaaer jeg, at vore Hensigter vare rene. Dersom De var bleven her i Landet, havde jeg formodentlig, naar jeg havde fattet denne Tanke, gjort det samme mundtlig, som jeg nu gjorde skriftlig, men Forstjellen er denne, at jeg da ikke kunde havt de Fordringer paa Deres Benskab, som jeg nu havde. Maaden, hvorpaa jeg udbad mig min Frihed af Dem, kunde ikke være delicatere, og jeg var virkelig bange for at benytte mig af det mindste uwærdige Middel til at naae mit Maal. Endogsaa efterat De svarede mig saa ganske tvertimod min Forventning, tillod jeg mig blot defensiv, og aldrig offensiv Skridt. (At ikke aflevere Deres Brev til Conferensraad Colbjørnsen, var en Pligt mod mig selv, og som jeg den Gang syntes,

ogfaa mod Dem). De forlangte, jeg skulde selv sige alting til min Fader. Jeg gjorde det, hvor tungt det faldt mig, og benyttede mig ikke af hans faderlige Kjærlighed, der i et saadant Øjeblik gav Naturen al sin Ret, for at berøbe Dem den mindste Deel af hans Godhed. Endogfaa den Ansøgning, De gjør mig en Forbrydelse af, vil jeg fortælle Dem er en Staausel fra min Side, hvortil baade Advocat Rothøll, Peter Kellermann og Thomas Bunzen kunne være mine Vidner; det fjerde Vidne, som jeg ogsaa kunde beraabe mig paa, har forladt denne Jord, men De kan selv tænke, at jeg ikke vil fornærme min gode Gannes for mig saa kjere og hellige Skygge, ved at kræve den til Vidne paa en Usandhed. — Den lille Ansøgning, Peter Kellermann havde opsat for mig, nævnede blot udbortes Marsjager som den Grund, hvorpaa jeg begjærte Skilsmisse. Man sagde mig, at man efter Sædvane vilde indkalde mig for Magistraten, og spørge mig, hvilke disse udbortes Marsjager vare, og da havde jeg kun Valget mellem to Svar, nemlig: Uforligelighed af Gemytter, eller Deres Fraværelse. Jeg svarede strax, at jeg alt for vel følte, hvilken hæslig og ufortjent Skygge jeg kastede paa mig selv, ved at antage det sidste, men at jeg dog troede at burde vælge det, for ikke at kaste nogen Skygge paa Dem, hvilket vilde være Tilfældet, om jeg valgte det første, nemlig Uforligelighed af Gemytter. — Af en Slags Stolthed, eller Letsindighed, som jeg ikke vil rose, svarede jeg Dem ikke dette strax, da De gjorde mig de mange Behrejdelse for denne Ansøgning. Smidlertid er dette Sandheden. De troer mig maaskee ikke! — Min Gud! hvor kan De troe, at jeg

lyver? Hvor kan De saa ganske have glemt, hvor sand jeg altid har været imod Dem selv og alle Mennesker? Troer De, nogen af alle dem, der nu har Deres Fortroelighed, tjener Sandhedens Guddom mere ærlig end jeg? Hvor mange Ting kunde jeg ikke fortælle Dem, om ikke en Delicatesse, som jeg nødig vilde fornærme, holdt mig tilbage, men tænk Dem dog selv om! Prof. Rahbek f. Ex., som jeg i fordums Dage med min sædvanlige Godtroenhed altid toeg i Forsvar mod Dem — hvilket dejligt Venstreb har han viist baade Dem og mig! han har holdt gode Miner med os begge, og formodentlig narret os begge, og paa den skammeligste Maade mishandlet min Ludvig. Jeg glemmer aldrig den Aften, da den stakkels Dreng med Taarer betroede mig, hvorledes R. havde behandlet ham. Min Correspondance med R., da jeg strax vilde tage Drengen fra ham, kan De faae at læse, om De vil. Da han nu skrev til Ludvig, og gjorde det gode Barn saa blødhjertet, at han endelig selv vilde ud paa Bakkehøjet igjen, varede det kun nogle Uger, førend de atter vilde prygle ham, saa at Ludvig en Aften til min store Forfrækkelse kom løbende ind til mig hos Faders, hvor jeg da var, og han havde altsaa deserteret, hvori ingen kan fortænke ham. Sandheden af alt dette kan jeg bevise Dem med R.s egenhændige Breve til G. og mig.

Men for at komme tilbage til vort Mellemværende, saa lad mig nu ogsaa gjentakke Dem, hvorledes De har handlet i den Affaire, som har foraarsaget vor Misforstaaelse. Da jeg, tvertimod Verdens almindelige Gang, henvendte mig til Dem selv, uden at have søgt, gjennem Intriguer, som havde været lette at opfinde, at faae min

Fader paa min Side, inden jeg skrev til Dem, saa var det en vigtig Hemmelighed, jeg betroede Dem. Jeg frygtede naturligtvis for, at Fader, naar han uforberedet fik noget saadant at vide, skulde blive vred paa mig, og endnu mere, at den gamle Mand kunde forstrækkes derover, og det skulde skade hans Helbred. Da Fader altid brækkede mine Breve og læste dem førend jeg, saa bad jeg Dem adressere Deres Svar — jeg erindrer ikke, enten det var til Tante Kellermann eller til Vise. De lagde rigtignok mit Brev i et til Tante, men slog en Convolut derom med min Faders Adresse. En lykkelig Hændelse, eller min gode Stjerne gjorde, at jeg just den Dag for første Gang i Berden mødte Postbudet i Gangen, og da jeg spurgte ham om Brev fra Paris, fik det og endnu eet fra Dem af ham. Jeg troede endnu ikke, det var Svar paa mit Brev, thi det faldt mig aldrig ind, at De saaledes kunde ville misbruge min Fortroelighed. Det andet Brev var til Fader selv. — Jeg vil troe Dem, at dette Brev virkelig er affendt 8 Dage efter det til mig, og at de begge af en Hændelse ere komne paa eengang. Jeg vil troe, det er saa; men endog saa i saa Fald har De dog handlet ganske modsat af, hvad jeg havde ventet af Dem; thi for det første burde De aldrig i noget Tilfælde have adresseret et saadant Brev til Fader, som, da han plejede at læse Deres Breve, naturligtvis ogsaa vilde læse dette. Heller ikke burde De skrevet til ham selv; at benytte sig af en Faders Myndighed ved en saadan Lejlighed er altid uædelt, men dobbelt under de daværende Omstændigheder. Deres besynderlige Breve, i en Tone, som jeg aldrig havde hørt eller ventet af Dem; de Ting,

De tillagde mig at have jagt og gjort, som jeg slet ikke er mig bevidst; de Dem og mig uværdige, meer end ydmygende Propositioner, der syntes at vise, at De maatte have de allerfletteste Tanker om mig, paa samme Tid, som De gjorde alt muligt for at faae mig tilbage; den forstræffelige Idee, at komme uden Tilladelse til Kjøbenhavn, og at søge derom paa en saadan Maade, efter alt, hvad der var foregaaet; alt dette var mig saa uventet — jeg har ingen Ord til den Forundring, De satte mig i. Jeg kjendte Dem ikke igjen, De blev et nyt Menneske for mig. — Jeg synes endnu, naar jeg tænker paa det frygtelige Øjeblik, da jeg læste disse to Breve, med min Tante og mine Søstre, jeg synes da, at jeg endnu føler den Angest, de græsfelige Følelser, der ligesom vilde opløse alle de Baand, der holdt mig til Livet, og give min bange Sjæl sin Frihed. Alt hvad der skeete paa denne frygtelige Dag, har saa ganske indprentet sig i min Hukommelse. I tre Dage sad jeg paa mit Kammer, uden at turde see min Fader, uden at ville see noget Menneske uden Tante og mine Søstre. Imidlertid skrev jeg Dem det lille Brev til, som De tog mig saa ilde op¹⁾. Et Par Dage efter kom Breve fra Dem fra Amsterdam til min Fader, hvori De ikke staaede mig. I samme Dage gik det Rygte, at De var i Byen, skjult hos Deres Haarskjærer Schindler. Hvor disse Rygter kom fra, har altid været mig ubegribeligt. Jeg tilstod imidlertid alting for min Fader, og blev nu lidt mere roelig. Der kom bestandig flere Breve fra Dem, i eet af disse sagde De, at

¹⁾ Dmtales Side 206, jfr. Side 225 og 228.

De vilde bruge alle Midler for at faae mig Arme! tilbage. Rygterne om Deres Nærværelse i Byen bleve hver Dag stærkere. Jeg skrev Dem endelig til i den inderligste Angst og begjærte med Hæftighed min Frihed. Min Tante havde skrevet til Dem, min Cousine Andrea, som besøgte mig i min formeente Sygdom og fik Marsagen til min Bekymring at vide, skrev ogsaa. I Deres næste Brev gav De mig endelig Deres Minde, uden hvilket jeg vel, efter hvad man sagde mig, kunde naaet min Hensigt, men hvilket jeg ikke vilde, da jeg holdt det for Uret. Dette Deres Brev bevægede mig, det var i en anden Tone end alle de foregaaende, og jeg svarede Dem ogsaa derpaa med et inderligt rørt Hjerte, der aldeles tilgav Dem, at De havde søgt at gjøre min Fader og mine Systre vrede paa mig. De er bleven vred paa min Fader, paa min Tante, min Søster Hanne og Andrea for, at disse Menneſker, der faae min ulykkelige Forfatning, der vare bundne til mig med de helligste af alle Baand, ikke forlode mig. Gode Gud! lader os dog give Naturen sin Ret! om jeg end havde havt Uret, kunde dog ingen af disse have handlet anderledes. Vilde De, at en Fader skulde støde et ulykkeligt Barn fra sig, som toog sin Tilflugt til hans faderlige Godhed, og endnu aldrig havde været ham ulyhdigt? Vilde De, at min Tante, som jeg altid havde elsket som hendes Datter, som jeg i min første Ungdom havde lovet altid at adlyde og nu holdt dette Løfte saa ganske, at jeg ikke vilde begynde denne Affaire uden at have talt med hende, vilde De, hun skulde have forladt mig? Jeg erindrer endnu, at hiin frygtelige Morgen, da jeg havde faaet de omtalte Breve,

og jeg blev allene med hende og Hanne, omfavne de jeg Tantes Knæ, kaldte hende Moder og spurgte hende, om hun vilde forlade mig; hun var bleeg som en Død og holdt mig længe fast i sine Arme uden at kunne tale. Den gode Hanne kysjede med Magt mine Hænder, under idelige Forsikringer om aldrig at ville forlade mig. Verlig har hun holdt dette Løfte! til sin sidste Time var hun min troe Veninde. — Hvad som i denne Sag maa retfærdiggjøre Hanne for Dem, gjelder ogsaa om Andrea; nær i Slægt, opdragede sammen, har vi altid anseet hinanden som Systre. Jeg veed intet sødere Forhold, intet trøsteligere end det til kjære, elskværdige Systre. Det samme Blod flyder i vore Aarer, de samme Steder have seet vor glade Barndom, de samme Mennesker været os kjære, de samme Fester samlet os alle. Ved at sønderrive det Baand, der binder os til disse, sønderrive vi vort eget inderste Væsen; forbitter os selv, ved en indvortes Stemme, som den hævnende Natur seent eller tidligt vil vække i vort Inderste, de søde Erindringer af vor Barndom, vor første Ungdom, som disse have forskjønnnet, og berøver os i mangen mørk Time den uerstattelige Trost af de Menneskers sømme Venkskab, som fra vore første Dage, gjennem alle Livets Forandringer have deelt vore Sorger og Glæder. Hvem kan fordre, at Mennesker for nogen Priis i Verden skulle fornægte denne Naturens Religion, som er skrevet i alle Hjertes.

Jeg troer, at jeg eengang var Deres Broder meget kjer, kjerere, end De den Tid var nogen af mine Systre. Jeg veed ikke, om han er vred paa mig nu, det er muligt, at han er det; men det er langt fra mig i saa Fald at

tage ham det ilde op. Hvorfor vil De da være vred paa de af mine Systre, som i hine Dage bleve mig troe? Hanne er død! langt ophøjet over Jordens Roes og Dadel, smiler hun maaskee over min Forryghed i at forsvare hende, men den stakkels Sine, der aldrig kan forvinde hendes Tab, finder en Trøst i at bringe hendes elskede Minde ethvert lille Offer. — Den gode Hanne havde mange smaae Svagheder, det skal jeg ikke nægte, jeg bebrejder mig ofte med inderlig Fortrydelse, at jeg selv undertiden ikke, som jeg burde, bar over med hendes smaae mennestelige Skrøbeligheder; men hendes Hjerte var en Engels Hjerte, hendes Tab er uerstatteligt for dem, hun elskede, for hvem hun allerede her nede var en god Genius. — Uagtet hun vidste, De var vred paa hende, veed jeg dog vist, at, om hun uden at fornærme de Følelser, der vare hendes rene Sjæl hellige, kunde viist Dem sin Deeltagelse, De vilde aldrig have fundet nogen varmere og ædlere Veninde. — Da min Ansøgning var bevilget, skrev De mig et forfærdeligt Brev til, hvori De imidlertid forsikrede mig om Deres Venskab i alle Tilfælde¹⁾, men saasnart De fik at vide, at jeg allerede havde benyttet mig af denne Regjeringens Bevilling, behandlede De mig strax som en aabenbar Fiende. — Der var intet Forhold De respecterede, De skrev et Brev til min Fader, hvori De søgte at gjøre ham hans Datter forhadt, De skrev til min 10 Aars gamle Søn et Brev fuldt af Bestyldninger mod hans Moder. — De udfordrede G., De skrev et Brev til ham, som De truede med at lade trykke i alle

¹⁾ See Side 253.

Uviser, i hvilket De især syntes at bebrejde ham det politiske Optrin, hvori han i sin tidlige Ungdom var bleven indviklet. — De, som selv i en Alder af 40 Aar var bleven forviist fra Deres Fædreneland, for at have tilhørt Regjeringens Opposition, De bebrejdede paa den grujsomste Maade en anden at have havt samme Skjebne, fordi han i sin Ungdoms Enthousiasme havde opofret en glimrende Fremtid for sit Lands Frihed. Just dette hans politiske Forhold, hvorfor De nogle Aar tilforn havde kaldt ham „le Brutus du nord, qui n'avoit pour parens que les vengeurs du monde“; just dette brugte De nu selv imod ham. — Kan De saaledes fornærme denne Fædrenelandskjerlighed, Frihedskjerlighed, som, hvorvel den maaskee var Menneskelighedens korte, sværmeriske Drøm, dog havde beruset Dem selv saa ganske, at De erklærede den for den Guddom, for hvilken De vilde opofre alting; kan De saaledes fornærme denne, hvad har da jeg at beklage mig over!

Jeg vil da forbigaae i Tausshed det Brev til Cancelliet, hvori De saa godt som offentlig tillader Dem Udtryk imod mig, som —¹⁾ dog, som sagt, jeg har intet mere at sige.

Hvad er nu min Hensigt med dette, — jeg tilstaaer det — altfor lange Brev? — Jeg har alt sagt Dem det! For Ludvigs Skyld ønsker jeg en ærlig Explication med Dem, uden hvilken ingen Misforstaaelse kan hæves. — Jeg har her ligefrem sagt det Fornemste af, hvad jeg har havt imod Dem. Jeg synes, De selv ved at betænke

¹⁾ See Side 305.

Dem maa finde, at der dog i det mindste er endeel Ret paa min Side. Dette har jeg villet søge at bevise Dem. Men jeg forlanger aldrig, at De skal tilstaae mig det; jeg forlanger blot, at De ikke længer skal behandle mig som en Fiende; at De i det mindste i mig skal ære en fordums Veninde, Deres Søns Moder og min Faders Datter. Dette er Forhold, jeg fra min Side aldrig i Henseende til Dem har tabt af Sigte. — Det vilde være lettere for mig at faae Ludvig paa mit Partie, end det nogenfinde vil blive for Dem at faae ham paa Deres. Men Gud forbyde, at jeg paa saa nedrig en Maade skulde benytte mig af Deres Fraværelse, af Omstændighederne og min uskyldige Drengs Kjerlighed til mig. De havde forbudt, at han maatte komme til mig, medens jeg boede paa Landet. Jeg vil tilstaae Dem, at det havde været en let Sag for mig, at faae ham derud, om jeg havde villet; men jeg vilde ikke lære Ludvig for sin og min Fornøjelse, at overtræde sin Faders Befaling. — Kun saaledes, som jeg handler mod Dem, ønsker jeg, at De vilde handle mod mig. — Jeg forsikrer Dem, jeg føler med mig selv, at jeg kan glemme alt det forbigangne og med et reent og ærligt Hjerterække Dem Haanden til Forlig. Vil De ikke gjøre det samme? Sandhedens Stemme troede jeg tilforn havde faa megen Magt over Dem, skulde De kun af min Mund ikke ville høre den? Betænk Dem dog selv! af hvad Marjag skulde jeg ville forlige mig med Dem, uden af Kjerlighed til Deres Søn, uden af Had til de onde Lidensfaber, som faa ofte forbittert vort korte Liv hernelde? — Hvad bliver Følgen, om den stakkels Ludvig saaledes skal op-

voge mellem to Partier, hvoraf det ene forguder hans Moder, det andet hans Fader? Han kommer snart i de Aar, at han ikke kan blive neutral. Desuden er han af de Characterer, som med Voldsomhed griber en Følelse eller Meening og hænger ved den. Middelvejen er noget, han ikke kjender. Ingen af dem, der ere daglig om ham, drømmer om den alvorlige Character, der udvikler sig i denne tilsyneladende flygtige og ubetydelige Dreng. Den eeneste, der maaskee virkelig seer ham, som han er, skulde være hans i enhver Henseende respectable Lærer Hansen. — Jeg vilde ønske, jeg kunde beskrive Dem Ludvig, thi han maae være Dem næsten ubekjendt. Han har det største Hang til Sværmerie, til Alvorlighed og Flygtighed tillige, han røber allerede de hæftigste Passioner; han kan skjule sig, han kan tie. Han finder ingen stor Fornøjelse i at lege med andre Børn, han udvælger sig ingen Fortroelig mellem dem, hans Yndlings Læsning er Tragædier, den romerske Historie og i det Hele Poesie. Han er overalt meget poetisk, bedømmer i Almindelighed alle Mennesker og Ting efter de Begreber, han af denne Læsning indsjuger og efter sit naturlige Hang til alt romantisk og poetisk hænger ved. Han forener en Barnagtighed, som om han var 6 Aar, med en Tænkraft og Ideer, der er mere end 10 Aar for gamle for ham. Han er for øvrigt blød, lidt svag undertiden. Naar nu et saadant Menneske skulde blive sat i den sørgelige Nødvendighed at vælge mellem Fader og Moder, hvad vil saa stee? han hænger sig da ganske ved den ene og tilsidesætter da maaskee endog saa sine Pligter mod den anden. — Jeg vil være ærlig nok til at sige Dem, at i saa Fald vilde

Fordelen rimeligviis hælde til min Side. Naturen selv taler en Moders Sag for det Barn, hun med Smerte og Opforelse har født og opfostrer, hendes Kættigheder ere langt helligere end en Faders, ligesom en Faders Kjerlighed aldrig kan lignes ved en Moders. Desuden har Deres Søn havt det Uheld at miste Dem, da han endnu var lille, De er ham temmelig fremmed. Hans Moder derimod er hans eneste Fortroelige, hans eneste Veninde, for hvem han intet skjuler, end ikke sine jmaae Daarligheder. Han elsker mig med en sværmerisk, enthousiastisk Kjerlighed; han sørger over hver Dag, han ikke kan faae mig at see; den mindste Uhosflighed mod mig er en Forbrydelse, han i hele Aar kan gjemme i sin Grindring. Vil De selv spørge ham, om alt dette er sandt, skal De see, han fortæller Dem det. Jeg veed vist, at han paa ingen Maade vilde sige Dem den mindste Ujandhed. — Siig De nu selv, hvorfor skal vi indlade os i en Strid, som Ludvig seent eller tidligt vil blive indviklet i? Hvorfor skal vi stride i hans uskyldige Hjerte, hvori vi jo begge fredelig kan boe? Jeg forsikrer Dem, jeg vilde sørge over den Dag, da Ludvig for min Skyld forglemte de Pligter, han skylder en Fader. Giv De mig godvillig de Kættigheder over min Søn, som Naturen og han selv giver mig, og vær forsikret, at ingen bedre skal vaage over Deres, end jeg, at aldrig jeg selv, at aldrig nogen af dem, der omgiver mig, vil nogensinde med mindste Ord eller Gjerning træde disse faderlige Kættigheder for nær, som for mig selv, fra min første Barndom have været saa hellige, som, saavidt det staaer til mig, altid skal blive det for min Søn. Jeg vil være fuldkommen

oprigtig imod Dem. Vil De vedblive at gjøre mig mine moderlige Rettigheder stridige, kan jeg ikke love Dem, at jeg altid vil føre den samme Conduite som hidtil. De maa selv betænke, at jeg kun er et Menneske, og at det er barbarisk endogjaa at berøbe et Dyr sin Unge. — Jeg havde ønsket og haabet, at De altid skulde blevet min Ven, De fornærmer Dem selv ved at være min Fiende. Naar De faaer Deres Ludvig at see, som jeg ønsker og haaber, og De da i ham finder et sjeldent ungt Menneske, en god Søn, et behageligt Selstak — det er maaskee stolt sagt, men det er sandt — da vil De selv føle, at han ikke havde været alt dette, om ikke hans Moder havde været hans fortroelige Veninde. Lad os forlige os for hans Skyld, at vi ikke selv skal opvække det Onde i en Sjæl, som Naturen har givet saa meget godt. Vil De det ikke for hans Skyld, saa gjør det i det mindste for Deres egen, at De engang i sin fulde Reenhed maa smage den Lykke og Trøst, Skjebnen synes at have beredet for Deres ældre Dage i denne Søn.

Jeg har nu sagt Dem, hvad jeg længe har havt i Sinde engang at sige Dem. Faaer denne min ærlige Fremgangsmaade ikke det Udfald, jeg ønsker den, saa bliver dog i det mindste den Overbeviisning mig tilbage, at jeg har gjort, hvad jeg kunde. Paa denne Sord see vi maaskee aldrig mere hinanden. Jeg vil ønske og haabe, at vi da maa mødes i en bedre Verden, hvor de usle Smaaheder forsvinde, som her adskiller Mennesker. Jeg vil ikke frygte at møde Dem for den evige ubestikkelige Dommers Throne, og for hans Naahyn vil jeg da

række Dem min Haand til Forliig, ligesom jeg gjør det nu i dette Djeblif.

Marts 1806.

De maa billig forundre Dem over, at et Brev af 18de Nov. nu først bliver affendt, men Aarsagen er den, at Ludvig af en Misforstaaelse troede og havde jagt mig, at De var fulgt med Minister Talleyrand til Tydskland. Jeg syntes da, at det var bedst at bide med at affende dette Brev, saalænge til Deres Ophold var bestemt eet eller andet Sted. Først for ganske nylig har jeg faaet at vide, at De er og bestandig har været i Paris. Jeg maa ogsaa bede Dem undskyldte den Uordentlighed og Mangel paa Siirlighed i dette Brev, men De vil selv indsee, at et saa langt Brev ikke lettelig er omskrevet hvergang der indsniger sig en Skrivfejl.

Paa dette store Forsvarsbrev findes intet Svar fra Heiberg i de efterladte Breve, og det er i det Hele ikke sandsynligt, at han har svaret derpaa. Man kunde maafsee troe, at det havde opirret ham yderligere, men senere Udtalelser af ham i et Brev til Lise Jürgensen i 1807, hvilket findes aftrykt nedenfor, tyde paa det modsatte. Det synes derfor, at det ved sin bestemte og modige, og paa samme Tid beherskede og værdige Tone har formaaet at imponere Heiberg og har bragt ham til, overfor sin tidligere Hustru, at see det, der var foregaaet imellem dem, i et noget formildet Lys, paa samme Tid som hans Had til Gyllembourg blev uforandret.

Alt gik saaledes i sin sædvanlige Gang, medens der over alle Parter hvilede et tungt Tryk.

Da indtraf i Begyndelsen af 1806 en Begivenhed, der tildeels forandrede hele Gyllembourgs og Hustrus Liv, idet nemlig deres Gaard Ruhedal undet et stærkt Uveir i Natten imellem den 24de og 25de Marts nedbrændte til Grunden. I pecuniær Henseende var Branden intet Tab for dem, da Bygningerne vare asfurerede, og det synes endog saa, som om Gyllembourgs Financer ere komne paa en bedre Fod i den følgende Tid. De flyttede nu ind til Kjøbenhavn, hvor de etablerede sig smukt og elegant. Johan Ludvigs Moder jubledes ved Tanken om, at hun nu daglig kunde see og omgaaes med sin Søn, idet hun snart besøgte ham, og snart modtog ham i sit eget Huus. Lidt efter lidt opholdt han sig om Dagen lige saa meget i sin Moders Hjem, som i Tante Lises. Denne Periode af Gyllembourgs og hans Hustrus Liv udgjorde vist deres lykkeligste Tid. Alt Pengetryk var for Diebliffet ophørt og deres Hjem blev et Samlingssted for en stor Deel, saavel Danske, Svenske, som andre Nationers udmærkede Mænd.

Fra dette Tidspunkt skriver sig deres intime Forhold til Dehlsenschläger, begge Orstederne, Wehse, foruden mange andre, der vare jævnlige Gjæster i det Gyllembourgske Huus, hvis Hyggelighed tiltalte Alle. I dette Selskab blandede sig ikke alene, som et oplivende Element, flere af Gyllembourgs adelige Slægt, naar de besøgte Kjøbenhavn, men mange andre svenske Familier søgte Gyllembourgs og hans aandsfulde Hustrus elskværdige Selskab under deres Ophold i Danmarks Hovedstad.

Imellem disse Svenske var ogsaa en Grev Taube, hans Hustru og hendes to Søstre, alle tre Damer bekjendte for deres Skjønhed, tilligemed en ung Søn paa Johan Ludvigs Alder, der hurtig sluttede sig til sin unge danske Ven. Gyllembourgs Hjem blev saaledes mere og mere aabent for Selskabelighed, og især vare deres aarlige Fester Juleaften, efter svensk Skik med de bekjendte Juleklap, næsten blevne berømte i Byen. Juleklap, det vil sige Gaver, ledsagede af Skrivelser i Prosa og Vers, samt Tegninger, benyttede til Satire og Skjemt, der gaaer ud over den, der modtager Gaven, og en rig Høst af Wittighed, der mere uden at faare, gave her Alle tilbedste. Længe forud for en saadan Juleaften arbejdede alle Hoveder og Fingre, og hele Ugen før Festen var der stor Travlhed i Huset.

Vi Danske have jo noget Vignende Juleaften, men de Fleste ere enige om, at en svensk Juul ikke overtræffes af nogen anden Nations.

Til trods for alle Anmodninger af Heibergs forrige Venner og Veninder, blev denne fast i sin Beslutning, at Sønnen ikke maatte flytte hjem til Moderen. Johan Ludvig blev altsaa hos sin Tante Vise, et Hjem, han hæftigere og hæftigere længtes efter at ombytte med Moderens. Smidlertid fortsattes hans Underviisning her, under hans kjære Lærers Hansens Veiledning, og denne og alle Drengens Nærmeste, vare ikke sjelden forundrede over hans tidligt udviklede Evner. Af smaa Breve fra Johan Ludvig til sin Moder fra dette Tidspunkt meddeles efterfølgende.

Fra Johan Ludvig til hans Moder.

Copenhague, le 15 mars 1806.

J'ai eu mal aux jeux ¹⁾; c'est pourquoi que je n'ai pas été chez vous. Si le docteur me permet de sortir, je viendrai chez vous ce soir; mais si non, il peut, que je ne viens pas demain. Ma tante me donne six sous chaque semaine, pour pouvoir écrire une lettre françoise à vous, une latine à Monsr Hansen et une allemande à Mademois. Weinwich. — Les livres, et les plumes dont je vous ai parlé dans ma lettre danoise, ne sont pas envoyés, parce qu'il coute trop pour un pauvre garçon. Mais si vous le voulez, je les apporterai aussitôt qu'on me permet de sortir.

Louis.

Kjæreste Moder! Jeg har i Djnene ondt, derfor kan jeg Slet ikke have den Gæ i Aften at komme hen til dig, Og maaskee, at jeg heller ej kommer i Morgen, uagtet At det er Helligdag. Thi jeg vil mig nu ej exposere For en Skarlagensfeber og Mæslinger, og noget andet.

Men jeg sender kostbare Bøger til dig,
Som du endnu ej har begjæret af mig.
Nemlig danske Tilskuer, ny Minerva,
Iris og Hebe.

1) Man seer, at han er endnu langt fra at besidde den Færdighed i Fransk, som han besad som ældre.

Dg jeg sender dejlige Penne til dig,
 Staarne af Herr Fjelstrup og af Herr Nissen,
 Tak mig nu, saa snart at du seer mig igjen
 For det jeg gav dig.

Mange Ting hver Dag der passerer hos os:
 Viid, at Zomfru Karen i Gaar har holdet
 Bryllup med sin elskede Mand, Herr Salvo
 Titulo Nielsen.

Lev nu vel, og kom kuns ret tidlig hen til os i Morgen,
 Thi det glæder mig saa at see min herlige Moder.
 Kruse og Gyllembourg hils, samt og Dorothea og Holsten.
 Skrevet i Hafnia, femtende Martz, atten hundrede og sex.
 Fra din Herr Ludvig.

64.

Fra Samme til Samme.

Kyhavn, den 28de Mai 1806.

Kjere Moder!

Ku er der neppe fire Dage til Hansens Geburtsdag.
 Du siger, at Du ikke kan give ham noget. — Naar jeg
 spørger Tante Vise, om jeg ikke nok for min Faders
 Penge maa kjøbe ham en Bog, saa hedder det: jeg veed
 ikke. Seg har selv en brillant Udgave af Sofokles, som
 er kjøbt for min Faders Penge for ni Rdlr.; paa denne
 Udgave veed jeg, at Hanser sætter megen Pris, især da
 han selv ingen Sofokles har. Ku vilde jeg gjerne for-
 ære ham den, og selv kjøbe mig en Udgave til 5 Mark.

Men herpaa svarer Sorgenfen mig altid med disfe forarge-
lige Ord: „Hansen faaer fin gode Betaling; altsaa synes mig,
at det er alt for dyrt, at give ham en Præsent til 9 Rdl.“ —
lige fom om Hansen kunde vejes op med Penge. Nu vil
Tante Vise, at jeg for min Faders Penge skal kjøbe ham
en Bog, fom vel i det højeste kan komme til at koste
2 à 3 Rdl.; hvorledes kan da en faadan Præsent stemme
overeens med den Homer, han fik paa sin forrige Geburts-
dag, og fom havde kostet over 6 Rdl. — Jeg haaber da,
at baade Moder og Gyllembourg tillader mig at forcere
ham min Florian, eller en anden Bog, fom jeg har
faaet af Gyllembourg.

Hansen er lidt syg i Dag, han har ventelig forkjølet
sig i Forgaars. — I Dag har jeg havt god Character.
— Vil nu Moder sætte sig ned ved sit nye Chatol og
svare mig paa mit Brev; nedestaaende Adressje maa
skrives uden paa, da jeg der er at finde i Eftermiddag.
— I Dag kommer jeg ikke til Moder. Lev vel.

Hils G. fra

Din Ludvig.

Paa Borchens Collegium i store Kannikestræde, Nr.
43, Bærelset Nr. 4.

Af Brevet af 18de November 1805 have vi allerede
erfaret, at Thomafines kjærlige Søster Hanne paa den
Tid var død, begravet af Alle i Familien. Ikke to Aar
senere, den 18de Februar 1807, fulgte den gamle Bunzen
efter hende i Graven, og det Bunzenske Huus var saa-
ledes nu aldeles opløst.

Ved Bedstefaderens Død skrev Johan Ludvig, som dengang var lidt over 15 Aar gammel, følgende lille Digt:

Luna, Du hellige Mo, som trænger med matteste Straaler
Gjennem de lange og hvide og sørgeligt hængende Tæpper,
Derpaa med forskende Blikke betragter den sovende Olding,
Ak, som sover saa sødt, og som aldrig mere vil vaagne.
Luna! kjender Du ham, og veed Du vel, hvem Du be-
straaler?

Det er en Olding saa from og saa god, at Dikaisjyne
Tabte i ham den Skat, som aldrig maastee hun gjenfinder.
Ak han elskede Dig saa saare, du hellige Luna!

Oste i mørken Nat i Kredts af fortrolige Venner
Sad han, den herlige Olding, og stirrede paa dig, o
Luna!

Dybt i den tauise Grav skal han hvile ved Siden af
Hanne.

Koligt og klart som hans Liv skal Lampen brænde i
Graven.

Luna! bestraal da hans Grav, hvor han hviler ved Siden
af Hanne.

Med hvert Aar, der gik, blev Bønnerne fra alle Sider, selv fra Tante Lises, mere og mere indtrængende til gamle Heiberg, om dog at give sit Samtykke til Johan Ludvigs Optagelse i sin Moders Hjem. Alle meente, at skulde Nogen bevæge ham til Gstergivenhed i denne Sag, da maatte det være hans trofaste Veninde Tante Lise. Hun tilskrev ham derfor et bønligt Brev 1807 om at give sit Samtykke og opfylde Alles Ønsker, da hun følte

fig overbeviist om, at Johan Ludvig i Moderens Huus, og den hele dannede Kreds, som færdebes der, langt hurtigere og sikkrere vilde uddannes end i hendes tarvelige, eensformige Hjem. Af Heibergs hæftige Svar og Afslag paa hendes Bøn i det Brev, som her følger, udslyser dog, som allerede tidligere omtalt (Side 385), tydeligt en mildere og roligere Dom over hans forhenværende Hustru. Brevet er, som man seer, dateret Warschau, den 11te April 1807. Heiberg befandt sig da paa en Reise i Talleyrands Følge, hvor man benyttede hans Pen og hans udstrakte Sprogkundskaber.

65.

Fra P. A. Heiberg til Lise Jürgensen.

Warschau, den 11te April 1807.

Jeg veed ikke, kjere Lise! hvad for en Aand der var over mig, da jeg for omtrent 14 Dage siden skrev Dig mit sidste Brev til, og som lod mig ahne, at jeg med det første vilde faae ubehagelige Efterretninger angaaende Johan Ludvig. Dit Brev af 2den Februar har, desværre! paa den fuldkomneste Maade gjort min Ahnelse til Visshed. Jeg vil ikke dølgge for Dig, gode Lise, at min første Følelse ved Læsningen af Dit Brev var en inderlig Forbittrelse ved Tanken om, at ogsaa Du, den eeneste Ven, jeg har tilbage i Danmark, havde bedraget mig. Imidlertid besluttede jeg dog at lade Dit Brev henligge en 8 Dages Tid, for med koldere Blod at estertænke sammes Indhold; og det gif mig, som det i Almindelighed gaaer ved flige Leiligheder: jeg fandt, at jeg i min

Hidsighed havde gjort Dig Uret. Indholdet af en Mængde af Dine Breve beviser, at Du i Henseende til S. L. tænker ligesom jeg, og følgelig bør og kan jeg ikke troe, at Du paa egen Haand har gjort noget Skridt med ham, førend Du vidste, om jeg bifaldt samme eller ikke. I denne Materie er det altsaa, at jeg i Dag vil tale aabenhjertet og omstændelig med Dig. Jeg vil sige alt, hvad jeg tænker og ikke lægge Skjul paa det allermindste; men i Forvejen beder jeg Dig om Forlæbelse for min Overivelse.

Først erklærer jeg altsaa — og det kan Du omtrent slutte Dig til — at jeg i al Evighed aldrig samtykker i at S. L. kommer til at leve i sin Moders Huus, saalænge som hans Opdragelse endnu ikke er fuldendt. Troe ikke, at jeg har den ringeste Gnist af Had til hende. Gud skal være mit Vidne til, at jeg, dersom hun var allene, ikke allene stulde opfylde hendes Ønske, men endogjaa bede hende derom, overbeviist om, at han, naar hun var overladt til sig selv, aldrig kunde være i bedre Hænder, end i hendes, og at hun intet vilde foretage med ham, uden efter Overlæg med mig. Men hun regjeres, maaskee uden selv at troe det, af en ondskabssfuld Djevel, hvis Planer eene og allene gaaer ud paa, at gjøre mig al optænkkelig Fortræd. Lad ham ikke stole paa, at det i denne Post vil lykkes ham! selv Ondskaben har sine Grændser, som den ikke kan overskride. Jeg veed vel, at han stoler paa et Par Beskyttere; men efter at disse Personer have brugt ham først som Spion i mit Huus, og siden til at forbitte mig Resten af mit Liv, behøve de ham ikke meere. Deres Had til mig er kjølnet, og de

har ikke længer Narjag til at forfølge mig. Han veed desuden ret vel, at han er foragtet, selv af dem, der have brugt ham til deres Hensigter; og de Ydmygelses, han et Par Gange offentlig har maattet taale, og som ikke ere mig ubekjendte¹⁾, maae have sagt ham, at om end den Danske Regjering tolererer ham, saa følger der ikke deraf, at den vil gjøre noget for at fornøye ham, allermindst i en Sag, som er saa aabenbar uretsfærdig.

Da F. L. kom ud af Rahbeks Huus — og Sammenhængen med denne Sag er mig aldeles ubekjendt, da Rahbek ikke har skrevet mig et eeneste Ord til desangaaende og Dine Breve har kun berørt Sagen saa løseligen — var jeg i Begyndelsen meget raadvild. Du beroligede mig efterhaanden, da jeg syntes at spore, at det var Dig en Fornøjelse at have F. L. hos Dig, da Du troede som jeg, at han ikke burde være hos sin Moder, og da jeg var paa det fuldkomneste overbediist om, at Drengen havde det saa godt som mueligt i Dit Huus. Et Par Breve, som jeg Tid efter anden fik fra Kjøbenhavn, og hvori der yttredes Forundring over, at jeg ikke tog andre Forholdsregler med ham, og lod ham komme til Frankrig, havde kunnet komme en anden end mig til at vakle. Jeg svarede, hvad jeg for 4 à 5 Maaneder siden svarede Prindsen af Benevent, der gjorde mig samme Bemærkning. „Jeg troer ikke, at en Fader bør misbruge sin Myndighed til at gjøre i sin Søns Navn et Valg, som denne bør gjøre selv. Min ufravigelige Hensigt med min Søn er denne, at han skal tilendebringe sin Opdragelse og sine

¹⁾ Sigter til Forhold, som omtales nedenfor Side 402—403.

Studeringer i sit Fædreland; derefter skal han see sig lidet om udenfor sit Fædreland; da først vil jeg gjøre mig den Fornøjelse, om jeg lever, at lade ham komme til mig. Naar han kjender Frankrig, da lad ham selv, om han vil, vælge dette Land til sit Opholdssted. Uagtet jeg næsten er overbeviist om det modsatte, uagtet jeg kunde være sikker paa der at skaffe ham i en god Wei; uagtet det vilde være mig usigelig kjert at have ham hos mig og om mig i min Alderdom, saa vil jeg dog aldrig tillade mig at bruge Overtalelse, til at bestemme ham. Hans Valg maae være aldeles frit." — I een Post fik man mig imidlertid til at vikle, og jeg nægter ikke, at jeg jo i nogen Tid havde den Plan, at sætte ham i en offentlig Skole, enten i Bordingborg eller i Odense. Men hvad der bestemte mig til at afstaae fra denne Plan, var eene og allene Frygt for, at man skulde forklare den, som en Slags Hevn over Drengens Moder. Jeg vidste, at det vilde smerte hende inderlig at miste ham fra Kjøbenhavn, hvor hun havde Veilighed at see ham saa tidt, som hun behagede, og jeg vilde ikke berøve hende denne Fornøjelse, saalænge som Drengens Vel ikke leed derved. — Selv Tanken om, at Din Fader vilde have været misfornøjet dermed, havde ikke kunnet formaae mig til at afstaae fra min Plan; thi for ham havde Savnet været langt mindre føleligt, der havde Dine Børn bestandig om sig. Sandheden af denne Fortælling kan Du saa meget mindre drage i Tvivl, som Du selv ofte i Dine Breve har sagt mig, at S. L. besøgte sin Moder, uden at jeg nogensinde har yttret den mindste Misfornøjelse derover, naar det kun ikke skete paa en Maade, hvorved

han forfømte sine Studeringer. Seer Du, kjere Lise, saadan har jeg tænkt, og jeg spørger Dig om den, der tænker saaledes, fortjener at chicaneres? Jeg ønsker, at Du vilde lade Din Søster læse dette Brev, thi der findes ikke et Ord deri, som kan støde hende personligen, hun vil see, hvormegen Agtelse jeg har for hende, uagtet alt, hvad der er forefaldet. Lad hende saa betænke, om hun bør paa nye byde Haanden til at gjøre mig Livet mere suurt, end det er.

Men hvorledes hun nu og vil indrette sit Forhold, saa erklærer jeg paa nye, at F. L. aldrig skal komme til at være for bestandig i sin Moders Huus. Det Document, hvoraf Cancelliet har givet mig et Afstrift, og som er i mine Hænder, beviser, at Drengens Opdragelse er eene og alleene min Sag. Vil man absolut gjøre mig denne Rettighed stridig, saa faaer vi at see, hvem der er stærkest; men uden at tale om, at der ogsaa for mig er Lov og Ret til i Danmark, skal jeg nok vide at skaffe mig i en saa retfærdig Sag et Rygstød, der skal veie op imod mine Fiender og deres Hjelpers Hjelpere. Lad Din Søster betænke, hvad Følgerne deraf kunde blive, og at det er imod min Villie, isald jeg nødes til at tage Forholdsregler, hvis Resultat vil blive at berøve hende den Fornøjelse, at see sin Søn, saa ofte som hun behager.

De to Argumenter, som Du bruger kjere Lise! for at overtale mig i denne Sag, ere saare slet valgte. Du siger, at F. L. selv vil det. Tillad mig at spørge Dig, hvad Du som Moder vilde svare den, der argumenterede saaledes imod Dig i Faveur af Dine Born? Dernæst, siger Du, at jeg ved at nægte min Søn dette Ønskes Op-

fylbelse, vil tabe hans Godhed. Destoværre! — ikke for mig, men for ham; og det vil da blive et nyt Argument for mig til at haste, for at faae ham revet løs fra de Menneſter, der ſtræbe at udrydde af hans Hjerte al Kjerlighed til hans Fader, ved ikke at foreſtille ham, at alt, hvad hans Fader foretager med ham, er til hans Bedſte, om det endog ikke altid er efter hans Dnſte. Kommer Sagen til Alvor, vil jeg lade Dvrigheden domme, om jeg har Marſag til at være tilfreds med en ſaadan Opdragelſe.

En Ting ſtaaer der mig allene for Hovedet, og det er, at det efter Dit Brev lader, ſom om Drengen var Dig til Byrde, og det kan deſværre vel være mueligt! Mit ſidſte Brev har ſagt Dig, at jeg i det mindſte ikke vil, at han ſkal være Dig til den ringeſte Bekoſtning, og at jeg vil betale alting for ham, lige til den ſidſte Skilling. Dette Tilbud gjentager jeg herved med inderlig Bøn, at Du vil modtage ſamme, med mindre Du eller Din Mand ſkulde være kjede af Barnet; i dette Tilfælde faaer jeg at tænke paa andre Udveje.

Men ſkulde Du ville viſe ham og mig den Godhed, at være hans Moder, ſom hidtil, da kan Du være viſ paa, at jeg ſkal i mit Hjerte være inderlig taknemmelig derfor, og Penge ſkal ikke udeblive, men ſendes Dig ligesom hidtil, i betimelig Tid. Jeg havde givet Ordre, at ſende Dig 300 Mark Banco; men det er ikke ſkeet, fordi den Anviſning, jeg ſendte til Paris, ikke er betalt, ſiden Manden, der ſkulde betale den, er reiſt til Italien. Nu ſender jeg en anden i Morgen, udſtedet af Miniſteren,

den bliver betalt den 15de May, og da skal Du strax faae den ovenmeldte Remisje.

Jeg havde ventet, at Du, for at fende mig Dit sidste Brev, hvis Indhold var saa vigtigt, havde gjort Brug af den Adresse, jeg har opgivet Dig. Jeg havde da faaet Brevet i det mindste 14 Dage tidligere. Jeg skal derfor bede Dig fende mig Svaret paa dette nærværende saa snart som muligt, under bemeldte Adresse, og under Couvert til Manden, som jeg i Dag skriver til desangaaende. Til ydermere Sikkerhed vil Du finde hans Adresse her neden under. Jeg kan paa den Maade med al Sikkerhed faae Dit Svar først i May Maaned. Jeg vil bie til den 15. May, men skulde Dit Svar da ikke være mig indløbet, da anseer jeg det, som om Din Syster vedbliver sin Plan, og da tager jeg mine Forholdsregler, hvoraf Resultatet faaer blive, hvad det kan.

Johan Ludvigs Brev besvarer jeg ikke, han maae lære at føre et anstændigt Sprog i sine Breve til sin Fader, ifald han vil vente at faae Svar. Den Tone, hvori han fremfører det Onske, man har lagt ham i Munden, er usømmelig, og eet Udtryk i Brevet er endog uforstammet. Smidlertid undskylder jeg ham, jeg veed meget vel, at hans Feil bestaaer i Uestertænkfomhed, og at heele Brevet er ham dikteret, om ikke Ord for Ord, saa dog i Henseende til Meeningen. Han er i den Alder, hvor Estertanke egentlig først begynder; men hvad skal jeg tænke om dem, der opmuntre ham til at skrive saadanne Breve? Jeg undskylder endogjaa hans Moder, jeg veed, hun er ikke istand til at saare mig med Forsæt eller indprente sin Søn flette Lærdomme; men hun er ikke

overladt til sig selv, og jeg kjender hende nøye nok til at vide, hvor let hun er til at forlede, til at handle imod sin Overbeviisning. Hans Udtryk ere disse: Jeg kan ikke gjøre ved, at Du er lidt fremmed for mig, da jeg saa godt som ikke kjender Dig. Denne er da Takken, jeg skal have for min Omhu, jeg bærer for ham; for at jeg sørger for, at han intet skal mangle, enten til sin Opdragelse, eller til Fornøjelse? Denne er da den Maade, hvorpaa man opdrager ham, at gjøre ham fremmed for sin Fader? og jeg skulde tillade, at han kom i et Huus, hvor man vilde vedblive at indprente ham saadanne Lærdomme? Nej kjere Lise! i al Evighed aldrig skal det skee? og driver man mig til det yderste, skal jeg langt hellere gjøre, hvad jeg ellers aldrig kunde faae i Sinde: tage ham til mig, og sørge for hans Opdragelse, under mine egne Døgne. Som Fransk Borger og Embedsmand kan jeg fordrø af den Franske Regjering, at den understøtter mig i en saa retfærdig Sag, og selv den Danske Regjering kan ikke nægte min Paaastand sit Bifald.

Med største Utaalmodighed venter jeg Dit Svar, der vil bestemme mit Forhold i denne Sag. Mit Forslag er saa billigt, som mueligt, da jeg er den eeneste, som lider derved, i det jeg opofrer min egen Fornøjelse, og min private Betænkelse for Drengens Vel. Saare nødig vilde jeg, at Sagen skulde komme til Yderlighed, og usigeligt kjert skulde det være mig, om Du vilde vedblive at vise ham og mig det Venstskab, som Du hidtil har viist os, og som ikke maae forvolde Dig en eeneste Skillings Udgift, men ogsaa vil jeg i dette Tilfælde bede Dig sørge

for, at det ikke mere skal blive sandt, hvad J. L. skriver i samme Brev: at han, siden hans Moder flyttede til Kjøbenhavn har været næsten ligesaa meget hos hende, som hos Dig. Med kjerligste Hilsen til Din Mand og Dine Børn, forbliver jeg

Din hengivne
Heiberg.

P. S. Jeg havde allerede forseglet dette Brev, da jeg modtog Dit hjerfomne af 14de Marts, der viser mig, at jeg havde gjort Dig Uret i at troe, at Du kunde foretage det omtalte Skridt med J. L., uden først at vide min Meening. Jeg har i den Materie intet at tilføje eller forandre, men henholder mig i eet og alt til ovenstaaende.

Du spørger, fjere Lise, hvorledes der skal forholdes med Betalingen til Hr. Basse, jeg svarer: han skal betales, og da jeg nu seer, at Du ikke alleeneeste ingen flere Penge har i Behold, men at jeg endog er i Din Gjeld, saa skriver jeg i Dag til min Ven Herr Schuback, Banquier i Paris, der er min Commissinaire i min Fraværelse, og giver ham Ordre til at sende Din Mand med allerførste Post en Vexel paa 300 Mark Banco. Du kan være vis paa, at Du skal have den i det seeneeste midt i May, da mine Forholdsregler ere tagne derefter. Saalænge haaber jeg, at Du har den Godhed at gjøre Udlæg, og for Eftertiden skal jeg nok sørge for, at Du ikke skal komme til at staae i Forskud. Adieu.

De af Dine og J. L. Breve, som jeg troede var borte, har jeg rigtig bekommet, skiondt noget seent.

Man jeer af dette Heibergs Svar, hvor vanskeligt det var at skrive ham til uden snart paa eet Punkt, snart paa et andet at tilvende sig hans Mishag. At denne Omfindtlighed viste sig selv ligeoverfor en ung Søns Stiil, kan kun forstaaes af den Krænkelse, den Smerte og Sorg, som han endnu ikke var istand til at blive Herre over; og selv det haardeste Hjerte, synes mig, kan ikke undlade at have Medlidenhed med den ulykkelige, forviste, eenjomme Mand. Det var med Stolthed, og vist med ikke ringe Dpoffrelser, at han sørgede i Et og Alt for Sønnens Klæder, Lærdom og andre smaa Ønsker og Nødvendigheder. Intet maatte Sønnen modtage uden fra hans Haand, men han indjaae ikke, at alt Sligt endnu ikke er tilstrækkeligt til at vinde et Barns Kjærlighed; denne Fader var og blev Johan Ludvig fremmed. Han stod for ham som en streng Mand, der langt borte fra vel sendte ham Gaver, men som til Gjengjæld holdt skarpt Øie med alle hans Handlinger; selv hans kjæreste, naturligste Ønske, at leve hos „sin herlige Moder“, som han i et af Brevene kalder hende, satte han sig imod. Med en vis Frygt tænkte Sønnen paa denne Skikkelse i det Fjerne, hvis Magt og strenge Bud han i sit hele Liv skulde være underkastet, og han kunde ikke lade være med Angst at tænke paa den Tid, der nu snart forestod, da det var bestemt, at han i flere Aar skulde leve i Paris under den strenge Faders Øie og Tilsyn. At et saadant Forhold kan opstaae mellem Fader og Son, er den tragiske Side ved Bruddet imellem Egtefolk, og viser det Farlige og Forkastelige for en Kvinde i at følge sin Videnskab, istedenfor at bære det Kors, Herren

har lagt paa hendes Skuldre med Ydmyghed og Taalmodighed, og vistnok kan man desværre sige, at, naar Heibergs Forviisning fra Fædrelandet kom til at vare for hele Livet, skyldtes det hendes Lidenstabs for Gyllembourg, som hun ikke kunde blive Herre over. At Heiberg i mange Henseender var en langt betydeligere, langt mere begabet Mand end Gyllembourg, er vist udenfor al Tvivl, men hvad kan det hjælpe at have det fulde Væger staaende ved sin Side, naar man intet faaer deraf. Gyllembourgs Hjertensgodhed, Fiinhed i Dmgang saavel overfor sin Hustru, som overfor hendes Søn, opveiede tifold alle Talenter og al glimrende Begavelse; disse sidste Egenskaber kan vække Beundring, de første derimod er det, der bringer Husguderne ind i et Hjem, der fører Fortrolighed og Kjærlighed ved Haanden, ind under Taget, og ind i Hjerterne.

Som tidligere anført var det i Aaret 1805, at Gyllembourg søgte at nærme sig Kronprindsen. Anledningen hertil var en Afhandling, han havde skrevet til Landhuusholdningssekskabet, og som af mange Kyndige erklæredes som lærerig og interessant. Denne Afhandling blev nu med Et angreben i forskjellige Tidsskrifter, vistnok med den Hensigt at forpurre, at Gyllembourg fik den udsatte Priisbelønning. At kaste sig ind i litterære Fejder var Gyllembourgs hele Natur imod, derfor svarede han ikke offentlig paa disse Angreb, hvorimod det laae ham overordenlig paa Hjerte at retfærdiggjøre sig for Landets Regent, og af den Grund ansøgte han om en Audiens hos Kronprinds Frederik.

Ved denne Audiens modtog Kronprindsen ham koldt, og udtalte de Ord, der (som omtalt i hans tidligere Forsvarsskrift) gjorde et saa mægtigt Indtryk paa Gyllembourg, „at den, der havde været utro mod een Herre, kunde atter blive det mod en anden.“

Disse Ord af Kronprindsen var det, der gav Anledning til det Forsvarsskrift, som vi alt paa et tidligere Tidspunkt have meddeelt Læseren, forat han kunde gjøre Bekjendtskab med, hvem den Gyllembourg var, der i det Heibergske Hus kom til at spille en saa fremragende Rolle. — Efter at Kronprindsen havde læst hans Retfærdiggjørelse, og da senere tilstaaet ham flere Audienser, var det aabenbart, at Gyllembourg havde vundet hans Naade og Tillid. Ikke alene hos ham, men hos flere høitstaaende Personer, saaledes hos Cancelli-Præsident Raas, med hvem han havde jevnlige Samtaler om Landets Anliggender, stod han i ikke ringe Gunst.

Da Christian den 7de afgik ved Døden 1808, og Kronprinds Frederik nu blev Landets retmæssige Konge, fastede han i den Grad sin Gunst paa Gyllembourg, at denne fik Mod til at meddele Kongen sine Anskuelsjer om den dengang udbrudte Krig imellem Danmark og Sverrig, og om de politiske Tilstande i begge Lande. Kongen lyttede med Opmærksomhed og Tillid til Gyllembourgs Ord, og de Anskuelsjer, denne havde om Danmarks nuværende Situation.

Den i Aaret 1808 udbrudte Krig mellem Danmark og Sverrig sluttedes 1809. Medens Christian August var commanderende General i Norge, modnedes de svenske Sammenbornes Planer mod deres halv vandtiggige Konge,

Gustav den 4de Adolf. Da denne var bleven affat i Marts 1809, og tilligemed sin Søn udelukkedes fra Thronen, blev i Henhold til tidligere hemmelige Aftaler, Prinds Christian August valgt til Thronfølger i Sverrig, men bortkaldtes kort Tid efter ved en pludselig Død (den 28de Mai 1810). Blandt de Candidater til Thronfølger-Balget, der nu stod paa Visten, var ogsaa Frederik den 6te. Der arbejdedes af Flere i Danmark med Videnskab paa den store Plan, under Danmarks nuværende Kong Frederik den 6te atter at forene de tre nordiske Riger, og den mest lidenskabelige af Alle i denne Sag var vistnok Gyllembourg, for hvem det stod som et Livsspørgsmaal, hvorpaa han indsatte alle sine sjælelige og legemlige Kræfter. — Kongen og de af hans Omgivelser, der delte dette Ønske, sluttede sig varmere og varmere til Gyllembourg, som den, der havde Kjendskab til Forholdene i Sverrig. Gyllembourg paa sin Side arbejdede Dag og Nat forat stemme sine Venner og Slægtninge i Sverrig for Frederik den 6tes Valg. Han udkastede mange Planer, for at denne store Tanke skulde komme til Udførelse, og uden Forbehold meddelte han disse til Kongen. Denne hørte med Opmærksomhed paa hans Udtalelser, der fremførtes med Varme, en Videnskab, som vakte Kongens Taknemmelighed og Hengivenhed for ham.

„Ak,“ udbrød Gyllembourg i sit Hjem, „skulde denne Plan lykkes, da vilde jeg ansee dette som en Opreisning for mig, og jeg vilde da ikke længere holde mit Liv for spildt“ — en Følelse, der ofte greb ham ved Tanken om hans Ungdoms Skjæbne.

Som betjendt, fuldkastedes alle disse Planer ved Bernadottes Valg. Den 22de August 1810 vafftes Gyllembourg en Morgen derved, at der bragtes ham følgende Seddel, skrevet egenhændig af Raas.

66.

Fra Cancellipræsident Raas til Gyllembourg.

Onsdag Morgen 22de Augusti 1810.

De er dog vel underrettet om den liige faa ubehagelige som vigtige Efterretning, at Ponte Corvo¹⁾ har Stats Raadets og det hemmelige Udstuds Stemme for sig, samt formodentlig vil blive valgt. — Jeg ønskede meget at tale med Herr Baronen, jeg bliver hjemme til 9 à 9^{1/2}, om det ikke er Dem til Uleilighed at besøge mig.

Erhødigst

Raas.

Grunden, hvorfor denne store Plan strandede, var vistnok denne, at, medens Napoleon, hvis Raad vilde have været afgjørende for de Svenske, forblev taus, udfoldede Bernadotte alle de Egenstaber, der udfordredes, for at drive sit Valg igjennem, hvorimod Frederik den 6tes vaklende Færd viste, at han ikke ret vurderede det store Vendepunkt i Historien, der herved forspildtes. At Kongens Omgivelser ikke skulde hjælpe ham til at forstaae, hvad det

¹⁾ Den 17de August indgav det hemmelige Udvalg en Betænkning til Fordeel for Bernadotte, og den 20de August afgjordes Valget.

gjaldt, fremgaaer kun altfor tydeligt af et Udbrud af Bülow ved Efterretningen om Bernadottes Valg: „Th, Gudskeelov! saa kan man da sidde og ryge sin Pipe i Ro!“ Ord, som Heibergs Moder ofte omtalte, og som paa hiin Tid gik fra Mund til Mund i Byen.

Men var denne Afgjørelse for Mange en stor Skuffelse, en stor Sorg, saa var dette feilslagne Haab et dræbende Stik i Gyllembourgs Hjerte, som han i de Aar, han endnu havde at leve i, aldrig forvandt, saa at den endnu unge og kraftige Mand ælledes synligt af Sorg over, at denne hans Yndlingsplan strandede.

Med Sorg saae Gyllembourgs Hustru ham ofte efter dette Slag at sidde i hele Timer ubevægelig og see tungsindig hen for sig. Om denne Sorg turde han neppe udtale sig af Frygt for, at Smerten skulde overvælde ham, og han ikke skulde være Herre over sine Taarer, sin Fortvivlelse. Mild, god og ridderlig i sin daglige Opførsel vedblev han nu som tidligere at være, men ofte saae hans Hustru med Angst paa det forandrede Udtryk i hans Physiognomie, der lod hende frygte, at hans Dage vare talte. Smidlertid gik nu Alt tilsyneladende som forhen i det Gyllembourgske Huus. Til trods for denne Sags uheldige Udfald, vedblev Kong Frederik at vise sin Interessje og Godhed for Gyllembourg, hvilket opvakte en Deel Misundelse imod ham fra flere Kanter, og der hvilede fra dette Dieblik af en Taage over dette tilforn saa lyse Hjem. Den Æneste, der til en vis Grad formaaede at sprede Mismodet, var den unge Johan Ludvig med sit ungdomsfriske Sind. I Aaret 1809 blev han Student, og de smaa Digtervinger tittede alt frem paa hans Skuldre.

Mangt et Forsøg i Digtekunsten laae alt færdigt, deels hemmeligt i hans Skuffe, deels meddeelt hans Ven og Lærer Hansen, og af og til bovede han at oplæse disse Forsøg for sin Moder og Gyllembourg. Denne sidste var især henrykt over det unge Menneskes Talent, og saae ham i Anden som en af Danmarks betydelige Digtere. Moderen var mere critisk ligeoverfor sin elskede Son, og tillod sig i al Beskedenhed flere Indsigelser mod hans Lands Producter, som hun bad ham nøie betænke, forinden han gif videre paa denne Vei. Alt da viste det prægtige unge Menneske sig uden alt Hang til Forsængelighed. Han lyttede opmærksomt og i al Verbødighed til Indvendingerne, overveiede dem, og kom ikke sjelden til den Erkjendelse, at de vare rigtige og burde tages til Følge. Det særegne i disse Tres Forhold til hinanden var, at det var ikke en Moder, men en Veninde, en fortrolig Søster, der levede i inderlig Kjærlighed til sin yngre Broder; det var ikke en Stedfader, der myndig stod ligeoverfor sin unge Stedson, men en ældre Ven, en Broder, der med Stolthed beundrede sin unge Vens og Broders Elskværdighed og rige Evner. Johan Ludvig stod altsaa nu, som en voksen, ung Mand i sit Hjem, aandigt udviklet mere end de Fleste af hans Alder. Let, munter og utvungen i sin Conversation, vandt han tidlig de Eldres Venskab og Opmærksomhed, ligesom han overfor Damer udmærkede sig ved en elegant Opførsel, Noget, som upaatvivlelig hans Stedfaders hele Væsen og Tone havde havt stor Indflydelse paa; thi er der noget Sted, hvor man seer en elegant Fremtræden i Væsen og Manerer, da er det uden Tvivl i de høiere Cirkler i

Sverrig. Johan Ludvigs Interesser strakte sig saa godt som paa alle Omraader af Kunst og Videnskab. Astro-
nomien havde altid haft en overordenlig Tiltrækning for
ham fra hans tidligste Drengaar, maaskee en Arv efter
Bedstefaderen Buntzen. — Tycho Brahe blev derfor mere
og mere hans Helt, og alt, hvad der vedrørte denne
mærkelige Personlighed og det Liv, han førte paa Hveen,
stod for den unge Digter som et yndigt Eventyr i den
virkelige Verden. Han var derfor i Aaret 1811, altsaa i
en Alder af lidt over 19 Aar, i al Hemmelighed stærkt
optagen af at digte sit senere bekendte Skuespil, „Tycho
Brahes Spaadom“, var lykkelig over at leve og sværme
med sin Helt, og levede paa denne Tid ene med ham og
Stjernehimlen. Og hvilke Mangler end dette Stykke især
i dramatisk Henseende kan have, saa skriver ikke lettelig
nogen Yngling paa 19 Aar ham det efter. Da dette
Arbejde laae færdigt og gjemt i hans Skuffe, skrev han
Aaret efter sin romantiske Comedie „Don Juan“.

Den tidligere omtalte svenske Familie, Grev Taubes,
besøgte atter i dette Aar Kjøbenhavn, og vare stadige
Gjæster hos Gyllembourgs.

I en Almanak, funden efter Johan Ludvig Heibergs
Død, findes følgende lille Notits: „Den 29de Marts spillede
Marionetcomedien „Don Juan“ med foregaaende Prolog,
for et talrigt og cultiveret Publicum: Taubes, Dehlen-
schläger, Manthey, Reinhard, Weyse, Kruse, Orsted og
hans Fader, med flere. Denne Dag gjorde Epoke i mit
Liv; den følgende Dag sendte Dehlsenschläger allerede om
Morgenen Bud efter mit Manuscript af Comedien, hvilket
jeg siden sendte ham.“ Den 10de April sendte Dehlen-

schläger ham et meget anerkjendende og opmuntrende Brev¹⁾.

Den unge Heibergs Interesse for Theatret og den dramatiske Kunst gaaer saaledes tilbage til hans tidligste Ungdom. Sine første dramatiske Arbejder gav han Navnet af „Marionetcomedier“. Disse bleve opførte i Julen og ved andre festlige Leiligheder paa et lille Marionettheater for et udjagt Publicum. Hans Moder syede selv Dragterne og pyntede de Duffer, der skulde forestille Personerne i Stykkerne, medens Husvennen Weyse hjalp til med at male Decorationerne og endog componerede smaa Sange til Stykkerne, som f. Ex. den lille yndige Sang „Hellig tre Konger“. Stemmerne bag Scenen, der udtalte Duffernes Replikker, vare fornemmelig hans Moders, hans egen og hans to Cousinsers, Lise Jürgensens to indtagende, begavede Døtre, Hanne og Bolette. Uagtet vistnok det Hele har været holdt meget umiddelbart, vare Tilskuerne aldeles henrykte over disse Forestillinger, og iblandt de Henrykte var Dehlenschläger, der ofte vortes til Taarer over de uskyldige, men beaandede skjulte Skuespilleres Fremsigelse af Digterens klangfulde og melodiske Rhythmer.

Den Taubeste Families Afreise til Stockholm stod nu for Døren; Johan Ludvig havde ikke alene, som tidligere berørt, erhvervet sig en Ven i den unge Grev Taube, men hos dennes Fader, Moder og hendes to elskværdige Søstre havde han faaet en høi Stjerne, saa at de Alle stormede ind paa hans Moder og Gyllembourg om at erholde deres Tilladelse til, for nogle faa Maaneder,

¹⁾ See Brevene til og fra Heiberg, Side 35.

at tage Sonnen med til Stockholm. Johan Ludvig brændte af Begjærlighed efter at foretage denne Reise i et saa behageligt Selskab, og Enden blev, at hans Moder og Gyllembourg maatte give deres Samtykke dertil.

Den 2den October 1812 reiste altsaa den unge, lykkelige Cherabino d'amore, med Hjertet varmt, snart for der smukke Grevinde, snart for hendes skjonne Søstre, der, begge coquette, morede sig med at see den unge Digter slagre om deres Skjønhed og Elskværdighed, som en Myg om Vjjet, salig ved at brændes, uden at døe af Flammerne; tvertimod vakte disse Flammer en Livsfylde i Sjælen, der gjorde ham til det lykkeligste Menneske under Solen. Den unge Heiberg fløi altsaa med udspilede Vinger over Havet til det fremmede Land, medens hans stakkels Moder stod paa Strandbredden, som en lille frygtsom Høne, der havde udruget et Andæg, og med Angst saae til, at den unge Welling svømmede over Vandet langt bort fra hende.

I Stockholm var han beruset af al den Godhed og Opmærksomhed, der vistes ham, deels af Gyllembourgs Slægt, deels af de Familier, Grev Taubes førte ham ind i. Han havde kun een Modgang i Sverrig, den nemlig, at hans Moder og Gyllembourg skrev Brev paa Brev, hvori de indstændig bad ham om snart at komme hjem igjen, saa man kunde have præresenteret ham for Fremmede med de samme Ord, hvormed Professor Schweigaard i Norge 50 Aar senere forestillede sin eneste Søn for mig, idet han sagde: „Maa jeg præsentere et ungt Menneske for Dem, der lider under to Forældres lidenskabelige Kjærlighed.“

Inderlig ønskede han at blive Julen over i Sverrig, og baade han selv og Grev Taubes skrev derfor Brev paa Brev til hans Moder, om at opfylde dette Ønske hos Alle. Men hans længselsfulde Moder og Gyllembourg, der ikke kunde tænke sig en Juleaften, paa hvilken han savnedes i Hjemmet, vare ubøielige, og tog baade ham og Greven ilde op, at de havde Hjerte til at bede om noget, der reent vilde tilintetgjøre Julens Glæder for dem, ja de skrev, at, isald han ikke indfandt sig til deres Suul, da blev Juleaften for første Gang i deres Hjem aldeles ikke høitideligholdt. Han maatte altsaa give efter. Med et tungt Hjerte afbrød han sit uforglemmelige Op- hold i Sverrig. Han reisste den 10de December fra Stock- holm og ankom den 17de til Kjøbenhavn, modtaget af Slægt og Venner med Glædestaarer. Hos ham selv undslap af og til et Suk over hans tvungne Hjemreise, som han i Stilhed kaldte kjedsommeligt Hævlari med et vorent Menneſte. — Julen blev altsaa feiret paa vanlig Viis i det Gyllembourgske Huus, men Johan Ludvigs Phantastie dvælede dog ofte langt borte hos de svenske Venner, og især hos de unge skjønne Kvinder, som Graſtanden hidrog til endnu mere at sætte i det mest glimrende Lys, indtil det lidt efter lidt gik med dette sværmeriske Phantastibillede, som med et skjønt Sky- parti, belyst af Solens Straaler. Vi fortabe os i Be- skuelſen af dette Syn, men ubemærket glider det Billede, der først fængslede os, over i andre Former, indtil det første Billede aldeles er tilintetgjort af de senere. Saa- ledes gled, fast ubemærket endog for ham selv, de unge

svenske, fine, indtagende Kvindeskikkelser over i andre skønne Billeder, som hans Die mødte hjemme i hans Fædreland.

Aaret efter, 1813, besøgte Johan Ludvig for første Gang efter 9 Aars Forløb atter det Rahbekske Huus, hvorfra han 1804 som en fortvivlet grædende Dreng flygtede bort, en Flugt, der voldte Rahbek og Hustru saa megen Skuffelse og Sorg. Den nærmeste Anledning til, at han paany forsøgte at faae Rahbek i Tale, var hans Ønske om, at Theatret vilde tage til Opførelse hans Skuespil „Tycho Brahes Spaadom“, et Ønske, han efter nogen Tid fik opfyldt. Rahbek, men især hans mærkelige Hustru, kom Johan Ludvig Heiberg imøde paa den inderligste og hjerteligste Maade, hvilket efterfølgende Brudstykke af et Brev giver et klart og tydeligt Bidnesbyrd om.

66.

Fra Fru Rahbek til Joh. Ludvig Heiberg.

Ballehuset, den 4de Septbr. 1813.

Kiæreste Ludvig!

— — — — —

Hvor kiært Dit Besøg var mig, kan jeg ikke beskrive Dig, men blot forsikre Dig, at Du derved har opfyldt et af mit Hjertes inderligste Længsler. Derfor takker jeg Dig nu ogsaa af mit inderste Hierte derfor, og beder Dig ogsaa indstændig, at Du vil komme snart og ofte igjen.

Mere har jeg nu ikke Tid at sige Dig, uden min
 kærlige Hilsen til Din gode, elskværdige Moder, og til
 Gyllembourg.

Din Dig oprigtig
 hengivne R. M. Rahbek.

I to andre Breve fra denne Periode udtaler Fru
 Rahbek med lignende Varme sin Glæde over, at Johan
 Ludvig havde gjenoptaget Forbindelsen med hende og hendes
 Mand. Disse findes trykte i Samlingen af „Breve til og
 fra Johan Ludvig Heiberg“, S. 42 o. ff.

Den Skuffelse, der overgik Rahbek og Hustru derved,
 at deres Bøns Søn, som de med saa stor Uegennyttighed
 og Kjærlighed vilde optage i Børns Sted, ikke vilde blive
 i deres Huus, var ligefrem rørende. Selv barnløs,
 havde Fru Rahbek tænkt sig, at Johan Ludvig skulde
 udfylde et Hul i hendes Tilværelse, tænkt sig, at Bakke-
 gaardens Dagligstue og de eenfomme Aftener, naar Rah-
 bek var i Byen, ved den livlige, begavede Dreng ligesom
 skulde blive befolkede for hende, havde tænkt sig, at hun,
 hvem man jo virkelig kunde kalde en lærd Dame, der sad
 inde med saa mange Kundskaber, paa mangfoldige Maader
 vilde være i Stand til at udvikle Drengens Aand og hele
 Personlighed. Heller ikke er der nogen Tvivl om, at den
 floge Kvinde med den varme Følelse ofte led af et dybt
 Savn, fordi hendes Hjerte kun sparsomt fik tildeelt den
 Varme, uden hvilken et saadant Hjerte ofte føler Kulde-
 gysninger, uden selv at gjøre sig den rette Årsag klar.

Hun jublede ved Tanken om at kunne være en kjærlig Moder for denne Dreng, som hun fandt saa stort Behag i. Hun havde i Stilhed haabet paa, at han i inderlig Kjærlighed skulde slutte sig til hende, og blive hende en Erstatning for, hvad Skjæbnen havde nægtet hende. Staffels Fru Rahbek! Hun havde tænkt saa meget over dette nye Forhold, de nye Pligter, hun stod i Begreb med at paa-tage sig; Alt havde hun i Kjærlighed gjennemtænkt; kun Eet havde hun oversprunget, nemlig, at denne Dreng alt havde en Moder, en kjærlig, forstandig Moder, hvis hele Hjerte gik op i ham, at han til Gjengjæld elskede hende med en Kjærlighed, som vist kun saa Sonner have følt, og saae op til hende, hvem han alt som Dreng i et Brev kaldte „min herlige Moder!“ og som han ikke kunde tænke sig at leve adskilt fra. Forkjælet af den aandelige Dmgang med hende, var han langt ud over sin Alder. Han var vant til at omgaaes sin Moder, som en yngre Broder sin ældre Søster, hvem han betroede alt, hvad der laae ham paa Hjerte, alt hvad der gjærede i hans Hoved. Da paa eengang at rives bort fra hendes daglige Dmgang og indtræde i et Huus, hvor den taaarige Dreng blev behandlet som andre taaarige Dreng, der strengt havde at lyde uden at knurre, blev ham en albeles utaaalelig Tilværelse. Det er jo ogsaa muligt, at dette Uegtepar, der hidtil havde levet barnløst, ikke havde — ja hvad skal man kalde det — Talent, Taalmodighed, Evne til at gjennemstue, at her havde man at gjøre med en Dreng med et digterisk Gemyt, der maatte have Lov til at leve sit indre Phantasiliv uden at man gik for strengt i Rette hermed, og uden at tvinge ham ind under kolde præda-

gogiffe Former, hvor der vankede Brygl etc., der saarede hans hele Natur. Dette Skjær havde hans virkelige Moder vogtet sig for ligeoverfor ham. Uden, som mange Mødre, blindt at forgude denne sin Søn, havde hun tidligt havt Syn for, hvad der laae i Drengen, hvilket man jo kan see af den Characteristif, hun giver af ham i det store Brev fra 1805 til hans Fader. Gid i det Hele taget de stakkels Kvinder, der søle Trang til at opfylde en Moders Pligter og udøve en Moders Kjærlighedsgjæringer, vilde indsee, at, hvor et godt Barn har en virkelig Moder, selv om denne Moders Kaar ere fattige og trange, og Pleiemoderen kan byde Barnet nok saa store Fordelse, vil Pleiemoderen altid komme til at staae i Skygge, og Barnet vil tye til sin virkelige Moder, og først hos hende søle sig hjemme og i Tryghed; og hvem veed, om ikke i det fattige Hjem Barnet er bestemt af Gud til at udvikle sig netop under denne Moder, og under de Betingelser, hun kan byde den opvoxende Barnesjæl. Vælg derfor Børn til Eders Kjærlighedsgjærning, der staae ene i Verden, og som maa sige sig selv: Havde jeg ikke mine Pleieforældre, da var jeg jo given til Priis for den største Nød. Da, men ogsaa kun da, kan et Kjærlighedsforhold komme i Stand, der kan sammenlignes med det, der ad Naturens Bei opstaaer imellem Forældre og Børn. Fru Rahbeks Skuffelse i denne Sag har altid rørt mig dybt. Det er saa tungt, naar man mener Alt saa godt, saa kjærligt, da at see det Hele vendt til Smerte og efterladende en Bitterhed, hvori vi blive tvungne til at sige os selv: Det Hele var en Illusion,

Du havde ikke det rette Syn paa denne Sag, Gud vilde det anderledes.

Naar Fru Rahbek i et af Brevene til Ludvig Heiberg, efterat han som voksen paany venstabeligt var traadt ind over den berømte Rahbekske Døtterskel, og var bleven modtaget med fornøjet Venstabs af dem begge, skriver, „at nu er et af hendes kjæreste Ønster i Livet opfyldt,“ hvem kan da ikke sige sig selv, at disse Ord indeholde en tidligere, hemmelig Sorg, som det nok var værdt at høre hende selv i Ord udtale med den Sanddrubed i Følelsen, som var hende egen. — Efterat Venstabet med Bakkehusets Philemon og Baucis nu atter var knyttet, brast dette Baand ikke mere. Til Rahbeks og hans Hustru's Død stod Ludvig Heiberg og hans Moder i det hjerteligste Forhold til dem, hvilket mange efterladte Breve bære tydelige Vidnesbyrd om.

At Rahbek lige saa lidt forstod Drengen Ludvig, som den voksne Digter, laae vistnok ijer i een Mangel hos ham, nemlig: at han var complet umusikalsk, medens Ludvig Heiberg heelt igjennem var en musikalsk Natur. Derfor kunde Rahbek heller ikke faae andet Syn paa Heibergs Baudeviller, hvori det Musikalske spiller en saa stor Rolle, end at det Hele var Fjellebodsstreges. Fædrelands-kjærligheden, den danske Tone, de lyriske Udbrud, gif mærkeligt nok Rahbek aldeles forbi. Han saa kun de burleske Figurer, hentede ud af Livet, og gjengivne i groteste Former, men Lunet bag disse, Humoren gif ham forbi. Hvad Rahbek skulde ansee som værdige Digterværker, maatte være gjennemtrængt af en vis gammeldags tysk Sentimentalitet, hvilket Heibergs kunde Lune og

Ihrifte Sands afviste som noget aldeles forkasteligt i Boesien, en Anskuelse, han fastholdt til sin Død.

I samme Aar, 1813, som Ludvig Heiberg atter blev indskreven i den Rahbekske Kreds, vendte efter lang Fraværelse Baggesen atter hjem til sit Fædreland; og saa ofte denne Tilbagevenden fandt Sted i Aarenes Løb, kunde man være vis paa, at Allarmtrommen gif, ikke alene i Pressen, men omkring i Husene, hvor Kampen stadig var staaende mellem den Dehleschlägeriske og den Baggeseniske Leir. Egteparret Rahbek udviste her mod Baggesen en overordenlig Humanitet og Forsønlighed; thi var der nogen Person i det hele Kjøbenhavn, som Baggesen blodigt havde forfulgt og fornærmet, baade som Forfatter og som Menneffe, da var det Rahbek. Desuagtet aabnede de ham atter deres Hjem til stor Forundring for Rahbeks hele Omgangskreds, i hvilken Fru Rahbek paa mere end een Maade tog Baggesen i Forsvar mod den Hær af Modstandere, der raste mod ham, uagtet hun i sin Tid tog sig hans Angreb mod hendes Husbond overordenlig nær. Hun omtaler ham rigtignok i et Forsvar til Vennerne endnu i de stærkeste Udtryk, som f. Ex. i et Brev: at han lyver, som en Hest kan rende, at han er et Skarn o. s. v. Men hun jeer alligevel trods alt dette hans overordenlige Begavelse som Digter og Critiker, paa en Maade, som unægtelig stiller hende høit og overlegent over al den Smaalighed, som Vennerne ofte lagde for Dagen. Det er forunderligt at tænke sig, at en Mand som Baggesen virkelig kunde neblade sig til at lyve. Mon ikke i det Hele taget Løgnen, som er det Ondes Fader, var den egenlige, ja maafee den eneste Aarsag til, at

Baggesen bragte Ufred ind i Litteraturen som i det private Liv. Han var en Løgner; dette udtales bestandig af de mest troværdige Menneſter i hans Tid, og hvor denne Lyde findes, maa jo nødvendig komme Uro, Forvirring og Misforſtaaelse paa alle Punkter. Hvorledes hang det nu ſammen, at et ſaa forſtandigt, begavet, ualmindeligt Genie ſom Baggesen, kunde nedlade ſig til at være en Løgner? Jeg troer, at vi her, ſom ofte hos Skueſpilleren, atter ſee et Exempel paa, hvorledes en ſtor Phantaſiebegavelse kan føre en ellers udmærket Perſonlighed paa Afveje. Baggesen loi ofte, men vidſte han ſelv af, at, hvad han fremførte, var Løgn? Eller spillede ikke hans ubændige Phantaſie ham det Puds, at han ſelv i Diebliffet var overbeviift om Sandheden af ſine Ord, omend diſſe lod for Andre ſom gal Mandſ Tale? Mange Anecdoter ere fortalte om de Baggeſenſke Løgne, jeg kan her føie een til diſſe, ſom, hvor utrolig den end klinger, er fortalt mig af min Husbond og hans Moder, hvem han paa dette Tidspunkt jævnligt beſøgte. Han kom ofte ind til dem om Morgenen og krævede i ſtor Skyndſomhed at ſaae dem i Tale, da han ſtrag ſkulde videre i vigtige Forretninger. Man tog alſaa imod ham. Men nu ſatte han ſig mageligt tilrette i Sofaen, og inden kort Tid var al Silſomhed og Haſtværk for at komme væk ſom blæſt bort af hans Grindring. Han ſad og ſad og var uudtømmelig i ſin livfulde Converſation. Omſider, naar han ſaae, at Middagsbordet blev dækket, forſærdedes han over, hvor Tiden var bleven af, men lod ſig let overtale til at ſpiſe med, tilføiende, at ſaaſnart han havde ſpiſt, maatte han ſkynde ſig bort. Efter Bordet glemte han paany Tiden, og blev, for=

færdeedes atter, da Aftensbordet blev dækket, — men blev, og endelig blev han meget bestyrtet, da Midnatsskloffen slog 12, sprang op, men satte sig atter ned — og blev. Tilslidst var Natten saa langt fremrykket, at der maatte reedes til ham paa en Sofa, da han nu først opdagede, at han ingen Portnøgle havde med. Under saadanne lange Visiter kan man tænke sig Alt, hvad den vel-talende Mand kunde faae jagt, fortalt og udviklet i de forskjelligste Retninger. Saaledes havde han en Aften underholdt dem om mange Begivenheder, der vare hændede ham paa hans Reiser, og en af disse var: hvorledes han engang i Syden var bleven udviklet i en politisk Sag, arresteret og tilslidst dømt til at henrettes. I største Ertase udbrod han: „De slæbte mig altsaa til Ketterstedet, hvor Bøddelen ganske rigtig huggede Hovedet af mig.“ Man tro ikke, at dette var en Spøg, nei, han var jelsv saa betagen af Situationen, at han endnu sad bleg af Forsærdelse i Sofaen og stirrede hen for sig, og vakttes først, da Heibergs Moder udbrod: „Men Gud forbarme sig, Baggesen, tænk Dem dog om, De kan da ikke paa een Gang have mistet Hovedet og sidde her og tale med os.“ Som naar en Hund springer op af Vandet og ryster sig og puster, saaledes rystede og pustede Baggesen og jagde, idet han vakttes af sine Phantasier: „Hvad siger De? Nei, det har De Ret i, det er da ligefrem.“ Og dermed gif han med den største Lethed over til en anden Materie. Kunde nu Baggesen virkelig et Dieblif troe, at han kunde binde sine Tilhørere dette Eventyr paa Ormet? Umuligt; altsaa, i hvad Tilstand var han, da han fortalte denne Begivenhed? Ligefrem utilregnelig, behersket af en Digter-

phantasie, der overdøvede al Fornuft og Besindighed, og som gjorde ham fuldstændig uansvarlig. En saadan Tilstand er endda ikke saa sjelden hos Digternaturer, men at finde den hos en saa fin, skarp, humoristisk og vittig Critiker, som Baggesen, hører vist til det høist Ualminde- lige, for ikke at sige Unestaaende.

At Baggesen som Digter i høi Grad tiltalte den unge Ludvig Heiberg, maa for Enhver, der kjender Begges Frembringelser, være indlysende. Det skarpe, critiske Blik, baaret af en Forstands Fiinhed, der, lig en Sonde kan gjenneborre et Klar og opdage det mindste Utilstedelige og drage det frem for Lyset for at confiskere det, lod Baggesen udfinde og paapege den mindste Contrebande i Poesiens Verden. Hans mageløse Sprog- og Formsands henrykte og belærte den unge Skjald, der med Beundring lyttede til hans Ord og fordybede sig i hans Digter- værker. Baggesen saae og følte rørt, at her stod en ung Mand, der havde Die, Dre og Forstaaelse for hans Begavelse, og han skrev det efterfølgende berømte Digt til Fru Frederikke Brun i Anledning af Johan Ludvig Heibergs Sonnet i Spidsen af to af ham oversatte Digte, som hun havde skrevet til Dehlenschläger og Baggesen, og som vare optagne i Maiheftet af „Athene“ for 1814:

„Den Digter, der saa sindrig, som besteden,
 „Halv Yngling end, med spæde Vingeskud,
 „Lig dem paa Skuldrene af Amors Brud,
 „Ovad Digterinden denne Sang herheden,
 „Vil engang stor, som nu alt elstelig,
 „Paa mægtige, fuldvorne, gylbne Binger,

„Til Sangens Top, hvor Ewalds Mand sig svinger,
 „Fra vore Toners Kampplads svinge sig,
 „Og, Fremtids Genius i Upartisthed liig,
 „Naar, Psyche, Dit os her alt rakte Bæger
 „Bag Gravens stille Lethes vederqvæger,
 „Sangdomme den i Live førte Krig
 „Smellem Baggesen og Dehlenschläger.“

Baggesen har lidt megen Uret i sit Fædreland, maastee tildeels ved egen Skyld, men atter her var der i det litterære Danmark en Periode, som vi desværre have havt flere af, hvor blind Begeistring bidrager til at ødelægge himmelske Kræfter, istedenfor med Kjærlighed at undersøge, hvor Sandheden ligger imellem tvende litterære Stridsmænd, og give Enhver sit Maal, veiet paa Retfærdighedens Vægtstaaal. Havde Baggesen været en sanddruere, humanere Opponent, og havde Dehlenschläger været en mindre ømfindelig og fortjælet Natur, da havde Baggesens Mand og Klarshyn ikke alene ført den yngre Dehlenschläger, til stort Held for den ældre Dehlenschläger, videre i sin Udvikling, men havde givet vor hele Litteratur et stærkt og mærkeligt Stød fremad. Nu gif Alt op i en Strid, der ofte spaaede hid og did uden at bringe det egenlige Stridspunkt til Klarhed for de Mange, der deltog i Striden imellem to høist begavede Digtere, som Fædrelandet kunde og burde være stolt af at eie. Baggesens Idee, hans Princip=Spørgsmaal om, hvad der var ægte, hvad uægte i Digtekunsten, saae man ofte bort fra, for at føre det Hele over paa det Personliges Omraade. Det var jo unægtelig meget lettere at stemple hele Baggesens

litterære Virksomhed kun som et Tegn paa den laveste Misundelse mod Dehlenschläger, end at bevise hans Ideers Berettigelse. At være misundelig paa en Andens Held, ja det forstaaer Alle og finde det høist sandsynligt. Altsaa Baggesen var misundelig paa Dehlenschläger, og derfor skulde man holde paa Dehlenschläger mod Baggesen. Det Forunderlige viste sig atter her hos de Danske, at de aldrig kan være betagne og henrevne af mere end een Personlighed ad Gangen. Baggesen digtede ikke som Dehlenschläger, altsaa maatte hans Digte forkastes og forfølges; mere end eet Genie ad Gangen taales høist ugjerne. At Baggesen forbitret, harmfuld, ofte ude af sig selv over at spille Erasmus Montanus' Rolle, der uagtet sine klare, indlysende Argumenter blev tagen i Skole af dem, der bestred hans Anskuelse med en Peer Degns hele Arrogance og Dumhed, idet Publicum loe selvtilfreds og raabte: „Han maaler ham min Tro Skjeppen fuld“, at han ofte i sit Raseri herover forglemte den Anstand, den Mandsoverlegenhed, han burde lagt for Dagen ligeoverfor sine ubillige Modstandere, er desværre lige saa vist, som at man overfaldt ham med samme Raahed, som man viste overfor hiin Erasmus, af hvem man krævede, at han imod sin bedre Overbeviisning skulde sige, at Jorden var flad som en Pandekage. Medens et stort Parti hujede mod Baggesen, og formelig jagede ham ud af Landet, var der et mindre, der ansaae det for Pligt at støtte ham og vise Dpmærksomhed imod den forfulgte Mand. Til disse sidste hørte Digterinden Frederikke Brun, hvis Huus paa hiin Tid var bekjendt for at samle alle Storheder, lige fra Prindsjer og udenlandske Diplomater til

Kunstnere af enhver Genre i sine Soireer, hvor hendes skjønne, talentfulde Datter Ida ikke mindst bidrog til, at Alle ønskede at nyde den Brunste Families Dngang, saavel om Vinteren i det prægtige Huus i Bredgade, som om Sommeren ude i Frederiksdal paa deres Landsted „Sophieholm“. I dette Huus luffede man ikke, som i saa mange andre Huse Døren for Baggesen, fordi den stod aaben for Dehlenschläger. Begge Digterne saaes i de Brunste Sale, rigtignok fjelden i samme Stue. — Værten, Conferensraad Brun, var heel og holden en Pengemand, som var kommen til Stade ved at gifte sig med en Kvinde, der kun levede og aandede for Kunst, Musik og Poesie, hvilken sidste hun selv udøvede, og hvis Glæde var, at samle om sig en Kunstverden og et fornemt Selskab, der kunde paaskjønne, hvad hun i sit rige Hjem havde at byde det. Hele denne Kunstverden, alle disse fornemme og aandrige Menneſker, hvoraf der vrimlede i Huset, var Husets Herre en sand Plage, men han maatte holde gode Miner til slet Spil og finde sig i at være omgivet af Menneſker, hvis Enthousiasme for Kunst i høi Grad kjædede og trættede ham. Ogſaa brugte mangan en høitſtaaende Person, mangan en Diplomat dette hans aabne Huus til at indlede et Pengelaan hos ham, som det ikke altid var saa let for ham at apparere, og ofte har jeg hørt med komisk Kraft beskrevet, hvorledes den arme Mand listede sig fra den ene Side til den anden, for at undgaae en eller anden høi Herre, der stadig fulgte ham i Hælene for at anmode ham om det, han nødigst indlod sig paa, nemlig Pengelaan paa ubestemt Tid og paa mislig Sikkerhed. Undertiden kunde han ikke tilbage-

trænge og skjule sit onde Lune over al denne huslige Glands, Uro og Spektakel. Naar da En eller Anden vilde complimentere ham i Anledning af Aftenens Festlighed, udbrod han gnavent: „Ach ja! meine Frau hat den Teufel im Leibe, her er jo aldrig Ro“. Solen, hvormod hele dette Selskab dreiede sig, var imidlertid Datteren Ida, hvis fordringsløse og venlige Væsen indtog Alle. Hendes overmaade smukke Sangstemme, uddannet deels af Udlandets bedste Lærere, deels af Husets Omgangsven Weyse, henrykte hele denne Kreds, og denne Sangstemme i Förening med et høist fremtrædende og sjeldent plastisk Talent, hvormed hun fremstillede antike Statuer af græske Kvindefikkelser, saa at man troede at see disse verdensberømte Marmorstatuer lyslevende, gjorde hende formelig berømt, saa at Alle talte om den skjønne, beundringsværdige Ida Brun. I dette Huus hørte ogsaa Ludvig Heiberg, hans Moder og Gyllembourg til de stadige Gjæster; den første var optagen her næsten som Barn i Huset, hvis daglige Omgang man ikke syntes at kunne undvære. Fruen læste sine Digte for ham, han sine for hende, og hun benyttede den unge Digter til at oversætte hendes tydske Digte paa Dansk. Men hvad der især bandt ham til Huset, var naturligtviis den unge, smukke, kunstnerisk begavede Ida, der ofte lod ham mærke, at hans ridderlige Hyldest ingenlunde var hende ligegyldig. En anden ung Dame, der ogsaa befandt sig der i Huset, en Slægting, saa vidt jeg veed, som jeg ikke har hørt benævne ved andet Navn end Margarita, var ham ligeledes meget bevaagen og indlagde ofte et godt Ord for ham hos Ida. Mangen ungdommelig ustyldig

Spog havde disse Tre for, og Ludvig Heiberg følte sig lykkelig og henreven ved Livet i dette Huus. Fru Brun, der holdt af ham som en Søn, arbejdede stærkt paa at føre ham ind i den diplomatiske Carrière, en Plan, som i høi Grad var hans Moder imod, som Noget, der reent vilde føre ham bort fra sin egenlige digteriske Bestemmelse, ligesom hun misbilligede, at han i den Grad gik op i hele denne Omgang. At Gud Amor ikke var udenfor den Interesse, han følte her, var saa naturligt, saa uundgaaeligt, som at en Blomst springer ud, naar Solen besfinder den. Saavel hos Ludvig Heiberg, som hos Ida spogte vel en skjult Tanke om, at, hvis han blev Diplomat, vilde han ikke staae hende saa fjernt i Stilling som nu. Men Verden, den haarde, fornuftige, beregnende Verden, kom snart med sine Krav, og en skjøn Dag meldte sig en Frier til Ida, der besad de Egenstaber, man krævede for at bortgive en saa smuk, talentfuld og rig ung Piges Haand. En Mand, betydelig ældre end Ida, Diplomaten Grev Bombelles anholdt om hende hos hendes Forældre. Man fandt Partiet passende, og Sagen var hurtig afgjort, der holdtes Bryllup, og Greven reiste kort efter som Gesandt til Dresden med sin unge Hustru. Men et ungt Digterhjerter blødte ved alt dette, og maaskee blødte det ikke alene. Saasnart Ida ikke længer fandtes i det Brunste Huus, forsvandt ogsaa lidt efter lidt Ludvig Heiberg derfra til sin Moders Beroligelse, men til Fru Bruns Forundring. I sine Breve til Fru Rahbek beklager hun sig over, at han, uden at hun fatter Grunden, har trukket sig tilbage. Ældre, aandfulde Damer kunne undertiden være morsomt naive og forstnyede, og ikke forstaae, at en ung,

smuk Piges Nærværelse i et Huus for de fleste unge Herrer langt overveier nok saa stor Mandfuldhed og Begavelse. Det Brunste Huus var for Ludvig Heiberg blevet tomt siden Ida's Bortreise, og havde tabt al sin Fortryllelse for ham. Personligt saaes han og Grevinde Bombelles aldrig mere i dette Liv, men da Ida Bombelles døde 1857, altsaa omtrent 40 Aar efter at han havde talt med hende sidste Gang, skrev Heiberg et af sine allerstjønneeste Digte over sin Ungdoms Veninde med Overskrift: *Adelaide, Grevinde af Bombelles*.

Da hans Omgang blev afbrudt i det Brunste Huus, kastede han sig ind i Studier af forskjellig Art. Aaret efter, 1816, blev han heel og holden optagen af en Begivenhed, der greb stærkt ind i hans hele Tilværelse. Som tidligere fortalt var Gyllembourg nedsunken i Tungesind, efterat Planen om de nordiske Rigers Forening var strandet. Han hørte dog aldrig op med at følge den politiske Udvikling i Sverrig og Norge med stor Deeltagelse; saaledes vakte Norges Selvstændighedskamp i 1814 en saa levende Interesse hos ham, at han selv meddeelte sit Bidrag til Eidsvoldsforsamlingens Gjerning ved nogle „Bemærkninger og Forslag med Hensyn til en Constitution for Norge“. Blandt de Forslag, han deri fremkommer med, er ogsaa det, at gjøre „Dagen for Norges nye Skabelse til en national Høitidsdag“¹⁾. Uden Tvivl er han den første, der har opfordret til at høitideligholde

¹⁾ See: Den Norske Rigsforsamlings Forhandlinger paa Eidsvold I. 2, 81.

denne siden aarligt feirede Dag. Hans Helbred havde i et Par Aar ikke været den bedste, uden at der egentlig viste sig nogen bestemt Sygdom. Pludselig følte han Smerter i det ene Dre, og der udviklede sig af disse Smerter en Byld, der inden kort Tid førte Døden med sig (1815). Dette Slag, der kom uventet for Alle, ramte hans Hustru og hendes Søn som et Lyn ved høilys Dag. Overtældet af Sorg og Smerte, kom den arme Hustru i en saadan Tilstand, at hendes Slægtninge og Venner overtalte hende til at forlade det sørgelige Hjem, for at hun kunde undgaae alt det Forfærdelige, som følger med en kjær Af døds Tiig og Begravelse. Hun foiede dem heri; men hele sit øvrige Liv klagede hun over, at hun havde ladet sig overtale hertil: „Man skal aldrig,“ yttrede hun, „gaae af Veien for Sorgen, rammer den os, da skal man drikke dette Bæger ud til sidste Draabe. At gaae af Veien for Dødens Rædsler, vil med andre Ord sige, aldrig at blive de Tanker, de Angstelser, de Bekymringer kvit, som vor Phantasie udmaler for os, om ogsaa Alt er udført, som det burde, med den elskede Af dødes sidste Levninger, om ikke dette eller hint er bleven forsømt osv. Gud forlade dem,“ sagde hun, „der af Kjærlighed fik mig til at flygte fra Hjemmet, og Gud forlade mig, der af Svaghed gav efter. Hvor store end disse Dages Lidelser vilde have været for mig, de havde været for Intet at regne imod de Lidelser, som nu har fulgt mig i saa mange Aar, og som ville vedblive at forfølge mig til min Død, fordi jeg ikke forblev hos min kjære Gyllembourgs Tiig, til han lagdes i Graven“. Med saadanne Ord lød omtrent den Klage, jeg saa ofte har hørt fra hendes Læber

i hendes sidste Leveaar. Men var hun sønderknuft over det pludselige Tab af en elsket Husbond, da var hendes Søn det ikke mindre. Han havde elsket Gyllembourg for al den Godhed, Overbærelse og Fiinhed, han havde udviist i sit Forhold til ham. Det var første Gang, at Døden havde berøvet ham en af hans Nærmeste, efter at han som voxent Menneſte forstod, hvad en Adskillelse for bestandig havde at betyde. Det var første Gang, at han stod der efter Datidens Skik i den lange sorte Sørgekappe ved en Liigkiste, der gjemte en for ham elsket Ven, der altid med den inderligste Kjærlighed og Interesse havde fulgt hans Arbejder, og som havde gjort Alt, hvad der stod i hans Magt for at lette ham i hans Studier og støtte ham i sine Bestræbelser.

Paa den Dag, da mange af Husets Venner samledes om Gyllembourgs Baare i hans Hjem, overvældede Følelsen den stakkels unge Ludvig, der skjulte sig i en Vinduesfordybning for at give sine Taarer frit Løb. Iblandt de Venner, som samlede sig om Gyllembourgs Baare, var ogsaa Dehlenschläger. Ved at see Ludvig Heibergs Sorg gif han hen til ham og sagde: „Ja, min kjære Johan Ludvig, nu gjælder det at spytte i Næverne og erhverve, hvad Din Moder og Du behøver til Livets Ophold.“ Man maa jo tilstaae, at en saadan Tiltale ligeoverfor et ungt Menneſtes dybe Hjertesorg var af svært Skytz, der nok kunde ryste den, til hvem den var rettet. Og desværre rystede denne Tiltale Ludvig Heiberg i den Grad, at han i senere Aar udtalte, at fra dette Dieblik fik hans Godhed for Dehlenschläger et dødeligt Saar, som i Grun-

den Tiden aldrig ganske lægte. Denne Scene var og blev ham uforglemmelig.

Det viste sig snart efter Gyllembourgs Død, at Huset's pecuniære Status ikke var den bedste; efter nogen Tids Forløb saae man ingen anden Udvei, end at Alt maatte sælges, og Fru Gyllembourg opgive sit Hjem og danne sig et nyt med et besejrede Præg, hvor den strengeste Oeconomie blev nødvendig. Frederik den 6tes Hengivenhed for Gyllembourg fik atter her et Udtryk, idet han efter nogen Tids Forløb skænkede Gyllembourgs Enke en aarlig Pension af 600 Rd., en utrolig Godhed, naar man betænker, at Gyllembourg aldrig havde været ansat i nogen Embedsstilling i Danmark.

Moder og Søn levede nu ene sammen i deres tarvelige Hjem, og det Kjærligheds Baand, der altid havde forenet disse Tvende, slyngede sig endnu fastere om dem i den Kamp, som deres nuværende Liv krævede af dem begge. Det Samliv, som nu her i Stilhed førtes, var maaskee for Johan Ludvig af en Betydning, som var uberegnelig for hans hele aandelige og personlige Udvikling.

Døden forsoner Alt, siger man. Det var menneskeligt og naturligt, om Efterretningen om Gyllembourgs Død tildeels slukkede Hadet i P. A. Heibergs Hjerte mod denne Mand, som hans lidenskabelige Brede ikke havde faaet andet Syn paa end som en nederdrægtig, ondskabsfuld Forræder. I de Breve, som jævnlig kom fra P. A. Heiberg til hans Søn, udtalte man sig imidlertid ikke for hinanden i denne Sag, men taug paa alle Sider, og hver gjemte sin Smerte hos sig selv.

Tiden nærmede sig, da Ludvig Heiberg, efter hvad der tidligere var bestemt, i nogle Aar skulde opholde sig hos sin Fader i Paris, for da selv at afgjøre, om han vilde vælge Frankrig eller Danmark til sit fremtidige Opholdssted. Enhver kunde jo i Forveien sige sig selv Resultatet af dette Valg, men Valget skulde dog efter Faderens Billie prøves. Efterat Johan Ludvig Heiberg havde ansøgt om offentlig Understøttelse til denne Rejse, bevilgedes den ham endelig, og efterat han i Aaret 1817 havde taget den philosophiske Doctorgrad, drog han da afsted 1819 til sin Fader i Paris, med den Plan at forblive der i 3 Aar. En Fætter af hans Moder, Capitain, Grosferer Andreas Bunzen, gift med en Datter af den berømte Sanger Dupuy, tilbød hende i disse Aar sit Huus til Opholdssted. Her levede nu Fru Gyllembourg et stille, tilbagetrukkent Liv, beskæftiget med at undervise Capitain Buzzens mange smukke og begavede Børn i Sprog, medens alle hendes Tanker Dag og Nat, i Angst og Længsel dreiede sig om den fraværende Søn i det store Paris.

Alt som Tiden havde nærmet sig til Sonnens Afreise til sin Fader, vare mange Tanker, mange Tøselser, mange Grindringer gaaede som et tvæegget Sværd gennem hans Moders Hjerte. Hendes tidligere Videnskab havde Døden kastet sit Sørgeslor over. Den endnu levende, fraskilte Mand sendte hun nu det Bedste, hun eiede paa Jorden, som ikke vilde have existeret uden ham, og dette Udbytte af deres Forening gjorde, at hun i al Ewighed var knyttet til sin Søns Fader. Disse Tanker blødgjorde i Aarenes Løb mere og mere hendes Hjerte ligeoverfor

den Mand, hvem hun havde voldt saa store Smertes, at hun ydmygt boiede sit Hoved ved Tanken herom, og endnu som gammel ikke fjelden udtalte: „Ak lykkelig den, der ikke ledes i Fristelse! Kun streng Overholdelse af Loven og Evangeliet gjør en Kvinde rolig og lykkelig“. Mangt et slet tilbageholdt Suk undslap den eensomme Kvinde ved Tanken om, at Lidenfkaaben i hendes unge Hjerte havde været mægtigere og stærkere end hendes aandelige Modstand. Midt under hendes lykkelige Egtefkaab med Gyllembourg havde ofte hendes Tanker dvælet ved den eensomme, fra sit Fædreland uretfærdig forviste Mand, havde ofte i Tankerne seet ham sidde i sin Stue i Tusmørket med Hovedet støttet i Haanden, og maaskee tænkende paa hende med Sorg og Bitterhed. Hun skriver selv i et Brev: „Der var en Tid, da Tanken om Heibergs Eensomhed var min eneste Sorg.“

Disse tre Aar, som nu forestod hende, adskilt fra sin Søn, forekom hende som en Eviighed, hvori Savn og Smerte vilde afløse hinanden Time for Time. Men Skjæbnen vilde det saa, og hun tog Afsked med det Kjæreste, hun eiede, opløst i stille Taarer. Det eneste, som nu holdt hende oppe, var den Pligt, hun havde paataget sig, at undervise de Bunkenske Børn, og den Kjærligheds-gjærning, hun frivillig havde paataget sig, Dag og Nat at pleie deres yngste Barn, en lille Dreng paa eet Aar, Georg kaldet, der var i saa høi Grad scrofuløs, at det lille Legeme sad i eet Saar. I denne beskedne Livsgjærning levede nu den af mange Storme prøvede Kvinde, stille og tilsyneladende tilfreds, af de Lysglimt, som Sønnens Breve sendte hende, i Haabet om det lykkelige

Dieblif, da Provetiden var til Ende, og hun atter kunde favne sin Søn til Velkomst.

Da Ludvig Heiberg ankom til Paris, aabnede han med bankende Hjerte den Dør, bag hvilken han skulde gjensee den Mand, der var hans Fader, og som var ham saa godt som ubekjendt, da han ikke havde seet ham siden sit ottende Aar. Det Indtryk, han havde faaet gjennem Aarenes Løb af B. A. Heibergs Breve til ham, var, at denne var en streng Mand, som man maatte vogte sig for at støde. Men da Døren var aabnet, og han saa sin Fader staae der, hvem han strax gjenkjendte fra det Suelste Portrait i Hjemmet, da talte Blodets Røst høiere end al Angst og alle Reflexioner, og han kastede sig varmt i Armene paa den ubekjendte Fader, der inderligt omfavnede sin længe savnede Søn, og nu begyndte det treaarige Samliv mellem disse.

Det var naturligt, at en ung, begavet, lærelysten Mand, som Johan Ludvig Heiberg meget snart heel og holden gik op i al det meget af Kunst, Litteratur, Videnskab i alle Retninger, som denne mærkværdige By indsluttede bag sine Mure. Hans Faders nittenaarige Op- hold i Paris gjorde, at denne med Lethed kunde anvise Sønnen, naar og hvor alt fortrinligt var at søge, ligesom han indførte ham i de Familiekredse, der stod ham aabne, en Fordeel, det ellers ikke falder saa let for en Fremmed at opnaae. At Johan Ludvig allerede hjemme fra var det franske Sprog mægtig, var et Held; thi visse- lig vilde hans sproghyndige Fader ikke have kunnet finde sig i, om han havde manglet Uddannelse heri. Johan Ludvig svælgede altsaa nu i aandelig Nydelse fra Morgen

til Aften, især var det ham kjær, naar han ene paa egen Haand kunde opsoge disse efter frit Valg. Alt dengang omfattede han med varm Interesse Theatret, og hvad han her saae af ældre dramatiske Digterværkers Fremstilling, især af Mademoiselle Mars paa Théâtre français, glemte han aldrig senere, og det stod for ham, som det Monster, man burde stræbe efter at naae. Og saa gjorde han her Bekjendtskab med den franske Vaudeville, der, hvor vidt forskjellig den end var fra hans egne senere danske Vaudeviller, dog gav ham den første Impuls til disse. Musikalsk begavet, som han i høi Grad var, vedblev han i Paris at tage Underviisning i Guitarspil, og underviste endog senere heri som Lærer. Om imidlertid oconomiske Grunde drev ham til dette Skridt eller et Par smukke Dine, er usikkert.

Som alle elstværddige Digternaturer havde han noget i høi Grad Barmhertigt i sin Character. Han havde altid haft stor Kjærlighed til alle Dyr, og havde ret con amore studeret Naturhistorie. Saaledes havde han her i Paris i Smug, thi Sligt vilde ikke have behaget hans alvorlige Fader, anskaffet sig et lille Egern, som han i Hjemmet skjulte i sin Frakkelomme, hvor det lille Dyr fandt stor Behag i at ligge og sove, saa at den ikke røbede sin hemmelige Nærværelse for hans Fader. Men naar han gik paa sine Spadsjoretoure i de skønne offentlige Aulæge, da slap han sin lille Fange løs og lod den klatre op i Træerne, medens han holdt i den lange sine Snor, som var fastgjort om dens Hals. I denne Leg med sin lille Yndling kunde han staae henfunken i hele Timer, og af og til kunde der samle sig et

heelt lille Publicum om ham, for at see hans Manøvrer med Egernet, der var ham til stor Glæde og Moro. Men hvem beskriver hans Forstrækkelse, da han en Dag stod her, omgiven af deeltagende Tilskuere og jublende Børn, og med Gæt bagved sig hørte sin Faders brede Røst: „Naa, er Du nu bleven Dyretæmmer!“ efter hvilke Ord han gik videre uden at vente paa den forstrækkede Søns Svar. Slukføret trak han det lille vevre Dyr ned af Træet og gjemte det i sin Frakkedomme, der alt i lang Tid havde været Dyrets Dagligstue. Og hermed vare hans Kunstøvelser med Egernet sluttede paa offentlige Steder. En anden Gang fik han til sin store Glæde en lille Hevn over sin Faders Strengthed i Smaating. Det var nylig paa den Tid bleven høieste Parisermode, at enhver ung, elegant klædt Herre skulde gaae med en lille Snip af sit couleurt Lommetørklæde hængende ud af Baglommen paa Kjolen. Denne tosfede Mode var hans Fader meget imod, og han prædikede ofte for Sønnen om det Latterlige i at ville coquettere med noget i sig selv saa Ufsjont som et Lommetørklæde, man jo kun havde som et Nødvendighedsstykke, uden at tale om, at enhver Tyv bagfra i et Nu kunde berøve. En dette. Men her prædikede han for døve Øren; det var Mode at bære sit Lommetørklæde saaledes, og saa maatte alle Fornuftgrunde tie for denne Modetyran, der saa ofte gjorde Menneffene til Abefatte. Saa hændte det sig en Aften, da Johan Ludvig gik ind i Parterret til den store Opera, naturligviis sirlig pyntet med Snippen af Lommetørklædet hængende ud af Baglommen, at hans Fader ogsaa samme Aften vilde høre Operaen og kom i Trængselen til at

gaae lige bag ved sin Søn, uden at denne anede hans Nærværelse. Heiberg ærgrede sig over atter at see den latterlige Snip hænge ud af Baglommen. Da tænkte han: „Nu skal jeg straffe ham føleligt“, og trak ganske lempeligt Lommetørklædet ud af Lommen og puttede det ind paa sit Bryst. Men i det samme greb en af de Gendarmere, som altid ere tilstede i Theatrets Forjal, ham temmelig haardt i hans Skulder og raabte til sine Kammerater: „En Tyv, en Tyv, arresteer ham.“ Ved Spektaklet vendte Johan Ludvig sig om og saa til sin Forstrækkelse, at hans Fader var anholdt. „Han har stjålet Deres Lommetørklæde, min Herre, jeg har selv seet det“, sagde Gendarmen. „Men monsieur“, sagde Johan Ludvig, „det er kun en Spøg, han er min Fader“. „Ja“, gjentog Heiberg smilende, „det var et Plaisanterie, han er min Søn!“ Ganske vred strøg Gendarmen sig om Knebelbarten og sagde: „C'est une mauvaise plaisanterie.“

Saaledes tildrog Johan Ludvig sig ofte ved sin Barnagtighed Trettesættelser af sin alvorlige Fader, der ikke fattede, at et Menneske paa 27 Aar kunde være saa stort et Barn. Men det var just denne friske Barnlighed i Forening med hans Begavelse i de forskjelligste Retninger, der vandt ham mange Hjerter baade i Hjemmet og her i Udlandet.

Den Glæde, Heiberg havde ved at leve sammen med sin Søn, hvis Udgifter han i Mangt og Meget maatte sørge for, var ham vist dyrere, end hans Pung evnede; thi kun saaledes kan man forklare, at den strenge Oeconom efter Sønnens Bortreise var i saa stor Pengesorlegenhed,

at han maatte pantsætte sin Pension, indtil han atter kunde komme i Orden med sine Affairer som tidligere. Man maa virkelig beklage, at Lykken ikke i nogen Henseende favoriserede denne Mand, hverken i Stort eller Smaat. Saaledes havde han alt i mange Aar omhyggelig opsparet en Deel af sine Indtægter med Tanken paa den Tid, da han skulde have den Lykke at leve sammen med sin Søn, for da at have Evne til at hjælpe og støtte ham, hvor det krævedes. Alle disse sammensparede Penge, 9000 Francs, mistede han kort før Sønnens Ankomst ved en Grosserer Bobecheims Fallit og Flugt til Havanna, og derfor vare de Udgifter, som Sønnens Ophold medførte for ham, ingenlunde lette at tilveiebringe. Men han har disse Bekostninger som en kjærlig Fader, og hvad han følte ved at have sin Søn hos sig, har han jo selv saa smukt udtalt i Efterskriften til 4de Bind af hans Skuespil (den 9de Juli 1819): „Jeg skriver disse Linier i en af de gladeste Epoker, jeg har oplevet i de sidste 20 Aar, efter at have igjenseet og omfavnet en inderlig elsket Søn. Jeg forlod ham som Barn; han kommer til mig i sin modne Alder, beriget med nyttige Kundskaber, og besjelet af Lyst til at forøge dem. Jeg kan destoværre! intet andet Arvegods efterlade ham end mit Rygte; men det er mig vigtigt, at han ved egen Erfaring lærer, at dette er ubesmattet, og at han ikke skal behøve at stamme sig ved det Navn, han bærer. Han vil allerede have seet, at omendstjøndt min Omgangskreds er meget indskrænket, jeg dog her i et fremmed Land har erhvervet mig mange Venner, og at disse vise mig en Agtelse, der, endog blot med Hensyn til ham selv, ikke vil være uden

Nytte for ham under sit Ophold i et Land, hvor han saaledes er noget mindre fremmed. Men uden at tale om den Fornøielse, som hans Nærværelse forvolder mig, venter jeg mig ogsaa deraf en personlig Fordeel. Det var hoist vigtigt for os begge, at vi lærte at kjende hinanden noget nærmere og nøiere. Vi ville snart lære at bedømme hinanden rigtigere, end det hidtil har været muligt i en saa lang Fraastand, og under de utallige Hindringer, som deraf uundgaaeligen opkomme. Naar han engang gaaer fra mig, for at ile hjem til sit Fødeland, som jeg ønsker at han aldrig uden den høieste Nød vil forlade, og til sine øvrige Venner, hvis Agtelse han sikkert vil bestræbe sig for stedse at beholde, da overlader jeg mit Rygte i hans Hænder. For saa vidt som jeg hidtil har lært at kjende ham, troer jeg at kunne gjøre det, i den fuldkomne Overbeviisning, at han baade vil, og uden at fornærme Sandheden, kan forsvare mig imod den Bestyldning af Ligegyldighed imod mit Fødeland og dets Indvaanere, som nu og da har været mig paadigtet af En eller Anden, hvis Hensigt maaskee vel ikke har været at bagvaske mig, men snarere at lægge Skjul paa deres egen Ligegyldighed imod mig, eller vel endog blot at fortælle deres Landsmænd noget, som de maatte holde for besynderligt. Andre og mere grundede Bestyldninger troer jeg mig ikke behøve at befrygte; men ligesaaalidet som jeg ønsker, at han vil forsøge at forsvare mig i de Tilfælde, hvor jeg virkelig maatte have feilet, ligesaa overbeviist er jeg om, at han aldrig vil lade en ufortjent Blet sidde paa sin Faders Rygte, men fremfor Alt, at han aldrig vil blive Sandheden utro, eller forlade den Fane, hvorunder jeg be-

standig har fægtet. I denne Overbeviisning seer jeg med Roelighed, ja vel endog med Vigeegyldighed den Dag imøde, da jeg, efter Naturens uforanderlige Gang, skal bortfalde fra denne Verden. Vel skal mit Legeme nedgraves i en fremmed Jord; men dersom Sjelen bliver saa fri, som jeg ønsker og haaber, da vil den vide at finde sin Vej, for usynlig at omhvæve de Bæfener, for hvem den aldrig vil ophøre at føle den meest levende Deeltagelse." —

Det treaarige Ophold i Paris nærmede sig nu sin Ende. Fader og Søn skulde atter adskilles. Beslutningen om at vende tilbage til Fædrelandet var taget af Ludvig Heiberg, men med Faderens Billigelse, idet han tilføjede al Egoisme. Han sagde til sin Søn: „En Mand maa aldrig opgive sit Fædreland, men skjænke dette de Evner og Kræfter, han er i Besiddelse af. Drag derfor bort min Søn, selv om vi aldrig skulde sees mere.“ — Mig synes, det er umulig andet end at røres over det dybe, brændende Suk, som gaaer igjennem denne Mand's Ord til sin Søn. Maaskee har aldrig nogen Mand bragt et større Offer, og viist mere Fædrelandskjærlighed end Peter Andreas Heiberg ved at bifalde, at Sønnen forlod ham, for at bringe Fædrelandet Frugten af de Kræfter, der stod til hans Raadighed, det Fædreland, der saa ubarmhjertigt havde stødt ham selv fra sig. Efter al Sandsynlighed vilde han i Aarenes Løb have kunnet faae sin

Landsforviisning ophævet, men desværre maa det vel, som alt tidligere sagt, tilstaaes, at, naar hans Landsforviisning var kommet til at vare for hele Livet, laae Grunden her- til fornemmelig deri, at han var bleven berøvet sin Hustru, som han først fik det rette Syn paa, da han mistede hende, og at det var disse pinlige Minder, der holdt ham borte fra Hjemmet. Feil vare begaaede fra begge Sider, der endte med den sørgelige Catastrophe, der for bestandig skilte dem. At dette var saa, vare de begge i Aarenes Løb blevne villige til at indrømme, han i det Fjerne, hun i Hjemmet, men Begge uden endnu at have udtalt det for hinanden.

Under det første Aar af Samlivet mellem Fader og Søn var Talen paa ingen af Siderne faldet paa den Moder, der med Vængsel og Smerte ventede paa, at Tiden skulde bringe denne Søn tilbage, der udgjorde hendes egenlige Liv. Den gamle Heiberg kunde ikke faae hendes Navn over sine Læber, og den unge vovede det ikke. Men i de sidste Aar var der dog nu og da udtalt Hentydninger af Faderen til hans tidligere Forhold, men som Sønnen ikke vovede at tilegne sig til Gunst for sin Moder. Hvor glad blev han derfor ikke, da hans Fader, Aaret efter hans An- komsjt, sagde til ham den 9de November, paa hans Mo- ders Fødselsdag: „Følg med, denne Dag ville vi i For- ening helligholde.“ Budskabet herom til Kjøbenhavn let- tede en Steen fra et betyngtet Moderhjerter. Netop paa samme Tid havde hun siddet sorgfuld i sin Stue, piint og trykket over, at hun ikke i mange Aar havde udtalt sig for den Mand, som hun havde voldet saa stor Sorg,

og nu, da hendes Søn Hjemreise nærmede sig, havde hun ikke længere Ro paa sig, men besluttede at bryde denne Taushed og bede ham om Tilgivelse; og hun skrev efterfølgende Brev og sendte det til sin Søn, med Anmodning om at give det til hans Fader i hendes Navn. Men saa stor var Frygten hos denne Søn ligeoverfor Faderen, at han ikke strax vovede at give ham selv et saadant Brev. Han var usikker om, hvad Virkning Brevet vilde gjøre, og beholdt det hos sig, indtil han efter nogen Tids Forløb paa en ny Opfordring fra hans Moder om at aflevere det, tog Mod til sig og gav sin Fader Brevet¹).

68.

Fra Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg.

Med Frygtfomhed vover jeg efter saa mange Aars Forløb at henvende mine Ord til Dem. Tillad mig dog at gjøre det. Disse Linier vilde ikke indeholde det mindste, der kunde være Dem ubehageligt, eller ogsaa maatte jeg altfor slet forstaae at udtrykke mine Følelser.

Ludvig vil nu snart forlade Paris. Jeg veed, at han aldrig har nævnet sin Moder for Dem. Af en Delicætsse, som jeg godt kjender og ærer hos ham, har han frygtet for at foraarstaae sin inderlig elskede Fader et Diebligs Ubehagelighed. — Smidlertid har det Unaturlige i dette Forhold ofte gjort mig ondt, og især ligger det mig paa Hjerte, at De muligviis kunde nære den Tanke,

¹) Efter Heibergs Svar (see Side 444) maa det have været i April 1821.

at han handlede saaledes efter mit eget Ønske. — For mere end et Aar siden fortalte han mig, at De havde høiligen glædet ham ved i Selskab med ham stiltiende at helligholde min Fødselsdag. Jeg bad ham ret hjertelig takke Dem derfor. Han har troet ikke at burde gjøre det. Han har visselig handlet rigtigt og godt; men jeg kan dog ikke taale, at De maaskee kan troe mig følesløs og utaknemmelig. Viis mig derfor endnu den Godhed at modtage disse Linier fra mig, de skulle sige Dem, at intet ventligt Bink fra Deres Side er gaaet mig ubemærket forbi, at Deres faderlige Godhed mod Ludvig, den Kjærlighed, hvormed De offentlig har omtalt ham, har dybt rørt hans Moders Hjerte; at den Omstændighed, at De ogsaa ærer og elsker denne Søn, i hvem jeg lever, som jeg hænger ved med en Kjærlighed, som ingen menneskelige Ord kan beskrive, er en Trost, hvorfor jeg ikke nok kan takke min gode Stjerne.

Dette er, hvad som længe har ligget mig paa Hjerte at sige Dem. Noget vilde jeg endnu gjerne tilføie, om jeg turde. — Og hvorfor ikke? Fraværelsen, Tiden, Døden, alt hvad som formilder de menneskelige Følelser, er jo traadt imellem os. Jeg troer ikke, De er uforsønlig vred paa mig. — Det være langt fra mig at ville retfærdiggjøre eller undskylde mig mere for Dem i nogen Henseende. Det har jeg kun gjort altfor meget, mere, end det sømmer sig for et Fruentimmer. Denne Uret er jeg mig bevidst, og det er ikke den eneste, hvorfor jeg frit anklager mig selv. — Hvorvidt jeg i det Hele er at dable, og hvorvidt jeg ikke er det i mit Forhold til Dem, er en Sag, jeg aldrig mere skal indstille for nogen Døde-

ligs Domstoel, men blot overgive mig i dette som i alt andet til den evige Barmhertighed, for hvis Throne jeg haaber vi venligen skulle mødes. Men paa det jeg med lettere Sind maa kunne gaa den Wei, jeg har tilbage at vandre, inden jeg naaer denne rolige Havn, beder jeg Dem af mit ganske Hjerte om at tilgive mig, hvad Uret jeg har imod Dem. Den Tanke, at jeg har bedrøvet Dem, at jeg har forbittret mangen Dag af Deres Liv, har altid været mig yderst smertelig og kostet mig mangen bortgrædt eenjom Time. Gengang var denne Tanke min eneste Ulykke. I de senere Aar har Sorger, Uheld og Ydmygelser af alle Slags tilstrækkelig hævnnet Dem og enhver, mod hvem jeg kan have forseet mig. Lad dette forjone Dem, om nogen Fortrydelse imod mig endnu er i Deres Sjæl. — Af vor fordums Forbindelse er kun eet tilbage, og det er skjönt og godt: Vor Ludvig! — Lad denne ædle og elskværdige Søn, i hvem vor fælleds Kjærlighed og Haab forener sig, trøste os og gjøre, at vi til Trods for Skjæbnen og de menneskelige Bildfarelser endnu velsigne det Baand, der eengang forbandt os.

Idet jeg slutter dette Brev, forekommer jeg mig selv som en stille Skygge, der, tynget af een eller anden Grindring fra det jordiske Liv, vender end engang tilbage og viser sig for en fordums Ven, hvis Tilgivelse den behøver til sin Roe. — Jeg beder Dem, ansee mig som en saadan, ræk Deres Haand imod mig til Forjoning og — lev vel! kjære H.!

For den, der som jeg i mange Aar har kjendt Brevskriverinden, ligger paa en for mig paafoldende Maade hendes hele Væsen og Personlighed klart i dette Brev. Hendes fine Sandhedstjærlighed, hendes jomfruelige Ydmyghed, der paa en mærkelig Maade var uadskillelig fra hende, selv hos den senere firfindstyveaarige Kvinde, Alt findes i dette Brev, og man erindres saa levende om hende, som om man stod for et fortrinligt malet Billede af hende. Samme Indtryk maa vist Brevet have gjort paa hendes forhenværende Husbond og have smeltet hans stolte Sind, idet Billedet af den lille barnlige, bløde Hustru, med hvem han i sexten Aar ikke havde verlet noget Brev, nu med Eet fremstod for ham paany, og maaskee har han med Taarer i Øinene sagt til sig selv: Denne Kvinde var engang min, som et Barn støttede hun sig til mig, men jeg forfrækkede hende, og hun flygtede fra mig saa langt, at jeg aldrig naaede hende mere. — Svaret fra Heiberg paa dette hendes Brev løb som følger:

69.

Fra B. A. Heiberg til Fru Gyllembourg.

Paris den 17de October 1821.

J mere end eet Aar har en vis Anelse sagt mig, kjere Thomasmine, at jeg endnu inden min Død vilde faae at see et Brev fra Dig. Denne Anelse har ikke bedraget mig, men jeg ventede ikke, at den skulde komme i Opfyldelse førend efter Ludvigs Hjemkomst til Kjøbenhavn. I Søndags overraskede han mig paa en Maade, der

foraarjagede mig en ubeskrivelig smerteblandet Fornøjelse; dog tilstaaer jeg gjerne, at Fornøjelsen havde Overhaand i denne rystende Følelse.

Zeg kan ikke misbillige de Grunde, der have bevæget ham til at beholde dette Brev hos sig i 6 Maaneder; men da jeg seer, at han i det mindste eengang har forstaaet mig, saa er jeg vis paa, at han har forstaaet de fleere Vink, jeg nu og da har givet ham, især da jeg kjender ham saa nøye, at jeg veed, at han har Forstand nok til at fatte en afbrudt Phrasé og et vel valgt Ord. Han har da maattet have andre Aarsager, som jeg biliger, uden at forlange at kjende dem. Grindrer han sig endog fra vores fordums Brevverling, at jeg maafee undertiden kan have udtrykket mig med en ubesindig Brede, med en ilde overlagt Bitterhed, saa veed han dog, at Brede er ikke Uforsonlighed, og at Bitterhed er ikke Had. Af disse to lumpne Følelser er der ikke engang en Stygge i mit Hjerte. Zeg har aldrig virkelig hadet noget dødeligt Mennefte; hvorledes skulde jeg da kunne være uforsonlig imod eller bære Had til min Søns Moder? Om endog alle fordums Grindringer vare glemte, eller kunde glemmes, saa havde jeg dog Aarsag nok til at fornye dem ved at tænke paa de mange gode og elskværdige Egenstaber, som jeg har fundet hos vores Søn; og saa utafnemmelig er jeg ikke, at jeg ikke skulde føle, at han skylder sin Moder den største Deel af disse Egenstaber, der gjør ham dobbelt kjær i mine Dyne. Følgelig, flere Thomazine, alt det forbigangne bør være glemt; det bedste, vi kunne gjøre begge to er at høre op med at efterjage, hvem af os der har de fleeste og de største Be-

breydelse at gjøre sig. Denne Beslutning har jeg allerede for mange Aar siden taget, hvormeget endog maaskee enkelte Symptomer kunne synes at vidne om det modsatte; men havde jeg end ikke for længe siden fattet denne Beslutning, vilde jeg upaatvivleligen have taget samme den første Juni 1819, i det Øyeblik, da Ludvig første Gang traadte ind over min Dørtærskel og faldt mig om Halsen. At denne min Beslutning er langt ældre, men især at jeg aldrig nogenfinde har nærret Had eller Uforsonlighed, derpaa skal jeg give vores Søn talende Beviser.

Jeg har da nu lettet en tung Steen af mit Hjerte. I lang Tid har jeg ønsket Anledning dertil. Vel har denne Hændelse forvoldet min Sjæl og mit hele Væge en Rystelse, som jeg nok ikke saa snart forvinder, men det er en velgjørende Rystelse. Mine Dage ere snart talte, og jeg seer deres Ende med Rolighed imøde, især nu da jeg har faaet afvæltet en Byrde, den tungeste af alle Byrder, der vilde have nedtrykket mig endog saa i Graven. Hvad Dig angaaer, kjære Thomasine, spar Dig for Din Søn, der vil blive Din Trøst og Din Glæde i Din tilstundende Alderdom. Mig maae han snart forlade, det er en Nødvendighed for ham selv, det er hans Pligt imod sin Moder. At savne ham fra min Side vil være haardt, men en Fader bærer altid lettere et saadant Savn end en Moder; og denne sidste Betragtning vilde altid være tilstrækkelig for mig til at paastynde hans Hjemreise, om jeg end ikke troede, at hans egen Lykke fordrede det af Nødvendighed.

Den eeneste Fejl, jeg kjender hos Ludvig, men hvorfor hverken han, eller nogen paa hans Vegne behøver at

rødme, er hans Ustadighed i sine Planer. Det er den høje Tid, at han søger at rette denne Fejl, og deri maae hans Moder være mig og ham behjælpelig. Tredive Aar er en Alder, der ikke tillader længere at spøge med Tiden; han maae nu nødvendigen søge at flaae Rod noget Sted, og det især i sit Fædreneland, som jeg aldrig vil raade ham til at forlade. Jeg taler af Erfarenhed; jeg veed, hvad Expatriation betyder. Frivillig havde jeg aldrig gjort dette Skridt, tvungen dertil, bød mine Grundsætninger og min Samvittighed mig at trodse Forfølgelsen.

Om høje Tid skal Du omfavne Din Søn, han vil fortælle Dig en Høben Ubetydeligheder, der af hans Mund ville have større Værd, end de ellers kunne fortjene. Hvad han siger Dig om mig, kan Du troe, jeg overlader med Tryghed mit Rygte i hans Haand; det har jeg, for ikke længe siden, sagt offentlig, det gjentager jeg herved skriftlig. Naar han engang imellem skriver mig til, vil jeg vente mig nu og da at finde et Par Liniers Efterskrivt fra Din Haand. De ville glæde mig. Jeg lover ikke stor Royagtighed i Besvarelsen, thi jeg lover ikke, uden hvad jeg kan holde. Mere Rolighed vil Du vel finde deri, end i dette Brev, hvis Uorden tydeligen vidner om den Sinds-Stemning, hvori jeg skriver det. — Jeg slutter med at igjentage Ord til andet alt det ovenstaaende. Farvel kjære Thomazine, Gud velsigne Dig, og lade Dig leve i mange Aar til Glæde for Din Søn, og for at have Glæde af ham.

Heiberg.

Naar en mangeaarig Kamp har stræet mellem to betydelige Personligheder, og stilt dem ad, da moa ethvert godt Menneſte glæde ſig over, naar denne bittere Modſætning opløſes i en mild Harmoni. Man kan tænke ſig, hvad Virkning Heibergs Svar gjorde ſaavel paa hende ſelv, ſom paa deres Søn, der nu ikke mere ſtod ſom et Stridsæble mellem ſine Forældre, men tvertimod nu var Baandet, der atter knyttede dem i et inderligt Venſkab ſammen for deres øvrige Liv; thi fra dette Dieblik forſattes en ſtille, lidenſtabsløs Correſpondance imellem Ludvig Heibergs Forældre, indtil Døden borttog hans Fader. Navnet Gyllembourg blev imidlertid aldrig nedſkrevet paa Papiret af nogen af dem. Hans Breve til hende gik under Sonnens Adreſſe, og hun underſkrev altid ſine Breve til ham kun med Navnet „Thomafine“. Aldrig blev med et bittert Ord det tidligere Stridspunkt berørt; Begge lode de den Døde, der havde givet Anledning til deres Skilsmiſſe, jove i Fred i ſin Grav. Kun en eneſte Gang, en Deel Aar efter deres Forſoning, ſeer det, efter et Brev fra 1830, ſom ſenere ſkal følge, ud ſom om han i et tidligere Brev til hende havde gjort nogle Hentydninger til den Afdøde¹⁾, og ſom hun nu, i Trofaſthed mod hans Stygge, ſynes lempelig at burde udtale et mildt Ord om.

Saa franſk var imidlertid Peter Andreas Heiberg bleven i ſine Anſkuelfer, at han i det ſidſte Aar, Sønnen var hos ham, ganſke paa franſk Maneer onſkede at ſtiſte

¹⁾ Sandsynligviis er det Ordene, i hans Brev af 14de December 1829 (Side 465).

et Parti imellem ham og en formuende ung dansk Pige, der i længere Tid havde opholdt sig i Paris med sin Fader. Men uagtet Johan Ludvig fandt Pigen meget elskværdig, var han dog fremdeles saa dansksindet, at han helst selv vilde vælge sin Brud uden alle Mellemmænd. Efterat Johan Ludvig var kommen tilbage til Kjøbenhavn, og den unge Pige ligeledes var reist hjem, fortsætter P. A. Heiberg sin indtrængende Anmodning til sin Søn om dog at gjøre Alvor af dette for ham fordeelagtige Parti, og rørende er Moderens Opfindsomhed i hendes Breve for at afværge Faderens Brede over, at Ludvig intet Skridt gjør, der kan føre til et Resultat i denne Sag.

I hele det sidste Aar af Johan Ludvigs Ophold i Paris dreiede hans Forældres Correspondance sig om en Ansættelse i Hjemmet for ham, der kunde ernære ham og hans Moder, og hun henvendte sig til mange af hendes trofaste og indflydelsesrige Venner, uden at disse saae sig istand til at udvirke noget for ham hos Autoriteterne. Til Ansættelse i et almindeligt, profaisk Embede vare disse bange for at benytte Digteren, og den naturlige Plads for ham ved Universitetet, hvor hans Kundskaber og hans Talent kunde komme til sin Ret, var alt optagen af en Anden. Det er det triste ved at leve i et lille Land, at man ikke har Plads til mere end een Capacitet i hvert Fag. Om hans Dannelse og Indsigt tvivlede Ingen, men det kunde vel være, at en eller anden høitstaaende Person frygtede for hans kritiske Natur, der let kunde falde til Besvær for dem, der mest af alt frygte for, at Noget skal forandres i den jævne gamle Gang.

Altsaa i October 1822 tog Fader og Son Afsted med hinanden i Paris, gamle Heiberg vist i den Tro, ikke oftere at skulle see sin Son her i Livet. Der havde ofte været Tale om i de senere Aar at udvirke hans Tilbagekaldelse til Fædrelandet, men altid strandede denne Plan paa, at den gamle forurettede Mand krævede, at Autoriteterne med Kongen i Spidsen skulde tilbyde ham at vende tilbage med Aerkjendelsen af den Uret, man havde havt ligeoverfor ham, men ikke paa nogen Maade selv vilde anmode Autoriteterne om Tilbagekaldelse af Landsforviisningen. Da nu en slig Fordring umulig lod sig gennemføre, blev Alt ved det Gamle. Et stort Spørgsmaal vilde det ogsaa have været, om P. A. Heiberg, efter mange Aars Ophold i den store By og i de store Forhold, blot nogenlunde vilde have følt sig tilfreds i det lille Kjøbenhavn under Frederik den 6tes patriarchalske Regjering. Alt hvad der nu i Aarenes Løb var bleven uundværligt for ham, de daglige Sammenkomster paa offentlige Cafeer med hans franske politiske Venner, Livet i Nærheden af Verdens store Forhold, og meget Andet maatte han have givet Afkald paa i Hjemmet, og han havde vist inden kort Tid følt sig mere fremmed i sit Fædreland end i Udlandet, paa et Sted, hvor hans Eigner havde fundet en Plads, der skjænkede ham et sorgfrit Udkomme til Livets Fornødenheder. Efter Sønnens Bortreise fortsattes ikke alene stadig Correspondancen mellem dem, men tillige Correspondancen mellem Ludvigs Fader og Moder. En ikke ringe Samling af Breve mellem disse Tre er opbevaret fra hin Tid, men da de fleste kun handle om Familieforhold og om Personer, der ingen

Interesse kunne have for Læseren af disse Optegnelser, har jeg meent at burde udelade dem, og kun gjøre Undtagelse med ganske enkelte, der kunne kaste Lys over de Personer og de Forhold, som her gjøres Rede for.

Endelig mod Maret's Slutning 1822 blev der tilbudt Ludvig Heiberg en Ansættelse som Lector i det danske Sprog og dansk Litteratur i Kiel. I Mangel af noget Bedre blev han af Omstændighederne tvungen til at modtage dette slet lønnede Embede, der tillige havde den Ubehagelighed, at det var meget upopulært i Holsteen.

Ludvig Heiberg havde i lang Tid længtes efter at leve i sit Fædreland, efter at tale og høre sit Modersmaal, længtes efter at udføre Planerne til flere Bærker, som han i længere Tid havde fystet med i sine Tanker; og nu nødte Skjæbnen den danske Digter til at flytte hen i en lille By, som vel stod under Kongen af Danmark, men hvor det daglige dannede Taleprog var Tydsk, og hvor man ikke undlod ved mange Leiligheder at lægge sin Foragt for det danske Sprog for Dagen. Det var ingen let Sag at vække Interesse hos Studenterne for et Sprog, man nødigt vilde lære, og som man dog i mange Tilfælde var nødt til at kjende til en vis Grad. Thi vel var det ikke befalet Studenterne at lære Dansk, men ved Embedsansættelser i Slesvig skulde dog siden 1811 fortrinsviis tages Hensyn til de Ansøgere, der havde Færdighed i Dansk. Denne Opgave for den unge begavede Digter at strides med, paa samme Tid som hans Digterevne mere og mere i hans Indre udfoldede sig, kostede ham stor Overvindelse. Men Nød bryder alle Love. Han, hans Moder og hendes lille Pleiesøn Georg Bunzen,

som Forældrene havde tilladt hende at tage med, afreiste altsaa til Kiel, rigt forsynede med Anbefalingsbreve, især fra Rahbek og Hustru, til de intelligenteste Familier i Byen, som Fru Rahbek paa sine idelige Reiser gjennem Holsteen til Hamborg var kommen i Berøring med. — Den nye Lector begyndte altsaa nu sin Virksomhed ved Kieler-Universitetet. Medens Forelæsningerne tidligere havde været meget slet besøgte, blev nu Localet overfyldt af Tilhørere, hvis Interesse steg og steg, ikke for det danske Sprog, men for hvad den unge, livlige, begavede Mand havde at sige. Men tiltrods for dette Held følte dog den danske Digter sit Hjerte og sin Phantasie presset sammen og indklemmt i al den Tydsfthed. Ogjaa var det vanskeligt at komme ud af det med de ringe Indtægter, som Embedet gav.

Et Arbeide, der imidlertid holdt Heiberg oppe under alle disse Tryk, var hans Bog om den nordiske Mythologie, som, da den udkom, vandt stor Anerkjendelse baade i Kiel og i Kjøbenhavn. Bogen havde han egentlig skrevet til Brug for en Række private Forelæsninger, som han agtede at holde ved Siden af de befalede. Men tiltrods for det fyldte Auditorium ved de Forelæsninger, som hans Embede førte med sig, og som Studenterne fik gratis, viste det sig snart, at Interessesen ikke var saa stor for den danske Lectors private Forelæsninger, at man vilde betale Honorar for at høre disse, og denne Plan maatte altsaa opgives. Under disse Omstændigheder var det Festdage, naar der kom Brev fra Kjøbenhavnske Venner og Veninder. Ofte modtog han og hans Moder her de fjærligste Breve fra Rahbek og hans Hustru, ledsagede af smaa Gaver

af hendes eget Arbeide, saasom de berømte Væfter og forskjellige Gjenstande, som hun forfærdigede af fiint Seilgarn, og som vare baade smukke og nyttige. Naar Luften i Kiel blev Heiberg altfor trykkende og trang, da gjorde han korte Besøg i Hamborg, hvor Theatret i hine Aar stod høit, og saa ofte det lod sig gjøre, forfristede han sig ved at overvære de muntre Skuespil, der især bleve baarne af fortrinlige comiske Skuespillere; og hans Lyst til selv at forsøge sig som Skuespilforfatter i Kjøbenhavn bestjæftigede hans Phantasie Dag og Nat.

I henved to Aar holdt han ud i dette for ham pinlige Embede, men da følte han, at han vilde gaae tilgrunde ved længere at tærste Langhalm for de kieliske Studenter, og han udbrød: „Nei, at døe i Kjøbenhavn er bedre end i Kiel at leve.“ Han søgte nu om Permission til at besøge Kjøbenhavn paa kort Tid, men med den Bagtante, om muligt aldrig mere at vende tilbage. Han erholdt Permissionen, og han og hans Moder og hendes lille Pleiebarn Georg reiste alle Tre hjaeleglade til Kjøbenhavn, hvor hans Moder tog ind til Georgs Forældre, og Heiberg ind i et privat Logis. Tusinde hemmelige Planer gif nu gjennem hans Hoved, og han udfoldede en stor Opfindsomhed til at udsætte sin Reise tilbage til Kiel Dag for Dag. Ved sin Ankomst til Kjøbenhavn maatte han naturligtviis hilse paa Kongen, der særdeles naadigt horte paa alt, hvad han berettede om Kieler-Universitetet. Kongen spurgte ham nu, naar han agtede sig tilbage til Kiel, og han svarede: „Saa snart Vinden tillader det, Deres Majestæt.“ Imidlertid blev han og blev, og hver Gang han senere ved en eller anden Leilighed

kom i Nærheden af Kongen, sagde denne til ham i Forbigaaende med sin buldrende Stemme, men med et Physionomie, i hvilket der spillede et godmodigt Smil: „Vinden er vist ikke endnu god til Kiel?“ „Nei Deres Majestæt“, svarede han, „den er aldeles contraire“, og Kongen gif godmodig videre. Under dette forlængede Ophold var det, at det med Et slog ned i ham som et Lyn, at han vilde forfatte en Vaudeville for Theatret, og han skrev da „Kong Salomon og Sorgen Hattemager“, der første Gang opførtes den 28de November 1825. Vaudevillen gjorde, som bekjendt, stormende Lykke, og denne Aftens Held var et lykkeligt Omflag i Ludvig Heibergs og hans Moders Tilværelse. Endelig smilte Heldet efter mange Mars Kamp og Modgang til dem. Vi ville her meddele et Brev fra Heibergs Moder til hans Fader i Paris, hvori Opførelsen af „Kong Salomon og Sorgen Hattemager“ omtales.

70.

Fra Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg.

Kjøbenhavn, den 27de Novbr. 1825.

Kjære Heiberg! Det vil vist forundre Dig af dette Brevs Datum at see, at jeg endnu er her i Kjøbenhavn, og naar jeg kortelig har fortalt Dig Grunden til, at jeg endnu er her, vil Du, som jeg haaber, selv finde mine Undskyldninger for, at jeg nu først besvarer Dit Brev af 6te Juni, som jeg efter Din Formodning ganske rigtig modtog her, og hvorfor jeg meget takker Dig. — Jeg

maa da begynde med at sige Dig, at Ludvig fulgte mig hertil, deels for at følge mig over Vandet, deels for selv personlig at tale med Kongen og Cancelliet om Forandringer, han ønskede i sit Embede for dettes egen Skyld, og i sine Aaar, der virkelig ere meget flette, og som han kun ved en Uredelighed, der er langt fra ham (nemlig ved falske Attester om Kyndighed i det Danske Sprog hos de vildtydske Studenter) kunde noget forbedre. Kongen tog meget naadig imod ham, og Cancelliet lovede strax at tage hans Sag i Overveielse, og hans Venner og Belyndere raadede ham imidlertid at vente her, til dette var afgjort. Imidlertid hændte det sig, endnu i Juni Maaned, at jeg havde det Uheld ved et Feiltrin, eller jeg veed ikke selv hvorledes, paa en Vandring hjem fra Byen til Christianshavn, at en Aare sprang i mit venstre Been, der strax hovnede op og blev saa slem, at jeg den hele Sommer ikke kunde forlade mit Bærelse, og leed især i Førstningen megen Smerte. Først mod Efteraaret begyndte jeg at kunne gaae ud, men min Tilstand gjorde det dog raadeligst for mig, ikke at tænke paa at reise hjem, førend den gode Aarstid kom tilbage. — Jeg sørgede meget over at skulle være fra Ludvig og tænkte ikke paa, at en ængstelig Aarsag skulde gjøre, at vi endnu længe blev sammen. Da Sommeren nemlig gik hen, uden at noget egentlig blev afgjort, lavede Ludvig sig til Hjemreisen, der alt var bestemt til om Tirsdagen, da han Søndagen iforveien blev syg. Han har haft Hoste i et heelt Aar, der bestandig blev værre, og nu fik han Blodspytning og andre slige Tilfælde af Blodets Stigen til Hovedet. Han antog en Læge og har maattet bruge

mange Vægemedler, men er først nu i den sidste Maaned mærkelig bedre, og som mig til min Glæde synes, friskere og muntre, end han i de sidste to Aar har været. Dog vil hans Væge ikke tillade ham at reise hjem endnu. Under disse Omstændigheder er jeg derfor flyttet fra Buzgens (hvor jeg hele Sommeren har boet i Frue Saintaubains Værelser, medens hun var paa Landet) og har leiet et Par smaae Værelser i Nærheden, hvor jeg har indrettet mig saa godt, jeg har kunnet, og boer allene med min lille Georg og en Pige. Ludvig logerer i Byen, men spiser hos mig alle Middage. — Ludvig har i den lange Tid, han har maattet blive her i Byen, anvendt sin Tid til adskillige literaire Arbejder og iblandt andet skrevet en lystig Vaudeville (da Theaterdirectionen har anmodet ham om at levere dem en saadan) der imorgen skal opføres, og som i saa høi Grad har opvakt Folkesnak og Opmærksomhed, at den har været nær ved slet ikke at blive opført, uagtet den strax blev antaget af Theaterdirectionen. Den har megen Lighed med Indtoget¹⁾ og er virkelig som en Søn af det. Det Hele gaaer ud paa, at en fattig Jøde ved Navn Rothschild i Corsør bliver antaget for „ce baron, courtier des rois“; hvilket giver Anledning til alleslags uskyldige Loier, der ikke kunne fornærme enten denne Baron eller Kongen. Men der blev nu fortalt saamange forfærdelige Ting derom i Byen og ved Hoffet, at Kongen selv forlangte at læse Stykket, inden det maatte opføres; men saasom han i Sandhed er den fornuftigste af dem Allesammen, morede han sig

¹⁾ „Indtoget“ er Titelen paa et Syngestykke af P. A. Heiberg.

derover og lod Directionen sige, at han selv vilde see det, forste Gang det blev opført. Dog maatte Navnet Rothschild forandres, til stor Skade for Stykket. Det skal nu gaae imorgen, og hele Byen er særdeles spændt derpaa. Det er et i sig selv ubetydeligt, men lystigt og vittigt lille Stykke.

Men jeg kommer ganske fra, hvad jeg først vilde sige, nemlig bede Dig, kjære Heiberg! ikke at være vreed paa mig for min lange Tausshed. Du indseer nok, at min Sygdom i min Fod, derpaa Ludvigs, siden min Flytning har afholdt mig fra at skrive. Der er næsten altid i den senere Tid saadanne Ting, som jeg vil oppebie Enden paa, inden jeg skriver; saadan gaaer det mig med Dig, med min Søster Renze og mine andre faae Correspondenter. Dette er sjelden for det Gode. Saaledes har der ogsaa været flere Begivenheder i min Cirkel, der for en Tid har gjort mig usikkert til en rolig Samtale, især en skriftlig. Saaledes har for Ex. den stakkels Hanne Winge (min Søster Lises Datter) mistet sit ældste Barn og eneste Datter, en elskværdig lille Pige paa sex Aar, kaldt op efter min Søster og hendes Yndling og største Glæde i Verden; og i otte til ti Dage har Professor Howitz, som Du har seet i Paris, en intime Ven af os Alle, ligget næsten uden Haab af en Slags Blodstyrning. I de sidste tre fire Dage er der imidlertid Grund til at haabe det Bedste.

Min Søster Renze var saa god at komme herover til mig, da min ulykkelige Fod gjorde mig det umuligt at komme til Falster. Hun saavel som Lise takke Dig for Din Hilsen og hilse Dig igjen paa det venligste. Min

Søster Lises to Døttre, Bolette Petersen og Hanne Winge, ere to af de elstværdigste Fruentimmer, man vil see. De ere baade ualmindelig forstandige (især Bolette) og have en særegen Indighed og Beskedenhed, der gjør dem elsket af alle, som see dem. Her er ogsaa for i Winter en Datter af Laurence, der hedder Thomazine, hvilket er det mindst smukke ved hende, det er ellers en nydelig Pige.

Jeg befinder mig ulige bedre end i Kiel, ogsaa min Fod er temmelig god, skjøndt ikke frie for at smerte mig noget alle Aftener, men jeg kan dog gaae godt uden at halte. I Sommer gif jeg ved en stor Stof, som havde tilhørt Farbroder Andreas og var gjort af min Fader; ved denne krøb jeg af een Stue i en anden, saa man maatte lee og græde ved at see mig. — Gud give, kjære Heiberg! at jeg nu ogsaa maatte høre, at Du befandt Dig bedre. Du kan troe, Dit Velbefindende er noget af det, der ligger mig allermest paa Hjerte. Jeg beder, at Du vil underrette os derom og ikke straffe mig med Tausshed for min ufrivillige Forsømmelse i at skrive. — I Onsdags, da det var Din Fødselsdag, drak vi Din Staal, og Din Søn og jeg gjorde de hjerteligste og varmeste Ønsker for Dit nye Mars Lykke og Held. Gud skjænte Dig endnu mange Aar og lade dem være blide!

Jeg har neppe kunnet have Roe til at skrive dette Brev, skjøndt jeg er ganske ene og uforstyrret, thi det stormer saa græsseligt, som om Huset skulde falde. Døre og Vinduer klingre og knage, og Ilden staaer langt ud af Kaffelovnen. Man siger, at Procurator Bjerring er idag gaaet ombord for at reise til Lübeck, men jeg kan ikke troe, det er sandt, Veiret er alt for grueligt. Denne

Mand, der indtil nu har opholdt Udførelsen af sin Landsforviisnings Dom med den nedrigste Kryben for sin Fiende Møsting og de usleste Demarcher, har dog nu maattet reise og har ved alle disse Ydmygelser ikke udrettet andet, end at berøve sig alle Menneskers Agtelse, baade Benners og Fienders. — Men det er mig umueligt at holde længer ud at skrive i denne Spektakel af Storm og Uveir. Brevet skal først bort paa Tirsdag, det er Søndag idag. — Jeg kan da endnu tilføie et Par Ord. Jeg siger Dig Farvel for iaften og Godnat, thi det er jilde.

Tirsdag den 29de. Jeg faaer kun Tid til endnu at fortælle Dig, at Ludvigs Baudeville (Kong Salomon og Jørgen Hattemager hedder den) iaftes blev fortræffelig spillet og optaget med et ganske overordentligt Bisald. — Jeg formoder dog, at dette er Dig kjær at høre? — Dernæst skal jeg hilse Dig fra den gamle Statsraad Linde, der tilfældigviis sad hos mig iaftes paa Comedien. Denne Mand har i flere Aar aldrig seet mig, uden at spørge til Dig og erkjendige sig om Dit Befindende. — Nu lev vel! Modtag venlig en kjerlig og ærbødig Hilsen fra Din Søn. Ogsaa min lille Georg, der staaer her hos mig og skriver trolig paa en fransk Stil, beder mig hilse Dig. Han kjender Dig af Dit Portrait, som han i Kiel altid betragtede med stor Opmærksomhed. — Jeg vilde ønske, Du ogsaa kunde see hans aabne og deilige lille Ansigt. Nu lev vel, saa vel, som det ønskes Dig af

Thomasine.

Af dette Brev vil man see, hvis man ellers ikke vidste det, at Ludvig Heibergs første Vaudeville ikke gif over Brædderne uden den Kamp, som Alt, der gaaer i en ny Retning, har at bestaae. Det danske Theater havde foruden Landets egen dramatiske Litteratur, som i hine Aar faare sjelden opførtes, kun levet af tydske sentimentale Stykker og tragiske „Coulissenreißer“. Med det jublende Bifald, hvormed Heibergs ægte danske Tone i „Kong Salomon og Sorgen Hattemager“ og hans efterfølgende Stykker modtoges af Publicum, var Omslaget gjort, og alle de tidligere „Staats- und Hauptactionen“ med Et banlyste fra Holbergs Scene, og det danske Theater havde i et Nu faaet et heelt andet Pfyssionomie. At en Deel af den ældre Skole stødtes over den unge Digters dristige Satyrspring, medens Andre netop jublede herover, er i sin Orden. At en Dramaturg som Rahbek, der havde levet sine bedste Dage og haft sine største dramatiske Nydelser ved Kogebues og Ifflands Arbejder, ikke strax kunde finde sig i denne Overgang til et sandere og friskere Naturliv paa Scenen, og at Ludvig Heibergs Spøg af ham opfattedes som faade Løier, er nok som bekjendt; men at der herover skulde være opstaaet et Brud paa Venfabet inellem ham og Heiberg, fordi Rahbek ikke paaafjønnede hans Vaudeviller, lignede ikke den lidet forføngelige og lidet omfindtlige Heiberg, og det gjendrives desuden ved efterfølgende Brev fra ham til Rahbek.

Fra Johan Ludvig Heiberg til Rahbek.

(1827) Fredag.

Tak gode Rahbek, for Din Efterretning angaaende Matthiesen, som jeg endnu i Formiddag skal sende Bud til. (Dit Brev fik jeg nemlig først igaar Aftes.) Endnu mere Tak for Dit venstabelige Tilbud angaaende Baudevillen. Statsraad Collin har allerede talt med mig derom og vil formodentlig idag paatale Sagen. I Henseende til Besætningen i Somnambule¹⁾, ønsker jeg, at Bauer, som har gjort sig usædvanlig Flid med Rollen, maa beholde den. — Meget takker jeg Dig for Din venlige Tilskrift angaaende min lange Fraværelse fra Bakkehuset. Ingen kan meer end jeg give Dine Ord Ret; jeg har stedse anseet det som en Mangel paa Opdragelse, ja endog paa Forstand, at stye sine Bemærkninger, fordi de have en mindre gunstig Dom om noget, man har skrevet. Jeg selv vilde derfor allermindst have paadraget mig Skinnet af en saa ussel Forængelighed, dersom jeg ikke havde troet at bemærke, at jeg paa nogen Tid ikke var Dig velkommen. Da Du nu selv bestandig har forstået at distingvere mellem Personen og hans Arbejder, saa var Din Kulde imod mig uforklarlig, saa meget mere, som jeg ikke vidste nogen anden Grund til den; og derfor holdt jeg mig tilbage. Jeg seer nu med Fornøielse, at jeg har taget fejl, og skal saaledes med det Første stræbe

¹⁾ Den fra Fransk oversatte Baudeville, „Kjærligheds Drømme“.

at oprette min Feil ved at indfinde mig paa det mig stedsse faa kjære Vassehuus, og bede Dig og Din Kone om Syndernes Forladelse.

Din meget hengivne
S. L. Heiberg.

At Heibergs sprudlende Lune og ungdommelige Raadhed i dette hans første Arbeide gjorde adskillige Vldre betænkkelige, er ikke faa forunderligt. Selv hans Moder veg noget tilbage herfor. Det efterfølgende, som mig synes indtagende Brev fra hende, forinden Stykket endnu var kommet til Opførelse, vidner om den Vengstelse, hun følte for Stykkets Udfald, hvis Skjæbne vilde afgjøre deres egen Fremtid, og bestemme, om de atter imod deres Onske skulde vende tilbage til Kiel. Brevet fra hende til hendes Søn er vist foranlediget ved en eller anden irreligiøs Vending i Dialogen, der efter hendes Brev maa være bleven strøget.

72.

Fra Fru Gyllembourg til S. L. Heiberg.

Onsdag Morgen 1825.

Min bedste Ludvig! Uagtet jeg selv kommer til Byen i Formiddag, vil jeg ikke komme op til Dig, for intet Dieblik at forstyrre Dig i Din Travlhed. Men jeg kan ikke lade være at sende Dig disse Linier for at sige Dig, at jeg igjen i Nat i Drømme har kastet mig for Dine

Fødder og med tusinde Taarer bønfuldet Dig om at forandre Dit Vers i Din Vaudeville, om Fornuft og Aabenbaring. Jeg anvender derfor paa denne Seddel hiint Bud fra Pilatus' Hustru: „Befat Dig ikke med denne Retfærdige! jeg har inat lidt saameget for hans Skyld.“ — Det bedrøver mig saa inderligt, naar Du, saasnart Du horer Tidens Hane gale, strax fornægter den Herre og Mester, som Enhver med større eller mindre Troe, dog altid med Haab maa følge til Dødens Porte. — Det være nu, som det vil, om ogsaa en sublime Idee ligger til Grund for dette Dit Indfald, saa vil det gaae de Fleste som mig, de ville ikke fatte den. Du vil derved uden mindste Nødvendighed saare mange Menneſker og røre ved deres Næse, og saa forelsket maa dog ingen være i et Indfald, at han derfor vilde gjøre dette, og maaskee gjøre sig een og anden Ven og Belynder til Uven. — Jeg troer vist, at Du herved kan forspilde al den Lykke, vi love os af denne Vaudeville. Tænk blot paa, hvad Dronningen, Prinds Christian, vore Venner Mynster og Orsted ville sige. Erindre Dig, at jeg ofte tilforn har faaet Ret af Udsaldet i sliche Disputer, saa at jeg, om jeg ogsaa har „des Schwärmers Herz“, dog i Sigt ofte har havt „des Weltmanns Auge“. Ofre dette Indfald til Klogskab, og hvad som er mere end al Klogskab. — Lad Erindringen om alle vore bittre Dage hyde Dig Forsigtighed. Giv Din Muse snævrere Skoe, at intet Satyrspring bliver hende muligt. Hendes medfødte Grazie vil kun vinde derved.

Rosentilde har besøgt mig og forsinket denne Seddels Afsendelse, men for Resten opmuntret mig meget ved sin

Samtale. Sees vi ikke til Middag? I Aften ere vi ikke alene — jeg siger desværre. Nu God Dag min Ludvig!

Om Johan Ludvig Heibergs fortsatte Virksomhed som dramatisk Forfatter og Critiker, fra hiint lykkelige Dieblik af, da han over al Forventning brød igjennem med sin første Vaudeville, herom er der skrevet saa meget i Aarenes Lob, at man maa antage, at Enhver, der interesserer sig for ham og hans Virksomhed, kjender dette tilstrækkeligt.

Hans Forældres venstfabelige Forhold og deres jævnlige Correspondance fortsattes Aar efter Aar. Af disse Breve vil jeg endnu kun meddele to: et fra Peter Andreas Heiberg af 14de December 1829 og et fra Fru Gyllembourg af 1830.

73.

Fra P. A. Heiberg til Fru Gyllembourg.

Paris den 14de December 1829

Kjære Thomasine!

Jeg tilskriver Dig dette Brev paa en Dag, der maa være os begge særdeles kjær, paa vores Søns Fødselsdag, og sandsynligviis i det samme Dyeblik, da Postbudet bringer ham mit Brev af 4de December.

Derksom han, som jeg formoder, har ladet Dig læse dette Brev, saa vil Du deri have fundet en Paragraf, hvori jeg siger, at et af mine højeste Ønsker i Verden skulde være, før min Død at kunne see Dig og tale med

Dig blot i en halv Time. Men saasom dette for menneskelige Dyr er en plad Umuelighed, saa vil jeg kortelig sige Dig skriftlig, hvad jeg langt hellere og langt vidtløstigere vilde have sagt Dig mundtlig. — Jeg staaer nu paa Gravens Bred. Hvor mange Aar, Maaneder, Uger, Dage eller Timer jeg endnu kan have tilbage, er skjult for mine Dyr; men i ethvert Tilfælde kunne ingen af disse være mange. Du maa altsaa modtage disse Linier som Ord fra en Døendes Mund, der, i et saadant Øjeblik, ikke kan tillade sig at tale andet end Sandhed; især naar han, som jeg, stedse har anseet Sandhedskjerlighed som den første af de Egenstaber, som han har vovet at tilegne sig.

Jeg har i min hele Levetid intet Fruentimmer kjendt, med hvem jeg hellere kunde have ønsket at forbinde min Skjebne end med Dig, kjere Thomastine. Uheldigviis forbandt jeg Din Skjebne med min, og denne sidste maatte i Følge min, i det mindste i politisk Henseende ubøielige Karakter, blive, som den blev, og mine Synder faldt saaledes tungt paa Dit Hoved.

Man jog mig ud af mit Fødeland, og lod mig intet Haab om nogensinde at komme tilbage. Nu gjorde Du et Skridt, der inderlig smertede mig, og opfyldte min Sjæl med megen Bitterhed. Men Du var nødt til at gjøre et saadant Skridt, og saasom det var mig, der havde sat Dig i denne Nødvendighed, saa havde jeg aldeles ingen Ret til at gjøre Dig Bebrejdelser derfor. Men i nogle Aar var det mig umueligt at ræsonnere saaledes; dog vil Du, af en halv Snees Aars Erfarenhed have seet, at denne Bitterhed ikke var rodfæstet i mit Hjerte, og den har nu i flere Aar været saa aldeles udryddet, at der ikke er den

allerringeste Gnift deraf tilbage; men, for ikke at gjøre mig deraf en alt for stor Fortjeneste, vil jeg ikke nægte, at et andet Tilfælde, som jeg ikke vil nævne, har bidraget dertil i en høy Grad.*)

Naar Du engang, inden kort Tid, faaer at læse mine Erindringer, vil Du deri finde en Phrase, der maastee kunde synes Dig at indeholde en Modsigelse imod det foregaaende. Jeg bør altsaa vise Dig, hvorledes dette aldeles ikke er Tilfældet. Det er, naar jeg, i et af de sidste Kapitler siger, at mange haarde Stød have mødt mig i Verden, der, paa den Tid, da de indtraf, have usigeligen smertet mig, men at der ikke er eet eneste af dem, der jo har havt særdeles velgjørende Følger for mig. Troe ikke, at der i denne virkelig sandfærdige Phrase ligger skjult nogen Braad, der i mindste Maade skulde kunne faare Dig; og her har Du Forklaringen.

Jeg havde Venner i Frankrig, og Venner, hvis Indflydelse ikke var ubetydelig, og jeg haabede, ja jeg var næsten fuldkommen forsikkert om, at jeg inden høje Tid skulde see mig istand til at komme i en Stilling, hvori det blev mig mueligt at skaffe Dig en taalelig Existents her i Frankrig. Det ovenmeldte Skridt, som Du gjorde, standsede snart Udførelsen af denne Plan; og vel var det for Dig og vores Son. Du selv vilde neppe have blevet lykkelig i et fremmed Land, udrevet fra alle Families, Ungdoms og Venstabs Forbindelser; i et Land, hvor Din hele Tilværelse, saa at sige, vilde have hængt i en saadan fiin og skrøbelig Traad, i et eneste Menneskes høyst usikkert

*) Bistnok sigter han her til Gyllembourgs Død.

Liv, og hvor Du, i Tilfælde af min Død, vilde have seet Dig ene og alene; omringet af vild Fremmede, der ingen ret levende Interessé kunde have for Dig, og til hvem Du ikke trygt kunde overlade Dig. Og nu Johan Ludvig. At Du i et saadant Tilfælde ikke havde kunnet overtale Dig til at stille Dig fra ham, især i den Alder, hvori han var, det er aldeles begribeligt; og hvorledes vilde hans Fremtid have blevet? Ganske forskjellig, og maaskee jørgelig forskjellig fra, hvad den nu er. Saaledes har Tingenes Gang havt en aldeles velgiørende Katastrofe for os alle: for Dig og vores Søn, idet begges Skjebne er blevet uendelig bedre, end den i det modsatte Tilfælde vilde have blevet; og for mig, i det Saaret og Smerten er faldet næsten udeelt paa mit Hoved; og, vær forvisset paa, fjere Thomasmine, at disse Betragtninger have tjent mig, og tjener mig endnu daglig til en ikke liden Trost og Beroligelse.

Uagtet jeg aldeles ingen Tvivl bærer om, at Du antager alt det ovenstaaende for den rene og ærligste Sandhed, saa ønskede jeg dog inderligen at kunne give Dig derpaa en bedre Forsikring, end den, der ligger i mine blotte Ord og Forsikringer. Til Lykke har jeg dog et lidet Beviis at give Dig, der, skjøndt saare ubetydeligt i sig selv, har i det mindste den Fordeel at være materielt. Da jeg reyste fra Dannemark, tog jeg med mig fire Exemplarer af Dit Portræt, og dem har jeg bestandig gjemt som en Helligdom. Til Beviis derpaa sender jeg Dig de to Exemplarer tilbage ved denne Lejlighed; de to andre, det ene sort, og det andet noget koloreret, beholder jeg, og de skulle blive hos mig indtil min Dødsdag. Jeg

haaber, kjere Thomasine, at Du antager dette som et, skjøndt svagt, Beviis paa Oprigtigheden af mit Foregivende.

Den Lykke, som vores Son, efter alles Sigende, gjør i sit Fødeland, maa upaatvivlelig glæde Dig i høyeste Grad; og jeg tvivler ingenlunde paa, at den jo vil lægge Aar til Din Alder, hvilket jeg meget ønsker og tillige haaber. Jeg seer dette kunz langt fra, men af den Glæde, som jeg føler, kan jeg slutte mig til Din, der maa være saa meget mere levende, som Du seer Tingene nær ved. Jeg maae tilstaae, at han, i sine Skrivter, viser en meget fin Smag, og fører et særdeles smukt Sprog.

Da dette Brev vil komme til at ligge i nogle Dage, for at oppebie den Stund, da Oberstlieutenant Abrahamson reyses, saasom han har lovet at tage en lille Pafke med sig, hvori dette skal indlægges, saa vil jeg maastee faae Anledning til at tilføye som Postscriptum eet eller andet, der imidlertid maastee kan falde mig i Hovedet. Desuagtet vil jeg slutte Brevet med at ønske Dig al muelig Betsignelse, saavel i Henseende til Legemet som til Sjælen; og med at bede Dig være min Veninde, ligesom jeg, indtil min Dødstime, skal være og forblive Din usforanderlige og trofaste Ven.

Og nu Farvel, kjæreste Thomasine.

P. A. Heiberg.

Naar Du engang gjør mig den Fornøjelse at skrive mig til, vær saa god at give nogen Efterretning om Dine to Søstre og deres Familie. Hils dem imidlertid fra mig.

Jeg vil dog ikke glemme at ønske Dig et glædeligt Nytaar med mange andre paafølgende.

Fra Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg.

Christianshavn d. 8de October 1830.

Kjære Heiberg,

Mange Gange har jeg med Befymring tænkt paa, at Du havde Aarsag til at fortørnes over min Nølen med at besvare et Brev, der visselig havde fortjent et taknemmeligt og hurtigt Svar. Maafee er det netop den Omstændighed, der er Grunden til min lange Taushed, at Dit Brev var alt for godt, alt for smigrende for mig, saa jeg ikke vidste, hvorledes jeg skulde takke Dig for det. — Hvad de Erindringer angaae — gode og onde — som angaae vort Samliv og Mellemværende, saa kan jeg kun gjentage, hvad jeg for mange Aar siden skriftlig har sagt Dig: — Jeg er mig min Uret imod Dig vel bevidst og skal aldrig tilgive mig at have bedrøvet Dig. Vær vis paa, at Tanken derom altid har martret mig og undertiden forbittret mig en Tid, som ellers vilde have været god; thi utaknemmelig maatte jeg være, om jeg ikke endog saa for Dig bekjendte: at han, som Graven for længe siden gjenner, kun syntes at leve for at gjengjælde ved sin Godhed mod mig den Uret, som ogsaa han havde mod Dig. — Jeg er vis paa, Du har tilgivet mig, hvad Sorg jeg har voldet Dig, og takker Dig derfor. — Du taler saa ofte om Din Død. Det gjør mig inderlig ondt, hbergang Du gjør det, naftet det ahner mig stedse, at jeg førend Du skal gaa den ubekjendte Bei, til det ubekjendte Maal, som jeg visselig haaber maa være godt.

For de gamle Portraiter af mig takker jeg Dig og vil holde disse Exemplarer i hoi Være fremfor deres Sødskende. — Jeg vil til Gjengjæld fortælle Dig: at det Gulb-Fingerbøl, Du for nogle og tredive Aar siden forægte mig, aldrig har forladt mig, at jeg siden den Dag, jeg fik det, indtil den Dag idag, aldrig har brugt noget andet og haaber at sje mine sidste Sting dermed.

At vor Søn og hans Arbejder ere saa lykkelige at vinde Dit Bifald er mig en ubestrikelig Glæde. At hans Selskab er min bedste Lykke og hans Være min Stolthed, behøver jeg ikke at sige hans Fader. — Var han saa heldig at have vundet saa stort Bifald i et større Land, var hans Lykke vist nok gjort. Men dette lille Danmark er en mager Jordbund selv for dem, det har meest Godhed for.

Mine Søstre erindre Dig stedse med største Venfkab. De leve begge meget godt. Siden Vorherre var saa god at kalde den stakkels godmodige, men forfaldne Sürgensen, har Lise været lykkeligere end i sin Ungdom. Hun boer hos sin ældste Datter Bolette, hvis Mand, Professor Petersen, er Provst paa Regentsen. Hendes anden Datter Hanne, er gift med Cancelliraad Winge i det afrikanske Consulat-Comptoir. Hendes Søn (Din Navne) er gift med Laurences Datter. Han er Præst i Sjælland, og Lise tilbringer hver Sommer ovre hos ham. Hun har adskillige Børnebørn og er meget fornøiet. Laurence lever roligt og tilfreds paa Falster. Hendes Mand har et godt Kald, en ret tjøn Præstegaard og en deilig Have. De have elleve Børn. Den ældste Søn er Præst i Sjælland, den anden Adjunct ved Nykjøbing Skole, den tredie

Somand. En Datter er, som sagt, gift med Tante Lises Søn. De øvrige Børn ere endnu hjemme, de fleeste smaa endnu.

Du veed vel af Ludvigs Breve, at den gode Andreas Bunzen¹⁾ er død i Sommer, efter en langvarig Sygdom. Denne retskafne og godmodige Mand's Død er ikke blot et Tab for hans store Familie, der i slette Omstændigheder, desværre! dobbelt maa savne ham; men for enhver, der havde Veilighed til at paaskjønne hans gode Hjerte, hans beskedne, velvillige Karakter. — Hans Søn, den lille Georg, er nu ganske tilfalden Ludvig og mig som en retmæssig Arv. Gud gjøre os det muligt at opfylde vore Pligter imod ham. — Jeg har ogsaa — siden Foraaret, faaet nok et Pleiebarn i den unge Skuepillerinde, Zomfru Bätges, der siden hun spillede Thrine i Aprilsnarrene (der var hendes første Debut) og siden i næsten alle Ludvigs Stykker, ogsaa som Agnete i Elverhøi, har ham at takke for sin Lykke og altid har forekommet mig som et Barn af hans Muse. Hun betaler for sig her i Huset, og opmuntret min Genksomhed ved sin elskoerdige Omgang.

En vigtig og bevæget Tid har Du oplevet²⁾, siden jeg sidst skrev til Dig. Den Glæde, jeg veed og kan indsee, at disse Begivenheder have skjænket Dig, har været for mig, det der i denne Sag allermest har interesseret mig, thi Du veed nok fra gammel Tid, at jeg er af Stof og Steen i politiske Ting.

¹⁾ Grosferer B., i hvis Hus Fru Gyllembourg levede under Johan Ludvigs Ophold i Paris.

²⁾ Julirevolutionen.

Tid og Papiir minde mig om at slutte dette Brev. Jeg troer at vide, at Ludvig idag ikke faaer Tid til selv at skrive; jeg vil derfor hilse fra ham og takke for den Pakke, han igaar ved Mathiesen modtog fra Dig; men uden at der i Pakken var noget Brev, hvorover han iaftes syntes mig misfornøiet. Ogsaa Capitain Tscherning, vor gode v. Schmidten og mine Søstre have bedet mig hilse Dig.

Og nu lev vel for denne Gang, kjære Heiberg! Med de hjerteligste Ønsker for Din Sundhed og Tilfredshed hilses Du af

Din hengivne Veninde
Thomasine.

De i det ovenfor trykte Brev Side 465 omtalte „Erindringer“ vare det sidste større Arbeide fra B. A. Heibergs Haand. Saavel dette Skrift som alle andre Arbeider i det danske Sprog, som han udgav efter sin Landsforviisning, udkom i Norge, et Land, som han, der selv stammede fra norsk Slægt, og som i sin Ungdom havde tilbragt flere Aar i Norge, altid vedblev at omfatte med en levende Interesse.

Med Aarene svækkedes hans Syn mere og mere, og da min Husbond og jeg i 1836 besøgte ham i Paris, hvor han paa den elstværdigste Maade modtog sin hidindtil ubekjendte Svigerdatter, var Synet ham aldeles berøvet. Correspondancen blev derfor i de sidste 6 Aar af hans Levetid ført paa Fransk, for at den kunde blive ham forelæst af En eller Anden af hans Om-

givelses. Disse skrev da efter hans Dictat hans Svar tilbage, hvilket forvandlede de tidligere fortrolige Breve til, hvad en Fremmed kunde indvies i. Med stille, mandig Resignation bar han sin Skjæbne, og ingen utaalmodig Klage sendtes de Nærmeste i Hjemmet. Hans Hjerte var blødere, end de Ord, som Vanen bragte over hans Læber. Haarde Prøvelser og Smerter havde i Aarenes Lob blodgjort og mildnet hans strenge Sind. Han havde bøiet sig under dette Kors, der var ham paalagt, og baaret det til sin Forædling.

Den 30te April 1841 døde Peter Andreas Heiberg i Paris, 83 Aar gammel. Hans Søn satte ham paa Kirkegaarden Montmartre en Mindesteen med følgende Gravskrift:

Danske eller norske Vandrer,
som besøger dette fremmede Sted,
dvæl et Dieblif
ved Din Landsmands Grav.

Her hviler

Peter Andreas Heiberg,

født i Bordingborg den 16de November 1758,

død i Paris den 30te April 1841.

Hans Skjæbne er Dig bekendt."

Hans Død oprev alle de smertelige Grindringer hos hans forhenværende Hustru om deres Samliv, og ofte klagede hun over, intet at have kunnet være for ham i hans sidste eenjomme Aar.

Sin Skribentvirksomhed begyndte hun først paa 1827 i en Alder af over 53 Aar. Som Alt i hendes Liv fremgik af det varme, gode, hjærlige Hjerte, saaledes ogsaa denne hendes Optraeden som Forfatterinde. I 1827 udgav hendes Søn „den flyvende Post“, og da han en Dag ikke var oplagt til at fylde Bladet, og beklagede sig herover for hende, sagde hun: „Staffels Ludvig, gid jeg kunde hjælpe Dig!“ „Det kunde Du vist godt, ifald Du vilde“, svarede han, tog sin Hat og gik. I den eensomme Aften sad hun og tænkte paa disse hans sidste Ord, og inden hun den Nat gik til Hvile, var „Brevet fra en Lieutenant til Redactionen af den flyvende Post“ fuldt færdigt skrevet. Hun sendte det afsted næste Morgen med det Spørgsmaal „om dette kunde hjælpe ham i hans vieblikkelige Nød?“ — Brevet blev optaget og gjorde stor Opsigt, og især vakte det stor Nysgjerrighed, da der var en saadan Illusion heri, at Alle meente, at det var en sand Tildragelse. Brevene fortsattes i „den flyvende Post“, og fra denne hendes litterære Begyndelse dannedes Overgangen til den Række af Noveller, der har givet hendes Navn en Plads i den danske Litteratur. Hvor ydmygt og beskedent hun bar sit Held, har jeg søgt at skildre i en Indledning til den sidste Udgave af hendes samlede Noveller.

Hun døde Gud hengiven den 2den Juli 1856 i en Alder af 83 Aar, (altsaa i samme Alder som Peter Andreas Heiberg) endnu hængende ved Livet og Jorden, som hun fandt saa skøn, endnu aandsfrisk, bevarende det jomfruelige og beskedne Væsen, der var hende eiendommeligt, og indtil det Sidste var hun fjærlig og god imod

Menneskene og alt Levende, som aandede i hendes Nærhed.

Du, som læser her om hendes Liv, hendes ungdomsvarme, lidenskabelige, brusende Hjerte, der rev hende hen til en Handling, som ofte i senere Aars eenfomme Timer pressede et usfrivilligt Suf fra den gamle Kvindes Bryst, døm hende, som hun dømte Andre — mildt og overbærende.

Tillæg.

A. Slægtregister,

der beviser Slægtstabet imellem Heiberg og Holberg.

Ludvig Munthe, f. 1593 † 1649. Biskop i Bergen. * 1624 Ingeborg Sørensdatter Friis.

Abel Munthe, f. 1628 † 1676 * 1646
Peder Nilsson Lem, f. 1617 † 1663.
Lector theologiae i Bergen og Sognepræst
til Fane. 11 Børn, blandt hvilke den
ældste var

Karen Lem, f. 1647 † 1695 * c. 1672
Oberst Christian Nilsson Holberg, † 1686.
12 Børn, blandt hvilke den yngste var

Ludvig Holberg, f. 1684 † 1754. Prof.,
Baron etc. Ugift.

Virgite Munthe, f. 1634 † 1708, * 1655 Christoffer Gertzsjon, f. 1619 † 1679.
Foged i Sogn. Børnene antog Moderens Tilnavn.

Ludvig Munthe, f. 1656 † 1708. Sognepræst til Big i Bergens Stift.
* 1) 1684 Karen Zverdsdatter Leganger, f. 1665 † 1702. 8 Børn.
* 2) Dorothea Hansdatter Bliz, f. 1671 † 1708. Ei Børn.

(1) Maren Christine Munthe, f. 1692 † 1731 * 1720 Andreas Heiberg, f. 1693
† 1743. Sognepræst til Grytten i Romsdalen, der siden var * Else Margrethe
Dankertz. 7 Børn af 1ste, 6 af 2det Ægtefælskab.

(1) Ludvig Heiberg, f. 1721 † 1760. Rector i Bordingborg. * 1757 Inger
Margrete Heiberg (Pedersdatter), f. 1737 † 1826. 3 Børn.

Peter Andreas Heiberg, f. 1758 † 1841. Translator og Dispachør i Kbhvn.
* 1790 Thomastine Christine Bunken, f. 1773 † 1856. Datter af Johan
Bunken, Dispachør etc.

Johan Ludvig Heiberg, f. 1791 † 1860. Professor, Statsraad. * 1831 Johanne
Luise Pätges, f. 1812. Kgl. dansk Skuespillerinde. Ei Børn. Fru H. har
adopteret 3 Døttre: Sarah, Lelia og Anna, der efter kgl. Bevilling have antaget
Navnet Heiberg.

Anm. Det er en Feiltagelse, naar der ovenfor S. 1 siges, at H. Heibergs Stamtafle gaaer op til Dronning Margaretes Tid; det er ikke i denne, men i et haandstrevet Slægtregister, som findes i mit Sie, at Slægtens Udspring er ført saa langt tilbage.

B. Slægten Ehrensvärd.

Johan Jakob Schæffer 1717 adlet Ehrensvärd, Oberst, † 1731.

August, f. 1710 † 1772.
Greve, Feltmarskalk.
* 1739 Cathrine Elisabeth
Adlerheim, f. 1715.

Carl, Friherre, General-
major, Chef for Artilleriet,
† 1770.

* 1) Margareta Gyllen-
granat.

* 2) Anna Antoinette
Gyllenborg.

Anna Maria, f. 1798:
* Rigsraad G. A. Hjärne.

Fredrik,
Friherre, Generalmajor.
† 1807.

Carl August, f. 1745,
† 1800. General-
admiral.

(1) Gustaf Johan,
† 1783. Memoire-
forfatter, Kammer-
herre, Gesandt i
Berlin.

(1) Carl August,
† 1805. General-
lieutenant, Minister
ved det franske Hof.

(1) Johan August,
† 1802. Oberst,
Generaladjutant.

(2) Carl Fredrik*),
f. 1766 † 1815, Lieutenant,
berøvet Adelskabet og dømt
til Landsforvisning 1792,
antog Navnet Gyllembourg.
* 17de Decbr. 1801 Thoma-
sine Christine Heiberg,
f. Bunken.

Anm. „Svenskt Biografiskt Lexikon“ Ny Förlö, 3die Bind, har tillagt Carl Fredrik Gyllembourg en Datter, Sofia Gustava Gyllenborg, födt 1803, död 1841. Dette er urigtigt, hun var en Datter af Henning Adolf Gyllenborg, som i adskillige Aar levede i Kjøbenhavn og sysfelsatte sig med litterær Virksomhed.

*) Overfen Fødselsdag eller Fødselsaar er sikkert bekendt. Svenske Kilder angive den 7de Januar 1767, men Erslevs Forfatterlexicon har 1766, og en Notits af Johan Ludvig Heiberg i en Almanak nævner den 9de Januar som hans Fødselsdag.

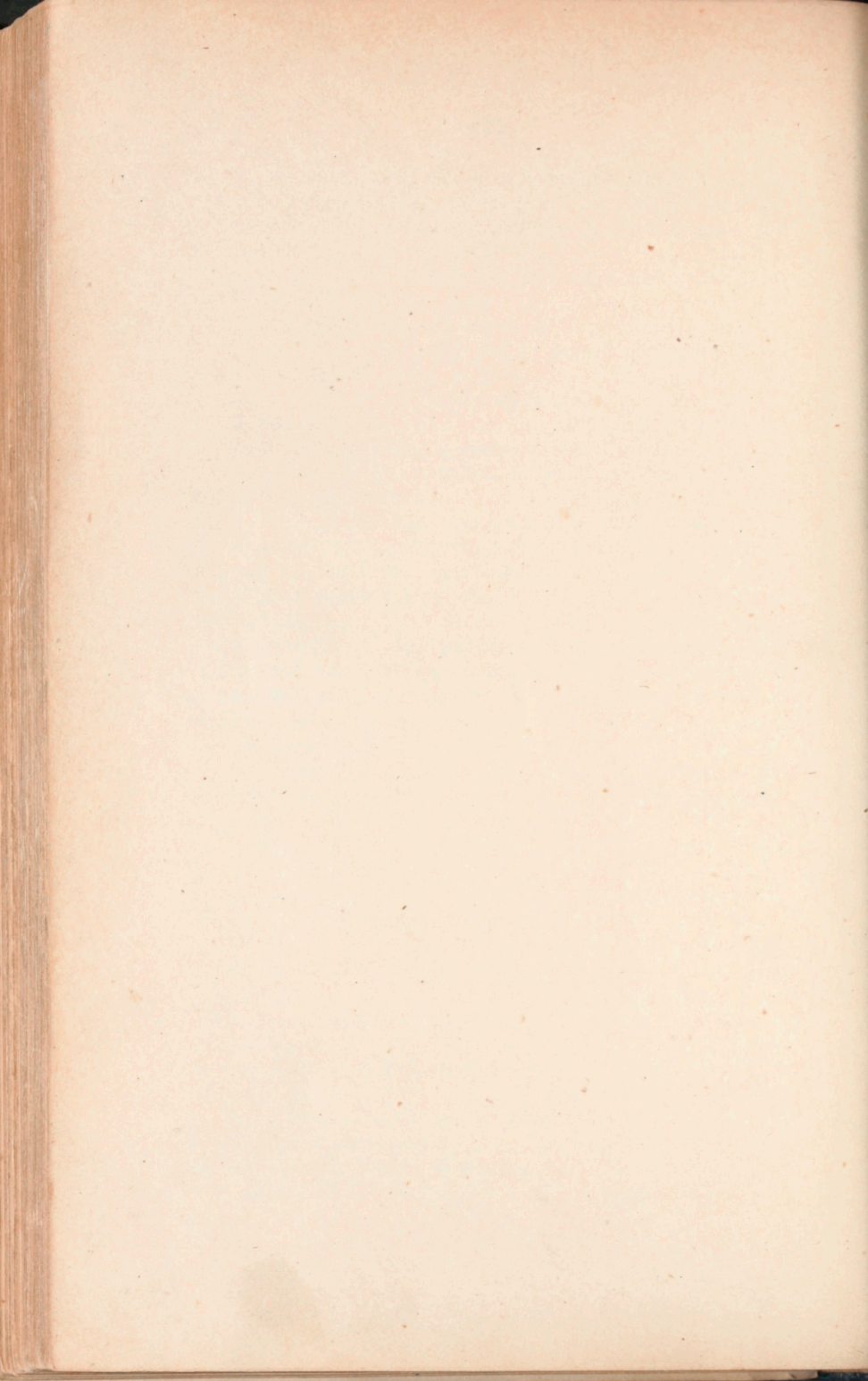
Indhold.

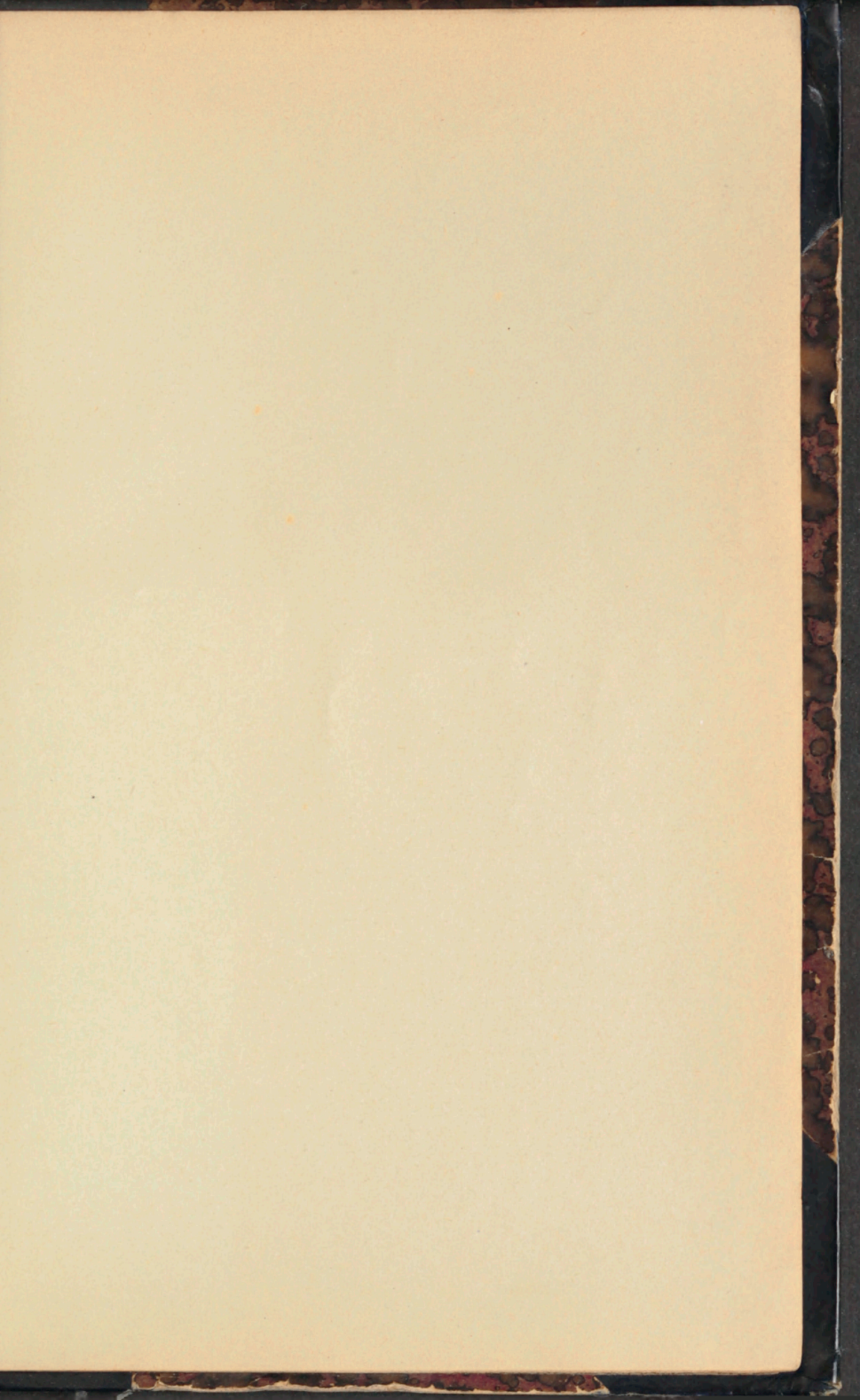
	Side
1. Gyllembourgs Manuscript	1805 . . . 43.
2. P. A. Heiberg til J. Bunken	25. Febr. 1800 . . . 90.
3. Thomafine Heiberg til Gyllembourg	2. Juli 1799 . . . 99.
4. Thomafine Heiberg til Gyllembourg	29. Marts 1800 . . . 101.
5. Thomafine Heiberg til Gyllembourg	2. Juni 1800 . . . 102.
6. Thomafine Heiberg til Gyllembourg	23. Juni 1800 . . . 104.
7. Thomafine Heiberg til Gyllembourg	22. Juli 1800 . . . 106.
8. Thomafine Heiberg til Gyllembourg	28. Juli 1801 . . . 114.
9. Thomafine Heiberg til Gyllembourg	1. August 1801 . . . 119.
10. Thomafine Heiberg til Gyllembourg	2. August 1801 . . . 124.
11. Thomafine Heiberg til Gyllembourg	7. August 1801 . . . 129.
12. Thomafine Heiberg til Gyllembourg	15. August 1801 . . . 134.
13. Thomafine Heiberg til Gyllembourg	25. August 1801 . . . 140.
14. Thomafine Heiberg til Gyllembourg	1. Septbr. 1801 . . . 142.
15. Thomafine Heiberg til Gyllembourg	3. Septbr. 1801 . . . 147.
16. Thomafine Heiberg til P. A. Heiberg	11. Septbr. 1801 . . . 157.
17. Thomafine Heiberg til Gyllembourg	3. Octbr. 1801 . . . 170.
18. P. A. Heiberg til Thomafine Heiberg	19. Septbr. 1801 . . . 173.
19. P. A. Heiberg til Chr. Colbjørnsen	20. Septbr. 1801 . . . 200.
20. P. A. Heiberg til J. Bunken	25. Septbr. 1801 . . . 202.
21. J. Bunken til P. A. Heiberg	13. Octbr. 1801 . . . 211.
22. Thomafine Heiberg til P. A. Heiberg	13. Octbr. 1801 . . . 212.
23. P. A. Heiberg til Thomafine Heiberg	28. Septbr. 1801 . . . 218.
24. P. A. Heiberg til Thomafine Heiberg	5. Octbr. 1801 . . . 223.
25. P. A. Heiberg til J. Bunken	17. Octbr. 1801 . . . 225.
26. P. A. Heiberg til Thomafine Heiberg	17. Octbr. 1801 . . . 228.
27. Gyllembourg til P. A. Heiberg	1801 . . . 232.
28. P. A. Heiberg til Thomafine Heiberg	30. Octbr. 1801 . . . 235.
29. Thomafine Heiberg til P. A. Heiberg	3. Novbr. 1801 . . . 240.

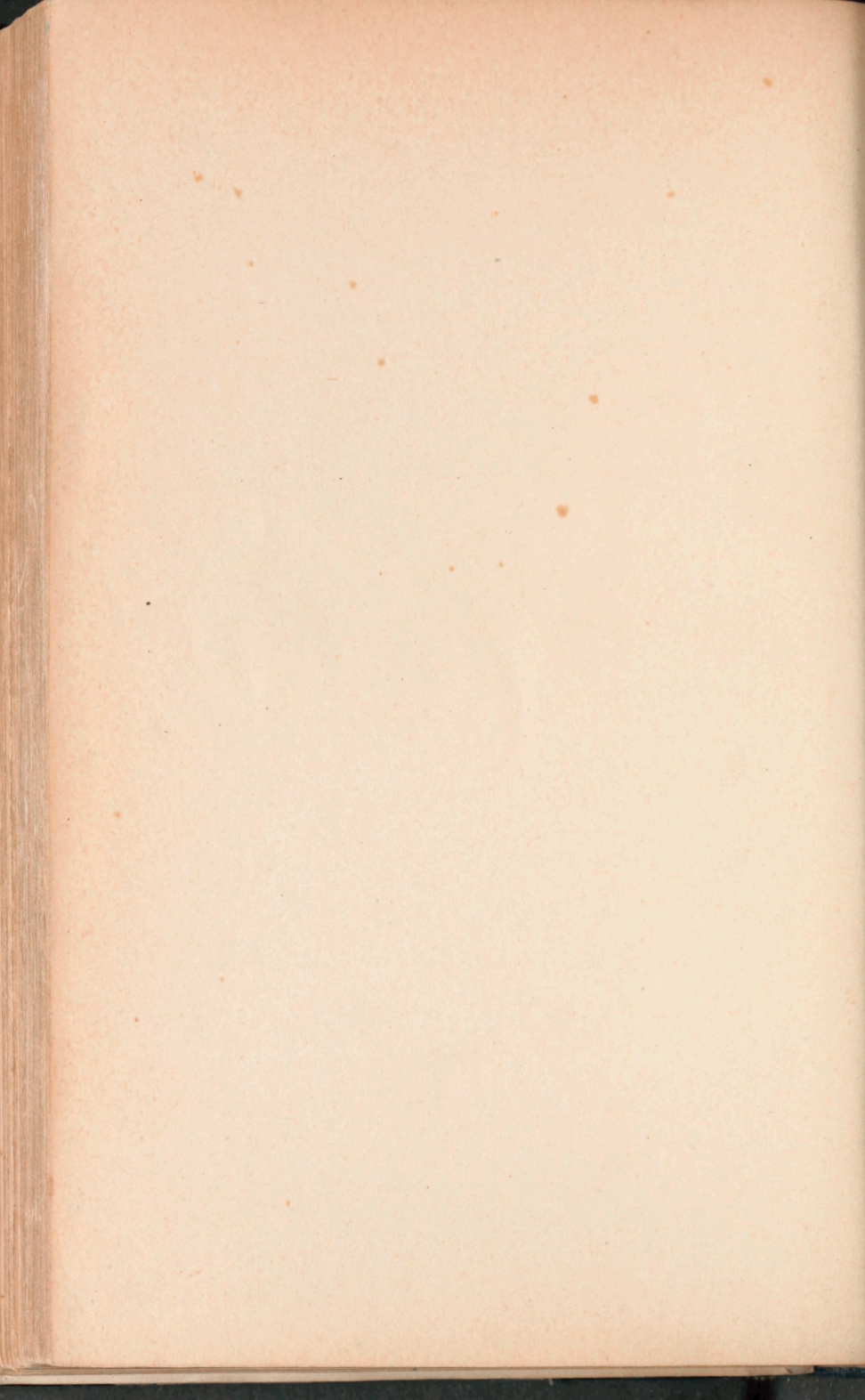
30. J. Bunzen til P. A. Heiberg 3. Novbr. 1801 . . . 245.
31. P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg . . 10. Novbr. 1801 . . . 245.
32. Udtog af P. A. Heibergs Ansøgning . . 16. Novbr. 1801 . . . 250.
33. P. A. Heiberg til Thomasine Heiberg . . 14. Decbr. 1801 . . . 251.
34. P. A. Heiberg til Kronprindsen 14. Decbr. 1801 . . . 255.
35. Ansøgning fra P. A. Heiberg til Kongen . . 14. Decbr. 1801 . . . 256.
36. Thomasine Gyllembourg til Gyllembourg 21. Decbr. 1801 . . . 260.
37. Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg . . 19. Januar 1802 . . . 266.
38. Hanne Bunzen til Thomasine Gyllembourg 26. Januar 1802 . . . 269.
39. P. A. Heiberg til Fru Gyllembourg . . 26. Januar 1802 . . . 273.
40. Gyllembourg til P. A. Heiberg 1802 . . . 290.
41. P. A. Heiberg til Gyllembourg 29. Januar 1802 . . . 296.
42. Gyllembourg til P. A. Heiberg 1802 . . . 302.
43. Ansøgning fra P. A. Heiberg til Cancelliet 13. April 1802 . . . 305.
44. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg 3. April 1802 . . . 309.
45. Fru Gyllembourg til Gyllembourg . . . 25. Marts 1802 . . . 311.
46. Fru Gyllembourg til Gyllembourg 4. April 1802 . . . 313.
47. Fru Gyllembourg til Gyllembourg . . . 22. Juli 1802 . . . 318.
48. Fru Gyllembourg til Gyllembourg 1802 . . . 324.
49. Fru Rahbek med en Esterkrift af Rahbek til Johan Ludvig 14. Decbr 1802 . . . 330.
50. Rahbek til Johan Ludvig Heiberg 332.
51. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg 3. Marts 1803 . . . 334.
52. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg 11. April 1803 . . . 335.
53. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg 16. April 1803 . . . 337.
54. Fru Gyllembourg til Johan Ludvig Heiberg 12. Mai 1803 . . . 339.
55. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg 342.
56. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg 25. Septbr. 1803 . . . 342.
57. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg og Gyllembourg 25. Juli 1804 . . . 345.
58. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyllembourg 7. August 1804 . . . 347.

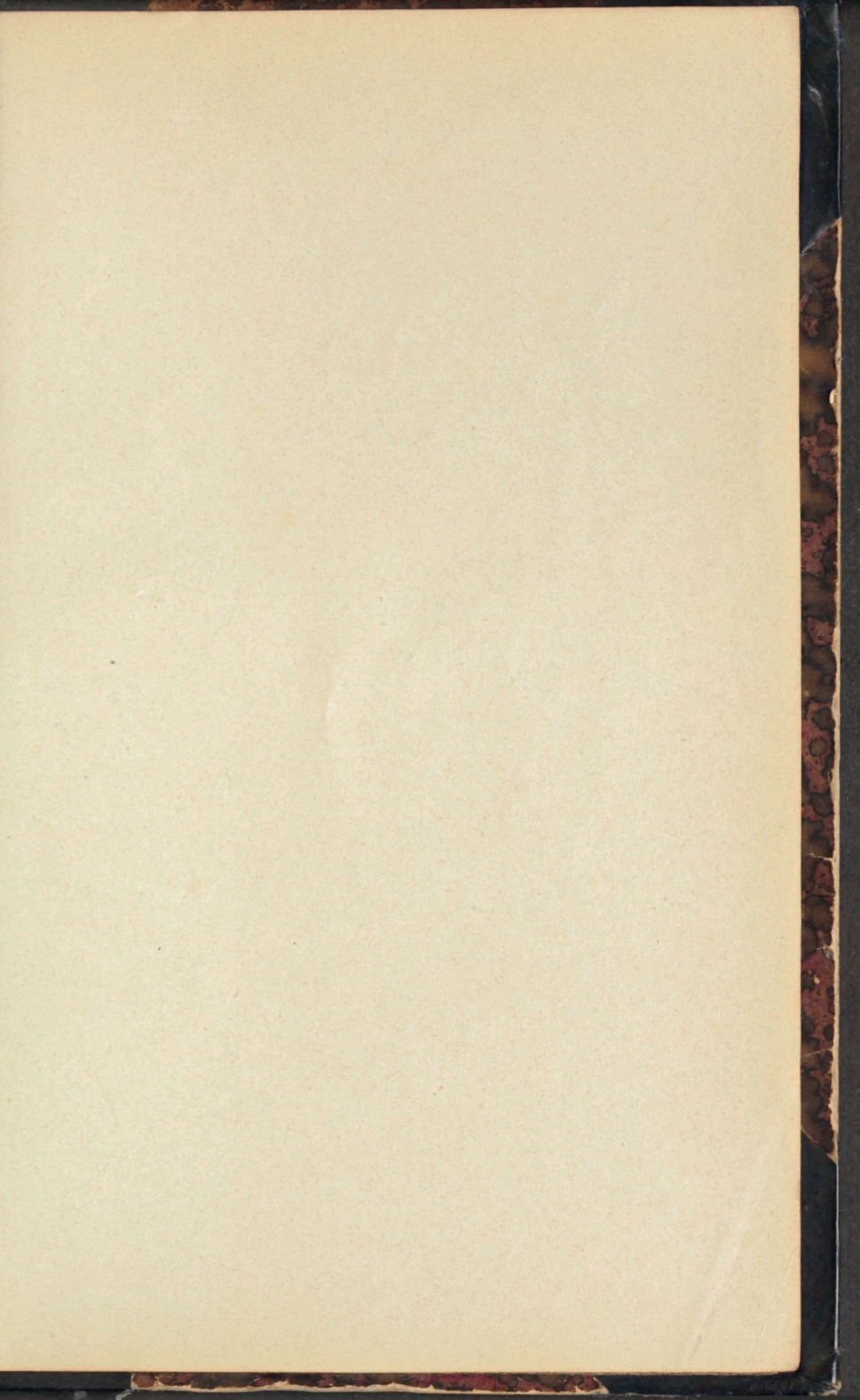
59. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyl-
lembourg 14. August 1804 ... 348.
60. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyl-
lembourg 16. August 1804 ... 349.
61. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyl-
lembourg 9. Novbr. 1804 ... 350.
62. Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg ... 18. Novbr. 1805 ... 353.
63. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyl-
lembourg 15. Marts 1806 ... 388.
64. Johan Ludvig Heiberg til Fru Gyl-
lembourg 28. Mai 1806 ... 389.
65. P. A. Heiberg til Lise Jürgensen 11. April 1807 ... 392.
66. Cancellipræsident Kaaš til Gyllem-
bourg 22. August 1810 ... 405.
67. Fru Rahbek til J. L. Heiberg 4. Septbr. 1813 ... 412.
68. Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg 1821 ... 440.
69. P. A. Heiberg til Fru Gyllembourg ... 17. Octbr. 1821 ... 443.
70. Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg ... 27. Novbr. 1825 ... 453.
71. J. L. Heiberg til Rahbek 1827 ... 460.
72. Fru Gyllembourg til J. L. Heiberg 1825 ... 461.
73. P. A. Heiberg til Fru Gyllembourg ... 14. Decbr. 1829 ... 463.
74. Fru Gyllembourg til P. A. Heiberg ... 8. Octbr. 1830 ... 468.

. Oisen,
og binder,
indorfsgade 36
ind Vra Amager

